Didza’ cub rucá’n tsahui’

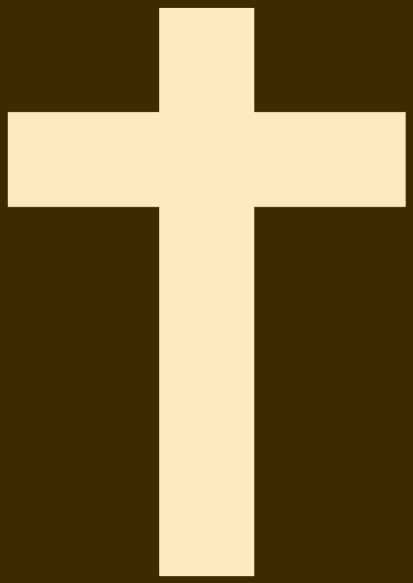

New Testament in Zapotec, Southern Rincon (MX:zsr:Zapotec, Southern Rincon)

Didza cub rucán tsahui

New Testament in Zapotec, Southern Rincon (MX:zsr:Zapotec, Southern Rincon)

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Southern Rincon

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Rincón Sur [zsr], Mexico

Copyright Information

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Southern Rincon

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2025 from source files dated 29 Jan 2022
7feac3cb-fa00-54f1-b2be-b4d6aa29755b

Contents

San Mateo 1
San Marcos 61
San Lucas 98
San Juan 160
Hechos 206
Romanos 264
1 Corintios 289
2 Corintios 313
Gálatas 328
Efesios 337
Filipenses 345
Colosenses 351
1 Tesalonicenses 357
2 Tesalonicenses 362
1 Timoteo 365
2 Timoteo 372
Tito 377
Filemón 380
Hebreos 382
Santiago 400
1 Pedro 407
2 Pedro 414
1 Juan 418
2 Juan 424
3 Juan 425
Judas 426
Apocalipsis 428

DIDZA DXIA BUZUJË LU GUICH SAN MATEO

Yugu' xuz xna' gul gdöd queë' Jesús

1 Ni uzuja' laquë' xuz xna' gul gdöd queë' Jesucristo, naquë' zxi'n xsoë'
David, lenca' zxi'n xsoë' Abraham.
2 Abraham guquë' xuzë' Isaac.
Isaac guquë' xuzë' Jacob.
Jacob guquë' xuzquë' Judá len yugu' bönni' böchë'ë.
3 Judá guquë' xuzquë' Fares len Zara, ati' Tamar gucnu xna'quë'.
Fares guquë' xuzë' Esrom.
Esrom guquë' xuzë' Aram.
4 Aram guquë' xuzë' Aminadab.
Aminadab guquë' xuzë' Naasón.
Naasón guquë' xuzë' Salmón.
5 Salmón guquë' xuzë' Booz, ati' Rahab gucnu xnë'ë.
Booz guquë' xuzë' Obed.
Rut gucnu xnë'ë Obed na'.
Obed guquë' xuzë' Isaí.
6 Isaí guquë' xuzë' David.
David na' gna bé'inë' bunách Israel, ati' butság ná'lenë'-nu ngul na' gucnu
zi'al ngul queë' Urías, ati' David len ngul ni glaquë' xuz xnë'ë Salomón.
7 Salomón guquë' xuzë' Roboam.
Roboam guquë' xuzë' Abías.
Abías guquë' xuzë' Asa.
8 Asa guquë' xuzë' Josafat.
Josafat guquë' xuzë' Joram.
Joram guquë' xuzë' Uzías.
9 Uzías guquë' xuzë' Jotam.
Jotam guquë' xuzë' Acaz.
Acaz guquë' xuzë' Ezequías.
10 Ezequías guquë' xuzë' Manasés.
Manasés guquë' xuzë' Amón.
Amón guquë' xuzë' Josías.
11 Josías guquë' xuzquë' Jeconías len yugu' bönni' böchë'ë.
Yugu' bönni' ni gulacu'ë dza ni' cati' yugu' bönni' Babilonia gulachë'ë bunách
Israel nadzungac lu xyuquë'.
12 Jeconías guquë' xuzë' Salatiel.
Salatiel guquë' xuzë' Zorobabel.
13 Zorobabel guquë' xuzë' Abiud.
Abiud guquë' xuzë' Eliaquim.
Eliaquim guquë' xuzë' Azor.
14 Azor guquë' xuzë' Sadoc.
Sadoc guquë' xuzë' Aquim.
Aquim guquë' xuzë' Eliud.
15 Eliud guquë' xuzë' Eleazar.
Eleazar guquë' xuzë' Matán.
Matán guquë' xuzë' Jacob.
16 Jacob guquë' xuzë' José.

José ni guquë' bönni' queënu María, ati' María na' gucnu xnë'ë Jesús, lë' ca' Cristo, Nu na' tun löz bunách judío guidë' duná bé'inë' lequë'.
17 Cni nac, glac chidá' cö' di'a dza ga gzu lau zoë' Abraham ga bdxintë zoë' David, ati' glac ca' yechidá' cö' di'a dza ga gzu lau zoë' David ga bdxintë dza yugu' bönni' Babilonia gulachë́'ë bunách Israel nadzungac, ati' glac ca' yechidá' cö' di'a dza ga gzu lau dza ni' gulachë́'ë lequë' ga bdxintë dza guljë' Cristo.

Yugu' le guc cati' guljë' Jesucristo

18 Cni guc cati' guljë' Jesucristo. Cati' ni' chnazí' lu na'bi' María, xnë'ë Jesucristo utság ná'lenbi' José, len zí'atël cati' zi'a utság ná'lenë'-bi', gyu'ubi' lë'bi' María na' tubi' bi'idau'. Guc cni ni'a qui yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y.
19 Naquë' bönni' tsahui' José na', bönni' queëbi' María, san cutu gu'nnë' uquíë'-bi' laugac bunách. Gu'nnë' ulá'alenë'-bi' bagachi'z.
20 Tsal ni' rza' ladxë'ë José ca na' gunë', buluí' lahuë' gbaz la'y queë' Xanru' lahuë' José lu yël bëchcál, len rë' lë':
—José, zxi'n xsoë' David. Cutu gádxinu' si'u-bi' María, gacbi' ngul quiu', le yu'ubi' lë'bi' bi'i bőnni'dau' na' ral-la' galjbi' ni'a qui yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y.
21 Galjbi' queëbi' tubi' bi'i bőnni'dau', ati' gu'u labi' Jesús, le uslabi' bunách queëbi' lu dul-la' nabága'gac.
22 Cni guc yúgu'të lë ni quië butság lë na' gnë' Xanru' lu ru'ë bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë':
23 Gul-yutsca', tu ngul ra'bandau', tsu'ubi' lë'bi' bi'idau', ati' galjbi' tubi' bi'i bőnni'dau',
Ati' lu'ë labi' Emanuel.
Emanuel nac tu didza' hebreo le rna: "Len rë'u Dios."
24 Cati' bubanë' José lu yël bëchcál, benë' ca na' gudxë' lë' gbaz la'y queë' Xanru', ati' gzxi'ë-bi' María na', gucbi' ngul queë'.
25 Cutu gzóalenë'-bi' cati' bdxinr dza chguljbi' queëbi' bi'i bőnni'dau', bi'i zi'al queëbi', ati' glu'ë labi' Jesús.

2

Duyuquë'-bi' bi'idau' Jesús bönni' ta'yejni'i

1 Cati' guljbi' Jesús yödz Belén, luyú Judea, rna bë'ë luyú ni' Herodes, ati' guladxinë' Jerusalén bönni' ta'yejni'i, narujquë' tu yödz dë zaca' ga rlen gbidz.
2 Gulanabë' bönni' ni, ta'nő':
—¿Gazx zoabi' bi'idau' na' ral-la' gna bé'ibi' bunách judío, bi'idau' na' zi'a guljbi'? Cati' ni' zoatu' ga rlen gbidz blé'itu'-ba' bölj yení' nac bë' chguljbi', ati' za'tu' ni quië tsej ládxi'tu'-bi'.
3 Cati' gúquibe'inë' lë ni Herodes, bönni' rna bë'ë, grö'tsquë' baguí'i, len lëzca' cni gulabő' baguí'i yúgu'të bunách nacuá' Jerusalén.
4 Ni'r bulidzë' yúgu'të bxuz uná bë', len bönni' gdau' tu'sëdi, Herodes na', ati' gnabnë' lequë' gazx ral-la' galjë' Cristo, bönni' na' tunë' löz bönni' judío glë'ë gna bé'inë' lequë'.
5 Të' lë':
—Lu yödz Belén luyú Judea. Cni nac le buzujë' lu guich bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios le rna cni:
6 Cutu nacr cuidi' lahuë' Dios yödz Belén luyú Judá,
Ca yödz gap nacuá' nup ta'ná bë' luyú ni,
Le grujë' yödz Belén bönni' gaquë' blau,

Bönni' na' gun chi'ë bunách Israel quia'.
7 Ni'r bulidzë' bagachi'z bönni' ta'yejni'i na' Herodes, len gnabnë' lequë' quië gnöznë' dxi'a gáca'xtë chguc buluí' lahui lauquë' bölj na' gulalé'inë'.
8 Ni'r bsölë'ë lequë' tsjaquë' Belén. Rë' lequë':
—Gul-tséaj ni', len gul-tsajnáb dxi'a nacx nac queëbi' bi'idau' na'. Cati' chbdzőlili'-bi', dudíxjöi'li' neda', quië tsija' ca' neda', tsej ladxa'a-bi'.
9 Gdöd gulayönnë' didza' bë'ë Herodes na', zjaquë' bönni' ta'yejni'i na', ati' nanörba' lauquë' bölj na' gulalé'inë' cati' ni' nacu'ë ladzquë' ga bdxintë yajsóa ga na' dëbi' bi'idau' na'.
10 Cati' gulalé'inë' bölj na', guludzíjtsquinë'.
11 Cati' gulayazië' yu'u, gulalé'inë'-bi' bi'i bőnni'dau' na', zóalenbi'-nu María, xna'bi'. Ni'r guluzechu zxibquë' laubi', len gulayíj ládxi'quë'-bi'. Gdöd na' gulasaljë' yugu' gui'ndau' quequë' len gulunödzjë' queëbi' oro, len yal, len nördau' rla' zxix qui yag mirra.
12 Le chbuzéjni'në' lequë' Dios lu yël bëchcál cui tshuöjquë' ga zoë' Herodes na', qui lë ni na' yhuöjquë' ladzquë' nöz yubl.

Ta'zxundjë' José len María, ta'ché'ë-bi' Jesús luyú Egipto

13 Gdöd guluzé'ë ni' bönni' ta'yejni'i na', ni'r buluí' lahuë' tuë' gbaz la'y queë' Xanru' ga na' dë' José lu yël bëchcál, len rë' lë':
—Gyas. Bchë'-bi' bi'idau' ni lenca' xna'bi', ati' bzxundj ni. Gyeaj luyú Egipto, ati' uga'nu' ni' cati' gyëpra' li' neda' yetú. Cni gunu' le uguiljë'-bi' bi'idau' ni Herodes quië gdöddë'-bi'.
14 Ni'r gyasë' José, len ni' nac chdzö'l, bchë'ë-bi' bi'idau' na' lenca' xna'bi', ati' yjaquë' luyú Egipto.
15 Guluga'në' ni' cati' gutrë' Herodes. Cni guc quië butság lë na' gnë' Xanru' Dios lu ru'ë bönni' bë'ë didza' uláz queë', gnë': "Ga nac luyú Egipto bulidza' Zxi'na'."

Rsölë'ë Herodes bönni' ludödcdë'-bi' bi'idau' huë'n nacua'bi' Belén

16 Cati' gúquibe'inë' Herodes cutu glunë' ca rnë' bönni' ta'yejni'i, gleynë' Herodes na', ati' gna bé'inë' bönni' tsjaquë' ludödcdë'-bi' yúgu'tëbi' bi'i bőnni'dau' nacua'bi' Belén len gdu zbi'il ga dë Belén na', bi'idau' chyu'ucbi' chop iz len bi'idau' nahuë'nrcbi'. Cni benë' ca busaquë' queë' Herodes na', tsca chguc dza buluí' lahui bölj, dza na' guluzéjni'në' lë' bönni' ta'yejni'i na'.
17 Cni guc, butság lë na' gnë' Jeremías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë':
18 Lu yödz Ramá ryön chi'igac
Nup ta'bődx len nup ta'bödxya'a.
Raquel rbödxnu ni'a quegac zxi'nnu,
Cutu gac nu hui' zxön lënu, le chnatcbi'.
19 Gdöd gutië' Herodes na', ni'r buluí' lahuë' gbaz la'y na' queë' Xanru' lahuë' José lu yël bëchcál ga ni' zoë' luyú Egipto, len rë' lë':
20 —Gyas. Bchë'-bi' bi'i bőnni'dau' ni lenca' xna'bi', ati' böaj luyú Israel, le chglatië' bönni' ni' glë'nnë' ludöddë'-bi' bi'i bőnni'dau' ni.
21 Ni'r gyasë' José, ati' bchë'ë-bi' bi'i bőnni'dau' na' lenca' xna'bi', ati' yhuöjquë' luyú Israel.
22 Cati' gúquibe'inë' José rna bë'ë Arquelao luyú Judea le chgutië' Herodes, xuzë' Arquelao, qui lë ni na' gúdxinë' José huöjë' ni'. Cati' buzéjni'në' lë' Dios lu yël bëchcál, gyijë' luyú Galilea.

23 Cati' bdxinë' ni', yajsóë' yödz Nazaret. Cni guc quië butság lë na' gulanë́'
bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios ca ral-la' gac queë' Jesús, si' Lë', Bönni'
Nazaret.

3

Runë' lban lu latj ca'z Juan, bönni' ruquilë' bunách nis

1 Yugu' lu dza ni' buluí' lahuë' Juan, bönni' na' buquilë' bunách nis, runë'
lban lu latj ca'z luyú Judea.
2 Juan na' rnë':
—Gul-bí'i ládxi'li', le chzoa gdxin dza duná bë' luyú ni Nu na' zoa yehua'
yubá.
3 Ca nac queë' Juan na', buzujë' lu guich Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë'
Dios, le rna cni:
Ryön chi'ë bönni' rulidzë' lu latj ca'z, rnë':
Gul-pá' nöz gdxin queëli' Xanru',
Gul-bíj li yugu' nöz las tödë'.
4 Nacuë' zxë' Juan lari' náquini lítsa'ba' böa', ati' núguë'ë lë'ë pan guid.
Rahuë'-ba' böchi'zú len ri'jë' bdxindau' qui bözdau'.
5 Guladxinë' ga zoë' Juan yugu' bönni' Jerusalén len bunách narujgac gdu
luyú Judea, len gdu zbi'il ga dë yegu Jordán.
6 Cati' gulaxóalëpë' dul-la' nabága'quë', Juan na' buquilë' lequë' nis lu yegu
Jordán na'.
7 Cati' blé'inë' Juan ta'dxinë' ga zoë' zian bönni' gdau' fariseo len bönni'
gdau' saduceo quië la'dilë' nis, rë' lequë':
—Lbi'ili', di'a dza quecba' bël snia'. ¿Nuzxa buzejni'i lbi'ili' gzxundjli' yöl-la'
rusyúdx na' zi'a gac quegac bunách?
8 Gul-gún le gac bë' chbubí'i ládxi'li'.
9 Cutu cuequi icjli', cugnali' nacli' tsahui' le nacli' zxi'n xsoë' Abraham, le
rëpa' lbi'ili', huac gunë' Dios ga luhuöác zxi'n xsoë' Abraham guiöj nacuá' ni.
10 Chzoa rböz guia huag gchugu yag le ruluí' ca gac queëli'. Yúgu'të yag
cuta'bía le nac dxi'a, grúgugac ati' la'gu'quë' leygac lu gui'.
11 Le nactë neda' ruquila' lbi'ili' nis lu nis, nul-li' chbubí'i ládxi'li', san bönni'
na' ral-la' guidë' cati' töd quia' neda', lë' gunë' le ruluí'z yöl-la' rdil nis ni,
uchizië' lbi'ili' Dios Bö' La'y len gui' queë'. Bönni' ni náctërë' blau ca neda',
ati' neda' cutu naca' lsaca' gleycja' lölë' nudë́'ë.
12 Zönë' lu në'ë bcö' queë', le ulubnë' ga rdxi'a zxoa' xtil queë'. Uzi'ë zxoa'
xtil queë' lu yu'u ga ni' gun chi'ë lei, san uzégui'ë bëb qui lu gui', ati' gui' na'
cutu ca' ul.

Rdilë' nis Jesús

13 Ni'r buzë́'ë Jesús luyú Galilea, len bdxinë' ra' yegu Jordán ga na' zoë'
Juan, quië gdilë' nis lu në'ë Juan na'.
14 Juan buzaguë'ë xnözë', rë' Jesús:
—Neda' ral-la' gdila' nis lu na'u Li'. ¿Ati' Li' za'tsu' quia'?
15 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Benn latj na'a, le cni ral-la' gunru' gdutë le nac tsahui'.
Ni'r bë'ë Lë' latj Juan.
16 Cati' chnadilë' Jesús nis, la' burujtë' lu nis. Ni'r gyalj luzxbá lahuë' Jesús,
ati' blé'inë' ruhuötjë' Dios Bö' La'y, bdxinë' ga na' zoë' Jesús, rnë'ë ca rna'ba'
budödau'.
17 Ni'r byön chi'i nu rui' didza' yehua' yubá, rna:
—Bönni' ni naquë' Zxi'na'. Nadxi'ida' Lë' len rdzag ladxa'a Lë'.

4

Rë'ni Satanás tu' xöhui' ugáp Jesús dul-la'

1 Ni'r la' bchë'të' Jesús lu latj ca'z Dios Bö' La'y quië gata' latj si' bë' Lë'
Satanás tu' xöhui'.
2 Gdu choa' dza choa' yël cutu bi gdahuë' Jesús, ati' gdödr ni' rdunë'.
3 Ni'r bdxin ga zoë' Jesús tu' xöhui', nu na' rugáp bunách dul-la', len rë
Jesús:
—Chqui' nacu' gdu Zxi'në' Dios, gna na'a luhuöác yöt xtil guiöj nacuá' ni.
4 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lei:
—Nayúj lu guich la'y, rna: "Clëgz yöt xtil nabánigac bunách, san lëzca'
yúgu'të didza' ru'ë Dios nabánigac bunách."
5 Ni'r bchë' Jesús tu' xöhui' yödz la'y Jerusalén, ati' ni' budxía Lë' ga nac
xtsa' cju'u gdau'.
6 Ni'r rë Lë' tu' xöhui', rna:
—Chqui' nacu' Li' gdu Zxi'në' Dios, busladzu' cuinu' ni, le nayúj lu guich
la'y, rna:
Dios gsölë'ë gbaz la'y queë' lun chi'ë Li',
Ati' luchisë' Li' lu na'quë',
Cui tsajchegu'u guiöj, cui gunu' zi' ni'u.
7 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lei:
—Yetú ca' nayúj lu guich la'y, le rë bunách, rna: "Cutu si' bë'u Xanu' Dios."
8 Ni'r bchë' Jesús tu' xöhui' ga nac tu lu gui'a sib, ati' ni' buluí'i Lë' yúgu'të
yödz nacuá' yödzlyú ni len yúgu'të yöl-la' tsahui' quegac.
9 Ni'r rë Lë':
—Yúgu'të lë ni udöda' lu na'u chqui' uzechu zxibu' lahua' gunu' neda' zxön.
10 Jesús rë' lei:
—Böaj quiu' li', Satanás tu' xöhui', le nayúj lu guich la'y le rë netu', rna:
"Xanu' Dios tsej ladxu'u, len tuzë' Lë' gunu' xchinë'."
11 Ni'r buzá' ga na' zoë' Jesús Satanás tu' xöhui', ati' guladxinë' ga zoë' gbaz
la'y queë' Dios len gláclenë' Lë', gulagu'ë le gdahuë'.

Rzu lahuë' Jesús runë' lban luyú Galilea

12 Cati' byönnë' Jesús nadzunë' Juan lidx guia, gyijë' luyú Galilea.
13 Buzé'ë yödz Nazaret, ati' yajsóë' yödz Capernaum ga nac ra' nis zxön, lu
bza' quegac bunách Zabulón len bunách Neftalí.
14 Cni guc, butság lë na' gnë' Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë':
15 Luyú Zabulón len luyú Neftalí,
La' nöz ra' nis zxön yetslá'a yegu Jordán zaca' ga rlen gbidz.
Luyú Galilea, ga nacuá' bunách cunacgac judío.
16 Bunách chul nit ni' gulale'i yení',
Ati' bönni' ni' nacquë' ca nup chnatgac, blen quequë' yení'.
17 Cati' ni'r gzu lahuë' Jesús runë' lban, rë' bunách ni':
—Gul-bí'i ládxi'li', le chzoa gdxin dza duná bë' luyú ni Nu na' zoa yehua'
yubá.

Jesús rulidzë' tapë' bönni' uzőn böl tsajta'quë' Lë'

18 Cati' gdë' Jesús ra' nis zxön qui Galilea, ni' blé'inë' chopë' bönni'. Tuë' lë'
Simón, len zoa yetú lë' Pedro, ati' dzaguë' lë' Andrés, bönni' böchë'ë. Chopë'
ni ta'chiljë' yöxj böl quequë' lu nis zxön na' le nacquë' uzőn böl.
19 Jesús rë' lequë':
—Gul-dutá' neda', ati' guna' ga gchë'li' quia' bunách, gunli' ca runli'
rzönli'-ba' böl.

20 La' guluca'ntë' yugu' yöxj böl quequë' chopë' ni, zjáclenë' Jesús.
21 Cati' gdödë' yelati' ni'l Jesús, blé'inë' yechopë' bönni'. Tuë' lë' Jacobo,
ati' dzaguë' lë' Juan, bönni' böchë'ë. Nacquë' zxi'në' Zebedeo. Nacu'ë lë'i
bárcodau' dzagquë' Zebedeo, xuzquë', len tu'únë' yöxj böl quequë'. Ni'r Jesús
bulidzë' chopë' ni tsajta'quë' Lë'.
22 La' guluca'ntë' bárcodau' na' lenca' xuzquë', zjáclenë' Jesús.

Jesús rusëdnë' bunách zian

23 Gdë' Jesús gdu luyú Galilea, rusëdnë' bunách gap nac lu yu'u ga tu'dubë'
tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío. Ni' benë' lban qui didza' dxi'a ca zi'a duná
bë'ë luyú ni Dios, len bunë' yúgu'të nup te'i tsca nac guidzhuë́' quequë'.
24 Gzë didza' qui yöl-la' huac queë' Jesús, ati' gulayöni bunách gdu luyú
Siria, ati' djua'gac ga zoë' Jesús yúgu'të bönni' té'inë' zian guidzhuë́' quequë',
len ta'zaca' ta'gui'ë. Djua'quë' ca' ni' bönni' yu'ugac lequë' bö' xöhui', len
bönni' té'inë' huë' xjuti', len bönni' nacu'nquë' bin ni'a na'quë', ati' Jesús bunë'
yúgu'të bönni' na'.
25 Rjaclen Jesús bunách zian narujgac luyú Galilea, len yugu' yödz
Decápolis, len yödz Jerusalén, lenca' luyú Judea, len yugu' yödz nacuá'
yetslá'l yegu Jordán zaca' ga rlen gbidz.

5

Lban benë' Jesús ga nac lu guí'adau'

1 Cati' blé'inë' Jesús za'clen Lë' bunách zian, ni'r grenë' tu lu guí'adau' ga
nac xtsa', ati' lu gui'a ni' grö'ë. Ni'r guludubë' ga zoë' Jesús bönni' usë́d queë'.
2 Gzu lahuë' rusëdnë' lequë', rnë':
3 —Bica' ba bönni' táquibe'inë' ta'yadzjnë' le naqui queë' Dios, le
nadél-li'quë' latj ga rna bë' Nu na' zoa yehua' yubá.
4 'Bica' ba bönni' tu'hui'ni ládxi'quë' le nabága'quë' dul-la', le hui' zxönë'
lequë' Dioscz.
5 'Bica' ba bönni' nacquë' nöxj ladxi' lahuë' Dios, le gata' quequë' luyú ni.
6 'Bica' ba bönni' ta'zë́ ládxi'quë' le nac tsahui' lahuë' Dios, rac quequë' ca
rac quegac nup ta'dún len ta'bídx nis, le gunë' Dios ga luzi'ë xbey lë na' ta'zë́
ládxi'quë'.
7 'Bica' ba bönni' tu'huechi' ládxi'quë' lza'quë', le huechi' ladxë'ë lequë' Dios.
8 'Bica' ba bönni' nac dxi'a icj ládxi'dau'quë', cutu bi nabága'quë', le la'lé'inë'
Dios.
9 'Bica' ba bönni' ta'bequi dxië' didza' bizxj, le la'zí' laquë' zxi'në' Dios.
10 'Bica' ba bönni' ta'zaca' ta'gui'ë yugu' le ta'bía ládxi'gac lequë' bunách cati'
tunë' le nac tsahui', le dë quequë' latj ga rna bë' Nu na' zoa yehua' yubá.
11 'Bica' ba lbi'ili' cati' tu'lídz lbi'ili' zi' bunách, len ta'bía ládxi'gac lbi'ili', ati'
lu yöl-la' rzi' yë' ta'në́ queëli' le xöhui' le da'li' neda'.
12 Gul-dziji len gul-dzág ládxi'li', le uzí'tscali' xbey ni' yehua' yubá. Ca rac
queëli', guc quequë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios len gulacu'ë zí'atël ca
lbi'ili', le gulabía ládxi'gac ca' lequë' bunách.

Bunách queë' Cristo lac ca zödi' len ca yení'

13 Gnë' ca' Jesús:
—Lbi'ili' nacli' ca zödi' luyú ni, san chqui' nit yöl-la' sna' qui zödi' na', cutu
gac gunru' ga huöac sna'. Cutur bi nac lsaca', san chnac tu le chu'nru', ati'
lulíb lei bunách.
14 'Lbi'ili' nacli' ca yení' yödzlyú ni quië ului'li' lahui le nac queë' Dios. Gacli'
ca tu yödz dë tu lu gui'a, cutu gac ggachi' yödz na'.

15 Cati' ruquél-la'ru' gui', cutu rgu'ru' lei zxan gui'n, san ga lna' ruzoaru' lei
quië uzení' yúgu'të nup nacuá' lu yu'u.
16 Ca na' run yení', ral-la' gunli' ca' lbi'ili', güi'li' latj gac bë' le nacli' laugac
yúgu'të bunách, quië cati' la'le'i le nac dxi'a runli', la'gú'u-në' yöl-la' ba Xuzli'
Dios zoë' yehua' yubá.

Rusëdnë' Jesús qui le gna bë'ë Dios lu në'ë Moisés

17 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu gáquili' bida' dusnitia' yugu' le gna bë'ë Moisés o zxba na' gulusëdnë'
bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios. Bida', clëg quië usnitia' yugu' lë ni, san
quië ulu'a lahui gdu le rusëdi lë na'.
18 Le nactë rëpa' lbi'ili'. Tsal ni nacuá' luzxbá len yödzlyú ni, cutu töd ca'z
nitú dídza'dau', len nitú le rna bë' zxba na', cati' gacr yúgu'të le ral-la' gac.
19 Qui lë ni na', núti'tëz bönni' quitsjë' tu zxba cuídi'dau'z zoa lu zxba na',
len usëdnë' bunách lun cni, bönni' ni gáctërë' cuídi'dau'z ca yúgu'të nup la'cuá'
ga rna bë' Nu na' zoa yehua' yubá, san núti'tëz bönni' gunë' ca rna bë' zxba
na' len usëdnë' bunách lun ca' cni, bönni' ni gáctërë' blau ga rna bë' Nu na'
zoa yehua' yubá.
20 Rëpa' ca' lbi'ili': "Chqui' cugunli' le nactër dxi'a ca le tunë' bönni' gdau'
usëdi, lenca' ca tunë' bönni' gdau' fariseo, cutu ca' tsazli' ga ni' rna bë'ë Dios
yehua' yubá."

Rusëdnë' Jesús ca nac qui nu rley lzë'i

21 Gnë' ca' Jesús:
—Chbyőnili' ca glë' xuz xtau'li' bönni' guta' lu na'quë', gulanë': "Cutu
gdődili' bunách. Nu bönni' gdödë' bunách, nabaguë'ë zxguia' huadxinë' ga
cuequi xbeynë' lë' Dios."
22 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili': Nu bönni' rleynë' böchi' lzë'ë, nabaguë'ë zxguia'
huadxinë' ga cuequi xbeynë' lë' Dios. Lëzca' cni, nu bönni' gnë zi'ë queë'
böchi' lzë'ë nabaguë'ë zxguia' la'bequi xbeynë' lë' bönni' blau ta'bequi xbey,
ati' nu bönni' guië' lzë'ë: "Böa' cunözi", nabaguë'ë zxguia' bönni' na' tsijë' lu
gui' gabíl.
23 'Cni nac, chqui' chzoa cu'u lu bcugu la'y tu le unödzju', ati' ni' tsajneynu'
zoa bizx quië rleynë' li' böchi' lza'u,
24 bca'n lu bcugu ni' lë na' unödzju', len böaj lidxu'. Zi'al yajcá'n tsahui' le
benu' queë' böchi' lza'u, ati' ni'r gda unödzju' lë na' nu'u.
25 'Chqui' zoa nu bönni' rnabnë' li' bi quizxju' len gchë'ë li' ga cuequi
xbeynë' li' bönni', budzagtë dxi'a bönni' na' tsal ni' yú'ulenu' lë' nöz, cui udödë'
li' lahuë' bönni' rbequi xbey, ati' bönni' ni udödë' li' lu në'ë bönni' ruseyjë' lidx
guia, ati' lë' cu'ë li' lidx guia na'.
26 Le nactë rëpa' li', cutu ca' uruju' ni' cati' gdxinr dza quizxju' ga buitë le
ral-lu'u.

Rusëdnë' Jesús ca nac qui nu rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'

27 Gnë' ca' Jesús:
—Chbyőnili' ca na' gulanë': "Cutu gunu' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la'
nutság na'."
28 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili': Núti'tëz bönni' ruyúë' ngul len yöl-la' rzë ladxi'
le cunác, chbenë' dul-la' len lënu lu icj ládxi'dau'huë'.
29 'Qui lë ni na', chqui' gun ga gunu' dul-la' yöj lau' yubél, gleaj lei len gru'n
lei. Dxi'ar gac quiu' unitiu' tu yöj lau', len clëg gduteo' tsiju' lu gui' gabíl.
30 Chqui' gun ga gunu' dul-la' na'u yubél, bchugu lei, len gru'n lei. Dxi'ar
gac quiu' unitiu' tu na'u, len clëg gduteo' tsiju' lu gui' gabíl.

Rusëdnë' Jesús ca nac qui nu bönni' rulá'alenë' ngul queë'

31 Gnë' ca' Jesús:

—Lëzca' gulanë́': “Núti'tëz bönni' rusanë'-nu ngul queë', ral-la' unödzjë' queënu guich le rna rulá'alenë'-nu.”

32 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili', chqui' zoë' bönni' rusanë'-nu ngul queë', len cutu zoa le cunác runnu, gunë' bönni' na' ga gunnu dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na' chqui' utság ná'lennu bönni' yubl, ati' bönni' na' si'ë-nu ngul na', lëzca' gunë' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.

Rusëdnë' Jesús ca nac qui nu rney Dios

33 Gnë' ca' Jesús:

—Lëzca' byőnili' ca glë' xuz xtau'li' bönni' guta' lu na'quë', gulanë́': “Cutu si' yë'u cati' rneynu' Dios, ati' ral-la' gunu' lahuë' Xanru' Dios gdutë lë na' rneynu' Lë'.”

34 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili', cutu ca' gun tsutsu xtídza'li'. Cutu gun tsutsu xtídza'li' gneyli' yehua' yubá, le nac ga rö'ë rna bë'ë Dios.

35 Cutu gun tsutsu xtídza'li' gneyli' luyú ni, le nac luyú ni ca xlibi ni'ë Dios, len cutu gneyli' Jerusalén, le nac ladzë' Bönni' náctërë' blau rna bë'ë.

36 Cutu gun tsutsu xtidzu'u gneynu' icju', le cutu gac gunu' ga huöac chguich o gasj nitú guitsa' icju'.

37 Ral-la' gnazli': “ja”, o gnazli': “cutu”, le nac qui tu' xöhui' le nadőd bë' ca nac didza' ni.

Rusëdnë' Jesús ca nac qui nu ruzí' la lzë'i

38 Gnë' ca' Jesús:

—Chbyőnili' ca nac le gna bë'ë Moisés, gnë': “Nu bi run qui yöj lau lzë'i, ubí'i ca' qui, lenca' nu bi run qui layi' lzë'i, ubí'i ca' qui.”

39 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili': Cutu tá'baga'li' nu gua' dö' queëli', ati' chqui' nu capa' xagu' yubél, bë' latj capa' ca' yetú xagu' yögl.

40 Chqui' zoa nu gun ga cuequi xbeynë' li' bönni' len cua zxau', bë' ca' qui lari' rxoa cudzu'u.

41 Chqui' zoa nu gun bayúdx gu'u yua' qui gatsj hora, gyeajlen nu na' gdu tu hora.

42 Nu bi gnabi li', bnödzj qui, len nu bi guë'ni gunnu' qui tu chi'i, cutu tá'bagu'u lë na' gnabi li'.

Rusëdnë' Jesús ca ral-la' gdxi'iru' nup cuta'le'i rë'u dxi'a

43 Gnë' ca' Jesús:

—Lëzca' cni byőnili' lë na' gulanë́': “Ral-la' gdxi'inu' nu nadxí'i li', len udi'inu' nu curle'i li' dxi'a.”

44 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili', gul-dxí'i nup cuta'le'i lbi'ili' dxi'a. Gul-náb-në' Dios gáclenë' nup tu'lídz lbi'ili' zi'. Gul-gún le nac dxi'a quegac nup tu'dí'i lbi'ili', len gul-lidzë' Dios gnábili'-në' gunë' ga gac dxi'a quegac nup ta'në́ queëli' len tua' dö' queëli'.

45 Chqui' gunli' cni, gacli' gdu zxi'në' Xuzru' Dios, zoë' yehua' yubá, le runë' Lë' ga ruzení' gbidz queë' ga nacuá' bunách tua'dö', lenca' ga nacuá' bunách tsahui'. Rsölë'ë tu nis guiöj quegac bunách tsahui', lenca' quegac bunách cunacgac tsahui'.

46 Chqui' nadxi'izli' bönni' nadxi'icnë' lbi'ili', ¿nuzxa caz cu'u lbi'ili' yöl-la' ba? Lëzca' cni tunë' bönni' cunacgac tsahui' na', bönni' tu'quizxjë' uláz qui yödz zi'tu', nadxi'icnë' lza'quë'.

47 Chqui' rugapli' Dios tuzë' böchi' lza'li', ¿bizxa caz runli' le nactër dxi'a? Lëzca' cni tunë' bönni' cunúnbë'gac Dios.

48 San lbi'ili', gul-gác gdu dxi'a, ca na' naquë' Xuzru' Dios, zoë' yehua' yubá, naquë' gdu dxi'a.

6

Rusëdnë' Jesús ca ral-la' gáclenru' bunách

1 Gnë' ca' Jesús:
—Gul-güí' ládxi'li' gac gdu ca rej ládxi'li'-në' Dios, cugunzli' lë ni laugac bunách quië la'le'i ca na' runli'. Chqui' runli' cni, cutu bi gunnë' queëli' Xuzru' Dios zoë' yehua' yubá.
2 Cati' bi unödzju' qui nu bi ryadzj, cutu gunu' ga gla' lahui lë na' runu' ca tunë' bönni' tu'luí'z tsahui' cuinquë' ga nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, lenca' ga nac lu yë'y. Cni tunë' quië la'gú'u lequë' yöl-la' ba bunách. Le nactë rëpa' lbi'ili', ca'z nac yöl-la' ba gata' quequë'.
3 San li', cati' bi unödzju' qui nu bi ryadzj, cutu ca' gu'u latj gnözi nitú bunách.
4 Na'a, lë na' unödzju', bagachi'z ral-la' unödzju', ati' Xuzru' Dios, Nu rle'i ca na' runu' bagachi'z, Lë' ubi'ë quiu'.

Rusëdnë' Jesús ca ral-la' ulidzru'-në' Dios

5 Gnë' ca' Jesús:
—Cati' ulidzli'-në' Dios, cutu gunli' ca tunë' bönni' tu'luí'z tsahui' cuinquë', le ta'dzág ládxi'quë' ta'zuinë' tu'lidzë' Dios gap nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, len gap nac lu yë'y quië la'le'i lequë' bunách. Le nactë rëpa' lbi'ili', ca'z nac yöl-la' ba gata' quequë'.
6 San lbi'ili', cati' ulidzli'-në' Dios gul-tsáz lidxli' len gul-séyj yu'u. Gul-lidzë' Dios gnábili'-në' Xuzru' Dios, zóalenë' lbi'ili' ga na' zoali' queëzli', ati' Xuzru' Dios, Nu rle'i ca runli' bagachi'z, Lë' ubi'ë queëli'.
7 'Cati' ulidzli'-në' Dios cutu gunli' la' yë'y la' leyz ca na' tunë' bönni' cunúnbë'quë' Dios, le táquinë' huayönnë' lequë' Dios le tu'lidzë' la' yë'y la' leyz.
8 Cutu gunli' ca na' tunë' lequë'. Xuzru' Dios, zí'atël cati' zi'a gnabli', chnözcznë' yugu' le ryadzj queëli'.
9 Qui lë ni na', ral-la' ulidzli'-në' Dios gnali' cni:
Xuz netu', zu' yehua' yubá,
Gac zxön lau'.
10 Gda gna bë'u luyú ni.
Ben ga gac luyú ni ca rdzag ladxu'u Li' ca rac ni' yehua' yubá.
11 Benn le gágutu' na'a dza.
12 Bnit lau netu' le cunác bentu' lau' Li'
Ca runtu' netu', runít lautu' ca' nup bi tun queëtu'.
13 Cutu gu'u latj si' bë' netu' tu' xöhui',
San buslá netu' lu na' nu rua' dö',
Le naqui quiu' ga rna bë'u, len yöl-la' uná bë', len yöl-la' ba.
Cni rë́'nitu' gactecz. Ca' gac.
14 'Chqui' unít lauli' lza'li', nup tua' dö' queëli', unít lahuë' ca' lbi'ili' Xuzru' Dios, zoë' yehua' yubá.
15 Chqui' cutu unít lauli' lza'li', cutu unít lahuë' lbi'ili' Xuzru' Dios ca nac dul-la' runli'.

Rusëdnë' Jesús ca ral-la' gunru' gubás

16 Gnë' ca' Jesús:

—Cati' gunli' gubás, cutu gunli' bayechi' lauli' ca tunë' bönni' tu'luí'z tsahui' cuinquë', le tunë' bayechi' lauquë' quië láquibe'i bunách tunë' gubás. Le nactë rëpa' lbi'ili', ca'z nac yöl-la' ba gata' quequë'.
17 San lbi'ili', cati' gunli' gubás, gul-pá' icjli' len gul-quíb lauli',
18 cui láquibe'i bunách runli' gubás. Bagachi'z ral-la' gunli' gubás, ati' Xuzru' Dios, zóalenë' lbi'ili' ga na' zoali' queëzli', Lë' ubi'ë queëli'.

Yehua' yubá ral-la' utubru' yöl-la' tsahui' queëru'

19 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu utubli' yöl-la' tsahui' luyú ni, ga ni tu'töba' lei bëldau' qui, ati' rac ditj, len ga ni ta'yáz gban, ta'banë'.
20 San gul-túb yöl-la' tsahui' ni' yehua' yubá, ga ni' cutu lutöba' lei bëldau' qui, len cutu gac ditj, len ga ni' cutu la'yáz gban cutu la'banë'.
21 Ga ni' dë yöl-la' tsahui' queëli', ni' güi' ládxi'li' gdxinli'.

Le rgu'u yení' icj ládxi'dau'ru'

22 Gnë' ca' Jesús:
—Yöj lauru' nac ca tu le rgu'u yení' icj ládxi'dau'ru'. Qui lë ni na', chqui' yöj lauli' nac dxi'a, gdútëli' tsëpli' yös yení'.
23 Chqui' yöj lauli' cutu nac dxi'a, gdútëli' nachul-li'. Qui lë ni na', chqui' yení' zoalen lbi'ili' nuhuöác le nac chul, szxőnitër nachul-li'.

Dios len dumí

24 Gnë' ca' Jesús:
—Nutu nu gac gun xchinquë' chop xanë', le uzóë' tsla'l tuë' ati' yetúë' na' gdxi'inë', o ugá'nlenë' tuë', ati' yetúë' na' ubíj ladxë'ë. Cutu gac gunli' zxön Dios lenca' dumí.

Dios run chi'ë nup náquigac queë'

25 Gnë' ca' Jesús:
—Yetú ca' rëpa' lbi'ili': Cutu cö'li' baguí'i ni'a qui le gáguli' o ni'a qui le gui'jli', yugu' le nabánili', o ni'a qui lari' gáculi'. Záqui'tsquir yöl-la' na'bán queëli' ca le gáguli', ati' nactër lsaca' gdu ca nayá' nabinli' ca lari' gáculi'.
26 Gul-yú ca rac quecba' bguindau' ta'zuba' luzxbá. Cutu ca' taz tu'zoaba', len cutu ta'lapba', len cutu tu'tubba' ga bi la'gu'ba' quecba', san Xuzru' Dios zoë' yehua' yubá, rugáguczë' lecba'. Záqui'tsquirli' lbi'ili' ca yugu' bguindau' na'.
27 ¿Nuzxa caz bönni' nutsë'ë ladjli' gac gunë' ga soë' gbanë' yetú dzaz le rbö'ë baguí'i quië gac cni queë'?
28 '¿Bizx quië rbö'li' baguí'i ni'a qui le gáculi'? Gul-yutsca' ca rac quegac yöjdau' rö'gac ladj guixi' ca ta'zxőn. Cutu tun dxin len cutu tun du lari'.
29 Neda' rëpa' lbi'ili', Salomón, bönni' ni' gna bë'ë, zal-la' szxöni guta' queë' yöl-la' tsahui', lari' gucuë' cutu gna'tër lach ca rna'gac yöjdau' na'.
30 Dioscz runë' lach yöj guíxi'dau' rö'gac ladj guixi', le nacuá' na'a dza, ati' cxö huidzj la'yegui lu gui'. Chqui' cni rui' ladxë'ë yöj guíxi'dau', runë' leygac lach, szxőnitër gunë' ca' queëli', curéjlë'li'-në' gdu ládxi'li'.
31 Qui lë ni na', cutu cö'li' baguí'i, cugnali': "¿Bizxa gágutsatu'?" o "¿Bizxa guí'jtsatu'?" o "¿Bizxa lari' gácutsatu'?"
32 Bunách yödzlyú ni ta'bő' baguí'i ni'a qui yúgu'të lë ni, san zoë' Xuzru' yehua' yubá, ati' Lë' nözcznë' naquínili' yúgu'të lë ni.
33 Na'a, gul-güí'r ládxi'li' gna bé'inë' lbi'ili' Dios, len gunli' le nac dxi'a lahuë' Lë', ati' Lë' cu'ë xnöz queëli' yúgu'të lë ni.

34 Qui lë ni na', cutu cö'li' baguí'i ni'a qui le ral-la' gac cxö huidzj, le huac güi' ládxi'li' cxö huidzj le gac queëli' dza na'. Tu tu dza lac le ral-la' güi' ládxi'li' dza na'.

7

Cutu ral-la' glag yudxru' böchi' lza'ru'

1 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu glag yudxli' böchi' lza'li', cui gchugu bë'ë ca' queëli' Dios,
2 le gchugu bë'ë queëli' Lë' la' leyz ca na' rlag yudxli' böchi' lza'li', ati' ca na' ruríx rudödli' qui lza'li', la' ca'z uríx udödë' queëli' Dios.
3 ¿Bizx quië ruyú' bëbdau' yu'u yöj lahuë' böchi' lza'u, len cutu ráquibe'inu' yu'u le zxöntër yöj lau' li'?
4 ¿Guiëtsu'-në' böchi' lza'u: "Glöz, cuija' bëbdau' yu'u yöj lau'", ati' li', le zxöntër ca' yu'u yöj lau' li'?
5 Li', bönni', ruluí'z tsahui' cuinu'. Gleaj zi'al le zxön yu'u yöj lau' li', ati' ni'r glé'inu' dxí'adau' quië gac cuiju' bëbdau' yu'u yöj lahuë' böchi' lza'u.
6 'Cutu güi'li' quecba' bö'cu' le nac la'y, qui nadxi luhueycjba' luzxuzxjba' lbi'ili', len cutu chu'nli' le nac lsaca' queëli' laucba' cuch, qui nadxi luzadi' ní'aba' lei.

Gul-náb, gul-guílj, len gul-lídz ra' yu'u

7 Gnë' ca' Jesús:
—Gul-náb, ati' Dios gunnë' queëli'. Gul-guílj, ati' gunnë' latj gdzöl queëli'. Gul-lídz ra' yu'u, ati' Lë' gsaljë' queëli'.
8 Núti'tëz bönni' rnabë', rdél-li'në', ati' bönni' rguiljë', rdzöl queë', ati' bönni' rulidzë' ra' yu'u, ryalj queë'.
9 'Chqui' zoë' bönni' nutsë'ë ladjli', ati' zoabi' bi'i queë', chqui' gnábibi' lë' yöt xtil, ¿naru' unödzjë' queëbi' guiöj?
10 Chqui' gnábibi' lë' tuba' böl, ¿naru' unödzjë' queëbi' bël?
11 Lbi'ili' nacli' huia'dö', san nőzili' unödzjli' quecbi' zxi'nli' le nac dxi'a. Nactër löz, Xuzli' zoë' yehua' yubá unödzjë' quegac nup ta'nabi Lë' le nacgac dxi'a.
12 'Qui lë ni na', ca na' rë́'nili' lun queëli' bunách, lëzca' cni gul-gún quequë'. Lë ni le rna bë' zxba queë' Moisés, lenca' le gulanë́' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.

Tu ga ral-la' tsazru' le nac guidau'

13 Gnë' ca' Jesús:
—Gul-tsáz ga nu ryaz le nac guidau'. Laga' nac ga nu ryaz len yalj ca' nac nöz le rjaclenë' bönni' ga ni' la'nitië', ati' ta'yazië' ni' bönni' zian.
14 Guidau' nac ga nu ryaz len lasdau'z nac nöz le rjaclen bunách ga ni' la'dél-li'në' yöl-la' na'bán gdu, ati' nababzë' bönni' ta'dzölnë' lei.

Le runru' nac bë' le nacru'

15 Gnë' ca' Jesús:
—Gul-gún chi'i cuinli' qui nadxi la'zí' yé'inë' lbi'ili' bönni' ta'zí' yë'ë, ta'në́' tu'ë didza' uláz queë' Dios. La'dxinë' ga zoali' bönni' ni, len luluí' cuinquë' nöxj ládxi'dau' ca naccba' bö'cu' zxíla'dau', san lu icj ládxi'dau'quë' nacquë' ca bö'cu' zuga' snia'.
16 Yugu' le tunë' lac bë' le nacquë'. Cutu ruchibru' le rbia lba uva lu yag yötsi', len cutu ruchibru' le rbia yag higo lu guixi' legui lasdau'.
17 Cni nac, ta'bía le nac dxi'a yúgu'të yag dxi'a, ati' rbia le nac xöhui' yag xöhui'.

18 Cutu gac cuia le nac xöhui' yag dxi'a na', len cutu gac cuia le nac dxi'a
yag xöhui' na'.
19 Yúgu'të yag cuta'bía le nac dxi'a la'rugu ati' la'gu'ë leygac lu gui'.
20 Cni nac, lac bë' le nacquë' le tunë' bönni' na'.

Nup cula'yáz ga rna bë'ë Dios

21 Gnë' ca' Jesús:
—Zian nup të neda': "Xan, Xan", san clëg yúgu'të' la'yazië' ga rna bë'ë Dios
yehua' yubá. La'yazzë' ni' bönni' tunë' ca rë'nnë' Xuza' Dios, zoë' yehua' yubá.
22 Cati' gdxin dza udx qui yödzlyú ni, lë' neda' bönni' zian, la'në': "Xan, Xan,
bentu' lban qui xtidzë'ë Dios, buguntu' dxin Lau' Li', len buguntu' ca' dxin
Lau' bubijtu' yugu' bö' xöhui', len buguntu' ca' dxin Lau' bentu' zian yöl-la'
huac zxön."
23 Ni'r neda' gyëpa' lequë': "Cutu ca' núnbë'a lbi'ili'. Gul-cuít ga zoa', lbi'ili'
rua'li' dö'."

Chop ca gac udxiaru' xlibi zö'ö

24 Gnë' ca' Jesús:
—Yetú ca', nu ryöni xtidza'a ni len gun ca rna, nu ni nac ca tu bönni' rejni'i,
buzóë' lidxë' ga nac lu guiöj.
25 Cati' gul guiöjsiu' len gzxön gba'u, len gyeycj bö', ati' gdib nis cuit yu'u
na', cutu gbix, le dxia xlibi lu guiöj.
26 Na'a, nu bönni' ryönnë' xtidza'a ni, len cutu runë' ca rna, bönni' ni naquë'
ca tu bönni' curejni'i, buzóë' lidxë' lu yuzx.
27 Cati' gul guiöjsiu', len gzxön gba'u, len gyeycj bö', ni'r gda' nis cuit yu'u
na', ati' gbixtë, len tsaz bguindj.
28 Cati' budx bë́'lenë' lequë' didza' ni Jesús, gulubani bunách zian ni' ca
nac le rusëdnë',
29 le rusëdnë' lequë' ca bönni' dë lu në'ë, len clëg ca tunë' bönni' gdau' usëdi
quequë'.

8

Ruhuöaquë' bönni' ré'inë' huë' nudzu' ruződ

1 Cati' bötjë' Jesús lu gui'a na', zjaclen Lë' bunách zian.
2 Bdxinë' ga zoë' Jesús bönni' ré'inë' huë' nudzu' ruződ, ati' buzechu zxibë'
lahuë' Jesús, len rë' Lë':
—Xan, chqui' rë'nnu', huac unu' neda'.
3 Ni'r bulitë në'ë Jesús len gdanë' lë'. Rë' lë':
—Rë'nda'. Huöacu' dxi'a.
La' bunittë xhuë'ë bönni' huë' na'.
4 Ni'r gudxë' lë' Jesús:
—Byu, nutu nu gui'u cni, san gyeaj, yajluí' cuinu' lahuë' bxuz, ati' yajnődzj
le gna bë'ë Moisés le uluí'i bunách chböacu'.

Jesús ruúnë' bi'i huen dxin queë' bönni' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l

5 Cati' gyazië' Jesús yödz Capernaum, bdxinë' ga zoë' Jesús tu bönni' nacu'ë
lu në'ë tu gayu'ë bönni' rjaquë' gdil-l, ati' gúta'yuë' lahuë' Jesús,
6 rë' Lë':
—Xan, bi'i huen dxin quia' dëbi' yu'u, ré'ibi' huë' nacu'nbi' bin, len szxöni
rzaca' rgui'bi'.
7 Jesús rë' lë':
—Neda' guida' una'-bi'.
8 Bubi'ë didza' bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, rë' Jesús:

—Xan, cutu naca' lsaca' tsaziu' lidxa', san tsa gnazu' quia', ati' huöacbi' bi'i huen dxin quia'.
9 Lëzca' neda', zoa nu rna be'i neda', len nacu'ë ca' bönni' rjaquë' gdil-l rna bé'igacda'-në'. Cati' rëpa'-në' tuë': “Gyeaj ni'”, rijë'. Cati' rëpa'-në' yetúë': “Gda ni”, ridë'. Cati' rëpa'-në' bönni' huen dxin quia': “Ben dxin ni”, la' runtë' dxin na'.
10 Cati' byönnë' didza' ni Jesús, bubannë', ati' gudxë' bönni' zjáclenë' Lë', rnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', ga nacuá' bunách Israel, nutu nu bönni' ra-jxáqui'da'-në' rejlë'ë neda' ca runë' bönni' ni.
11 Yetú ca' rëpa' lbi'ili': La'rúj bunách zian zaca' ga rlen gbidz, len zaca' ga rbia gbidz, ati' la'bö'len tsazxőn Abraham, len Isaac, len Jacob, ni' yehua' yubá ga rna bë'ë Dios,
12 san yugu' bönni' na' gröczë' Dios quië la'yazië' ga na' rna bë'ë Lë', chu'në' lequë' ni'l ga na' nac chul, ati' ni' la'bödxë', len lutíl-l láya'quë' lu yöl-la' ruhui'ni quequë'.
13 Ni'r Jesús gudxë' bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, rnë':
—Böaj lidxu'. Ca na' réjlë'u, ca' gac quiu'.
La' na'z böáctëbi' bi'i huen dxin queë' na'.

Jesús ruúnë' xna'nu ngul queë' Pedro

14 Bdxinë' Jesús lidxë' Pedro, ati' ni' blé'inë'-nu xna'nu ngul queë' Pedro, dënu lu da'a, len yu'nu tu xla.
15 Gdanë' na'nu Jesús, ati' la' burujtë tu xla na' yu'nu. Ni'r böasnu len bennnu le glahuë'.

Jesús ruúnë' zian nup te'i

16 Cati' chrdzö' dza na', djua'quë' ga zoë' Jesús zian bönni' yu'ugac lequë' bö' xöhui', ati' len yöl-la' rnëz queë' bubijë' yugu' bö' xöhui' na', len bunë' ca' yúgu'të nup te'i.
17 Cni guc quië butság ca na' gnë' Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë': “Lë' bu'ë yugu' le rzáca'ru', len bu'ë ca' yugu' guidzhuë́' queëru'.”

Nup glë'ni tsjaclen Jesús

18 Cati' blé'inë' Jesús nacuá' gdu cuitië' bunách zian, gna bé'inë' yugu' bönni' usë́d queë' la'dödë' yetslá'a nis zxön ni'.
19 Bdxinë' ga na' zoë' Jesús tu bönni' gdau' usëdi, len rë' Lë':
—Bönni' Usëdi, sá'lena' Li' gáti'tëz ga tsiju'.
20 Jesús rë' lë':
—Yugu' böza' nacuá' zxan guiöj quecba', ati' yugu' bguindau', nudxía lidxcba', san neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, cutu dë ga quixj icja'.
21 Yetúë' bönni', naquë' bönni' usë́d queë' Jesús, gudxë' Lë':
—Xan, benn neda' latj huöja' ga gdxinr dza chbucacha'a-në' xuza'.
22 Jesús gudxë' lë':
—Gda' neda'. Bë' latj bönni' tatczë' lucachë'ë nup lat quequë'.

Jesús rbequi dxië' bö' bdunu'

23 Grenë' Jesús lë'i bárcodau', dzagquë' Lë' bönni' usë́d queë'.
24 Ni'r gyeycj bö' bdunu' lu nis zxön na', ati' szxöni ryas rdxia nis zxön na' ga bdxintë ryaz nis lë'i bárcodau' na'. Dë' rasië' Jesús lë'i barco na'.
25 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' usë́d queë', ati' guluspanë' Lë', len të' Lë':
—Xan, buslá netu'. Chrgáchi'ru' lu nis.

26 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Bizx quië rádxili'? Lati'z réjlë'li'-në' Dios.
Ni'r gyasë' Jesús len bulidzë' bö' na' reycj len nis zxön na', ati' la' grö'të dxi.
27 Gulubannë' bönni' na', ta'në́':
—¿Nuzxa caz bönni' ni? Rui'zë' didza' ati' tun ca rnë' bö' reycj len nis zxön.

Bönni' Gadara yu'ugac lequë' bö' xöhui'

28 Cati' bdxinë' Jesús yetslá'a nis zxön ga na' nac lu xyu yödz Gadara, gularujë' chopë' bönni' ga nacuá' ba quegac nup natgac, dutsagquë' Jesús. Snia' nacquë', ati' nutu nu rac töd la' nöz ni'.
29 La' glui'të' zidzj didza' chopë' ni, ta'në́':
—¿Bizxa rál-la'tu' quiu', Jesús, Zxi'në' Dios? ¿Naru' bdxintsu' ni dusaca' zi'u netu' zi'al ca gdxin dza queëtu'?
30 Ga ni' nacu'ë nacua'ba' cuch zian ta'daba' táguba', naga'nba' láti'dau' ga nac zi'tu'.
31 Gulanáb yechi' Jesús bö' xöhui' na', të Lë':
—Chqui' ubiju' netu', benn latj tsajtsú'ugactu'-ba' cuch zian ni'.
32 Ni'r Jesús gudxë' leygac:
—Gul-tséaj.
La' gularujtë bö' xöhui', yajtsazgac cuch zian ni'.
Ni'r jarélu'cba' yjacba' yúgu'tëba' cuch zian na', yajbíxtëcba' ga nac lë'i guiöj, yajtsazcba' lu nis zxön, ga ni' gulayë́piba' nis, glatba'.
33 Gládxinë' bönni' tu'yúë'-ba' cuch na', ati' guluzxundjë'. Cati' guladxinë' lu yödz, gulaguíxjö'ë yúgu'të lë na' guc quequë' bönni' ni' gulayú'u lequë' bö' xöhui'.
34 Ni'r gularúj bunách lu yödz ni', yajtsagquë' Jesús. Cati' gulalé'inë' Lë', gláta'yuë' lahuë' uzë́'ë lu xyuquë' na'.

9

Jesús ruúnë' tu bönni' nacu'në' bin

1 Ni'r bubenë' Jesús lë'i bárcodau' len gdödë' yetslá'a nis zxön ni', ati' budxinë' ga nac ladzë'.
2 Ni' djua'quë' ga zoë' Jesús tu bönni' nacu'në' bin, zxoë' lu da'a yag. Cati' blé'inë' Jesús ca na' ta'yejlë'ë Lë' bönni' ni, gudxë' bönni' na' nacu'në' bin, rnë':
—Btip ladxu'u, zxí'na'dau'. Chbunít lahua' dul-la' nabagu'u.
3 Nacu'ë ca' ni' bönni' gdau' tu'sëdi, ati' ta'në́' lu icj ládxi'dau'quë', ta'në́':
—Didza' ru'ë bönni' ni ruzóa Dios tsla'l.
4 Cati' ráquibe'inë' Jesús le ta'zá' ládxi'quë', rë' lequë':
—¿Bizx quië rza' ládxi'li' cni le cunác?
5 Cutu nac baníg nu guiëz bönni' ni: "Yugu' dul-la' nabagu'u chbunít lahua'", san nac baníg nu gun ga huöasë' len uzé'inë'.
6 Na'a, ului'ida' lbi'ili' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, dë lu na'a yöl-la' uná bë' luyú ni unít lahua' dul-la'.
Ni'r Jesús gudxë' bönni' na' nacu'në' bin, rnë':
—Gyas. Bchis da'a yag quiu' len böaj lidxu'.
7 Ni'r la' gyastë' bönni' na' nacu'në' bin len böjë' lidxë'.
8 Cati' gulalé'inë' lë ni bönni' nacu'ë ni', gulubannë', ati' gulagu'ë Dios yöl-la' ba le bunödzjë' quegac bunách yöl-la' huac cni.

Jesús rulidzë' Mateo

9 Cati' buzë́'ë ni' Jesús, blé'inë' bönni' lë' Mateo, rö'ë ga na' ruquizxjë' uláz qui yödz zi'tu', ati' Jesús gudxë' lë':

—Gda' neda'.
Ni'r la' gyastë' Mateo na', zéajlenë' Jesús.
10 Yetú le guc, cati' ni' rö'ë Jesús rahuë' ga nac lu yu'u, guladxinë' ga zoë'
zian bönni' tu'quízxj len yugu' bönni' ca'z, ati' gulabő'lenë' Jesús tsazxőn len
yugu' bönni' usőd queë'.
11 Cati' gulalé'inë' lë ni bönni' gdau' fariseo, gulanabnë' yugu' bönni' usőd
queë' Jesús, ta'nő':
—¿Bizx quië na' rágulenë' tsazxőn bönni' tu'quízxj len yela'quë' bönni'
dul-la' bönni' rusëdnë' lbi'ili'?
12 Cati' byönnë' lë ni Jesús, rë' lequë':
—Cutu naquincnë' nu un bunách bönni' nacquë' dxi'a, san bönni' té'inë'
naquincnë' nu un bunách.
13 Gul-tséaj len gul-sőd le rna lë na' nayúj lu guich la'y, rna cni: “Rë'nda'
luhuechi' ládxi'quë' lza'quë' bönni', len clëg ludödcdë'-ba' böa' bëdx lu
bcugu la'y quia'.” Bida' ni, clëg dulídzgaca'-në' bönni' tsahui', san bida'
dulídzgaca'-në' bönni' dul-la' quië lubí'i ládxi'quë'.

Rusëdnë' Jesús ca nac qui nu run gubás

14 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' da'quë' Juan, bönni' na' buquilë'
bunách nis, len gulanabnë' Lë', ta'nő':
—¿Bizx quië na' netu' lenca' yugu' bönni' gdau' fariseo, zian lzu runtu'
gubás, san yugu' bönni' usőd quiu' Li' cutu tunë' gubás?
15 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Naru' huactsa la'sëbi ládxi'gac nup nacuá' lni qui yöl-la' rutság na' tsal
ni' zóalenë' lequë' bönni' rutság në'ë? Zi'a za' dza cati' gduë' ga nacu'ë bönni'
na' rutság në'ë. Dza ni'r lunë' gubás.
16 Benë' lsaqui' Jesús, rnë':
—Nutu nu un lari' tëb len lari' cub, le uxú'n lari' cub na' nugu'ë lari' tëb
na', ati' gchöza'r lari' tëb na'.
17 Lëzca' cni, nutu nu bönni' rguë'ë xisi uva cub lu rö'ö gul náquini guid, le
gal xisi uva cub na', len uzxúzxj rö'ö gul na' náquini guid, ati' gac ditj xisi uva
na', ati' nit ca' rö'ö na' náquini guid. Rga'aru' xisi uva cub lu rö'ö cub náquini
guid, ati' groptë tac chi'i.

Rubanbi' bi'i ngul queë' Jairo len ruhuöacnu ngul gdannu lari' nacuë' Jesús

18 Tsal ni' ruí'lenë' lequë' didza' ni Jesús, bdxinë' ga zoë' tu bönni' rna bé'inë'
bunách judío, ati' buzechu zxibë' lahuë' Jesús, len rë' Lë':
—Bi'i nguldau' quia' la' budxtë gutbi'. Gda gxoa na'u lëbi', ati' ubanbi'.
19 La' gyastë' Jesús zéajlenë' lë'. Dzagquë' Lë' bönni' usőd queë'.
20 Ni'r bdxinnu zaca' cúdzu'lë' Jesús ngul chguc chinnu iz ré'inu, cutu
ruhuí'i rön queënu qui huë' quégaccznu ngul, ati' gdannu lari' nacuë' Jesús.
21 Cni bennu le rza' ládxi'nu, rnanu: “Chqui' canza' zxë', huöaca'.”
22 Ni'r bueycjë' Jesús, ruyúë' lënu, ati' rë'-nu:
—Btip ladxu'u, zxí'na'dau'. Chböacteu' le réjlë'u neda'.
La' na'z böáctënu.
23 Cati' bdxinë' Jesús lidxë' bönni' uná bë' na', blé'inë' ni' bönni' tu'cödxë'
gui, len nup ta'bődx yechi'.
24 Jesús rë' lequë':
—Gul-cuít ni, le cutu natbi' bi'i nguldau' ni. Raszbi' na'.
Ni'r gulutítj Lë' nup nacuá' ni'.
25 Cati' chnubijë' ni'l bunách na', gyazië' Jesús len gdel-lë'ë na'bi' bi'i ngul
na', ati' la' gyástëbi'.

26 Gzë didza' ca guc lë ni, ati' gulayöni bunách nacuá' gdutë luyú na'.

Jesús ruúnë' bönni' nachúl lauquë'

27 Cati' brujë' ni' Jesús, zjáclenë' Lë' chopë' bönni' nachúl lauquë'. Tu'ë zidzj didza', ta'nő':
—Buechi' ladxi' netu', Li', zxi'n xsoë' David.
28 Cati' bdxinë' Jesús ga nac lu yu'u, guladxinë' ga zoë' chopë' bönni' na' nachúl lauquë'. Jesús gnabnë' lequë', rnë':
—¿I réjlë'li' neda', huac una' lbi'ili'?
Lequë' ta'nő':
—Ja, Xan.
29 Ni'r gdanë' yöj lauquë' Jesús, rnë':
—Ca réjlë'li', ca' gac queëli'.
30 La' böaljtë yöj lauquë'. Ni'r buzeynë' bach lequë' Jesús, rnë':
—Gul-güi'tecz ládxi'li' nutu nu gnözi lë ni.
31 Cati' gulurujë' ni', la' guluzëtë' didza' gdutë luyú ni' ca nac lë na' benë' Jesús.

Jesús ruúnë' tu bönni' curnő'

32 Cati' gulurujë' lu yu'u na' Jesús len yugu' bönni' usőd queë', guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' nachë'quë' lahuë' tu bönni' curnő', yu'u lë' bö' xöhui'.
33 Cati' bubijë' bö' xöhui' na' Jesús, la' gnëtë' bönni' na' cugnő'. Gulubannë' bönni' nacu'ë ni', ta'nő':
—Gatga rlé'initu' le cni ladj bunách Israel.
34 Ni'r gulanő' queë' bönni' gdau' fariseo, ta'nő':
—Bönni' ni rubijë' yugu' bö' xöhui', rugunë' dxin yöl-la' huac qui xangac bö' xöhui' na'.

Jesús ruhuechi' ladxë'ë bunách zian

35 Gdë' Jesús gdu zbi'il gap nacuá' yödz len gap nacuá' yödzdau', ati' gap nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, rusëdnë' bunách nacuá' ni', len runë' lban qui didza' dxi'a ca rna bë'ë Dios. Bunë' yúgu'të nup bi ta'zaca' ta'guí'i yugu' lu yödz na'.
36 Cati' blé'inë' bunách zian ni' Jesús, buechi' ladxë'ë lequë', le ta'zaca' ta'gui'ë, len nudú ládxi'quë' ca rac quecba' bö'cu' zxila' cuzóa nu uyú lecba'.
37 Ni'r rë' yugu' bönni' usőd queë' Jesús, rnë':
—Le nactë szxöni dë yöl, san nabábz nup ta'láp.
38 Qui lë ni na', gul-gáta'yu lahuë' Dios, naquë' Xan yöl na', gnábili'-në' gsölë'ë bönni' huen dxin la'lapë' yöl queë'.

10

Jesús rböë' bönni' lacquë' gbaz queë'

1 Ni'r bulidzë' Jesús idxínnutë' bönni' usőd queë', len budödë' lu na'quë' yöl-la' uná bë' lubijë' bö' xöhui' yu'ugac bunách, len luúnë' yúgu'të nup te'i len yúgu'të nup bi ta'zaca' ta'guí'i.
2 Cni nac laquë' idxínnutë' gbaz na' nasölë'ë Jesús:
Simón, (lë' ca' Pedro),
Andrés, (böchë'ë Simón na'),
Jacobo, (zxi'në' Zebedeo),
Juan, (böchë'ë Jacobo na'),
3 Felipe,
Bartolomé,

Tomás,
Mateo, (bönni' uquízxj),
Jacobo, (zxi'në' Alfeo),
Lebeo, (lë' ca' Tadeo),
4 Simón, (bönni' rui' ladxë'ë yödz queë'),
Judas Iscariote, (bönni' udödë' Jesús lu na'quë' bönni' ludöddë' Lë').

Jesús rsölë'ë gbaz queë' tsjenquë' lban

5 Ni'r Jesús bsölë'ë idxínnutë' bönni' ni tsjenquë' lban, ati' gna bé'inë' lequë', rnë':
—Cutu tseajli' ga nacuá' bunách cunacgac judío, len cutu tsazli' ladzgac bunách nacuá' luyú Samaria.
6 Gul-tséaj ga nacuá' bunách Israel, nacquë' ca bö'cu' zxíla'dau' nanitcba'.
7 Gul-tsjén lban, gnali': "Chbdxin gal-la' dza gna bë' luyú ni Nu na' zoa yehua' yubá."
8 Gul-ún nup te'i. Gul-gún dxi'a nup te'i huë' nudzu' ruződ. Gul-spán nup chnatgac. Gul-bíj bö' xöhui' yu'ugac bunách. Bennza' queëli' yöl-la' uná bë' ni. Gul-gún dxin lei, cutu bi uquizxjli'.
9 'Cutu bi gua'li' lu bzud queëli', ni dumí oro, ni dumí plata, ni dumí lasdau'.
10 Cutu gua'li' yöxj yöt queëli' le gáguli' la' nöz. Tuz lari' gxoa yenli' len cutu gua'li' löl-li' o xuyág queëli', le udzölcznë' bönni' huen dxin le gahuë'.
11 'Gáti'tëz yödz zxön o yödzdau' ga gdxinli', gul-náb nuzxa nac gdu ladxi' lu yödz ni', ati' uga'nli' lidx nu na' cati' gal-la'r dza urujli' yödz na'.
12 Cati' tsazli' tu lu yu'u, gul-gáp Dios bunách nacuá' lu yu'u na', gnábili'-ië' Dios unödzjë' quequë' le cuequi dxi icj ládxi'dau'quë'.
13 Chqui' nacgac lsaca' bunách nacuá' lu yu'u ni', uga'nlen lequë' le rbequi dxi ladxi' na', san chqui' cunacgac lsaca' bunách na', gnabli' cutu uga'nlen lequë' lë na' rbequi dxi ladxi'.
14 Gáti'tëz ga gdxinli' ga cutu lun lbi'ili' ba la'n bunách ni', len cutu luzé nagquë' xtídza'li', gul-rúj lu yu'u ni' o yödz ni', ati' gul-cuíb bëchtö da' lalabli', le uluí'i lequë' nabága'quë' zxguia'.
15 Le nactë rëpa' lbi'ili', cati' gdxin dza gchuguë' Dios quegac bunách, la'zaca' la'guí'ir bunách yödz na' ca la'zaca' la'guí'i bunách gulacuá' yödz Sodoma len yödz Gomorra, nup ni' busnitië' Dios.

Nup cuta'yejlë' lusaca' zi' nup da'gac Cristo

16 Gnë' ca' Jesús:
—Gul-yutsca', neda' rsöla'a lbi'ili', gacli' ca bö'cu' zxíla'dau' ta'daba' ga dzö'ba' bö'cu' zuga' snia'. Gul-gác sina' ca naccba' sina' bël snia', san gul-gác ca' nöxj ladxi' ca naccba' budödau'.
17 Gul-gún chi'i cuinli' quegac bunách, le ludödë' lbi'ili' lu na'quë' bönni' yúlahui', len la'guinë' lbi'ili' gap nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío.
18 Lëzca' cni, la'ché'ë lbi'ili' lauquë' bönni' blau len lauquë' bönni' ta'ná bë'ë, le da'li' neda'. Cni gac quië gac gunli' lna' lau quia' lauquë' bönni' ni' len lauquë' bönni' cunacquë' judío.
19 Ni'r cati' ludödë' lbi'ili' lu na'quë' bönni' uná bë' na', cutu cö'li' baguí'i nacx gnali', le uchizië' Dios icj ládxi'dau'li' la' dza na'z didza' güi'li' o ca gnali'.
20 Clëg lbi'izli' na' gnali', san Dios Bö' La'y, Nu na' rsölë'ë queëli' Xuzru' Dios, Lëczë' sóalenë' lbi'ili' len gu'ë didza'.

21 'La'cuá' bunách ludőd bőchi'gac lu na'quë' bönni' ludödcdë' lequë', len
lëzca' cni, bönni' nacquë' xuz ludödë' zxi'nquë', ati' la'cu'ë bönni' la'dá'baguë'ë
xuzquë' len lunë' ga latië' xuzquë' na'.
22 Luzóa lbi'ili' tsla'l yúgu'të bunách le da'li' neda', san nu ugá'n tsutsu ga
gdxintër dza udx, nu ni ulá.
23 Cati' lusaca' zi' lbi'ili' bunách tu lu yödz, gul-zxúndj ni', tseajli' yetú yödz,
le rëpa' lbi'ili', huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, zi'al cati' udx
gunli' lban gap nacuá' yödz quegac bunách Israel.
24 'Núti'tëz nu nac bönni' usőd cutu nacrë' blau ca nu rusëdi lë', len lëzca'
cni, nu bönni' naquë' huen dxin cutu nacrë' blau ca xanë'.
25 Nu na' nac bönni' usőd ral-la' udzijnë' chqui' huadél-li'në' gaquë' ca nac
nu rusëdi lë', ati' bönni' huen dxin na' ral-la' udzijnë' chqui' gaquë' ca nac
xanë'. Chqui' neda' naca' ca bönni' xan yu'u, ati' ta'nő' quia', ta'nő' naca'
Beelzebú tu' xöhui', szxőnitër ca' la'nő' quegac bunách la'dá' neda'.

Nu ral-la' gádxiru'

26 Gnë' ca' Jesús:
—Qui lë ni na', cutu gádxili' bunách. Hualá' lahui yúgu'të le rac ba lanz,
ati' huac bë' yúgu'të le nagachi'.
27 Yugu' didza' ruí'lena' lbi'ili' ga nac chul, gul-quixjö' ga nac lu yení', ati'
le rëpa' lbi'ili' ga nagachi', gul-nő zidzj ga nac yalj lulu.
28 Cutu gádxili' nup tu'dödi gdu ca nayá' nabingac bunách, san cutu gac
lusnít bö' nacczru'. Gul-gadxi Dios, Nu na' gac gdödi gdu ca nayá' nabinli'
len chu'n bö' nacczli' lu gui' gabíl.
29 'Ta'dá'uba' chopba' bguindau' len tu dumí lasdau', san cugbixba' lyu
nituba' chqui' cutu ru'ë latj Xuzru' Dios gac cni.
30 Lëzca' cni, nababgac lahuë' Dios yúgu'të guitsa' icjli'.
31 Qui lë ni na', cutu gádxili'. Rui'tër ladxë'ë lbi'ili' Dios ca rui' ladxë'ë-ba'
zianba' bguindau'.

Bönni' ta'zí' lu na'quë' Cristo laugac bunách

32 Gnë' ca' Jesús:
—Nu bönni' si' lu në'ë neda' laugac bunách, neda' si' lu na'a bönni' na' lahuë'
Xuza' zoë' yehua' yubá.
33 Bönni' ta'dá'baguë'ë laugac bunách, ta'nő' cutu ta'dő'ë neda', lëzca' cni
neda' tá'baga'a lequë' lahuë' Xuza' zoë' yehua' yubá.

Jesús naquë' le run ga la'rúj chopl bunách

34 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu gáquili' za'a dgu'a yödzlyú ni le rbequi dxi bunách. Cutu za'a dgu'a
le rbequi dxi, san za'a dgu'a le gun ga la'rúj chopl bunách.
35 Za'a ni, guna' ga la'dá'baga' xuzquë' bunách, len la'dá'baga'nu ca'
xna'cnu ngul. Lëzca' cni, la'dá'baga'nu yugu' xtau' zxi'nnu ngul zxoa'
lidxcnu.
36 Cni gac, la' di'a dzaz quegac bunách lusaca' zi'ë lza'quë'.
37 'Nu nadxí'ir xuz xnë'i ca nadxí'i neda', cutu nac lsaca' nu na' ta' neda',
ati' nu nadxí'ir bi'i bönni' qui o bi'i ngul qui ca nadxí'i neda', cutu nac lsaca'
nu na' ta' neda'.
38 Nu cusí' lu në'i gac ca tu bönni' zajtő'ë lë'i yag cruz, len ta' neda', cutu
nac lsaca' nu na' gaqui quia' neda'.
39 Nu rui' ladxi' gun chi'i yöl-la' na'bán qui, unít lei, san nu unít yöl-la'
na'bán qui le da' neda', ulá nu na'.

Yugu' le ubi'ë queëru' Dios

40 Gnë' ca' Jesús:

—Nu gun lbi'ili' ba la'n, neda' ca' gun ba la'n, ati' nu na' gun neda' ba la'n, gun ba la'n ca' Dios Xuz nasölë'ë neda'.

41 Nu gun ba la'n bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios le ru'ë didza' uláz queë' Dios, huadel-li' nu na' lu në'ë Dios la' leyz na' gdél-li'në' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios. Lëzca' cni, nu gun ba la'n bönni' tsahui' le naquë' bönni' tsahui', huadel-li' nu na' lu në'ë Dios la' leyz na' gdél-li'në' bönni' tsahui'.

42 Núti'tëz nu unődzj queë' tu bőnni'dau' ni tu zxbindau'z nis le naquë' bönni' usőd quia' neda', le nactë rëpa' lbi'ili', cutu unít le ral-la' si' nu na' lu në'ë Dios.

11

Ta'dxinë' ga zoë' Jesús bönni' nasölë'ë Juan

1 Cati' Jesús budx buzéjni'në' yugu' bönni' usőd queë', buző'ë ni', zijë' rajsëdnë' bunách len rjenë' lban yugu' ladzgac bunách na'.

2 Ni' yu'ë lidx guia Juan, bönni' buquilë' bunách nis, byönnë' ca nacgac le runë' Jesús. Ni'r Juan na' bsölë'ë chopë' bönni' da'quë' lë', ati' guladxinë' ga na' zoë' Jesús.

3 Chopë' ni gulanabnë' Jesús, të' Lë':

—¿I nacu' Li' Cristo, Bönni' na' ral-la' gdxinë' yödzlyú ni, o huaböztu' dza gdxinë' yetúë' bönni'?

4 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':

—Gul-tséaj tsajtíxjöi'li'-në' Juan lë ni ryőnili' len rlé'ili'.

5 Gul-tsjödxë' ca rac, tu'lé'inë' bönni' bchul lauquë', ati' tu'ző'ë bönni' cuguladő'. Nuhuöacquë' bönni' güi'cnë' huë' nudzu' ruződ, ati' tu'yönnë' bönni' gulacödzuë'. Tu'banquë' bönni' glatië', ati' rac lban qui didza' dxi'a laugac bunách yechi'.

6 Bica' ba bönni' cugác chop ladxë'ë, cu ubíj ladxë'ë neda'.

7 Cati' guluző'ë zhuöjquë' bönni' na' da'quë' Juan, ni'r gzu lahuë' Jesús ruí'lenë' bunách nacuá' ni' didza' ca nac queë' Juan na'. Rë' lequë':

—¿Bizxa gú'nili' glé'ili' cati' ni' gyeajli' lu latj ca'z? ¿Naru' gú'nili' glé'ili'-në' bönni' naquë' ca tu gui ruzéycj lei bö' reycj?

8 Chqui' clëg, ¿bizxa gú'nili' glé'ili'? ¿Naru' gú'nili' glé'ili'-në' bönni' nacuë' lari' dxí'adau'? Nőziczli' nacu'ë lidxquë' bönni' ta'ná bë'ë bönni' nácuquë' lari' dxí'adau'.

9 Yetú ca', ¿bizxa gú'nili' glé'ili'? ¿Naru' gú'nili' glé'ili'-në' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios? Ca' nac, ráquida'. Rëpa' lbi'ili', blé'ili'-në' bönni' náctërë' blau ca yezíca'rë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.

10 Cni nac, le naquë' Juan bönni' na' rui' didza' ca nac queë' le nayúj lu guich la'y, rna:

Byu, rsöla'a bönni' gbaz quia', nörë' ca Li'.

Lë' upő'ë nöz ga tödu'.

11 Le nactë rëpa' lbi'ili'. Gdutë yödzlyú ni, nutu nu zoa nacr blau ca Juan, bönni' ni' buquilë' bunách nis, san nu nac cuídi'dau'z ga rna bë' Nu na' zoa yehua' yubá nactër blau ca Juan na'.

12 ’Cati' ni' gzu lahuë' buquilë' bunách nis Juan, ga rdxintë na'a dza, bayúdx ta'yáz bunách ga rna bë' Nu na' zoa yehua' yubá, ati' nup tunz bayúdx ta'del-li' lei.

13 Ga bdxintë dza na' blë'ë Juan, le rna bë' zxba queë' Moisés len le
guluzujë' lu guich yúgu'të bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios glui' didza' ca
rna bë' Nu na' zoa yehua' yubá.
14 Chqui' rë́'nili' si' lu na'li' lë ni, ral-la' gnőzili' Juan na' naquë' Elías, bönni'
ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, bönni' na' Dios gnë' ral-la' gla' lahuë' leyúbl dza
ni zoaru' na'a.
15 Nu zoa nag len ryöni ral-la' uzë́ nag.
16 '¿Bizxa usáqui'da' bunách nacuá' dza ni zoaru' na'a? Nacquë' ca bi'idau'
ta'bö'bi' lu yë'y. Zidzj tu'lídz lza'cbi',
17 ta'nabi': "Rucödxtu' queëli' gui. ¿Bizx quië cutu rya'li'? Rul-l yéchi'tu'
queëli'. ¿Bizx quië cutu rbödx yéchi'li'?"
18 Cni nacli', le bidë' Juan ati' le cutu güi' gdahuë' ca rágulí' lbi'ili', gnëli'
queë': "Tu' xöhui' dzag lë'."
19 Ni'r bdxina' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, len ri'j rahua', ati'
rnëli' quia': "Naquë' bönni' huágulë'ë len bönni' ri'jë'. Naquë' lza'quë' bönni'
uquízxj len yezica' huen dul-la'." Yöl-la' rejni'i queë' Dios nac bë' ni'a qui le
tun nup ta'zí' lu na'gac lei.

Le gac qui nu curún ca rna xtidzë'ë Dios

20 Ni'r gzu lahuë' Jesús ruzeynë' bach bunách nacuá' yödz gap ni' benë'
zian yöl-la' huac, le cutu'bi'ini ládxi'gac.
21 Gudxë' lequë':
—Bica' bayechi' lbi'ili', bunách Corazín. Bica' bayechi' lbi'ili', bunách
Betsaida. La'naru' glac lu yödz Tiro len lu yödz Sidón yugu' yöl-la' huac bena'
ga zoali', dza ni'tël lubí'i ládxi'gac bunách Tiro len Sidón na', lacuë' lari' tëb
len ludxíë' dö icjquë', le luluí' tu'bí'i ládxi'gac bunách na'.
22 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili', cati' gdxin dza gchuguë' Dios quegac bunách,
saca' qui'rli' lbi'ili' ca la'zaca' la'guí'i bunách Tiro len Sidón, nup na' busnitië'
Dios.
23 Lbi'ili', bunách Capernaum, guc queëli' ca bdxíntëli' ga nu ryaz yehua'
yubá. Huötjli' lu gui' gabíl. La'naru' glac lu yödz Sodoma yöl-la' huac bena'
ga zoali', lugá'n bunách yödz ni' ga rdxintë na'a dza.
24 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili', cati' gdxin dza gchuguë' Dios quegac bunách,
saca' qui'rli' lbi'ili' ca la'zaca' la'guí'i bunách Sodoma na'.

Rnë' Jesús: "Gul-dá ga zoa', uzí' ládxi'li'"

25 Dza na' bë'ë didza' Jesús, rnë':
—Rgu'a Li' yöl-la' ba, Xuza', nacu' Xani yehua' yubá len Xani luyú ni,
le bucachu'u lë ni, cui la'lé'inë' lei bönni' ta'yéjni'në', san bului'inu' lei nup
nacgac ca bi'idau'.
26 Ca' gac, Xuza', le cni bdzag ladxu'u Li'.
27 Yúgu'të nudödë' lu na'a Xuza'. Nutu nu nunbë' neda', Zxi'në' Dios, san
tuzë' Dios Xuz, len nutu nu nunbë' Lë' Dios Xuz, san tuza' neda', Zxi'në' Dios,
lenca' nup na' rë'nda' ului'ida' leygac Dios Xuz.
28 Gul-dá ga zoa' yúgu'tëli' rajxáqui'li' le rúnteczli' dxin qui gdau', len nua'li'
yua' zi'i quegac zxba qui gdau', ati' neda' guna' ga uzí' ládxi'li'.
29 Lu yöl-la' nöxj ladxi' queëli' gul-gún xchina', gacli' ca bëdx ta'zi'ba' yugu'
quecba'. Gul-sé́d lu na'a neda', le naca' nöxj ladxi' len cuidi' ladxi', ati' gdzöl
queëli' yöl-la' ruzí' ladxi', le cuequi dxi ládxi'li'.
30 Yugu' na' ugu'a lbi'ili', le nac le gna bé'ida' lbi'ili', cutu nac baníg, ati'
yua' ugu'a lbi'ili' le nac le rusëdda', dza'dau'z nac.

12

Bönni' usőd queë' Jesús ta'leycjë' deu dza la'y

1 Dza ni', le nac dza la'y quequë' bönni' judío, gdödë' Jesús gap dë yöl zxoa' xtil, ati' ta'dunë' bönni' usőd queë' len gulazú lauquë' ta'leycjë' deu ga dxia zxoa' xtil len tahuë' zxoa' xtil na'.
2 Cati' gulalé'inë' lë ni bönni' gdau' fariseo, të' Jesús:
—Byutsca', tunë' bönni' usőd quiu' le cural-la' gunru' dza la'y.
3 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—¿Naru' cu nulábinili' lu guich la'y bi benë' David cati' gdunë' ati' guladún ca' nup gulacua'len lë'?
4 Gyazië' lu yu'u queë' Dios len gdahuë' yugu' yöt xtil nagu'uquë' lu bcugu la'y, le cural-la' gahuë' lë' len cutu ral-la' lahuë' bönni' gulacuá'lenë' lë', san légaczë' bxuz dë latj lahuë' lei.
5 ¿Naru' cu nulábinili' le rna bë' zxba queë' Moisés ca tunë' bxuz yugu' dza la'y? Tunë' dxin lö'a gdau' yugu' dza la'y, len cutu ta'baguë'ë zxguia'.
6 Na'a, neda' rëpa' lbi'ili', ni zoa' neda', naca' bönni' nacrë' blau ca gdau'.
7 Cutu réjni'li' lë na' nayúj lu guich la'y, rna: "Rë'nda' huechi' ládxi'li' lza'li', len clëg gdődigacli'-ba' böa' bëdxdau' ruzégui'gacli'-ba' lu bcugu la'y quia'." La'naru' réjni'li' lë ni, cutu gchúguli' quegac nup cuta'baga' zxguia'.
8 Ca' nac, le naca' Xani dza la'y neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.

Jesús ruúnë' bönni' narequi' në'ë

9 Ni'r buzé'ë ni' Jesús, ati' gyazië' lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío.
10 Lu yu'u na' zoë' tu bönni' narequi' në'ë, ati' le të'nnë' la'dzölnë' bi luquíë' Jesús, qui lë ni na' gulanabnë' Lë' bönni' judío uná bë' na', ta'nő':
—¿I dë latj unru' nu re'i cati' nac dza la'y?
11 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Nu bönni' nutsë'ë ladjli', chqui' zoaba' tuba' bö'cu' zxila' queë', len chqui' gbixba' lu yeru cati' nac dza la'y, ¿naru' cu tsajxönë'-ba' len tsajlijë'-ba'?
12 Záqui'tsquirnë' tu bönni' ca tuba' bö'cu' zxila'. Qui lë ni na', dë latj gunru' quegac bunách le nac dxi'a cati' nac dza la'y.
13 Ni'r Jesús gudxë' bönni' huë' na':
—Bli na'u.
Cati' bulí në'ë, la' böactë dxi'a ca nac yetslá'a në'ë.
14 Ni'r gulurujë' bönni' gdau' fariseo na' ati' glun xtídza'quë' ludöddë' Jesús.

Le gnë' bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios ca ral-la' gac queë' Jesús

15 Cati' ráquibe'inë' lë ni Jesús, buzé'ë ni', ati' zjaclen Lë' bunách zian. Jesús bunë' yúgu'të nup te'i ladj bunách na'
16 len gna bé'inë' lequë' cutu la'guíxjöi'në' bunách nu naquë'.
17 Cni gnë', quië butság lë na' gnë' Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë':
18 Gul-yutsca', bönni' ni naquë' huen dxin quia',
Nu na' gröcza' neda'.
Nadxi'ida' Lë' len rdzag ladxa'a Lë'.
Uchizia' Lë' Bö' La'y.
Lë' quíxjöi'në' yúgu'të bunách ca guna',
Cuequi xbeyda' lequë'.
19 Nutu nu tíl-lenë' didza' len cutu ulidzë' zidzj,
Len nutu nu yöni chi'ë ga nac zi'tu'.

20 Tu guidau' zoa bö cutu quitsjë' lei,
Ati' gui' chzoa ul, cutu usulë' lei,
Cati' uzoarë' le nac tsahui' queë'.
21 Lun löz Lë' yúgu'të bunách.

Bönni' judío uná bë' ta'nő': "Dzag Jesús tu' xöhui'"

22 Ni'r djua'quë' ga zoë' Jesús tu bönni' nachúl lahuë' len curnő', le yu'u lë' bö' xöhui', ati' Jesús bunë' bönni' na'. Cni guc, rlé'inë' len ru'ë didza' bönni' na' bchul lahuë' len cugnő'.
23 Qui lë ni na' gulubani yúgu'të bunách nacuá' ni', ta'ná:
—¿Naru' nactsë' Zxi'n Xsoë' David bönni' ni, Bönni' na' ral-la' guidë'?
24 Cati' gulayönnë' lë ni bönni' gdau' fariseo, ta'nő':
—Bönni' ni rubijë' yugu' bö' xöhui' le dzag Lë' Beelzebú tu' xöhui', xangac bö' xöhui' na'.
25 Ráquibe'inë' Jesús lë na' ta'zá' ládxi'quë' ati' rë' lequë':
—Gáti'tëz ga ta'ná bë' bunách, chqui' la'rúj chopl len la'dil-len lza'gac bunách ni', nit yöl-la' uná bë' quequë'. Lëzca' cni, chqui' la'rúj chopl bunách nacuá' tu yödz o tu yu'u, len la'díl-l, cutu gac la'día' bunách nacuá' yödz na' o yu'u na'.
26 Lëzca' cni, chqui' ubíj la' lzë'iz Satanás tu' xöhui', len la'dil-len la' leygacz bö' xöhui' na', ¿nacxcz gac gdia' yöl-la' uná bë' qui tu' xöhui'?
27 Rnali' quia' rubija' yugu' bö' xöhui' le dzag neda' Beelzebú tu' xöhui'. Chqui' runa' cni, ¿nuzxa dzag nup da'gac lbi'ili' cati' tu'bíj bö' xöhui'? Qui lë ni na' le tunczë' nac bë' nachíxili'.
28 Na'a, chqui' neda' rubija' yugu' bö' xöhui' le zoalen neda' yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y, le nactë chbdxin ga zoali' le rna bë'ë Dios.
29 '¿Naru' huactsa nu bönni' tsazië' lidxë' bönni' nal len cuijë' yugu' yöl-la' tsahui' dzö' lidxë' chqui' zi'al cutu gúguë'ë bönni' nal na'? Ni'r gac tsazië' ulatjë' lidxë' bönni' nal na'.
30 'Nu curún neda' tsazxőn, rdá'baga' neda', len nu curutúb tsazxőn len neda', ruslás nu na'.
31 'Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili', ca nac yúgu'të dul-la' tun bunách len yugu' didza' xöhui' ta'ná, unít lahuë' lequë' Dios, san nu bönni' gnë zi'ë queë' Dios Bö' La'y, cutu ca' unít lahuë' lë' Dios.
32 Lëzca' cni, nu bönni' gnë' quia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, Dios unít lahuë' lë', san nu bönni' gnë' queë' Dios Bö' La'y, cutu ca' unít lahuë' lë' Dios. Cutu unít lahuë' lë' dza ni zoaru' na'a, len cutu unít lahuë' lë' dza zi'a za'.

Le runru' nac bë' le nacru'

33 Gnë' ca' Jesús:
—Chqui' nac dxi'a yag, cuia le nac dxi'a yag na', san chqui' nac xöhui' yag, cuia ca' le nac xöhui'. Cni nac, le rbia yag nac bë' yag na'.
34 Lbi'ili', di'a dza quecba' bël snia' nacli'. ¿Nacx gac güi'li' dxi'a didza', chqui' nacli' xöhui'? Ca nac le ta'zá' ládxi'gac bunách, lëzca' cni tui' didza'.
35 Didza' dxi'a ru'ë bönni' dxi'a le yu'u icj ládxi'dau'huë' le nac dxi'a, san didza' cunác dxi'a ru'ë bönni' huia'dö' le yu'u icj ládxi'dau'huë' le cunác dxi'a.
36 Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili', cati' gdxin dza gchuguë' Dios quegac bunách, cuequi xbeynë' bunách ca nac yúgu'të didza' gulanazë' ca'.
37 Ca nac didza' ru'u, cuequi xbeynë' li', ati' uruju' dxi'a o gbagu'u zxguia' ni'a qui didza' na' bë'u.

Ta'nabnë' Jesús gunë' le gac bë' nu naquë'

38 Ni'r gulubi'ë didza' yugu' bönni' gdau' fariseo len bönni' gdau' tu'sëdi, të' Jesús:
—Bönni' Usëdi, rë́'nitu' glé'itu' tu le gunu' le gac bë' dë lu na'u yöl-la' uná bë'.
39 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Ta'nabnë' neda' guna' tu le gac bë' nu naca' bönni' tua'dö' ni, cuzóa gdu ládxi'quë'. Cutu bi le gac bë' la'lé'inë', san tuz le nac bë' na' ca guc queë' Jonás, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios.
40 Ca na' guc queë' Jonás na', buga'në' lë'ba' böl zxön gdu tsonn dza tsonn yël, lëzca' cni gac quia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, tsonn dza tsonn yël uga'na' zxan yu.
41 Bönni' gulacu'ë yödz Nínive la'yasë' dza gchuguë' Dios quegac bunách cati' cuequi xbeynë' bunách dza ni zoaru' na'a, ati' le glunë' uspaga' bunách ni zxguia' le gulubí'i ládxi'quë' bönni' Nínive na' cati' ni' gdíxjöi'në' lequë' Jonás xtidzë'ë Dios, ati' na'a zoa' ni neda', len náctëra' blau ca Jonás na'.
42 Lëzca' cni, ngul ni' gna bé'inu yödz dë zaca' ga rdöd gbidz beo' ziag tsasnu dza gchuguë' Dios quegac bunách cati' cuequi xbeynë' bunách dza ni zoaru' na'a, ati' le bennu uspaga' lequë' zxguia', le brujnu ngul na' ga nactër zi'tu' quië yőninu didza' rejni'i bë'ë Salomón, ati' na'a zoa' ni neda', len náctëra' blau ca Salomón na'.

Cati' rudxín xlatj bö' xöhui'

43 Gnë' ca' Jesús:
—Cati' r-ruj bö' xöhui' yu'u bönni', rda gap nabídx, rguilj ga uzí' ladxi'. Chqui' cutu gdzöli ga na' uzí' ladxi',
44 ni'r gna: "Huöja' xlatja' ga ni' bruja'." Cati' udxín ga ni' bruj, tsajxaca' bönni' na', naquë' ca tu yu'u nadách, len nalúa, len chnabá'a quië nu tsajsóa ni'.
45 Ni'r tseaj, tsajxí' yegádx bö' xöhui' nácgactër xöhui' ca lei, ati' la'yáz yúgu'të, len la'cuá' lu bönni' na', ati' ga udx huayáli'tër ca gac queë' bönni' na' ca guc queë' zi'al. Lëzca' cni gac quegac bunách tua'dö' ni.

Xnë'ë Jesús len yugu' bönni' böchë'ë

46 Cati' ni' ruí'lenë' bunách didza' ni Jesús, guladxinë' ni' xnë'ë Jesús len yugu' bönni' böchë'ë. Gulacu'ë lö'al len glë'nnë' luí'lenë' Jesús didza'.
47 Ni'r gdíxjöi'në' Jesús tu bönni', rë' Lë':
—Byutsca', nacu'ë lö'al xna'u len yugu' bönni' böchu'u, të'nnë' luí'lenë' Li' didza'.
48 Bubi'ë didza' Jesús, rë' bönni' na' gdíxjöi'në' Lë' cni, rnë':
—¿Nuzxa caz xna'a len nupxcz bönni' böcha'a?
49 Ni'r bulí në'ë, bulu'ë yugu' bönni' usőd queë', len rnë':
—Byutsca', bönni' ni nacquë' ca xna'cza' len bőchi'cza'.
50 Núti'tëz nu run ca rë'nccznë' Xuza' zoë' yehua' yubá, nu ni nac bi'i bőchi'cza', len bi'i zancza', len xna'cza'.

13

Runë' lsaqui' Jesús ca nac qui bönni' guz

1 La' dza ni'z brujë' Jesús lu yu'u, ati' yajchö'ë ra' nis zxön.
2 Le guladxín ga zoë' Jesús bunách zian, grenë' tu lë'i bárcodau', len grö'ë ni', ati' bunách zian na' gulacuá' luyú bidx ra' nis zxön na'.
3 Ni'r bő'lenë' lequë' didza' Jesús, zian le busëdnë' lequë', yugu' le benë' lsaqui', rnë':

—Gul-yutsca', brujë' bönni' guz, zjësië' xseydau'.
4 Tsal ni' zjësië', glas ra' nöz la'gac xseydau' na', ati' guladxinba' bguindau',
glë'jba' xseydau' na'.
5 Glas luyú ga rö' guiöj yela'gac xseydau' na', ga na' curő' szxöni yu, ati' la'
gulalentë, le curő' ni' szxöni yu.
6 Ni'r cati' budzá'a, la' gulacuadtë len gulabídx lë na' bësië', le cunác ga lun
luí.
7 Gulalén ga gululén lba yötsi' yela'gac xseydau' na' glas, ati' gulazxőn lba
yötsi' na' len gularöli lë na' bësië', glun ditj lei.
8 Glas ga nac luyú dxi'a yela'gac xseydau' na', ati' gulunődzj. Gulunődzj
yetú gayua'tër ca' la'gac lë na' bësië'. Gulunődzj yetsonnlalj ca' yela'gac na',
ati' gulunődzj yechí uruá' ca' yela'gac na'.
9 Nu zoa nag len ryöni, ral-la' uzé nag.

Le të'ni lun le benë' lsaqui' Jesús

10 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' uséd queë' len gulanabnë' Lë', ta'nő':
—¿Bizx quië ruí'lenu' bunách didza' yugu' le runu' lsaqui'?
11 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Ru'ë lbi'ili' latj Dios tséjni'li' le nagachi' ca rna bë'ë Lë' yehua' yubá, san
cutu të'ni la'yejni'i bunách ni.
12 Nu dë qui, Dios unödzjë' qui yelati', ati' szxőnitër gata' qui, san nu cudő
qui, la'z dui le dë qui gdua.
13 Qui lë ni na' ruí'lena' lequë' didza' yugu' le runa' lsaqui', le tu'yúë' san
cutu ta'lé'inë'. Ta'yönnë' san cutu tu'zé nagquë' len cutu ta'yéjni'në'.
14 Cni rac quequë' quië utság lë na' gnë' Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë'
Dios, gnë':
Le nactë yőnili' san cutu tséjni'li'.
Uyuli' gna'li' san cutu glé'ili',
15 Le nazíd ládxi'dau'gac bunách ni,
Len cutu ryaz icj nagquë'.
Nadzudi' yöj lauquë',
Cui la'lé'inë' len yöj lauquë' na'.
Cutu luzé nagquë'
Len cutu luzejni'i ládxi'quë',
Len cutu luhuöaquë' quia' neda'
Quië gac una' lequë'.
16 Na'a, bica' ba lbi'ili', le rle'i yöj lauli' len ryöni nagli'.
17 Le nactë rëpa' lbi'ili', glë'nnë' la'lé'inë' le rlé'ili' lbi'ili' zian bönni' glu'ë
didza' uláz queë' Dios len yugu' bönni' tsahui' san cutu gulalé'inë' lei. Glë'nnë'
la'yönnë' le ryőnili' lbi'ili' san cutu gulayönnë' lei.

Rusálj la'në' Jesús le benë' lsaqui'

18 Gnë' ca' Jesús:
—Gul-zé nagli' ca nac le bena' lsaqui' qui bönni' guz.
19 Núti'tëz nu ryöni didza' ca rna bë'ë Dios yehua' yubá len cutu rejni'i lei,
rac qui didza' ryöni nu na' ca guc qui xseydau' na' glas ra' nöz. La' za'të tu'
xöhui' len rugúa didza' na' gyu'u icj ládxi'dau'huë' bönni' na'.
20 Xseydau' na' glas luyú ga rö' guiöj ruluí' ca rac queë' bönni' ryönnë' didza'
na' len la' ruzëtë naguë' lu yöl-la' rudziji queë',

21 san ca na' cutu rdia' xseydau' na' le cudő ga gun luí, lëzca' cni rac queë'
bönni' ni. Cati' gdxin tu le usaca' zi' lë', ati' la'bía ládxi'gac lë' bunách le nazí'
lu në'ë didza' na', la' gactë chop ladxë'ë.
22 Xseydau' na' glas ga na' gululén lba yötsi' ruluí' ca rac queë' bönni' na'
ryönnë' didza' na', san rui' ladxë'ë yugu' le dë yödzlyú ni, ati' nazí' yë'ë bönni'
na', le rui' ladxë'ë yugu' yöl-la' tsahui' qui. Yugu' lë ni ta'röli didza' na' len
tun ga cutu gun dxin lu icj ládxi'dau'huë'.
23 Xseydau' na' glas luyú dxi'a ruluí' ca rac queë' bönni' ryönnë' didza' na'
len réjni'në' lei, ati' run dxin didza' na' lu icj ládxi'dau'huë'. Nacgac la'gac
bunách ca xseydau' na' gulunődzj yetú gayua'tër ca'. Nacgac yela'gac bunách
ca xseydau' na' gulunődzj yetsonnlalj ca', ati' nacgac yela'gac bunách ca
xseydau' na' gulunődzj yechí uruá' ca'.

Guíxi'dau' xöhui' nalá' ca nac yöl zxoa' xtil

24 Yetú le benë' lsaqui' Jesús, rë' lequë':
—Ca gac ga gdxin le rna bë'ë Dios yehua' yubá nac ca guc qui xseydau'
dxi'a guzë' tu bönni' ga nac la' yël queë'.
25 Tsal na' tasië' bönni' nacu'ë lidxë', bdxin ni' tu nu curle'i lë' dxi'a, ati' yjöz
la' yël queë' xsey guíxi'dau' xöhui' nalá' ca nac yöl zxoa' xtil, ati' böjë' xlatjë'.
26 Cati' blen zxoa' xtil na' len grö' deu qui, ga na' dxia xui'i, ni'r glac bë'
guíxi'dau' xöhui' na'.
27 Ni'r guladxinë' bönni' huen dxin ga zoë' bönni' xan la' yël na', len të' lë':
"Xan, chqui' guzu' xseydau' dxi'a la' yël quiu', ¿nacx guc gulalén guíxi'dau'
xöhui' na'?"
28 Gudxë' lequë' xan la' yël na', rnë': "Benë' cni bönni' curlé'inë' neda' dxi'a."
Ni'r gulanabnë' lë' huen dxin na', ta'nő': "¿I rë'nnu' tseajtu' tsjöljtu' guíxi'dau'
xöhui' na'?"
29 Xanquë' rë' lequë': "Cutu. Nazx ca' cati' gládzu'li' guíxi'dau' xöhui' na',
gládzu'lentëli' ca' yöl zxoa' xtil.
30 Dxi'ar gac güi'li' latj la'zxöngar tsazxőn cati' gdxinr dza tsajtubru' lei,
ati' ni'r gyëpa' nup lutúb lei: Gul-túb zi'al guíxi'dau' xöhui' na' len gul-guga'
tsajxúndj hueaj quië uzégui'ru' lei, ati' ni'r utubli' zxoa' xtil lu yu'u quia'."

Runë' lsaqui' Jesús ca nac qui xsey mostaza

31 Yetú le benë' lsaqui' Jesús, rë' lequë':
—Ca gac ga gdxin le rna bë'ë Dios yehua' yubá, gac ca rac qui tu xsey
mostaza, le guzë' tu bönni' ga nac la' yël queë'.
32 Le nactë nactër cuidi' xsey mostaza na' ca yúgu'të xseydau' yezica', san
cati' chnadúz, rzxöntër ca yúgu'të guixi' cuan len rac zxön ca nac tu yag, ati'
ta'dxinba' bguindau' tun lidxcba' lu zxuza' në'i.

Runë' lsaqui' Jesús qui xnë'i yöt xtil

33 Yetú le benë' lsaqui' Jesús, rë' lequë':
—Ca gac ga gdxin le rna bë'ë Dios yehua' yubá gac ca le run xnë'i yöt xtil,
le buchíxinu ngul len tsonn lbix yöjz zxoa' xtil, ati' gyazx gdutë cua na'.

Le rë'ni gun le runë' lsaqui' Jesús

34 Yúgu'të lë ni benë' lsaqui' Jesús, bő'lenë' bunách nacuá' ni' didza', len
cutu bi didza' bő'lenë' lequë' le cubenë' lsaqui'.
35 Cni benë' quië butság lë na' buzujë' lu guich bönni' bë'ë didza' uláz queë'
Dios, gnë':
Gu'a didza' yugu' le guna' lsaqui'.
Gnia' yugu' le nagachi' cati' ni' gzu lau zi'a guta' yödzlyú.

Rguixjö'ë Jesús le benë' lsaqui' qui guíxi'dau' xöhui' nalá' ca nac yöl zxoa' xtil

36 Ni'r buzeynë' bunách nacuá' ni' didza' Jesús, busölë'ë lequë', ati' gyazië' yu'u. Ni'r guladxinë' ga zoë' bönni' usőd queë' len të' Lë':
—Gdixjöi' netu' le rë'ni gna lë na' benu' lsaqui' qui guíxi'dau' xöhui' nalá' ca nac yöl zxoa' xtil.
37 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Bönni' razë' xseydau' dxi'a naca' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
38 La' yël na' nac yödzlyú ni, ati' xseydau' dxi'a na' ruluí' ca nacgac nup nababgac ga rna bë'ë Dios. Guíxi'dau' xöhui' na' nalá' ca nac yöl zxoa' xtil ruluí' ca nacgac nup nacgac qui tu' xöhui'.
39 Nu na' curle'i dxi'a xan la' yël na' len yjöz guíxi'dau' xöhui' na', tu' xöhui'cz nac. Dza lutubë' na' ruluí' ca gac dza udx qui yödzlyú ni, ati' nup na' tu'túb nacgac gbaz la'y queë' Dios.
40 Ca na' guc, gulutubë' guíxi'dau' xöhui' na', len guluzégui'ë lei lu gui', lëzca' cni gac cati' udx qui yödzlyú ni.
41 Neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, gsőla'gaca'-në' gbaz la'y quia', ati' lubijë' ga rna bë'ë Dios yúgu'të nup tun ga tun dul-la' lza'gac lenca' nup tua' dö'.
42 Yugu' gbaz la'y na' la'gu'ë lu gui' gabíl yugu' bönni' tua'dö' na'. Ni' la'bödxë' len lutíl-l láya'quë'.
43 Ni'r la'yőp yös yení' bunách tsahui', lacquë' ca gbidz ga ni' rna bë'ë Dios yehua' yubá. Nu zoa nag len ryöni ral-la' uző nag.

Runë' lsaqui' Jesús qui tu yöl-la' tsahui' nagachi'

44 Lëzca' cni benë' lsaqui' Jesús, rnë':
—Le rna bë'ë Dios yehua' yubá nac ca tu yöl-la' tsahui' nagachi' tu la' yël. Cati' budzölnë' lei tu bönni', bucachë'ë lei leyúbl ga na' bgachi', ati' lu yöl-la' rudziji queë' gyijë', yjőti'ë yúgu'të le dë queë' ati' gu'uë' la' yël na' quië gata' queë' yöl-la' tsahui' na'.

Runë' lsaqui' Jesús qui tu bga záqui'tsqui

45 Gnë' ca' Jesús:
—Ca ral-la' së ládxi'li' le rna bë'ë Dios yehua' yubá nac ca benë' tu bönni' ra'uë' len ruúti'ë, rguiljë' yugu' bga dxi'a.
46 Cati' bdzölnë' tu bga záqui'tsqui, gyijë', yjőti'ë yúgu'të le dë queë', ati' gu'uë' bga na'.

Runë' lsaqui' Jesús qui tu yöxj böl

47 Lëzca' cni gnë' Jesús:
—Ca gac ga gdxin le rna bë'ë Dios yehua' yubá, gac ca run tu yöxj böl le ta'chiljë' bönni' lu nis zxön, le rajxí' zian böl gza'a.
48 Cati' chbdza' yöxj na', gulubijë' lei luyú bidx ra' nis zxön na', ati' ni' gulabö'ë len gulagu'ë-ba' lu bdö'a yugu' böl dxi'a, san yugu' böl ca'z, gularu'në'-ba'.
49 Lëzca' cni gac cati' udx qui yödzlyú ni. La'rujë' gbaz la'y queë' Dios ati' lubijë' quizi bunách tsahui', lucuitië' lequë' ladj bunách tua'dö'.
50 'Ni'r la'gu'ë lu gui' gabíl bunách tua'dö' na'. Ni' la'bödxë' len lutíl-l láya'quë'.

Yöl-la' tsahui' le nac gul len le nac cub

51 Ni'r Jesús gnabnë' yugu' bönni' usőd queë', rnë':
—¿I réjni'li' yúgu'të lë ni?

Gulubi'ë didza', të' Lë':
—Ja, Xan.
52 Jesús gudxë' lequë':
—Cati' chnazí' lu në'ë bönni' gdau' usëdi le rna bë'ë Dios yehua' yubá, naquë' ca bönni' xan yu'u, rbijë' ladj yöl-la' tsahui' queë' le nac cub len le nac gul, le nacgac dxi'a, ruzi'ë xbey.

Le benë' Jesús yödz Nazaret

53 Cati' budx benë' yugu' lsaqui' ni Jesús, buzé'ë ni'.
54 Cati' budxinë' ladzë', busëdnë' bunách nacuá' lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' gulubannë', ta'né':
—¿Gazxcz bzëdnë' yöl-la' rejni'i ni bönni' ni? ¿Nacxcz nac, runë' yugu' yöl-la' huac ni?
55 Naquë' bönni' ni zxi'në' bönni' bëdx yag, ati' lënu María xnë'ë. Naquë' bőchi'quë' Jacobo len José len Simón len Judas.
56 Lëzca' nacuá'lennu rë'u ni ngul zanë'. ¿Gazxcz bzëdnë' yúgu'të lë ni?
57 Qui lë ni na' glac chop ládxi'quë', guluca'në' Lë'. Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Tun ba la'n bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios yúgu'të bunách, san cutu tun lë' ba la'n bunách uládz queë' len bunách nacuá' lidxë'.
58 Qui lë ni na' cutu benë' Jesús ni' zian yöl-la' huac, le cutu ta'yejlë'ë Lë'.

14

Ca guludöddë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis

1 Lu dza ni', byönnë' Herodes, bönni' rna bë'ë luyú Galilea, ca nacgac yöl-la' huac runë' Jesús.
2 Herodes na' gudxë' yugu' ni'a në'ë, rnë':
—Bönni' ni Juan, bönni' buquilë' bunách nis. Chbubanë' lu yöl-la' gut. Qui lë ni na' dë lu në'ë yöl-la' huac zxön na'.
3 Cni gnë' Herodes le bsölë'ë lëczë' bönni' gulazönë' Juan len glúguë'ë lë' du guia, ati' gulagu'ë lë' lidx guia le gú'ninu cni Herodías, ngul na' gucnu ngul queë' Felipe, böchë'ë Herodes na'.
4 Cni benë' Herodes, le gudxë' lë' Juan na': “Cutu ral-la' sóalenu'-nu.”
5 Qui lë ni na' gu'nnë' Herodes gdöddë' Juan, san gúdxinë' la'dá'baga' lë' bunách lu yödz ni', le taqui bunách naquë' Juan na' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios.
6 Ni'r cati' guc lni qui dza gyé'inë' iz Herodes, brujbi' bi'i ngul queënu Herodías na' len bya'abi' laugac nup nacuá' lni na', ati' bdzag ladxë'ë-bi' Herodes.
7 Gzxi' lu në'ë Herodes len benë' tsutsu xtidzë'ë unödzjë' queëbi' bíti'tëz bi gnabbi' lahuë'.
8 Le chnusédinu-bi' zi'al xna'bi', gudxbi' lë':
—Benn quia' na'a tu lu zxiga' zxön icjë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis.
9 Ni'r bui'nnë' Herodes, san le chbenë' tsutsu xtidzë'ë, len le gulayöni lë' nup ti'j tágulen lë', qui lë ni na' gna bé'inë' nu tsajnődzj queëbi' icjë' Juan na'.
10 Cni guc, bsölë'ë nu tsajríx yenë' Juan ga ni' yu'ë lidx guia.
11 Bönni' na' nasölë'ë bu'ë icjë' Juan na', yu'u lu zxiga' zxön, ati' bunödzjë' lei queëbi' bi'i ngul na', ati' lëbi' bua'bi' lei queënu xna'bi'.
12 Ni'r guladxinë' ni' bönni' guladé'ë Juan na', ati' guluú'ë lë' len gulucachë'ë lë'. Gdöd ni', yajtíxjöi'cnë' Jesús ca glac lë ni.

Jesús rugahuë' zianr ca chiún gayuá' bunách

13 Cati' ráquibe'inë' lë ni Jesús, buzḗ'ë ni', ati' grenë' tu lë'i bárcodau', zijë'
la' queëzë' tu latj ca'z. Cati' gulayöni bunách tsijë' ni', gularujë' yugu' yödz
ni', yjaquë' ga ni' gdxinë', ta'zë'i ní'aquë'.
14 Cati' burujë' lë'i barco Jesús, blé'inë' nacuá' ni' bunách zian, ati' buechi'
ladxë'ë lequë' len bunë' nup te'i, nútsa'gac ladjquë'.
15 Cati' chrdzö' dza na', guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' usḗd queë', len të'
Lë':
—Chrdzö' na'a, ati' ca'z nac latj ni. Busöla' bunách ni tsjaquë' gap dë
yödzdau' quië la'uë' bi lahuë'.
16 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Cutu run bayúdx tsjaquë'. Gul-nődzj lbi'ili' le lahuë'.
17 Ni'r të' Lë':
—Gayu'z yöt xtil dë len chopzba' böl dëba' queëtu' ni.
18 Jesús rë' lequë':
—Gul-dguá' quia' ni.
19 Ni'r gna bé'inë' bunách na' Jesús la'bő' ga yu'u daca'. Gdöd na' gdel-lë'ë
gayu' yöt xtil na' len chopba' böl na', ati' bchis lahuë', ruyúë' zaca' yehua'
yubá. Gudxë' Dios: "Xclenu'." Ni'r buzxuzxjë' yöt xtil na' len budödë' lei lu
na'quë' bönni' usḗd queë', ati' lequë' gulaguisië' lei laugac bunách zian na'.
20 Glahuë' yúgu'të' len guluhuöljnë'. Ni'r gulutubë' bizxj naga'ngac len
guludzḗ'ë chinnu bdö'a.
21 Bönni' ni' glahuë' glaquë' gdu chiún gayu'ë, san nutu nu blab yugu' ngul
len bi'idau'.

Jesús rzë'i ni'ë lu nis zxön

22 Ni'r la' bentë' Jesús ga gulabenë' lë'i bárcodau' bönni' usḗd queë', tsjaquë',
la'nörë' lahuë', la'dödë' yetslá'a nis zxön ni', tsal na' uzeynë' Lë' bunách nacuá'
ni' didza'.
23 Cati' chnusölë'ë bunách na' Jesús, grenë' ga nac tu lu guí'adau' ga ni'
yajsóë' tuzë'. Ni' bulidzë' Dios. Cati' chgul, tuzë' zoë' ni'.
24 Bárcodau' ga na' nacu'ë bönni' usḗd queë' rdöd gatsj lahui'l nis zxön na',
ati' ryas bárcodau' na' le ryas rdxia nis zxön na', le ruzaga' barco na' bö' reycj.
25 Gdöd ladxi' yël, gbiguë'ë Jesús gal-la' ga na' nacu'ë, rzë'i ni'ë lu nis zxön.
26 Cati' gulalé'inë' Lë' bönni' usḗd queë', rzë'i ni'ë lu nis zxön, szxöni gulabö'ë
baguí'i le tádxinë'. Gulabödxyë'ë, ta'nḗ':
—Tu bxin na'.
27 Ni'r Jesús la' bulidztë' lequë', rnë':
—Gul-zxöni ládxi'li'. Neda' ni. Cutu gádxili'.
28 Ni'r bubi'ë didza' Pedro, rë' Jesús:
—Xan, chqui' nacu' Li', gna be'i neda' guida' ga na' zu' lu nis.
29 Jesús gudxë' lë':
—Gda.
Ni'r bötjë' Pedro lë'i bárcodau' na' len gzë'i ni'ë lu nis zxön, zijë' ga na' zoë'
Jesús.
30 Ni'r cati' blé'inë' Pedro ca rutá nis bö' na' reycj, gúdxinë'. Ni'r gzu lahuë'
rötjë' lu nis, ati' grödxyë'ë. Bulidzë' Jesús, rnë':
—Xan, buslá neda'.
31 Jesús la' bulitë në'ë. Buguel-lë'ë lë', len rë' lë':
—Lati'z réjlë'u neda'. ¿Bizx quië guc chop ladxu'u?
32 Cati' gulubenë' lë'i bárcodau' na', grö' dxi bö' na' reycj.
33 Ni'r gulayíj ládxi'quë' Jesús bönni' nacu'ë lë'i bárcodau' na', ta'nḗ':
—Le nactë, Zxi'në' Dios nacu'.

Jesús ruúnë' bönni' huë' nacu'ë Genesaret

34 Cati' chguladödë' yetslá'a nis zxön na', la' guladxintë' lu xyu yödz
Genesaret.
35 Cati' guluúnbë'ë Jesús bönni' yödz ni', gulasölë'ë didza' gdutë luyú ni', ati'
djua'quë' ga zoë' Jesús yúgu'të nup te'i.
36 Gláta'yuë' lahuë' Jesús gu'ë lequë' latj la'ganzë' rui'i lari' nacuë', ati' la'
guluhuöactë yúgu'të nup na' gulagán lari' na'.

15

Le tun ga cunacru' dxi'a lahuë' Dios

1 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús yugu' bönni' gdau' fariseo len bönni' gdau'
tu'ëdi, narujquë' Jerusalén, ati' të' Jesús:
2 —¿Bizx quië tunë' bönni' usőd quiu' le rdöd bë'i ca nac le nalőbiru' runru'
ca glunë' xuz xtau'ru'? Cutu ta'guíb na'quë' ca nac qui gdau' cati' zi'a lahuë'.
3 Bubi'ë didza' Jesús, gnabnë' lequë', rnë':
—¿Bizx quië lbi'ili' ca' ruca'nli' ca'z zxba queë' Dios quië gunli' le nalőbili'
runli'?
4 Cni nac, le gna bé'inë' lbi'ili' Dios, gnë': "Ben ba la'n xuz xna'u", len gnë'
ca': "Nu gnë zi' qui xuz xnë'i, tsaz gat nu na'."
5 San lbi'ili' rnali': "Chqui' nu guië xuz xnë'i: Cutu bi gac gunna' quiu' le
chgzxi' lu na'a gunna' queë' Dios yúgu'të,
6 cutur bi ral-la' gun qui xuz xnë'i nu na'." Cni runli', ruca'nli' ca'z le gna
bë'ë Dios, quië gunli' le nalőbili' runli'.
7 Lbi'ili', bönni' ruluí'z tsahui' cuinli', gdu gdíxjö'ë ca nacli' Isaías, bönni' bë'ë
didza' uláz queë' Dios, gnë':
8 Bönni' ni, lu rú'agaczë' tunë' neda' ba la'n,
Len clëg gdu ládxi'quë'.
9 Daduz nac le ta'yíj ládxi'quë' neda'
Le tu'ëdnë' yugu' le gulaná bë' bunách.
10 Ni'r bulidzë' bunách nacuá' ni' Jesús, rë' lequë':
—Gul-ző nagli' le gyëpa' lbi'ili' len gul-tsejni'i.
11 Clëg le ryaz ru'ë bönni' run ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios, san le r-ruj
ru'ë, lë ni run ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios.
12 Ni'r gulabiguë'ë ga zoë' Jesús bönni' usőd queë', len të' Lë':
—¿I nöznu' gulaleynë' bönni' gdau' fariseo cati' gulayönnë' didza' ni bë'u?
13 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Yúgu'të le nadúz, le cuguzë' Xuza' zoë' yehua' yubá, huaduljgac gdu luí.
14 Gul-cá'n lequë'. Chnachúl lauquë' len ta'chő'ë nup nachúl laugac. Chqui'
tu bönni' lau chul gchë'ë yetúë' bönni' lau chul, gropë' la'bixë' lu yeru.
15 Ni'r bubi'ë didza' Pedro, rë' Jesús:
—Bzejni'i netu' lë ni runu' lsaqui'.
16 Jesús rë' lequë':
—¿Naru' cu réjni'tsali' ca' lbi'ili'?
17 ¿Naru' cu réjni'tsali' ryaz lë'ru' yúgu'të le ryaz rú'aru', ati' rurúj lë'ru'?
18 Na'a, le r-ruj rú'ali', lu icj ládxi'dau'li' za', ati' lë ni run ga cunacli' dxi'a
lahuë' Dios.
19 Cni rac, le ta'lén lu icj ládxi'dau'li' yugu' le rza' ládxi'li' le cunác, le lun ga
gdődili' bunách, len le lun ga quitsjli' zxba qui yöl-la' nutság na', len le cunác
runli', len yugu' le rzë ládxi'li' cuanli', len yugu' le rnëli' qui lza'li' le cunácz,
len yugu' le rnë xőhui'li'.

20 Yugu' le cni tun ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios tu bönni', san chqui'
cunayár në'ë ca nac qui gdau' cati' bi gahuë', cutu gun ga cunaquë' dxi'a
lahuë' Dios.

Réjlë'nu Jesús ngul gza'a

21 Ni'r buzë́'ë ni' Jesús, gyijë' lu xyu yödz Tiro len yödz Sidón.
22 Brujnu yödz ni' tu ngul nababnu Canaán, ati' bë'nu zidzj didza', rënu
Jesús:
—Xan, zxi'n xsoë' David, buechi' ladxi' neda'. Bi'i ngul quia' szxöni rzaca'
rgui'bi' le yu'u lëbi' bö' xöhui'.
23 Cutu bi didza' bubi'ë Jesús. Ni'r gulabiguë'ë ga zoë' bönni' usë́d queë',
ati' glë' Lë', ta'në́':
—Busöla'-nu, le za'nu cúdzu'ru' rbő́dxya'anu.
24 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë'-nu:
—Dios nasölë'ë neda' gáclena' bunách Israel, nacgac ca bö'cu' zxíla'dau'
nanitcba'.
25 Ni'r gbíga'nu ga zoë' Jesús ngul na' len gyij ládxi'nu Lë', rënu Lë':
—Xan, guclen neda'.
26 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Cutu nac dxi'a uguaru' yöt quecbi' bi'idau' len chu'nru' lei laucba'
bő'cu'dau'.
27 Ni'r rënu Jesús ngul na', rnanu:
—Ja, Xan, san táguba' bő'cu'dau' na' le bizxj tu'huő́xj ga tagu xancba'.
28 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Nguldau'. Gdu nac ca réjlë'u neda'. Gac quiu' ca rë'nnu'.
La' ni'z böáctëbi' bi'i nguldau' queënu.

Jesús ruúnë' zian nup te'i

29 Ni'r buzë́'ë ni' Jesús len gdödë' ga nac ra' nis zxön qui Galilea. Grenë' ga
nac tu lu guí'adau', ati' ni' grö'ë.
30 Guladxín ga zoë' Jesús bunách zian djua'quë' nup cuta'zá' len nup nachúl
laugac, len nup cuta'në́, len nup narugu ni'a na'gac, len zianr nup te'i, ati'
gulaguixjë' lequë' xni'ë Jesús, ati' Lë' bunë' lequë'.
31 Gulubani bunách ni' ca nac le benë' Jesús, le gulalé'inë' tu'në́ nup
cugulanë́, ati' nuhuöacgac nup grugu ni'a na'gac, ati' tu'zá' nup cugulazá',
ati' tu'le'i nup bchul laugac. Qui lë ni na' gulagu'ë yöl-la' ba Dios quegac
bunách Israel.

Jesús rugahuë' zianr ca choa' gayuá' bunách

32 Ni'r Jesús bulidzë' yugu' bönni' usë́d queë', len rë' lequë':
—Ruhuechi' ladxa'a bunách zian ni, le chguc tsonn dza zá'clenë' neda' len
cutu bi dë le lahuë'. Cutu rë'nda' uső́la'gaca'-në' tshuöjquë' lidxquë' ta'dunzë'
ca', nazx ca' ludú ládxi'quë' la' nöz.
33 Ni'r të' Lë' bönni' usë́d queë', ta'në́':
—¿Gazxcz gdző́litu' yöt xtil zian lu latj ca'z ni, le ugágutu' bunách zian ni?
34 Gnabnë' lequë' Jesús, rnë':
—¿Balx yöt xtil dë queëli'?
Gulubi'ë didza', ta'në́':
—Gadx, ati' nababzba' böl cuidi' dëba' queëtu' ni.
35 Ni'r Jesús gna bé'inë' bunách zian na' la'bő' lu yu.

36 Gdel-lë'ë gadx yöt xtil na' len yugu' böl na' ati' gudxë' Dios: “Xclenu'.”
Ni'r buzxuzxjë' groptë na' len bunödzjë' quequë' bönni' usőd queë', ati' lequë'
gulaguisië' laugac bunách zian na'.
37 Glahuë' yúgu'të' len guluhuöljnë'. Gdöd ni' gulutubë' le bizxj naga'ngac,
ati' guludző'ë gadx bdö'a.
38 Nacquë' choa' gayu'ë bönni' na' glahuë', san nutu nu blab yugu' ngul len
bi'idau'.
39 Ni'r Jesús busölë'ë bunách na' tshuöjquë' lidxquë', ati' grenë' lë'i
bárcodau' ni', zijë' lu xyu yödz Magdala.

16

Ta'nabnë' Jesús gunë' tu le gac bë' nuzxa naquë'

1 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús yugu' bönni' gdau' fariseo len yugu' bönni'
gdau' saduceo quië la'zí' bë'ë Jesús, ati' gulanabnë' Lë' gunë' tu le gac bë' ga
za' yöl-la' uná bë' queë'.
2 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Cati' rdzö', rnali' cni: “Gun dxi'a cxö, le rö' böaj xna luzxbá.”
3 Cati' nac zildau', rnali' cni: “Cutu gun dxi'a na'a dza le rö' böaj xna len
ruchúl luzxbá.” Lbi'ili', bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Rac gnë ya'ali' nac gun
luzxbá, san cutu gac tséjni'li' le rusëdi le tac dza ni zoaru' na'a.
4 Bunách tua'dö' cuzóa gdu ládxi'gac ta'nabi neda' guna' tu le gac bë' nu
naca', san cutu bi le gac bë' la'lé'inë'. Tuz lë na' guc bë' ca guc queë' Jonás,
bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios la'lé'inë'.
Ni'r buca'në' lequë' Jesús, zhuöjë'.

Le tu'sëdnë' bönni' gdau' nac ca xnë'i yöt xtil

5 Cati' guladxinë' yetslá'a nis zxön ni', gláquibe'inë' bönni' usőd queë' Jesús
glal ládxi'quë' lu'ë le lahuë'.
6 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Gul-yutsca'. Gul-gún chi'i cuinli' qui le nac ca xnë'i yöt xtil quequë' bönni'
gdau' fariseo len quequë' bönni' gdau' saduceo.
7 Ni'r la' légaczë' glun xtídza'quë' bönni' usőd queë', ta'nő':
—Rnë' cni le cunua'ru' yöt xtil.
8 Ráquibe'inë' lë ni Jesús, ati' rë' lequë':
—¿Bizx quië run xtídza'li' la' lbi'izli' le cunua'li' yöt xtil? Lati'z réjlë'li' neda'.
9 ¿Naru' cu réjni'tsali' len cu rajnéytsali' ca guc quegac gayu' yöt xtil ni', lë
na' glahuë' chiún gayu'ë bönni', ati' tsca zian bdö'a butubli'?
10 ¿Naru' cu rajnéytsali' ca' ca guc quegac gadx yöt xtil ni', lë na' glahuë'
choa' gayu'ë bönni' ati' tsca zian bdö'a butubli'?
11 ¿Naru' cu réjni'li'? Cutu bë'a didza' qui yöt xtil cati' gudxa' lbi'ili' gun chi'i
cuinli' qui le nac ca xnë'i yöt xtil quequë' bönni' gdau' fariseo len quequë'
bönni' gdau' saduceo.
12 Ni'r gulayéjni'në' cutu gudxë' lequë' Jesús lun chi'i cuinquë' qui xnë'i yöt
xtil, san ral-la' lun chi'i cuinquë' qui le tu'sëdnë' yugu' bönni' gdau' fariseo
len yugu' bönni' gdau' saduceo.

Pedro rnë' Jesús naquë' Cristo

13 Cati' bdxinë' Jesús lu xyu yödz Cesarea, ga na' rna bë'ë Filipo, gnabnë'
yugu' bönni' usőd queë', rnë':
—¿Nacx ta'ná bunách nu naca' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách?
14 Gulubi'ë didza', ta'nő':

—La'quë' ta'në́': “Juan nacu', bönni' ni' buquilë' bunách nis.” Yela'quë' ta'në́': “Elías nacu', bönni' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios dza ni'të.” Yela'quë' ta'në́': “Jeremías nacu', o yetúë' bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios.”
15 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Nazxga lbi'ili', ¿nuzxa rnali' naca' neda'?
16 Bubi'ë didza' Simón Pedro, rë' Lë':
—Li' nacu' Cristo, Zxi'në' Dios ban.
17 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Bica' bau' li', Simón, zxi'në' Jonás, le cutu bului'inë' li' lë ni nu bönni', san Xuza' zoë' yehua' yubá bului'inë' li' lë ni.
18 Neda' rëpa' li', li' nacu' Pedro, ati' lu guiöj ni ucu'a nup ludúb quia', ati' yöl-la' uná bë' qui tu' xöhui' cutu saqui' uzaga' xnözquë'.
19 Gunna' quiu' yugu' zxi'n guia qui latj ga rna bë' Nu zoa yehua' yubá. Le gna bë'u luyú ni, chgna bë' ca' Nu na' zoa yehua' yubá, ati' le gu'u latj gac luyú ni, chbë' latj gac lë na' Nu na' zoa ni' yehua' yubá.
20 Ni'r Jesús gna bé'inë' yugu' bönni' usë́d queë' nutu nu lë'ë naquë' Lë' Cristo.

Jesús rguíxjö'ë ca zi'a ludöddë' Lë'

21 La' dza ni'z gzu lahuë' Jesús rguíxjöi'në' yugu' bönni' usë́d queë' run bayúdx tsijë' Jerusalén, ati' ni' lusaca' zi'ë Lë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i, len bönni' gdau' tu'sëdi, ati' ni'r ludöddë' Lë', san cati' gac tsonn dza ubanë' lu yöl-la' gut.
22 Ni'r quizi bchë'ë Jesús Pedro len gzu lahuë' rdil-lë' Lë' didza', rnë':
—Xan, cutu gu'ë latj Dios. Cutu ca' gac quiu' ca rnau'.
23 Ni'r bueycjë' Jesús, len rë' Pedro:
—Bcuit ga zoa'. Runu' ca run Satanás, tu' xöhui'. Runu' ga gac chop ladxa'a le cutu nac ca rza' ladxë'ë Dios le rza' ladxu'u li', san ca ta'zá'z ládxi'gac bunách.
24 Ni'r Jesús gudxë' yugu' bönni' usë́d queë', rnë':
—Chqui' zoë' bönni' rë'nnë' të'ë neda', ral-la' uzóë' tsla'l yugu' le rzë ladxë'ë, len gaquë' ca tu bönni' zijë' zajtë́'ë lë'i yag cruz, ati' ni'r gac të'ë neda'.
25 Nu bönni' guë'nnë' gun chi'ë yöl-la' na'bán queë', unitië' lei, san bönni' unitië' yöl-la' na'bán queë' le dë'ë neda', gata' queë' yöl-la' na'bán gdu.
26 ¿Bizxa uzi'tsë' xbey bönni' chqui' utubë' yúgu'të le dë yödzlyú ni san unitië' yöl-la' na'bán gdu queë'? ¿Bizxa caz gac unödzjë' bönni' quië gata' queë' yöl-la' na'bán gdu?
27 Cni rnia', le huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, dzag neda' yöl-la' yení' queë' Xuza' Dios, len dzagquë' neda' gbaz la'y quia'. Ni'r ubi'a qui queë bunách tsca nac le nungac.
28 Le nactë rëpa' lbi'ili': “Cutu ca' lat la'gac nup nacuá' ni cati' la'le'ir duná bë'a neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.”

17

Rdza' ca nalá' lahuë' Jesús

1 Gdöd xop dza, Jesús gdel-lë'ë Pedro len Jacobo len Juan, böchë'ë Jacobo na', ati' bchë'ë lequë', yjaquë' quizi ga nac tu lu gui'a sib.
2 Ni' bdza' ca nalá' lahuë' Jesús lauquë'. Gyëp yös yení' lahuë' Jesús ca ruzení' gbidz, ati' böac chguichdau'z lari' nacuë' ca yení'.
3 Ni'r gulalé'inë' bönni' usë́d queë' na' buluí' lauquë' Moisés len Elías, tuí'lenë' Jesús didza'.

4 Ni'r Pedro rë' Jesús:
—Xan, nac dxi'a zoaru' ni. Chqui' rë'nnu', guna' ni tsonn yu'u lága'dau', tu quiu', yetú queë' Moisés, len yetú queë' Elías.
5 Tsal ni' ru'ë didza' ni Pedro, la' grö'të ni' tu böaj yení' le gzxoa lequë', ati' lu böaj na' byön chi'i nu rna:
—Bönni' ni Zxi'ncza'. Nadxi'ida'-në' len rdzag ladxa'a Lë'. Gul-zë́ nagli' didza' gu'ë.
6 Cati' gulayönnë' chi'i na' bönni' usë́d queë', guladzö'ë guzru'al len gladxi guladzöbnë'.
7 Ni'r gbiguë'ë Jesús ga na' nacu'ë, ati' gdanë' lequë', rnë':
—Gul-tsás. Cutu gádxili'.
8 Cati' gulachís lauquë', guluyúë', nutur nu gulalé'inë', san tuzë' Jesús.
9 Cati' ni' tu'dinnië' lu gui'a na', gna bé'inë' lequë' Jesús, rnë':
—Nutu nu guiëli' ca guc lë ni blé'ili' cati' ubanra' lu yöl-la' gut neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
10 Ni'r gulanabnë' Lë' bönni' usë́d queë', ta'në́':
—¿Bizx quië ta'në́' bönni' gdau' usëdi run bayúdx uluí' lahuë' Elías zi'al ca uluí' lahuë' Cristo?
11 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Le nactë uluí' lauczë' zi'al Elías, len uca'në' tsahui' yúgu'të.
12 Neda' rëpa' lbi'ili': "Chbuluí' lahuë' Elías na', san cutu guluúnbë'ë lë', ati' yúgu'të ca rnaz quequë' glunë' queë'." Lëzca' cni lunë' quia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, lusaca' zi'ë neda'.
13 Ni'r gulayéjni'në' bönni' usë́d queë', bë́'lenë' lequë' didza' Jesús ca guc queë' Juan, bönni' na' buquilë' bunách nis.

Ruúnë'-bi' Jesús tubi' bi'i bönni' ré'ibi' xjuti'

14 Cati' guladxinë' ga na' nacuá' bunách zian, gbiguë'ë ga zoë' Jesús tu bönni', ati' buzechu zxibë' lahuë' Jesús
15 len rë' Lë':
—Xan, buechi' ladxi'-bi' bi'i bőnni'dau' quia', le ré'ibi' xjuti', len szxöni rzaca' rgui'bi', ati' zian lzu rdzö'bi' lu gui' o lu nis.
16 Chdgu'a-bi' lauquë' bönni' usë́d quiu' san cutu guc luúnë'-bi'.
17 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Lbi'ili', bunách curéjlë'li' len cunacli' tsahui'. ¿Gáca'xtëcz ral-la' sóalena' lbi'ili' quië tséjlë'li' neda'? ¿Gáca'xtëcz ral-la' gua' glena' queëli'? Gul-dguá'-bi' quia' ni.
18 Ni'r Jesús buzeynë' ba nadx bö' xöhui' na' yu'u lëbi', ati' la' burujtë lëbi', ati' la' na'z böáctëbi' bi'i bőnni'dau' na'.
19 Ni'r, quizi gulabiguë'ë ga zoë' Jesús bönni' usë́d queë', ati' gulanabnë' Lë', ta'në́':
—¿Bizx quië na' netu' cutu guc ubijtu' bö' xöhui' na'?
20 Jesús rë' lequë':
—Cutu gzxáqui'li' le curéjlë'li' Dios gdu ládxi'li'. Le nactë rëpa' lbi'ili', zal-la' cuidi'z nac yöl-la' rejlë' queëli' Dios, nacz ca tu xseydau' mostaza, huac guiëli' guí'adau' ni: "Bcuit ni len yajsóa ni'l", ati' la' gcuittë guí'adau' na'. Cutu bi zoa le cugác gunli' chqui' réjlë'li' Dios gdu ládxi'li'.
21 Tu bö' xöhui' cni gac ubijli' tuz chqui' ulidzli'-në' Dios, len gunli' gubás.

Rguíxjö'ë leyúbl Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

22 Tsal ni' ta'dë́' luyú Galilea, Jesús gudxë' yugu' bönni' usë́d queë', rnë':
—Zoa nu udőd neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, lu na'gac bunách.

23 Ludöddë' neda', san cati' gac tsonn dza Dios uspanë' neda'.
Ni'r guluhui'nnë' bönni' usőd queë'.

Jesús rguizxj lazë' qui gdau'

24 Cati' guludxinë' Capernaum Jesús len yugu' bönni' usőd queë', guladxinë' ga zoë' Pedro bönni' tu'quizxjë' bunách lazgac qui gdau', ati' të' Pedro:
—¿Naru' cu quizxj lazë' qui gdau' bönni' rusëdnë' lbi'ili'?
25 Bubi'ë didza' Pedro, rnë':
—Ja, huaguizxjë'.
Cati' buazië' Pedro lu yu'u, Jesús la' bulidztë' lë' len rë' lë':
—¿Nacx rusaca' quiu', Simón? Bönni' ta'ná bë'ë luyú ni, ¿nupx tu'quizxjë' le rguizxj laz len lazxj qui yu? ¿Naru' tu'quizxjë' bunách uládz quequë' o bunách gza'a?
26 Bubi'ë didza' Pedro, rë' Lë':
—Bunách gza'a tu'quizxjë'.
Ni'r Jesús rë' lë':
—Qui lë ni na', cutu run bayúdx quizxj laza' qui gdau' le naca' Zxi'në' Dios ca na' cutu bi ta'guízxj nup nacgac bunách uládz qui nu na' ruquízxj.
27 Na'a, quië nutu nu gun leyru', gyeaj ra' nis zxön, yajzál lu nis le rzönnu'-ba' böl, ati' böl cuiju'-ba' zi'al, gzxi'-ba'. Cati' gsalju' rú'aba', ni' gdzőlinu' tu dumí lasdau'. Gzxi' lei, ati' gdizxj laza' len lazu'.

18

¿Nuzxal gac blau?

1 La' dza ni'z guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' usőd queë', ati' gulanabnë' Lë', ta'nő':
—¿Núzxalë' bönni' ni gaquë' blau ga rna bë'ë Dios yehua' yubá?
2 Bulidzë'-bi' Jesús tubi' bi'i bőnni'dau', ati' buzóë'-bi' gatsj lahui'l ga na' nacu'ë.
3 Ni'r rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', chqui' cuhuöacli' ca naccbi' bi'idau', cutu ca' tsazli' ga ni' rna bë'ë Dios yehua' yubá.
4 Qui lë ni na', núti'tëz nu gac nöxj ladxi' len huöac ca nacbi' bi'idau' ni, nu ni gac blau ga ni' rna bë'ë Dios yehua' yubá.
5 Núti'tëz nu gun ba la'n tubi' bi'idau' cni le náquibi' quia', néda'cza' gun ba la'n.

Le tun ga nu gun dul-la'

6 Gnë' ca' Jesús:
—Nu gun ga gunbi' dul-la' tubi' bi'idau' cni réjlë'bi' neda', dxi'ar gac queë' bönni' na' la'naru' ugal-lë' guiöj ryőtuni yag yenë', ati' tsajsladzu' cuinë' lu nis zxön.
7 Bica' bayechi' bunách yödzlyú ni tun ga tunë' dul-la' lza'gac. Nacua'tecz le tun ga nu gun dul-la', san bica' bayechi' nu run ga nu gun dul-la'.
8 'Qui lë ni na', chqui' gun ga gunu' dul-la' na'u o ni'u, bchugu lei, len gru'n lei. Dxi'ar gac quiu' tsajtsaziu' ga su' gbanu' curza'u o narugu ni'a na'u, len clëg nacuá' chop na'u len chop ni'u ati' tsajtsaziu' lu gui' gabíl le gatga ul.
9 Chqui' gun ga gunu' dul-la' yöj lau', gleaj lei len gru'n lei. Dxi'ar gac quiu' tsajtsaziu' ga su' gbanu', zoa tuz yöj lau', len clëg nacuá' chop yöj lau', ati' tsajtsaziu' lu gui' gabíl.

Le run lsaqui' bö'cu' zxila' nanitba'

10 Gnë' ca' Jesús:

—Gul-gún chi'i cuinli' cui uzoali'-bi' tsla'l nitubi' bi'idau' cni. Neda' rëpa' lbi'ili', nacuá'teczë' gbaz la'y tun chi'ë lecbi' lahuë' Xuza' zoë' yehua' yubá.
11 Bida' ni neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, quië uslá' nu ni nanít.
12 '¿Nacx runi lbi'ili'? Nu bönni', nacua'ba' queë' tu gayuá' bö'cu' zxila', chqui' nitba' tuba', ¿naru' cu uca'në'-ba' taplalj yu chénnaba' na' len tsijë' gap nac lu gui'a, tsajtiljë'-ba' bö'cu' zxíla'dau' na' nanitba'?
13 Chqui' udzölnë'-ba', le nactë rëpa' lbi'ili', udzijrnë' queëba' bö'cu' zxíla'dau' na' ca gunë' quecba' yetaplalj yu chénnaba' ni' cutu gulanitba'.
14 Lëzca' cni, Xuzru' Dios, zoë' yehua' yubá, cutu rë'nnë' nitbi' nitubi' bi'idau' cni.

Ca ral-la' unít lauru' böchi' lza'ru'

15 Gnë' ca' Jesús:
—Chqui' gua' dö' quiu' böchi' lza'u, gyeajtsca', yajcá'nlenë' tsahui' la' lbi'izli'. Chqui' uzé naguë' li', chbuguel-lu'u böchi' lza'u.
16 Chqui' cutu uzé naguë' xtidzu'u, bchë'ë yetúë' o yechopë' bönni' quië urúj li xtidzu'u lauquë' chop tsonnë' bönni', nup gac lun lna' lau qui xtídza'li'.
17 Chqui' cutu uzé naguë' xtídza'quë', gudx ca' bunách tu'dúb tu'sé̈d queë' Dios, len chqui' cutu uzé naguë' xtídza'gac bunách na', ni'r gaquë' quiu' bönni' na' ca bönni' curejlë'ë Dios len ca bönni' ruquizxjë' uláz qui yödz zi'tu'.
18 'Le nactë rëpa' lbi'ili', yúgu'të le gna bë'li' luyú ni, nac le chgna bë'ë Dios yehua' yubá, ati' yúgu'të le güi'li' latj luyú ni, nac le chbë'ë latj Dios yehua' yubá.
19 'Lëzca' cni rëpa' lbi'ili', chqui' chopzli' gun tuz xtídza'li' luyú ni ca nac tu le gnábili'-në' Dios, gunnë' queëli' lë na' Xuzcza' Dios, zoë' yehua' yubá.
20 Ga nacuá' chop tsonn nup ni nudubgac quia' neda', zoacza' neda' gatsj lahui'l ga na' nacu'ë.
21 Ni'r gbiguë'ë Pedro ga zoë' Jesús len gnabnë' Lë', rnë':
—Xan, ¿bálaxtë lzu ral-la' unít lahua' böchi' lza'a, nu na' rua' dö' quia'? ¿Naru' gadx lzu?
22 Jesús rë' lë':
—Neda' rëpa' li', clëg gadx lzuz, san gdu tsonnlalj yu chi cö' nac gadx lzu.

Le run lsaqui' bönni' huen dxin cutu bunít lahuë' lzë'ë

23 Gnë' ca' Jesús:
—Yetú ca', ca gun Nu na' rna bë' yehua' yubá nac ca benë' bönni' rna bë'ë. Gu'nnë' ucá'nlenë' tsahui' yugu' bönni' huen dxin queë'.
24 Cati' gzu lahuë' rucá'nlenë' lequë' tsahui', djua'quë' ga zoë' tu bönni' ral-lë'ë queë' zian gayuá' dumí.
25 Le cutu guc quizxjë', gna bë'ë xanë' la'da'u lë' len ngul queë', len yugu' bi'i queë', len yúgu'të le dë queë', ati' ni'r gazxj le ral-lë'ë queë' xanë' na'.
26 Ni'r buzechu zxibë' lahuë' xanë' huen dxin na' len gnabnë' lë', rnë': "Xan, ben zxön ladxu'u neda'. Huaguizxjcza' li' yúgu'të."
27 Ni'r xanë' na' buechi' ladxë'ë bönni' huen dxin queë' na', len bunít lahuë' lë' lë na' ral-lë'ë queë', ati' busanë' lë'.
28 Cati' burujë' ni' bönni' huen dxin na', la' yajtsagtë' tu bönni' rúnlenë' lë' tsazxőn dxin, ati' bönni' na' ral-lë'ë queë' láti'dau'z dumí. Ni'r gzxönë' lë' len gzxöndjë' yenë', rë' lë': "Gdizxjtë lë na' ral-lu'u quia'."
29 Ni'r buzechu zxibë' lahuë' lzë'ë na' len gnab yechë'ë lahuë', rnë': "Ben zxön ladxu'u neda'. Huaguizxjcza' li' yúgu'të."
30 Cutu gu'nnë' bönni' huen dxin na', ati' yajlu'ë lë' lidx guia dza quizxjrë' lë na' ral-lë'ë queë'.

31 Cati' gulalé'inë' lë ni yezíca'rë' huen dxin, guluhuí'ntsquinë' ni'a queë',
ati' yajtíxjöi'cnë' xanquë' yúgu'të lë na' guc.
32 Ni'r bulidzë' bönni' huen dxin na' xanquë', ati' rë' lë': "Li', huen dxin
cunác tsahui'. Yúgu'të dumí na' gul-lu'u quia' bunít lahua' li'. Busula' lë na'
gul-lu'u quia' le gnab yechu'u lahua'.
33 ¿Naru' cu ral-la' huechi' ladxu'u ca' lza'u ca na' bena' quiu' neda', buechi'
ladxa'a li'?"
34 Ni'r gléytsquinë' xanë' len budödë' lë' lu na'gac nup lusaca' zi' lë' dza
quizxjrë' gdutë le ral-lë'ë queë'.
35 Ni'r rnë' Jesús:
—Lëzca' cni gunë' queëli' Xuza' zoë' yehua' yubá chqui' cutu unít lauli' gdu
ládxi'li' yugu' böchi' lza'li'.

19

Nup tu'lá'a yöl-la' nutság na'

1 Cati' budx bë'ë yugu' didza' ni Jesús, buzé'ë luyú Galilea, ati' bdxinë' luyú
Judea le dë yetslá'a yegu Jordán zaca' ga rlen gbidz.
2 Zjaclen Jesús bunách zian, ati' bunë' lequë' ni'.
3 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús la'quë' bönni' gdau' fariseo quië la'zí' bë'ë Lë',
ati' gulanabnë' Lë', ta'né':
—¿Naru' dë latj bönni' nutság në'ë usanë' ngul queë' ni'a qui bíti'tëz bi rac?
4 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Naru' cu nulábnili' le nayúj lu guich la'y ca benë' bunách Dios cati' zi'a
benë' yödzlyú, bönni' len ngul benë' lequë'?
5 Cni gnë' Dios: "Qui lë ni na', ral-la' usanë' xuz xnë'ë bönni', ati' tsaz
tsajsóalenë'-nu ngul queë', ati' gropë' na' luhuöaquë' tuz bunách."
6 Cni nac, cutur nacquë' chopë' san tuz bunách chnuhuöacquë'. Qui lë ni
na', cutu ral-la' lulé'ë bönni' nup na' benë' tuz Dios.
7 Ni'r gulanabnë' Jesús bönni' gdau' na', ta'né':
—¿Bizx quië na' gna bé'inë' lequë' Moisés le rui' latj bönni' unödzjë' queënu
ngul queë' tu guich le rulá'a yöl-la' nutság na', ati' usanë'-nu ngul queë' na'?
8 Jesús rë' lequë':
—Cni benë' Moisés le nazíd icj ládxi'dau'li', bennë' lbi'ili' latj usanli'-nu
ngul queëli', san cati' gzu lau guta' grö' yödzlyú, cutu guc cni.
9 Neda' rëpa' lbi'ili', chqui' usanë'-nu ngul queë' bönni' len cutu gdálennu
bönni' yubl, ati' utság ná'lenë'-nu ngul yubl, gunë' dul-la' le rguitsj zxba qui
yöl-la' nutság na'. Lëzca' cni, chqui' utság ná'lenë'-nu ngul na' nu bönni',
nusanë'-nu bönni' queënu, gunë' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.
10 Ni'r të' Jesús bönni' usé'd queë', ta'né':
—Chqui' cni nac queë' bönni' zóalenë'-nu ngul queë', dxi'ar gac queë'
la'naru' cu gtsagcz në'ë, uga'në' tuzë'.
11 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Cutu gac la'zí' lu na'gac didza' ni yúgu'të bunách, san nupz na' Dios
ruzéjni'në' lequë'.
12 Nacu'ë bönni' cutu tu'tság ná'lenquë' ngul le cunacquë' gdu bönni' byu',
le glaljë' ca', ati' yela'quë' bönni' cutu tu'tság ná'lenquë' ngul le guluzaga'
xnözquë' bunách, ati' yela'quë' bönni' cutu tu'tság ná'lenquë' ngul quië gac
lunë' xchinë' Dios Nu rna bë' yehua' yubá. Nu saqui' si' lu në'i didza' ni ral-la'
si' lu në'i lei.

Rulídz tsahuë'ë-bi' Jesús yugu' bi'idau'

13 Ni'r djua'cquë'-bi' ga zoë' Jesús bi'idau' xuz xna'cbi' quië gxoa në'ë lecbi'
len ulidzë' Dios ni'a quecbi', ati' guluzaguë'ë xnözquë' bönni' usőd queë'.
14 Ni'r rë' lequë' Jesús, rnë':
—Gul-güí'-bi' latj bi'idau' la'dxinbi' ga zoa', len cutu uzága'li' xnözcbi', le
la'zí' latj nup nacgac ca yugu' bi'idau' cni ga ni' rna bë'ë Dios yehua' yubá.
15 Bxoa në'ë lecbi' Jesús, ati' ni'r buző'ë ni'.

Bönni' cuidi' dë yöl-la' tsahui' queë'

16 Duyúë' Jesús bönni' ni zoë' iz cuidi' queë', len rë' Lë':
—Bönni' Usëdi gdu dxi'a. ¿Bizxa le nac dxi'a ral-la' guna' quië gdél-li'da'
yöl-la' na'bán gdu?
17 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—¿I nöznu' bizxa na' rnau' quia', rnau' naca' gdu dxi'a? Nutu nu bönni'
naquë' gdu dxi'a. Tuzë' Dios naquë' gdu dxi'a. Chqui' rë'nnu' gdél-li'nu' yöl-la'
na'bán gdu, ben ca rna bë' zxba queë' Dios.
18 Ni'r rë' Jesús bönni' na', rnë':
—¿Bizxal zxba na'?
Jesús rë' lë':
—Zxba na' gna bë'ë Moisés:
Cutu gdödnu' bunách.
Cutu gunu' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.
Cutu cuanu'.
Cutu gnëu' qui lza'u le cunácz.
19 Ben ba la'n xuz xna'u.
Bdxi'i böchi' lza'u ca nadxí'i cuinu'.
20 Gudxë' Jesús bönni' na' ni zoë' iz cuidi' queë', rnë':
—Yúgu'të lë ni runa' ga gdel-la' naca' bi'idau'. ¿Naru' zoa yetú le ral-la'
guna'?
21 Jesús rë' lë':
—Chqui' rë'nnu' gacu' gdu tsahui', gyeaj, yjëti' le dë quiu', ati' dumí na' si'u,
bunődzj quegac bunách yechi'. Cni gata' quiu' yöl-la' tsahui' ni' yehua' yubá.
Ni'r gda, gda' neda'.
22 Cati' byönnë' didza' ni bönni' na' ni zoë' iz cuidi' queë', zhuöjë' ruhui'nnë'
le dëtsca yöl-la' tsahui' queë'.
23 Ni'r Jesús gudxë' yugu' bönni' usőd queë', rnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', baníg nac tsazië' ga rna bë'ë Dios yehua' yubá
bönni' dë yöl-la' tsahui' queë'.
24 Yetú ca' rëpa' lbi'ili', nacr baníg tsazië' ga ni' rna bë'ë Dios bönni' dë yöl-la'
tsahui' queë' ca tödba' böa' lu nag yötsi'.
25 Cati' gulayönnë' didza' ni bönni' usőd queë', gulubannë', ta'nő':
—¿Nuzxa caz gac ulá, chqui'nu'?
26 Buyúë' lequë' Jesús len rë' lequë':
—Cutu gac lun lë ni bunách, san Dios huac gunë' yúgu'të.
27 Ni'r bubi'ë didza' Pedro, rë' Jesús:
—Byutsca', netu' chbuca'ntu' yúgu'të len zá'lentu' Li'. ¿Bizxar gata' queëtu'?
28 Jesús rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', dza ni' cati' ucúb yödzlyú ati' cö'a gna bë'a neda',
Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, ga ni' gáctëra' blau, lëzca' lbi'ili' zá'lenli'
neda', cö'li' chinnu latj ga gna bë'li', cuequi xbeyli' idxinnu cö'të yödz quegac
zxi'n xsoë' Israel.

29 Nu bönni' ruca'në' lidxë', o yugu' böchë'ë, o yugu' zanë', o xuzë', o xnë'ë,
o ngul queë', o yugu' zxi'në', o yugu' la' yël queë', quië gunë' xchina', bönni'
ni si' queë' yetú gayua'tër ca', len gata' ca' queë' yöl-la' na'bán gdu.
30 Zian nup na'a nacgac blau, ca'z lugá'n, ati' nup na'a naga'ngac ca'z,
hualác blau.

20

Runë' lsaqui' Jesús ca tunë' bönni' huen dxin

1 Gnë' ca' Jesús:
—Ca gun Nu na' rna bë' yehua' yubá nac ca benë' tu bönni' xan yu'u. Brujë'
zildau', yajtiljë' bönni' lunë' dxin ga nac la' yël queë' ga na' naduzgac lba uva.
2 Cati' chbugá'nlenë' tsahui' yugu' bönni' huen dxin na', quizxjë' lequë' tu
dumí lazxj qui tu dza, bsölë'ë lequë' lunë' dxin ga nac la' yël queë'.
3 Cati' burujë' gdu xsil, blé'inë' yela'quë' bönni' nacua'zë' ca' ga nac lu yë'y.
4 Rë' lequë': "Gul-tséaj ca' lbi'ili' ga nac la' yël quia', ati' quizxja' lbi'ili' le
nac tsahui'." La' yjactë' ca' lequë'.
5 Burujë' leyúbl bönni' xan yu'u na' gdu huagbídz, lenca' gdu xhuö udző'
len la' tuz ca benë', bsölë'ë la' yël queë' yugu' bönni' yajxaquë'ë ni'.
6 Burujë' ca' cati' ni' zoa yeláti'dau'z gbidz len yajxaquë'ë yela'quë' bönni'
nacua'zë' ca' ni', ati' rë' lequë': "¿Bizx quië zóatsali' ni ca'z gdu dza, cutu bi
dxin runli'?"
7 Të' lë' bönni' na', ta'nő': "Nutu nu benn xchintu'." Ni'r rë' lequë': "Gul-tséaj
ca' lbi'ili' ga nac la' yël quia', ati' quizxja' lbi'ili' le nac tsahui'."
8 Cati' chzoa gal, bönni' xan la' yël na' rë' bönni' yu'u lu në'ë dxin na', rnë':
"Blidz-quë' bönni' huen dxin na', ati' gu'u lazxjquë', quizxju' zi'al bönni' na'
guladxinë' yajseytë. Udx na' quizxju' bönni' na' guladxinë' zí'atël."
9 Ni'r guladxinë' bönni' yjenquë' dxin cati' ni' zoa yeláti'dau'z gbidz, len
gulazi'ë tu tuhueajquë' dumí lazxj qui tu dza.
10 Cati' guladxinë' bönni' yjenquë' dxin zí'atël, gláquinë' huazi'quë' yelati',
san lëzca' gulazi'ë tu tuhueajquë' dumí lazxj qui tu dza.
11 Cati' gulazi'ë lei, gulanëtsquë' queë' bönni' xan yu'u na',
12 ta'nő': "Bönni' ni guladxinë' ga yajseytë, tu chi'z glunë' dxin, len tuz ca
gdizxjtsu' lequë' ca netu', ati' netu' ni bentu' dxin gdu dza, gúguitscatu' gbidz."
13 Bubi'ë didza' xan la' yël na', rë' tuë': "Böcha'a, cutu bi runa' quiu' le cunác
tsahui'. ¿Naru' cu bugá'n tsáhui'ru' si'u tu dumí lazxj qui tu dza?
14 Gzxi' lazxju', len böaj lidxu'. Neda' rë'nda' quizxja' bönni' ni yjenë' dxin
ga yajseytë la' leyz ca na' rguizxja' li'.
15 ¿Naru' cu dë lu na'a guna' ca rë'nda' len yugu' le naqui quia'? ¿Naru'
ruzxé'itsanu'-në' lza'u le runna' queë' szxöni?"
16 Cni nac, la'quë' bönni', tu'cá'n lequë' ca'z bunách, lacquë' blau, ati'
la'quë' bönni', nacquë' blau, luga'në' ca'z. Zian nup nulidza', san nabábz nup
la'rögac.

Rguíxjö'ë leyúbl Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

17 Cati' ni' yu'ë nöz Jesús, zijë' Jerusalén, bchë'ë quizi idxínnutë' bönni' usőd
queë', len rë' lequë':
18 —Gul-yutsca', rbenru' zijru' Jerusalén, ati' ni' soa nu udőd neda', Bönni'
Nuhuöaquë' Gdu Bunách, lu na'quë' bxuz uná bë' len lu na'quë' bönni' gdau'
tu'sëdi, ati' la'chuguë' quia' gatia'.

19 Ludödë' neda' lu na'quë' bönni' gza'a quië lutitjë' neda'. La'guinë' neda'
len ludő'ë neda' lë'i yag cruz, san cati' gac tsonn dza, Dios uspanë' neda' lu
yöl-la' gut.

Le gnábinu Jesús xna'quë' Jacobo len Juan

20 Ni'r bdxinnu ga zoë' Jesús xna'quë' Jacobo len Juan, yugu' zxi'në'
Zebedeo, dzagquë'-nu chopë' ni, ati' buzechu zxibnu lahuë' Jesús, len
gnábinu Lë' tu le uzá' ladxë'ë queënu.
21 Jesús gnabnë'-nu, rnë':
—¿Bizxa rë'nnu'?
Rënu Lë':
—Gna bë' cö'bi' tubi' zxi'na' ni cuit lë'u yubél len yetubi' cö'bi' cuit lë'u yögl
ga ni' gna bë'u.
22 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Cutu nőzili' le rnabli'. ¿Naru' huac gua' glenli' le saca' qui'a neda', len
gdil-li' nis ca gdila' neda' nis, gatia'?
Të' Lë':
—Huactu'.
23 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Le nactë le ral-la' saca' qui'a neda', gac ca' queëli', len le ral-la' gdila'
neda' nis, gatia', gdil-li' ca' nis lbi'ili', san quië cö'li' cuit lë'a yubél o cuit lë'a
yögl, cutu dë lu na'a nu gu'a qui, san gata' quegac nup ni' chnupő'ë quegac
Xuza'.
24 Cati' gulayönnë' lë ni yechíë' bönni' usőd queë' Jesús, gulaleynë'.
25 Ni'r bulidzë' lequë' Jesús, rnë':
—Nőziczli' ca tunë' bönni' ta'ná bé'inë' bunách gza'a, rdödtë bë'i ta'ná
bé'inë' lequë', ati' nup ni' nacgacr blau ta'ná be'i la' lza'gacz.
26 Cutu gac cni queëli'. Núti'tëzl-li' lbi'ili' nu rë'ni gac zxön ga zoali', nu ni
ral-la' gun dxin qui yezíca'rli'.
27 Lëzca' cni, núti'tëzl-li' lbi'ili' nu guë'ni gac blau, ral-la' gac ca bönni' nada'u
qui yezíca'rli'.
28 Lëzca' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, bida' ni, clëg quië nu gun
xchina', san quië guna' xchingac bunách, len udöda' yöl-la' na'bán quia', le
quizxjda' quegac bunách zian quië lulá.

Ruúnë' Jesús chopë' bönni' nachúl lauquë'

29 Cati' ni' tu'rujë' yödz Jericó, zjaclen Jesús bunách zian.
30 Nacu'ë ni' chopë' bönni' nachúl lauquë', rö'quë' ra' nöz. Cati' gulayönnë'
rdödë' ni' Jesús, glu'ë zidzj didza', ta'nő':
—Xan, zxi'n xsoë' David, buechi' ladxi' netu'.
31 Gulaná be'i lequë' bunách zian nacuá' ni' quië la'cu'ë dxiz, san zidzjr
glu'ë didza', ta'nő':
—Xan, zxi'n xsoë' David, buechi' ladxi' netu'.
32 Ni'r gzë' rbözë' Jesús, len bulidzë' lequë', ati' gnabnë' lequë', rnë':
—¿Bizxa rő'nili' guna' queëli'?
33 Të' Jesús:
—Xan, rő'nitu' gunu' ga huöalj yöj lautu'.
34 Ni'r buechi' ladxë'ë lequë' Jesús len gdanë' yöj lauquë'. La' guluhuöaljtë
yöj lauquë', ati' yjáclenë' Jesús.

21

Ba zxön ryazië' Jesús yödz Jerusalén

1 Cati' guladxíngalë' yödz Jerusalén, len ni' nacu'ë ga dë yödz Betfagé ga
na' zoa Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo, ni'r bsölë'ë Jesús chopë' bönni' usőd queë',
2 len rë' lequë':
—Gul-tseajtsca' yödzdau' ni' ca dödl ga ni zoaru', ati' la' tsajxáca'tëli'-ba'
tuba' burro gna' nága'ba', len dzag lëba' tuba' burro byu'dau'.
Gul-tsajsédx-ba' len gchë'li'-ba' quia' ni.
3 Chqui' nu bi guië lbi'ili', gul-guiő nu na': "Xanru' rquinnë'-ba'." Ni'r gsölë'ë
quia' lecba'.
4 Cni guc quië butság ca na' buzujë' lu guich bönni' bë'ë didza' uláz queë'
Dios, gnë':
5 Gul-guiő nup nacuá' yödz Sión,
Gul-yutsca', zë'ë queëli' Bönni' gna bé'inë' lbi'ili'.
Lu yöl-la' nöxj ladxi' queë' dxië'-ba' tuba' burro.
Dxië' cúdzu'ba' búrrodau' nacba' zxi'nba' böa' rua'ba' yua'.
6 Ni'r yjaquë' ni' bönni' usőd queë', ati' glunë' ca na' gna bé'inë' lequë' Jesús.
7 Gulachő'ë-ba' burro gna' na' len burro byu'dau' na', ati' guludxíë'
cúdzu'cba' yugu' lari' guitsa' quequë', ati' lahui lari' na' gdxië' Jesús.
8 Nacuá' ca' ni' bunách zian, ati' gulachílj la' nöz yugu' lari' ta'xóa
cúdzu'quë'. Yela'quë' guluchibë' zin le guluzxóë' ga nac la' nöz.
9 Zidzj glui' didza' bunách na' nanörgac len nup na' zjaclen Jesús, ta'nő':
—Yöl-la' ba Lë', zxi'n xsoë' David. Bica' ba nu ni za' ni'a qui lë' Xanru'.
Yöl-la' ba Dios.
10 Cati' gyazië' Jesús Jerusalén, glun rusbő yúgu'të bunách lu yödz na', ati'
zian nup glë lza'gac, ta'ná:
—¿Nuzxa caz bönni' ni?
11 Yela'gac bunách ni' ta'ná:
—Nu ni Jesús, bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios, nac ladzë' Nazaret luyú
Galilea.

Jesús rulatjë' lö'a gdau'

12 Cati' gyazië' Jesús lö'a gdau' queë' Dios, buláguë'ë ni'l yúgu'të nup tuti'
len ta'u ga nac lö'a gdau' na'. Burixë' ca' yugu' blag quequë' bönni' tu'tső'ë
dumí yödz zi'tu', len yugu' le ta'bö'i nup tuti' budödau'.
13 Rë' lequë':
—Nayúj lu guich la'y, rna: "Lidxa' si' lei, yu'u ga nu ulídz Dios", san lbi'ili'
chnunli' ni ca nac bloj quegac gban.
14 Cati' ni' zoë' Jesús nchil gdau', guladxinë' ga na' zoë' la'quë' bönni' nachúl
lauquë' len bönni' cuta'ző'ë, ati' Lë' bunë' lequë'.
15 Gulaleynë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi cati' gulalé'inë'
yugu' yöl-la' huac ni runë' Jesús, len gulayönnë' tui'bi' zidzj didza' bi'idau' ga
nac nchil gdau', ta'nabi':
—Bica' ba Lë', zxi'n xsoë' David.
16 Ni'r të' Jesús:
—¿Naru' cu ryönnu' ca ta'nabi' bi'i ni?
Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Ja, ryönda'. ¿Naru' gatga nulábinili' le nayúj lu guich la'y cnicz ral-la' gac?
Cni rna: "Li' benu' ga glul-lbi' yöl-la' ba le nac gdu yugu' bi'i cuidi' len yugu'
bi'idau' ni' tádxi'bi'."
17 Ni'r buca'në' lequë' Jesús len burujë' Jerusalén, ati' gyijë' Betania ga ni'
buga'në' gdu yël.

Jesús rulídz zi'ë yag higo

18 Cati' za' rení', ati' ni' zhuöjë' Jesús Jerusalén, rdunë'.
19 Blé'inë' tu yag higo zoa gal-la' cuiti nöz, ati' gbiguë'ë ga na' zoa, san cutu bi bdzőlinë' lu yag na'. Xlagui'z dxia. Ni'r Jesús gudxë' lei:
—Cutur cuia le rbia quiu'.
La' gbidxtë yag higo na'.
20 Cati' gulalé'inë' lë ni bönni' usőd queë', gulubannë', ati' gulanabnë' Jesús, ta'nő':
—¿Nacxcz guc, gbidxtë yag ni?
21 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', chqui' tséjlë'li' Dios len cugác chop ládxi'li', clëgz huac gunli' ca na' bena' qui yag ni, san chqui' guiëli' gui'a ni: "Bcuit len yajsóa lu nis zxön", gac ca na' gnali'.
22 Lëzca' cni, yúgu'të le gnabli' cati' ulidzli'-në' Dios, chqui' huayéjlë'li' gunnë' queëli' Dios, huazi'li' lë na' gnabli'.

Yöl-la' uná bë' dë lu në'ë Jesús

23 Ni'r gyazië' Jesús nchil gdau', len tsal ni' rusëdnë' bunách nacuá' ni', guladxinë' ga zoë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i, ati' gulanabnë' Jesús, ta'nő':
—¿Bizxa yöl-la' uná bë' dë lu na'u, runtsu' yugu' lë ni? ¿Nuzxa budőd lu na'u yöl-la' uná bë' ni?
24 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Lëzca' neda' gnábtsqui'da' lbi'ili' tu didza'. Chqui' quíxjöi'li' neda' ca nac, neda' ca' gyëpa' lbi'ili' bizxa yöl-la' uná bë' dë lu na'a runa' cni.
25 ¿Nuzxa caz bsöla' Juan, buquilë' bunách nis? ¿Naru' Dios bsölë'ë lë', o gulasölë'ë lë' bönni'?
Ni'r gulazú lauquë' bönni' gdau' na' ta'nő' la' légaczë':
—Chqui' gnaru': Dios bsölë'ë lë', la' guiëtë' rë'u: "¿Bizx quië cutu gyéjlë'li' lë'?"
26 Na'a, chqui' gnaru': Gulasölë'ë lë' bönni', rádxiru' bunách lu yödz le ta'yejlë'ë yúgu'të' Juan na' bë'ë didza' uláz queë' Dios.
27 Qui lë ni na' gulubi'ë didza', të' Jesús:
—Cutu nőzitu'.
Jesús rë' lequë':
—Neda' ca', cutu gyëpa' lbi'ili' bizxa yöl-la' uná bë' dë lu na'a runa' lë ni.

Runë' lsaqui' Jesús ca nac quecbi' chopbi' bi'i bönni' queë' tu bönni'

28 Ni'r Jesús gudxë' yugu' bönni' gdau' na':
—¿Nacx runi lbi'ili'? Zoë' bönni' nacua'bi' chopbi' bi'i bönni' queë', ati' yjödxë'-bi' tubi' bi'i queë' na', gnë': "Zxi'na', gyeaj na'a tsjenu' dxin ga nac la' yël quia' ga rö'gac lba uva."
29 Bubi'bi' didza' bi'i na', gudxbi'-në': "Cutu rë'nda' tsija'." Gdöd ni' bubí'i ládxi'bi' ati' yjenbi' dxin.
30 Ni'r bönni' na' yjödxë'-bi' yetubi' bi'i queë' na', len la' leyz ca gnë', ati' bubi'bi' didza' bi'i ni, gudxbi'-në': "Huac, Dad. Huayija'." Cutu gyeajbi' bi'i ni.
31 ¿Núzxalbi' bi'i chop ni benbi' le bdzag ladxë'ë xuzbi'?
Gulubi'ë didza', të' Jesús:
—Bi'i zi'al na'.
Ni'r Jesús rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', la'nörë' ca lbi'ili' yugu' bönni' uquízxj tua'dö' len yugu' ngul udá dzag, la'yazië' ga ni' rna bë'ë Dios.

32 Cni gac, le bidë' ga zoali' Juan, bönni' buquilë' bunách nis, len busëdnë' lbi'ili' le nac tsahui' ca ral-la' gunli', ati' lbi'ili' cutu gyéjlë'li' lë', san gulayejlë'ë lë' yugu' bönni' uquízxj len yugu' ngul udá dzag. Zal-la' blé'ili' lë ni, cutu bubí'i ládxi'li' quië tséjlë'li' lë'.

Runë' lsaqui' Jesús ca nac quequë' bönni' huen dxin cunacquë' tsahui'

33 Gnë' ca' Jesús:

—Gul-zé̋ nagli' yetú le guna' lsaqui'. Zoë' bönni' xan yu'u, ati' bönni' ni guzë' la' yël queë' yugu' lba uva. Glequë' li'aj qui len bchö'në' lerui guiöj ga gsië' xisi uva na'. Benë' ca' tu yu'u xtsa' ga nu uyú gdutë la' yël queë'. Ni'r budödë' la' yël na' lu na'quë' bönni' huen dxin, la'zi'ë quequë' lati' hueaj, ati' gyijë' yödz zi'tu'.

34 'Cati' chbdxin dza luchibë' la' yël na', bsölë'ë bönni' xan la' yël la'quë' ni'a në'ë ga na' nacu'ë bönni' huen dxin ni' quië luzi'ë lu na'quë' uláz queë'.

35 Ni'r yugu' bönni' huen dxin na' gulazönë' yugu' ni'a në'ë na'. Glunë' huë' tuë' len yetúë' ca' guludöddë' lë', len yetúë' gululadxë' lë' guiöj.

36 Leyúbl bsölë'ë ca' yela'quë' ni'a në'ë bönni' xan la' yël na', glaquë' ziántërë' ca nup na' bsölë'ë zi'al, ati' la' tuz ca glunë' quequë' bönni' huen dxin ni'.

37 'Ga yajseytë, bsölë'ë ca' zxi'në' ga na' nacu'ë. Gza' ladxë'ë, rnë': "Hualunë' ba la'n bi'i quia'."

38 Cati' gulalé'inë'-bi' zxi'në' bönni' huen dxin na', la' gulanatë' la' légaczë': "Bi'i ni gaqui queëbi' la' yël ni. Gul-dá, gdő́diru'-bi', ati' gaqui queëru' le ral-la' gaqui queëbi'."

39 Ni'r gulazönë'-bi', ati' gulubijë'-bi' ni'l la' yël ga na' rö'gac lba uva, ati' ni' guludöddë'-bi'.

40 Ni'r Jesús gnabnë' lequë', gnë':

—Cati' udxinë' bönni' xan la' yël na', ¿nacx gunë' quequë' bönni' huen dxin ni'?

41 Gulubi'ë didza' bönni' gdau' na', të' Jesús:

—Usnitië' bönni' tua'dö' na', ati' la' yël queë' na' udödë' lu na'quë' yela'quë' bönni' huen dxin, bönni' lu'ë lë' uláz queë' cati' gdxin dza luchibë' lei.

42 Ni'r gudxë' lequë' Jesús:

—¿Naru' gatga nulábnili' lë na' nayúj lu guich la'y ca nac lë ni? Cni rna:
Guiöj na' gularu'në' bönni' tu'cu'ë zö'ö,
La' guiöj na'z chnac guiöj len zö'ö.
Lëczë' Xanru' benë' ga nac cni
Ati' nac tu le run ga rubániru'.

43 Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili', xlatjli' ga na' rna bë'ë Dios gdua queëli' len gata' quegac bunách lun ca ral-la' gun nu nadel-li' latj ni'.

44 Nu gtup lu guiöj ni, la' cuinzi quitsj, ati' chqui' guiöj ni tsajbaga' bönni', uzxúzxj lë'.

45 Cati' gulayönnë' lë na' benë' lsaqui' Jesús yugu' bxuz uná bë' len yugu' bönni' gdau' fariseo, táquibe'inë' bë'ë didza' Jesús ca nac quequë'.

46 Gulazú gulabö'ë la'zönë' Jesús, san gládxinë' bunách zian nacuá' ni' le ta'yejlë' naquë' Jesús bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios.

22

Runë' lsaqui' Jesús ca nac qui lni qui yöl-la' rutság na'

1 Leyúbl bé̋'lenë' lequë' didza' Jesús, benë' lsaqui', rnë':

2 —Ca gac quegac nup la'yáz ga rna bë'ë Dios yehua' yubá nac ca guc
quegac nup bulidzë' bönni' rna bë'ë cati' benë' lni qui dza utság na'bi' bi'i
bönni' queë'.
3 Bsölë'ë ni'a në'ë tsajxi'quë' nup na' chnulidzë' lid lni queëbi', san cutu
glë'nnë' lidë'.
4 Ni'r bsölë'ë yela'quë' ni'a në'ë len gudxë' lequë': "Gul-tsjödxtsca' nup na'
chnulidza', guiëli' lequë': Gul-yutsca', chnupá'a la' huagu. Chbudődcda'-ba'
yugu' xpëdxa' len yugu' böa' bëdx renni' quia'. Yúgu'të chnupá'a. Gul-dá,
soaru' lni queëbi' bi'i quia' utság na'bi'."
5 Cutu glunë' lequë' ba la'n bönni' na' yajlidzquë', ati' yjaquë' qui queëquë'.
Tuë' yjenë' dxin, len yetúë' gyijë' tsjö'u tsjőti'ë.
6 Yela'quë' gulazönë' yugu' ni'a në'ë na', ati' glu'ë dö' quequë' len gu-
ludödcdë' lequë'.
7 Cati' byönnë' lë ni bönni' na' rna bë'ë, gleynë' len bsölë'ë bönni' queë'
rjaquë' gdil-l, guludödcdë' bönni' gdödi bunách na', ati' guluquel-lë'ë gui'
ladzquë'.
8 Ni'r gudxë' yugu' ni'a në'ë bönni' na' rna bë'ë, gnë': "Le nactë chnupá'a
qui lni na', san bönni' ni' bulidza' lequë', cutu glaquë' lsaca' djaquë' lni quia'.
9 Gul-tseajtsca' gap nac la' nöz len gul-lídz yúgu'të nup tsajxáca'li' ni' lid
lni queëbi' bi'i quia' utság na'bi'."
10 Ni'r gularujë' ni'a në'ë na', zjaquë' gap nac la' nöz, ati' gulutubë' yúgu'të
nup ni' yajxáca'quë', yugu' bönni' dxi'a len bönni' tua'dö', ati' ga na' rac lni
gdza'r bunách.
11 'Cati' gyazië' bönni' na' rna bë'ë quië uyúë' nup ni' nudubgac, ni' blé'inë'
tu bönni' cutu nacuë' lari' dxi'a le bunödzjë' quequë' bönni' nacu'ë lni na'.
12 Ni'r gudxë' bönni' na': "Böcha'a, ¿zoatsu' ni len cutu nacu' lari' dxi'a
bunödzja' quegac nup nacuá' lni?" Bönni' na' buséyj ru'ë.
13 Ni'r gudxë' nup na' tun xchinë' bönni' na' rna bë'ë, gnë': "Gul-guga' ni'a
në'ë bönni' ni. Gul-tsajchú'n-në' ni'l ga na' rö' chul. Ni' cödxë' len utíl-l layë'ë,
lu yöl-la' ruhui'ni queë'."
14 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Zian nup nulidza', san nabábz nup la'rögac.

Didza' bë'ë Jesús ca nac le rguizxj lazru'

15 Ni'r guluző'ë ni' bönni' gdau' fariseo na', ati' glun xtídza'quë' lunë' ga bi
gnë' Jesús quië gac luquíë' Lë'.
16 Quië lunë' cni, gulasölë'ë ga zoë' Jesús la'quë' bönni' da'quë' lequë' len
bönni' da'quë' Herodes, nup na' glë Jesús:
—Bönni' Usëdi, nőzitu' ru'u didza' Li' catëz nac len nac gdutë li ca rusëdnu'
le naqui queë' Dios, len cutu rui' ladxu'u le ta'ná quiu' bunách, le cutu rbequi
xbeynu' bunách ca nac le ta'náz bunách na'.
17 Gdixjöi' netu'. ¿Nacx runi li'? ¿I run bayúdx o cutu run bayúdx quizxj
laztu' queë' César, bönni' yödz zi'tu' na' rna bé'inë' rë'u?
18 Ráquibe'inë' Jesús të'nnë' lubijë' Lë' didza', ati' gudxë' lequë':
—Lbi'ili', bönni' ruluí'z tsahui' cuinli', ¿bizx quië rui'li' didza' le ruzóa neda'
ra' gui'a?
19 Gul-luí'i neda' dumí le rguizxj lazli'.
Ni'r gulului'inë' Lë' tu dumí yödz Roma.
20 Jesús gnabnë' lequë', rnë':
—¿Nuzxa lahui zoa ni, len nuzxa lei zoa lë'i dumí ni?
21 Të' Lë':

—Queë' César na'.
Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Gul-quizxjë' César le naqui queë' César, ati' Dios le naqui queë' Dios.
22 Cati' gulayönnë' lë ni, gulubannë' ca nac didza' dxi'a bubi'ë Jesús, ati' guluca'në' Lë', zhuöjctë'.

Ta'nabi yudxnë' Jesús ca ral-la' lubán nup chnatgac

23 La' dza ni'z guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' gdau' saduceo, nup na' ta'ná cutu lubán nup chnatgac, ati' gulanabnë' Jesús,
24 ta'nő':
—Bönni' Usëdi, Moisés gnë': "Chqui' gatië' bönni' zoanu ngul queë', len nutu nu bi'i queë' zoabi', ni'r bi'i böchë'ë bönni' na' ral-la' utság ná'lenbi'-nu ngul queë', cui nit di'a dza queë' bönni' bőchi'bi' na'."
25 Gulacua'bi' ga zoatu' gadx bi'i bönni' nac bőchi'cbi'. Bi'i zi'al na' butság ná'lenbi'-nu ngul, ati' gúttëbi'. Le nutu nu bi'i queëbi' zoabi', bi'i buróp na' butság ná'lenbi'-nu ngul uzőb queëbi' bi'i bőchi'bi' na'.
26 Lëzca' cni guc queëbi' bi'i buróp na', lenca' queëbi' bi'i bunn, len la' tuz ca guc quecbi' igádxtëbi', glatbi' yúgu'tëbi'.
27 Ga budxtë gutnu ca' ngul na'.
28 Cati' gdxin dza lubán nup chnatgac, ¿núzxalbi' bi'i gadx ni' gáquinu queëbi' ngul na', le gulutság ná'lenbi'-nu ngul na' yúgu'tëbi'?
29 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Nachíxitsquili' lbi'ili' le curéjni'li' le nayúj lu guich la'y, len le cunúnbë'li' yöl-la' huac queë' Dios.
30 Cati' gdxin dza lubán nup chnatgac, cutur gac yöl-la' rzoalen ngul, len cutu lutság na'quë', san lacquë' ca nacquë' gbaz la'y queë' Dios nacu'ë yehua' yubá.
31 Ca na' ral-la' lubán nup chnatgac, ¿naru' cu nulábinili' lë na' gudxczë' lbi'ili' Dios?
32 Cni gnë': "Neda' naca' Dios queë' Abraham len Dios queë' Isaac, len Dios queë' Jacob." Dios na' cutu naquë' Dios quegac nup natgac tsaz, san naquë' Dios quequë' bönni' ni nabanquë' zal-la' glatië'.
33 Cati' gulayöni didza' ni bunách nacuá' ni', gulubannë' ca nac lë na' rusëdnë' lequë' Jesús.

Zxba queë' Dios le nac blau

34 Cati' gláquibe'inë' bönni' gdau' fariseo ca benë' Jesús, buseyjë' rú'aquë' bönni' gdau' saduceo, ni'r guludubë' yúgu'të'.
35 Tuë' bönni' nutsë'ë ladjquë' len nazëdë' zxba queë' Moisés, gu'nnë' si' bë'ë Jesús.
36 Qui lë ni na' gnabnë' Jesús, rnë':
—Bönni' Usëdi, ¿bizxal zxba queë' Dios nac blau?
37 Jesús rë' lë':
—Gdxi'inu' Xanu' Dios gdu ladxu'u, len gdu icj ládxi'da'u, lenca' len gdu yöl-la' rejni'i quiu'.
38 Zxba ni nac blau len nactër zxön.
39 Zxba na' nac buróp, la' tuz ca nac, len cni rna: "Gdxi'inu' böchi' lza'u ca nadxí'i cuinu'."
40 Chop zxba ni nac ga zön yúgu'të le rna bë' zxba queë' Dios, len yúgu'të le gulusëdnë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.

¿Nuzxa zxi'n naquë' Cristo?

41 Tsal ni' nacu'ë tsazxőn bönni' gdau' fariseo na', Jesús gnabnë' lequë',

42 rnë':
—¿Nacx runi lbi'ili' queë' Bönni' na' lë' Cristo? ¿Nuzxa zxi'n naquë'?
Gulubi'ë didza', ta'nő':
—Zxi'n xsoë' David naquë'.
43 Ni'r Jesús rë' lequë':
—¿Bizx quië na' lëczë' David bulidzë' Lë', gnë': "Xana'"? Cni gnë' cati' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios Bö' La'y, gnë':
44 Xanru' Dios gudxë' Xana':
"Grö' cuit lë'a yubél,
Cati' gunra' ga luzechu zxibgac lau' nup cuta'le'i Li' dxi'a."
45 Chqui' David na' rnë' queë' naquë' Xanë', ¿nacxcz nac, rnali' naquë' zxi'n xsoë' David?
46 Nutu nu guc ubí'i didza', ati' ga gzu lau dza na', nutur nu burugui bi gnabi Lë'.

23

Jesús ruquíë' yugu' bönni' gdau'

1 Ni'r Jesús bő'lenë' bunách nacuá' ni' len yugu' bönni' uső'd queë' didza'.
2 Rë' lequë':
—Nuhuazquë' xlatjë' Moisés, tu'sëdnë' bunách yugu' bönni' gdau' fariseo len bönni' gdau' tu'sëdi.
3 Qui lë ni na', gul-gún yúgu'të le lë' lbi'ili', san cutu gunli' lbi'ili' ca na' tunë' lequë', le tu le ta'nő' len yetú le tunë'.
4 Le ta'ná bé'inë' bunách nac ca tu yua' zi'i le cusaqui' nu gua', ati' tu'gu'ë lei yen zxichjgac bunách, san lequë' cutu të'nnë' lustsá'lenquë' lei, clëg len tuz xbönni' na'quë'.
5 Yúgu'të le tunë', tunë' quië la'le'i lequë' bunách, le tunë' zxön le túguë'ë yen na'quë' len ra' xgaquë' ga na' nuzujquë' tu le nayúj lu guich la'y, len tu'tunnë' luzx lari' nácuquë'.
6 Të'nnë' la'bö'ë ga nac latj blau ga na' tu'dubë' tahuë', lenca' ga na' nac latj blau lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios.
7 Lëzca' cni, të'nnë' lugáp lequë' didza' ba zxön bunách gap nac laugac bunách, len të'nnë' lë lequë': "Padiux, bönni' usëdi."
8 'San lbi'ili', cutu ral-la' gunli' ga nu guië lbi'ili': "Bönni' usëdi", le zoa tuz Nu nac Bönni' Usëdi queëli', neda', Cristo, ati' yúgu'tëli' nacli' bő'chi'li' tuli' yetuli'.
9 Nutu nu guiëli' luyú ni, cu gnali': "Xuz", le zoa tuz Nu nac Xuzli', zoë' yehua' yubá.
10 Cutu gunli' ga nu guië lbi'ili': "Xan", le zoa tuz Nu nac Xanli', neda', Cristo.
11 Nu nutsa' ladjli' nu run xchinli' yezíca'rli', nu ni gactër blau ga zoali'.
12 Chqui' nu uzóa cuini latj blau, ca'z ugá'n nu na', san nu nac nöxj ladxi', gac blau.
13 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi lenca' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo, bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Ruzága'li' nöz zjaclen bunách la'dxín ga ni' rna bë'ë Dios yehua' yubá. La' lbi'izli' cutu saqui' tsazli', len cutu rui'li' latj la'yáz nup të'ni la'yáz.
14 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi lenca' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo, bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Rguali' lidxcnu ngul uzëbdau', len quië uluí'z tsahui' cuinli', xtsey rulidzli'-në' Dios. Qui lë ni na', zxöntër le grugu queëli' saca' qui'li'.

15 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi lenca' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo, bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Rdödli' gdu lu nis zxön len gdu yödzlyú ni quië gunli' ga tsej ladxë'ë Dios tsazxőn len lbi'ili' tu bönni', len cati' ni' chgzxáqui'li'-në', runli' ga nabága'rë' zxguia' ca lbi'ili', tsajtsu'ë lu gui' gabíl.
16 'Bica' bayechi' lbi'ili'. Nachúl lauli' ati' rë́'nili' ului'ili' nöz bunách. Cni nac queëli' le rnali': "Chqui' bi rzi' lu në'ë bönni', rneynë' gdau', cutu run bayúdx, san chqui' gneynë' oro dzö' gdau', bayúdx gun."
17 Lbi'ili', bönni' lau chul len cuta'yejni'i. ¿Bizxal nacr blau? ¿Naru' oro na' o gdau' le run la'y oro na'?
18 Lëzca' cni rnali': "Chqui' gneynë' bcugu la'y bönni', cutu gun bayúdx, san chqui' gneynë' gun zxoa lahui, bayúdx gun."
19 Lbi'ili', nazidli' len nachúl lauli'. ¿Bizxal nacr blau? ¿Naru' gun zxoa lahuiz o bcugu la'y na' run la'y gun na'?
20 Qui lë ni na', chqui' rneynë' bcugu la'y bönni', rneynë' lei lenca' yúgu'të le dë lahuiz.
21 Lëzca' cni, chqui' rneynë' gdau' bönni', rneynë' lei lenca' Dios, nunczë' xlatjë' ni'.
22 Lëzca' cni, chqui' rneynë' yehua' yubá bönni', rneynë' latj ga rö'ë rna bë'ë Dios, lenca' Lëczë' Dios rö'ë ni'.
23 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi lenca' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo, bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Cni nac queëli' le rguizxjli' qui gdau' tu cuia tsa tu chi cuia le rzi'li' qui xhueaj len qui guixi' anís len qui comino la' huagu, san ruca'nli' le nacr blau le rna bë' zxba queë' Dios, cutu runli' le nac tsahui', len cutu ruhuechi' ládxi'li' lza'li', len cutu réjlë'li'-në' Dios. Yugu' lë ni run bayúdx gunli' len lëz cutu uca'nli' yezica' lë na' runli', rguizxjli' qui gdau'.
24 Lbi'ili', nachúl lauli' len rë́'nili' ului'ili' nöz bunách. Ca na' runli' nac ca rudödli' bdzadzdau' le ri'jli', rubíjgacli'-ba' bő'yudau', san ri'jli'-ba' böa' ta'bíë'-ba' bönni'.
25 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi lenca' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo, bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Nacli' ca zxíga'dau' rí'ijili' len yö'ön ráhuili'. Rguibli' le nua' cuit lë'i, san icj ládxi'dau'li' nadzë'ir yugu' le rbanli' len yugu' le cunác tsahui' runli'.
26 Lbi'ili', bönni' gdau' fariseo lau chul. Zi'al gul-quíb le nua' lu zxíga'dau' len lu yö'ön, gacli' dxi'a lu icj ládxi'dau'li', quië gacli' ca' dxi'a cuit lë'li'.
27 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi, lenca' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo, bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Cni nac queëli' le nacli' ca yeru ba quegac nup chnatgac, le nacgac chguichdau'z cuit lë'i, len le nactë lach nala'gac, san nadzé'igac dxit quegac nup chnatgac lenca' yúgu'të le zgut.
28 Lëzca' cni nacli' lbi'ili'. Le nactë lahuiz ruluí' cuinli' tsahui' laugac bunách, san icj ládxi'dau'li' nadzë'iz yugu' le ruluí'z tsahui' cuini, len le cunác runli'.
29 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi lenca' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo, bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Ruchisli' lguitj qui ba gap nagáchi'quë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, len rui'li' lguitj gap nagáchi'gac bunách tsahui'.
30 Lëzca' cni rnali': "La'naru' zoatu' dza ni'të cati' gulacu'ë xuz xtau'tu', cutu guntu' lequë' tsazxőn cati' guludödcdë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios."
31 Le rnali' cni, la' lbi'izli' runli' lna' lau nacli' zxi'n xsoagac nup ni' guludödi bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.
32 Cni nac, gdu ruspaga' cuinli' zxguia' na' gulabaguë'ë xuz xtau'li'.
33 'Lbi'ili', nacli' ca yugu' bël snia' len di'a dza quegac bël snia'. ¿Nacxcz ulali' lu le usaca' zi' lbi'ili' lu gui' gabíl?

34 Qui lë ni na', neda' gsöla'a queëli' bönni' lu'ë didza' uláz queë' Dios, lenca'
bönni' ta'yejni'i, len yugu' bönni' usëdi. Yugu' bönni' ni, la'quë' gdődili', len
yela'quë' uda'li' lë'i yag cruz, len yela'quë' quinli' gap nac lu yu'u ga rudubli'
rusëdli' queë' Dios, len ulagli' lequë' tu yetú yödz.
35 Cni gac, gbága'li' lbi'ili' zxguia' qui yúgu'të rön quequë' bönni' tsahui' le
glalj luyú, ga gdel-la' nu budödi Abel, bönni' tsahui', ga rdxintë nup guludödi
Zacarías, zxi'në' Berequías, bönni' na' budődili'-në' gatsj lahui'l ga dë gdau'
len ga dë bcugu la'y ga na' tu'zégui'quë'-ba' lahuë' Dios böa' bëdxdau'.
36 Le nactë rëpa' lbi'ili', yúgu'të lë ni la'baga' bunách nacuá' dza ni zoaru'
na'a.

Jesús rbödxë' ni'a qui yödz Jerusalén

37 Lëzca' cni gnë' Jesús:
—Jerusalén, Jerusalén, lbi'ili' na' rudődigacli'-në' bönni' tu'ë didza' uláz
queë' Dios len ruládxi'gacli' guiöj nup nasölë'ë queëli' Dios. Zian lzu gu'nda'
utuba' lbi'ili' quia', ca runba' yjëd, rutubba' zxan xilba' zxí'nba'dau', san cutu
gú'nili'.
38 Gul-yutsca', ca'z ugá'n yu'u lidxli'.
39 Cni gac, le rëpa' lbi'ili', na'a su lau cutur glé'ili' neda' cati' gnarli': "La'y
naquë' bönni' na' zë'ë uláz queë' Xanru'."

24

Rguíxjö'ë Jesús ca zi'a luquindjë' gdau'

1 Brujë' nchil gdau' Jesús, len tsal ni' ruzé'ë ni', gulabiguë'ë ga zoë' bönni'
uséd queë', ati' gulului'inë' Lë' ca nacgac zö'ö nagu'ugac li'aj gdau'.
2 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Rlé'itsali' yúgu'të lë ni? Le nactë rëpa' lbi'ili', cutu ca' ugá'n ni guiöj
nabaga' lzë'i, le cugguíndj.

Le lac bë' chzoa gdxin dza udx qui yödzlyú

3 Cati' ni' rö'ë Jesús ga nac lu Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo, guladxinë' bönni'
uséd queë' ga na' zoë' queëzë', len të' Lë':
—Gdixjöi' netu', ¿batx lac lë ni, len bizxa gac bë' dza huödu' len dza udx
qui yödzlyú ni?
4 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Gul-yú qui nadxi nu si' ye'i lbi'ili'
5 le djaquë' zian bönni', si' laquë' ca lea' neda'. La'né' nacquë' Cristo, len
la'zí' yé'inë' bunách zian.
6 Huayőnili' rac gdil-l len le rui' didza' qui gdil-l, san cutu guni lbi'ili' baníg,
le ral-la' lac yúgu'të lë ni, le cutu rdxini dza udx cati' lacr lë ni.
7 Til-l tu yödz len yetú yödz, ati' tu ga nu rna bë' len yetú ga nu rna bë'.
Latsj guidzhué' zxön len gac gbin, ati' zian latj sa' rtit.
8 Yúgu'të lë ni nacgac le la'zú lau yugu' le la'zaca' la'guí'i bunách.
9 'Ni'r ludőd lbi'ili' bunách lu na' nu usaca' zi' lbi'ili'. Luzóa lbi'ili' tsla'l
yúgu'të bunách le da'li' neda', len ludöddë' la'li' lbi'ili'.
10 Cati' gac cni, gac chop ládxi'gac zian bunách, lucá'n neda', len udőd tu
yetú lzë'i, len tu yetú uzóa lzë'i tsla'l.
11 Ni'r luluí' lauquë' zian bönni' ta'zí' yë'ë, luluí' cuinquë' ca bönni' tu'ë
didza' uláz queë' Dios, len la'zí' yé'inë' zian bunách.
12 Szxöni lua' dö' bunách, ati' qui lë ni na' cutur la'dxí'i böchi' lza'gac.
13 Nu gaqui tsaz queë' Dios ga gdxintë dza udx, nu ni ulá.

14 Gdu yödzlyú gac lban qui didza' dxi'a ca rna bë'ë Dios quië gac lna' lau
qui laugac yúgu'të bunách gza'a, ati' ni'r gdxin dza udx.
15-16 'Nu uláb lë ni ral-la' uzejni'i ladxi'. Gnë' Daniel, bönni' bë'ë didza' uláz
queë' Dios, gnë': "Tsaz latj la'y queë' Dios le curlé'inë' Dios dxi'a, lë na' rusnít."
Cati' glé'ili' gac cni, ni'r nup nacuá' luyú Judea ral-la' tsajzxundjgac zaca'
guí'adau'.
17 Nu dxia cju'ul cutu gal-la' huötj tsajxí' bi dë qui lu yu'u, san ral-la'
gzxundjtë.
18 Nu zoa ladj guixi', cutu gal-la' huöj tsajxí' lari' qui.
19 Bica' bayechi' ngul zi'a luzoanu bi'idau' quecnu, lenca' ngul ni'
tu'gádxi'nu-bi' bi'idau' quecnu cati' gdxin dza ni'.
20 Gul-lidzë' Dios gnábili'-në' cui gdxin dza ni' gzxundjli' cati' rac beo' ziag
o cati' nac dza la'y,
21 le la'zaca' la'gui'itër bunách dza ni' ca gulazaca' gulaguí'i bunách dza
ni'të cati' zi'a guta' grö' yödzlyú, ga rdxintë na'a dza, len clëg dza zi'a za' cutu
la'zaca' la'guí'i cni.
22 Cati' gdxin dza ni', chqui' Dios cutu cuequi lahuë' quequë', nutu nu ulá,
san cuequi lahuë' quequë' dza ni', gáclenë' nup gröczë' Lë'.
23 'Ni'r cutu tséjlë'li' chqui' nu gdxin queëli', len guië lbi'ili': "Gul-yutsca', ni
zoë' Cristo", o gna: "Ni' zoë'."
24 Luluí' lauquë' zian bönni' ta'zí' yë'ë, la'nő' nacquë' Cristo, o la'nő' tu'ë
didza' uláz queë' Dios. Lunë' le lac bë' len le lun ga lubani bunách, ati' la'zí'
yé'inë' nup gröczë' Dios chqui' huala'záqui'në'.
25 Gul-yutsca', chgudxcza' lbi'ili' yúgu'të lë ni zí'atël ca zi'a lac.
26 Qui lë ni na', cutu grujli' chqui' la'dxín queëli' nup lë lbi'ili': "Gul-yutsca',
ni' zoë' Cristo lu latj ca'z." Lëzca' cni, cutu tséjlë'li' chqui' la'ná: "Gul-yutsca',
lu yu'u zoë'."
27 Ca na' rac cati' ryëp yös ga rlen gbidz, len ruzení' ga rbia gbidz, lëzca'
cni gac cati' huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
28 Lactë cni, ca na' ta'ná bunách: "Gáti'tëz ga dë tu le nat, ni' ludubczba'
bëchláb."

Ca gac cati' huödë' Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách

29 Gnë' ca' Jesús:
—Töd yugu' dza ni' cati' la'zaca' la'guí'i cni bunách, gchul gbidz, ati' beo'
cutu gunn yení' qui. La'guindjba' bölj luzxbá, ati' la'zxíz le nala'gac luzxbá
dë yöl-la' huac quegac.
30 Ni'r gla' lahui luzxbá le gac bë' huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu
Bunách, ati' la'bődx yechi' yúgu'të bunách yödzlyú ni, cati' la'le'i neda', Bönni'
Nuhuöaquë' Gdu Bunách, zuzá'a lu böaj luzxbá, dë lu na'a yöl-la' uná bë' zxön
len yöl-la' yení'.
31 Ni'r gsőla'gaca'-në' gbaz la'y quia'. Lucödxë' zidzj trompeta, ati' lutubë'
nup nabőa' quia', nacuá' gdap la'të yödzlyú len yúgu'të latj zxan luzxbá.
32 'Gul-zejni'i ládxi'li' le rusëdi lbi'ili' le rac qui yag higo. Cati' ta'lén zxuza'
ië'i huë'ndau' len chrubía xlagui' yuldau', nőzili' chzoa gdxin dza gba.
33 Lëzca' cni, cati' glé'ili' tac yúgu'të lë ni, gnőzili' chzoa gdxin dza udx na'
len chrdzag lahui.
34 Le nactë rëpa' lbi'ili', yúgu'të lë ni lac zí'atël ca lat bunách nacuá' dza ni'.
35 Huadőd quegac luzxbá len luyú ni, san yugu' xtidza'a cutu la'dőd ca'z.
36 'Cati' gdxin dza ni' nutu nu nözi. Cutu nözcnë' gbaz la'y queë' Dios nacu'ë
yehua' yubá len cutu nözda' neda', Zxi'në' Dios, san tuzë' Dios Xuz nöznë'.

37 'Ca na' guc dza ni' cati' ni' zoë' Noé, lëzca' cni gac cati' huöda' neda',
Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
38 Yugu' dza ni' zí'atël ca zi'a gdxin nis guiöj le busnít yödzlyú, gli'j glahuë',
gulutság na'quë' len guludödë' zxi'nquë' lu yöl-la' rutság na' ga bdxintë dza
gyazië' Noé lë'i barco zxön ni' benë',
39 len cutu gláquibe'inë' cati' bdxintë nis guiöj le busnít yödzlyú ati'
gulanitië' yúgu'të'. Lëzca' cni gac cati' zi'a huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë'
Gdu Bunách, nutu nu gáquibe'i.
40 Dza huöda' la'cu'ë chopë' bönni' ladj guixi'. Tuë' uchë'a-në' quia' ati'
yetúë' uca'na'-në'.
41 La'cua'nu chopnu ngul nacua'nu huëtu. Tunu uchë'a-nu quia', ati'
yetunu uca'na'-nu.
42 'Gul-spán ládxi'li' le cutu nőzili' bizxa dza huöda' neda', Xanli'.
43 Na'a, gul-tsejni'i lë ni. La'naru' nöznë' xan yu'u bizxa dza guidë' gban,
huanë́'ë yël len cutu gu'ë latj nu quidj zö'ö quië cuan le dzö' lidxë'.
44 Qui lë ni na', gul-spán ládxi'li' ca' lbi'ili', le huöda' neda', Bönni'
Nuhuöaquë' Gdu Bunách, tu dza cutu nuzóa icjli'.

Bönni' huen dxin gdu len bönni' huen dxin cunaquë' gdu

45 Gnë' ca' Jesús:
—¿Nuzxa caz bönni' huen dxin naquë' gdu len réjni'në', bönni' huen dxin
na', xanë' cu'ë lu në'ë bunách nacuá' lidxë' quië gu'ë le lágugac cati' gdxin
dza?
46 Bica' ba bönni' huen dxin na' naquë' gdu, bönni' na', cati' udxinë' xanë',
duxaquë' lë' cni runë' le nudödë' xanë' lu në'ë.
47 Le nactë rëpa' lbi'ili', yúgu'të le dë queë' xanë', udödë' lu në'ë bönni' huen
dxin na' runë' cni.
48 Chqui' huöaquë' huia'dö' bönni' huen dxin queë' len sa' ladxë'ë, gnë':
"Huadzeynë' xana', cutu huödtë'",
49 len chqui' su lahuë' gundë' zi' bönni' túnlenë' lë' tsazxőn dxin, len su
lahuë' ca' gui'j gágulenë' nup ta'zudxi,
50 ni'r huödë' xanë' bönni' huen dxin na' tu dza cati' cuzóë' rbözë' o tu yël
cutu ráquinë'.
51 Ni'r xanë' na' usaca' zi'tsquë' bönni' huen dxin na' len gunë' ga gac queë'
ca na' ral-la' gac quegac nup tu'luí'z tsahui' cuingac. Ni'r cödx yechë'ë len
utíl-l layë'ë.

25

Runë' lsaqui' Jesús ca nac quecbi' chibi' bi'i ngul ra'bandau'

1 Gnë' ca' Jesús:
—Ca gac quegac nup ral-la' la'yáz ga rna bë'ë Dios yehua' yubá nac ca
guc quecbi' chibi' bi'i ngul ra'bandau'. Gulazi'bi' le nua'gac gui' quecbi', ati'
gularujbi' tsajtsagcbi' bönni' utság në'ë.
2 Gáyu'bi' naccbi' bi'i cuta'yejni'i san yegáyu'bi' nasína'cbi'.
3 Gulazi'bi' le nua'gac gui' quecbi' bi'i ngul cuta'yejni'i na' san cutu glua'bi'
yelati' za regui.
4 Glua'bi' za regui lu bőga'dau' quecbi' bi'i sina' na' len le nua'gac gui'
quecbi'.
5 Le gdzeynë' bönni' utság në'ë, gdöd yël laucbi' len glástëbi'.
6 Cati' bdxin gdu ladxi' yël, byön chi'i nu rnë zidzj, rna: "Chzë'ë bönni' utság
në'ë. Gul-rúj tsajtsagli'-në'."

7 Ni'r gulayasbi' yúgu'tëbi' bi'i ngul na', ati' gulupa'bi' le nua'gac gui' quecbi'.
8 Glui'bi' didza' bi'i cuta'yejni'i na', glëbi' yugu' bi'i sina' na': “Gul-gúnn
queëtu' láti'dau' za regui queëli' le tu'úl le nua'gac gui' queëtu' ni.”
9 Gulubi'ibi' didza' bi'i sina' na', gulanabi': “Cutu gac, le cutu bi ugá'n
queëtu' len queëli'. Gul-tsejtsca' ga rda'u za regui, tsjő'uli' queëli'.”
10 Tsal ni' zjacbi' zajxi'cbi' lei, bdxinë' bönni' utság në'ë. Gulayázlentëbi' lë'
ga na' rac lni qui utság na' bi'i na' nacua'bi' sina' ta'bözbi' lë', ati' la' gyeyjtë
yu'u.
11 Gdöd ni' guladxinbi' ni' yezíca'rbi' bi'i ngul ra'bandau' na', ati' gul-
ulidzbi'-në', gulanabi': “Xan, Xan, bsalj queëtu'.”
12 Lë' bubi'ë didza', rnë': “Le nactë rëpa' lbi'ili', cutu núnbë'a lbi'ili'.”
13 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Gul-spán ládxi'li', le cutu nőzili' bizxa dza o bizxa yël huöda' neda', Bönni'
Nuhuöaquë' Gdu Bunách.

Runë' lsaqui' Jesús ca nac qui dumí zaca'

14 Gnë' ca' Jesús:
—Ca gun Nu na' rna bë' yehua' yubá nac ca benë' tu bönni', chzoa tsijë'
zi'tu'. Bulidzë' yugu' bönni' huen dxin queë' len glu'ë lu na'quë' yugu' le dë
queë'.
15 ’Tuë' bönni' huen dxin na', glu'ë lu në'ë gayu' dumí zaca', len yetúë' glu'ë
lu në'ë chop dumí zaca'. Yetúë' glu'ë ca' lu në'ë tu dumí zaca'. Tu tuë' glu'ë
lu na'quë' tsca hueaj le la'záqui'në'. Ni'r la' gza'atë' ga nac zi'tu'.
16 Gyijë' bönni' huen dxin na' gzxi'ë gayu' dumí zaca' na', len yajtíljlenë' lei
yegayu' dumí zaca'.
17 Lëzca' cni, bönni' na' gzxi'ë chop dumí na', yajtíljlenë' lei yechóp ca'.
18 Bönni' na' gzxi'ë tu dumí gyijë' len yajchö'në' lu yu, ati' lu yu ni' bucachë'ë
dumí queë' xanë'.
19 ’Cati' chgdzey, budxinë' xanquë' bönni' huen dxin na', ati' bugá'nlenë'
lequë' tsahui'.
20 Ga gzu lau bdxintë' bönni' na' gzxi'ë gayu' dumí zaca' na', len zunu'ë
yegayu' dumí ca', ati' rë' xanë': “Xan, gayu' dumí glu'u lu na'a. Ni dë yegayu'
dumí ca' yajtíljlena' lei.”
21 Xanë' na' rë' lë': “Nac dxi'a. Nacu' huen dxin gdu. Tsáhui'dau' benu' cati'
ni dë lu na'u láti'dau'z. Na'a szxőnitër cu'a lu na'u. Gyaz ga zoa', udzíjilennu'
neda'.”
22 Gdöd ni' bdxinë' ca' bönni' huen dxin na' gzxi'ë chop dumí zaca', rnë':
“Xan, chop dumí glu'u lu na'a. Ni dë yechóp dumí ca' yajtíljlena' lei.”
23 Ni'r xanë' na' rë' lë': “Nac dxi'a. Nacu' huen dxin gdu. Tsáhui'dau'
benu' cati' ni dë lu na'u láti'dau'z. Na'a, szxőnitër cu'a lu na'u. Gyaz ga zoa',
udzíjilennu' neda'.”
24 Ni'r cati' bdxinë' bönni' huen dxin na' gzxi'ë tu dumí zaca' na', rnë': “Xan,
nözda' nacu' bönni' bizxj, le rlapu' ga cutu guzu', len rutubu' ga cutu bchilju'.
25 Qui lë ni na' gúdxida' li', ati' gyija', yajcacha'a dumí quiu' lu yu. Ni dë
na'a le naqui quiu'.”
26 Ni'r bubi'ë didza' xanë', rë' lë': “Nacu' huen dxin cunác tsahui' len
zxhuëd. Nözcznu' rlapa' ga cutu guza' len rutuba' ga cutu bchilja'.
27 Qui lë ni na', dxi'ar gac quiu' la'naru' bunödzju' dumí quia' lu na'quë'
bönni' lugunë' lei dxin, la'guíljlenë' lei yelati', quië cati' huöda' neda', uzi'a le
naqui quia' len icji ca'.”
28 Ni'r xanë' na' gudxë' nup nacuá' ni': “Gul-cúa dumí na' dë lu në'ë bönni'
ni, len gul-cú'u lu në'ë bönni' na' dë queë' chi dumí.”

29 Núti'tëz nu rugún dxi'a dxin le dë qui, zoa nu unődzj queë' yelati', ati'
gata' queë' szxöni, san nu na' cutu rugún dxi'a dxin le dë qui, la'z dui le dë
qui gdua.
30 Na'a, bönni' huen dxin cunác tsahui' ni, gul-tsajchú'n-në' ni'l ga nac chul.
Ni' cödx yechë'ë len utíl-l layë'ë.

Cristo cuequi xbeynë' bunách

31 Gnë' ca' Jesús:
—Cati' ni' huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, duná bë'a, ati'
dzagquë' neda' yúgu'të gbaz la'y quia', ni'r cö'a latj tsahui' quia', ga na' cuequi
xbeyda' bunách.
32 Ludúb dëra lahua' neda' bunách yödzlyú ni, ati' ucu'a lequë' tsla'a hueaj
ca runë' bönni' uyú bö'cu' zxila', rucu'ë-ba' tsla'a hueajba' yugu' chivo len
yugu' bö'cu' zxila'.
33 Yugu' bö'cu' zxila' na' ucu'ë-ba' cuit lë'ë yubél, ati' yugu' chivo na'
ucu'ë-ba' cuit lë'ë yögl.
34 Ni'r, neda', bönni' uná bë', gyëpa' nup nacuá' cuit lë'a yubél, gnia': "Gul-dá
ga zoa', lbi'ili' bubijë' lbi'ili' quizi queë' Xuza'. Naqui queëli' latj ga na' rna
bë'ë, lë na' bupő'ë queëli' dza ni'të cati' ni' benë' yödzlyú.
35 Cni naqui queëli' le gduna', ati' bennli' le gdahua'. Gbidxa' nis, ati' bennli'
le gu'a. Guca' ca bönni' rda zi'tu', ati' glu'li' neda' lidxli'.
36 Byadzj le gacua', ati' bugáculi' neda' le ráculi'. Güi'ida', ati' duyuli' neda'.
Gyu'a lidx guia, ati' duyuli' neda'."
37 Ni'r lubi'ë didza' bönni' tsahui' na', lë' neda': "Xan, ¿batx blé'itu' Li' gdunu'
ati' bugágutu' Li'? ¿Batx gbidxu' ati' benntu' le gu'u?
38 ¿Batx blé'itu' Li' gdau' zi'tu' ati' glu'tu' Li' lidxtu'? ¿Batx byadzj le gacu'
ati' bugácutu' Li' le rácutu'?
39 ¿Batx blé'itu' Li' güi'inu' o gyu'u lidx guia ati' duyutu' Li'?"
40 Ubi'a didza' neda', bönni' uná bë', gyëpa' lequë': "Le nactë rëpa' lbi'ili',
le benli' cni queë' nu bönni' bőcha'adau' ni, zal-la' naquë' bönni' ca'z, quia'
néda'cza' benli' ca'."
41 'Ni'r gyëpa' nup nacuá' cuit lë'a yögl, gnia': "Gul-cuít ga zoa', lbi'ili' na'
nabága'li' zxguia', tsajtsazli' lu gui' cutu ul, lë na' bupő'ë Dios qui tu' xöhui'
len quegac gbaz da'gac lei.
42 Cni gac queëli' le gduna', ati' cutu bennli' le gahua'. Gbidxa' nis, ati' cutu
bennli' le gui'ja'.
43 Guca' ca bönni' rda zi'tu', ati' cutu glu'li' neda' lidxli'. Byadzj le gacua', ati'
cutu bugáculi' neda' le ráculi'. Güi'ida' lenca' gyu'a lidx guia, ati' cutu duyuli'
neda'."
44 Ni'r la'ná ca' nup na', lë neda': "Xan, ¿batx blé'itu' Li' gdunu', o gbidxu',
o gucu' ca bönni' rda zi'tu', o byadzj le gacu', o güi'inu', o gyu'u lidx guia, ati'
cutu gúclentu' Li'?"
45 Ni'r ubi'a didza' neda', bönni' uná bë', gyëpa' lequë': "Le nactë rëpa' lbi'ili',
le cutu bi benli' qui tu nu nutsa' ladj nup nacuá' ni, zal-la' nac ca'z nu na',
cutu bi benli' quia' neda'."
46 Ni'r bunách tua'dö' na' la' tsajtsázgactë ga ni' la'zaca' la'gui'itecz, san
bunách tsahui' ni' gata' yöl-la' na'bán gdu quegac.

26

Tun xtídza'quë' bönni' gdau' la'zönë' Jesús

1 Cati' budx bë'ë yugu' didza' ni Jesús, gudxë' yugu' bönni' usőd queë',

2 rnë':
—Nőziczli' yechóp dza gdxin Lni Pascua, ati' dza na' neda', Bönni'
Nuhuöaquë' Gdu Bunách, ludödë' neda' lu na'gac nup ludá' neda' lë'i yag
cruz.
3 Ni'r guladxinë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi len bönni' gul
tu'zéjni'në' bunách judío, guludubë' ga nac lö'a lidx bxuz blau, lë' Caifás.
4 Ni' glun xtídza'quë' la'zönë' Jesús, lu yöl-la' rzi' yë' quequë', quië ludöddë'
Lë'.
5 Ta'nő':
—Cutu gunru' lë ni dza lni, qui nadxi lun rusbő bunách.

Ngul rgu'nu le rla' zxix icjë' Jesús

6 Cati' ni' zoë' Jesús lu yödz Betania lu yu'u lidxë' Simón, bönni' na' güi'inë'
huë' nudzu' ruződ,
7 bdxinnu cúdzu'lë' Jesús tu ngul, nua'nu tu bőga'dau' náquini guiöj zaca',
len yudz tu le rla' zxix le zaca' szxöni, ati' glu'nu lei icjë' Jesús cati' ni' rö'ë
rahuë'.
8 Cati' gulalé'inë' lë ni bönni' usőd queë' Jesús, gulaleynë', ta'nő':
—¿Bizx quië raqui ditj lë ni?
9 Guc nu guti' lë ni len si' dumí zian quië gáclenru' bunách yechi'.
10 Cati' byönnë' lë ni Jesús, rë' lequë':
—¿Bizx quië rnëli' queënu ngul ni? Dxi'a nac le bennu quia'.
11 La'cuá'lentecz lbi'ili' bunách yechi', san neda' cutu ugá'nlentecza' libi'li'.
12 Le bennu ngul ni, glu'nu neda' le rla' zxix ni, nac le rupa'nu neda' quië
dza ggacha'a yeru ba.
13 Le nactë rëpa' lbi'ili', gáti'tëz yödzlyú ga gac lban qui didza' dxi'a ni, lëzca'
la'guixjö' bunách le bennu quia' ngul ni quië nu tsajnéy lënu.

Rzi' lu në'ë Judas udödë' Jesús lu na'quë' bönni' ta'ná bë'ë

14 Ni'r gyijë' ga na' nacu'ë bxuz uná bë' Judas Iscariote, bönni' dzaguë'
chinnuë' na' da'quë' Jesús,
15 len gudxë' lequë':
—¿Bizxa gunnli' quia' chqui' neda' udöda'-në' Jesús lu na'li'?
Gulugá'nlenë' lë' tsahui' lu'ë lë' chi uruá' dumí plata.
16 Ni'r gzu lahuë' Judas na' rzu rbö'ë udödë' Jesús lu na'quë'.

Le ráguru' rusá' ládxi'ru' ca gutië' Xanru'

17 Cati' nac dza rzu lau lni quequë' bönni' judío cati' tahuë' yöt xtil cunazí'
xnë'i, gulabiguë'ë ga zoë' Jesús bönni' usőd queë' len të' Lë':
—¿Gazx rë'nnu' tsajpa'tu' queëru' gáguru'-ba' bö'cu' zxíla'dau' dzö' Lni
Pascua?
18 Jesús rë' lequë':
—Gul-tseajtsca' yödz ni' ga na' zoë' tu bönni' len gul-guié'ë: "Bönni' rusëdnë'
netu' rnë': Chza' gal-la' dza quia'. Lu yu'u lidxu' gágulengaca'-në' bönni' usőd
quia' bö'cu' zxíla'dau' dzö' Lni Pascua."
19 Ni'r glunë' bönni' usőd queë' ca na' gna bé'inë' lequë' Jesús, ati' gulupé'ë
ni' le lahuë' dzö' Lni Pascua.
20 Cati' chgdzö' dza na', Jesús grő'lenë' idxínnutë' bönni' usőd queë' tahuë'.
21 Tsal ni' tahuë', Jesús rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', tu nu nutsa' ladjli' ni udőd neda'.
22 Ni'r guluhui'ni ládxi'quë', len gulanabnë' Jesús tu tuzë', ta'nő':
—Xan, ¿naru' neda'?
23 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':

—Bönni' ni rnë' në'ë tsazxőn len na'a lu yö'ön, bönni' ni udödë' neda'.
24 Le nactë neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, huayija' ga gatia' ca na' nayúj lu guich la'y ca ral-la' gac quia', san bica' bayechi' nu na' udőd neda' gatia'. Dxi'ar gac queë' bönni' na' la' cuguljë'.
25 Ni'r bubi'ë didza' Judas, bönni' na' udödë' Jesús, rnë':
—Bönni' Usëdi, ¿naru' neda'?
Jesús rë' lë':
—Ja, li' na'.
26 Tsal ni' tahuë', gdel-lë'ë yöt xtil Jesús len gudxë' Dios: "Xclenu'." Ni'r buzxuzxjë' lei len bunödzjë' quequë' bönni' usőd queë', rnë':
—Gul-sí', gul-gagu. Lë ni le nayá' nabana'. Ca bena' qui yöt xtil ni ruluí' ca gac qui gdu ca nayá' nabana'.
27 Gdel-lë'ë ca' tu zxíga'dau' len gudxë' Dios: "Xclenu'." Ni'r bunödzjë' ca' quequë', rnë':
—Gul-gui'aj yúgu'tëli'.
28 Lë ni ruluí' ca nac xchöna' le run tsutsu didza' cub rucá'n tsahui'. Xchöna' na' glalj ni'a quegac bunách zian quië gac unít lahuë' Dios yugu' dul-la' nabága'quë'.
29 Rëpa' ca' lbi'ili', cutur gui'ja' xisi le rbia lba uva ni cati' gdxinr dza ni' guí'jlena' lbi'ili' tu le cub ga ni' rna bë'ë Xuza'.

Jesús rnë' gnë' Pedro cutu nunbë'ë Jesús

30 Cati' budx glul-lë' yöl-la' ba queë' Dios, yjaquë' lu Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo.
31 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Yúgu'tëli' gac chop ládxi'li', uca'nli' neda' na'a dzö' ni, le nayúj lu guich la'y ca gac quia', rna: "Guna' ga gatië' Bönni' Uyú Bö'cu' Zxila', ati' láslasba' bö'cu' zxila' na'."
32 Cati' ubana' lu yöl-la' gut, ni'r tsija' tsajnöra' lauli' zaca' luyú Galilea.
33 Ni'r bubi'ë didza' Pedro, rë' Jesús:
—Zal-la' lac chop ládxi'quë', luca'në' Li' yúgu'të', neda' cutu gac chop ladxa'a, cutu uca'na' Li'.
34 Jesús gudxë' lë':
—Le nactë rëpa' li', na'a dzö' ni, cati' zi'a cödxlba' zxi'n druz, li' chgnau' tsonn lzu cutu núnbë'u neda'.
35 Ni'r Pedro gudxë' Jesús:
—Zal-la' gátlentea' Li', cutu ca' gnia' cutu núnbë'a Li'.
Lëzca' cni gulanő' yúgu'të bönni' usőd queë'.

Jesús rulidzë' Dios la' yël Getsemaní

36 Ni'r Jesús bdxínlenë' lequë' la' yël Getsemaní, ati' gudxë' yugu' bönni' usőd queë' na', rnë':
—Gul-cö'tsca' ni tsal tsija' yelati' ni'l, tsajlidza'-në' Dios.
37 Jesús bchë'ë Pedro len gropë' zxi'në' Zebedeo, ati' gzu lahuë' ruhui'nnë' len rsëbi ladxë'ë.
38 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Ruhui'ni ladxa'a len huatcza' lu yöl-la' rsëbi ladxi'. Gul-gá'n ni len gul-ná' yël tsazxőn len neda'.
39 Gdödë' Jesús yeláti'dau' ni'l, ati' ni' byechuë'. Butság lahuë' lyu len bulidzë' Dios, gnë':
—Xuza', chqui' huac, ben ga cugún bayúdx saca' qui'a lë ni, san clëg ca rë'nda' neda', san ca rë'nnu' Li' gunu'.

40 Cati' budxinë' Jesús ga na' nacu'ë bönni' usőd queë', yajxaquë'ë lequë' tasië', ati' rë' Pedro:
—¿Naru' cu guctsa gná'lenu' neda' tsazxőn yël tu chi'itëz?
41 Gul-ná' yël len gul-lidzë' Dios gnábili'-në' gáclenë' lbi'ili', cui güi'li' latj si' bë' lbi'ili' le xöhui' Satanás tu' xöhui'. Bö' nacczli' nasína'tecz, san lu yöl-la' bunáchz queëli' nacuídi'li'.
42 Ni'r gyijë' Jesús le buróp lzu len bulidzë' Dios, rnë':
—Xuz, chqui' cugác gunu' ga cutu saca' qui'a lë ni, ben ca rdzag ladxu'u Li'.
43 Cati' böjë', leyúbl duxaquë'ë lequë' tasië' le nadődr yël yöj lauquë'.
44 Ni'r buca'në' lequë' Jesús, ati' gyijë' leyúbl len bulidzë' Dios le bunn lzu, len tuz ca gnë' zi'al rnë'.
45 Leyúbl böjë' ga na' nacu'ë bönni' usőd queë' len rë' lequë':
—¿Rástsali' na'a, len ruzi'tsa ládxi'li'? Gul-yutsca', chbudzág lau. Neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, chnadöda' lu na'quë' bönni' dul-la'.
46 Gul-tsás, huayejru'. Gul-yutsca', chbdxinë' ni bönni' na' rudödë' neda'.

Ta'chő'ë Jesús nadzunë'

47 Tsal ni' ru'ë didza' ni Jesús, la' bdxintë' ni' Judas, bönni' nabáblenë' idxínnutë' na', ati' dzagquë' lë' bönni' zian, nua'quë' guia tuchi' len yugu' yagdau'. Nasőla'quë' lequë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zéjni'në' bunách judío.
48 Judas, bönni' na' rudödë' Jesús, chbului'inë' lequë' tu le gunë' le gac bë' nu nac Jesús, gnë':
—Bönni' na' utság lahua'-në', Lë' na' Jesús. Gul-sönë'.
49 Ni'r gbiguë'ë Judas ga na' zoë' Jesús, rnë':
—Padiux, Bönni' Usëdi.
Ni'r la' butság lautë' Lë'.
50 Jesús rë' lë':
—Böcha'a, ¿bizxa huen za'u ni?
Ni'r gulabiguë'ë bönni' na', gulazönë' Jesús.
51 Gleycjë' guia tuchi' queë' tuë' bönni' dzaguë' Jesús len benë' huë', bchuguë' guid naguë' huen dxin queë' bxuz blau.
52 Jesús gudxë' lë':
—Bugú' lidx, guia tuchi' quiu' na'. Yúgu'të nup tu'di'ini guia tuchi', lu guia tuchi' lat.
53 ¿Naru' cu nöznu' huac ulidza' Xuza', ati' Lë' la' gsőla'të' quia' ziantër ca chinnu cö' gbaz la'y le nac zian gayu'ë tu cö' hueaj?
54 Chqui' guna' cni, ¿nacx gac utság le nayúj lu guich la'y, rna cni ral-la' gac quia'?
55 Ni'r Jesús gudxë' yugu' bönni' ni':
—¿Brújtsali' nua'li' guia tuchi' len yagdau' quië sönli' neda' ca runli' rzönli'-në' gban? Yugu' dza grö'a lauli' ga nac nchil gdau' busődgacda' bunách, san cutu gzxönli' neda'.
56 Rac cni yúgu'të lë ni quië utság le nayúj lu guich la'y, ca na' gulanő' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.
Ni'r guluca'në' Jesús yúgu'të bönni' usőd queë', len guluzxundjë' ni'.

Rdxinë' Jesús lauquë' bönni' gdau'

57 Ni'r gulachő'ë Jesús bönni' na' zönquë' Lë', guladxinë' lahuë' Caifás, bxuz blau, ga ni' nudubquë' ca' bönni' gdau' tu'sëdi len bönni' gul tu'zejni'i.

58 Pedro nauzë' Jesús zi'tu' zi'tu'z, len bdxinë' ga nac lö'a lidx bxuz blau
na', quië glé'inë' nacx utsaguë' Jesús.
59 Guluguiljë' nu uquí Jesús yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i len
bönni' gdau' ta'bequi xbey, zal-la' si' yë'ë bönni' na', quië gac la'chuguë' queë'
gatië'.
60 Cutu bi guludzölnë' zal-la' guladxinë' bönni' zian len gulanő' queë' le
cunácz. Ga budxtë guladxinë' chopë' bönni', ati' lu yöl-la' rzi' yë' quequë'
gulanő' queë',
61 ta'nő':
—Bönni' ni gnë': "Huac uquindja' gdau' queë' Dios, ati' tsonn dzaz uchisa'
lei."
62 Ni'r gyasë' gzuinë' bxuz blau na', len rë' Jesús:
—¿Naru' cu rubi'tsu' didza'? ¿Bizxa caz lë ni ta'nő' quiu' bönni' ni?
63 Jesús cutu bi gnë'. Ni'r bxuz blau gudxë' Lë':
—Ni'a queë' Xanru' Dios ban rna bé'ida' Li' quíxjö'u le nacz. Gdixjöi' netu'
chqui' nacu' Li' Cristo, Zxi'në' Dios.
64 Jesús rë' lë':
—Ca na' rnau' naca'. Le nactë rëpa' lbi'ili', glé'ili' neda', Bönni' Nuhuöaquë'
Gdu Bunách, rö'a cuit lë'ë yubél Dios, ga ni' dë lu na'a yöl-la' uná bë', len
guida' lu böaj luzxbá, gdxina' ga zoali'.
65 Ni'r lu yöl-la' rley queë' bchözë' lari' nacuë' bxuz blau, rnë':
—Gnë zi'ë queë' Dios bönni' ni. ¿Nuzxar naquíniru' nu gnë queë' bönni' ni?
Chbyőniczli' didza' xöhui' bë'ë.
66 ¿Nacx runi lbi'ili'?
Gulubi'ë didza', gulanő':
—Nabaguë'ë zxguia' gatië'.
67 Ni'r guluchijë' zxöna' lahuë' Jesús len glu'ë dö' queë'. Gulagapë'ë ru'ë
Jesús yela'quë',
68 të' Lë':
—¿Nactsu' Li' Cristo? Gnő́ya'atsca' na'a, ¿nuzxa na' gdap Li'?

Pedro rnë': "Cutu núnbë'a-në' Jesús"

69 Tsal ni' glac lë na', lö'al rö'ë Pedro, ati' bdxinnu ga na' zoë' tunu ngul
huen dxin, rnanu:
—Lëzca' li' gdálenu' Jesús, bönni' Galilea na'.
70 Gdá'baguë'ë Pedro laugac bunách nacuá' ni', rnë':
—Cutu nözda' nuzxa qui na' ru'u didza'.
71 Cati' brujë' Pedro ga nu ryaz lö'a, blé'inu-në' yetunu ngul, ati' gudxnu
nup nacuá' ni':
—Bönni' ni gdálenë' ca' Jesús, bönni' Nazaret na'.
72 Leyúbl gdá'baguë'ë Pedro len gneynë' Dios, rnë':
—Cutu ca' núnbë'a-në' bönni' ni.
73 Yeláti'dau'z gdzey, gulabiga' ga na' zoë' Pedro nup nacuá' ni', len të' lë':
—Le nactë li' nunu' ca' tsazxőn lequë' le nac bë'u yöl-la' rui'z quiu' didza'.
74 Ni'r gzu lahuë' Pedro rudxía dö' cuinë' len rneynë' Dios, rnë':
—Cutu ca' núnbë'a-në' bönni' ni.
La' na'z grődxtëba' zxi'n druz.
75 Ni'r yajneynë' Pedro didza' gudxë' lë' Jesús, gnë': "Cati' zi'a cödxlba' zxi'n
druz, tsonn lzu chgnau' cutu núnbë'u neda'", ati' burujë' ni' Pedro len grödx
yéchi'tsquë'.

27

Tu'dödë' Jesús lu në'ë Pilato

1 Cati' za' rení' dza na', glun xtídza'quë' yúgu'të bxuz uná bë' len bönni' gul
tu'zéjni'në' bönni' judío quië ludöddë' Jesús.
2 Gulachë́'ë Jesús náguë'ë ati' guludödë' Lë' lu në'ë Poncio Pilato, bönni' rna
bë'ë.

Ratië' Judas

3 Cati' chnőzinë' Judas, bönni' na' budödë' Jesús lu na'quë' bönni' gdau',
narugu queë' Jesús gatië', bui'nnë', ati' yju'ë chi uruá' dumí plata na' lu
na'quë' bxuz uná bë' len yugu' bönni' gul na'.
4 Rë' lequë' Judas:
—Bena' dul-la' le budöda'-në' bönni' tsahui' gatië'.
Ni'r të' lë':
—Cutu gun ga cö'tu' baguí'i lë ni. Le benczu' li' na'.
5 Ni'r gru'në' Judas yugu' dumí plata na' ga nac nchil gdau' ati' buzé'ë ni',
yajsí yenë'.
6 Guluzi'ë yugu' dumí plata na' bxuz uná bë', ta'në́':
—Cutu gunn cu'ru' dumí ni ga rgu'ru' dumí gun, le nac lazxjë' bönni' gdödi
bunách.
7 Ni'r glun xtídza'quë', ati' glá'uinë' dumí na' tu la' yël queë' bönni' huen
rö'ö quië gac ga la'gachë'ë bönni' gza'a.
8 Qui lë ni na', ga rdxintë na'a dza nazí' lei latj na', La' Yël Rön.
9 Cni guc, butság lë na' gnë' Jeremías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios,
gnë': "Gulaguel-lë'ë chi uruá' dumí plata na', tsca le gulasáqui'në' Lë' bönni'
Israel,
10 ati' dumí na' glá'uinë' la' yël queë' bönni' huen rö'ö. Lë ni bului'inë' neda'
Xana'."

Rdxinë' Jesús lahuë' Pilato

11 Cati' guluschinë' Jesús lahuë' Pilato, bönni' rna bë'ë na', bönni' ni gnabnë'
Jesús, rë' Lë':
—¿I nacu' Li' Bönni' gna bé'inë' bönni' judío?
Jesús rë' lë':
—Le nacz rnau'.
12 Cati' guluquíë' Jesús yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i, cutu bi
didza' bubi'ë Jesús.
13 Ni'r Pilato rë' Jesús:
—¿Naru' cu ryőntsanu' cáti'ga zian le ta'në́' quiu'?
14 Jesús cutu bi didza' bubi'ë. Cni guc, bubannë' bönni' na' rna bë'ë.

R-rugu queë' Jesús gatië'

15 Cati' nac dza Lni Pascua na', dëcz tu le runë' Pilato, bönni' na' rna bë'ë,
ca ta'náb bunách rusanë' tuë' bönni' yu'ë lidx guia, núti'tëz nu të'ni usanë'.
16 Dza na' yu'ë lidx guia ni' bönni' nabaguë'ë zxguia', lë' Barrabás.
17 Cati' guludúb ni' bunách zian na', gnabnë' lequë' Pilato, rnë':
—¿Núzxalë' rë́'nili' usana' queëli'? ¿Naru' Barrabás o Jesús, Bönni' na' lë'
Cristo?
18 Cni gnë' Pilato le ráquibe'inë' guludödë' Jesús lu në'ë bönni' gdau' le
tu'zxé'inë' Lë'.
19 Tsal ni' rö'ë Pilato ga na' rbequi xbeynë', bsőla'nu nu tsjödx lë' ngul queë',
rna:
—Cutu bi gunu' queë' bönni' tsahui' ni, le szxöni gúdxida' gdyël lu yël bëchcál
le nac queë' Lë'.

20 Gulagú'u yöl-lë'ë bunách zian ni' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul
tu'zejni'i, quië la'nabi Pilato usanë' Barrabás na' ati' gdöddë' Jesús.
21 Leyúbl bë'ë didza' bönni' na' rna bë'ë, rë' lequë':
—¿Núzxalë' chopë' ni rë́'nili' usana'-në' queëli'?
Gulanë́':
—Barrabás.
22 Ni'r Pilato gnabnë' lequë', rnë':
—¿Nacx guna' queë' Jesús, bönni' na' lë' Cristo?
Yúgu'të' ta'në́':
—Bdë'ë lë'i yag cruz.
23 Ni'r bönni' na' rna bë'ë rë' lequë':
—¿Bizxa le cunác benë'?
Zidzjr glu'ë didza', ta'në́':
—Bdë'ë lë'i yag cruz.
24 Cati' ráquibe'inë' Pilato cutu bruj xtidzë'ë, san glunr rusbő bunách, ni'r
gdel-lë'ë nis len gdib në'ë lauquë', rnë':
—Cutu bi zxguia' nabaga'a neda' ni'a qui yöl-la' gut queë' bönni' tsahui' ni.
Le gunczli' lbi'ili' lë ni.
25 Gulubí'i didza' yúgu'të bunách ni', ta'ná:
—Yöl-la' gut queë' bönni' ni gbága'tu' netu' len la'baga' ca' zxi'ntu'.
26 Ca' guc, Pilato busanë' quequë' Barrabás na'. Ni'r gna bé'inë' bönni'
rjaquë' gdil-l la'guinë' Jesús, ati' gdöd ni' budödë' Lë' lu na'quë' quië ludë́'ë
Lë' lë'i yag cruz.
27 Gulachë́'ë Jesús lu yu'u yúlahui' nazí' lei pretorio bönni' rjaquë' gdil-l
nacu'ë lu në'ë bönni' na' rna bë'ë, ati' ni' gulutubë' ga na' zoë' Jesús yúgu'të
bönni' rjaquë' gdil-l nacu'ë ni'.
28 Ni'r gulagűë' lari' nacuë' Jesús len gulugacuë' Lë' tu lari' xna, ca rácugac
nup ta'ná bë'.
29 Guludxíë' icjë' tu bregui' zxuza' në'i yag yötsi' len guluzóë' tu guidau' lu
në'ë yubél le ruluí' ca tu xuyág qui bönni' yúlahui'. Ni'r guluzechu zxibquë'
lahuë' len gulutitjë' Lë', ta'në́':
—Bica' zxön Li', rna bé'inu' bönni' judío.
30 Ni'r guluchijë' Lë' zxöna', ati' guluguel-lë'ë gui na' len gulaguinë' icjë'.
31 Gdöd gulutitjë' Jesús, gulugűë' lari' na' nacuë', ati' gulugacuë' Lë' lari'
queëczë'. Ni'r gulachë́'ë Lë' quië tsajda'quë' Lë' lë'i yag cruz.

Tu'dë́'ë Jesús lë'i yag cruz

32 Cati' ni' gularujë', yajxáca'quë' Simón, bönni' Cirene, ati' glunë' ga bi'ë
yag cruz queë' Jesús.
33 Cati' guladxinë' latj nazí' lei Gólgota, le rna lu didza' xidza', Latj Qui Böga'
Icjru',
34 ni' gulugui'jë' Jesús nup zi nutsi'i zxágala'aba' böa' guixi'. Cati' buxí' ru'ë
lei Jesús, cutu gu'nnë' gui'jë'.
35 Cati' chnuda'quë' Lë' lë'i yag cruz, gulaguisië' lari' nacuë', len guluquitjë'
lahui le gac bë' núzxalë' gaqui queë'. Cni guc, butság lë na' gnë' bönni' bë'ë
didza' uláz queë' Dios, gnë': “Gulaguisië' lari' nacua' len guluquitjë' lahui le
gac bë'.”
36 Ni'r gulabö'ë ni', tu'yúë' Jesús.
37 Lëzca' guluzóë' lë'i yag cruz icjlë' Jesús tu didza' rguixjö' le nabaguë'ë,
rna cni: “Bönni' ni Jesús, Bönni' rna bé'inë' bunách judío.”

38 Ga ni' dë'ë Jesús, ni' guludő'ë ca' lő'igac yag cruz chopë' gban. Tuë'
guludő'ë cuit lë'ë yubél, len yetúë' na' cuit lë'ë yögl.
39 Guladödë' ni' bönni' gululídz zi'ë Jesús len gulutá icjquë', tu'titjë' Lë',
40 ta'nő':
—Ja, Li' na' uquindju' gdau' ati' tsonn dzaz ca' uchistsu' lei. Buslá cuinu'
na'a chqui' nacu' Li' Zxi'në' Dios. Bötjtsca' lë'i yag cruz na'.
41 Lëzca' cni gulutitjë' Lë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi len
yugu' bönni' gdau' fariseo, len bönni' gul tu'zejni'i, ta'nő':
42 —Yugu' nu yubl buslő' bönni' ni, san cutu gac uslá cuinë'. Chqui' naquë'
bönni' gna bé'inë' bunách Israel, huötjtsquë' na'a lë'i yag cruz, ati' tséjlë'tu' Lë'.
43 Lë' buzxöni ladxë'ë Dios. Dios uslaczë' Lë' na'a chqui' rë'nnë' Lë', le gnë':
"Zxi'në' Dios naca'."
44 Lëzca' cni gululídz zi'ë Lë' gban na' da'quë' lő'igac yag cruz ga ni' dë'ë
Jesús.

Ratië' Jesús

45 Cati' bdxin huagbídz, bchul gdutë yödzlyú ga bdxintë gdu rdöd xhuö.
46 Gdu rdöd xhuö na', bë'ë zidzj didza' Jesús, rnë':
—Elí, Elí, ¿lama sabactani?
Didza' ni rna lu didza' xidza': "Dios quia', Dios quia', ¿bizx quië nubíj
ladxu'u neda'?"
47 Cati' gulayöni didza' ni nup nacuá' ni', ta'ná:
—Bönni' ni rulidzë' Elías, bönni' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios.
48 La' gxíti'të' tuë' bönni' nutsë'ë ladjquë' len gdel-lë'ë tu le blul rzxup nis,
ati' buxúpinë' lei nup zi len buzóë' lei lu gui, ati' butsaguë' lei ru'ë Jesús quië
xupë'.
49 Ni'r yela'quë' bönni' ni' ta'nő':
—Glözgar. Uyútsca'ru' chqui' huidë' Elías uslő' Lë'.
50 Leyúbl grödxyë'ë zidzj Jesús ati' burujtë bö' nacczë', guttë'.
51 La' na'z brőza'të lari' nal-la' lu gdau', bruj chopl le gdel-la' icjl ga bdxintë
xni'i. Ni'r gtit luyú len gulalá'a guiöj.
52 Gulayálj yeru ba quegac nup chnatgac, bönni' ni' gulayejlë'ë Dios, ati'
gulubanë' bönni' na'.
53 Gdöd bubanë' Jesús, gulurujë' yeru ba quequë' bönni' na' len gulayazië'
yödz la'y Jerusalén, ga ni' gulale'i lequë' bunách zian.
54 Ni'r cati' gulalé'inë' gtit luyú len lë na' glac, gládxinë' bönni' ni' nacu'ë
lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l lenca' bönni' rjaquë' gdil-l nacuá'lenë' lë' tu'yúë'
Jesús, ta'nő':
—Le nactë bönni' ni guquë' Zxi'në' Dios.
55 Zi'tu'z gulacua'nu ni' ngul zian tu'yunu Jesús, ngul na' guladálennu Jesús
cati' ni' buző'ë luyú Galilea, ati' glunnu xchinë', gulagu'nu le glahuë'.
56 Nútsa'cnu ca' ladjcnu María Magdalena len María, xna'quë' Jacobo len
José, ati' zoanu ca' ni' xna'quë' zxi'në' Zebedeo.

Ta'gu'ë Jesús yeru ba nadj lë'i gui'a guiöj

57 Cati' chrdzö' dza na', bdxinë' ni' José, bönni' Arimatea, bönni' dë yöl-la'
tsahui' queë', len dë'ë ca' Jesús.
58 Yajyúë' Pilato bönni' ni len gnabë' latj u'ë Jesús. Ni'r Pilato gna bë'ë
lunödzjë' queë' Jesús.
59 Gzxi'ë Lë' José len buchőlinë' Lë' tu lari' dxi'a.
60 Ni'r glu'ë Lë' yeru ba cub queë' le naguidjë' lë'i gui'a guiöj. Budő'ë tu
guiöj blag zxön ga nu ryaz yeru ba na' ati' zhuöjë'.

61 Gulacua'nu ni' María Magdalena len yetunu María ca', rö'cnu ra' yeru ba na'.

Tun chi'ë ba queë' Jesús bönni' rjaquë' gdil-l

62 Cati' za' rení' yetú dza, gdöd gulupë́'ë qui dza la'y quequë' bönni' judío, guludubë' ga zoë' Pilato yugu' bxuz uná bë' len yugu' bönni' gdau' fariseo.
63 Të' Pilato:
—Bönni', rajneytu' bi gnë' bönni' rzi' yë' na', cati' ni' zoë' nabanë', gnë': "Cati' gac tsonn dza ubana' lu yöl-la' gut."
64 Qui lë ni na' gna be'i nup lun chi'i ba ni' ga gdxintë dza bunn, cui djaquë' chdzö'l bönni' usë́d queë' lubijë' Lë'. Ni'r lë' bunách: "Bubanë' Jesús lu yöl-la' gut." Chqui' cni gac, didza' cunácz lu'ë guntër huia'dö' ca ben didza' cunácz na' glu'ë zi'al.
65 Pilato gudxë' lequë':
—Ni nacu'ë bönni' rjaquë' gdil-l. Gul-chë́'ë queëli'. Gul-tséaj, gul-gún chi'i yeru ba na' tsca sáqui'li' gunli'.
66 Ni'r yjaquë' ni' len guluseyjë' dxi'a yeru ba na', len guludë́'ë lë'i guiöj na' tu le gac bë' chqui' gsalj, ati' guluca'në' ni' bönni' rjaquë' gdil-l lun chi'ë lei.

28

Rubanë' Jesús lu yöl-la' gut

1 Cati' chgdöd dza la'y quequë' bönni' judío, len chza' rení' dza domingo, yajyucnu yeru ba queë' Jesús María Magdalena len yetunu María na'.
2 Tsalz gtit luyú. Cni guc, le bötjë' tuë' gbaz la'y queë' Xanru' narujë' yehua' yubá. Bdxinë' ra' yeru ba na' ati' gduë' guiöj blag zxön na' len grö'ë lu guiöj na'.
3 Nalá' lahui gbaz la'y na' ca yös yení', ati' zxíla'dau'z nac lari' nacuë'.
4 Cati' gulalé'inë' lë' bönni' na' rjaquë' gdil-l tun chi'ë yeru ba na', gládxinë' lë' len gulazxizië'. Guladzö'ë lu yu, glaquë' ca bönni' nat.
5 Ni'r gbaz la'y na' gudxë' yugu' ngul na', rnë':
—Cutu gádxili'. Nözda' ruguiljli'-në' Jesús, bönni' na' guludë́'ë Lë' lë'i yag cruz.
6 Cutu zoë' ni le chbubanë' ca na' chgnaczë' Lë'. Gul-dá, uyuli' ga ni' gutë' Xanru'.
7 Gul-tséaj na'a, gul-tsjödx-quë' bönni' usë́d queë' chbubanë' Jesús lu yöl-la' gut, ati' na'a Lëczë' nörë' lauli' zaca' luyú Galilea. Ni' ulé'ili'-në'. Chgudxa' lbi'ili' le glu'ë Dios lu na'a.
8 Ni'r la' guluzá'tënu ra' yeru ba na', tádxinu len tu'dzíjinu, ati' jarélu'cnu zjacnu zajtíxjöi'cnu yugu' bönni' usë́d queë'.
9 Tsal ni' zjacnu, yajtsaguë' lecnu Jesús, len rë' lecnu:
—Padiux.
Ni'r gulabíga'nu ga zoë' Jesús len gulunída'nu ni'ë. Gulayíj ládxi'cnu Lë'.
10 Ni'r Jesús rë' lecnu:
—Cutu gádxili'. Gul-tséaj, gul-tsajtixjöi'-cnë' böcha'a tsjaquë' zaca' luyú Galilea, ati' ni' lulé'inë' neda'.

Le gulaguíxjö'ë bönni' rjaquë' gdil-l

11 Tsal ni' zjacnu ngul na', guludxinë' lu yödz ni' bönni' na' rjaquë' gdil-l glun chi'ë yeru ba na', ati' gulaguíxjöi'në' yugu' bxuz uná bë' yúgu'të lë na' glac.
12 Cati' chgulutubë' bönni' gul tu'zejni'i, glun xtídza'quë'. Ni'r dumí zian gulunödzjë' quequë' bönni' na' rjaquë' gdil-l.
13 Të' lequë':

—Cni gnali': “Guladxinë' chdzö'l bönni' usẽd queë' len gulubijë' Lë' tsal ni' rastu'.”
14 Chqui' huayönnë' lë ni bönni' rna bë'ë, netu' uzéjni'tu' lë' len guntu' ga cutu bi gunë' queëli'.
15 Ni'r gulazi'ë dumí na' bönni' na' rjaquë' gdil-l ati' yjenquë' ca na' chnazëdquë'. Cni guc, tu'zẽ' didza' ni bönni' judío ga rdxintë na'a dza.

Jesús rsölë'ë yugu' bönni' gbaz queë'

16 Ni'r yjaquë' luyú Galilea idxineajtë' bönni' usẽd queë' Jesús, ati' guladxinë' lu guí'adau' na' chbului'inë' lequë' Jesús.
17 Cati' gululé'inë' Jesús, gulayíj ládxi'quë' Lë', san la'quë' glac chop ládxi'quë'.
18 Ni'r gbiguë'ë Jesús ga na' nacu'ë, len rë' lequë':
—Dios chnudödë' lu na'a yúgu'të yöl-la' uná bë' yehua' yubá len luyú ni.
19 Qui lë ni na', gul-tséaj, gul-tsajsëdi yúgu'të bunách gza'a gdutë yödzlyú. Gul-quíl lequë' nis, ugunli' dxin lë' Dios Xuz, len lë' Dios Zxi'n, len lë' Dios Bö' La'y.
20 Gul-sëdi lequë' lunë' yúgu'të lë na' gna bé'ida' lbi'ili'. Gul-yutsca', néda'cza' zóalena' lbi'ili' yúgu'të dza ga gdxinr dza udx qui yödzlyú. Ca' gac.

DIDZA DXIA BUZUJË LU GUICH SAN MARCOS

Lban benë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis

1 Cni gzu lau didza' dxi'a ca guc queë' Jesucristo, Zxi'në' Dios.
2 Butság lë na' buzujë' lu guich Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, le
gnë' Dios:
Byutsca'. Rsöla'a bönni' gbaz quia', nörë' Lau'.
Lë' upé'ë nöz ga tödu'.
3 Yön chi'ë bönni' ulidzë' zidzj lu latj ca'z, gnë':
“Gul-pá' nöz gdxin queëli' Xanru'.
Gul-bíj li yugu' nöz las tödë'.”
4 Lë ni butság, le ruquilë' bunách nis Juan lu latj ca'z, len runë' lban quië
la'díl bunách nis, bönni' na' gulubí'i ládxi'quë' quië unít lahuë' Dios ca nac
dul-la' nabága'quë'.
5 Gularúj bunách zian yúgu'të yödz luyú Judea lenca' Jerusalén, yjaquë' ga
na' zoë' Juan, ati' Juan na' buquilë' lequë' nis lu yegu Jordán, bönni' na'
gulaxóalëpë' dul-la' nabága'quë'.
6 Nacuë' Juan lari' náquini lítsa'ba' böa' len tu pan guid núguë'ë lë'ë.
Rahuë'-ba' böchi'zú len ri'jë' le zxix qui bözdau'.
7 Runë' lban Juan, rnë':
—Zi'a zë'ë bönni' töd na'a, naprë' yöl-la' uná bë' ca neda'. Cutu naca' neda'
lsaca' yechua', gleycja' lölë' nudé'ë.
8 Neda' ruquila' lbi'ili' nis, san Lë' gunë' le ruluí'z yöl-la' rdil nis ni, uchizië'
lbi'ili' Dios Bö' La'y.

Rdilë' Jesús nis

9 Tu dza ni' brujë' Jesús yödz Nazaret luyú Galilea, ati' buquilë' Lë' nis Juan
na' lu yegu Jordán.
10 Cati' burujë' lu nis Jesús, la' na'z blé'inë' gyalj luzxbá len ruhuötjë' Dios
Bö' La'y, ruluí' cuinë' ca budödau', dusóalenë' Lë'.
11 Byön chi'i nu rui' didza' yehua' yubá, rna:
—Li' nacu' Zxi'na'. Nadxi'ida' Li' len rdzag ladxa'a Li'.

Rë'ni tu' xöhui' ugáp Jesús dul-la'

12 Ni'r bayúdx bchë'ë Jesús lu latj ca'z Dios Bö' La'y.
13 Choa' dza gzoë' Jesús latj ca'z na', ati' gu'ni Satanás tu' xöhui' ugáp Jesús
dul-la'. Gzoë' Jesús ga ni' ta'daba' böa' guixi' dzö'ba' guí'adau'. Gláclenë' Jesús
gbaz la'y queë' Dios, gulagu'ë le gdahuë'.

Rusëdnë' bunách Jesús luyú Galilea

14 Gdöd gulagu'ë Juan na' lidx guia, zijë' Jesús luyú Galilea. Runë' lban ni'
qui didza' dxi'a ca rna bë'ë Dios.
15 Cni rnë':
—Chbdxin dza. Chzoa duná bë'ë ni Dios. Gul-bí'i ládxi'li' len gul-tsejlë'
didza' dxi'a ni.

Rulidzë' Jesús tapë' bönni' uzőn böl

16 Tsal ni' rdë' Jesús ra' nis zxön qui Galilea, blé'inë' Simón len Andrés,
bönni' böchë'ë Simón na'. Nacquë' uzőn böl len ta'chiljë' yöxj böl quequë' lu
nis na'.
17 Gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Gul-dutá' neda', ati' guna' ga gchë'li' quia' bunách, gunli' ca runli'
rzönli'-ba' böl.
18 La' guluca'ntë' yöxj quequë', zjáclenë' Jesús.
19 Gdödë' Jesús yeláti'dau' ni'l ati' ni' blé'inë' Jacobo len Juan, yugu' zxi'në'
Zebedeo, nacu'ë lë'i bárcodau' quequë', tu'únë' yöxj böl quequë'.
20 La' bulidztë' lequë' Jesús, ati' guluca'në' xuzquë' Zebedeo, dzaguë' yugu'
huen dxin queë' lë'i bárcodau' na', ati' zjáclenë' Jesús.

Tu bönni' yu'u lë' bö' xöhui'

21 Guladxinë' yödz Capernaum Jesús len bönni' da'quë' Lë'. Cati' ni' nac
dza la'y quequë' bönni' judío, gyazië' Jesús yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë'
Dios bönni' judío, ati' ni' gzu lahuë' rusëdnë' nup nudubgac ni'.
22 Gulubannë' ca na' rusëdnë' Jesús, le rusëdnë' ca runë' bönni' dë lu në'ë
len clëg ca tunë' bönni' gdau' usëdi.
23 Zoatë' ca' ni' lu yu'u ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios tu bönni' yu'u lë'
bö' xöhui', ati' grödxyë'ë bönni' na',
24 rnë':
—¿Bizxa rál-la'tu' quiu', Jesús, bönni' Nazaret? ¿Za'tsu' usnitiu' netu'?
Núnbë'a Li', nacu' Bönni' La'y queë' Dios.
25 Buzeynë' lei ba nadx Jesús, rnë':
—Bseyj ru'u len burúj lu bönni' ni.
26 Ni'r buxiztsca bönni' na' yu'u lë' bö' xöhui' na', ati' grödxya'a zidzj, len la'
burujtë.
27 Gulubannë' yúgu'të bönni' nacu'ë ni', ati' gulanabi lza'quë', ta'nő':
—¿Bizxa caz lë ni? ¿Naru' nactsa zxba cub? Len yöl-la' uná bë' rna bé'inë'
yugu' bö' xöhui', ati' tun ca rnë'.
28 La' gzëtë didza' qui yöl-la' huac queë' Jesús, gulayöni bunách gdutë luyú
Galilea na'.

Ruúnë' Jesús xna'nu ngul queë' Pedro

29 Ni'r burujë' Jesús lu yu'u ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, len la'
gyéajlentë' Jacobo len Juan, guladxinë' lidxquë' Simón len Andrés.
30 Ni' dënu xna'nu ngul queë' Pedro, yu'unu tu xla. La' gulaguíxjöi'tenë'
Jesús ca rac queënu.
31 Ni'r gbiguë'ë Jesús, ati' gdel-lë'ë na'nu, bchisë'-nu. La' burujtë tu xla na'
yu'unu, ati' bupa'nu le glahuë'.

Ruúnë' Jesús zian nup te'i

32 Cati' chrdzö', ca gdxia gbidz, la' djuá'gactë' ga zoë' Jesús yúgu'të nup te'i
len bönni' yu'u lequë' bö' xöhui'.
33 Gulaguír ga nu ryaz yu'u ga na' zoë' Jesús yúgu'të bunách lu yödz.
34 Jesús bunë' zian nup te'i, nac zian guidzhuő' té'inë'. Bubijë' ca' zian bö'
xöhui' yu'ugac bunách na'. Cutu bë'ë latj la'nő bö' xöhui' na' le núnbë'gac Lë'
Nu naquë'.

Runë' lban Jesús luyú Galilea

35 Zí'adau' gyasë' Jesús, ni' nac chul. Brujë' yödz na', zijë' tu latj ca'z, ati' ni'
bulidzë' Dios.
36 Zajtiljquë' Jesús Simón len nup nacua'len lë'.
37 Cati' yajxáca'quë' Lë', të' Lë':

—Tu'guílj Li' yúgu'të bunách.
38 Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Huayejru' yugu' dzag yödz, quië guna' ca' lban ni'. Qui lë ni na' bruja'.
39 Cni guc, gdödë' Jesús gdu luyú Galilea, runë' lban lu yu'u gap tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío len rubijë' bö' xöhui' yu'ugac bunách.

Bönni' ré'inë' huë' nudzu' ruződ

40 Bdxinë' ga zoë' Jesús bönni' ré'inë' huë' nudzu' ruződ. Buzechu zxibë' len gúta'yuë' lahuë', rnë':
—Chqui' rë'nnu', huac unu' neda'.
41 Buechi' ladxë'ë lë' Jesús. Bulí në'ë, gdanë' lë' len gudxë' lë':
—Rë'nda'. Chnuhuöacu'.
42 Ca gnë' ca', la' bunittë huë' ré'inë', böaquë' dxí'adau'.
43 Ni'r buzeynë' bach bönni' na' Jesús len la' busőla'të' lë'.
44 Cni gudxë' lë':
—Nutu nu gui'u ca bena' quiu', san gyeaj, yajluí' cuinu' lahuë' bxuz, len yajnődzj quië le böacnu' li' qui gdau' ca na' gna bë'ë Moisés, lë na' uluí'i bunách chnuhuöacu'.
45 Burujë' bönni' ni len gzu lahuë' rguíxjöi'në' bunách zian ca guc queë'. Le buzé' didza' ni, cutur guc tsazië' yalj lulu nitú lu yödz Jesús, san gzoazë' ni'l gap nac lu latj ca'z. Ga ni' zoë' Jesús guladxín lahuë' bunách yúgu'të yödz.

2

Bönni' ré'inë' huë' nacu'në' bin

1 Cati' chgdöd chop tsonn dza, buazië' Jesús yödz Capernaum, ati' gzë didza' zoë' yu'u.
2 La' guludubtë bunách zian ga na' zoë' Jesús, ga bdxintë cutur gzxaqui' la'cu'ë ni', ni ra' yu'u, ati' Jesús benë' lban qui xtidzë'ë lauquë'.
3 Ni'r guladxinë' ga na' zoë' Jesús tapë' bönni', nua'quë' tu bönni' huë' nacu'në' bin.
4 Cutu guc la'dxinë' lahuë' Jesús le nacuá' ni' bunách zian. Qui lë ni na' gulasaljë' cju'u ca dödl ga zoë' Jesús. Cati' budx guludxíë' yeru na', ni' guluzötjë' le deynë' bönni' huë' na'.
5 Cati' gúquibe'inë' Jesús ca na' ta'yejlë'ë Lë', gudxë' bönni' huë' na':
—Zxi'na', chbunít lahua' li' ca nac dul-la' nabagu'u.
6 Rö'quë' ni' la'quë' bönni' gdau' usëdi, ta'zá' ládxi'quë', ta'nő':
7 "¿Bizx quië ru'ë cni didza' bönni' ni? Ruca'në' ca'z Dios. Nutu nu bönni' gac unít lahuë' dul-la'. Tuzë' Dios gac gunë' lë ni."
8 La' gúquibe'itenë' Jesús le ta'zá' ládxi'quë', ati' gudxë' lequë':
—¿Bizx quië rza' ládxi'li' cni?
9 Cutu nac baníg nu guiëz bönni' huë' ni chbunít lau dul-la' nabaguë'ë, san nac baníg nu gun ga huöasë' len u'ë le deynë' len uzë'i ni'ë.
10 Guna' le gac bë' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, dë lu na'a luyú ni unít lahua' dul-la' nabága'gac bunách.
Ni'r Jesús gudxë' bönni' huë' na':
11 —Li' rëpa': "Gyas. Bua' le deynu' len böaj lidxu'."
12 La' gyastë' bönni' huë' na', bu'ë le gúti'në' len burujë' laugac yúgu'të nup nacuá' ni'. Gulubannë' yúgu'të' len gulagu'ë Dios yöl-la' ba, ta'nő':
—Gatga rlé'initu' le cni.

Jesús rulidzë' Leví

13 Burujë' yödz Capernaum na' Jesús, gdödë' leyúbl ra' nis zxön. Guludúb
ga zoë' Jesús bunách zian, ati' Lë' busëdnë' lequë'.
14 Cati' rdödë' ni' Jesús, blé'inë' Leví, zxi'në' Alfeo, rö'ë ga ruquizxjë' uláz
qui yödz zi'tu'. Jesús gudxë' lë':
—Gda' neda'.
La' gyastë' Leví na', zéajlenë' Jesús.
15 Gdöd guc lë ni, rö'ë Jesús rahuë' lu yu'u lidxë' Leví na', ati' rő'lenquë'
tsazxőn Jesús len yugu' bönni' usőd queë' zian bönni' uquízxj len yela'quë'
bönni' ca'z. Cni guc, le rjaclen Jesús bunách zian.
16 Cati' gulalé'inë' Lë' bönni' gdau' tu'sëdi len yugu' bönni' gdau' fariseo,
rö'ë rágulenë' tsazxőn yugu' bönni' uquízxj len yela'quë' bönni' ca'z, glë' yugu'
bönni' usőd queë' Jesús, ta'nő':
—¿Bizxa caz runtsë'? Ri'j rágulenë' yugu' bönni' uquízxj len yela'quë' bönni'
dul-la'.
17 Byönnë' Jesús didza' ni tu'ë len gudxë' lequë':
—Cutu naquínigac nu un bunách nup nacuá' dxi'a, san nup te'i naquínigac
nu un bunách. Za'a neda', clëg dulídzgaca' bunách tsahui', san rulídzgaca'
bunách dul-la' quië lubí'i ládxi'gac.

Ru'ë Jesús didza' qui yöl-la' run gubás

18 Tu dza ni' tunë' gubás bönni' da'quë' Juan len bönni' da'quë' yugu' bönni'
gdau' fariseo, ati' guladxín ga zoë' Jesús nup gulanabi Lë', ta'ná:
—¿Bizx quië tunë' gubás bönni' da'quë' Juan len bönni' da'quë' yugu' bönni'
gdau' fariseo, san bönni' da'quë' Li' cutu tunë' gubás?
19 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Naru' ráquitsali' lun gubás nup nacuá' lni queë' bönni' utság në'ë tsal ni'
zóalenë' lequë' bönni' na' utság në'ë? Tsal ni' zóalenë' lequë' bönni' na' utság
në'ë, cutu gac lunë' gubás.
20 Gdxin dza cati' gduë' bönni' na' utság në'ë, cutur sóalenë' lequë', ati' dza
ni'r lunë' gubás.
21 'Nutu nu bönni' udő'ë tu lari' cubdau' lu lari' chnatőb, le uxú'n lari' cub
na' len huachöza' lari' tëb na', ati' huaröza'r lari' tëb na'.
22 Lëzca' cni nutu nu bönni' quë'ë xisi uva cub lu rö'ö bidx náquini guid,
le gal xisi uva cub na' len ulá'a rö'ö bidx na' náquini guid, ati' glalj xisi uva
na' len gac ditj rö'ö náquini guid. Xisi uva cub lu rö'ö náquini guid cub ral-la'
ca'aru'.

Ta'leycjë' deu dza la'y bönni' da'quë' Jesús

23 Tu dza la'y quequë' bönni' judío, gdödë' Jesús gap dë yöl zxoa' xtil, ati'
bönni' usőd queë' gulazú lauquë' ta'leycjë' deu ga dxia zxoa' xtil.
24 Ni'r glë' Jesús bönni' gdau' fariseo, ta'nő':
—Byutsca'. ¿Bizx quië tunë' bönni' da'quë' Li' le cutu ral-la' gunru' dza la'y?
25 Jesús gudxë' lequë':
—¿Naru' cu nulábnili' ca benë' David cati' gdunë'? Byadzj le lahuë', lë' len
nup nacua'len lë'
26 ati' gyazië' lu yu'u queë' Dios cati' ni' naquë' bxuz blau Abiatar, len
gdahuë' yöt xtil tu'cu'ë lahuë' Dios, lë na' cutu dë latj nu gagu, san tuz bxuz
dë latj lahuë' lei. Bë'ë ca' le lahuë' bönni' nacuá'lenë' lë'.
27 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Dios benë' dza la'y quië luzí' xbey bunách, clëg benë' bunách quië lun
chi'i dza la'y.
28 Qui lë ni na', neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, naca' Xani dza la'y.

3

Ruúnë' Jesús bönni' narequi' në'ë

1 Leyúbl gyazië' Jesús tu lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío,
ati' zoë' ca' ni' bönni' narequi' në'ë.
2 Tu'yúë' Jesús bönni' gdau' ni' chqui' unë' bönni' na' dza la'y, le të'nnë'
luquíë' Lë'.
3 Ni'r gudxë' bönni' na' narequi' në'ë Jesús, rnë':
—Gyas len gzui laugac bunách ni.
4 Gnabnë' bunách ni' Jesús, rnë':
—¿Naru' dë latj gunru' le nac dxi'a cati' nac dza la'y o gunru' le cunác?
¿Naru' dë latj gunru' ga la'del-li' yöl-la' na'bán bunách o usnitru' lei?
Gulacuá' dxiz bunách ni'.
5 Ni'r len yöl-la' rley queë', buyúë' Jesús bunách na' nacuá' gdu cuitië',
ruhui'nnë' le nacquë' zid ladxi'. Gudxë' bönni' na' narequi' në'ë, rnë':
—Bli na'u.
Ni'r bulí në'ë bönni' na' ati' böactë dxí'adau' në'ë.
6 Ni'r gulurujë' bönni' gdau' fariseo ati' la' gluntë' tsazxőn didza' len bönni'
da'quë' Herodes bi lunë' queë' Jesús, quië ludöddë' Lë'.

Tu'dúb ra' nis zxön bunách zian

7 Buzë'ë ni' Jesús tsazxőn len bönni' da'quë' Lë', bdxinë' ra' nis zxön, ati'
zjaclen Lë' bunách zian narujgac luyú Galilea len luyú Judea.
8 Guladxín ca' ga zoë' Jesús bunách zian narujgac Jerusalén len luyú
Idumea len yetslá'a yegu Jordán len yödz nacuá' gdu zbi'il ga nacuá' yödz
Tiro len yödz Sidón. Cni glunë', le gulayönnë' ca nac yugu' le zxön runë'
Jesús.
9 Qui lë ni na' Jesús gna bé'inë' bönni' da'quë' Lë' lucőzteczë' tu bárcodau'
ga gac cuenë', cui luquí lutsútsj Lë' bunách zian na'.
10 Cni guc, le chbunë' zian nup te'i, ati' gulaguír ga zoë' bunách zian na'
quië la'gán Lë'.
11 Cati' gulale'i Jesús bö' xöhui' yu'ugac bunách, guludxiga' xni'ë Jesús
bunách na' yu'ugac, len gulabödxya'a, ta'ná:
—Nacu' Li' Zxi'në' Dios.
12 Buzeynë' ba nadx bö' xöhui' na' Jesús, cui la'guixjö' nu naquë' Lë'.

Rböë' Jesús chinnu bönni' lacquë' gbaz queë'

13 Ni'r grenë' Jesús tu lu guí'adau', ati' ni' bulidzë' nup rë'nnë'. Gulabiguë'ë
gdu cuitië' bönni' ni.
14 Bucu'ë chinnuë' bönni' ni Jesús, quië la'cuá'lenë' Lë' len quië gsölë'ë
lequë' tsjenquë' lban.
15 Budödë' lu na'quë' yöl-la' huac luúnë' nup te'i len lubijë' bö' xöhui'
yu'ugac bunách.
16 Cni nacgac laquë':
Simón, (nuzóë' Jesús yetú lë', Pedro),
17 Jacobo,
Juan, (bönni' böchë'ë Jacobo, ati' nacquë' zxi'në' Zebedeo. Chopë' ni, Jesús
buzóë' yetú laquë', Boanerges, le rna lu didza' xidza': “Bönni' snia' ca
gziu'”),
18 Andrés,
Felipe,
Bartolomé,
Mateo,
Tomás,

Jacobo, (zxi'në' Alfeo),
Tadeo,
Simón, (bönni' rui' ladxë'ë yödz queë'),
19 Judas Iscariote, (bönni' udödë' Jesús lu na'quë' bönni' ludöddë' Lë').

Ta'nḗ': dzag Jesús tu' xöhui'

Gdöd ni' guludxinë' tu lu yu'u Jesús len bönni' da'quë' Lë'.
20 Leyúbl gulaguír ga zoë' Jesús bunách zian, ati' cutur guta' latj lahuë' yöt Jesús len bönni' na' da'quë' Lë'.
21 Cati' gulayönnë' ca rac queë' Jesús di'a dza queë', guladxinë' ni' quië luchḗ'ë Lë', ta'nḗ': “Rchixi icjë'.”
22 Lëzca' cni gulanḗ' queë' bönni' gdau' usëdi, narujquë' Jerusalén, ta'nḗ':
—Dzag Lë' Beelzebú, xangac bö' xöhui', ati' len yöl-la' uná bë' qui rubijë' yugu' bö' xöhui'.
23 Ni'r bulidzë' bönni' gdau' tu'sëdi na' Jesús, len benë' lsaqui', rnë':
—¿Naru' ubijtsa la' cuinzi Satanás tu' xöhui'?
24 Chqui' la'rúj chopl bunách tu yödz, len la'dil-len lza'gac, cutu gac gdia' yödz na'.
25 Lëzca' cni chqui' la'rúj chopl bunách nacuá' tu yu'u, len la'dil-len lza'gac, cutu gac la'día' bunách nacuá' yu'u na'.
26 Qui lë ni na', chqui' tá'baga' lzë'i Satanás tu' xöhui', narujgac chopl bö' xöhui' ati' cutu gac gdia' yöl-la' uná bë' qui, san chzoa udx qui.
27 ’Nutu nu gac tsaz lidxë' tu bönni' nal len cuiaj yöl-la' tsahui' queë' chqui' cutu gáguë'ë zi'al bönni' nal na', ati' ni'r sáqui'në' cuijë' le dzö' lidxë'.
28 ’Le nactë rëpa' lbi'ili': Dios gac unít lahuë' bunách ca nac yúgu'të dul-la' nabága'gac len ca nac yúgu'të didza' xöhui' ta'ná,
29 san núti'tëz nu gnë xöhui' queë' Dios Bö' La'y, gatga unít lahuë' nu na' Dios. Tsaz nabaga' zxguia' nu na'.
30 Cni gnë' Jesús le ta'nḗ' queë' bönni' gdau' usëdi na', ta'nḗ': “Dzag Lë' tu' xöhui'.”

Nu nac xnë'ë Jesús len bönni' böchë'ë

31 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús yugu' bönni' böchë'ë lenca' xnë'ë. Gulacu'ë lö'al len gulasölë'ë nu tsajlídz Jesús.
32 Glë Jesús bunách zian na' rö'gac cuitië', ta'nḗ':
—Nacu'ë lö'al yugu' bönni' böchu'u lenca' xna'u, tu'lidzë' Li'.
33 Bubi'ë didza' Jesús, gudxë' lequë':
—¿Nuzxa caz na' xna'a, len nupxcz bönni' böcha'a?
34 Ni'r buyúë' nup na' rö'gac gdu cuitië', rnë':
—Gul-yutsca'. Nup ni nacgac ca xna'a len yugu' bönni' böcha'a.
35 Nu run ca rë'nnë' Dios, nu ni nac ca bi'i böcha'a len bi'i zana' lenca' xna'a.

4

Runë' lsaqui' Jesús ca nac queë' bönni' guz

1 Leyúbl gzu lahuë' Jesús rusëdnë' bunách ga nac ra' nis zxön. Guludúb ga zoë' bunách zian ati' grenë' Jesús tu lë'i bárcodau' zxoa lu nis na', len grö'ë ni', ati' yúgu'të bunách na' gulacuá' luyú ra' nis na'.
2 Zian le busëdnë' lequë' Jesús, benë' lsaqui'. Tsal ni' rusëdnë' lequë', rnë':
3 —Gul-zḗ nagli' didza' ni. Brujë' bönni' guz, zjësië' xseydau'.
4 Tsal ni' rusië', glas ra' nöz la'gac xseydau' na', ati' guladxinba' bguindau', glë'jba' lei.

5 Glas ga rö' guiöj ga cutu rö' szxöni yu yela'gac xseydau' na'. Bayőn gulalén
xseydau' na' le cutu rö' szxöni yu.
6 Ni'r cati' blen gbidz, buquexu' lei, ati' gbidx, le cutu nun luí ga rë'.
7 Glas ga tu'lén lba yötsi' yela'gac xseydau' na'. Cati' gulalén xseydau' na',
gululén ca' lba yötsi' na' len gularöli lei, ati' cutu bi bunődzj lë na' bësië'.
8 Glas ga nac luyú dxi'a yela'gac xseydau' na', ati' gulazxőn len xtsa' ra'
gulabő'. Gulunődzj lë na' bësië'. Tu dxigu' xseydau' na' bësië' bunődzj yechí
uruá' xseydau' ca'. Yetú bunődzj yetsonnlalj ca' ati' yetú na' bunődzj yetú
gayuá' ca'.
9 Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Nu zoa nag len ryöni ral-la' uzé nag.

Rguíxjö'ë Jesús bizx quië runë' lsaqui'

10 Cati' chbuga'në' tuzë' Jesús, guladxín ga zoë' nup da'gac Lë', nungac
tsazxőn idxínnutë' bönni' usőd queë' ati' gulanabnë' Lë' bi rë'ni gna lë na'
benë' lsaqui'.
11 Gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Lbi'ili' nadél-li'li' tséjni'li' le nagachi' ca rna bë'ë Dios, san nup na'
cunacgac tuz len rë'u, yúgu'të ruí'lena' lequë' didza' yugu' le runa' lsaqui'.
12 Cni runa' quië utság lë na' nayúj lu guich la'y, rna: "Luyúë' len cutu
la'lé'inë'. Luzé nagquë' len cutu la'yéjni'në' len cutu lubí'i ládxi'quë' quië gac
unít lahua' lequë' ca nac dul-la' nabága'quë'."

Rusálj la'në' Jesús le benë' lsaqui'

13 Gudxë' ca' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':
—¿Naru' cu réjni'tsali' lë na' bena' lsaqui'? ¿Nacxcz gac tséjni'li' yezica' le
guna' lsaqui'?
14 Naquë' nu ruzé didza' bönni' guz na'.
15 Nacgac la'gac bunách ca xseydau' na' glas ra' nöz. Ta'yönnë' xtidzë'ë
Dios, len ca ta'yönznë' ca', la' za'të Satanás tu' xöhui', rgua didza' na' bdxin lu
icj ládxi'dau'quë'.
16 Nacgac yela'gac bunách ca xseydau' na' glas ga rö' guiöj. Ta'yönnë' didza'
na' ati' lu yöl-la' rudziji quequë' ta'zi'ë lei.
17 Cutu ryaz icj ládxi'dau'quë' ati' tu chi'z ta'dé'ë lei. Cati' bi rac quequë' o
zoa nu rbia ladxi' lequë' le ta'dé'ë didza' na', la' tu'huöatë ládxi'quë'.
18 Nacgac yela'gac bunách ca xseydau' na' glas ga na' tu'lén lba yötsi'.
Ta'yönnë' didza' na'
19 san tui' ládxi'quë' le nacgac qui yödzlyú ni. Nazí' yé'icnë' le nadxi'icnë'
yugu' yöl-la' tsahui' len ta'zé ládxi'quë' yugu' le dë. Ta'yáz icj ládxi'dau'quë'
yúgu'të lë ni len tu'snít didza' na', cui gun dxin lu icj ládxi'dau'quë'.
20 Nacgac yela'gac bunách ca xseydau' na' glas ga nac luyú dxi'a. Ta'yönnë'
didza' na' len ta'zí' lu na'quë' lei, ati' run dxin lu icj ládxi'dau'quë'. Nacgac
la'gac bunách cni ca xseydau' na' gulunődzj yechí uruá' hueaj. Nacgac
yela'gac ca xseydau' na' gulunődzj yetsonnlalj ca', ati' nacgac yela'gac
bunách ca xseydau' na' gulunődzj yetú gayuá' ca'.

Runë' lsaqui' Jesús qui tu le runn yení'

21 Gudxë' ca' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':
—¿Naru' rgál-la'ru' gui' ati' rudúsi'ru' lei tu gui'n o rgu'ru' lei zxani le
ráti'ru'? Cutu ca' runru' cni san ruzoaru' gui' ga nac xtsa' ga gunn yení'.
22 Yúgu'të le nagachi' gla' lahui ati' yúgu'të le rac balánz la'rúj ga lna'.

23 Nu zoa nag len ryöni ral-la' uzḗ nag.
24 Gudxë' ca' lequë':
—Gul-güí' ládxi'li' le ryőnili'. Ca nac le rurixli', la' leyz urixë' queëli' Dios ati' gunnë' queëli' yelati'.
25 Nu dë qui, gu'ë qui yelati', san nu cudḗ qui, la'z dui le dë qui, gdua.

Runë' lsaqui' Jesús ca rzxön zxoa' xtil

26 Gnë' ca' Jesús:
—Ca rac ni le rna bë'ë Dios nac ca rac cati' ruchijë' zxoa' xtil lu yu bönni'.
27 Chdzö'l rasië' len ryasë' cati' za' rení'. Ta'lén zxoa' xtil na' len ta'zxőn san cutu nöznë' lë' nacx rac ta'zxőn.
28 La' cuinzi luyú na' ruxőn le naduzgac luyú na', zi'al xyazi, ni'r za' deu qui, len töd na' cuia xui'i nal lu deu qui.
29 Cati' chnal xui'i, la' tseajtë' tsajchuguë' deu na' le chbdxin dza uzi'ë xui'i.

Runë' lsaqui' Jesús ca rac qui xsey mostaza

30 Gnë' ca' Jesús:
—¿Bizxa caz gnaru' ca rac ni le rna bë'ë Dios? ¿Bizxa gunru' lsaqui' ca rac?
31 Rac ca rac qui tu xseydau' mostaza. Cati' ryaz luyú nac xseydau' nactër cuídi' ca yúgu'të xseydau' dzö' luyú,
32 san cati' chnadúz, rlen len rzxöntër ca yúgu'të guixi' cuan rö'gac luyú. Tsca run yana' zxuza' në'i, gac la'dxinba' bguindau' ludxía lidxcba' lu zxul qui.

Ca rugunë' dxin Jesús le runë' lsaqui'

33 Cni guc, busëdnë' lequë' Jesús, len zianr ca' le benë' lsaqui' tsca guc la'yéjni'në'.
34 Yúgu'të didza' bḗ'lenë' bunách benë' lsaqui' ati' yúgu'të didza' ni busálj la'në', buzéjni'në' légaczë' bönni' usḗd queë'.

Jesús rbequi dxië' bö' bdunu'

35 La' dza na'z, cati' gdzö', Jesús gudxë' bönni' da'quë' Lë', rnë':
—Tődtsca'ru' yetslá'a nis zxön ni.
36 Ni'r bulá'alenë' bunách zian nacuá' ni', ati' gulusḗ'ë bárcodau' ga na' chzoazë' Jesús. Gulacuá' ca' ni' yela'gac bárcodau' zjaclen lequë'.
37 Gzu lau reycj bö' bdunu' lu nis na', ati' gda'a nis lë'i bárcodau' na'. Ca' guc, zeaj rdza' nis lë'i bárcodau' na'.
38 Dë' rasië' Jesús lu xcugüë' ga nac xtsa'l lë'i bárcodau' na', ati' guluspanë' Lë', të' Lë':
—Bönni' Usëdi. ¿Naru' cu rui' ládxi'tsu' netu'? Huatcztu' lu nis ni.
39 Ni'r gyasë' Jesús, len gna bé'inë' bö' na' reycj, gnë':
—Cu'u bö.
Gudxë' ca' nis na', gnë':
—Dxiz gzoa.
Grö' dxi bö' na' gyeycj len gzoa dxi lu nis zxön na'.
40 Ni'r gudxë' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':
—¿Bizx quië radxi rdzőbili' cni? ¿Naru' cu réjlë'li' Dios?
41 Ni' tádxinë' glë lza'quë' tuë' yetúë':
—¿Nuzxa caz bönni' ni? Tun ca rna xtidzë'ë bö' reycj len nis zxön.

5

Bönni' Gadara yu'u lë' bö' xöhui'

1 Ni'r guladxinë' Jesús len bönni' da'quë' Lë' yetslá'a nis zxön ga nac lu
xyugac bunách Gadara.
2 Cati' burujë' Jesús lë'i bárcodau' na', la' dutsagtë' Lë' tu bönni' r-rujë' bloj
ga nacuá' yeru ba. Bönni' ni yu'u lë' bö' xöhui',
3 len nun xlatjë' ga na' nacuá' yeru ba. Nutu nu guc guga' bönni' na', len
clëg len du guia.
4 Zian lzu guluzóë' bregui' guia yen në'ë len ni'ë len glúguë'ë lë' du guia.
Yugu' du guia na' bulé'ë ati' bregui' guia na' buzxuzxjë'. Cutu rzáqui'në' nu
bönni' gna bé'inë' lë'.
5 Rdáteczë' rbödxyë'ë rël len të dza ga na' nacuá' yeru ba len gap nac lu
guí'adau', run huë' cuinë' yugu' lu guiöj dzö' ni'.
6 Cati' blé'inë' zë'ë zi'tu' Jesús, jarélu'ë gyijë' ga na' zë'ë Jesús, ati' buzechu
zxibë' lahuë' Lë'.
7 Bë'ë zidzj didza', rë' Jesús:
—¿Bizxa ral-la'a quiu' Jesús, Zxi'në' Dios náctërë' blau? Ni'a queë' Xanru'
Dios ráta'yua' lau', cutu usaca' zi'u neda'.
8 Cni gnë' le chgudxë' bö' xöhui' na' Jesús:
—Li', bö' xöhui', burúj lu bönni' ni.
9 Jesús gnabnë' lei, rnë':
—¿Bi leu'?
Bubí'i didza' lei, gudx Lë':
—Le Zian lea' le nac ziantu'.
10 Gnab yechi' Jesús cui gsölë'ë yugu' bö' xöhui' na' zi'tu' luyú ni'.
11 Nacua'ba' lu guí'adau' ni'z cuch zian, ta'daba' táguba' ni'.
12 Gulanáb yechi' Jesús bö' xöhui' na', ta'ná:
—Bsöla' netu' ga ni' dzö'ba' cuch zian. Bë' netu' latj tsajtsú'ugactu'-ba'.
13 La' bë'të' leygac latj Jesús ati' gularúj bö' xöhui' na', yajtsu'ugac cuch zian
na', ati' gulaxíti'ba' cuch zian na', yajbixcba' ga nac ra' gui'a, yajtsu'ucba' nis
zxön. Lu nis zxön na' gulayé'piba' nis, glatba', len naccba' ca galj gayua'ba'.
14 Ni'r gulazxúndj nup ni' glun chi'i cuch zian na', yajtíxjöi'cnë' bunách
lu yödz ni' lenca' bunách nacuá' ladj guixi' ni'. Gularúj bunách lu yödz,
zajyuquë' bizxa na' guc ni'.
15 Cati' guladxinë' ga ni' zoë' Jesús, gulalé'inë' bönni' na' zi'al yu'ugac lë' bö'
xöhui'. Bönni' ni rö'ë ni', nacuë' lari' len zoë' dxí'adau', ati' gladxi bunách na'.
16 Nup na' gulale'i le benë' Jesús gulaguixjöi' bunách na' gularúj lu yödz ca
na' guc queë' bönni' na' zi'al yu'ugac lë' bö' xöhui', lenca' ca guc quecba' cuch
na'.
17 Ni'r gulazú laugac bunách zian na' tá'ta'yuë' lahuë' Jesús urujë' lu
xyuquë'.
18 Cati' bubenë' Jesús lë'i bárcodau', bönni' na' zi'al yu'ugac lë' bö' xöhui'
zian, gúta'yuë' lahuë' Jesús gu'ë lë' latj tséajlenë' Lë'.
19 Jesús cutu bë'ë lë' latj, san gudxë' lë':
—Böaj lidxu'. Yajtixjöi' yugu' di'a dza quiu' yugu' le zxön bena' quiu' neda',
naca' Xanu', len ca bena' buechi' ladxa'a li'.
20 Zhuöjë' bönni' na', ruzé' didza' yugu' yödz Decápolis ca nacgac le zxön
benë' queë' Jesús, ati' gulubani yúgu'të bunách nacuá' yugu' yödz ni'.

Bi'i ngul queë' Jairo len ngul gdannu lari' nacuë' Jesús

21 Cati' budxinë' Jesús yetslá'a nis zxön na', ni'r guludúb bunách zian ga
na' zoë' ra' nis zxön.
22 Bidë' ca' ga zoë' Jesús bönni' lë' Jairo, bönni' rna bë'ë lu yu'u ga tu'dubë'
tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío. Cati' blé'inë' Jesús, buzechu zxibë' lahuë'

23 len szxöni gúta'yuë' lahuë', rnë':
—Chraqui gatbi' bi'i nguldau' quia'. Gda gxoa na'u lëbi' quië huöacbi' len cui gatbi'.
24 Zéajlenë' lë' Jesús, ati' zjaclen Jesús bunách zian, tu'quír Lë'.
25 Zoanu ca' ni' ngul, chnac chinnu iz ré'inu, cutu ruhuí'i rön queënu qui huë' quégaccznu ngul.
26 Szxöni chgzxaca' gdi'nu lu na'quë' zian bönni' tu'ún bunách. Daduz chbutönu dëra le dë queënu, cutu bi guclen lënu, san ryali' queënu.
27 Cati' byőninu tui' didza' bunách ca nac queë' Jesús, gdödnu ladjl bunách zian na', bdxinnu zaca' cúdzu'lë' Jesús len gdannu lari' nacuë'.
28 Cni bennu le rnanu: “Chqui' canza' le nacuë', huöaca'.”
29 La' bui'të rön queënu ati' ráquibe'inu chböacnu qui le guc queënu.
30 La' gúquibe'itenë' Jesús ben dxin yöl-la' huac queë', ati' bueycjë', ruyúë' bunách zian na', rnë':
—¿Nuzxa na' gdan neda'?
31 Ni'r të' Lë' bönni' da'quë' Lë', ta'nő':
—Rlé'icznu' bunách zian ni tu'quír Li', len rnatsu': “¿Nuzxa na' gdan neda'?”
32 Ruyúë' Jesús gdu cuitië' quië glé'inë' nuzxa na' gdan Lë'.
33 Ni'r gbíga'nu lahuë' ngul na', rádxinu len rzxiznu le chnőzinu bi na' guc queënu, ati' buzechu zxibnu lahuë' Jesús, len gudxnu Lë' gdutë le nacz.
34 Jesús rë'-nu:
—Nguldau'. Chböacu' le réjlë'u neda'. Böaj lidxu' gdu ladxu'u. Tsaz nuhuöacu' qui le guc quiu'.
35 Tsal ni' ru'ë cni didza' Jesús, guladxín ni' nup narujgac lidxë' bönni' na' rna bë'ë lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, len të' bönni' na':
—Chgutbi' bi'i nguldau' quiu'. Cutur upizxjnu' Bönni' Usëdi.
36 Cutu bë' ladxë'ë Jesús lë na' ta'nő', ati' gudxë' bönni' uná bë' na', rnë':
—Cutu gádxinu'. Gyéjlë'zë' Dios.
37 Cutu bë'ë latj Jesús tsjaclen Lë' yezica'r bunách, san légaczë' Pedro len Jacobo, len Juan, böchë'ë Jacobo na'.
38 Cati' bdxinë' lidxë' bönni' na' rna bë'ë ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, blé'inë' rac rusbő lenca' nup ni' ta'bődx len nup ta'bődx yechi'.
39 Gyazië' Jesús len gudxë' lequë':
—¿Bizx quië runli' rusbő len rbödxli' cni? Cutu natbi' bi'i nguldau' ni. Raszbi' na'.
40 Ni'r gulutitjë' Jesús san Lë' bubijë' ni'l yúgu'të bunách na' ati' bchë'ë xuz xna'bi' bi'i nguldau' na' lenca' nup nacua'len Lë', gyazië' ga na' dëbi'.
41 Gdel-lë'ë na'bi' bi'i nguldau' na' len gudxë'-bi':
—Talita, cumi.
Didza' ni rna lu didza' xidza': “Bi'i nguldau'. Gyas.”
42 La' gyástëbi' bi'i nguldau' na' len buzé'ibi'. Chyu'ubi' chinnu iz. Gulubani nup nacuá' ni'.
43 Ni'r Jesús gna bé'inë' lequë' nutu nu la'guíxjöi'në' lë na' guc. Gudxë' lequë':
—Gul-güí' le gágubi' bi'i nguldau' ni.

6

Rudxinë' Jesús Nazaret, le nac ladzë'

1 Buzé'ë ni' Jesús, budxinë' ladzë', ati' yjáclenë' Lë' bönni' da'quë' Lë'.

2 Cati' bdxin dza la'y quequë' bönni' judío, gzu lahuë' rusëdnë' bunách
Jesús ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios. Gulacuá' ni' bunách zian ta'yöni
Lë'. Gulubannë', ta'në':
—¿Gazxcz bzëdnë' yugu' lë ni bönni' ni? ¿Bizxa caz yöl-la' rejni'i ni
nadél-li'në'? ¿Nacxcz runë' le nacgac bë' na' za'c yehua' yubá?
3 Naquë' bönni' ni bëdx yag na', zxi'nnu María. Naquë' bőchi'quë' Jacobo
len José len Judas len Simón. Nacuá'lennu ca' rë'u ngul zanë'.
Qui lë ni na' guluca'në' Lë' ca'z.
4 Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Gáti'tëz tunë' ba la'n nu bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios, san cutu tun
Lë' ba la'n bunách uládz queë' len bunách di'a dza queë' len bunách nacuá'
lidxë'.
5 Qui lë ni na' cutu guc gunë' ni' Jesús nitú yöl-la' huac zxön. Tuz bunë'
nabábz bunách te'i, bxoa në'ë lequë'.
6 Bubannë' Jesús le cuta'yejlë'ë Lë'. Gdöd na' gdödë' yugu' yödzdau' nacuá'
zbi'il, rusëdnë' bunách ni'.

Rsölë'ë Jesús bönni' da'quë' Lë' tsjenquë' lban

7 Ni'r bulidzë' Jesús idxínnutë' bönni' da'quë' Lë' len gzu lahuë' rsölë'ë lequë'
chop hueajquë'. Budödë' lu na'quë' yöl-la' uná bë' lubijë' bö' xöhui' yu'ugac
bunách.
8 Gna bé'inë' lequë' cutu bi lu'ë la' nöz, ni yöxj, ni yöt, ni dumí cutu la'gu'ë
bzud quequë', san tuz xuyagdau' lu'ë.
9 Ral-la' ludé'ë lölquë', san clëg chop lari' luxóa yenquë'.
10 Gudxë' ca' lequë':
—Gáti'tëz ga tsazli' tu yu'u, gul-zóa yu'u na' cati' uza'rli' yödz na'.
11 Chqui' tsazli' tu yödz ga cutu lun lbi'ili' ba la'n bunách lu yödz na', len
cutu luzé nagquë' xtídza'li', gul-rúj ni' len gul-quíndj bëchtö da' lalabli'. Lë ni
gac bë' nabága'quë' zxguia'. Le nactë rëpa' lbi'ili', cati' gdxin dza gchuguë'
Dios quegac bunách, la'zaca' la'guí'ir bunách lu yödz na' ca la'zaca' la'guí'i
bunách Sodoma len Gomorra, yugu' yödz na' busnitië' Dios.
12 Ni'r gularujë' bönni' da'quë' Lë', yjenquë' lban ca ral-la' lubí'i ládxi'gac
bunách.
13 Gulubijë' ca' zian bö' xöhui' yu'ugac bunách. Gulagu'ë le za zian nup te'i,
guluúnë' lequë'.

Ca guludöddë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis

14 Byönnë' Herodes, bönni' rna bë'ë, ca nac le runë' Jesús, le rzë didza'
gáti'tëz qui yöl-la' huac queë' Jesús. La'gac bunách ta'ná:
—Chbubanë' lu yöl-la' gut Juan, bönni' ni' buquilë' bunách nis. Qui lë ni
na' napë' yöl-la' huac runë' yugu' lë ni.
15 Yela'gac bunách ta'ná:
—Naquë' Elías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios.
Yela'gac bunách ta'ná:
—Naquë' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios ca glaquë' bönni' dza ni'të glu'ë
didza' uláz queë'.
16 Cati' byönnë' Herodes yugu' lë ni, gnë':
—Naquë' Juan, bönni' na' brixa' yenë'. Chbubanë' lu yöl-la' gut.
17 Cni gnë' Herodes le bsölë'ë lëczë' nup yajxöngac Juan na', glúguë'ë lë' du
guia lu yu'u lidx guia. Cni benë' Herodes le rleynu-në' Juan na' Herodías,
ngul na' gucnu ngul queë' Felipe, böchë'ë Herodes na'. Herodes gduë'-nu
Herodías na', len butság ná'lenë'-nu.
18 Juan na' gudxë' Herodes:

—Cutu ral-la' sóalenu'-nu ngul queë' böchu'u.
19 Qui lë ni na' gzu grö'nu Herodías, gú'ninu bi gunnu queë' Juan, le
gú'ninu gdődinu lë', san cutu bi gzxáqui'nu
20 le rádxinë' Juan Herodes, le nözcznë' naquë' Juan na' tsahui' len la'y. Qui
lë ni na' ben chi'ë lë' len buzé naguë' lë' gdu ladxë'ë zal-la' lë na' rnë' Juan
ben ga grö'ë baguí'i Herodes na'.
21 Ni'r bdxin tu dza gzxáqui'nu Herodías na', nac dza runë' lni Herodes qui
dza gyé'inë' iz. Bupé'ë le li'j lahuë' bönni' dë lu na'quë' uláz queë' len bönni'
nacu'ë lu na'quë' bönni' rjaquë' gdil-l lenca' bönni' nacquë' blau luyú Galilea.
22 Gyazbi' bi'i ngul queënu Herodías ga na' ti'j tahuë' len bya'abi' lauquë'.
Bdzag ladxë'ë Herodes ca runbi', len guladzág ládxi'gac ca' nup të'j tágulen
lë'. Ni'r gudxë'-bi' bi'i ngul na' Herodes, gnë':
—Gnab bi rë'nnu' gunna' quiu', ati' guna' ca'.
23 Benë' tsutsu xtidzë'ë, gudxë'-bi':
—Ni'a queë' Xanru' Dios gunna' quiu' bíti'tëz bi gnabu' ga gdxintë gatsj ga
rna bë'a.
24 Burujbi' lëbi', gudxbi' xna'bi':
—¿Bizxa gnabtsa'?
Lënu gudxnu-bi':
—Icjë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis, gnabu'.
25 La' buáztëbi' ga na' zoë' Herodes, rëbi'-në':
—Rë'nda' gxu' quia' na'a lu zxiga' zxön icjë' Juan, bönni' na' buquilë' bunách
nis.
26 Ni'r bui'nnë' Herodes, san le gneynë' Dios, len le gulayöni ca' nup tágulen
lë', cutu gu'nnë' nit xtidzë'ë na' gzxi' lu në'ë queëbi'.
27 Herodes la' bsőla'të' bönni' rijë' gdil-l zoë' run chi'ë, gna bé'inë' lë' tsajxi'ë
icjë' Juan.
28 Gyijë' lidx guia bönni' na' rijë' gdil-l, yajrixë' yen Juan na', ati' bu'ë icjë',
nuxóë' lei lu zxiga' zxön. Budödë' lei lu na'bi' bi'i ngul na', ati' lëbi' bunödzjbi'
queënu xna'bi' lei.
29 Cati' gulayönnë' didza' chguc lë na' bönni' da'quë' Juan na', guladxinë' ni'
len guluú'ë lë', yajcáchi'quë' lë' yeru ba.

Rugahuë' Jesús zianr ca chiőn gayuá' bunách

30 Gdöd ni' guludubë' ga zoë' Jesús bönni' gbaz queë', len gulaguíxjöi'në' Lë'
yúgu'të le glunë' len yugu' le gulusëdnë' bunách.
31 Nacuá' ni' bunách zian, nup za'c len nup zjac, ga bdxintë cutur dë latj
lahuë' yöt Jesús len bönni' da'quë' Lë'. Qui lë ni na' gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Gul-dá. Huayeajczru' ga nac latj ca'z, uzí' ládxi'ru' tu chi'i.
32 La' légaczë' yjaquë' tu lë'i bárcodau', guladxinë' tu latj ca'z.
33 Gulale'i lequë' zjaquë' ni' bunách zian len núnbë'gac Jesús. Qui lë ni na'
jarélu'quë' yjaquë' ni' bönni' yúgu'të yödz ni', gulazë'i ní'aquë', ati' guladxinë'
ni' zí'atël ca Jesús len yugu' bönni' da'quë' Lë'.
34 Cati' burujë' Jesús lë'i bárcodau' na', blé'inë' bunách zian na' ati' buechi'
ladxë'ë lequë' le nacquë' ca bö'cu' zxíla'dau' cuzóa nu uyú lecba'. Gzu lahuë'
zian le rusëdnë' lequë'.
35 Cati' chrdzö' dza na', guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' da'quë' Lë', të' Lë':
—Chrdzö' ati' latj ca'z nac ni.
36 Bsöla' bunách zian ni tsjac yugu' yu'udau' len yugu' yödzdau' nacuá'
zbi'il, tsjő'ugac yöt, le cutu bi dë ni le lahuë'.
37 Bubi'ë didza' Jesús, gudxë' lequë':

—Gul-güí' le lahuë' lbi'iczli'.
Glë' Lë':
—¿Naru' tsjő'utsatu' yöt xtil lazxjru' qui gdu xunu' beo', ati' güi'tu' lahuë'?
38 Jesús gudxë' lequë':
—¿Balx yöt xtil dë queëli'? Gul-tsajyutsca'.
Cati' chnözcnë', të' Lë':
—Gayu'z yöt xtil dë, len chopzba' böl dëba'.
39 Ni'r gna bë'ë Jesús lunë' ga la'bő' bunách zian na', la'cu'ë tu cuia hueajquë' ga nac lachi' lu daca'.
40 Gulacu'ë tu cuia hueajquë', tu gayuá' hueajquë' len chiún hueajquë'.
41 Ni'r gdel-lë'ë Jesús igáyu'të yöt xtil na' len gropba' böl na'. Buyúë' zaca' luzxbá len gudxë' Dios: "Xclenu'." Ni'r buzxuzxjë' yöt xtil na' len bë'ë quequë' bönni' usőd queë' quië la'guisië' quegac bunách zian na'. Gdisië' ca' gróptëba' böl na' quequë' yúgu'të bönni' na'.
42 Glahuë' yúgu'të' len guluhuöljnë'.
43 Ni'r gulutubë' le bizxj qui yöt xtil na' len quecba' böl, chinnu bdö'a guludző'ë.
44 Glaquë' ca chiún gayu'ë bönni' na' glahuë'.

Rzë'i ni'ë Jesús lu nis zxön

45 La' bentë' Jesús ga gulabenë' lë'i bárcodau' bönni' da'quë' Lë', la'nörë' lahuë', la'dödë' lu nis zxön na', la'dxinë' lu yödz Betsaida, tsal ni' Lë' ruzeynë' bunách zian na' didza'.
46 Cati' chbudx buzeynë' lequë' didza', gyijë' tu lu guí'adau', ati' ni' bulidzë' Dios.
47 Cati' chgul, zeaj bárcodau' na' gatsj lahui' nis zxön, ati' zoë' Jesús tuzë' luyú bidx na'.
48 Blé'inë' lequë' Jesús, baníg tu'ső'ë bárcodau' na' le reycj bö' za' ga na' ta'dödë'. Gdöd ladxi' yël bdxinë' Jesús ga na' nacu'ë, rzë'i ni'ë lu nis zxön na', ati' gu'nnë' tödzë' ga na' nacu'ë.
49 Cati' gulalé'inë' Lë' rzë'i ni'ë lu nis zxön, gláquinë' bxin na', len gulabödxyë'ë
50 le gulalé'inë' Lë' yúgu'të' len gladxi guladzöbnë'. Ni'r la' bulidztë' lequë' Jesús, rnë':
—Gul-típ ládxi'li'. Néda'cza'. Cutu gádxili'.
51 Grenë' Jesús lë'i bárcodau' ga na' nacu'ë, ati' grö' dxi bö' na' reycj, ati' lequë' gulaníttsquinë' gulubannë'.
52 Cutu ta'yéjni'ninë' le ruluí' lë na' benë' Jesús qui yöt xtil na'. Ni' nac zid icj ládxi'dau'quë'.

Ruúnë' Jesús nup te'i yödz Genesaret

53 Guladödë' yetslá'a nis zxön Jesús len bönni' da'quë' Lë', guladxinë' ga nac lu xyugac bunách Genesaret. Guludxiguë'ë bárcodau' luyú bidx ni'.
54 Cati' gulurujë' lë'i bárcodau' na', la' guluúnbë'të Jesús bunách ni'.
55 Gulaxiti' bunách na', yjac yúgu'të yödzdau' gdu zbi'il len gulazú lauquë' djua'quë' ga zoë' Jesús yúgu'të nup te'i, zxoagac yugu' le deycni, ati' guladxinë' gáti'tëz ta'yönnë' zoë' Jesús.
56 Gáti'tëz ga rdödë' Jesús, yugu' lu yödzdau' len yugu' yödz zxön len yugu' yu'udau', tu'cu'ë gap nac la' nöz len gap nac lu yë'y nup te'i quequë', len tá'ta'yuë' lahuë' Jesús gu'ë lequë' latj la'ganzë' tui'i lari' nacuë'. Guluhuöactë dxí'adau' yúgu'të nup na' gulagán lari' na' nacuë'.

7

Le tun ga cunacgac dxi'a bunách lahuë' Dios

1 Ni'r guludubë' ga zoë' Jesús la'quë' bönni' gdau' fariseo len la'quë' bönni' gdau' usëdi, narujquë' Jerusalén.
2 Bönni' gdau' ni gulalé'inë' bönni' usëd queë' Jesús tahuë' yöt, cunadxí'agac na'quë', lë na' rna: cutu nayargac ca nalëbcnë' tunë'. Qui lë ni na' gulanë' quequë'.
3 Tunë' bönni' gdau' fariseo na' len yezica' bunách judío ca glëbcnë' glunë' xuz xtau'quë', len chqui' cutu ta'guíb na'quë' zian lzu ca na' nalëbcnë' tunë', cutu ca' tahuë'.
4 Cati' tu'dxinë' rjö'uquë' lu yë'y, chqui' cutu ta'guibë' lë na' ca nalëbcnë' tunë', cutu ca' tahuë'. Zianr ca' tunë', yugu' le nalëbcnë' tunë', ta'guibë' zxiga' yö'ön, len yugu' zxiga' guia, len yugu' le táti'në'.
5 Qui lë ni na' gulanabnë' Jesús yugu' bönni' gdau' fariseo len bönni' gdau' tu'sëdi, ta'në':
—¿Naru' cutu tunë' bönni' usëd quiu' ca glëbcnë' glunë' xuz xtau'ru', san tahuë' yöt cunadxí'agac na'quë'?
6 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Lbi'ili', bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Nactë le gdíxjö'ë queëli' Isaías, bönni' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios. Buzujë' lu guich, gnë':
Bunách ni, len rú'agacz tun neda' ba la'n,
Clëg gdu ládxi'gac.
7 Daduz nac yöl-la' ba ta'gu'ë neda'
Le tu'sëdnë' le ta'ná bë' bunách,
Clëg zxba quia'.
8 Cni nac, le ruca'nli' le gna bë'ë Dios, ati' runli' yugu' le nazí' láhuili' lu na'gac bunách.
9 Gudxë' ca' lequë':
—Gdu ruca'nli' ca'z le gna bë'ë Dios quië gunli' ca nac le nalëbili' runli'.
10 Moisés gnë' cni: "Ben ba la'n xuz xna'u." Gnë' ca': "Nu ulídz zi' xuz o xnë'i, gul-dödítë nu na'."
11 Lbi'ili' rnali' cni: "Chqui' nu bönni' guië' xuzë' o xnë'ë: 'Cutu gac bi gunna' queëli', le nac Corbán', le rna lu didza' xidza': 'Le nuzóa' quizi queë' Dios'."
12 ni'r rnali': "Cutu run bayúdx bi gunë' quegac xuz xnë'ë bönni' na'."
13 Cni nac, ruca'nli' ca'z xtidzë'ë Dios quië gunli' le nalëbili' runli', yugu' le rudödli' lu na'gac zxi'n xsoali'. Zianr ca' le cni runli'.
14 Ni'r Jesús bulidzë' bunách zian na' nacuá' ni', rë' lequë':
—Gul-zë nagli' didza' gu'a, yúgu'tëli', len gul-tsejni'i.
15 Cutu bi dë le ryaz bönni' le gac gun ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios, san le r-ruj lë', lë ni gac gun ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios.
16 Chqui' zoa nagli' quië yönili', gul-zë nagli'.
17 Cati' bulá'alenë' bunách zian na' Jesús len gyazië' tu yu'u, gulanabnë' Lë' bönni' usëd queë' ca nac lë na' benë' lsaqui'.
18 Jesús gudxë' lequë':
—¿Ryadzjtsa ca' queëli' yöl-la' rejni'i? ¿Naru' cu réjni'ili', yúgu'të le ryaz bönni', cutu gac gun ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios?
19 Nac cni le cutu ryaz icj ládxi'dau'huë', san lë'ëzë' ryaz, len rurúj lë'ë.
Le gnë' cni Jesús, bului'inë' rë'u nac dxi'a yúgu'të le ri'j ráguru'.
20 Gnë' ca' Jesús:
—Le r-ruj bönni' run ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios.

21 Cni nac, le ta'rúj icj ládxi'dau'quë' bönni' yugu' le ta'zá' ládxi'quë' le nac
xöhui', yugu' le tun ga tunë' dul-la' ta'guitsjë' zxba qui yöl-la' nutság na' len
yugu' le cunác. Tun ga tu'döddë' bunách
22 len ta'banë', len ta'zḗ ládxi'quë' le dë qui lza'quë', len tu'ë dö', len ta'zí'
yë'ë, len tu'zxḗ'ë, len ta'nḗ' qui lza'quë', len tun ba zxön cuinquë', len tunë'
le cunözi.
23 Yúgu'të le xöhui' cni ta'rúj icj ládxi'dau'huë' bönni' len tun ga cunaquë'
dxi'a lahuë' Dios.

Réjlë'nu Jesús ngul gza'a

24 Buzḗ'ë ni' Jesús, bdxinë' gal-la' ga nacuá' yödz Tiro len yödz Sidón. Ni'
gyazië' tu yu'u len gu'nnë' nutu nu gnözi, san cutu ca' guc ucachi' cuinë'.
25 Byőninu didza' rzë ca nac queë' Jesús ngul, zoabi' bi'i nguldau' queënu,
yu'u lëbi' bö' xöhui', ati' la' bídtënu ga zoë' Jesús, len buzechu zxibnu xni'ë.
26 Ngul ni cutu nacnu judío, san nababnu bunách Sirofenicia. Gúta'yunu
lahuë' Jesús ubijë' bö' xöhui' na' yu'u-bi' bi'i nguldau' queënu.
27 Ni'r gudxë'-nu Jesús, rnë':
—Bë' latj luhuőlj zi'al nup nacgac ca zxi'n xan yu'u, le cutu nac dxi'a
uguaru' yöt quecbi' bi'i na' len chu'nru' lei laucba' bő'cu'dau'.
28 Bubi'inu didza' ngul na', gudxnu Jesús:
—Ja, Xan, san yugu' bő'cu'dau' nacua'ba' zxani ga tágubi', táguba' le bizxj
tu'huőxj ga na' tágubi'.
29 Ni'r gudxë'-nu Jesús, rnë':
—Le gnau' cni, huac huöju'. Chburúj bö' xöhui' na' gyu'u-bi' bi'i nguldau'
quiu'.
30 Cati' budxinnu lidxnu, blé'inu-bi' bi'i nguldau' queënu na', dëbi' lu da'a
len chnurúj bö' xöhui' na' gyu'u lëbi'.

Jesús ruúnë' bönni' nacödzuë' len curnḗ'

31 Burujë' Jesús latj na' nabáb yödz Tiro ati' gdödë' gap dë yödz Sidón len
yugu' yödz Decápolis, bdxinë' ra' nis zxön qui Galilea.
32 Bunách ni' djua'gac ga zoë' Jesús tuë' bönni' nacödzuë' len curnḗ',
tá'ta'yuë' lahuë' Jesús gxoa në'ë lë'.
33 Bubijë' lë' tsla'l Jesús ladj bunách na', ati' bnë'ë xbönni' në'ë yeru naguë'
bönni' na'. Gru'në' zxőna'dau' len gdanë' ludxë'ë.
34 Ni'r buyúë' luzxbál len gnë ladxë'ë, rnë':
—Efata.
Didza' hebreo ni rna lu didza' xidza': “Gyalj”.
35 La' böaljtë naguë' len la' buguitjtë ludxë'ë, gnëtë' dxí'adau'.
36 Gna bé'inë' lequë' Jesús nutu nu lë' ca', san tsca gna bé'inë' lequë',
guluzḗtërë' ca' didza' qui lë na' benë'.
37 Gulubannë', ta'nḗ':
—Dxí'adau' runë' yúgu'të. Runë' ga tu'yöni nup glac cödzu len ga tu'huí'
didza' nup cugúc la'nḗ.

8

Rugahuë' Jesús zianr ca choa' gayuá' bunách

1 Yugu' dza ni'z guludúb ga zoë' Jesús bunách zian. Le cudḗ le lahuë', Jesús
bulidzë' bönni' usḗd queë' len bḗ'lenë' lequë' didza'.
2 Gudxë' lequë':

—Ruhuechi' ladxa'a bunách zian ni le chnac tsonn dza nacuá'lenë' neda' ni len cutu dë le lahuë'.
3 Chqui' usöla'a lequë' lidxquë' ta'dunzë' ca', huala'cuídi'në' la' nöz, le za'quë' zi'tu' la'quë'.
4 Gulubi'ë didza' bönni' usőd queë', të' Lë':
—¿Bizxa ugágutsaru' bunách guizx yu ni, ga ni nac latj ca'z?
5 Gnabnë' lequë' Jesús, rnë':
—¿Balx yöt xtil dë queëli'?
Të' Lë':
—Gadxz.
6 Ni'r gna bé'inë' bunách zian na' Jesús la'bő' lyu. Gdel-lë'ë gadx yöt xtil na' ati' gudxë' Dios: "Xclenu'." Ni'r buzxuzxjë' leygac len bë'ë quequë' bönni' usőd queë' quië la'guisië' laugac bunách zian na'.
7 Guta' ca' quequë' tu chopba' böl cuidi'. Jesús gudxë' Dios: "Xclenu'", ati' gna bé'inë' lequë' la'guisië' lecba' ca' laugac bunách.
8 Glahuë' yúgu'të bönni' na' len guluhuöljnë'. Ni'r gulutubë' le bizxj naga'ngac, ati' guladzá' gdu gadx bdö'a.
9 Bönni' na' glahuë' glaquë' gdu ca choa' gayu'ë. Jesús busölë'ë lequë' lidxquë'
10 ati' grenë' lë'i bárcodau' tsazxőn len yugu' bönni' usőd queë', guladxinë' lu xyugac bunách Dalmanuta.

Ta'nabnë' Jesús gunë' tu le gac bë' nuzxa naquë'

11 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' gdau' fariseo len gulazú lauquë' ta'díl-lenë' Lë' didza'. Glë'nnë' la'zí' bë'ë Jesús. Qui lë ni na' gulanabnë' Lë' gunë' tu le nac bë' za' yehua' yubá.
12 Gnëtsca ladxë'ë Jesús, rnë':
—¿Bizx quië ta'nábitsa neda' bunách ni guna' tu le nac bë' za' yehua' yubá? Le nactë rëpa' lbi'ili', cutu ca' glé'ili' nitú le nac bë' za' yehua' yubá.
13 Ni'r bulá'alenë' lequë', bubenë' lë'i bárcodau' len zijë' yetslá'a nis zxön.

Le tu'sëdnë' bönni' gdau' nac ca xnë'i yöt xtil

14 Glal ládxi'quë' bönni' usőd queë' Jesús lu'ë bi lahuë' ati' tuz yöt xtil dë lë'i bárcodau' na'.
15 Ni'r buzéjni'në' lequë' Jesús, rnë':
—Gul-sáca'tsca' queëli'. Gul-gún chi'i cuinli' cui si'li' le nac ca xnë'i yöt xtil quequë' bönni' gdau' fariseo len queë' Herodes.
16 Gulazú lauquë' tu'ë didza' bönni' usőd queë' la' légaczë', ta'nő':
—Gnë' cni le cudő yöt xtil gáguru'.
17 Ráquibe'inë' Jesús le ta'nő', ati' rë' lequë':
—¿Bizx quië rui'li' cni didza' le cudő yöt xtil gáguru'? ¿Naru' cu réjni'tsali' len cu ráquibe'itsali'? ¿Ni nactsa zid icj ládxi'dau'li'?
18 ¿Zoatsa yöj lauli' len cutu rlé'ili', len zoatsa guid nagli' len cutu ryőnili'? ¿Naru' cu rajnéytsali'?
19 Cati' ni' buzxuzxja' gayu' yöt xtil ati' glahuë' chiún gayu'ë bönni', ¿balx bdö'a budza'li' le bizxj butubli'?
Gulanő':
—Chinnu.
20 Gnë' ca' Jesús:
—Cati' ni' buzxuzxja' gadx yöt xtil ati' glagu choa' gayuá' bunách, ¿balx bdö'a budza'li' le bizxj butubli'?
Gulanő':

—Gadx.
21 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—¿Naru' cu réjni'tsali' na'a, bë'a didza' qui le tu'sëdnë' bönni' na'?

Jesús ruúnë' bönni' Betsaida nachúl lahuë'

22 Cati' guladxinë' yödz Betsaida Jesús len bönni' da'quë' Lë', guladxín ga zoë' Jesús nup djua'gac queë' tu bönni' nachúl lahuë', tá'ta'yuë' lahuë' canë' bönni' na'.
23 Jesús gdel-lë'ë në'ë bönni' na' nachúl lahuë', ati' bchë'ë lë' ni'l ra' yödz. Ni' bdxië' zxöna' yöj lahuë' len bxoa në'ë lë'. Ni'r gnabnë' lë', rnë':
—¿Ba rlé'inu' lati'?
24 Buyúë' bönni' na' nachúl lahuë', rnë':
—Rlé'igacda' bunách, nala'gac ca yugu' yag, san ta'dá bunách na'.
25 Leyúbl bxoa në'ë yöj lahuë' Jesús, ati' buyutsquë' bönni' na' nachúl lahuë' ati' böactë dxí'adau' yöj lahuë'. Na'a rlé'inë' dxí'adau' yúgu'të.
26 Ni'r Jesús busölë'ë lë' lidxë', rnë':
—Cutu tsajdödu' lahui' yödz, len nutu nu gui'u ca' lu yödz ni.

Rnë' Pedro Jesús naquë' Cristo

27 Gdöd na', guluzë́'ë ni' Jesús len yugu' bönni' usë́d queë', guladödë' yödzdau' nababgac Cesarea, ga na' rna bë'ë Filipo. Tsal ni' yu'uquë' nöz, Jesús gnabi yudxë' bönni' usë́d queë', rnë':
—¿Bizxa ta'ná quia' bunách nu naca'?
28 Gulubi'ë didza', ta'në́':
—Ta'ná la'gac bunách nacu' Juan, bönni' buquilë' bunách nis. Ta'ná yela'gac nacu' Elías, bönni' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios. Ta'ná yela'gac nacu' yetúë' bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios dza ni'të.
29 Ni'r gnabnë' lequë' Jesús, rnë':
—Nazx lbi'ili', ¿bizxa rnali' quia' nu naca'?
Bubi'ë didza' Pedro, rnë':
—Li' nacu' Cristo.
30 Ni'r gna bë́'inë' lequë' Jesús nutu nu la'guíxjöi'në' nu naquë'.

Rguíxjö'ë Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

31 Ni'r gzu lahuë' Jesús rusëdnë' bönni' da'quë' Lë', rnë':
—Run bayúdx saca' qui'a neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách. Luzóë' neda' tsla'l bönni' gul tu'zejni'i len yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi. Ludöddë' neda', san cati' gac tsonn dza ubana'.
32 Yalj lulu bë́'lenë' lequë' didza' ni. Ni'r bchë'ë Jesús tsla'l Pedro len gzu lahuë' rdil-lë' Lë' didza'.
33 Bueycjë' Jesús, buyúë' yezíca'rë' bönni' usë́d queë', ati' buzeynë' bach Pedro, rnë':
—Bcuit ga zoa'. Nacu' ca Satanás, tu' xöhui'. Le rza' ladxu'u cutu nac queë' Dios, san ca ta'zá' ládxi'gac bunách nac.
34 Ni'r Jesús bulidzë' yugu' bönni' usë́d queë' lenca' bunách nacuá' ni', len gudxë' lequë':
—Chqui' rë'nnë' të'ë neda' bönni', ral-la' uzóë' tsla'l le rë'ncznë' bönni' na', len gaquë' ca bönni' zijë' zajtë́'ë lë'i yag cruz, ati' ni'r huac të'ë neda'.
35 Nu bönni' rui'tsca ladxë'ë yöl-la' na'bán queë', unitië' lei, san nu bönni' unitië' yöl-la' na'bán queë' le dë'ë neda' o le dë'ë didza' dxi'a quia', uguel-lë'ë bönni' ni yöl-la' na'bán queë'.
36 ¿Naru' uzi'tsë' xbey bönni' chqui' utubë' yúgu'të le dë yödzlyú ni, san unít cuinë'?

37 Cutu bi gac unödzjë' bönni' le huöa'ui cuinë'.
38 Chqui' zoë' bönni' rutui'në' neda' len xtidza'a laugac bunách ni nuca'ngac
Dios len tun dul-la', lëzca' cni neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, utui'da'
bönni' na' cati' guídlena' yöl-la' yení' queë' Xuza', dzagquë' neda' gbaz la'y.

9

1 Gudxë' ca' lequë' Jesús, rnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', nacuá' ni nup cutu lat cati' la'le'ir duná bë'ë luyú
ni Dios, gla' lahui yöl-la' uná bë' zxön queë'.

Rdza' ca rna' lahuë' Jesús

2 Cati' chguc xop dza, Jesús bchë'ë Pedro len Jacobo len Juan, ati' légaczë'
yjaquë' tu lu gui'a sib. Ni' bdza' ca rna' lahuë' Jesús lauquë' yonnë' na'.
3 Gyëp yös yení' lari' nacuë' Jesús, guc chguichdau'z. Zxíla'dau'z guc, nutu
nu ra' lari' yödzlyú ni gac gun chguichdau'z ca guc lari' na'.
4 Gululuí' lauquë' Elías len Moisés, tuí'lenë' Jesús didza'.
5 Ni'r Pedro gudxë' Jesús:
—Bönni' Usëdi, bica' ba rë'u zoaru' ni. Gúntsca'tu' tsonn yu'u lága'dau', tu
quiu', yetú queë' Moisés, len yetú queë' Elías.
6 Cni gnë' Pedro le cutu nöznë' Pedro bi na' rnë', le tádxinë' bönni' usëd
queë' Jesús na'.
7 Ni'r grö' böaj glu'u zxul lequë', len byön chi'i nu rui' didza' lu böaj na',
rna:
—Bönni' ni Zxi'na'. Nadxi'ida' Lë'. Gul-zë nagli' Lë'.
8 La' guluyutë' san cutur nu ta'lé'inë'. Tuzë' Jesús zóalenë' lequë'.
9 Tsal ni' yu'uquë' nöz, tu'dinnië' gui'a sib na', gna bé'inë' lequë' Jesús nutu
nu lë' ca', lë na' gulalé'inë', cati' ubanrë' lu yöl-la' gut Lë', Bönni' Nuhuöaquë'
Gdu Bunách.
10 Qui lë ni na' gulagú'z icjquë' didza' ni bë'ë, ati' la' légaczë' ta'nabi yudxi
lza'quë' bizxa rë'ni gna didza' na' bë'ë: ubanë' lu yöl-la' gut.
11 Gulanabnë' Jesús, ta'në':
—¿Bizx quië ta'në' bönni' gdau' usëdi run bayúdx guidë' Elías zi'al ca guidë'
Cristo?
12 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Le nactë guidë' zi'al Elías len ucu'ë yúgu'të ca ral-la' gac. Na'a, ¿bizx quië
nayúj lu guich lë na' rna run bayúdx saca' qui'ë szxöni Bönni' Nuhuöaquë' Gdu
Bunách, ati' lucá'n Lë' ca'z bunách?
13 Rëpa' lbi'ili': Chbidë' Elías, ati' glunë' queë' tsca glë'nnë', tsca nayúj lu
guich la'y ca ral-la' gac queë'.

Ruúnë'-bi' Jesús bi'i bönni' yu'u lëbi' bö' xöhui'

14 Cati' ni' guludxinë' Jesús len bönni' dzagquë' Lë' ga na' nacu'ë yezíca'rë'
bönni' usëd queë' Jesús, gulalé'inë' nacuá' ni' bunách zian, ati' ta'díl-lenë'
yugu' bönni' usëd queë' na' didza' bönni' gdau' tu'sëdi.
15 Cati' gulale'i Jesús bunách zian na', gulubannë' len jarélu'quë' za'quë' ga
na' zë'ë, djödxquë' Lë':
—Padiux.
16 Ni'r gnabnë' bönni' usëd queë' na' Jesús, rnë':
—¿Bizxa didza' na' rdíl-lenli' lequë'?
17 Bubi'ë didza' bönni' nutsë'ë ladj bunách zian na', rnë':
—Bönni' Usëdi, nachë'a-bi' quiu' ni bi'i bönni'dau' quia', yu'u lëbi' bö' xöhui'
run ga curnëbi'.

18 Cati' ryu'u lëbi' bö' xöhui' na', rurix rutúl lëbi' lyu, ati' rbia bdxina' zidi'
rú'abi' len rutíl-l láya'bi'. Qui lë ni na' zeaj rdxitbi'. Gnabcda'-në' bönni' usëd
quiu' lubijë' bö' xöhui' na', san cutu gulazáqui'në'.
19 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Lbi'ili', curéjlë'li'. ¿Gáca'xtëcz ral-la' sóalena' lbi'ili'? ¿Gáca'xtëcz ral-la'
gua' glena' queëli'? Gul-dguá'-bi' quia' ni.
20 Djua'quë'-bi' ga na' zoë'. Cati' ble'i Jesús bö' xöhui' na', la' buxiztë lëbi'.
Gdzö'bi' lyu, ati' brix butúl lëbi', len gdxia bdxina' zidi' rú'abi'.
21 Ni'r gnabnë' xuzbi' bi'i na' Jesús, rnë':
—¿Gaca'x chguc rac cni queëbi'?
Rnë' xuzbi' na':
—Ni' náctëbi' bi'idau' ré'ibi' cni.
22 Zian lzu r-ru'n lëbi' lu gui' len lu nis quië gdödi lëbi'. Qui lë ni na', chqui'
racu' lati', buechi' ladxi' netu', gáclenu' netu'.
23 Jesús gudxë' lë':
—Chqui' huac tséjlë'u, yúgu'të huac chqui' tséjlë'u Dios.
24 La' bë'të' zidzj didza' xuzbi' bi'i na', rnë':
—Réjlë'a. Guclen neda' quië tséjlë'ra' Lë'.
25 Cati' blé'inë' Jesús za'c bunách zian, tu'quí tu'tsútsj Lë', buzeynë' ba nadx
bö' xöhui', rë' lei:
—Li', bö' xöhui' runu' ga curnë́ len curyöni bunách, rna bé'ida' li' uruju' lu
bi'i ni, len cutur tsu'u lëbi'.
26 Grödxya'a bö' xöhui' na', ati' brix butultsca lëbi' len burujtë, bucá'n bi'i
na' ca bi'i natcz. Ca' nac, glui' didza' zian bunách ni', ta'ná:
—Chnatbi'.
27 Ni'r gdel-lë'ë na'bi' Jesús, buchisë'-bi' ati' gzuibi' bi'i na'.
28 Ni'r gyazië' Jesús tu yu'u, ati' la' légaczë' gulanabnë' Lë' bönni' usëd queë',
ta'në́':
—¿Bizx quië cutu guc ubijtu' bö' xöhui' na' netu'?
29 Jesús gudxë' lequë':
—Cutu gac ubijli' ca'z bö' xöhui' cni, san tuz chqui' ulidzli'-në' Dios len
gunli' gubás.

Rguíxjö'ë leyúbl Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

30 Cati' guluzë́'ë ni' Jesús len bönni' da'quë' Lë', guladödë' luyú Galilea. Cutu
rë'nnë' Jesús nu gnözi ga na' zoë'
31 le rusëdnë' yugu' bönni' usëd queë', rë' lequë':
—Ludödë' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, lu na'quë' bönni' ludöddë'
neda', san töd gatia', cati' gac tsonn dza ubana'.
32 Cutu gulayéjni'në' didza' ni rë' lequë', ati' le tádxinë', cutu bi gulanabnë'
Lë'.

Nu nac blau

33 Ni'r guladxinë' yödz Capernaum Jesús len bönni' da'quë' Lë', len tsal ni'
nacu'ë lu yu'u, Jesús gnabnë' lequë', rnë':
—¿Bizxa didza' na' rdil-len lza'li' cati' ni' yu'uli' nöz?
34 Lequë' guluséyj rú'aquë', le ta'dil-len lza'quë' didza' la' nöz ni' núzxalquë'
gaquë' bönni' blau.
35 Ni'r grö'ë Jesús len bulidzë' idxínnutë' bönni' usëd queë', rë' lequë':
—Nu rë'ni gac blau ral-la' gac ca tu bönni' cuidi'z lenca' ca ni'a na'li'
yúgu'tëli'.
36 Ni'r gdel-lë'ë-bi' tubi' bi'idau' Jesús len buzóë'-bi' gatsj lahui'l ga na'
nacu'ë. Ni' runidë'-bi', rë' lequë':

37 —Nu bönni' si' lu në'ë tu bi'idau' cni le náquibi' quia', si' lu në'ë ca' neda',
ati' nu bönni' si' lu në'ë neda', clëg neda'z si' lu në'ë, san si' lu në'ë ca' Xuza',
nasölë'ë neda'.

Nu curdá'baga' rë'u, raclen rë'u

38 Ni'r Juan gudxë' Jesús:
—Bönni' Usëdi, blé'itu'-në' bönni' rubijë' yugu' bö' xöhui', rugunë' dxin lau'.
Gna bé'itu' lë' cutur gunë' ca', le cutu dë'ë rë'u.
39 Ni'r Jesús gudxë' lë':
—Cutu gna bé'ili' lë', le chqui' zoë' bönni' runë' tu yöl-la' huac za' yehua'
yubá, rugunë' dxin la' neda', cutu ca' gac gnë zi'ë quia' bönni' na'.
40 Cni nac, nu curdá'baga' rë'u, raclen rë'u nu na'.
41 Núti'tëz nu gunn queëli' tu zxíga'dau' nis gui'jli' le da'li' neda', Cristo, si'cz
le ral-la' si' nu na'.

Zoa banádx queëru' gunru' ga nu gun dul-la'

42 Gnë' ca' Jesús:
—Núti'tëz nu gun ga gunbi' dul-la' tubi' bi'idau' cni réjlë'bi' neda', dxi'ar
gac nu ugal-la' guich ryëtu yag yeni nu na', len tsajchú'n lë' lu nis zxön.
43 Chqui' tu na'u gun ga gunu' dul-la', bchugu lei. Dxi'ar gac quiu'
tsajtsaziu' ga su' gbanu' zoa tuz na'u, clëg zoa chop na'u, ati' tsajtsaziu' lu
gui' gabíl, ga ni' cutu ul gui' qui.
44 Latj ni' cutu latba' bzuga' yu'ucba' nup tsajcuá' ni', ati' gui' na' cutu ca'
ul.
45 Lëzca' cni, chqui' tu ni'u gun ga gunu' dul-la', bchugu lei. Dxi'ar gac
quiu', tsajtsaziu' ga su' gbanu' zoa tuz ni'u, clëg zoa chop ni'u, ati' tsajtsaziu'
lu gui' gabíl, ga ni' cutu ul gui' qui.
46 Latj ni' cutu latba' bzuga' yu'ucba' nup tsajcuá' ni', ati' gui' na' cutu ca'
ul.
47 Lëzca' cni, chqui' tu yöj lau' gun ga gunu' dul-la', gleaj lei. Dxi'ar gac
quiu' tsajtsaziu' ga rna bë'ë Dios zoa tuz yöj lau', clëg zoa chop yöj lau', ati'
tsajtsaziu' lu gui' gabíl.
48 Latj ni' cutu latba' bzuga' yu'ucba' nup tsajcuá' ni', ati' gui' na' cutu ca'
ul.
49 'Ruxi'iru' bëla' zödi', rugál-la'ru' lei ra' gui', cui gac ditj. Lë ni rusëdi rë'u
ca luhuöác dxi'a yúgu'të bunách. Lëzca' cni, rë'nnë' Dios gzxi'i zödi' yúgu'të
böa' bëdxdau' tu'zégui'quë'-ba' lu bcugu la'y queë'.
50 Dxi'a nac zödi', san chqui' nit yöl-la' sna' qui, ¿nacx úniru' lei sna'? Gul-gác
la' lbi'izli' ca zödi' dxi'a, soali' dxí'adau' tuli' len yetuli'.

10

Rusëdnë' Jesús qui nu rulá' yöl-la' nutság na'

1 Buzé'ë Jesús yödz Capernaum, gyijë' luyú Judea len gdödë' yetslá'a yegu
Jordán zaca' ga rlen gbidz. Ni' guludúb leyúbl ga zoë' bunách zian, ati' leyúbl
busëdnë' lequë' ca runczë'.
2 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' gdau' fariseo, të'nnë' lunë' ga bi gnë'
Jesús quië gac luquíë' Lë'. Gulanabnë' Lë', ta'né':
—¿I dë latj bönni' nutság në'ë usanë'-nu ngul queë'?
3 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—¿Bizxa gna bé'inë' lbi'ili' Moisés?
4 Gulané':
—Moisés bë'ë latj bönni' uzujë' lu guich le rna rulá'alenë'-nu, ati' ni'r
usanë'-nu ngul queë' na'.

5 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Gna bé'inë' lbi'ili' cni Moisés le nac zid icj ládxi'dau'li',
6 san cati' gzu lau guta' yödzlyú, bönni' len ngul Dios benë' lequë'.
7 Gnë': “Qui lë ni na' uca'në' xuz xnë'ë bönni', tsajsóalenë'-nu ngul queë'
8 ati' chopë' ni luhuöaquë' ca tuz bunách.” Qui lë ni na' cutur nacquë' chopë' san tuz chnacquë'.
9 Qui lë ni na' ca', nu nac bunách cutu ral-la' ulá'a nup na' chnutsaguë' Dios.
10 Cati' guluyazië' yu'u, gulanabi yudxë' Jesús bönni' usẽd queë' ca nac didza' na' bë'ë.
11 Jesús gudxë' lequë':
—Núti'tëz bönni' ulá'alenë'-nu ngul queë' len utság ná'lenë'-nu ngul yubl, runë' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na' le ruspaguë'ë-nu dul-la' ngul na' gzóalenë'-nu zi'al.
12 Lëzca' cni chqui' usannu-në' bönni' queënu ngul nutság ná'lennu lë', len si'nu-në' bönni' yubl, runnu ca' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.

Rulídz tsahuë'ë-bi' Jesús yugu' bi'idau'

13 Ni'r guladxín ga zoë' Jesús bunách djua'gac bi'idau' quegac, të'ni gxoa në'ë lecbi', ati' gulazú lauquë' bönni' usẽd queë' Jesús ta'díl-l dídza'quë' nup na' djua'gac lecbi'.
14 Cati' blé'inë' lë ni Jesús, gleynë' len gudxë' lequë':
—Gul-güí'-cbi' latj bi'idau' la'dxinbi' quia'. Cutu uzága'gacli'-bi', le gata' quegac nup nacgac ca bi'idau' ni, latj ga rna bë'ë Dios.
15 Le nactë rëpa' lbi'ili': Nu cusí' lu në'i le rna bë'ë Dios ca runbi' bi'idau', cutu ca' tsaz ga ni' rna bë'ë.
16 Ni'r bunidë'-bi' yugu' bi'idau' na' Jesús, bxoa në'ë lecbi' len bulídz tsahuë'ë-bi'.

Bönni' cuidi' rlé'inë' yöl-la' tsahui'

17 Cati' bu'ë nöz Jesús, jarélu'ë bidë' bönni', buzechu zxibë' lahuë' Jesús len gnabnë' Lë', rnë':
—Bönni' Usëdi gdu dxi'a, ¿nacx guna' quië gdél-li'da' yöl-la' na'bán gdu?
18 Jesús gudxë' lë':
—¿Bizx quië ru'u quia' didza', rnau': “Gdu dxi'a”? Nutu nu bönni' naquë' gdu dxi'a. Tuzë' Dios naquë' gdu dxi'a.
19 Chnözcznu' yugu' le gna bë'ë Dios, gnë':
Cutu gunu' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.
Cutu gdöddu' bunách.
Cutu cuanu'.
Cutu gneu' qui lza'u le cunácz.
Cutu ucachi' lanu'.
Ben ba la'n xuz xna'u.
20 Bubi'ë didza' bönni' na', rë' Jesús:
—Bönni' Usëdi, yúgu'të lë ni runcza' cati' ni' nactea' bi'idau'.
21 Len yöl-la' dxi'i ladxi' queë', buyúë' lë' Jesús, rnë':
—Tu le ryadzj quiu'. Gyeaj, yjëti' yúgu'të le dë quiu' len bnödzj quegac bunách yechi' lë na' si'u, ati' gata' quiu' yöl-la' tsahui' yehua' yubá. Ni'r huödu' quia', gacu' ca bönni' zijë' zajtẽ'ë lë'i yag cruz, ati' ta'u neda'.
22 Cati' byönnë' didza' ni, bui'nnë' ati' zhuöjë' rsëbi ladxë'ë le dëtsca queë' yöl-la' tsahui'.
23 Ni'r buyúë' Jesús gdu cuitië' len gudxë' yugu' bönni' usẽd queë':
—Baníg nac la'yáz ga rna bë'ë Dios nup ta'le'i yöl-la' tsahui'.

24 Gulubannë' bönni' usőd queë' ca nac xtidzë'ë ati' leyúbl Jesús gudxë' lequë':
—Lbi'ili', zxí'na'dau', baníg nac la'yazië' ga rna bë'ë Dios bönni' tu'zxöni ládxi'quë' yöl-la' tsahui' quequë'.
25 Nacr baníg tsazië' ga rna bë'ë Dios nu bönni' rlé'inë' yöl-la' tsahui', ca tödba' böa' lu nag yötsi'.
26 Cati' gulayönnë' didza' ni, gulubántërnë' ca', ta'nő' la' légaczë':
—¿Nuzxa caz gac ulá, chqui'nu'?
27 Buyúë' lequë' Jesús, rnë':
—Cutu gac gun lë ni bunách, san huaquë' Dios, le rzáqui'në' Dios yúgu'të.
28 Ni'r Pedro gudxë' Lë':
—Xan, netu' nuca'ntu' yúgu'të len da'tu' Li'.
29 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', nu bönni' uca'në' lidxë', o böchë'ë, o zanë', o xuzë', o xnë'ë, o ngul queë', o yugu' zxi'në', o xyuë', le runë' xchina' o le runë' lban qui didza' dxi'a quia',
30 bönni' ni huazí' queë' yetú gayua'tër ca' dza ni zoaru' na'a, yugu' lidxë', len yugu' böchë'ë, len yugu' zanë', len yugu' xnë'ë, len yugu' zxi'në', len yugu' xyuë', lenca' yugu' le la'bía ládxi'gac lë' bunách, ati' yödzlyú zi'a za', gata' yöl-la' na'bán gdu queë'.
31 Zian nup nacgac blau na'a, lac cuidi'z ni', ati' nup nacgac cuidi'z na'a, lac blau ni'.

Leyúbl rguíxjö'ë Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

32 Cati' ni' yu'uquë' nöz, ta'benë' zjaquë' Jerusalén, nanörë' Jesús lauquë' bönni' usőd queë'. Nanitcnë' len lu yöl-la' radxiz zjáclenë' Lë'. Leyúbl bchë'ë quizi idxínnutë' na' Jesús. Gzu lahuë' ruí'lenë' lequë' didza' ca nac le ral-la' gac queë',
33 rnë':
—Rlé'iczli' rbenru' zijru' Jerusalén ga ni' soa nu udőd neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, lu na'gac bxuz uná bë' len lu na'quë' bönni' gdau' tu'ëdi. La'chuguë' quia' gatia', len ludödë' neda' lu na'quë' bönni' gza'a.
34 Lutitjë' neda' bönni' na' len lundë' neda' zi'. Luchijë' neda' zxöna'. Ni'r ludöddë' neda', san cati' gac tsonn dza ubana' lu yöl-la' gut.

Ta'nabnë' Jesús Jacobo len Juan bi gunë' quequë'

35 Ni'r gulabiguë'ë lahuë' Jesús Jacobo len Juan, zxi'në' Zebedeo, len të' Lë':
—Bönni' Usëdi, rő'nitu' gunu' queëtu' le gnabtu'.
36 Jesús gudxë' lequë':
—¿Bizxa rő'nili' guna' queëli'?
37 Glë' Lë':
—Cati' gdxin dza cö'u ga gna bë'u, ben ga cö'tu' tutu' cuitiu' yubél len yetutu' cuitiu' yögl.
38 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Cutu nőzili' bi rnabli'. ¿Naru' huac si'li' le ral-la' si'a neda', le nac le saca' qui'a? ¿Naru' huac gdil-li' nis ca gdila' neda' nis, gatia'?
39 Gulubi'ë didza', ta'nő':
—Huactu'.
Jesús gudxë' lequë':
—Le nactë, le saca' qui'a neda', si'li' ca' lbi'ili', len ca gdila' neda' nis, gdil-li' ca' nis,

40 san cutu dë lu na'a cőa' nu cö' cuitia' yubél len nu cö' cuitia' yögl. Dios
unödzjë' quequë' bönni' chnupé'ë quequë' yugu' latj na'.
41 Cati' gulayönnë' didza' ni yechíë' bönni' usé̋d queë' Jesús, lequë' ta'leynë'
Jacobo len Juan na'.
42 Ni'r bulidzë' lequë' Jesús, rnë':
—Nőziczli' ca tun nup ta'ná be'i yugu' yödz, tu'zeynë' bach bunách, ati'
nup nacgac blau ladjquë' ta'ná be'i lza'gac.
43 Cutu gac cni queëli', san nu guë'ni gac zxön ga zoali', ral-la' gun xchinli'
yezíca'rli',
44 ati' núti'tëzl-li' nu guë'ni gac blau ral-la' gac ca bönni' nada'u queëli'
yúgu'tëli'.
45 Cni ral-la' gunli' le bida' ni neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, clëg
quië nu gun xchina', san quië guna' xchingac bunách len udöda' yöl-la'
na'bán quia' le huöá'uida' bunách zian.

Jesús ruúnë' Bartimeo, bönni' nachúl lahuë'

46 Ni'r guladxinë' yödz Jericó Jesús len bönni' da'quë' Lë'. Cati' ni' rurujë'
yödz ni Jesús, dzagquë' Lë' bönni' usé̋d queë' lenca' bunách zian. Ra' nöz ni'
rö'ë bönni' nachúl lahuë', lë' Bartimeo, zxi'në' Timeo. Rnabë' nu bi gunnz
queë'.
47 Cati' byönnë' Bartimeo rdödë' ni' Jesús, bönni' Nazaret, gzu lahuë' ru'ë
zidzj didza', rnë':
—Jesús, zxi'n xsoë' David. Buechi' ladxi' neda'.
48 Guladíl-l lë' didza' nup ta'dőd ni', të lë':
—Bseyj ru'u.
Ni'r zidzjr bulidzë', rnë':
—Zxi'n xsoë' David. Buechi' ladxi' neda'.
49 Ni'r gzë' dxiz Jesús, rbözë', ati' rë' lequë':
—Gul-lidzë'.
Gululidzë' bönni' na' nachúl lahuë', të' lë':
—Btip ladxu'u. Gyasch. Rulidzë' Li'.
50 Ni'r gru'në' tsla'l lari' naxóa yenë'. La' gyastë' len bidë' ga na' zoë' Jesús.
51 Gnabnë' lë' Jesús, rnë':
—¿Bizxa rë'nnu' guna' quiu'?
Bubi'ë didza' bönni' na' nachúl lahuë', rnë':
—Bönni' Usëdi, rë'nda' gunu' ga huöalj yöj lahua'.
52 Jesús gudxë' lë':
—Böaj lidxu'. Chnuhuöacu' le réjlë'u neda'.
La' böaljtë yöj lahuë' ati' zéajlenë' Jesús.

11

Ryazië' Jesús yödz Jerusalén

1 Guladxinë' Jesús len bönni' da'quë' Lë' gal-la' ga dë Jerusalén, ga na'
nacuá' yödz Betfagé len yödz Betania, len ga na' dë ca' Gui'a Ga Rö'gac Yag
Olivo. Ni'r Jesús bsölë'ë chopë' bönni' usé̋d queë',
2 rë' lequë':
—Gul-tséaj lu yödzdau' dë lauru' ni', len cati' tsazli' ni', tsajxáca'li'-ba' ni'
tuba' búrrodau' nága'ba', nutu nu rbiani lëba'. Gul-sédx-ba' len gul-ché̋'-ba'
quia' ni.
3 Chqui' nu bi guië lbi'ili' le runli' lë ni, gul-guié̋ nu na': “Xanru'
rquinnë'-ba', ati' la' usőla'të'-ba' quiu'.”

4 Ni'r yjaquë' yajxáca'quë'-ba' búrrodau' na', nága'ba' ga nu ryaz lö'a ga nac
ra' nöz, ati' gulasedxë'-ba'.
5 Nup nacuá' ni' të lequë':
—¿Bizxa ni runli'? ¿Bizx quië rsedxli'-ba' búrrodau' na'?
6 Gulubi'ë didza' bönni' usëd queë' Jesús, glë' lequë' ca na' chgudxczë' lequë'
Jesús, ati' glui' lequë' latj bunách ni'.
7 Ni'r gulachë'ë-ba' búrrodau' na' ga na' zoë' Jesús. Gulaxóë' cúdzu'ba' lari'
quequë' ati' Jesús gdxië'-ba'.
8 Zian bönni' nacu'ë ni' gulachiljë' lari' quequë' gap nac la' nöz. Yela'gac
bunách ni' gulaguítsj zin le guluzxóa la' nöz.
9 Gulazú lau tui' zidzj didza' nup nanörgac lahuë' Jesús len nup na' za'c
cúdzu'lë', ta'në':
—Yöl-la' ba. Dios gun la'yë' Bönni' zë'ë ni, nasölë'ë Lë' Xanru' Dios.
10 Dios gun la'yë' Bönni' ni zi'a gna bë'ë, ca na' gna bë'ë xuz xtau'ru' David.
Yöl-la' ba Dios.
11 Cni guc, bdxinë' Jesús Jerusalén, ati' gyazië' lö'a gdau'. Cati' budx buyúë'
yúgu'të le nacuá' gdu zbi'il ni', burujë' zaca' yödz Betania le chrdzö', dzagquë'
Lë' bönni' usëd queë'.

Jesús rulídz zi'ë yag higo

12 Cati' za' rení' yetú dza, ati' tu'rujë' yödz Betania Jesús len bönni' da'quë'
Lë', rdunë' Jesús.
13 Zi'tu' blé'inë' tu yag higo dxia xlagui'. Gbiguë'ë ga na' zoa yag na' chqui'
utsajxaquë'ë lati' le rbia. Cati' bdxinë' ni' cutu bi yajxaquë'ë le rbia. Xlagui'z
dxia le cutu rdxini dza cuia.
14 Ni'r bulidzë' yag na' Jesús, rnë':
—Cutur nu gagu le rbia quiu'.
Gulayönnë' didza' ni bönni' usëd queë'.

Jesús rulatjë' lö'a gdau'

15 Cati' guladxinë' Jerusalén Jesús len bönni' da'quë' Lë', gyazië' Jesús lö'a
gdau' len gzu lahuë' rubijë' ni'l nup tuti' len nup ta'u lö'a gdau'. Brixë' yugu'
blag quegac nup tu'tsá' dumí gza'a, lenca' yugu' ga ta'bő' nup tuti' budödau'.
16 Cutu ca' bë'ë latj nu bi gua', uzóa nöz ga nac lö'a gdau'.
17 Busëdnë' nup nacuá' ni', rnë':
—Nayúj lu guich la'y, rna: “Lidxa' si' lei, yu'u ga lulídz Dios bunách gdutë
yödzlyú.” Lbi'ili' chnunli' lei ca nac bloj quegac gban.
18 Cati' gulayönnë' didza' ni yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi,
gulazú lauquë' ta'zú ta'bö'ë ludöddë' Jesús, san le tádxinë' bunách, cutu bi
glunë' queë', le tu'bani yúgu'të bunách ca nac le rusëdnë' Jesús.
19 Cati' chrdzö' burujë' Jesús lu yödz na'.

Rbidx yag higo bulídz zi'ë Jesús

20 Cati' za' rení' yetú dza, guladödë' Jesús len bönni' da'quë' Lë' ga zoa yag
higo na' bulídz zi'ë Jesús, len gulalé'inë' lei, chnabídx gdu luí.
21 Ni'r yajneynë' Pedro bi guc ati' gudxë' Jesús:
—Bönni' Usëdi, byutsca'. Yag higo ni bulídz zi'u nij, chnabídx.
22 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Gul-tsejlë' Dios.
23 Le nactë rëpa' lbi'ili', chqui' nu bönni' guië' guí'adau' ni: “Bcuit ni, yajsóa
lu nis zxön”, len cugác chop ladxë'ë bönni' na' san gdu ladxë'ë tsejlë'ë gunë'
Dios ca na' rnë', ca' gac.

24 Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili': Yúgu'të le gnabli' cati' ulidzli'-në' Dios, gul-tsejlë'
chbennë' queëli' Dios lë na' rnabli', ati' gunnë' queëli'.
25 Cati' ni' rulidzli'-në' Dios, chqui' zoa nu rleyli' nu bi ben queëli', gul-nít
lau nu na' quië unít lahuë' ca' lbi'ili' ca nac dul-la' nabága'li', Xuzli' na' zoë'
yehua' yubá.
26 Chqui' cu unít lauli' bunách, cutu unít lahuë' lbi'ili' dul-la' nabága'li'
Xuzli' zoë' yehua' yubá.

Yöl-la' uná bë' dë lu ië'ë Jesús

27 Ni'r yhuöjquë' Jerusalén Jesús len bönni' da'quë' Lë'. Cati' ni' rdë' Jesús ga
nac nchil gdau', guladxinë' ga zoë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi
len bönni' gul tu'zejni'i.
28 Gulanabnë' Jesús, ta'në':
—¿Bizxa yöl-la' uná bë' dë lu na'u runu' yugu' lë ni? ¿Nuzxa caz budőd lu
na'u yöl-la' uná bë' gunu' cni?
29 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Neda' ca' gnabda' lbi'ili' tu didza'. Chqui' ubi'ili' quia' didza', ni'r gyëpa'
lbi'ili' bi yöl-la' uná bë' runda' yugu' lë ni.
30 ¿Nuzxa budőd lu ië'ë Juan uquilë' bunách nis? ¿Naru' Dios o bunách?
Gul-natsca'.
31 Gulazú lauquë' tun xtídza'quë' la' légaczë', ta'në':
—Chqui' gnaru' Dios bsölë'ë lë', guië' rë'u: "¿Bizx quië cutu gyéjlë'li' lë'?"
32 ¿Naru' guiëtsaru'-ië': "Gulasölë'ë lë' bönni'"?
Cni ta'zá' ládxi'quë' le tádxinë' bunách zian nacuá' ni' le taqui yúgu'të
bunách na' bë'ë didza' uláz queë' Dios Juan na'.
33 Qui lë ni na' glë' Jesús:
—Cutu nőzitu'.
Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Neda' ca' cutu quíxjöi'da' lbi'ili' bi yöl-la' uná bë' dë lu na'a runda' yugu'
lë ni.

12

Runë' lsaqui' Jesús quegac huen dxin cunacgac tsahui'

1 Ni'r gzu lahuë' Jesús ruí'lenë' bönni' da'quë' Lë' didza' yugu' le runë'
lsaqui', rnë':
—Gzoë' bönni', szxöni bdë'ë lba uva ga nac la' yël queë'. Glequë' li'aj qui,
len gchö'në' röga' guiöj ga gsië' xisi uva na'. Budxíë' tu yu'u gup ga nac xtsa'
ga nu uyú la' yël na'.
'Ni'r budödë' lu na'quë' huen dxin la' yël queë' na', la'zi'ë gatsj hueaj le
unődzj, ati' gyijë' yödz zi'tu'.
2 Cati' bdxin dza luchibë' le rbia, bsölë'ë-bi' bi'i huen dxin queë' tsajxi'bi'
lu na'quë' huen dxin na' le ral-la' si'ë xanbi' qui le gulabía lba uva na'.
3 Ni'r gulaguel-lë'ë-bi' bi'i na' yugu' huen dxin na' len glundë'-bi' zi', ati'
gulusölë'ë-bi' ca'zbi'.
4 Ni'r bsölë'ë-bi' yetubi' bi'i huen dxin queë' bönni' xan la' yël na', ati' bi'i ni
gululadxë'-bi' guiöj, gululë'ë icjbi'. Glu'ë dö' queëbi'.
5 Ni'r bsölë'ë-bi' ca' yetubi' bi'i huen dxin queë' bönni' xan la' yël na', ati' bi'i
ni guludöddë'-bi'. Bsölë'ë-bi' ca' zianrbi' ati' la'cbi' gluncdë'-bi' zi' len yela'cbi'
guludödcdë'-bi'.
6 'Nutur nu nagá'n queë' xan la' yël na'. Naga'nzbi' bi'i bönni' queë' ati'
nadxí'itsquinë'-bi'. Ga yajseytë, bsölë'ë-bi' zxi'në', rnë': "Lunë' ba la'n zxi'na'."

7 Ni'r gulanő' la' légaczë' bönni' huen dxin na', ta'nő': “Bi'i ni ral-la' gaqui
queëbi' la' yël ni. Gul-dá, gdődiru'-bi' ati' gaqui queëru' la' yël ni.”
8 Qui lë ni na' gulazönë'-bi' len guludöddë'-bi'. Gularu'në'-bi' ni'l la' yël qui
lba uva na'.
9 Ni'r gnabnë' bönni' nacu'ë ni' Jesús, rnë':
—¿Nacx gunë' chqui'nu', bönni' xan la' yël na'? Huidë' len huadödcdë' bönni'
huen dxin na', ati' udödë' lu na'gac bunách yubl la' yël na'.
10 ’¿Naru' cu nulábnili' lë na' nayúj lu guich la'y? Cni rna:
Guiöj na' gularu'në' bönni' tu'cu'ë zö'ö,
Na'a nac guiöj len, squin zö'ö.
11 Xanru' Dios benë' ga nac cni
Ati' rubániru' ca nac lë ni rlé'iru'.
12 Ni'r gulazú gulabö'ë la'zönë' Jesús le táquibe'inë' benë' lsaqui' ni ca nac
quequë', san tádxinë' bunách zian nacuá' ni' len qui lë ni na' guluca'në' Lë',
zhuöjquë'.

Ca nac le ta'guízxj lazgac bunách

13 Gdöd lë ni yugu' bönni' gdau' uná bë' na' gulasölë'ë ga zoë' Jesús la'quë'
bönni' gdau' fariseo len bönni' da'quë' Herodes quië lunë' ga bi gnë' Jesús
quië gac luquíë' Lë'.
14 Guladxinë' ga na' zoë' Jesús bönni' ni, len të' Lë':
—Bönni' Usëdi, nőzitu' ru'u didza' gdutë li. Cutu rui' ladxu'u bi ta'náz
bunách, le curuyuzu' le tu'luí'z cuingac bunách, san rusëdnu' ca nacz le
rë'nnë' Dios lun bunách. ¿I runn netu' latj zxba queë' Moisés quizxj laztu' le
tu'quizxjë' uláz queë' César? ¿Naru' uguizxjtu' o cutu quizxjtu'?
15 Ráquibe'inë' Jesús tu'ë didza' lu yöl-la' rguilj ladxi' quequë' ati' rë' lequë':
—¿Bizx quië rubijli' neda' didza'? Gul-djua'tsca' quia' tu dumí rda quië
glé'ida' lei.
16 Djua'quë' lei ati' gnabnë' lequë' Jesús, rnë':
—¿Nuzxa lahui da' lë'i ni len nuzxa lei ni?
Gulubi'ë didza', ta'nő':
—Queë' César na'.
17 Ni'r Jesús gudxë' lequë', rnë':
—Gul-nődzj queë' César le naqui queë' César, ati' queë' Dios le naqui queë'
Dios.
Gulubannë' ca nac didza' bubi'ë Jesús.

Ca nac qui yöl-la' rubán lu yöl-la' gut

18 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús la'quë' bönni' gdau' saduceo. Bönni' ni ta'nő'
cutu lubán nup chnatgac. Qui lë ni na' glë' Jesús,
19 ta'nő':
—Bönni' Usëdi, Moisés nuzujë' queëtu' lu guich chqui' gatië' bönni' cuzóa
bi'i queë', ati' uga'nnu ngul queë', ral-la' utság ná'lenbi'-nu bi'i böchë'ë bönni'
na' len uzoabi' bi'idau' gacbi' bi'i queëbi' bőchi'bi'.
20 Gulacua'bi' gadxbi' bi'i nac bőchi'cbi'. Bi'i zi'al na' butság ná'lenbi'-nu
ngul, ati' gutbi', nutu nu gul-la' bi'idau' queëbi'.
21 Bi'i buróp na' butság ná'lenbi'-nu ngul uzőb na', ati' gutbi' ca', nutu nu
gul-la' bi'idau' queëbi'. Lëzca' cni guc queëbi' bi'i bunn.
22 Cni guc, gulutság ná'lenbi'-nu yúgu'tëbi', nutu nu gul-la' bi'idau' quecbi'.
Ga yajseytë, gutnu ca' ngul na'.
23 Na'a, cati' lubán nup chnatgac, ¿núzxalbi' gáquinu queëbi' ngul na', le
gulutság ná'lenbi'-nu igádxtëbi'?

24 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Rchíxili' le cunúnbë'li' le nayúj lu guich la'y len cutu nőzili' ca nac yöl-la' huac queë' Dios.
25 Cati' lubán nup chnatgac, cutu ca' lutság na'quë', len cutu la'cuá'lenë'-nu ngul bönni', san lacquë' ca nacquë' gbaz la'y queë' Dios, nacu'ë yehua' yubá.
26 Na'a, ca nac quegac nup chnatgac chqui' lubán, ¿naru' cu nulábinili' le buzujë' lu guich Moisés? Rui' didza' ca na' bulidzë' lë' Dios lu yag yőtsi'dau' regui, rë' lë': "Neda' naca' Dios queë' Abraham len Dios queë' Isaac, len Dios queë' Jacob." Le gnë' cni quequë', nac bë' nabanquë' zal-la' glatië' zi'al.
27 Dios naquë' Dios quegac nup nabangac, clëg quegac nup natgac tsaz. Szxőnitër rchíxili'.

Le nac blau gna bë'ë Dios

28 Bidë' ca' ga zoë' Jesús bönni' gdau' usëdi. Byönnë' ca na' gluí'lenë' Jesús didza' len nöznë' dxí'adau' bubi'ë didza' Jesús. Qui lë ni na' gnabnë' Jesús, rnë':
—¿Bizxal le gna bë'ë Dios nactër blau ca yúgu'të le gna bë'ë?
29 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Le gna bë'ë nactër blau ca yúgu'të nac lë na' rna: "Gul-yöni bunách Israel. Xanru' Dios, tuzë' Lë' naquë' Xanru'.
30 Ral-la' gdxi'inu' Xanu' Dios gdu ladxu'u, len lu gdu icj ládxi'da'u len lu gdu yöl-la' rejni'i quiu' len lu gdu yöl-la' huac quiu'." Lë ni nac le gna bë'ë nactër blau.
31 Le gna bë'ë nac buróp, tuz ca nac. Cni rna: "Ral-la' gdxi'inu' lza'u ca nadxí'i cuinu'." Cutu ca' zoa yetú le gna bë'ë nacr blau ca chop ni gna bë'ë.
32 Ni'r gudxë' Jesús bönni' gdau' usëdi na', rnë':
—Dxí'adau' gnau', Bönni' Usëdi. Le nacz rnau'. Tuzë' naquë' Dios, len nutur nu zoa nac Dios.
33 Quië gdxi'iru'-në' Dios gdu ládxi'ru', len lu gdu yöl-la' rejni'i queëru' len lu gdu icj ládxi'dau'ru' len lu gdu yöl-la' huac queëru', len quië gdxi'iru' lza'ru' ca nadxí'i cuinru', nacr lsaca' ca yúgu'të böa' bëdxdau' rudődicru'-ba' lu bcugu la'y queë' Dios, lenca' ca yúgu'të böa' bëdxdau' ruzégui'cru'-ba' lu bcugu na'.
34 Cati' byönnë' Jesús dxí'adau' rubi'ë didza' bönni' ni, ni'r gudxë' lë', rnë':
—Yelati'z ryadzj quiu' gúnbë'u le rna bë'ë Dios.
Nutur nu burugui bi gnabi Jesús.

¿Nuzxa zxi'n naquë' Cristo?

35 Cati' ni' rusëdnë' Jesús bunách ga nac nchil gdau', rnë':
—¿Bizx quië ta'nő' bönni' gdau' usëdi naquë' Cristo zxi'n xsoë' David?
36 Lëczë' David na' bë'ë didza', zóalenë' lë' Dios Bö' La'y, gnë':
Xanru' Dios gudxë' Xana':
"Grö' cuit lë'a yubél
Cati' gunra' ga luzechu zxibgac Lau'
Nup cuta'le'i Li' dxi'a."
37 ¿Naru' nactsë' Cristo zxi'n xsoë' David chqui' lëczë' David na' rnë' queë' naquë' Xanë'?
Guladzág ládxi'gac didza' ni bunách zian nacuá' ni' tu'ző naggac Lë'.

Jesús ruquíë' bönni' gdau' tu'sëdi

38 Ni' rusëdnë' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rë' lequë':
—Gul-gún chi'i cuinli' quequë' bönni' gdau' tu'sëdi. Ta'dzág ládxi'quë' ta'dő' ni'l na'l, nácuquë' lari' tunn. Ta'dzág ládxi'quë' ca' tu'lídz tsahui' lequë' bunách gap nac lu yë'y.

39 Ta'bö'ë yugu' latj blau lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bunách
lenca' gap tu'dubë' ti'j tahuë'.
40 Tu'gűë' lidxcnu ngul uzőb len quië luluí'z tsahui' cuinquë', xtsey tu'lidzë'
Dios. Yugu' bönni' ni, gúntscarë' lequë' zxguia' Dios.

Le bunödzjnu queë' Dios tu ngul uzëbdau'

41 Tsal ni' rö'ë Jesús nchil gdau' ga zoa gui'n ga ta'gú'u bunách dumí gun,
ruyúë' ca tun bunách ta'gú'u dumí lu gui'n. Dumí zian ta'gu'ë bönni' dë yöl-la'
tsahui' quequë'.
42 Ni'r bdxinnu ni' ngul yechi' uzëbdau', glu'nu chop dumí lasdau', le
záca'gac láti'dau'z.
43 Ni'r bulidzë' yugu' bönni' usőd queë' Jesús, rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', ngul yechi' uzëbdau' ni glu'rnu ca yúgu'të nup bi
ta'gú'u lu gui'n qui gdau'.
44 Ta'gu'ë qui le nagá'nz quequë' yúgu'të bönni' ni, san ngul ni, lu yöl-la'
yéchi'dau' queënu glu'nu gdutë la'z dui tsca le dëz queënu, le ral-la' gáhuinu.

13

Rguíxjö'ë Jesús ca zi'a luquindjë' gdau'

1 Cati' burujë' Jesús nchil gdau', gudxë' Lë' tuë' bönni' usőd queë', rnë':
—Bönni' Usëdi, byutsca' nactga yugu' yu'u zxön ni, len nactga yugu' guiöj
lë'i zö'ö quegac.
2 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Rlé'inu' yugu' yu'u zxön ni, san cutu ca' ugá'n ni guiöj lahui lzë'i, le
luquíndj leygac bunách.

Le lac bë' cati' zi'a udx qui yödzlyú

3 Ni'r yjaquë' Jesús len bönni' da'quë' Lë' lu Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo, gui'a
na' dë ca dödl ra' gdau'. Cati' chrö'ë ni' Jesús, glë' Lë' la' légaczë' Pedro len
Jacobo len Juan len Andrés,
4 ta'nő':
—Gdixjöi' netu' batx lac lë ni. ¿Bizxa gac bë' chzoa lac yúgu'të lë ni?
5 Bubi'ë didza' Jesús, rusëdnë' lequë', rnë':
—Gul-gún chi'i cuinli' qui nadxi nu si' ye'i lbi'ili'.
6 La'lá' lauquë' zian bönni' si' laquë' ca lea' neda', la'nő' nacquë' Cristo. Cni
la'zí' yé'inë' bunách zian.
7 'Ni'r cati' yőnili' rac gdil-l ni'l na'l, cutu gádxili'. Yúgu'të lë ni ral-la' gac,
san cutu rdxini dza udx.
8 Tu yödz til-len yetú yödz len tu ga nu rna bë' tsajtil-len yetú ga nu rna
bë'. Zian latj sa' rtit len gac gbin. Lun rusbő bunách. Yugu' lë ni lac le su lau
la'zaca' la'guí'i bunách dza ni'.
9 'Ni'r gul-gún chi'i cuinli', le ludödë' lbi'ili' lu na'quë' bönni' yúlahui'.
La'guinë' lbi'ili' gap tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío. Gdxinli' lauquë'
bönni' ta'ná bë'ë len lauquë' bönni' ta'ná bé'inë' yödz zi'tu'. Lunë' cni queëli'
le da'li' neda', san ni' gunli' lna' lau quia' neda'.
10 Zi'al ca gdxin dza udx, run bayúdx gac lban qui didza' dxi'a quia' laugac
bunách gdutë yödzlyú.
11 Cati' ni' la'chő'ë lbi'ili', len ludödë' lbi'ili' lu na'quë' bönni' yúlahui', cutu
güi' ládxi'li' bizxa gnali'. La' dza ni'z Dios gunnë' queëli' didza' güi'li', ati' lë ni
gnali'. Cati' ni' güi'li' didza', clëg lbi'izli' na' gnali', san Dios Bö' La'y gnë'.

12 Ludőd la' bőchi'gacz bunách lu na'quë' bönni' ludödcdë' lequë'. Bönni' nacua'bi' bi'i quequë' ludödë' la' zxí'ngacczë' ca', ati' zxi'nquë' na' ludödbi' la' xuz xná'gacczbi' lu na'quë' bönni' ludödcdë' lequë'.
13 Luzóa lbi'ili' tsla'l yúgu'të bunách le da'li' neda', san nul-li' gua' glenli' lë na' gac ga gdxinr dza udx, ulali'.
14 'Nup tu'láb didza' ni ral-la' la'yejni'i. Buzujë' lu guich Daniel, bönni' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, le rna cni: "Tsaz ga cutu ral-la' tsaz tu le xöhui' le rusnít." Dza ni'r ral-la' la'zxúndj nup nacuá' luyú Judea, tsjac gap nac guí'adau'.
15 Nu zoa cju'u dza ni' ral-la' gzxundjtë, len cutu huötj zxan yu'u tsajxí' bi dë qui lu yu'u.
16 Nu zoa ladj guixi' ral-la' gzxundjtë, len cutu huöaj tsajxí' lari' rxoa yeni.
17 Bica' bayechi' ngul dza ni' nua'cnu-bi' bi'idau', lenca' ngul tu'gádxi'nu-bi' bi'idau'.
18 Gul-lidzë' Dios gnábili'-në' cugún bayúdx gzxundjli' cati' nac beo' ziag.
19 Yugu' dza ni' la'zaca' la'guí'ir bunách ca le guc zí'atël cati' zi'a guta' yödzlyú le benë' Dios ga rdxintë na'a dza, ni dza zi'a za'c cutu gac cni.
20 La'naru' cu nunë' Dios ga luhuöác nabábz yugu' dza ni', nutu nu ulá, san le nadxi'inë' nup chgröczë', chnunë' queë' gunë' ga luhuöác nabábz yugu' dza ni'.
21 'Na'a, chqui' nu guië lbi'ili': "Gul-yutsca', ni zoë' Cristo", o gna: "Gul-yutsca', ni' zoë'", cutu ca' tséjlë'li' nu na'.
22 La'lá' lahui zian nup la'zí' ye'i bunách, la'nő' nacquë' Cristo len la'nő' nacquë' bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios. Lului'në' le lac bë' len lunë' yugu' yöl-la' huac zxön. Huala'zí' yé'inë' ca' nup gröczë' Dios la'naru' la'záqui'në'.
23 Ni'r lbi'ili', gul-zóa ban ládxi'li'. Yúgu'të chgudxa' lbi'ili' zí'atël ca gac.

Ca huödë' Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách

24 Gnë' ca' Jesús:
—Yugu' dza ni', töd gac dza na' la'zaca' la'guí'i cni bunách, gchul gbidz len cutu gun yení' beo'.
25 La'guíndj bölj luzxbá len la'zxíz le nala'gac, nacgac blau luzxbá na'.
26 Ni'r la'le'i neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, za'a lu böaj luzxbá, napa' yöl-la' huac zxön len yöl-la' yení' quia'.
27 Gsőla'gaca'-në' gbaz la'y quia', lutubë' bunách rö quia' nacuá' idáp la'a yödzlyú, ga naguél-la'të luyú bidx, ga rdxintë ga naguel-la' luzxbá.
28 'Gul-tsejni'i le rusëdi lbi'ili' yag higo. Cati' ta'lén zxuza' në'i huë'ndau' len rubía xlagui' yulu, nőzili' chzoa gdxin dza gba.
29 Lëzca' cni, cati' glé'ili' tac lë ni, gnőzili' chzoa gdxin dza udx na', len chrdzag lau.
30 Le nactë rëpa' lbi'ili', yúgu'të lë ni lac zí'atël ca lat nup nacuá' dza na'.
31 Huadőd qui luzxbá len qui luyú ni, san xtidza'a gatga töd qui.
32 'Cati' gdxin dza ni' o dzö' ni', nutu nu nözi. Cutu nözcnë' gbaz la'y nacu'ë yehua' yubá, len cutu nözda' neda', Zxi'në' Dios. Tuzë' Dios Xuz nöznë'.
33 Qui lë ni na', gul-spán ládxi'li'. Gul-zóa sina' len gul-lidzë' Dios le cutu nőzili' bizxa dza gac lë ni.
34 Gac ca rac cati' zijë' zi'tu' tu bönni'. Cati' chzoa uzé'ë lidxë', udödë' lu na'quë' huen dxin queë' yugu' le dë queë'. Qui queëquë' gu'ë xchinquë' len gna bë'ë soa ban ladxi' nu zoa huen chi'i ga nu ryaz.
35 Gul-zóa lbi'ili' ban ladxi' le cutu nőzili' batx huödë' xan yu'u, cati' chrdzö', o gatsj lahui' yël, o cati' rbödxba' zxi'n druz, o zildau'.

36 Gul-gún cni, cui duxaquë'ë lbi'ili' rasli' chqui' huödë' tu tsalz.
37 Lë ni rëpa' lbi'ili', rëpa' ca' yúgu'të bunách: Gul-zóa ban ladxi'.

14

Tun xtídza'quë' bönni' gdau' la'zönë' Jesús

1 Yechóp dza ca' gac Lni Pascua cati' tu'spanë' bönni' judío ca benë' Dios, buslḗ' xuz xtau'quë' luyú Egipto, nac lni cati' tahuë' yöt xtil cunazí' xnë'i. Ta'zú ta'bö'ë bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi la'zönë' Jesús bagachi'z quië ludöddë' Lë'.
2 Ta'nḗ':
—Cutu gac sönru'-në' dza lni le lun rusbṓ bunách.

Ngul rgu'nu icjë' Jesús le rla' zxix

3 Zoë' Jesús yödz Betania, lu yu'u lidxë' Simón, bönni' güi'inë' huë' nudzu' ruzṓd. Tsal ni' rö'ë rahuë' Jesús, gyaznu ngul, nua'nu bṓga'dau' náquini guiöj zaca', yudz le rla' zxix qui yöj susén las gdu, le zaca' szxöni. Bla'anu bṓga'dau' na' len glu'nu le rla' zxix icjë' Jesús.
4 Gulaléylanë' la'quë' bönni' nacu'ë ni', ta'nḗ' la' légaczë':
—¿Bizx quië guc ditj le zxix na'?
5 La'naru' nu guti' lë na', huazí' qui yelati' ca lazxjru' qui tu iz quië nu quisi quegac bunách yechi'.
Szxöni gulanḗ' queënu.
6 Ni'r Jesús bë'ë didza', rnë':
—Gul-güí'-nu latj. ¿Bizx quië rnë zi'li' queënu? Nac dxi'a le bennu quia'.
7 Nacuá'lentecz lbi'ili' bunách yechi', len bátti'tëz guḗ'nili', huac gunli' dxi'a quequë', san neda' cutu sóatecza' ga zoali'.
8 Tsca le gzxáqui'nu bennu ngul ni. Glu'nu neda' le rla' zxix ni, bupa'nu neda' zí'atël ca ggacha'a yeru ba.
9 Le nactë rëpa' lbi'ili', gáti'tëz ga gac lban qui didza' dxi'a quia' gdu yödzlyú, soa nu quixjö' ca' lë ni bennu quia' ngul ni. Cni gac quië nu tsajnéy lënu.

Rzi' lu në'ë Judas udödë' Jesús

10 Ni'r brujë' Judas Iscariote, bönni' nabáblenë' chinnuë' na' da'quë' Jesús, gyijë' ga nacu'ë bxuz uná bë' quië udödë' Jesús lu na'quë'.
11 Cati' gulayönnë' xtidzë'ë Judas na', guludzijnë' ati' gulazí' lu na'quë' lu'ë lë' dumí. Ni'r gzu lahuë' Judas rzu rbö'ë udödë' Jesús lu na'quë'.

Le ri'j ráguru' ruspanru' ca gutië' Xanru'

12 Nac dza rzu lau lni tahuë' yöt xtil cunazí' xnë'i, dza na' tu'döddë'-ba' bö'cu' zxíla'dau' tahuë' Lni Pascua na', cati' tu'spanë' ca benë' Dios buslḗ' bönni' judío luyú Egipto. Ni'r gulanabnë' Jesús bönni' usḗd queë', ta'nḗ':
—¿Gazx rë'nnu' tseajtu' tsajpa'tu' le gáguru' xtsö' qui Lni Pascua?
13 Ni'r bsölë'ë chopë' bönni' usḗd queë' Jesús, rë' lequë':
—Gul-tséaj lu yödz. Ni' huadzagli' tu bönni' nu'ë rö'ö nis. Gul-tséajlenë'.
14 Ga na' tsazië', gul-guiḗ' xan yu'u na': "Rnë' Bönni' Usëdi: ¿Gazx zoa yu'u ga na' gágulengaca'-në' bönni' usḗd quia' xtsö' qui Lni Pascua?"
15 Ni'r ului'inë' lbi'ili' tu yu'u zxön ga nac buróp cuia ga chnabá'a. Gul-pá' ni' le gáguru'.
16 Gularujë' bönni' usḗd queë' na', guladxinë' lu yödz, ati' yajxáca'quë' yúgu'të ca na' chgudxë' lequë' Jesús. Gulupḗ'ë ni' le lahuë' qui Lni Pascua.
17 Cati' chgul, bdxinë' ni' Jesús, dzagquë' Lë' idxínnutë' bönni' usḗd queë'.

18 Tsal ni' rö'quë' tahuë', bë'ë didza' Jesús, rnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', zoa nu dzag lbi'ili', nu rágulen neda' tsazxőn, udőd
neda' lu na'gac bunách.
19 Ni'r guluhui'nnë' len gulazú lauquë' të' Lë' tu tuë':
—¿Naru' neda'?
Yetúë' ca' gnë':
—¿Naru' neda'?
20 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Nac nu nutsa' ladj chínnuli' ni, bönni' na' nunë́'ë në'ë tsazxőn len na'a lu
zxiga'.
21 Tsija' ga gatia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, ca na' nayúj lu
guich la'y ca gac quia', san bica' bayechi' bönni' na' udödë' neda' lu na'quë'
bönni' ludöddë' neda'. Dxi'ar gac queë' bönni' na' la'naru' cu guljë'.
22 Tsal ni' tahuë', gdel-lë'ë yöt xtil Jesús. Gudxë' Dios: "Xclenu'." Buzxuzxjë'
lei len bë'ë quequë', rnë':
—Gul-gagu. Lë ni nac gdu ca nayá' nabana'.
23 Gdel-lë'ë ca' tu zxíga'dau' len gudxë' Dios: "Xclenu'." Ni'r bë'ë quequë',
ati' glë'jcdë' lei yúgu'të'.
24 Rë' lequë' Jesús:
—Lë ni xchöna' le run tsutsu didza' cub rucá'n tsahui', le núnlenë' bunách
Dios. Rön ni glalj ni'a quegac bunách zian.
25 Le nactë rëpa' lbi'ili', cutur gui'ja' xisi uva ga gdxinr dza gui'ja' le cub ga
ni' rna bë'ë Dios.

Rnë' Jesús gnë' Pedro cutu nunbë'ë Jesús

26 Gdöd glul-lë' yöl-la' ba, gularujë' zjaquë' Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo.
27 Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Yúgu'tëli' gac chop ládxi'li', uca'nli' neda' na'a dzö', le nayúj lu guich la'y,
rna: "Gdödda'-në' uyú bö'cu' zxila', ati' láslasba' bö'cu' zxila' na'."
28 Töd ubana' lu yöl-la' gut, zi'al ca lbi'ili' tsija' luyú Galilea.
29 Ni'r Pedro gudxë' Jesús, rnë':
—Zal-la' lac chop ládxi'quë', luca'në' Li' yúgu'të', cutu ca' gac chop ladxa'a
neda'.
30 Jesús gudxë' lë', rnë':
—Le nactë rëpa' li', la' dzö' niz, zi'a cödxlba' zxi'n druz le buróp lzu, tsonn
lzu gnau' cutu núnbë'u neda'.
31 Ni'r gneynë' Dios Pedro, rnë':
—Zal-la' gátlentea' Li' tsazxőn, cutu ca' gnia' cutu núnbë'a Li'.
Lëzca' cni gulanë́' yúgu'të'.

Jesús rulidzë' Dios la' yël Getsemaní

32 Ni'r guladxinë' la' yël Getsemaní Jesús len bönni' da'quë' Lë', ati' gudxë'
lequë' Jesús, rnë':
—Gul-cő' ni, tsal tsija' neda', tsajlidza'-në' Dios.
33 Bchë'ë Pedro len Jacobo len Juan, ati' gzu lahuë' rdzöbnë' Jesús len rsëbi
ladxë'ë.
34 Gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Huatcza' lu yöl-la' rsëbi ladxi'. Gul-cőz ni len gul-ná' yël.
35 Ni'r gzë'ë Jesús yeláti'dau' len butság lahuë' lyu, bulidzë' Dios. Gnabnë'
Lë', chqui' huac, ucuitë' queë' le ral-la' saca' qui'ë dza na'.
36 Ni' rulidzë' Dios, rnë':

—Xúza'dau', yúgu'të huac gunu' Li'. Bcuit lë na' ral-la' saca' qui'a, san clëg ca rë'nda' neda', san ca rë'nnu' Li', gunu'.

37 Ni'r böjë' Jesús ga na' nacu'ë bönni' usőd queë', yajxaquë'ë lequë' tasië'. Gudxë' Pedro:

—Simón, ¿rastsu'? ¿Naru' cu rubijtsu' yen lau' tu chi'itëz?

38 Gul-ná' yël len gul-lidzë' Dios, gnábili'-në' cui gata' latj dulú'u yöl-la' lbi'ili' tu' xöhui'. Le nactë bö' nacczli' zoacz sina', san lu yöl-la' bunách queëli' rcuídi'li'.

39 Ni'r zijë' leyúbl Jesús, rulidzë' Dios, len la' tuz ca gnë'.

40 Cati' böjë' leyúbl ga na' nacu'ë, yajxaquë'ë lequë' tasië' le dxia bëchcál lauquë'. Cutu nözcnë' bizxa didza' lubi'ë, lë' Lë'.

41 Cati' böjë' le bunn lzu ga na' nacu'ë, rë' lequë':

—¿Rástsali'? ¿Ruzí'tsa ládxi'li'? Tsca'ti' gaz. Chbdxin dza. Gul-yutsca', Neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, chnadöda' lu na'gac bunách dul-la'.

42 Gul-tsás, huayejru'. Gul-yutsca', chzë'ë bönni' na' udödë' neda' lu na'gac bunách.

Ta'zönë' Jesús

43 Ni' ru'ë didza' ni Jesús, bdxinë' Judas, bönni' nabáblenë' chinnuë' na' da'quë' Jesús, ati' zá'clenë' lë' bönni' zian, nua'quë' guia tuchi' len yag. Nasőla'quë' lequë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi len bönni' gul tu'zejni'i.

44 Judas, bönni' na' rudödë' Jesús lu na'quë' chnului'inë' lequë' tu le gac bë' nu nac Jesús, gnë':

—Bönni' na' utság lahua'-në', Lë' na' Jesús. Gul-sönë' len gul-chő'ë. Gul-yutsquë'.

45 Cati' bdxinë' ni' Judas, la' gbíga'të' ga na' zoë' Jesús len gudxë' Lë':

—Bönni' Usëdi, Bönni' Usëdi.

Ni'r butság lahuë' Jesús.

46 Ni'r gulazönë' Jesús len gulachő'ë Lë' nadzunë'.

47 Ni'r tuë' bönni' ni' dë'ë Jesús glijë' guia tuchi' len benë'-bi' huë' bi'i huen dxin queë' bxuz blau, bchuguë' guid nagbi'.

48 Jesús gudxë' bunách na', rnë':

—¿Narújtsali' nua'li' guia tuchi' len yag quië sönli' neda', runli' ca runli' rzönli'-në' gban?

49 Yugu' dza gzóalena' lbi'ili' rusődgacda' bunách ga nac nchil gdau' ati' cutu gzxönli' neda', san rac cni quië utság le nayúj lu guich la'y.

50 Ni'r guluca'në' Jesús yúgu'të bönni' usőd queë', ta'zxundjë'.

Rzxundjbi' tubi' bi'i ra'bán

51 Zoabi' ca' ni' bi'i ra'bán zajnaubi' Jesús, nuxóaz cuinbi' lari' blaga'. Yugu' bönni' na' nachë'quë' Jesús gulazönë'-bi'

52 san busanbi' lari' na', xguidzbi' buzxundjbi'.

Rdxinë' Jesús lauquë' bönni' yúlahui' blau

53 Gulachő'ë Jesús lahuë' bxuz blau, ati' ni' guludubë' yúgu'të bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i len bönni' gdau' tu'sëdi.

54 Pedro yajnáuë' Jesús zi'tu' zi'tu'z, gyazië' lö'a lidx bxuz blau na' len grő'lenë' tsazxőn ni'a në'ë bxuz blau na', rutsë'i cuinë' ra' gui'.

55 Yugu' bxuz uná bë' len yúgu'të bönni' yúlahui' blau guluguiljë' tu le luspaguë'ë Jesús quië gac la'chuguë' queë' gatië' san cutu bi guludzölnë'.

56 Gulanë̋' queë' Jesús le cunácz bönni' zian, san cutu yajlözgac le gulanë̋' queë'.
57 Ni'r gulazuinë' bönni' gulanë̋' queë' Jesús le cunácz, ta'në̋':
58 —Netu' byőnitu' didza' bë'ë bönni' ni, gnë': "Uquindja' gdau' ni, lë ni naqui lu ni'a lu na' bunách, ati' tsonn dzaz uchisa' yetú le cunaqui lu ni'a lu na' bunách."
59 Ni lë ni, cutu yajlözgac xtídza'quë'.
60 Ni'r gyasë' bxuz blau na' gatsj lahui'l bunách nacuá' ni', len gnabnë' Jesús, rnë':
—¿Naru' cu rubi'tsu' didza'? ¿Bizxa na' ta'në̋' quiu' bönni' ni?
61 Jesús, dxiz zoë', cutu bi didza' rubi'ë. Gnabnë' Lë' leyúbl bxuz blau na', rnë':
—¿Naru' nacu' Li' Cristo, Zxi'në' Dios La'y?
62 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Naca'. Glé'ili' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, soa' cö'a cuitië' yubél Dios napczë' yöl-la' huac cati' ni' huöda' lu böaj luzxbá.
63 Ni'r lu yöl-la' rley queë' bchözë' lari' nacuë' bxuz blau na', rnë':
—¿Nuzxar naquíniru' nu quixjö'?
64 Ryőniczli' ruca'në' Dios ca'z len didza' ru'ë. ¿Nacx runi lbi'ili'?
Yúgu'të' gulachuguë' queë' gatië'.
65 Ni'r gulazú lauquë' la'quë' tu'chijë' Jesús zxöna'. Guluseyjë' lahuë' len glundë' Lë' zi', ta'në̋':
—Gnë ya'atsca' nuzxa na' bë' Li'.
Gulagapë'ë ru'ë Jesús bönni' ni'a në'ë bxuz blau.

Rnë' Pedro cutu nunbë'ë Jesús

66 Cati' ni' zoë' Pedro lö'a zxan yu'u, bdxinbi' ga zoë' bi'i ngul huen dxin queë' bxuz blau na'.
67 Cati' blé'ibi' Pedro, rö'ë rutsë'i cuinë' ra' gui', buyubi' lë', rnabi':
—Da'u ca' li' Jesús, bönni' Nazaret na'.
68 Gdá'baguë'ë Pedro, rnë':
—Cutu núnbë'a-në', len cutu nözda' bizxa na' rnau'.
Burujë' Pedro yajsóë' ga nu ryaz lö'a. Ni'r grödxba' zxi'n druz.
69 Buyubi' lë' leyúbl bi'i ngul huen dxin na', len gzu laubi' rëbi' nup nacuá' ni':
—Bönni' ni dzaguë' lequë'.
70 Leyúbl gdá'baguë'ë Pedro. Yelati' gdzey të Pedro nup nacuá' ni', ta'ná:
—Le nactë dzagu' lequë', le nacu' bönni' Galilea. Yöl-la' rui'z quiu' didza' nac bë'u, le tuz ca rnëli'.
71 Gzu lahuë' Pedro rudxía dö' cuinë', len rneynë' Dios, rnë':
—Cutu ca' núnbë'a-në' bönni' na' rui'li' didza' ca nac queë'.
72 La' grődxtëba' zxi'n druz le buróp lzu. Ni'r yajneynë' Pedro didza' na' bë'ë Jesús, gudxë' lë': "Zi'a cödxlba' zxi'n druz le buróp lzu, tsonn lzu gnau' cutu núnbë'u neda'." Cati' yajneynë' didza' ni, gzu lahuë' rbödxtsquë'.

15

Rdxinë' Jesús lahuë' Pilato, bönni' rna bë'ë

1 Ni' nac zildau', glun xtídza'quë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i len bönni' gdau' tu'sëdi, len yúgu'të bönni' yúlahui' blau. Ni'r gulachë̋'ë Jesús náguë'ë len guludödë' Lë' lu në'ë Pilato, bönni' rna bë'ë.
2 Pilato gnabnë' Jesús, rnë':

—¿Naru' nacu' Li' Bönni' gna bé'inë' bunách judío?
Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Ca nacz rnau'.
3 Zian le guluquíë' Jesús bxuz uná bë'.
4 Ni'r gnabnë' Lë' leyúbl Pilato, rnë':
—¿Naru' cu rubi'tsu' didza'? Bzëtsca' nagu' cáti'ga zian le ta'nḗ' quiu'.
5 Cutu bi didza' bubi'ë Jesús. Ca' guc, bubannë' Pilato.

Ta'chuguë' queë' Jesús gatië'

6 Dë tu le runë' Pilato cati' rac lni na', rusanë' quegac bunách tu bönni' nadzunë' lidx guia, núti'tëz nu ta'náb.
7 Nadzunë' lidx guia bönni' lë' Barrabás, ati' dzagquë' lë' yela'quë' lzë'ë, bönni' guludödcdë' bunách cati' guladá'baguë'ë yúlahui'.
8 Cati' guladxín ni' bunách zian, gulazú lauquë' ta'nabë' lahuë' Pilato gunë' quequë' ca runczë'.
9 Bubi'ë didza' Pilato, rnë':
—¿I rḗ'nili' usana'-në' queëli' Bönni' Gna Bé'inë' Bunách Judío?
10 Cni gnë' Pilato le ráquibe'inë' guludödë' Jesús lu në'ë bxuz uná bë' le tu'zxé'inë' Lë'.
11 Gulagu'ë xla ládxi'gac bunách zian na' bxuz uná bë' na', quië la'nabë' lahuë' Pilato usanë' lu na'quë' Barrabás.
12 Ni'r gnabnë' lequë' leyúbl Pilato, rnë':
—¿Bizxa rḗ'nili' guna' queë' bönni' na' rui'li' lë', Bönni' Gna Bé'inë' Bunách Judío?
13 Glu'ë zidzj didza', ta'nḗ':
—Bdë'ë lë'i yag cruz.
14 Gnabnë' lequë' Pilato, rnë':
—¿Bizxa caz dö' nu'ë?
Leyúbl tu'ë zidzj didza', ta'nḗ':
—Bdë'ë lë'i yag cruz.
15 Le gu'nnë' Pilato gunë' ga la'dzág ládxi'gac bunách zian na', busanë' lu na'quë' Barrabás. Ni'r gna bé'inë' nu quin Jesús, ati' budödë' Lë' lu na'quë' bönni' ludḗ'ë Lë' lë'i yag cruz.
16 Ni'r gulachḗ'ë Jesús lö'a yúlahui' bönni' rjaquë' gdil-l, ati' ni' gulutubë' lza'quë'.
17 Gulugacuë' Jesús lari' xna, len glunë' tu bregui' zxuza' në'i yötsi', guludxíë' icjë'.
18 Ni'r gulazú lauquë' tu'lidzë' Jesús, ta'nḗ':
—Yöl-la' ba li', rna bé'inu' bunách judío.
19 Gulaguinë' gui icjë' len guluchijë' Lë' zxöna'. Guluzechu zxibquë' lahuë', len lu yöl-la' rutítj glunë' Lë' ba la'n.
20 Cati' budx gulutitjë' Lë', gulugűë' lari' xna na' nacuë' ati' gulugacuë' Lë' lari' queëczë'. Ni'r gulachḗ'ë Lë' ni'l yúlahui' na' quië tsajda'quë' Lë' lë'i yag cruz.

Tu'dḗ'ë Jesús lë'i yag cruz

21 Glunë' ga gu'ë yag cruz queë' Jesús bönni' Cirene, rdödzë' ni' zuzḗ'ë ladj guixi'. Lë' Simón, len naquë' xuzcbi' Alejandro len Rufo.
22 Gulachḗ'ë Jesús latj nazí' lei Gólgota, tu didza' hebreo le rna lu didza' xidza', Latj Qui Böga' Icjru'.
23 Glu'ë le gui'jë' Jesús xisi uva nutsi'i nör sla' qui mirra, san Lë' cutu gu'ë.

24 Ni'r guludő'ë Lë' lë'i yag cruz, ati' gulaguisië' lari' nacuë' Jesús, gulazí' qui queëquë' bönni' na' rjaquë' gdil-l. Gulubijë' le gac bë' quië la'nöznë' bizxal gdel-la' qui queëquë'.
25 Nac gdu xsil cati' guludő'ë Lë' lë'i yag cruz.
26 Didza' na' guluzóë' lë'i yag cruz icjlë' Jesús ca nac le tu'quíë' Lë' rna cni: “Bönni' Rna Bé'inë' Bunách Judío.”
27 Tsazxőn guludá'lenë' Jesús lő'igac yag cruz chopë' gban, tuë' cuit lë'ë yubél len yetúë' cuit lë'ë yögl.
28 Cni guc, butság lë na' nayúj lu guich la'y, rna: “Gbáblenë' bönni' tua'dö'.”
29 Bönni' ta'dödë' ni' tu'lídz zi'ë Jesús, tu'tá icjquë', ta'nő':
—¡Ja! ¿Naru' uquindjtsu' gdau' queë' Dios ati' tsonn dzaz uchistsu' lei?
30 Buslá cuinu' na'a len bötj lë'i yag cruz na'.
31 Lëzca' cni tu'titjë' Lë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi, të lza'quë' tuë' yetúë':
—Bunách yubl buslő', san cutu gac uslá cuinë'.
32 Ta'nő' ca':
—¡Ja! ¿Nactsu' Cristo, Bönni' Gna Bé'inë' Bunách Israel? Bötjtsca' na'a lë'i yag cruz quië glé'itu' ati' tséjlë'tu' Li'.
Gululídz zi'ë ca' Lë' bönni' na' da'quë' tsazxőn len Lë' lő'igac yag cruz.

Le guc cati' gutië' Jesús

33 Cati' bdxin gdu huagbídz, bchul gdutë yödzlyú, guc cni ga bdxintë gdu rdöd xhuö.
34 Gdu rdöd xhuö na' bë'ë zidzj didza' Jesús, rnë':
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?
Didza' hebreo ni rna lu didza' xidza': “Dios quia', Dios quia', ¿bizx quië nubíj ladxu'u neda'?”
35 Gulayönnë' didza' ni bönni' nacu'ë ni', ati' ta'nő':
—Gul-zëtsca' nagli'. Elías rulidzë'.
36 Ni'r gxíti'ë bönni' nutsë'ë ladjquë', buxúpinë' nup zi tu le blul ri'j nis. Budő'ë lei lahui gui len bë'ë le xupë' Jesús, rnë':
—Cőztsca'ru', uyuru' chqui' huidë' Elías uzötjë' Lë'.
37 Grödxyë'ë zidzj Jesús, guttë'.
38 Bröza' lari' yödx nal-la' lu gdau', bruj chopl, gdel-la' icjl burujtë zxanil.
39 Bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l zuinë' lahuë' Jesús, blé'inë' ca na' guc grödxyë'ë Jesús, guttë', ati' gnë':
—Le nactë bönni' ni guquë' Zxi'në' Dios.
40 Nacua'nu ca' ni' ngul, zi'tu'z tu'yunu. Nútsa'cnu ladjcnu María Magdalena len Salomé len María, xna'cbi' Jacobo cuidi' len José.
41 Ngul ni yjáclennu Jesús cati' ni' gdë' luyú Galilea, gláclennu Lë', gulagu'nu le glahuë'. Nacua'nu ca' ni' yela'cnu ngul zian gulazá'clennu Lë' lu yödz Jerusalén.

Ta'gu'ë Jesús yeru ba

42 Chza' ral len nac dza tu'pő'ë, dza zi'a gdxin dza la'y quequë' bönni' judío.
43 Qui lë ni na' bidë' José, bönni' yödz Arimatea, naquë' bönni' blau ladjquë' bönni' yúlahui' blau, len rbözë' ca' dza gna bë'ë Dios. Gdu ladxë'ë gyazië' ga na' zoë' Pilato len gnabnë' lë' gu'ë lë' latj u'ë Jesús.
44 Bubannë' Pilato le gnë' chgutië' Jesús, ati' bulidzë' bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l quië gnabnë' lë' chqui' chnatië' Jesús.
45 Cati' byönnë' ca na' gnë' bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, bë'ë José latj u'ë Jesús.

46 Ni'r José na' gu'uë' lari' záqui'tsqui, ati' buzötjë' Jesús lë'i yag cruz len
buchőlinë' Lë' lari' záqui'tsqui na'. Ni'r glu'ë Lë' yeru ba nadj lë'i gui'a guiöj.
Budő'ë tu guiöj blag zxön ga nu ryaz ba na'.
47 Tu'yunu ga na' rgu'ë Jesús María Magdalena len María, xnë'ë José.

16

Rubanë' Jesús lu yöl-la' gut

1 Cati' chnadőd dza la'y quegac bunách judío le nac dza sábado, ta'zi'nu
yugu' le rla' zxix quië tsajlu'cnu Jesús María Magdalena, len Salomé, len
María, xnë'ë Jacobo.
2 Ni' nac zildau' dza domingo, yjacnu ra' yeru ba queë'. Guladxinnu ni'
cati' zi'a blen gbidz.
3 Të lza'cnu:
—¿Nuzxa cuatsa queëru' guiöj na' da' ga nu ryaz ba queë'?
4 Cati' guladxinnu ni', guluyunu len gulalé'inu chnadúa guiöj na', ati' guiöj
zxön nac.
5 Gulayu'nu yeru ba lë'i gui'a guiöj na', ati' ni' gulalé'inu-bi' tubi' bi'i bönni'
ra'bán, nacbi' gbaz la'y queë' Dios. Rö'bi' tsla'a yubél lu yeru ba na', nácubi'
lari' tunn chguichdau'z. Gládxitsquinu.
6 Ni'r gudxbi' lecnu bi'i na', rnabi':
—Cutur gádxili'. Ruguiljli' Jesús, bönni' Nazaret, Nu na' gda' lë'i yag cruz.
Chbubanë'. Cutu zoë' ni. Gul-yú ga ni gulagu'ë Lë'.
7 Gul-tséaj na'a, gul-tsajtixjöi' ca' yugu' bönni' usőd queë' lenca' Pedro, guiëli'
lequë': "Tsijë' Jesús zi'al ca lbi'ili' luyú Galilea. Ni' ulé'ili'-në' ca na' chgudxczë'
lbi'ili'."
8 Ni'r gulurujnu ni', guluzxundjnu ra' yeru ba na' le ta'zxiznu lu yöl-la'
radxi rdzöbi quecnu. Nutu nu glënu ca' le tádxinu.

Ruluí' lahuë' Jesús launu María Magdalena

9 Cati' bubanë' Jesús zildau' dza domingo na', buluí' lahuë' zi'al launu
María Magdalena, ngul na' bubijë' gadx bö' xöhui' gulayú'u lënu.
10 Gyeajnu yajtíxjöi'nu nup na' guladalen Jesús. Nup ni ta'sëbi ládxi'gac len
ta'bődx.
11 Cati' gulayönnë' didza' rui'nu, zoë' nabanë' Jesús ati' blé'icznu Lë', cutu
gulayejlë'ë lënu.

Ta'lé'inë' Jesús chopë' bönni' usőd queë'

12 Gdöd na', nadzá'l buluí' lahuë' Jesús lauquë' chopë' bönni' usőd queë'
yu'uquë' nöz, zjaquë' ga nac ladj guixi'.
13 Ni'r yjaquë', yajtíxjöi'cnë' yezíca'rë', ati' ni xtídza'quë' cutu gulayejlë'ë.

Le rgu'ë Jesús lu na'quë' bönni' gbaz queë'

14 Ga yajseytë, buluí' lahuë' Jesús lauquë' idxineajtë' tsal ni' rö'quë' tahuë',
ati' gdil-lë' lequë' le cutu ta'yejlë'ë Lë' len le nac zid icj ládxi'dau'quë', cutu
gulayejlë'ë xtídza'gac nup na' gulale'i Lë' nubanë'.
15 Ni'r gudxë' lequë', rnë':
—Gul-tséaj gdu yödzlyú tsjenli' lban qui didza' dxi'a laugac yúgu'të bunách.
16 Nu tsejlë' neda' len gdil nis, ulá nu na', san nu cutu tsejlë', grugu qui,
gat nu na'.
17 Le lac bë' ni lunë' bönni' la'yejlë'ë neda'. Lugunë' dxin la' neda', lubijë'
bö' xöhui' yu'ugac bunách len lu'ë didza' yubl.

18 Chqui' la'zönë'-ba' bël lu na'quë', o chqui' li'jë' le nachë́' yöl-la' gut, cutu
bi gun quequë'. La'xóa në'ë nup te'i, ati' luhuöactë.

Ruhuëpë' yehua' yubá Jesús

19 Cati' budx bë́'lenë' lequë' didza' ni Xanru', buchisë' Lë' Dios yehua' yubá
ga ni' grö'ë cuitië' yubél Dios.
20 Gularujë' lequë', rjenquë' lban yúgu'të yödz. Gúclenë' lequë' Xanru',
benë' ga glunë' le nacgac bë' nac gdutë li didza' tu'ë. Ca' nac.

DIDZA DXIA BUZUJË LU GUICH SAN LUCAS

Didza' rgu'ë San Lucas lu në'ë Teófilo

1 Zian nup chglun bayúdx luzúj lu guich, gaz lu dzö' yugu' le naccz, le guc
ga zoaru',
2 catëz na' gululuí'i rë'u nup ni' dza ni'të gulale'i lei, len guluzé didza' qui.
3 Runi neda' nac dxi'a uzuja' quiu' lu guich, gaz lu dzö' yugu' lë ni, Teófilo,
bönni' tsáhui'dau', le chbuguilja' gazxj ga rë' ca nac yúgu'të lë na' guc dza
ni'të.
4 Ruzuja' quiu' lu guich ni quië gnöznu' nac gdutë li lë na' chnazëdu'.

Rulu'ë gbaz la'y queë' Dios ca zi'a galjë' Juan, bönni' uquilë' bunách nis

5 Dza ni'të cati' gna bë'ë luyú Judea Herodes, ni' zoë' bxuz lë' Zacarías.
Nabáblenë' cö' bxuz, nazí' lei Cö' Queë' Abías. Nacnu ca' zxi'n xsoë' Aarón,
bönni' guquë' bxuz blau zi'al, Elisabet, ngul queë' Zacarías na'.
6 Nacquë' tsahui' lahuë' Dios Zacarías len Elisabet, len gdu ládxi'quë' tunë'
ca rna xtidzë'ë Dios len le rna bë' zxba queë'. Cni guc, nutu nu guc bi gnë
quequë'.
7 Nutu nu zoa bi'i quequë', le nacnu ngul huödx Elisabet, ati' chnagulquë'
groptë'.
8 Bdxin dza gul-la' uláz qui cö' na' nabáblenë' Zacarías lunë' dxin lahuë'
Dios, lu yöl-la' bxuz quequë'.
9 Ca nalëbcnë' tunë' bxuz, gul-la' uláz queë' Zacarías gyazië' lu latj la'y qui
gdau' quië uzégui'ë yal lahuë' Xanru' Dios.
10 Tsal ni' ruzégui'ë yal Zacarías na', gulacuá' ni'l yúgu'të bunách, tu'lídz
Dios.
11 La' na'z buluí' lahuë' gbaz la'y queë' Xanru' ga zoë' Zacarías na', zuinë'
tsla'a yubél bcugu la'y ga na' regui yal.
12 Cati' blé'inë' gbaz la'y na' Zacarías, grö'ë baguí'i len gudxi bdzöbnë'.
13 Ni'r gudxë' lë' gbaz la'y na', gnë':
—Zacarías, cutu gádxinu', le chbyönnë' Dios le rnabu' lahuë', ati' uzoanu-bi'
tubi' bi'i bönni'dau' Elisabet, ngul quiu', ati' gu'u labi' Juan.
14 Gata' quiu' le uzi'u xbey len udzijnu', ati' zian nup ludziji ládxi'gac le
guljbi' bi'idau' na',
15 le gáctscabi' zxön lahuë' Dios. Cutu gui'jbi' xisi uva len clëg tu le rsudxi
bunách, ati' gdu sóalenë'-bi' Dios Bö' La'y cati' su lau zi'a galjbi'.
16 Gunë' Juan ni ga luhuöác queë' Xanru' zian bunách Israel.
17 Nörë' Lë' ca Xanru', ati' la'cua'len lë' Bö' na' len yöl-la' huac na'
gulacua'len Elías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios. Cni gunë' quië unë'
tuz nup nacgac xuz len zxi'nquë', len uzéjni'në' nup ta'dá'baga' quië lacquë'
tsahui', len ucözë' bunách lacquë' sina' la'zí' lu na'quë' Xanru'.
18 Gnabnë' gbaz la'y na' Zacarías, rnë':
—¿Bizxa gac bë' quië gnözda' lac lë ni? Chnagula' neda' len chnagulnu ca'
ngul quia'.
19 Bubi'ë didza' gbaz la'y na', rnë':
—Neda' lea' Gabriel. Runa' dxin lahuë' Dios. Lëczë' bsölë'ë neda' güí'lena'
li' didza', len quíxjöi'da' li' didza' dxi'a ni.
20 Na'a, le cutu gyéjlë'u xtidza'a, gcödzu' len cutur gac gneu' cati' gacr lë ni.
Yúgu'të lë ni udxín cati' gdxin dza qui.

21 Tsal ni' tac lë ni, nacuá' ni'l bunách, ta'bözë' Zacarías, ati' tu'bannë' le
rdzeynë' xtsey ga na' zoë' lu latj la'y.
22 Cati' burujë' Zacarías, cutu guc güí'lenë' lequë' didza', ati' gláquibe'inë'
blé'inë' tu le bului'inë' lë' Dios lu latj la'y. Bulá' bului'zë' Zacarías, buzéjni'në'
lequë', le curác gnë'.
23 Cati' bza'a yugu' dza na' ral-la' gunë' dxin lahuë' Dios Zacarías, ni'r böjë'
lidxë'.
24 Gdöd yugu' dza na' bia'nu-bi' lë'nu bi'idau' Elisabet, ngul queë' Zacarías
na', ati' gdu gayu' beo' buga'nznu yu'u. Gza' ládxi'nu,
25 rnanu:
—Cni runë' quia' Xanru'. Ruzá' ladxë'ë quia' bi'idau', len runë' ga cutur
utui'da' laugac bunách.

Rguíxjö'ë gbaz la'y ca zi'a galjbi' Jesús

26 Cati' chguc xop beo', buluí' lahuë' gbaz la'y na', le bsölë'ë lëczë' Gabriel
Dios, tsijë' Nazaret, tu yödz luyú Galilea.
27 Dios bsölë'ë lë' ni' tsajyúë'-bi' tubi' bi'i ngul ra'bandau' lëbi' María.
Chnazí' lu na'bi' María utság ná'lenbi'-në' bönni' lë' José. Naquë' José zxi'n
xsoë' David, bönni' gna bé'inë' bunách Israel.
28 Cati' gyazië' Gabriel na' ga zoabi' María, gudxë'-bi':
—Padiux. Dios ruzá' ladxë'ë quiu'. Zóalenë' li' Xanru' Dios. Lëczë' benë' ga
nacru' li' bica' ba ca yúgu'të ngul.
29 Cati' blé'ibi' gbaz la'y na' María, grö'bi' baguí'i ni'a qui didza' na' bë'ë,
len rubani ládxi'bi' nacx rna didza' na' bulidzë'-bi' gbaz la'y na'.
30 Ni'r gudxë'-bi' gbaz la'y na', rnë':
—María, cutu gádxinu', le chbdél-li'nu' le ruzá' ladxë'ë quiu' Dios.
31 Na'a, tsu'ubi' lë'u tubi' bi'idau', ati' uzú'-bi' tubi' bi'i bőnni'dau', ati' gu'u
labi' Jesús.
32 Jesús ni gáctërë' blau, len si' Lë' Zxi'në' Dios, Nu nactër blau. Xanru' Dios
gunë' ga gna bë'ë ca na' gna bë'ë David, xuz gul gdöd queë'.
33 Jesús na' gna bé'itecznë' bunách Israel, ati' le gna bë'ë Lë' gatga udx qui.
34 Ni'r gnábibi' gbaz la'y na' María, rnabi':
—¿Nacxcz gac lë ni, le cutu zóalena' bönni'?
35 Bubi'ë didza' gbaz la'y na', rë'-bi':
—Gdxinë' ga zu' Dios Bö' La'y, ati' soalen li' yöl-la' huac queë' Dios, Nu
nactër blau, le gac ga zu' ca tu zxul rgu'u böaj. Qui lë ni na' bi'i bőnni'dau'
na' ral-la' galjbi', tsu'ubi' lu në'ë Dios, ati' si' labi' Zxi'në' Dios.
36 Yetú ca', Elisabet, ngul di'a dza quiu', chnua'nu-bi' ca' lë'nu tubi' bi'i
bőnni'dau' zal-la' chnagulnu. Gulanë' queënu: “Nacnu ngul huödx”, san
chzeaj xop beo' nua'nu-bi' lë'nu bi'idau' na'.
37 Cutu bi zoa le cusáqui'në' Dios.
38 Ni'r María gnabi':
—Ni zoa'. Tsaz naca' huen dxin queë' Xanru'. Gac quia' ca na' chgnau'.
Ni'r la' buza'të' gbaz la'y na' ga zoabi' María.

María zajyubi'-nu Elisabet

39 La' dza ni'z gyu'ubi' nöz María, ati' jarélu'bi' gyeajbi' ga nac guí'adau',
bdxinbi' tu yödz luyú Judea.
40 Ni' gyazbi' lidxë' Zacarías len gudxbi'-nu Elisabet:
—Padiux.
41 Cati' byőninu Elisabet didza' na' bë'bi' María, la' butatë cuinbi' bi'i
huë'ndau' na' yu'ubi' lë'nu, ati' dusóalenë'-nu Dios Bö' La'y.

42 Ni'r bë'nu zidzj didza' Elizabet, rnanu:
—Chnunë' Dios ga nacru' li' bica' ba ca yúgu'të ngul len chnunë' ca' ga nacbi' bica' ba bi'idau' na' yu'ubi' lë'u.
43 ¿Núzxatë neda', za'nu quia' xnë'ë Xana'?
44 Cati' byönda' didza' bë'u, bulidzu' neda', lu yöl-la' rudziji queëbi' la' butatë cuinbi' bi'i huë'ndau' ni yu'ubi' lë'a.
45 Bica' bau' li' le gyéjlë'u xtidzë'ë gbaz la'y, ati' udxíncz lë na' gudxë' li' uláz queë' Xanru'.
46 Ni'r gnabi' María:
“Gdu ladxa'a runa' Xanru' zxön,
47 Len rudziji ládxi'lena'-në' Dios, Nu ruslá neda'.
48 Dioscz buzá' ladxë'ë quia' neda'.
Yu'a lu në'ë, tsaz naca' huen dxin queë'.
Na'a su lau, ca nac quia' la'ná:
‘Bica' ba ngul na'.’
49 Zxöntër nac le benë' quia' Dios uná bë'.
La'y nac lë'.
50 Lë' ruhuechi' ládxi'teczë' bunách tadxi Lë'
Na'a dza len dza zi'a za'c.
51 Yugu' yöl-la' huac zxön chbenë' Lë'.
Buzötjë' nup glun zxön yöl-la' rejni'i quegac.
52 Bugűë' yöl-la' uná bë' quegac nup glac blau,
Len benë' ga glac blau nup glac nöxj ladxi'.
53 Benë' ga guluhuőlj guladze'i nup guladún,
Len buca'në' ca'z nup gulale'i yöl-la' tsahui'.
54 Gúclenë' bunách Israel, nup na' tun xchinë',
Le yajneynë' lequë' len buechi' ladxë'ë lequë'.
55 Benë' ca gzxi' lu në'ë gunë' quequë' xuz xtau'ru'
Lenca' queë' Abraham len quegac zxi'n xsoë'.”
56 Bugá'nlenbi'-nu Elisabet María gdu ca tsonn beo', ati' gdöd ni' böajbi' lidxbi'.

Le guc cati' guljë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis

57 Cati' bdxin dza ral-la' soabi' bi'idau' queënu Elisabet, buzoanu-bi' tubi' bi'i bőnni'dau'.
58 Gulayöni dzag yu'u queënu len yugu' di'a dza queënu ca na' guc, buechi' ladxë'ë-nu Dios, ati' guludzíjilen lënu.
59 Cati' chguc xunu' dza zoabi' bi'idau' na', guladxinë' di'a dza queënu quië la'chuguë' lu xpéla'bi' bi'i bőnni'dau' na' lë na' gac bë' náquibi' queë' Dios, ati' të'nnë' lu'ë labi' Zacarías ca na' lë' xuzbi'.
60 Ni'r bubi'inu didza' Elisabet, xna'bi', rnanu:
—Cutu. Juan si' labi'.
61 Gulanabnë'-nu, ta'nő':
—¿Bizx queë? Nutu nu di'a dza quiu' lë' Juan.
62 Ni'r gululá' gulului'znë', gulanabnë' xuzbi' nacx rë'nnë' gu'ë labi'.
63 Gnabë' tu blagdau' Zacarías na', ati' buzujë' lahui cni: “Juan lëbi'.” Gulubannë' yúgu'të'.
64 La' ni'z böaljtë ru'ë Zacarías na' len buguitjtë ludxë'ë, ati' bë'ë didza' le glu'ë Dios yöl-la' ba.
65 Ni'r gládxinë' len gulubannë' yúgu'të dzag yu'u quequë', ati' yúgu'të yödzdau' nacuá' lu guí'adau' luyú Judea, gzë didza' ca guc lë ni.
66 Gulazá' ládxi'gac yúgu'të nup gulayöni ca na' guc, ta'ná:

—¿Nacxcz gacbi' bi'i bőnni'dau' ni? Le nactë zóalenë'-bi' Xanru'.

Didza' bë'ë Zacarías uláz queë' Dios

67 Ni'r dusóalenë' Zacarías, xuzbi' Juan, Dios Bö' La'y, ati' bë'ë didza' uláz
queë' Dios, rnë':
68 "Yöl-la' ba Dios, Xangac bunách Israel
Le duyúë' rë'u, bunách queë', len böa'uë' rë'u.
69 Bsölë'ë queëru' Nu uslá rë'u,
Len yöl-la' huac zxön qui,
Nu na' gulj ladj zxi'n xsoë' David,
Huen dxin queë' Dios.
70 Dza ni'të gzxi' lu në'ë gunë' cni,
Nac ca na' gnë' lu rú'aquë' bönni' glu'ë didza' uláz queë'.
71 Gzxi' lu në'ë uslő' rë'u
Lu na'gac nup ta'léy rë'u
Lenca' lu na'gac nup cuta'le'i rë'u dxi'a.
72 Gzxi' lu në'ë huechi' ladxë'ë xuz xtau'ru'
Len tsajneynë' le gzxi' lu në'ë le nac la'y.
73 Lë ni benë' tsutsu xtidzë'ë gzxi' lu në'ë,
Le gunë' queë' Abraham, xuzru' gul gdöd,
Le nac tu le ral-la' gunë' queëru' rë'u.
74 Gzxi' lu në'ë uslő' rë'u
Lu na'gac nup cuta'le'i rë'u dxi'a
Quië cutur gádxiru' gunru' xchinë' Lë',
75 Len quië gacru' ba'a ladxi' len gdu dxi'a
Lahuë' Lë' yúgu'të dza soaru' gbanru'.
76 Li', zxí'na'dau', si' lau' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios Nu nactër blau
Le tsajnöru' ca Xanru'cz, upa'u nöz ga tödë'.
77 Gunu' ga la'nözi bunách queë' ca gac lulá
Len ca na' unít lahuë' Dios dul-la' nabága'quë'.
78 Cni gac, le ruhuéchi'tsca ladxë'ë rë'u Dios
Len runë' ga tsení' queëru' Nu nac yení' gdu.
79 Lei gunn yení' ga nacuá' nup nacuá' gap nac chul len gap nac lu zxul qui yöl-la' gut
Quië ugú'u rë'u nöz ga cö' dxi ládxi'dau'ru'."
80 Gzxönbi' bi'i bőnni'dau' na' len bdip ládxi'bi'. Gzoazbi' gap nac lu latj ca'z
cati' bdxinr dza buluí' laubi' laugac bunách Israel.

2

Le guc cati' guljbi' Jesús

1 La' dza ni'z gna bë'ë Augusto César la'yáz lu guich yúgu'të bunách nacuá'
yödzlyú.
2 Cati' zi'al lzu gulayáz lu guich ni, rna bë'ë luyú Siria bönni' lë' Cirenio.
3 Yúgu'të bunách yjac yödz qui queëquë' ga na' nababquë' quië la'yazië' lu
guich.
4 Gzë'ë José yödz Nazaret luyú Galilea, zijë' luyú Judea, len bdxinë' yödz
Belén, ga ni' guljë' David, le naquë' José zxi'n xsoë' David na'.
5 Gyijë' ni' José quië tsazië' lu guich, ati' dzagbi'-në' María, bi'i ngul nazí'
lu na'bi' utság ná'lenbi' lë', len chzoa soabi' bi'idau' queëbi'.
6 Cati' ni' nacu'ë lu yödz Belén, bdxin dza soabi' bi'idau' queëbi'.

7 Ni' buzoanu-bi' tubi' bi'i bőnni'dau', bi'i zi'al queënu. Buchőlinu-bi' yugu' lári'dau', ati' gdixjnu-bi' tu lu yu'udau' ga ta'gú'u le táguba' böa' quegac bunách yu'ugac nöz. Cni guc, le cutu bdzöli latj la'cu'ë lu yu'u ga ni' ta'dxinë' bönni' yu'ugac nöz.

Tu'luí' lahuë' gbaz la'y queë' Dios ga nacu'ë bönni' tu'yúë'-ba' bö'cu' zxila'

8 Gal-la' ra' yödz Belén nacu'ë ladj guixi' bönni' tu'yúë'-ba' bö'cu' zxila', tun chi'ë-ba' chdzö'l.
9 La' bului'të lahuë' gbaz la'y queë' Xanru' ga na' nacu'ë. Glu'u yení' ga na' nacu'ë yöl-la' yení' queë' Xanru', ati' gládxinë'.
10 Ni'r gudxë' lequë' gbaz la'y na', rnë':
—Cutu gádxili'. Na'a rguíxjöi'da' lbi'ili' didza' gun ga udzíjitsquili', le luzí' ca' xbey yúgu'të bunách.
11 Na'a chguljbi' ladzë' David Nu uslá lbi'ili'. Nu ni nac Cristo, Xanru'.
12 Lë ni gac bë' nu nacbi'. Udzőlili'-bi' bi'idau' na', narőlibi' yugu' lári'dau' len dëbi' tu lu yu'udau' ga ta'gú'u le táguba' böa' quegac bunách yu'ugac nöz.
13 Ga na' zoë' gbaz la'y na', tu tsalz gululuí' lauquë' zianr ca' gbaz la'y queë' Dios, narujquë' yehua' yubá len ta'gu'ë Dios yöl-la' ba, ta'nő':
14 Yöl-la' ba Dios zoë' xtsa',
Ati' gac luyú le cuequi dxi ládxi'dau'quë'
Bönni' rdzag ladxë'ë lequë' Dios.
15 Cati' guluző'ë gbaz la'y na' ga ni' nacu'ë, zhuöjquë' yehua' yubá, ni'r glë lza'quë' tuë' yetúë' bönni' uyú bö'cu' zxila' na', ta'nő':
—Uyéajtsca'ru' Belén quië glé'iru' lë ni chguc ca na' chbului'inë' rë'u Xanru'.
16 Jarélu'quë' yjaquë' ati' yajxáca'quë' María len José, lenca' bi'idau' na', dëbi' tu lu yu'udau' ga ta'gú'u le táguba' böa' quegac bunách yu'ugac nöz.
17 Cati' gulalé'inë' lëbi', gulaguíxjö'ë lë na' zi'a gudxë' lequë' gbaz la'y na' ca nac queëbi' bi'idau' na'.
18 Gulubani yúgu'të nup gulayöni didza' glu'ë bönni' uyú bö'cu' zxila' na'.
19 Glu'uz icj nagnu yugu' didza' ni María, ati' gza' ládxi'nu ca nac qui.
20 Zhuöjquë' bönni' na' uyú bö'cu' zxila', tunë' zxön Dios len ta'gu'ë Lë' yöl-la' ba ni'a qui yúgu'të lë na' gulayönnë' len gulalé'inë', le guc ca na' gudxë' lequë' gbaz la'y na'.

Ta'gu'ë-bi' bi'idau' Jesús lu në'ë Dios

21 Cati' chguc xunu' dza zoabi' bi'idau' na', gulachuguë' lu xpőla'bi' lë na' nac bë' náquibi' queë' Dios, ati' glu'ë labi' Jesús ca na' chbë'czë' labi' gbaz la'y na' zi'al cati' zi'a tsu'ubi' lë'nu xna'bi'.
22 Cati' chbza'a dza qui le tu'pá' cuincnu ngul ca rna bë' zxba queë' Moisés, gulachő'ë-bi' bi'idau' Jesús Jerusalén quië la'gu'ë-bi' lu në'ë Xanru' Dios.
23 Cni glunë', le nayúj lu guich lu zxba queë' Xanru' le rna: "Yúgu'tëbi' bi'i bőnni'dau' naccbi' bi'i zi'al queënu xna'cbi', lubijë'-bi' quizi queë' Xanru' Dios."
24 Qui lë ni na' yjaquë' ni' quië ludödcdë'-ba' len la'gu'quë'-ba' lahuë' Dios chopba' gúgudau' o chopba' budödau' ca na' rna bë' zxba queë' Xanru' Dios.
25 Dza ni'z zoë' Jerusalén tu bönni' lë' Simeón. Bönni' ni naquë' tsahui' len rej ladxë'ë Dios. Rbözë' Nu na' gsölë'ë Dios, Nu gaclen bunách Israel. Zóalenë' Simeón na' Dios Bö' La'y,
26 len chbului'inë' lë' cutu gatië' cati' glé'irnë' Cristo, Nu na' gsölë'ë Xanru' Dios.

27 Bdxinë' Simeón na' nchil gdau' le bchë'ë lë' ni' Dios Bö' La'y. Cati'
gulachḗ'ë-bi' bi'idau' Jesús nchil gdau' xuz xna'bi' quië lunë' queëbi' ca rna
bë' zxba na',
28 ni'r bunidë'-bi' Simeón na', len gyij ladxë'ë Dios, rnë':
29 "Xana', na'a huac gunnu' neda' latj gatia',
Soa dxi ladxa'a
Le chguc le gudxu' neda', huen dxin quiu'.
30 Chblé'ida' Nu na' buzoaczu', Nu uslá bunách,
31 Nu na' rulú'u lahui laugac yúgu'të bunách.
32 Lëbi' nacbi' yení' uzení' bunách gza'a
Len nacbi' ca' yení' quegac bunách Israel quiu'."
33 Gulubannë' José len María, xna'bi' bi'idau' Jesús, ca nac lë na' gnë'
Simeón ca nac queëbi' Jesús.
34 Gnabnë' Dios Simeón gunë' ga gac dxi'a quequë', ati' gudxë'-nu María,
xna'bi' Jesús, rnë':
—Byutsca'. Bi'i ni nuzóë'-bi' Dios quië gunbi' ga la'chixi bunách zian, ati'
luhuöás bunách zian ladj bunách Israel. Gacbi' tu le nac bë', ati' la'nḗ queëbi'
bunách.
35 Gac cni quië la'lá' lahui le ta'zá' ládxi'gac bunách zian. Yugu' lë ni lac
quiu' ca tu guia tuchi' le tsaz ládxi'da'u.
36 Zoanu ca' ni' Ana, ngul rui'nu didza' uláz queë' Dios. Nacnu zxi'në'
Fanuel, bönni' nababë' di'a dza queë' Aser. Chnagúltscanu Ana na', le
gzóalennu bönni' queënu gdu gadx iz gdöd gucnu ra'bandau',
37 ati' bga'nnu uzḗb cati' bdxintë dza chyu'unu gdu ca taplalj yu tap iz.
Cutu ca' rubí'i ruza'nu ga nac nchil gdau'. Rël len të dza rej ládxi'nu-në' Dios,
runnu gubás len rulidznu-në' Dios.
38 La' na'z bdxíntënu ni', rënu-në' Dios: "Xclenu'." Gdíxjöi'nu yúgu'të bunách
ca nac queëbi' bi'idau' Jesús, bunách na' nacuá' Jerusalén, ta'bőz dza gdxin
Nu na' gsölë'ë Dios gaclen bunách.

Zhuöjquë' José len María yödz Nazaret

39 Gdöd glunë' José len María yúgu'të le rna bë' zxba queë' Xanru' Dios,
yhuöjquë' ladzquë' Nazaret luyú Galilea.
40 Gzxönbi' bi'idau' Jesús len bdip ládxi'bi'. Guta' queëbi' yöl-la' rejni'i, ati'
zxön nac le ruzá' ladxë'ë queëbi' Dios.

Rudxinbi' bi'idau' Jesús nchil gdau'

41 Yugu' iz rjaquë' Jerusalén xuz xna'bi' Jesús cati' rac Lni Pascua, lni
tu'spanë' bönni' judío ca benë' Dios, bubijë' xuz xtau'quë' luyú Egipto.
42 Cati' chyu'ubi' chinnu iz bi'i Jesús, yjaquë' Jerusalén ca tunczë' cati' rac
lni na'.
43 Cati' gdöd lni, zhuöjquë', san buga'nbi' Jerusalén bi'idau' Jesús, san cutu
táquibe'inë' José len María, xna'bi' Jesús.
44 Le táquinë' nútsa'bi' ladj bunách zian yú'ulengac lequë' nöz, tu dza nayá'
gulazḗ'ë. Ni'r cati' guluguiljë'-bi' gap nacuá' di'a dza quequë' len gap nacuá'
nup núnbë'quë'
45 cutu guludzölnë'-bi'. Qui lë ni na' yhuöjquë' Jerusalén, zajtiljquë'-bi'.
46 Cati' chguc dza bunn, guludzölnë'-bi' ga nac nchil gdau', rö'bi' gatsj
láhui'lë' bönni' gdau' tu'sëdi, ruzḗ nagbi' didza' tu'ë len rnabi yúdxibi' lequë'.
47 Gulubani yúgu'të nup gulayöni didza' bë'bi' ca nac yöl-la' rejni'i queëbi'
len ca nacgac didza' bubi'ibi'.
48 Cati' gulalé'inë'-bi' xuz xna'bi', gulubannë', ati' gudxnu-bi' xna'bi', rnanu:

—Zxi'na', ¿bizx quië benu' cni queëtu'? Byutsca', len yöl-la' ruúbi ruguí'i buguiljtu' li' neda' len xuzu'.
49 Ni'r gudxbi' lequë' Jesús, rnabi':
—¿Bizx quië buguiljli' neda'? ¿Naru' cu nőzili' run bayúdx guna' xchinë' Xuza'?
50 Cutu gulayéjni'në' xuz xna'bi' didza' na' gudxbi' lequë'.
51 Bőajlenbi' lequë' Jesús, budxinbi' Nazaret, ati' benbi' ca rna xtídza'quë' xuz xna'bi'. Glu'znu icj ládxi'dau'nu yúgu'të lë ni María, xna'bi' Jesús.
52 Rata'r queëbi' bi'i Jesús yöl-la' rejni'i, len rzxönbi'. Burujbi' dxi'a lahuë' Dios len laugac bunách.

3

Lban runë' Juan, bönni' ruquilë' bunách nis

1 Cati' chguc chinu iz rna be'inő' gdutë yödzlyú Tiberio César, ati' rna bë'ë Poncio Pilato luyú Judea, ati' Herodes rna bë'ë ca' luyú Galilea, ati' Felipe, böchë'ë Herodes na', rna bë'ë luyú Iturea len luyú Traconite, ati' Lisanias rna bë'ë luyú Abilinia,
2 yugu' dza na' nacquë' bxuz blau Anás len Caifás, ati' la' na'z Dios bő'lenë' Juan, zxi'në' Zacarías, didza' cati' ni' zoë' Juan lu latj ca'z.
3 Rdë' Juan ni yúgu'të latj nacuá' ra' yegu Jordán, runë' lban ca ral-la' la'díl nis nup tu'bí'i ládxi'gac quië unít lahuë' Dios dul-la' nabága'quë'.
4 Guc cni ca na' nayúj lu guich la'y yugu' didza' bë'ë Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, rna:
Ryön chi'ë bönni' rulidzë' lu latj ca'z, rnë':
“Gul-pá' nöz gdxin queëli' Xanru'.
Gul-bíj li yugu' nöz las tödë'.
5 Gdző'igac yúgu'të gap nac röga'.
Luhuöác lachi' yúgu'të gui'a sib len guí'adau'.
Lurúj li nöz nayéycj narőligac,
Ati' luhuöác dxi'a nöz guiöj.
6 La'le'i yúgu'të bunách Nu na' gsölë'ë Dios, Nu uslá bunách.”
7 Cati' gularúj bunách zian quië la'díl nis lu në'ë Juan, lë' gudxë' lequë':
—Lbi'ili', di'a dza quecba' bël snia'. ¿Nuzxa buluí'i lbi'ili' gzxundjli' yöl-la' rusyúdx zi'a gac quegac bunách?
8 Na'a, gul-gún le lac bë' chbubí'i ládxi'li' len cutu sa' ládxi'li', cugnali': “Nactu' tsahui' le nactu' zxi'n xsoë' Abraham”, le rëpa' lbi'ili', huac quel-lë'ë Dios yugu' guiöj ni len gunë' ga luhuöác zxi'n xsoë' Abraham.
9 Nacli' ca yugu' yag. Chzoa rböz guia huag gchugu yugu' yag. Yúgu'të yag cuta'bía le nac dxi'a, la'chuguë' yag na' len la'gu'ë leygac lu gui'.
10 Ni'r gulanabi lë' bunách nacuá' ni', ta'ná:
—¿Nacx gúntsatu'?
11 Bubi'ë didza' Juan, rë' lequë':
—Nu dë chop zxey ral-la' unődzj qui nu cudő qui, ati' nu dë le gagu, lëzca' cni ral-la' quis quegac nup cudő le lagu.
12 Guladxinë' ca' ni' quië la'dilë' nis la'quë' bönni' tu'quizxjë' lazgac bunách uláz qui yödz zi'tu', ati' gulanabnë' lë', ta'nő':
—Bönni' usëdi, ¿nacx gúntsatu' netu'?
13 Juan gudxë' lequë':
—Cutu uquizxjrli' tsca le chgna bé'inë' lbi'ili' bönni' uná bë'.
14 Gulanabnë' ca' lë' la'quë' bönni' rjaquë' gdil-l, ta'nő':

—¿Nazx netu', nacx guntu'?
Juan gudxë' lequë':
—Cutur gun gádxili' nitú bunách quië cúali' le dë qui. Cutur gnëli' quegac bunách le cunácz quië gunli' ga la'guízxj lbi'ili', san gul-dzág ládxi'li' tsca razxjli'.
15 Ta'zá' ládxi'gac bunách na' ta'bőz Nu na' ral-la' gsölë'ë Dios, chqui' naquë' Juan na' bönni' lë' Cristo.
16 Bubi'ë didza' Juan, gudxë' yúgu'të', rnë':
—Le nactë neda' ruquila' lbi'ili' nis, san zë'ë bönni' gunë' le ruluí'z yöl-la' rdil nis ni, gchizië' lbi'ili' Dios Bö' La'y len le nac gui' queë'. Bönni' ni naprë' yöl-la' uná bë' ca neda', ati' neda' cutu naca' lsaca' gleycja' lölë' nudë'ë.
17 Zönë' lu në'ë bcö' queë' ati' ulubë' ga rlub zxoa' xtil queë', lë ni ruluí' le gac quegac bunách. Utubë' zxoa' xtil, len cu'ë lei xlatji, san bëb qui uzégui'ë lu gui' le gatga ul.
18 Ca nacgac didza' ni len yela'gac zian didza' le bchizië' icj naggac bunách, benë' lban Juan lauquë' qui didza' dxi'a.
19 Juan na' buquíë' Herodes, bönni' rna bë'ë, le zóalenë'-nu Herodías, ngul queë' Felipe, bönni' böchë'ë, lenca' le runë' zian le cunác.
20 Ni'r benë' Herodes tu le nacr huia'dö', glu'ë lidx guia Juan na'.

Rdilë' nis Jesús

21 Dza na' zi'a gdzunë' lidx guia Juan, cati' ni' ruquilë' bunách nis, bdilë' ca' nis Jesús. Cati' ni' rulidzë' Dios, gyalj luzxbá
22 ati' bötjë' Dios Bö' La'y, bdxinë' ga na' zoë' Jesús. Buluí' lahuë', rnë'ë ca tuba' budödau', ati' byön chi'i Nu rui' didza' yehua' yubá, rna:
—Li' nacu' Zxi'na'. Nadxi'ida' Li' len rdzag ladxa'a Li'.

Yugu' xuz xna' gul queë' Jesús

23 Cati' gzu lahuë' runë' xchinë' Jesús, yu'ë ca chi uruá' iz. Taqui bunách naquë' zxi'në' José. Jesús naquë' zxi'n xsoë' Elí,
nu na' naquë' xuznu María.
24 Elí na' guquë' zxi'në' Matat,
nu ni guc zxi'në' Leví,
nu ni guc zxi'në' Melqui,
nu ni guc zxi'në' Jana,
nu ni guc zxi'në' yetúë' José.
25 José ni guquë' zxi'në' Matatías,
nu ni guc zxi'në' Amós,
nu ni guc zxi'në' Nahum,
nu ni guc zxi'në' Esli,
nu ni guc zxi'në' Nagai.
26 Nagai na' guquë' zxi'në' Maat,
nu ni guc zxi'në' yetúë' Matatías,
nu ni guc zxi'në' Semei,
nu ni guc zxi'në' yetúë' José,
nu ni guc zxi'në' Judá.
27 Judá na' guquë' zxi'në' Joana,
nu ni guc zxi'në' Resa,
nu ni guc zxi'në' Zorobabel,
nu ni guc zxi'në' Salatiel,
nu ni guc zxi'në' Neri.
28 Neri na' guquë' zxi'në' yetúë' Melqui,

nu ni guc zxi'në' Adi,
nu ni guc zxi'në' Cosam,
nu ni guc zxi'në' Elmodam,
nu ni guc zxi'në' Er.
29 Er na' guquë' zxi'në' Josué,
nu ni guc zxi'në' Eliezer,
nu ni guc zxi'në' Jorim,
nu ni guc zxi'në' yetúë' Matat.
30 Matat na' guquë' zxi'në' Leví,
nu ni guc zxi'në' Simeón,
nu ni guc zxi'në' Judá,
nu ni guc zxi'në' yetúë' José,
nu ni guc zxi'në' Jonán,
nu ni guc zxi'në' Eliaquim.
31 Eliaquim na' guquë' zxi'në' Melea,
nu ni guc zxi'në' Mainán,
nu ni guc zxi'në' Matata,
nu ni guc zxi'në' Natán.
32 Natán na' guquë' zxi'në' David,
nu ni guc zxi'në' Isaí,
nu ni guc zxi'në' Obed,
nu ni guc zxi'në' Booz,
nu ni guc zxi'në' Salmón,
nu ni guc zxi'në' Naasón.
33 Naasón na' guquë' zxi'në' Aminadab,
nu ni guc zxi'në' Aram,
nu ni guc zxi'në' Esrom,
nu ni guc zxi'në' Fares,
nu ni guc zxi'në' yetúë' Judá.
34 Judá na' guquë' zxi'në' Jacob,
nu ni guc zxi'në' Isaac,
nu ni guc zxi'në' Abraham,
nu ni guc zxi'në' Taré,
nu ni guc zxi'në' Nacor.
35 Nacor na' guquë' zxi'në' Serug,
nu ni guc zxi'në' Ragau,
nu ni guc zxi'në' Peleg,
nu ni guc zxi'në' Heber,
nu ni guc zxi'në' Sala.
36 Sala na' guquë' zxi'në' Cainán,
nu ni guc zxi'në' Arfaxad,
nu ni guc zxi'në' Sem,
nu ni guc zxi'në' Noé,
nu ni guc zxi'në' Lamec.
37 Lamec na' guquë' zxi'në' Matusalén,
nu ni guc zxi'në' Enoc,
nu ni guc zxi'në' Jared,
nu ni guc zxi'në' Mahalaleel,
nu ni guc zxi'në' yetúë' Cainán.
38 Cainán na' guquë' zxi'në' Enós,
nu ni guc zxi'në' Set,

nu ni guc zxi'në' Adán,
nu ni guc ca zxi'nczë' Dios.

4

Rzi' bë' Jesús Satanás tu' xöhui'

1 Buzé'ë Jesús ra' yegu Jordán, gdu zóalenë' Lë' Dios Bö' La'y, ati' Dios Bö' La'y na' bchë'ë Jesús lu latj ca'z.
2 Gzoë' ni' Jesús gdu ca choa' dza, ati' gzxi' bë' Lë' tu' xöhui' quië gun ga gchíxinë' Jesús. Cutu bi gdahuë' Jesús yugu' dza na', ati' gdödr ni' rdunë'.
3 Ni'r gudx Jesús tu' xöhui' na', rna:
—Chqui' nacczu' Li' Zxi'në' Dios, gnatsca' luhuöác yöt xtil guiöj ni.
4 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lei:
—Nayúj lu guich, rna: “Clëgz yöt xtil nabánigac bunách, san nabánigac ca' yúgu'të xtidzë'ë Dios.”
5 Ni'r bchë' Jesús tu' xöhui' na' ga nac tu lu gui'a sib ati' tu chi'idau'z buluí'i Lë' yúgu'të xlatjgac nup ta'ná bë' yödzlyú.
6 Rë Jesús tu' xöhui' na', rna:
—Gunna' quiu' yúgu'të xlatjgac nup ta'ná bë' ni len yöl-la' tsahui' quegac, le nadőd lu na'a yúgu'të lë ni, ati' nu rë'nzda' ru'a qui.
7 Chqui' Li' uzechu zxibu' lahua' gunu' neda' zxön, yúgu'të lë ni gaqui quiu'.
8 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lei:
—Bcuit ga zoa', Satanás, le nayúj lu guich la'y le rë netu', rna: “Xanu' Dios tsej ladxu'u-në', len tuzë' Lë' gunu' xchinë'.”
9 Ni'r bchë' Jesús Jerusalén tu' xöhui' na', ati' budxía Lë' cju'u gdau', len rë Lë':
—Chqui' nacu' Zxi'në' Dios, busládzu'tsca' cuinu' ni
10 le nayúj lu guich la'y, rna:
Dios gsölë'ë gbaz la'y queë', láclenë' Li'.
11 Lu na'quë' luchisë' Li'
Cui tsajchegu'u guiöj, cugunu' zi' ni'u.
12 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lei:
—Nayúj lu guich la'y, rë netu': “Cutu si' bë'u Xanu' Dios.”
13 Cati' cutu budzöli yetú le si' bë' Jesús tu' xöhui' na', buzá' ga zoë' tu chi'idau'.

Rzu lahuë' Jesús runë' xchinë' luyú Galilea

14 Böjë' Jesús luyú Galilea, dë lu në'ë yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y. Gzë didza' ca nac queë', ati' gulayöni bunách nacuá' yúgu'të yödz gdu zbi'il.
15 Busëdnë' bunách Jesús gap nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' glun Lë' zxön yúgu'të bunách ni'.

Le benë' Jesús yödz Nazaret, ga nac ladzë'

16 Ni'r budxinë' Jesús yödz Nazaret ga ni' gzxönë'. Cati' bdxin dza la'y quequë' bönni' judío, ca runczë' Jesús, gyazië' lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' gzuinë' quië ulabë' tu le nayúj lu guich la'y.
17 Guludödë' lu në'ë Jesús guich ga na' nayúj didza' bë'ë Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios. Cati' bsaljë' guich na', bdzölnë' ga nayúj lu guich le rna:
18 Zóalenë' neda' Bö' La'y queë' Xanru'
Le nubijë' neda' quizi queë'
Quië quíxjöi'da' bunách yechi' didza' dxi'a.
Bsölë'ë neda' una' nup rac zi' ládxi'dau'gac,

Len usyönda' nup nadzungac, ca gac lulá,
Len una' bunách nachúl laugac,
Len uslá' bunách zoa nu runi leygac zi',
19 Len guna' lban qui dza ruzá' ladxë'ë quegac bunách Xanru' Dios.
20 Ni'r butubë' guich na' Jesús len bugu'ë lei lu në'ë bönni' run chi'ë yugu' guich la'y, ati' grö'ë. Ni'r gulaná' Jesús yúgu'të nup nudubgac lu yu'u na'.
21 Gzu lahuë' Jesús rë' lequë':
—Na'a dza ni zoali' lbi'ili', rudxíncz le nayúj lu guich ni.
22 Gulanë́' dxi'a queë' yúgu'të', len gulubannë' ca nac didza' dxi'a ru'ë, ati' ta'në́':
—¿Naru' clëg bönni' ni zxi'në' José?
23 Rë' lequë' Jesús, rnë':
—Nazx huëli' neda' lë ni ta'ná bunách, le rna: "Li', bönni' ruún bunách, bun cuinu'." Lëzca' cni huëli' neda': "Yugu' le byőnitu' benu' Capernaum, ben ca' ga ni nac ladzu'."
24 Gnë' ca' Jesús:
—Le nactë rëpa' lbi'ili', chqui' zoë' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios, cutu tun lë' ba la'n bunách uládz queë'.
25 Le nactë rëpa' lbi'ili', gulacua'nu zian ngul uzőb luyú Israel yugu' dza ni' zoë' Elías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, cati' ni' cutu gul guiöj gdu ca tsonn iz yu xop beo' ati' guc gbin luyú na',
26 san Dios cutu bsölë'ë Elías na' ga nacua'nu ngul uzőb nacua'nu luyú Israel, san bsölë'ë lë' ga na' zoanu ngul uzőb lu yödz Sarepta, le nabáb yödz Sidón.
27 Lëzca' cni, gulacuá' luyú Israel zian nup te'i huë' nudzu' ruződ dza ni' zoë' Eliseo, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, san cutu böaquë' nitúë' bönni' nutsë'ë ladj bunách Israel na', san böaquë' tuzë' Naamán, bönni' nababë' luyú Siria.
28 Cati' gulayönnë' didza' ni, gulaleynë' yúgu'të bönni' nacu'ë lu yu'u ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios.
29 Ni'r gulayasë' len gulubijë' Jesús ni'l ra' yödz. Gulachë́'ë Lë' ga nac lë'i gui'a guiöj ga na' dë ladzquë' quië lusládzu'ë Lë' ga nac lë'i gui'a guiöj na'.
30 Ni'r gdödë' Jesús gatsj lahui'l ga na' nacu'ë, zhuöjtë'.

Tu bönni' yu'u lë' bö' xöhui'

31 Ni'r gyijë' Jesús yödz Capernaum luyú Galilea, ati' ni' busëdnë' bunách yugu' dza la'y quequë' bönni' judío.
32 Gulubannë' ca nac le rusëdnë' lequë' Jesús, le bë'ë didza' ca tu bönni' dë lu në'ë.
33 Zoatë' ca' ni' lu yu'u ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' yu'u lë' bö' xöhui', ati' bë'ë zidzj didza',
34 rnë':
—Bsan netu'. ¿Bizxa rál-la'tu' quiu', Jesús, bönni' Nazaret? ¿Naru' za'u usnitiu' netu'? Núnbë'a Li' nu nacu'. Bönni' La'y queë' Dios nacu'.
35 Buzeynë' ba nadx bö' xöhui' na' Jesús, rë' lei:
—Bseyj ru'u len burúj lu bönni' ni.
Ni'r gru'n lyu bönni' na' bö' xöhui' na' laugac bunách nacuá' ni' len burujtë lu bönni' na', san cutur bi ben queë'.
36 Gulubannë' yúgu'të' len glu'ë didza' tuë' len yetúë', ta'në́':
—¿Bizxa didza' ni ru'ë? Len yöl-la' uná bë' len yöl-la' huac zxön rna bé'inë' yugu' bö' xöhui', ati' tu'rujtë bö' xöhui' na'.

37 Gzë didza' ca nac queë' Jesús, ati' gulayöni bunách yúgu'të yödz gdu zbi'il.

Ruúnë' Jesús xna'nu ngul queë' Pedro

38 Ni'r gyasë' Jesús len burujë' lu yu'u ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, ati' gyazië' lidxë' Simón. Ni' zoanu xna'nu ngul queë' Simón na', yu'unu tu xla, ati' gláta'yuë' lahuë' Jesús unë'-nu.
39 Gbiguë'ë Jesús ga na' dënu, ati' bulidzë' huë' xla na' yu'unu. La' brujtë tu xla na' yu'unu, ati' la' gyástënu len bë'nu le glahuë'.

Ruúnë' Jesús zian nup te'i

40 Cati' chrbia gbidz, guladxín ni' yúgu'të nup nacua'len lequë' nup na' te'i qui queëgac guidzhuë́', ati' yjua'quë' leygac ga na' zoë' Jesús. Lë' bxoa në'ë nup na' te'i, bunë' leygac.
41 Gulurúj ca' zian bö' xöhui' yu'ugac bunách te'i na'. Ta'bödxya'a bö' xöhui', ta'ná:
—Li' nacu' zxi'në' Dios.
Ni'r buzeynë' ba nadx yugu' bö' xöhui' na' Jesús, len cutu bë'ë latj la'ná, le nőzigac naquë' Cristo.

Runë' Jesús lban luyú Galilea

42 Cati' za' rení' yetú dza, brujë' Jesús Capernaum na', ati' gyijë' tu latj ca'z. Ni' guluguílj Jesús bunách zian. Cati' guladxinë' ga na' zoë', glë'nnë' lutseynë' Lë', cui uzë́'ë ga na' nacu'ë.
43 Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Run bayúdx tsija' gap nacuá' yezica' yödz, tsjena' ca' ni' lban qui didza' dxi'a ca rna bë'ë Dios. Qui lë ni na' bsölë'ë neda' ni.
44 Cni guc, benë' lban yugu' yödz luyú Galilea len gap nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío.

5

Ta'dzunba' böl zian

1 Cati' ni' zoë' Jesús ra' nis zxön nazí' lei Genesaret, guluquí gulutsútsj Lë' bunách zian quië la'yöni xtidzë'ë Dios.
2 Ni'r blé'inë' chop bárcodau' Jesús, zxoagac lu nis zxön ga na' nac ra' yu bidx, ati' narujquë' lé'igac bárcodau' na' bönni' uzőn böl len ta'guibë' yöxj böl quequë'.
3 Grenë' Jesús tu lë'i bárcodau' na', le naqui queë' Simón Pedro, ati' gnabnë' lë' udxiguë'ë lei yeláti'dau' zi'tu' ga nac ra' yu bidx na'. Ni'r grö'ë Jesús lë'i bárcodau' na', len rö'zë' ca' ni' rusëdnë' bunách zian nacuá' ni' lu yu bidx na'.
4 Cati' budx bë'ë didza' Jesús, ni'r gudxë' Simón, rnë':
—Bsa' bárcodau' ni lu nis zxön ga na' rö' zil, ati' ni' gul-zál yöxj böl queëli' quië sönli'-ba' böl.
5 Bubi'ë didza' Simón, rë' Jesús:
—Bönni' Usëdi, gdu yël chbentu' dxin len nituba' böl cutu rzőnitu'-ba', san didza' quiu' gzálgara' lei.
6 Cati' chgulazalë' yöxj na', gulazönë' ziántërba' böl ati' ráquitiqui' gröza' yöxj böl na'.
7 Ni'r gululá' gulului'znë', gululidzë' lza'quë' nacu'ë yetú lë'i bárcodau' na' djaquë' láclenë' lequë'. Cati' guladxinë' ni' guludzë́'ë'-ba' böl groptë bárcodau' na' ati' chraqui luhuőtj lu nis bárcodau' na'.
8 Cati' blé'inë' lë ni Simón Pedro, ni'r buzechu zxibë' lahuë' Jesús, rnë':
—Bcuit ga zoa', Xan, le naca' bönni' dul-la'.

9 Cni gnë' le radxi rdzöbnë' Pedro ni'a quecba' böl zian na' gulazönquë'-ba',
len lëzca' cni guc quegac nup nacua'len lë'.
10 Gladxi guladzöbnë' ca' Jacobo len Juan, yugu' zxi'në' Zebedeo, nup ni
nacgac lzë'ë Simón Pedro na'. Ni'r rë' Simón na' Jesús, rnë':
—Cutu gádxinu'. Na'a su lau' gchë'u quia' bunách ca runu' rzönu'-ba' böl.
11 Cati' chguluschinë' yugu' bárcodau' na' ga nac ra' yu bidx, ni'r guluca'në'
ni' yúgu'të, ati' zjáclenë' Jesús.

Ruúnë' Jesús bönni' ré'inë' huë' nudzu' ruződ

12 Cati' zoë' Jesús tu lu yödz ni', bdxinë' ga na' zoë' bönni' ré'itsquinë' huë'
nudzu' ruződ. Cati' blé'inë' Jesús, butság lahuë' lyu, len gúta'yuë' lahuë', rnë':
—Xan, chqui' rë'nnu', huac unu' neda'.
13 Ni'r bulí në'ë Jesús len gdanë' lë'. Rë' lë':
—Rë'nda'. Gacu' dxi'a.
La' gbidxtë huë' nudzu' queë' bönni' na'.
14 Ni'r gna bé'inë' lë' Jesús nutu nu guië' ca'. Gudxë' lë':
—Gyeaj, yajluí' cuinu' lahuë' bxuz, ati' yajnődzj quië le un dxi'a li' qui
gdau' ca gna bë'ë Moisés, lë na' uluí'i lequë' chböacu'.
15 Gzëtër ca' didza' qui yöl-la' huac queë' Jesús, ati' guludúb ga na' zoë'
bunách zian quië la'yöni xtidzë'ë len quië unë' lequë', ugűë' guidzhuë'
quequë'.
16 Ni'r buzë'ë ni' Jesús, gyijë' tu latj ca'z, ati' ni' bulidzë' Dios.

Ruúnë' Jesús bönni' huë' nacu'në' bin

17 Yetú dza, cati' ni' rusëdnë' bunách Jesús, rö'quë' ca' ni' yugu' bönni' gdau'
fariseo len bönni' gdau' tu'sëdi taquë' zxba queë' Moisés, narujquë' yúgu'të
yödz luyú Galilea len luyú Judea len lu yödz Jerusalén. Nac bë' dë lu në'ë
Jesús yöl-la' huac queë' Xanru' Dios le ruúnë' bunách te'i nacuá' ni'.
18 Ni'r guladxinë' ni' bönni' nua'quë' le deynë' bönni' huë' nacu'në' bin, ati'
gulaguiljë' nacx lunë' la'gu'ë lë' lu yu'u quië la'guixjë' lë' lahuë' Jesús.
19 Cati' cutu guladzölnë' nacx lunë', le nacuá' ni' bunách zian, gulabenë'
cju'u yu'u na' len gulasaljë' cju'u na'. Ni'r guluzötjë' ni' le deynë' bönni' huë'
na', ati' gulaguixjë' lë' gatsj lahui'l bunách ni' lahuë' Jesús.
20 Cati' gúquibe'inë' Jesús ca na' ta'yejlë'ë Lë', gudxë' bönni' huë' na':
—Bönni', yugu' dul-la' nabagu'u chbunít lahua'.
21 Ni'r gulazú lauquë' ta'zá' ládxi'quë' bönni' gdau' tu'sëdi na' len yugu' bönni'
gdau' fariseo, ta'në':
—¿Nuzxa caz bönni' ni rnë' le rucá'n Dios ca'z? ¿Nuzxa caz gac unít lau
dul-la'? Tuzë' Dios runít lahuë' dul-la'.
22 Ráquibe'inë' Jesús le ta'zá' ládxi'quë' ati' rë' lequë':
—¿Bizx quië rza' ládxi'li' cni?
23 Cutu nac baníg nu guiëz bönni' ni: "Yugu' dul-la' nabagu'u chbunít
lahua'", san nac baníg nu gun ga tsasë' len së'i ni'ë.
24 Guna' ga gnőzili' dë lu na'a luyú ni neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu
Bunách, yöl-la' uná bë' unít lahua' dul-la'.
Ni'r gudxë' bönni' na' nacu'në' bin, rnë':
—Li' rëpa', gyas. Bua' le deynu' len böaj lidxu'.
25 La' gyastë' bönni' huë' na' lauquë' ati' bu'ë lë na' gúti'në', zhuöjë' lidxë',
rgu'ë Dios yöl-la' ba.
26 Gulaníttsquinë' yúgu'të', ati' gulagu'ë Dios yöl-la' ba, len tádxiznë' ca',
ta'në':
—Na'a blé'iru' le run ga rubániru'.

Jesús rulidzë' Leví

27 Gdöd glac lë ni brujë' ni' Jesús ati' blé'inë' tu bönni' uquízxj lazgac bunách
lë' Leví, rö'ë ga na' ruquizxjë', ati' Jesús rë' lë':
—Gda' neda'.
28 La' gyastë' Leví, ati' buca'në' yúgu'të, zéajlenë' Jesús.
29 Gdöd ni', benë' Leví na' tu güi'i huagu queë' Jesús ga nac lu yu'u lidxë', ati'
gulacu'ë ni' zian bönni' uquízxj len yela'quë' bönni' ta'bő'lenë' lequë' tahuë'.
30 Ni'r gulanő' quequë' bönni' usőd queë' Jesús bönni' gdau' tu'sëdi len yugu'
bönni' gdau' fariseo, ta'nő':
—¿Bizx quië ri'j rágulenli' yugu' bönni' uquízxj len yela'quë' bönni' dul-la'?
31 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Cutu naquincnë' nu un bunách bönni' nacu'ë dxi'a, san bönni' té'inë'
naquincnë' nu un bunách.
32 Za'a, clëg ulídzgaca'-në' bönni' tsahui', san za'a ulídzgaca'-në' bönni'
dul-la' quië lubí'i ládxi'quë'.

Ta'nabnë' Jesús ca nac qui yöl-la' run gubás

33 Ni'r gulanabnë' Jesús bönni' gdau' na', ta'nő':
—¿Bizx quië tunë' gubás zian lzu bönni' da'quë' Juan, len tu'lidzë' Dios, ati'
tunë' ca' cni bönni' da'quë' yugu' bönni' gdau' fariseo, san bönni' da'quë' Li' ti'j
tahuë'?
34 Jesús rë' lequë':
—¿Naru' huactsa gunli' ga lunë' gubás bönni' nacu'ë lni qui yöl-la' rutság
na' tsal ni' zóalenë' lequë' bönni' rutság në'ë?
35 Huadxín dza cati' gduë' ga nacu'ë bönni' rutság në'ë. Dza ni'r lunë' gubás.
36 Ni'r benë' lsaqui' ca nac lë ni Jesús, rë' lequë':
—Nutu nu bönni' gchuguë' lari' cub chnadía len cuijë' tstaca' le udő'ë lë'i
lari' tëb. Chqui' gunë' cni, clëgz gac ditj lari' cub na', san lári'dau' na' gruj lë'i
lari' cub na' cutu tsajlőz lari' tëb na'.
37 Lëzca' cni, nutu nu bönni' rguë'ë xisi uva cub lu rö'ö gul náquini guid.
Chqui' nu gun cni, ulá'a rö'ö gul na' náquini guid xisi uva cub na', ati' glalj
xisi uva na', ati' gac ditj rö'ö gul na'.
38 Qui lë ni na' ral-la' ca'aru' xisi uva cub lu rö'ö náquini guid cub, ati' groptë
lac chi'i.
39 Chqui' zoa nu ri'j xisi uva gul, cutu guő'nitë gui'j xisi uva cub, le rna:
“Nacr szxi' xisi uva gul na'.”

6

Ta'leycjë' deu zxoa' xtil dza la'y bönni' usőd queë' Jesús

1 Cati' nac tu dza la'y quequë' bönni' judío, rdödë' Jesús gap dë yöl zxoa'
xtil, ati' ta'leycjë' deu ga dxia zxoa' xtil bönni' usőd queë'. Ta'zxúbi'ni na'quë'
lei len tahuë'.
2 Ni'r gulanabnë' lequë' bönni' gdau' fariseo, ta'nő':
—¿Bizx quië runli' le cural-la' gunru' dza la'y?
3 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Naru' cu nulábnili' ca benë' David cati' gdunë', ati' guladún ca' nup
nacua'len lë'?
4 Gyazië' lu yu'u queë' Dios len gzxi'ë yöt xtil tu'cu'ë lahuë' Dios, lë na' cutu
ral-la' gáguru', san tuz bxuz dë latj lahuë', ati' gdahuë' lei David len bë'ë ca'
quegac nup nacua'len lë'.
5 Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':

—Naca' xani dza la'y neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.

Tu bönni' narequi' në'ë

6 Cati' nac yetú dza la'y quequë' bönni' judío, gyazië' Jesús lu yu'u ga
tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios len busëdnë' nup nacuá' ni'. Zoë' ca' ni' bönni'
narequi' në'ë yubél.
7 Tu'yúë' Jesús bönni' gdau' tu'sëdi len yugu' bönni' gdau' fariseo quië
la'lé'inë' chqui' unë' lë' cati' nac dza la'y quequë' quië ludzölnë' nacx luquíë'
Lë'.
8 Ráquibe'inë' Jesús le ta'zá' ládxi'quë', ati' gudxë' bönni' na' narequi' në'ë,
rnë':
—Gyas. Gzui gatsj lahui'l ni.
La' gyastë' bönni' na', gzuinë'.
9 Ni'r gudxë' yugu' bönni' gdau' na' Jesús, rnë':
—Unábitsqui'da' lbi'ili' tu didza'. ¿Naru' dë latj cati' nac dza la'y gunru' le
nac dxi'a o gunru' le cunác? ¿Naru' dë latj uguél-la'ru' yöl-la' na'bán quegac
bunách, o uguaru' lei?
10 Ni'r buyúë' Jesús yúgu'të bönni' na' nacu'ë gdu cuitië', ati' gudxë' bönni'
huë' na':
—Bli na'u.
Bulí në'ë bönni' na', ati' la' böactë në'ë na'.
11 Ni'r gulaleynë' bönni' gdau' na', ati' glun xtídza'quë' la' légaczë' nacx bi
lunë' queë' Jesús.

Rböë' Jesús chinnuë' bönni' lacquë' gbaz queë'

12 Dza ni' gyijë' Jesús ga nac tu lu guí'adau'. Ni' bulidzë' Dios, ati' gdu yël
bë́'lenë' Dios didza'.
13 Cati' za' rení', bulidzë' bönni' da'quë' Lë', ati' gröë' chinnuë' quië lacquë'
gbaz queë'.
14 Bulidzë'
Simón, (lë' ca' Pedro),
Andrés, (böchë'ë Pedro),
Jacobo,
Juan,
Felipe,
Bartolomé,
15 Mateo,
Tomás,
Jacobo, (zxi'në' Alfeo),
Simón, (bönni' rui' ladxë'ë yödz queë'),
16 Judas, (böchë'ë Jacobo),
Judas Iscariote, (bönni' udödë' Jesús lu na'quë' bönni' ludöddë' Lë').

Ruúnë' Jesús bunách zian

17 Bőtjlenë' bönni' gbaz queë' na' Jesús lu guí'adau' na', ati' guladxinë' tu ga
nac lachi', ga ni' nacu'ë zianr ca' bönni' usé̋d queë', nacua'len lequë' bunách
zian narujgac yúgu'të yödz luyú Judea len yödz Jerusalén, len yugu' yödzdau'
dëgac ra' nis zxön ga na' nacuá' yödz Tiro len Sidón. Guladxín ni' bunách ni
quië luzé̋ nagquë' xtidzë'ë Jesús, len luhuöaquë' lu guidzhué̋' qui queëquë'.
18 Guluhuöaquë' ca' bönni' ni' ta'zaca' ta'gui'ë lu na'gac bö' xöhui'.
19 Yúgu'të bunách zian na' tui' ládxi'gac la'gán Jesús le ruúnë' yúgu'të' len
yöl-la' huac queë'.

Nup nacgac bica' ba len nup nacgac bica' bayechi'

20 Ni'r buyúë' Jesús bönni' usőd queë' nacu'ë ni', len gudxë' lequë':
—Bica' ba lbi'ili', nacli' yechi' ladxi', le gata' queëli' latj ga rna bë'ë Dios.
21 'Bica' ba lbi'ili' rdunli' na'a, le huöljli'.
'Bica' ba lbi'ili' rbödxli' na'a, le uzxidxli'.
22 'Bica' ba lbi'ili', le za' dza cati' cula'le'i lbi'ili' dxi'a bunách len lubíj lbi'ili' ga nacuá' len la'nő zi' queëli', len lucá'n ca'z le nazí' lali' ca tu le nac xöhui' le da'li' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
23 Gul-zí' xbey dza na' len gul-dziji, le nac zxön le gaqui queëli' yehua' yubá. Lëzca' cni glunë' xuz xtau'gac bunách ni quequë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.
24 'Bica' bayechi' lbi'ili', dë yöl-la' tsahui' queëli', le chdë le ruzi'li' xbey.
25 'Bica' bayechi' lbi'ili' nuhuőlj nadző'ili' na'a, le huadunli'.
'Bica' bayechi' lbi'ili' ruzxidxli' na'a, le huí'nili' len cödx yéchi'li'.
26 'Bica' bayechi' lbi'ili' ta'nő dxi'a queëli' yúgu'të bunách. Lëzca' cni glunë' xuz xtau'li', gulanő' dxi'a quequë' bönni' gulazí' yë'ë, gulanő' nacquë' bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios.

Ral-la' gdxi'iru' nup cuta'le'i rë'u dxi'a

27 Gnë' ca' Jesús:
—Lbi'ili' zoali' ni ryőnili' neda', rëpa' lbi'ili': Gul-dxí'i nup cuta'le'i lbi'ili' dxi'a. Gul-gún le nac dxi'a quegac nup tu'dí'i lbi'ili'.
28 Gul-náb lahuë' Dios gac dxi'a quegac nup tua' dö' queëli' len gul-lidzë' Dios gnábili'-në' gáclenë' nup ta'nő zi' queëli'.
29 Chqui' nu capa' tsla'a xagu', bzë yetslá'a ca' xagu'. Chqui' nu cua lari' naxóa cudzu'u, bë' latj cua ca' zxau'.
30 Núti'tëz nu bi gnab le dë quiu', bnödzj qui, ati' nu cua le naqui quiu', cutu unabu' lei.
31 Ca rő'nili' lun queëli' bunách, lëzca' cni gul-gún quequë'.
32 'Chqui' nadxi'izli' nup nadxi'igac lbi'ili', ¿bizxa yöl-la' ba gdél-li'li'? Lëzca' cni tunë' bönni' dul-la', ta'dxi'inë' nup nadxi'igac lequë'.
33 Chqui' runli' le nac dxi'a quegacz nup tun dxi'a queëli', ¿bizxa yöl-la' ba gdél-li'li'? Lëzca' cni tunë' bönni' dul-la'.
34 Chqui' runödzjli' quegac nup runli' löz lubí'i queëli', ¿bizxa yöl-la' ba gdél-li'li'? Lëzca' cni tunë' bönni' dul-la', tu'nödzjë' quegac nup tun dul-la', le tunë' löz lubí'i quequë' lë na' gulunödzjë'.
35 Neda' rëpa' lbi'ili': Gul-dxí'i nup cuta'le'i lbi'ili' dxi'a len gul-gún le nac dxi'a. Gul-nődzj quegac bunách zal-la' cutu runli' löz nu ubí'i queëli'. Chqui' cni gunli', zxön nac le gata' queëli', ati' gacli' zxi'nczë' Dios, Nu nactër blau, le runë' Lë' le nac dxi'a quegac bunách cuta'dzág ládxi'gac len quegac bunách tua'dö'.
36 Gul-huechi' ladxi' bunách ca na' runë' Xuzli' Dios, ruhuechi' ladxë'ë yúgu'të bunách.

Cutu ral-la' gchugu bë'ru' qui lza'ru'

37 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu glag yudxli' lza'li', ati' nutu nu glag yudx lbi'ili'. Cutu cuiaj bë'li' qui lza'li', ati' nutu nu cuiaj bë' queëli'. Gul-nít lau lza'li', ati' Dios unít lahuë' ca' lbi'ili'.
38 Gul-nődzj qui lza'li', ati' Dios gunnë' queëli'. Lunödzjë' queëli' le lurixë' len tu gui'n rbixi le nac gdu, le naguír, len naguí gazxj ga rë', len zoatsca gba. Ca nac le rurixli', la' ca'z urixë' ca' queëli' Dios.
39 Benë' lsaqui' Jesús, rë' lequë':

—¿Naru' huactsa bönni' lau chul gchë'ë yetúë' bönni' lau chul? Cutu ca' gac, le la'bixë' gropë' tu yeru.
40 Cutu ca' gacrë' blau bönni' uséd ca nu rusëdi lë', san cati' udx gzëdë' bönni' na', gaquë' ca nac nu na' rusëdi lë'.
41 '¿Bizx quië ruyú' bëbdau' yu'u yöj lahuë' böchi' lza'u, len cutu rlé'inu' le zxön yu'u yöj lau' li'?
42 ¿Naru' huactsa gui'u-në' böchi' lza'u: "Böcha'a, benn latj cuija' bëbdau' yu'u yöj lau'", len cutu rlé'inu' le zxön yu'u yöj lau' li'? Li', bönni' ruluí'z tsahui' cuinu'. Gleaj zi'al le zxön yu'u yöj lau' li', ati' ni'r glé'inu' dxi'a quië cuiju' bëbdau' yu'u yöj lahuë' böchi' lza'u.

Le runru' nac bë' le nacru'

43 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu gac cuia le xöhui' yag dxi'a. Lëzca' cni, cutu gac cuia le nac dxi'a yag xöhui'.
44 Cni nac, le rbia yag nac bë' ca nac yag na'. Cutu ruchibru' le rbia yag higo lu yag yötsi', len clëg lu bsequi' yötsi' cutu ruchibru' le rbia lba uva.
45 Didza' dxi'a ru'ë bönni' dxi'a le yu'u icj ládxi'dau'huë' le nac dxi'a, ati' didza' xöhui' ru'ë bönni' xöhui' le yu'u icj ládxi'dau'huë' le xöhui'. Rnë rú'aru' ca nac le yu'u icj ládxi'dau'ru'.

Chop ca gac udxiaru' xlibi yu'u

46 Gnë' ca' Jesús:
—¿Bizx quië rulidzli' neda', rnali': "Xantu', Xantu'", san cutu runli' ca rna bé'ida' lbi'ili'?
47 Ului'ida' lbi'ili' ca nac nu na' za' quia' len ryöni xtidza'a len run ca rna bé'ida' lei.
48 Nu ni nac ca bönni', cati' benë' lidxë', ga rë' bchö'në' len bdxië' xlibi yu'u ga nac lu guiöj. Cati' bötj gba'u, bchö'n cuit yu'u na', san cutu guc uquíndj lei, le nulíb ga nac lu guiöj.
49 Na'a, nu ryöni xtidza'a len cutu run ca rna bé'ida' lei, nu ni nac ca bönni' benë' lidxë' ga nac lu yu ca'z, cutu nunë' xlibi. Cati' bchö'n cuit yu'u na' gba'u, la' bguindjtë, ati' gbix dëra zö'ö qui.

7

Ruúnë'-bi' Jesús bi'i huen dxin queë' bönni' Roma

1 Cati' budx bé'lenë' lequë' didza' ni, gyazië' Jesús Capernaum.
2 Lu yödz ni' zoë' bönni' Roma, nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l len zoabi' bi'i huen dxin queë' nadxí'itsquinë'-bi', ati' bi'i ni ré'ibi' len chraqui gatbi'.
3 Cati' byönnë' bönni' ni didza' tu'ë bönni' ca nac queë' Jesús, la' bsóla'të' ga na' zoë' Jesús la'quë' bönni' gul tu'zéjni'në' bönni' judío, tsjóta'yuquë' lahuë' Jesús guidë' duhuenë'-bi' bi'i huen dxin queë' na' ré'ibi'.
4 Guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' gul tu'zejni'i na', ati' gláta'yuë' lahuë' gdu ládxi'quë', ta'në':
—Naquë' lsaca' bönni' na' gunu' queë' lë ni,
5 le runë' ba la'n bunách uládz queëru' len benë' queëru' yu'u ga rudubru' rusëdru' queë' Dios.
6 Ni'r gyéajlenë' lequë' Jesús. Cati' chzoa la'dxinë' lidxë' bönni' na', lë' bsölë'ë ga zë'ë Jesús la'quë' böchi' lzë'ë, të' Lë':
—Xan, rnë' bönni' na': "Cutu ugui'inu', le cutu naca' lsaca' tsaziu' lidxa'
7 len cutu naca' lsaca' guida' ga zu'. Qui lë ni na' cutu burúguida' guida' ga zu'. Bë'z didza' ati' huöáctëbi' bi'i huen dxin quia'.

8 Neda' ca', zoa nu rna be'i neda', ati' nacu'ë ca' bönni' rjaquë' gdil-l rna bé'ida' lequë'. Rëpa'-në' tuë': Gyeaj ni', ati' rijë'. Rëpa'-në' yetúë': Gda ni, ati' ridë'. Rëpa'-në' ca' huen dxin quia': Ben dxin ni, ati' runë' dxin na'."
9 Cati' byönnë' didza' ni Jesús, bubannë' queë' bönni' na', ati' bueycjë', len gudxë' bunách na' za'c cúdzu'lë', rnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', nutu nu bönni' Israel cutu rajxáqui'da'-në' rejlë'ë neda' ca rejlë'ë neda' bönni' ni.
10 Cati' guludxinë' bönni' na' bsölë'ë lequë' bönni' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, gulayazië' ga nac lu yu'u lidxë' len gulalé'inë' chböacbi' bi'i huen dxin na'.

Ruspanë'-bi' Jesús bi'i bönni' queënu ngul uzőb

11 Gdöd guc lë ni, zijë' Jesús yödz Naín, dzagquë' Lë' bönni' usőd queë' lenca' bunách zian.
12 Cati' bdxinë' gal-la' ra' yödz na', ni' blé'inë' bönni' nua'quë'-bi' tubi' bi'i bönni' nat zajcáchi'quë'-bi'. Bi'i nat na' nacbi' la'z dui bi'i queënu ngul uzëbdau'. Zjaclen-nu ngul uzőb na' zian bunách uládz queënu.
13 Cati' blé'inë'-nu Xanru', buechi' ladxë'ë-nu, ati' gudxë'-nu:
—Cutur cödxu'.
14 Ni'r gbiguë'ë Jesús, gdanë' da'a yag ga na' dëbi' bi'i nat na'. Gulabözë' bönni' na' nua'quë'-bi', ati' Jesús gnë':
—Bi'i, li' rëpa', gyas.
15 Ni'r bubanbi'. Grö'bi' bi'i na' zi'al natbi', ati' gzu laubi' rui'bi' didza'. Budödë'-bi' Jesús lu na'nu xna'bi'.
16 Cati' gulale'i lë ni bunách ni', gládxinë' yúgu'të', ati' gulagu'ë Dios yöl-la' ba, ta'nő':
—Blë'ë queëru' bönni' blau, ru'ë didza' uláz queë' Dios. Dioscz ráclenë' bunách queë'.
17 Gzë didza' ca nac yöl-la' huac queë' Jesús, ati' gulayöni bunách yúgu'të yödz luyú Judea len yúgu'të yödz gdu zbi'il.

Le rnabë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis

18 Gulaguíxjöi'në' Juan bönni' da'quë' lë' yúgu'të lë ni runë' Jesús. Bulidzë' Juan chopë' bönni' na' da'quë' lë'
19 ati' bsölë'ë lequë' ga na' zoë' Jesús quië la'nabnë' Lë', la'nő': "¿I nacu' Li' Cristo, bönni' ral-la' guidë', o naru' ral-la' cöztu'-në' bönni' yubl?"
20 Cati' guladxinë' ga na' zoë' Jesús bönni' na' nasölë'ë Juan, të' Jesús:
—Nasölë'ë netu' Juan, bönni' buquilë' bunách nis, quië gnábitu' Li', gnatu': "¿I nacu' Li' Cristo, bönni' na' ral-la' guidë', o naru' ral-la' cöztu'-në' bönni' yubl?"
21 La' na'z ruúnë' Jesús zian nup te'i, yugu' bönni' huë' len bönni' yu'ugac lequë' bö' xöhui', ati' zian bönni' lau chul busaljë' yöj lauquë'.
22 Bubi'ë didza' Jesús, rë' chopë' bönni' na' nasölë'ë Juan, rnë':
—Gul-tséaj, gul-tsajtixjöi'-në' Juan ca nac le blé'ili' len le byőnili'. Tu'lé'inë' bönni' bchul lauquë'. Tu'ző'ë bönni' glatsjë'. Nuhuöacquë' bönni' güi'cnë' huë' nudzu' ruződ. Tu'yönnë' bönni' gulacödzuë'. Nubanquë' bönni' glatië'. Ta'yönnë' didza' dxi'a bönni' yechi'.
23 Bica' ba nu cugác chop ladxi' za'len neda' zal-la' cutu runa' ca raqui nu na' ral-la' guna'.
24 Cati' guluző'ë ni' bönni' na' bsölë'ë Juan, gzu lahuë' Jesús rë' bunách ni' ca nac queë' Juan, rnë':

—¿Bizxa brujli' yajyuli' lu latj ca'z? ¿Naru' brujli' yajyuli' gui rutá lei bö' reycj?
25 ¿Bizxa caz brujli' yajyuli'? ¿Naru' brujli' yajyuli'-në' bönni' nacuë' lari' záca'tsqui? Nőziczli' nacuá' lidxquë' bönni' ta'ná bë'ë nup nácugac lari' záca'tsqui len tu'zí' xbey yöl-la' tsahui'.
26 ¿Bizxa caz brujli' yajyuli'? ¿Naru' brujli' yajyuli'-në' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios? Ja, rëpa' lbi'ili', ati' náctërë' blau ca nu rui' didza' uláz queë' Dios.
27 Naquë' Juan bönni' na' nayúj lu guich la'y ca nac queë', rna:
Byutsca', rsöla'a-në' gbaz quia', nörë' ca Li'.
Bönni' ni upë́'ë nöz ga tödu'.
28 Neda' rëpa' lbi'ili': Gap nacuá' bunách, chqui' zoë' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios, cutu nacrë' blau ca Juan, bönni' na' buquilë' bunách nis, san nu nactër cuidi'z ga rna bë'ë Dios nactër blau ca Juan na'.
29 'Cati' gulayöni didza' ni bë'ë Juan bunách ni' len bönni' tu'quizxjë' lazgac bunách, gláquibe'inë' le nac tsahui' lahuë' Dios, len guladilë' ca' nis lu në'ë Juan,
30 san yugu' bönni' gdau' fariseo len bönni' gdau' tu'sëdi taquë' zxba queë' Moisés cutu guladilë' nis lu në'ë Juan, ati' cni guc, guluca'në' ca'z le gu'nnë' Dios gunë' quequë'.
31 Gnë' ca' Xanru':
—¿Nacx usáqui'da' bunách dza ni zoaru' na'a? ¿Nacxcz nacquë'?
32 Nacquë' ca bi'idau' ta'guitjbi'. Ta'bö'bi' lu yë'y len ta'bődxya'abi'. Ta'nabi' tubi' yetubi': "Rucödxtu' queëli' gui san cutu rya'li'. Rul-l yéchi'tu' san cutu rbödxli'."
33 Cni nacli' le bidë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis, len cutu gdahuë' yöt xtil, len cutu gu'ë xisi uva, ati' rnali' queë': "Tu' xöhui' dzag lë'."
34 Cati' bida' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, len ri'j rahua', rnali' quia': "Bönni' ni naquë' bönni' huáguxö'ö len bönni' ri'jë'. Naquë' lza'quë' bönni' tu'quizxjë' len yezíca'rë' bönni' dul-la'."
35 Rëpa' lbi'ili': Nac bë' nup napgac yöl-la' rejni'i queë' Dios ni'a qui le tun.

Le benë' Jesús lidxë' bönni' gdau' fariseo

36 Bulidzë' Jesús gágulenë' lë' tsazxőn bönni' gdau' fariseo, ati' gyazië' Jesús lidxë' bönni' na', len grö'ë rahuë'.
37 Zoanu lu yödz na' ngul udá dzag, len cati' gnőzinu rö'ë ráhuë' Jesús lidxë' bönni' gdau' fariseo na', ni'r bdxinnu ni' nua'nu bőga'dau' náquini guiöj zaca' le yudz tu le rla' zxix.
38 Cati' bdxinnu zaca' cúdzu'lë' Jesús, grö'nu xni'ë rbödxnu. Ni'r gzu launu rgu'nu nis rbödxnu ni'ë Jesús len ruzxinu ni'ë len guitsa' icjnu. Butság launu ni'ë len glu'nu ni'ë lë na' rla' zxix.
39 Cati' blé'inë' lë ni bönni' gdau' fariseo na' nulidzë' Jesús, gza' ladxë'ë, rnë': "La'naru' naquë' bönni' ni bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios, huáquibe'inë' nuzxa na' len nacx nacnu ngul ni rgannu Lë', le nacnu ngul udá dzag."
40 Ni'r gudxë' bönni' fariseo na' Jesús, rnë':
—Simón, dë tu le ral-la' gyëpa' li'.
Bubi'ë didza' bönni' na', rnë':
—Gna, Bönni' Usëdi.
41 Jesús rë' lë':
—Zoë' bönni' dë dumí queë' ati' nacu'ë chopë' bönni' tal-lë'ë dumí queë'. Tuë' bönni' na' ral-lë'ë queë' lazxjë' qui chop iz, ati' yetúë' na' ral-lë'ë queë' lazxjë' qui chop beo'.

42 Le cudő quequë' dumí luguizxjë' lë na' tal-lë'ë queë', qui lë ni na' bunít lahuë' gropë' lë na' tal-lë'ë queë'. Gnatsca' na'a. ¿Núzxalë' bönni' chopë' ni gdxi'irnë' bönni' na' bunít lahuë' lequë'?
43 Bubi'ë didza' Simón na', rnë':
—Ráquida' neda', bönni' na' rál-la'rë' queë' dumí, lë na' bunít lahuë'.
Jesús gudxë' lë':
—Le nacz rnau'.
44 Ni'r bueycjë' Jesús, ati' ni' ruyúë'-nu ngul na', rë' Simón:
—¿Naru' rlé'inu' ngul ni? Gyazia' lidxu' ati' cutu bennu' quia' nis quibda' ni'a, san glu'nu ni'a nis rbödxnu ngul ni, len buzxinu ni'a len guitsa' icjnu.
45 Cutu butság lau' neda', san cati' bdxintea' lidxu', cutu ruzóa dxinu ngul ni, rutság launu ni'a.
46 Cutu glu'u icja' le za, san glu'nu ni'a lë na' rla' zxix ngul ni.
47 Qui lë ni na' rëpa' li', dul-la' zian nabága'nu ngul ni, chgyu'u yöl-la' runít lau quegac, ati' nadxí'itsquinu neda'. Nu na' Dios runít lahuë' lei láti'dau'z, láti'dau'z nadxí'i Dios nu na'.
48 Ni'r gudxë'-nu ngul na' Jesús, rnë':
—Dul-la' nabagu'u chgyu'u yöl-la' runít lau qui.
49 Gulazú lauquë' të lza'quë' bönni' na' ta'bő'lenë' Jesús tahuë', ta'nő':
—¿Nuzxa caz bönni' ni, runít lautsë' ca' dul-la'?
50 Ni'r gudxë'-nu ngul na' Jesús, rnë':
—Le réjlë'u neda', chbuláu' li'. Böaj lidxu', zoa dxi ladxu'u.

8

Ngul táclennu Jesús, ta'gu'nu le tahuë'

1 Gdöd glac lë ni, gdë' Jesús gap nacuá' zian yödz zxön len yugu' yödzdau', ati' ni' benë' lban len gdíxjö'ë didza' dxi'a ca rna bë'ë Dios, dzagquë' Lë' idxínnutë' bönni' usőd queë'.
2 Dzagcnu ca' Lë' la'cnu ngul bunë' lecnu Jesús, bubijë' bö' xöhui' yu'ugac lecnu, len bugűë' yugu' guidzhuő' quecnu. Nútsa'nu ladjcnu María, lënu ca' Magdalena, ngul na' bubijë' gadx bö' xöhui' yu'ugac lënu.
3 Nútsa'nu ca' ladjcnu Juana, ngul queë' Chuza, bönni' dë lu në'ë le dë lidxë' Herodes, len nútsa'nu ca' ladjcnu Susana. Ta'gu'nu le tahuë' Jesús len yugu' bönni' usőd queë' ngul ni len zianrnu ca', tu'nödzjnu le dë quecnu.

Runë' lsaqui' Jesús ca nac queë' bönni' guz

4 Gularúj yugu' yödz ni' bunách zian, guladxín ga na' zoë' Jesús. Cati' guludubë' ga na' zoë', Lë' benë' lsaqui', rë' lequë':
5 —Brujë' bönni' guz, zjësië' xseydau'. Cati' ni' zjësië', guluhuőxj ga nac la' nöz la'gac xseydau' na', ati' gululíb leygac bunách. Guladxinba' ca' bguindau', glë'jba' xseydau' na' dzö' la' nöz.
6 Guluhuőxj yela'gac xseydau' na' lyu ga rö' guiöj. Cati' gulalén xseydau' na', la' gulabidxtë le cunalupa' yu na'.
7 Guluhuőxj yela'gac xseydau' na' ga gululén lba yötsi'. Tsazxőn gulazxőn lba yötsi' na' len xseydau' na', ati' gularöli xseydau' na' gulalén, lba yötsi' na', len glun ditj leygac.
8 Guluhuőxj yela'gac xseydau' na' ga nac luyú dxi'a. Cati' chgulazxőn, gulunődzj. Tu dxigu' na' bunődzj yetú gayua'tër xseydau' ca'.
Cati' budx gnë' cni Jesús, bë'ë zidzj didza', rnë':
—Nu zoa nag len ryöni ral-la' uző nag.

Bizx quië runë' lsaqui' Jesús

9 Ni'r gulanabnë' Jesús bönni' usőd queë', ta'nő':
—¿Bizxa rë'ni gna lë na' benu' lsaqui'?
10 Jesús gudxë' lequë':
—Dios ruzéjni'në' lbi'ili' le nagachi' ca rna bë'ë Lë', san yezica' bunách ni, ruí'lena' lequë' didza' le runa' lsaqui' quië cati' luyúë', cutu la'lé'inë', len cati' la'yönnë', cutu la'yéjni'në'.

Rguíxjö'ë Jesús le ruluí' le benë' lsaqui'

11 Gnë' ca' Jesús:
—Cni nac le ruluí' lë na' bena' lsaqui': Xseydau' na' nac xtidzë'ë Dios.
12 Xseydau' na' guluhuőxj la' nöz tu'luí' ca rac quegac nup ni ta'yöni didza' na' san la' za'të tu' xöhui' len rgua didza' na' bdxin lu icj ládxi'dau'quë' bönni' na', cui la'yejlë'ë len cui lulő'.
13 Xseydau' na' guluhuőxj lyu ga rö' guiöj tu'luí' ca rac quegac nup ni ta'yöni didza' na' len tu'dzijnë' ta'zi'ë lei, san nacquë' ca xseydau' na' cutu ben lui. Tu chi'z ta'yejlë'ë, le rdxin le rzi' bë' lequë', ati' la' tu'huöatë ládxi'quë'.
14 Xseydau' na' guluhuőxj ga gululén lba yötsi' tu'luí' ca rac quegac nup ta'yöni didza' na', len cati' chgulayönnë', tun nigui lequë' yugu' le tui' ládxi'quë' yödzlyú ni, len yugu' yöl-la' tsahui' qui, len yugu' le ta'dzág ládxi'quë' tac ni, ati' cutu run dxin didza' na' lu icj ládxi'dau'quë'.
15 Xseydau' na' guluhuőxj ga nac luyú dxi'a tu'luí' ca rac quegac nup ni, gdu ládxi'quë' ta'yönnë' didza' na' len ta'gu'ë tsutsu lei lu icj ládxi'dau'quë', ati' lu yöl-la' rböz zxön ladxi' tunë' ca rna didza' na'.

Runë' lsaqui' Jesús qui le rgu'u yení' lidxru'

16 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu ca' ruquel-lë'ë gui' bönni' ati' la' rudúsi'të' lei gui'n, len cutu rgu'ë lei zxani le ráti'në', san ruzóë' lei xlatj ga nac lna' lu yu'u, ati' luzí' xbey gui' na' nup la'yáz ni'.
17 Gla' lahui yúgu'të le nagachi', ati' gac bë' len gruj ga lna' yúgu'të le rac balánz.
18 'Qui lë ni na', gul-ző nagli', le huadél-li'në' yelati' bönni' ruzóë' tsutsu icj ládxi'dau'huë' didza' ryönnë', huazi'rë' xtidzë'ë Dios, san bönni' curuzóë' tsutsu icj ládxi'dau'huë' didza' ryönnë', huadúa didza' na' byönnë'.

Xnë'ë Jesús len yugu' bönni' böchë'ë

19 Ni'r guladxinë' ga na' zoë' Jesús xnë'ë len yugu' bönni' böchë'ë, san cutu guc la'biguë'ë gal-la' ga zoë' le nacuá' ni' bunách zian.
20 Zoa ni' nu bulídz Jesús, rna:
—Nacu'ë lö'a xna'u len yugu' bönni' böchu'u, të'nnë' luí'lenë' Li' didza'.
21 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Nup ni ta'yöni xtidzë'ë Dios len tun ca rna, bönni' ni nacquë' ca xna'cza' len yugu' bönni' bőchi'cza'.

Jesús rbequi dxië' bö' bdunu'

22 Tu dza grenë' Jesús tu lë'i bárcodau', dzagquë' Lë' bönni' usőd queë', ati' Jesús rë' lequë':
—Huadődtsca'ru' yetslá'a nis zxön ni.
Ni'r zjactë'.
23 Tsal ni' ta'dödë' lu nis zxön na', rasië' Jesús. Ni'r gzu lau reycj bö' bdunu' lu nis zxön na', ati' chraqui huötj zxan nis bárcodau' na' len zoa banádx quequë'.

24 Ni'r gulabiguë'ë ga dë' Jesús len guluspanë' Lë', ta'në́':
—¡Bönni' Usëdi! ¡Bönni' Usëdi! Chraqui huötjru' lu nis.
Cati' bubanë' Jesús, bulidzë' bö' na' reycj len nis na' ryas rdxiatsca, ati' gzoa dxi bö' na' reycj len grö' dxi lu nis zxön na'.
25 Ni'r gudxë' yugu' bönni' usë́d queë' Jesús, rnë':
—¿Naru' cu réjlë'li' Dios?
Gládxinë' lequë' len tu'bannë'. Glë lza'quë', tuë' yetúë':
—¿Nuzxa caz bönni' ni? Rna bé'inë' bö' reycj len nis zxön, ati' tun ca rna xtidzë'ë.

Bönni' yödz Gadara yu'u lë' bö' xöhui'

26 Ni'r guladxinë' lu xyuquë' bönni' Gadara, le dë yetslá'a nis zxön ca dödl ga dë luyú Galilea.
27 Cati' brujë' lë'i bárcodau' na' Jesús ga nac lu yu na', dutsaguë' lë' bönni' yödz na'. Chgdzey yu'u lë' bö' xöhui', len cutur racuë' lari' len cutur rzoë' lu yu'u, san nun xlatjë' lu bloj ga nadjgac yeru ba.
28 Cati' blé'inë' Jesús bönni' na' yu'u lë' bö' xöhui', grödxyë'ë zidzj, ati' buzechu zxibë' lahuë' Jesús len bë'ë zidzj didza', rnë':
—¿Bizxa ral-la'a quiu', Jesús, Zxi'në' Dios náctërë' blau? Ráta'yua' lau' cui usaca' zi'u neda'.
29 Cni gnë' le chgna bé'inë' Jesús bö' xöhui' na' urúj lu bönni' na'. Zian lzu zí'atël brix butultsca bönni' na' bö' xöhui' na', ati' glúguë'ë lë' du guia bönni' yödz ni' len gulusijnë' bregui' guia ni'a në'ë, san blë'ë yugu' du guia na', ati' bchë' lë' lu latj ca'z bö' xöhui' na' yu'u lë'.
30 Ni'r gnabnë' bö' xöhui' na' Jesús, rnë':
—¿Bi leu'?
Bö' xöhui' na' gudx Lë':
—Le Zian lea'.
Cni gna le yu'ugac lë' bö' xöhui' zian.
31 Ni'r gláta'yu lahuë' Jesús bö' xöhui' na' cutu gsölë'ë leygac latj chul quegac nup natgac.
32 Nacua'ba' ca' ni' tu cö'ba' cuch zian ta'daba' táguba' lu guí'adau' ni', ati' gulanáb yechi' Jesús bö' xöhui' na' gu'ë leygac latj tsajtsu'ugac cuch zian na'. Jesús bë'ë leygac latj.
33 Gulurúj lu bönni' na' bö' xöhui', len yajtsu'ugac cuch zian na', ati' yjacba' cuch zian na' ga nac lë'i guiöj. Yajbixcba' lu nis zxön, ati' ni' gulayë́piba' nis.
34 Cati' gulalé'inë' ca na' guc quecba' bönni' tu'yuquë'-ba' cuch zian na', gladxi guladzöbnë'. Gulazxundjë' ni', ati' yhuöjquë' yajtíxjöi'cnë' nup nacuá' yödz na' len nup nacuá' ladj guixi' ni'.
35 Ni'r gularujë' bönni' yödz na', yajyuquë' lë na' guc. Cati' guladxinë' ga na' zoë' Jesús, gulalé'inë' bönni' na' gulayú'u lë' bö' xöhui', rö'ë xni'ë Jesús. Nacuë' lari' len dxí'adau' chzoë', ati' gládxinë'.
36 Gulaguixjöi' lequë' ca guc nup na' gulale'i lë na' guc, böaquë' bönni' na' gulayú'u lë' bö' xöhui'.
37 Ni'r gláta'yu lahuë' Jesús urujë' lu xyugac yúgu'të bunách zian na' quegac yödz nababgac Gadara na', le tádxinë'. Bubenë' Jesús lë'i bárcodau' na' zhuöjë'.
38 Gúta'yuë' lahuë' Jesús bönni' na' gulurúj lë' bö' xöhui' na' gu'ë lë' latj tséajlenë' Lë' tsazxŏn. Gna bé'inë' lë' Jesús uga'në' ni', rnë':
39 —Böaj lidxu'. Yajtixjöi' bunách uládz quiu' yugu' le zxön benë' quiu' Dios.
Böjë' lidxë' bönni' na', ati' buzë́' didza' gdu lu yödz ni' ca nac le zxön benë' queë' Jesús.

Ruúnë'-bi' Jesús bi'i ngul queë' Jairo lenca' ngul na' gdannu lari' nacuë'

40 Cati' budxinë' Jesús yetslá'a nis zxön na', guludziji queë' bunách zian
nacuá' ni', le ta'bözë' Lë' yúgu'të'.
41 Ni'r bdxinë' ga zoë' Jesús Jairo, bönni' blau qui yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë'
queë' Dios bönni' judío. Byechuë' xni'ë Jesús len gúta'yuë' lahuë' tsijë' lidxë'.
42 Cni benë' le zoabi' tubi' bi'i ngul queë', chraqui gatbi'. Nacbi' bi'i tuticz
queë' len yu'ubi' ca chinnu iz. Tsal ni' zijë' Jesús, naugac Lë' bunách zian,
tu'quír Lë'.
43 Nútsa'nu ladj bunách zian na' ngul, chguc chinnu iz rzaca' rgui'nu, cutu
ruhuí'i rön queënu qui huë' quégaccznu ngul, ati' chbutönu dëra le dë queënu,
rguizxjnu nup tu'ún bunách, san cutu guc nu bönni' unë'-nu.
44 Gbíga'nu zaca' cúdzu'lë' Jesús len gdannu rui'i lari' nacuë', ati' la' bui'të
huë' rön queënu.
45 Ni'r gnabnë' nup nacuá' ni' Jesús, rnë':
—¿Nuzxa na' gdan neda'?
Guladá'baguë'ë yúgu'të'. Ni'r glë' Lë' Pedro len nup nacua'len lë', ta'në́':
—Bönni' Usëdi, nacuá' ni bunách zian, tu'quír Li', len tu'dxiguë'ë Li', ati'
¿rnatsu': "¿Nuzxa na' gdan neda'"?
46 Ni'r Jesús gnë':
—Zoa nu gdan neda', le gúquibe'ida' bruj neda' yöl-la' huac le ruún bunách.
47 Cati' ráquibe'inu ngul na' nöznë' Jesús le bennu, ni'r gzxiznu. Byéchunu
xni'ë Jesús len gdíxjöi'nu Lë' laugac bunách zian na' bizx quië na' gdannu
lari' nacuë' len ca na' guc, la' böáctënu.
48 Ni'r Jesús gudxë'-nu:
—Zxi'na', le réjlë'u neda' chböacu'. Böaj lidxu', zoa dxi ladxu'u.
49 Cati' ni' ru'ë didza' ni Jesús, bdxinë' ni' bönni' zë'ë lidxë' bönni' blau na'
qui yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, ati' gudxë' bönni' blau na':
—Chgutbi' bi'i nguldau' quiu'. Cutur upizxjnu'-në' Bönni' Usëdi.
50 Cati' byönnë' lë ni Jesús, bubi'ë didza', rë' bönni' blau na':
—Cutu gádxinu'. Gyejlë'z Dios. Huöacbi' bi'i nguldau' quiu'.
51 Cati' gyazië' Jesús yu'u na', cutu bë'ë latj nu tsazlen Lë' san légaczë' Pedro
len Jacobo len Juan, lenca' xuz xna'bi' nguldau' na'.
52 Ta'bődx nup nacuá' ni'. Ta'bődx yechë'ë queëbi' bi'i nguldau' na', ati' rë'
lequë' Jesús, rnë':
—Cutur cödxli'. Cutu natbi' nguldau' ni'. Raszbi'.
53 Gulutitjë' Lë' le nözcnë' chnatbi'.
54 Ni'r gdel-lë'ë na'bi' Jesús len bë'ë zidzj didza', rnë':
—Bi'i nguldau', gyasch.
55 Ni'r bu'u bö' nacczbi', bubanbi', ati' la' gyástëbi'. Gna bé'inë' lequë' Jesús
lu'ë le gágubi'.
56 Gulubannë' xuz xna'bi', san Jesús gna bé'inë' lequë' nutu nu lë' ca na'
guc.

9

Rsölë'ë Jesús bönni' usőd queë' tsjenquë' lban

1 Ni'r butubë' Jesús idxínnutë' bönni' usőd queë', ati' budödë' lu na'quë'
yöl-la' huac len yöl-la' uná bë' lubijë' bö' xöhui' yu'ugac bunách, len luúnë'
nup te'i.
2 Bsölë'ë lequë' tsjenquë' lban ca rna bë'ë Dios len tsajhuenquë' nup te'i.
3 Jesús gudxë' lequë':

—Cutu bi gua'li' quië la' nöz, ni xuyagdau', ni yöxj, ni yöt, ni dumí, len cutu gxoa yenli' chop lari'.
4 Bíti'tëz yu'u ga tsazli', gul-zóa ni' cati' uza'rli' yödz na'.
5 Gáti'tëz ga cutu lun lbi'ili' ba la'n bunách, gul-rúj yödz na' len gul-cuíb bëchtö da' lalabli', le uluí'i lequë' nagá'n zxguia' nabága'quë'.
6 Ni'r gularujë' bönni' usëd queë' na'. Guladödë' yúgu'të yödzdau', tunë' lban qui didza' dxi'a, len tu'únë' nup te'i yúgu'të lu yödz na'.

Ca gutië' Juan, bönni' buquilë' bunách nis

7 Byönnë' Herodes, bönni' rna bë'ë, ca nac yúgu'të le runë' Jesús, ati' grö'ë baguí'i, le ta'ná bunách:
—Juan na' chbubanë' lu yöl-la' gut.
8 Yela'quë' ta'në':
—Chbulë'ë Elías, bönni' na' bë'ë didza' uláz queë' Dios.
Yela'quë' ta'në':
—Chbubanë' bönni' bitsë'ë bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios dza ni'të.
9 Herodes na' gnë':
—Juan na' brixa' yenë'. ¿Nuzxa caz bönni' ni, ryönda' queë' runë' yugu' lë ni?
Rzu rbö'ë Herodes glé'inë' Jesús.

Rugahuë' Jesús chiǵn gayuá' bunách

10 Cati' guludxinë' ga zoë' Jesús bönni' gbaz nasölë'ë Lë', gulului'inë' Lë' yúgu'të le glunë'. Ni'r bchë'ë lequë' quizi Jesús. Yjaquë' tu latj ca'z lu xyu yödz Betsaida.
11 Cati' chnőzigac lë ni bunách, yajnaugac Lë', ati' Jesús benë' lequë' ba la'n len bë'lenë' lequë' didza' ca rna bë'ë Dios, ati' bunë' nup te'i.
12 Cati' chza' ral dza na', gulabiguë'ë ga zoë' Jesús idxínnutë' bönni' gbaz queë', len të' Lë':
—Busöla' bunách ni tsjac gap dë yödzdau' len gap dë yu'udau' gdu zbi'il quië tsajtiljquë' gap luga'në' len bi lahuë', le nac latj ca'z ga ni zoaru'.
13 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Gul-gu'ë lbi'ili' le lahuë'.
Të' Lë':
—Gayu'z yöt xtildau' dë len chopzba' böl dëba' queëtu', o ¿naru' huayéajtsatu' tsjő'utu' le lagu bunách zian ni?
14 Nacu'ë ni' ca chiǵn gayu'ë bönni'. Ni'r gudxë' yugu' bönni' usëd queë' Jesús, rnë':
—Gul-gún ga la'bö'ë tu cö' hueajquë', lac ca chiǵn hueajquë'.
15 Cni glunë' ati' gulabö'ë yúgu'të'.
16 Ni'r gdel-lë'ë Jesús gayu' yöt xtil na' len chopba' böl na', ati' bchis lahuë' ruyúë' luzxbá, len rë' Dios: “Xclenu'.” Ni'r buzxuzxjë' leygac len bë'ë quequë' bönni' usëd queë' quië lucu'ë laugac bunách na'.
17 Glahuë' yúgu'të' len guluhuöljnë'. Gdöd na' gulutubë' yugu' le nagá'n, ati' guludzë'ë gdu chinnu bdö'a.

Rnë' Pedro Jesús naquë' Cristo

18 Tu dza tsal ni' zoë' quizi Jesús, rulidzë' Dios, ati' dzagquë' Lë' bönni' usëd queë', gnabnë' lequë' Jesús, rnë':
—¿Nuzxa ta'ná bunách nu naca'?
19 Gulubi'ë didza', ta'në':

—Ta'ná la'gac bunách nacu' Juan, bönni' buquilë' bunách nis. Ta'ná yela'gac nacu' Elías, ati' ta'ná yela'gac nacu' bönni' bitsë'ë bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios dza ni'të, nubanë' lu yöl-la' gut.
20 Ni'r gnabnë' lequë' Jesús, rnë':
—Nazx lbi'ili', ¿nuzxa rnali' naca'?
Bubi'ë didza' Pedro, rnë':
—Nacu' Cristo nasölë'ë Dios.

Rguíxjö'ë Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

21 Ni'r gudxtsquë' lequë' Jesús len gna bé'inë' lequë' nutu nu lë' Nu naquë' Lë'.
22 Ni'r rë' lequë':
—Run bayúdx saca' qui'a neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, zian le gac quia'. Luca'në' neda' ca'z bönni' gul tu'zejni'i len yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi. Ludöddë' neda', san töd tsonn dza Dios uspanë' neda' lu yöl-la' gut.
23 Gudxë' ca' yúgu'të':
—Chqui' rë'nnë' bönni' të'ë neda', ral-la' uzóë' tsla'l le naqui queë' len gaquë' ca bönni' zijë' zajtḗ'ë lë'i yag cruz, ati' ni'r gac të'ë neda'.
24 Núti'tëz bönni' rui' ladxë'ë gun chi'ë yöl-la' na'bán queë', unitië' lei, san bönni' unitië' yöl-la' na'bán queë' le dë'ë neda', bönni' ni gata' queë' yöl-la' na'bán gdu.
25 Cutu bi uzi'ë xbey bönni' chqui' utubë' queë' yúgu'të le dë yödzlyú ni san unitië' tsaz yöl-la' na'bán queë'.
26 Nu bönni' rutui'në' neda' len rutui'në' ca' xtidza'a, lëzca' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, utui'da' bönni' na' cati' huöda' duná bë'a, dzaggac neda' yöl-la' yení' queë' Xuza' len yöl-la' yení' quequë' gbaz la'y queë' Dios.
27 Le nactë rëpa' lbi'ili', nacuá' ni la'quë' bönni' cutu latië' cati' la'lé'irnë' dza duná bë'ë Dios.

Rdza' ca rna' lahuë' Jesús

28 Cati' bza'a xunu' gbidz gdöd bë'ë yugu' didza' ni Jesús, ni'r bchë'ë Pedro len Juan len Jacobo, ati' grenë' tu lu guí'adau', ga na' bulidzë' Dios.
29 Tsal ni' ruí'lenë' Dios didza', bdza' ca rna' lahuë', ati' böac chguichdau'z lari' nacuë' len gyëp yös yení'.
30 Ni'r gululuí' lauquë' ga zoë' Lë' chopë' bönni' tuí'lenë' Lë' didza'. Nacquë' Moisés len Elías.
31 Gulayëpë' yös yení' chopë' ni len tuí'lenë' Jesús didza' ca zi'a uzḗ'ë yödzlyú ni, gatië' lu yödz Jerusalén.
32 Zal-la' chractsca lasië' Pedro len nup nacua'len lë', bayúdx gulana'zë' ta'lé'inë' yöl-la' yení' queë' Jesús len chopë' na' nacuá'lenë' Lë'.
33 Cati' guluzḗ'ë ni' chopë' na' ga na' zoë' Jesús, ni'r Pedro gudxë' Lë':
—Bönni' Usëdi, dxi'a nac zoaru' ni. Gúntsca'tu' tsonn yu'u lága'dau', tu quiu', yetú queë' Moisés, len yetú queë' Elías.
Cutu nöznë' Pedro bi na' rnë'.
34 Tsal ni' ru'ë didza' ni, la' grö'të böaj bucachi' lequë', ati' gládxinë' le nacu'ë lu böaj na'.
35 Ni'r byön chi'i Nu rui' didza' lu böaj na', rna:
—Bönni' ni naquë' Zxi'na'. Nadxi'ida' Lë'. Gul-zḗ nagli' didza' gu'ë.
36 Cati' budx bë' didza' chi'i na', tuzë' Jesús nagá'nlenë' lequë'. Ta'cuá' dxië' bönni' usḗd queë', ati' dza na' nutu nu glë' ca nac le gulalé'inë'.

Ruúnë'-bi' Jesús bi'i bönni' yu'u-bi' bö' xöhui'

37 Cati' za' rení' yetú dza guluhuötjë' lu guí'adau' na' Jesús len bönni' na'
dzagquë' Lë', ati' gularúj bunách zian dutsaggac Jesús.
38 Ni'r bë'ë zidzj didza' tu bönni' nutsë'ë ladj bunách zian na'. Bulidzë'
Jesús, rnë':
—Bönni' Usëdi, ráta'yua' lau' duyú'-bi' bi'i bönni' quia' le nacbi' bi'i tuticz
quia'.
39 Yu'u lëbi' bö' xöhui' run ga rbődxya'abi' len ruxiztsca lëbi'. Run ga rbia
bdxina' zidi' rú'abi' len rurix rutultsca lëbi', len gatga rusán lëbi'.
40 Gúta'yua' lauquë' bönni' usőd quiu' lubijë' lei, san cutu gulazáqui'në'.
41 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Lbi'ili', curéjlë'li' len nachixi icjli'. ¿Gáca'xtë ral-la' sóalena' lbi'ili' len gua'
glena' queëli'? Djua'-bi' ni bi'i bönni' quiu'.
42 Cati' ni' za'bi' rbíga'bi' ga na' zoë' Jesús, brix butultsca lëbi' bö' xöhui' na',
ati' gdil-lë' bö' xöhui' na' Jesús len bunë'-bi' bi'i bönni' na'. Ni'r bugu'ë-bi' lu
në'ë xuzbi'.
43 Gulubani yúgu'të bunách ni' ca nac yöl-la' huac zxön queë' Dios.

Rguíxjö'ë leyúbl Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

Tsal ni' tu'bani yúgu'të bunách ca nac le zxön runë' Jesús, Lë' gudxë' yugu'
bönni' usőd queë',
44 rnë':
—Gul-cú'u icj nagli' didza' ni, le zi'a ludödë' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu
Bunách, lu na'gac bunách.
45 Cutu gulayéjni'në' didza' ni bönni' usőd queë', le cutu rui'në' lequë' latj
Dios la'yéjni'në', san cutu gulurúguinë' la'nabnë' Jesús ca nac didza' ni.

Nu nac blau

46 Ni'r gulazú lauquë' tunë' rusbő bönni' usőd queë' Jesús. Ta'nabi lza'quë'
tuë' yetúë' núzxalë' gaquë' blau.
47 Ráquibe'inë' Jesús le ta'zá' ládxi'quë', ati' gdel-lë'ë-bi' tubi' bi'idau', len
buzóë'-bi' cuitië'.
48 Ni'r rë' lequë':
—Núti'tëz bönni' gunë' ba la'n tu bi'idau' cni le náquibi' quia', néda'cza' gunë'
ba la'n, ati' nu bönni' gunë' neda' ba la'n, gunë' ca' ba la'n Xuza' nasölë'ë neda'.
Qui lë ni na' bönni' nutsë'ë ladjli' nacrë' nöxj ladxi', bönni' ni naquë' blau.

Nu curdá'baga' rë'u, raclen rë'u

49 Ni'r bulidzë' Jesús Juan, rnë':
—Bönni' Usëdi, blé'itu'-në' bönni' rugunë' dxin lau' rubijë' bö' xöhui', ati' gna
bé'itu'-në' le cutu dë'ë rë'u.
50 Jesús rë' lë':
—Cutu gna bé'ili'-në', le raclen rë'u nu curdá'baga' rë'u.

Rdil-lë' Jesús Jacobo len Juan

51 Cati' chza' gal-la' dza ral-la' gatië' Jesús len huëpë' yehua' yubá, benë'
bayúdx tsijë' Jerusalén.
52 Bsölë'ë yugu' bönni' gbaz queë' la'nörë' ca Lë', ati' yjaquë' tu yödzdau'
quegac bunách Samaria tsajpa'quë' ga uga'në' tu dzö'.
53 Cutu glunë' Jesús ba la'n bönni' yödz na' le chnac queë' Jerusalén zijë'.
54 Cati' gulalé'inë' lë ni Jacobo len Juan, bönni' usőd queë', të' Jesús:
—Xan, ¿naru' gnábtsca'tu' huötj gui' za' yehua' yubá le usnít lequë', guntu'
ca na' benë' Elías?
55 Bueycjë' Jesús len gdil-lë' lequë', rnë':
—Cutu nőzili' bizxa bö' dzag lbi'ili'.

56 Bida' ni neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, clëg quië usnitia' yöl-la' na'bán quegac bunách, san bida' duslá' bunách.
Ni'r yjaquë' yödz yubl.

Nup të'ni tsjaclen Jesús

57 Tsal ni' yu'uquë' nöz Jesús len bönni' da'quë' Lë', bdxinë' ni' tu bönni', len rë' Jesús:
—Xan, rë'nda' sá'lena' Li' gáti'tëz ga tsiju'.
58 Jesús rë' lë':
—Yugu' böza', nacuá' zxan guiöj quecba', ati' yugu' bguindau', dxiagac lidxcba', san neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, cutu dë quia' ga gata' uzí' ladxa'a.
59 Ni'r gudxë' bönni' yubl Jesús, rnë':
—Gda' neda'.
Bönni' ni gudxë' Lë':
—Xan, benn neda' latj huöja' zi'al lidxa' ga gdxinr dza chbucacha'a-në' xuza'.
60 Jesús gudxë' lë':
—Bë' latj bönni' chzoa latië' lucachë'ë nup chnat quequë', san li', gyeaj, yjen lban ca gna bë'ë Dios.
61 Ni'r bdxinë' yetúë' ca', rë' Jesús:
—Xan, rë'nda' sá'lena' Li', san benn neda' latj tsija' zi'al tsajzéygacda'-në' didza' di'a dza quia'.
62 Jesús gudxë' lë':
—Núti'tëz bönni' rui' ladxë'ë le rac yödzlyú naquë' ca bönni' ruga'në'-ba' bëdx len ruyúë' zaca' cúdzu'lë'. Nu run cni cutu nac lsaca' tsaz ga rna bë'ë Dios.

10

Rsölë'ë Jesús tsonnlalj yu chië' bönni' tsjenquë' lban

1 Gdöd glac lë ni, gröë' Xanru' yetsonnlalj yu chië' ca' bönni' usëd queë', ati' bsölë'ë lequë' chop hueajquë' la'nörë' ca Lë' tsjaquë' yúgu'të yödz len yödzdau' gap chzoa tödë' Lë'.
2 Gudxë' lequë':
—Le nactë, dëtsca dxin quia', le nac ca tu la' yël zxön ga nu tsajchíb, san nabábz huen dxin quia'. Qui lë ni na', gul-gáta'yu lahuë' Dios, naquë' Xan la' yël na', gsölë'ë yugu' huen dxin ga nac la' yël queë'.
3 Gul-tséaj na'a. Gul-yutsca', neda' rsöla'a lbi'ili', nacli' ca bö'cu' zxila' zjacba' ladjcba' bö'cu' zuga' snia'.
4 Cutu gua'li' yöxj dumí ni bzud yöt, len cutu gua'li' yetú cö' löl-li', len cutu tseyli' güí'lenli' bunách didza' gap nac la' nöz.
5 Gáti'tëz yu'u ga tsazli', zi'al gnali': “Le rbequi dxi ladxi' gac quegac bunách nacuá' yu'u ni.”
6 Chqui' zoa ni' nu bönni' rö' dxi ladxë'ë, uga'nlen lë' le rbequi dxi ladxi' na' gnabli', san chqui' cuzóa ni' nu bönni' cni, uga'nlen lbi'ili' le rbequi dxi ladxi' na' gnabli'.
7 Gul-gá'n yu'u ga na' tsazli' len gul-guí'aj gul-gagu bi lunnë' queëli', le udzölcznë' bönni' huen dxin le gahuë'. Cutu tödli' yu'u yu'u.
8 Gáti'tëz yödz ga tsazli' ati' lun lbi'ili' ba la'n, gul-gagu le lucu'ë lauli'.
9 Gul-ún nup te'i nacuá' yödz na', len gul-guiëd lequë': “Chbdxin ga zoali' le rna bë'ë Dios.”

10 Gáti'tëz yödz ga tsazli', chqui' cutu lun lbi'ili' ba la'n, gul-rúj tsajsoali' la'
nöz qui yödz na', gnali':
11 “Bëchtö qui ladzli' da' lalabtu' ruquindjtu' lei, le ruluí' nabága'li' zxguia',
san ral-la' gnőzili' lë ni, chbdxin ga zoali' le rna bë'ë Dios.”
12 Neda' rëpa' lbi'ili', cati' gdxin dza gchuguë' Dios quegac bunách, la'zaca'
la'guí'ir bunách yödz ni' ca la'zaca' la'guí'i bunách yödz Sodoma, nup ni'
busnitië' Dios.

Le gac quegac nup culubí'i ládxi'gac

13 Gnë' ca' Jesús:
—Bica' bayechi' lbi'ili', bunách yödz Corazín. Bica' bayechi' lbi'ili', bunách
yödz Betsaida. La'naru' glac lu yödz Tiro len lu yödz Sidón yugu' yöl-la' huac
rubani ca yugu' le bena' ga zoali', dza ni'të lubí'i ládxi'quë' bönni' ni', lacuë'
lari' ca'z len la'gu'ë dö cuinquë', le uluí' chgulubí'i ládxi'quë'.
14 Qui lë ni na', cati' gdxin dza gchuguë' Dios quegac bunách, saca' qui'rli'
ca la'zaca' la'gui'ë bönni' Tiro len Sidón.
15 Lbi'ili', bunách Capernaum. ¿Naru' cugúc queëli' ca gyëpli' ga nu ryaz
yehua' yubá? Huötjli' tsajtsazli' latj chul quegac nup natgac.
16 Ni'r gudxë' yugu' bönni' usőd queë' Jesús, rnë':
—Nu ruző nag lbi'ili', ruző nag ca' neda', ati' nu rucá'n lbi'ili' ca'z, rucá'n
ca' neda' ca'z, len nu rucá'n neda' ca'z, rucá'n ca' ca'z Xuza', nasölë'ë neda'.

Tu'dxinë' ga zoë' Jesús bönni' yjenquë' lban

17 Cati' guludxinë' ga zoë' Jesús tsonnlalj yu chië' bönni' na' bsölë'ë Lë',
yjenquë' lban, ta'nő':
—Xan, tun ca rnatu' bö' xöhui' cati' ruguntu' dxin lau' Li'.
18 Jesús gudxë' lequë':
—Neda' blé'ida' Satanás tu' xöhui', gbix zxan luzxbá ca run yös, ryaz luyú.
19 Gul-yutsca', neda' nudöda' lu na'li' yöl-la' uná bë' söncli'-ba' bël snia' len
xajnő' ati' cutu bi gac queëli', ati' uxicjli' lu yöl-la' uná bë' qui tu' xöhui', nu
curle'i rë'u dxi'a.
20 Na'a, gul-dziji, clëgz le tun ca rnali' bö' xöhui', san le nayujgac lali' lu
guich ni' yehua' yubá.

Rudzijnë' Jesús

21 La' ni'z rudzijnë' Jesús, dzaguë' Lë' Dios Bö' La'y, rnë':
—Rgu'a Li' yöl-la' ba, Xuza', nacu' Xani yehua' yubá len Xani luyú ni,
le bucachu'u yugu' lë ni lauquë' bönni' tac szxöni len bönni' ta'yejni'i, san
bului'icnu'-bi' bi'idau' ca nac. Ca' gac, Xuza', le cni bdzag ladxu'u.
22 Ni'r gnë':
—Yúgu'të budödë' lu na'a Xuza'. Nutu nu bönni' nöznë' Nu naquë' Zxi'në'
Dios, san tuzë' Dios Xuz nöznë', ati' nutu nu nözi Nu naquë' Dios Xuz, san
tuzë' Zxi'në' nöznë', ati' gnőzigac ca' nup na' Zxi'në' rë'nnë' ului'inë' lequë'
Xuzë'.
23 Ni'r buyúë' yugu' bönni' usőd queë' Jesús len rë' lequë':
—Bica' bagac nup ta'le'i le rlé'ili' lbi'ili',
24 le rëpa' lbi'ili': Glë'nnë' la'lé'inë' le rlé'ili' zian bönni' glu'ë didza' uláz
queë' Dios len bönni' gulaná bë'ë, san cutu gulalé'inë' lei. Glë'nnë' la'yönnë'
le ryőnili', san cutu gulayönnë' lei.

Bönni' Samaria naquë' tsahui'

25 Ni'r gyasë' bönni' gdau' usëdi, len quië si' bë'ë Jesús, gnabnë' Lë', rnë':
—Bönni' Usëdi, ¿bizxa ral-la' guna' quië gdél-li'da' yöl-la' na'bán gdu?

26 Jesús rë' lë':
—¿Bizxa caz nayúj lu guich lu zxba queë' Moisés? ¿Nacx rusaca' quiu' lë na' rulabu'?
27 Bubi'ë didza' bönni' na', rnë':
—Cni rna: Gdxi'inu' Xanu' Dios gdu ladxu'u, len lu gdu icj ládxi'da'u, len lu gdu yöl-la' run quiu', len lu gdu yöl-la' rejni'i quiu', ati' gdxi'inu' böchi' lza'u ca nadxí'i cuinu'.
28 Jesús rë' lë':
—Dxí'adau' bubi'u didza'. Ben cni, ati' gata' quiu' yöl-la' na'bán na'.
29 Le gu'nnë' bönni' na' ubíj dxi'a cuinë', rë' Jesús:
—¿Nuzxa na' böchi' lza'a?
30 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Gzë'ë Jerusalén bönni', rudinnië', zijë' yödz Jericó. La' nöz ni' gulazönë' lë' gban. Gulagűë' lari' nacuë' len glunë' lë' huë'. Ni'r guluzé'ë ni', nuca'nquë' lë', chratczë'.
31 Ni'r gdödë' la' nöz ni' bxuz. Cati' blé'inë' bönni' huë' na', tsla'l gdödë'.
32 Gdödë' ca' ni' bönni' nababë' zxi'n xsoë' Leví, bönni' na' tunë' dxin qui gdau'. Cati' blé'inë' lë', tsla'l ca' gdödë'.
33 Lëzca' yu'ë nöz na' bönni' Samaria, ati' bdxinë' gal-la' ga dë' bönni' huë' na'. Cati' blé'inë' lë', buechi' ladxë'ë lë'.
34 Gbiguë'ë ga na' dë', ati' glu'ë le za len xisi uva nal lu huë' queë', len buchőlinë' lei lari'. Ni'r bdxië' lë' cúdzu'ba' böa' queë' len bu'ë lë' yu'u ga ta'dxinë' bönni' yu'uquë' nöz, ati' ni' ben chi'ë lë'.
35 Cati' za' rení' yetú dza, len chzoa uzé'ë ni' bönni' Samaria na', glijë' lazxjë' qui chop dza, le buca'në' lu në'ë bönni' xan yu'u na', rë' lë': "Ben chi'ë bönni' ni, len chqui' utőu' yelati' dumí, ubi'a quiu' neda' cati' huöda'."
36 Na'a, ¿nacx runi li'? ¿Núzxalë' bönni' yonn ni guquë' böchi' lzë'ë bönni' na' glu'ë dö' queë' bönni' gban?
37 Bubi'ë didza' bönni' gdau' usëdi na', rë' Jesús:
—Bönni' na' buechi' ladxë'ë lë'.
Ni'r Jesús gudxë' lë':
—Gyeaj na'a, yjen ca' li'.

Le benë' Jesús lidxcnu Marta len María

38 Ni'r bu'ë nöz Jesús, bdxinë' tu yödzdau' ga ni' bchë'nu Lë' lidxnu ngul lënu Marta.
39 Marta ni zoanu ngul zxilnu lënu María, ati' María na' grő'tënu ga nac xni'ë Jesús, ruzé nagnu xtidzë'ë.
40 Marta na' bubi bugui'nu, zian dxin runnu, ati' gbíga'nu ga na' zoë' Jesús, rënu Lë':
—Xan, ¿naru' cu rui' ládxi'tsu' neda' le nuca'nbi' neda' bi'i zxila' ni, ati' tuza' runa' dxin? Gudx-bi' gáclenbi' neda'.
41 Bubi'ë didza' Jesús, rë'-nu:
—Marta, Marta, ruúbi rugui'itsquinu', len zian le rui' ladxu'u runu'.
42 Tuz le run bayúdx nu gun, ati' María ni gröbi' lë na' nactër dxi'a, ati' lë na' gröbi' cutu gdua queëbi'.

11

Ca ral-la' ulidzru'-në' Dios

1 Tu dza ni' rulidzë' Dios Jesús. Cati' budx bé'lenë' Dios didza', rë' Lë' tuë' bönni' usé'd queë', rnë':

—Xan, bsëdi netu' ulidztu'-në' Dios güí'lentu'-në' didza', ca benë' Juan, busëdnë' bönni' da'quë' lë'.
2 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Cati' ulidzli'-në' Dios güí'lenli'-në' didza', gul-ná:
Xuztu', zu' yehua' yubá, gac zxön lau'.
Gda gna bë'u.
Luyú ni gac ca rdzag ladxu'u Li', ca na' rac ni' yehua' yubá.
3 Benn le gágutu' na'a dza.
4 Bnit lau netu' dul-la' nabága'tu'
Ca netu' ca' runít lautu' nup bi tun queëtu'.
Cutu gu'u latj si' bë' netu' le xöhui',
San buslá netu' lu na' nu rua' dö'.
5 Jesús rë' ca' lequë':
—Chqui' zoë' bönni' nutsë'ë ladjli', len zoë' böchi' lzë'ë, len chqui' tsijë' ga na' zoë' ladxi' yël, ati' ulidzë' lë', gnë': "Böcha'a, benn quia' tsonn yöt xtil
6 le zi'a bdxinë' quia' böchi' lza'a, zë'ë zi'tu', san cutu bi dë gu'a-në' gahuë'."
7 ¿Naru' ubi'ë didza' cni bönni' na' zoë' yu'u, guië' lë': "Cutu utsa'u neda'. Chnayéyj yu'u, ati' chdélencbi' neda' bi'i quia'. Cutu gac tsasa' bi gunna' quiu'"?
8 Neda' rëpa' lbi'ili': Zal-la' cutu tsasë' bi unödzjë' queë' le naquë' böchi' lzë'ë, san tsasë' len unödzjë' queë' yúgu'të le rquinnë' quië cutur upizxjnë' lë'.
9 Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili': Gul-náb, ati' Dios gunnë' queëli'. Gul-quílj, ati' gdzöl queëli'. Gul-lídz ra' yu'u, ati' tsalj queëli'.
10 Nu rnab, rzi' qui, ati' nu rguilj, rdzöl qui, ati' nu rulídz ra' yu'u, ryalj qui.
11 'Chqui' zoë' bönni' nutsë'ë ladjli', naquë' xuz, len chqui' gnábibi' lë' yöt xtil zxi'në', ¿naru' unödzjtsë' queëbi' guiöj? Chqui' gnábibi' lë' tuba' böl, ¿naru' unödzjtsë' queëbi' bël?
12 Chqui' gnábibi' lë' dxit qui börj, ¿naru' unödzjtsë' queëbi' xajnő'?
13 Cni nac, chqui' nacli' lbi'ili' huia'dö' san nőzili' unödzjli' quecbi' zxi'nli' le nac dxi'a, nactër löz gunnë' queëli' Dios Bö' La'y Xuzli' zoë' yehua' yubá, nul-li' gnábili' Lë'.

Ta'nő' runë' dxin Jesús len yöl-la' huac qui tu' xöhui'

14 Tu dza bubijë' bö' xöhui' yu'u bönni' Jesús, le run ga curnő'. Cati' burúj bö' xöhui' na', bë'ë didza' bönni' na' cugnő', ati' gulubani bunách nacuá' ni'.
15 La'gac bunách nacuá' ni' ta'ná:
—Len yöl-la' huac qui tu' xöhui' Beelzebú, xangac bö' xöhui', rubijë' yugu' bö' xöhui' na'.
16 Glë'ni la'zí' bë' Jesús yela'gac bunách na', ati' gulanabi Lë' gunë' tu le gac bë' za' yehua' yubá.
17 Ráquibe'inë' Jesús le ta'zá' ládxi'quë', ati' rë' lequë':
—Gáti'tëz ga ta'ná be'i lza'gac bunách, chqui' la'rúj chopl la' leygacz bunách na', la'nít. Chqui' la'rúj chopl bunách nacuá' tu yu'u, udx quegac.
18 Lëzca' cni rac qui Satanás, tu' xöhui', lëzca' nazí' lei Beelzebú. Chqui' la'rúj chopl nup da'gac lei, ¿nacx gac gdia' yöl-la' uná bë' qui? ¿Rnátsali' na'a: len yöl-la' huac qui Beelzebú rubija' yugu' bö' xöhui'?
19 Chqui' neda', len yöl-la' huac qui Beelzebú rubija' yugu' bö' xöhui', ¿nuzxa runn quegac nup da'gac lbi'ili' yöl-la' huac tu'bíj yugu' bö' xöhui'? Qui lë ni na', nup ni nacgac bë' nachíxili'.
20 Chqui' neda', len yöl-la' huac queë' Dios rubíjgaca' bö' xöhui', le nactë chbdxin ga zoali' le rna bë'ë Dios.

21 'Cati' dë lu në'ë le rneynë' bönni' nal, len run chi'ë lidxë', nac chi'i dëra
le dë queë'.
22 Na'a, chqui' zë'ë yetúë' bönni' náltërë' ca lë' len uxicjë' lë', ni'r cuë' yúgu'të
le rneynë', lë na' ruzxöni ladxë'ë, ati' quisië' le dë queë' bönni' na'.
23 'Nu curaclen neda', rdá'baga' neda'. Nu curutublen neda', ruslás nu na'.

Ca nac qui bö' xöhui' rudxín xlatj

24 Gnë' ca' Jesús:
—Cati' r-ruj lu bönni' bö' xöhui', rda gap nabídx, rguilj ga uzí' ladxi'. Chqui'
cutu gdzöl qui, gna: "Huöja' xlatja' ga ni' bruja'."
25 Cati' rudxín ni', rajxaca' bönni' na', naquë' ca tu yu'u chnulúa len
chnabá'a quië nu tsajsóa ni'.
26 Ni'r reaj len rajxí' yegádx bö' xöhui', nácgactër xöhui' ca lei, ati' ta'yú'u
bönni' na'. Na'a, le rac queë' bönni' na' nayáli'tër ca le guc queë' zi'al.

Le nac bica' ba le nac gdu

27 Tsal ni' ru'ë didza' ni Jesús, bë'nu zidzj didza' ngul nútsa'nu ladj bunách
zian na', rnanu:
—Bica' ba ngul na' bia'nu Li' lë'nu, len bica' ba ca' lchu'nu ga na' gudxu'u.
28 Bubi'ë didza' Jesús, gnë':
—Nácgactër bica' ba nup ta'yöni xtidzë'ë Dios len tun ca rna.

Ta'nabnë' Jesús gunë' le gac bë' nuzxa naquë'

29 Tsal ni' ta'biga' ga zoë' Jesús bunách zian, gzu lahuë' ru'ë didza', rnë':
—Ta'nabi neda' bunách tua'dö' ni guna' le gac bë' ga za' yöl-la' huac quia',
san cutu bi le gac bë' la'lé'inë'. Tuz le gac bë' ca na' guc queë' Jonás la'lé'inë'.
30 Ca na' guc queë' Jonás, guquë' tu le nac bë' laugac bunách yödz Nínive,
lëzca' cni gac quia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, gaca' tu le gac bë'
laugac bunách dza ni zoaru' na'a.
31 Cati' gdxin dza gchuguë' Dios quegac bunách len cuequi xbeynë' bunách
dza ni zoaru' na'a, Dios uchisë'-nu ngul dza ni'të gna bé'inu bunách luyú ni'
dë tsla'a ga rdöd gbidz beo' ziag, ati' le bennu uluí' nabága'gac bunách ni
zxguia', le bidnu lënu, brujnu ga nac zi'tu' quië duzḗ nagnu didza' rejni'i
bë'ë Salomón, bönni' gna bé'inë' bunách Israel, san na'a, zoa' ni neda', len
náctëra' blau ca Salomón na'.
32 Lëzca' cni, Dios uchisë' bönni' gulacu'ë yödz Nínive cati' gdxin dza gchugu
bë'ë quegac bunách len cuequi xbeynë' bunách dza ni zoaru' na'a, ati' le
glunë' uluí' nabága'gac bunách ni zxguia', le gulubí'i ládxi'quë' bönni' Nínive
cati' gulayönnë' lban benë' Jonás, ati' na'a zoa' ni neda', len náctëra' blau ca
Jonás na'.

Le rgu'u yení' lu icj ládxi'dau'ru'

33 Gnë' ca' Jesús:
—Cati' nu ruquel-la' gui', cutu rgu'u lei ga nagachi', len cutu rudusi' lei
gui'n, san ruzóa lei xtsa' ga lna', quië uzení' quegac nup ta'yáz yu'u na'.
34 Yöj lauru' nac ca tu le rgu'u yení' lu icj ládxi'dau'ru'. Chqui' yöj lau' nac
dxi'a, gduteo' yudz le nac yení', san chqui' nac xöhui' yöj lau', gduteo' yudz
le nac chul xöhui'.
35 Ben chi'i cuinu' na'a, cui huöac chul lë na' rgu'u yení' lu icj ládxi'da'u.
36 Cni nac, chqui' gduteo' nadzḗ'iznu' le nac yení' len cutu bi zoalen li' le
chul xöhui', yúgu'të glé'inu' dxi'a ca rac cati' ruzení' quiu' gui'.

Ruquíë' Jesús yugu' bönni' gdau'

37 Cati' budx bë'ë didza' ni Jesús, bulidzë' Lë' tsajtágulenë' lë' bönni' gdau'
fariseo. Cati' gyazië' Jesús lidxë' bönni' gdau' na', grö'ë rahuë'.
38 Cati' blé'inë' Lë' bönni' gdau' fariseo na', bubannë' le cutu gdib në'ë Jesús
cati' zi'a gahuë'.
39 Xanru' rë' lë':
—Lbi'ili', bönni' gdau' fariseo, rguib cuinli' ca rguibli' láhuilgac le ri'iji
ráhuili', san lu icj ládxi'dau'li' ruhuídi'li' len rza' ládxi'li' le cunác.
40 Lbi'ili', bönni' curéjni'li'. ¿Naru' cu nőzili', Nu ben le zoa lahuiz ben ca' le
yu'u lë'il?
41 Na'a, gul-gún gun le dë queëli', ati' ni'r huöac dxi'a yúgu'të le dë queëli'.
42 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo. Rguizxjli' qui gdau' tu cuia tsa
tu chi cuia le rzi'li' qui xhueaj, len qui guixi' rud, len quegac guixi' cuandau',
san rudödzli' le nac tsahui' len yöl-la' nadxí'i queëli' Dios. Yugu' lë ni run
bayúdx gunli', len cutu uca'nli' yezíca' lë na' runli'.
43 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo. Rë́'nili' cö'li' gap nac blau lu
yu'u ga rudubli' rusëdli' queë' Dios len rë́'nili' lulídz lbi'ili' ba zxön bunách
gap nac lahui' laugac bunách.
44 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi, lenca' lbi'ili', bönni' gdau' fariseo,
bönni' ruluí'z tsahui' cuinli', le nacli' ca nacgac yeru ba quegac nup natgac
le cunala'gac, ati' ta'dá láhuigac yeru ba na' bunách len cutu táquibe'inë'.
45 Ni'r bubi'ë didza' bönni' gdau' usëdi raquë' zxba queë' Moisés, rë' Jesús:
—Bönni' Usëdi, cati' rnau' cni, netu' ca' runu' zi'.
46 Jesús rë' lë':
—Bica' bayechi' ca' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi racli' zxba queë' Moisés, le
ruspága'cli' bunách yua' zi'i le cugác nu gua', san lbi'ili' ni lati'z cutu ruláhui'li'
lei len na'li'.
47 'Bica' bayechi' lbi'ili', le rchisli' lguitj qui ba ga nagáchi'quë' bönni' glu'ë
didza' uláz queë' Dios, bönni' ni' guludöddë' lequë' xuz xtau'li'.
48 Cni nac, runli' lna' lau runli' tuz le glunë' xuz xtau'li' le guludödcdë'
lequë' xuz xtau'li' na', ati' lbi'ili' rchisli' lguitj qui ba ga nagáchi'quë'.
49 'Qui lë ni na', lu yöl-la' rejni'i queë', Dios gnë' cni: “Gsöla'a quequë' bönni'
lu'ë didza' uláz quia' len yugu' bönni' gbaz quia', ati' yugu' bönni' ni, la'quë'
ludödcdë', len yela'quë' la'bía ládxi'quë'.”
50 Cni gunë' Dios le cuequi xbeynë' bunách dza ni zoaru' na'a, ni'a qui
rön quegac yúgu'të bönni' glu'ë didza' uláz queë', bönni' ni' guludödi lequë'
bunách cati' gzu lau zi'a rata' yödzlyú
51 ga gzu lau nu budödi Abel, ga bdxintë guludöddë' Zacarías, bönni' na'
guludöddë' gatsj lahui'l ga dë bcugu la'y ga na' tu'zégui'quë'-ba' böa' bëdxdau'
lahuë' Dios len ga zoa latj la'y. Qui lë ni na', rëpa' lbi'ili', Dios cuequi xbeynë'
bunách dza ni zoaru' na'a, ni'a qui rön quegac yúgu'të bönni' na' guludödcdë'
lequë' xuz xtau'li'.
52 'Bica' bayechi' lbi'ili', bönni' gdau' usëdi, racli' zxba queë' Moisés. La'
lbi'izli' dë lu na'li' zxi'n guia qui latj ga rdzőliru' yöl-la' rejni'i. Lbi'ili' cutu
ryazli', ati' ruzága'li' xnözgac nup të'ni la'yáz.
53 Cati' budx bë́'lenë' lequë' didza' ni Jesús, gulaléytsquinë' Lë' bönni' gdau'
tu'sëdi len yugu' bönni' gdau' fariseo, ati' gulazú lauquë' ta'nabi yúdxtsquinë'
Lë' ca nac zian le tac,
54 le tu'bijë' Lë' didza' quië gac luquíë' Lë' ni'a qui didza' ubi'ë.

12

Rusëdnë' Jesús ca nac yöl-la' ruluí'z tsahui' cuini

1 La' dza na'z guludúb ga zoë' Jesús zian gayuá' bunách ga bdxintë ta'röliz
lza'gac bunách na'. Ni'r gzu lahuë' Jesús rë' zi'al yugu' bönni' usőd queë', rnë':
—Gul-gún chi'i cuinli' qui le nac ca xnë'i yöt xtil quequë' bönni' gdau'
fariseo, le nac yöl-la' ruluí'z tsahui' cuini quequë'.
2 Cutu bi dë le nac landau'z le cuglá' lahui, len cutu bi dë le nagachi' le
cugác bë'.
3 Qui lë ni na', yúgu'të le chgnali' ga nac chul, la'yöni lei bunách ga nac lu
yení', ati' didza' bë'li' bagachi'z ga gzoa lu yu'u nayéyj, gac lban qui ga nac
lahui' laugac bunách.

Nu ral-la' gádxiru'

4 Gnë' ca' Jesús:
—Bőcha'adau', rëpa' lbi'ili': Cutu gádxili' bönni' tu'dödcdë' bunách, ati' töd
na' cutur bi gac lunë' quegac.
5 Ului'ida' lbi'ili' nu ral-la' gádxili'. Gul-gadxi Nu na' gac ugúa yöl-la' na'bán
queëli', len töd na' dë lu në'ë yöl-la' uná bë' chu'në' lbi'ili' lu gui' gabíl. Ja,
rëpa' lbi'ili', gul-gadxi Nu na'.
6 '¿Naru' cu túti'quë'-ba' gáyu'ba' bguindau' len chop dumí lasdau'? Nituba'
lecba', cutu ral ladxë'ë-ba' Dios.
7 Lëzca' cni, yúgu'të guitsa' icjli' nababgac lahuë' Dios. Qui lë ni na', cutu
gádxili'. Nazáca'tërli' lbi'ili' ca zianba' bguindau'.

Nup ta'ná náquigac queë' Jesús

8 Gnë' ca' Jesús:
—Rëpa' lbi'ili': Yúgu'të bönni' ta'nő' náquicnë' quia' neda' laugac bunách,
lëzca' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, gnia' náquicnë' quia' lauquë'
gbaz la'y queë' Dios,
9 ati' bönni' ta'dá'baguë'ë náquicnë' quia' laugac bunách, lëzca' neda'
tá'baga'a náquicnë' quia' lauquë' gbaz la'y queë' Dios.
10 'Yúgu'të nup bi la'nő quia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, gac
unít lahuë' leygac Dios, san nu gnë zi' queë' Dios Bö' La'y, cutu unít lahuë' nu
na' Dios.
11 'Cati' la'chő'ë lbi'ili' gap nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni'
judío, len lauquë' bönni' la'bequi xbeynë' lbi'ili', len lauquë' bönni' dë lu
na'quë', cutu ubi ugui'ili' nacx gunli' o bizxa didza' ubi'ili', o bizxa gnali'.
12 La' dza na'z usëdnë' lbi'ili' Dios Bö' La'y le ral-la' gnali'.

Huac gun ga gal ládxi'ru'-në' Dios yöl-la' tsahui' queëru'

13 Rë' Jesús bönni' nutsë'ë ladj bunách zian na', rnë':
—Bönni' Usëdi, gudxë' böcha'a gunnë' uláz quia' le guta' queë' xuztu'.
14 Jesús rë' lë':
—Bönni'. ¿Naru' zoa nu buzóa neda' ca nu cuequi xbey lbi'ili', o nu gun
gatsj le dë queëli'?
15 Ni'r gudxë' bunách nacuá' ni' Jesús, rnë':
—Gul-yutsca'. Gul-gún chi'i cuinli' cui uhuídi'li'. Le uzi'ë xbey bönni' cutu
nacz le zian le dë queë'.
16 Ni'r bő'lenë' lequë' didza' Jesús, benë' lsaqui', rnë':
—Zoë' bönni' rlé'inë' yöl-la' tsahui' queë', ati' szxöni runődzj glap lu xyuë'.
17 Ni'r gza' ladxë'ë bönni' na', rnë': "¿Nacx guntsa'? Cutu dë ga gun chi'a le
rulá' quia'."
18 Ni'r rnë': "Cni guna'. Uquindjca' yu'u ga run chi'a le rulá' quia', ati' guna'
yugu' yu'u zxöntër ca', ati' ni' gun chi'a le rulá' quia' len yugu' le dë quia'.

19 Ni'r gac guië cuina': Chdëtsca quia' zian le chnutuba', le gáhuida' zian iz. Uzi'tsca ladxa'a. Gui'j gahua', len udzijda'."
20 Ni'r Dios rë' lë': "Li', bönni' cunözi. Na'a dzö' gatiu'. Na'a, ¿nuzxa caz gaqui qui, lë na' chnutubu'?"
21 Cni rac queë' bönni' rutubë' la' queëzë' yöl-la' tsahui', len cutu runë' le nac ca yöl-la' tsahui' lahuë' Dios.

Dios run chi'ë bunách queë'

22 Gdöd ni' gudxë' yugu' bönni' usőd queë' Jesús, rnë':
—Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili': Cutu ubi ugui'ili' ni'a qui le gui'j gáguli', lë na' nabánili', o ni'a qui lari' gáculi'.
23 Nacr lsaca' yöl-la' na'bán queëli' ca le ráguli', ati' nacr lsaca' gdu ca nayá' nabinli' ca lari' ráculi'.
24 Gul-yutëz ca rac quecba' beycj. Cutu tazba', len cutu ta'lapba', len cutu nacuá' quecba' ga lun chi'iba' le rulá' quecba', san Dios rugahuë' lecba'. ¿Naru' cu nazáca'tërli' lbi'ili' ca yugu' bguindau'?
25 ¿Nuzxa caz bönni' nutsë'ë ladjli' gac gunë' ga soë' gbanë' yetú chi'i'dau'z le ruúbi ruguí'i ládxi'dau'huë'?
26 Qui lë ni na', chqui' cugác gunli' lë ni nac cuidi'z, ¿bizx quië ruúbi rugui'ili' ni'a qui le nac zxöntër?
27 'Gul-yutëz ca ta'zxőn yöjdau'. Cutu tun du lari' len cutu tab lari', san rëpa' lbi'ili', cutu gucr lach ca nacgac yöjdau' ni lari' gucuë' Salomón, zal-la' szxöni guta' queë' yöl-la' tsahui'.
28 Chqui' runë' lach Dios yugu' yöj guíxi'dau' rö'gac na'a ladj guixi', ati' cxö huidzj la'gu'ë leygac lu gui', ¿naru' cu gunë' queëli' le zxöntër ca', lbi'ili', curéjlë'li' Dios gdu ládxi'li'?
29 Qui lë ni na', cutu güi' ládxi'li' le ral-la' gáguli', len le ral-la' gui'jli', len cutu ubi uguí'i ládxi'dau'li'.
30 Yúgu'të lë ni ta'guílj bunách yödzlyú ni, san chnözcznë' Xuzli' Dios yugu' le rquínili'.
31 Gul-güí' ládxi'li' tsazli' ga rna bë'ë Dios, ati' yúgu'të lë ni cu'ë xnöz queëli'.

Yöl-la' tsahui' rgu'ru' yehua' yubá

32 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu gádxili', lbi'ili' na' nacli' yugu' bö'cu' zxíla'dau' quia'. Nababzli' zoali' san rdzag ladxë'ë Xuzli' Dios gunnë' lbi'ili' latj tsazli' ga ni' rna bë'ë Lë'.
33 Gul-guti' le dë queëli' len gul-nődzj quegac bunách yechi'. Cni gac, gunli' queëli' yöxj dumí le cutu gac ditj, len cu'li' yehua' yubá yöl-la' tsahui' na' cutu ubídx udú, ga ni' cutu gdxin gban len cutu usnitba' lei böa'dau' qui.
34 Ga ni' dë yöl-la' tsahui' queëli', ni' güi' ládxi'li' gdxinli'.

Ral-la' soaru' ban ladxi'

35 Gnë' ca' Jesús:
—Gul-zóa sina' len gul-quel-la' gui' le uzení' queëli'.
36 Gul-gác ca bönni' huen dxin ta'bözë' dza huödë' xanquë', bönni' zijë' lni qui yöl-la' rutság na', quië cati' udxinë' len ulidzë', la' la'saljtë' queë' tsazië'.
37 Bica' bagac huen dxin na' la'cu'ë ban ladxi' cati' huödë' xanquë'. Le nactë rëpa' lbi'ili', upá' cuinë' xanquë' na', ati' gunë' ga la'bö'ë ga lahuë', ati' cu'ë le lahuë'.
38 Zal-la' huödë' cati' chral o gdu ladxi' yël, chqui' duxaquë' lequë' nacu'ë ban ladxi', bica' bagac huen dxin na'.

39 Lë ni ral-la' gnőzili'. La'naru' nöznë' xan yu'u bizxa dza huadxín gban,
uspán ladxë'ë len cutu gu'ë latj bönni' udxíë' yeru lidxë', cui cuanë' le dzö'
lidxë'.
40 Qui lë ni na', gul-zóa ban ladxi' ca' lbi'ili', le huöda' neda', Bönni'
Nuhuöaquë' Gdu Bunách, dza curbözli' neda'.

Bönni' huen dxin tsahui' len bönni' huen dxin cunác tsahui'

41 Ni'r Pedro gnabnë' Jesús, rnë':
—Xan, ¿naru' rë'u netu'z lë ni runu' lsaqui', o rë'u ca' cni yúgu'të bunách?
42 Rë' lë' Xanru':
—¿Nuzxa na' bönni' huen dxin tsahui' len réjni'inë', dë lu në'ë uláz queë'
xanë'? Bönni' ni, xanë' udödë' lu në'ë lidxë' quië cati' gal-la'r lahuë' bönni'
nacu'ë lidxë', gu'ë qui queëquë' le lahuë'.
43 Bica' ba bönni' huen dxin na' cati' huödë' xanë', duxaquë'ë lë' runë' cni
dxin na' nudödë' lu në'ë.
44 Le nactë rëpa' lbi'ili', udödë' xanë' lu në'ë bönni' huen dxin tsahui' na'
yúgu'të le dë queë'.
45 Chqui' gáquinë' huadzeynë' huödë' xanë' bönni' huen dxin cni, ati' su
lahuë' gu'ë dö' quequë' yezíca'rë' huen dxin, bönni' len ngul, len su lahuë'
gui'j gahuë' len súdxinë',
46 ni'r huödë' xanë' bönni' huen dxin na' cati' curbözë' lë' len cati'
curáquibe'inë', ati' usaca' zi'ë bönni' huen dxin cunaquë' tsahui' na', len
gchuguë' queë' ca narugu quequë' bönni' cuta'yejlë'ë.
47 'Bönni' huen dxin na' nöznë' le rë'nnë' xanë', len cutu zoë' sina', len cutu
runë' ca rnë' xanë', bönni' ni, szxőnitër quinë' lë' xanë'.
48 Chqui' cutu nöznë' le rë'nnë' xanë' bönni' huen dxin, len gunë' le gun ga
gbaguë'ë le quinë' lë' xanë', bönni' ni quinë' lë' láti'dau'z. Bönni' yu'u lu në'ë
szxöni, szxöni unabë' xanë' lu në'ë, ati' bönni' na' xanë' nuzxöni ladxë'ë lë'
szxöni, szxőnitër ca' unabë' xanë' lu në'ë bönni' huen dxin na'.

Gun ga la'rúj chopl bunách le naquë' Jesús

49 Gnë' ca' Jesús:
—Bida' neda' djena' ga tsegui gui' yödzlyú ni, len la' bíqui'czda' chnaguel-la'
gui' na'.
50 Na'a, dë tu le ral-la' saca' qui'a le nac ca tu le gdilda' nis, ati' rö'a baníg
ga gdxintë gac cni quia'.
51 ¿Naru' ráquili' bida' dulequi dxia' le rac yödzlyú ni? Rëpa' lbi'ili': Cutu.
Bida' dulequia' le gun ga la'rúj chopl bunách.
52 Na'a su lau lula'alen lza'gac gayu' bunách nacuá' tu yu'u. Tsonnë'
la'dá'baguë'ë chopë' nazi'quë' xtidza'a, ati' chopë' na' la'dá'baguë'ë tsonnë'
na'.
53 Nu bönni' zoabi' bi'i bönni' queë' tá'baguë'ë zxi'në' na', ati' bi'i bönni' na'
tá'baga'bi' xuzbi'. Ngul zoabi' bi'i ngul queënu tá'baga'nu zxi'nnu na', ati' bi'i
ngul na' tá'baga'bi' xna'bi'. Ngul zoanu ngul zxoa' lidxnu tá'baga'nu zxoa'
lidxnu na', ati' ngul zxoa' lidxnu na' tá'baga'nu xtau' zxi'nnu.

Le nacgac bë' le tac na'a dza

54 Gudxë' ca' bunách zian nacuá' ni' Jesús, rnë':
—Cati' rlé'ili' za' böaj zaca' ga rbia gbidz, la' rnátëli': “Hual guiöj”, ati' cni
rac.
55 Cati' reycj bö' za' zaca' ga rdöd gbidz beo' ziag, rnali': “Udzá'a na'a”, ati'
cni rac.
56 Lbi'ili', bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Nőzili' le ruluí' le rac luzxbá len le
rac luyú ni, san cutu ráquibe'ili' le ruluí' le nacgac bë' tac dza ni zoaru' na'a.

Ral-la' ugá'nlenru' tsahui' nu rley rë'u

57 Gnë' ca' Jesús:
—¿Bizx quië cutu rbequi xbeyli' la' lbi'izli' ca nac le nac tsahui'?
58 Chqui' zoa nu bi unabi yudxi li' ati' zeajli' gdxinli' yúlahui', bë' ladxu'u ugá'nlenu' tsahui' nu na' tsal ni' yu'uli' nöz, cui uquí li' lahuë' bönni' cuequi xbeynë' lbi'ili', ati' bönni' cuequi xbey na' udödë' li' lu në'ë bönni' ruseyjë' lidx guia, ati' bönni' na' ruseyjë' lidx guia cu'ë li' lidx guia na'.
59 Rëpa' li', cutu uruju' ni' cati' udxr quizxju' yúgu'të dumí lasdau' ral-lu'u qui nu na'.

13

Run bayúdx ubí'i ládxi'ru'

1 La' dza ni'z guladxinë' ni' bönni' ta'guíxjöi'në' Jesús ca benë' Pilato, budödcdë' la'quë' bönni' Galilea len gzxi'ë rön quequë', le bugútsi'në' xchöncba' böa' bëdx chguludödcdë'-ba' quië la'gu'ë lahuë' Dios xchöncba' na'.
2 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Naru' ráquili' glacrë' bönni' dul-la' bönni' Galilea na' ca yezíca'rë' bönni' Galilea, le gulazaca' gulagui'ë cni?
3 Rëpa' lbi'ili': Cutu, ati' chqui' cutu ubí'i ládxi'li', nitli' ca' yúgu'tëli'.
4 Lëzca' cni guc quequë' chizxunë' bönni' ni', yajbaga' lequë' yu'u zian cuia na' nazí' lei Siloé, ati' glatië'. ¿Naru' ráquili' gulabága'tërë' zxguia' lequë' ca yezica' bunách nacuá' Jerusalén?
5 Rëpa' lbi'ili': Cutu, ati' chqui' cutu ubí'i ládxi'li', nitli' ca' yúgu'tëli'.

Runë' lsaqui' Jesús qui yag higo curbía

6 Ni'r benë' lsaqui' Jesús, rë' lequë':
—Zoë' bönni', zoa yag higo nazë' ga nac la' yël queë'. Rajtiljë' le rbia yag na', san cutu bi rdzölnë'.
7 Ni'r gudxë' bönni' runë' dxin la' yël queë' na', rnë': "Chguc tsonn iz rida' rdudilja' le cuia yag higo ni len cutu bi rdzölda'. Bchugu lei. ¿Bizx quië rnig luyú ni?"
8 Ni'r bubi'ë didza' bönni' huen dxin na', rë' lë': "Xan, bca'ngar lei yetú iztëz, ati' gzatsa' yu zxani len cu'a bëb zxani.
9 Chqui' cuia yag ni, gac dxi'a, san chqui' cutu bi cuia, ni'r gchugu' lei."

Ruúnë' Jesús ngul ré'inu cati' nac dza la'y

10 Tu dza rusëdnë' Jesús bunách nacuá' yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío cati' nac dza la'y quequë'.
11 Zoanu ni' ngul chguc chizxunu' iz ré'inu, le yu'u lënu bö' xöhui' run ga te'i bunách, ati' nayéchutecznu rdanu, len cutu ca' rac ulí cuinnu.
12 Cati' blé'inë'-nu Jesús, bulidzë'-nu, rnë':
—Nguldau', chböacu' qui guidzhué' quiu'.
13 Ni'r bxoa në'ë lënu Jesús, ati' la' bulitë cuinnu, len glu'nu-në' Dios yöl-la' ba.
14 Ni'r gleynë' bönni' blau qui yu'u ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios. Rleynë' le bunë'-nu ngul na' Jesús cati' nac dza la'y. Gudxë' nup nacuá' ni' bönni' blau na', rnë':
—Xop dza nacuá' runru' dxin. Dë latj yugu' dza ni guidli' nu un lbi'ili', len clëg dza la'y.
15 Ni'r bubi'ë didza' Xanru', rnë':
—Lbi'ili', bönni' ruluí'z tsahui' cuinli', ¿naru' cu rusedxcli'-ba' böa' bëdx qui queëli' ga na' da'cba' cati' nac dza la'y, ati' tsjua'gacli'-ba' li'jba' nis?

16 Nacnu zxi'n xsoë' Abraham ngul ni len gdu chizxunu' iz chyu'nu lu yal-lj
qui Satanás tu' xöhui'. ¿Naru' cu ral-la' nu usédx lënu zal-la' nac dza la'y?
17 Cati' bë'ë didza' ni Jesús, gulutui'në' yúgu'të bönni' nacu'ë ni' ta'leynë'
Lë', san guludziji yezica' bunách, yúgu'të nup nacuá' ni', le ta'lé'inë' yugu' le
zxön runë' Jesús.

Runë' lsaqui' Jesús qui xseydau' mostaza

18 Ni'r rnë' Jesús:
—¿Nacxcz rac rzxön le rna bë'ë Dios, o bizxa usáqui'tsaru' lei?
19 Rac ca rac qui xseydau' mostaza, le gzxi'ë bönni' ati' guzë' lei ga nac la'
yël queë'. Gzxön mostaza na' len guc ca yag zxön, ati' guladxinba' bguindau',
glunba' lidxcba' lu zxuza' në'i mostaza na'.

Runë' lsaqui' Jesús qui xnë'i yöt xtil

20 Lëzca' cni rnë' Jesús:
—¿Bizxa caz usáqui'tsada' le rna bë'ë Dios?
21 Nac ca xnë'i yöt xtil, le gzxi'nu ngul len bugútsi'nu tsonn cuia cua yöt
xtil, ati' gyazx gdutë cua na'.

Tu ga tsazru' le nac guidau'

22 Tsal ni' yu'ë nöz Jesús, zijë' Jerusalén, rdödë' yugu' yödz zxön len yugu'
yödzdau', rusëdnë' bunách nacuá' gap na'.
23 Gnabnë' Jesús bönni' zoë' ni', rnë':
—Xan, ¿naru' nabábz nup lulá?
Rë' nup nacuá' ni' Jesús,
24 rnë':
—Gul-güí' ládxi'li' tsazli' zaca' ga nu ryaz le nac guidau', le rëpa' lbi'ili': Zian
nup lë'ni la'yáz ni', san cutu la'záqui'në'.
25 Töd tsasë' useyjë' yu'u xan yu'u, su lauli' lbi'ili' na' zoali' ni'l ulidzli'-në'
ra' yu'u na', guiëli'-në': "Xan, Xan, bsalj queëtu'." Ni'r ubi'ë didza' Lë', guië'
lbi'ili': "Cutu nözda' nuzxa lbi'ili'."
26 Ni'r su lauli' gnali': "Güi' gdágulentu' Li', ati' busëdnu' gap nac lu yë'y
queëtu'."
27 Ni'r guië' lbi'ili': "Rëpa' lbi'ili', cutu nözda' gazx bunách lbi'ili'. Gul-cuít
ga zoa', yúgu'tëli' rua'li' dö'."
28 Ni'r cödx yéchi'li' len utíl-l láya'li' cati' glé'igacli'-në' Abraham len Isaac,
len Jacob, len yúgu'të bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, nacu'ë ga ni' rna
bë'ë Dios, san lbi'ili' zoali' ni'l.
29 La'dxín bunách la'rúj zaca' ga rlen gbidz, len zaca' ga rbia gbidz, len
zaca' ga za' bö' ziag, len zaca' ga rdöd gbidz beo' ziag, ati' la'bö'ë lahuë' ga ni'
rna bë'ë Dios.
30 Ni'r lac blau la'gac bunách nacgac ca'z na'a, ati' lugá'n ca'z la'gac nup
nacgac blau na'a.

Rbödx yechë'ë Jesús ni'a quegac bunách Jerusalén

31 La' dza ni'z guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' gdau' fariseo len të' Lë':
—Burúj, buzxúndj ni, le rë'nnë' gdöddë' Li' Herodes.
32 Jesús rë' lequë':
—Gul-tséaj, gul-tsjödxë' bönni' na' naquë' ca tuba' böza', gnali': "Byutsca',
rubíjgaca' bö' xöhui' len ruúna' bunách na'a len cxö, len cati' gac lidzj, udx
guna' dxin quia'."
33 Run bayúdx tséajlenza' ca' nöz na'a len cxö len huidzj, ati' gdxina'
Jerusalén, le tu'dödcdë' ni' bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios.

34 'Lbi'ili', zoali' Jerusalén. Rudődigacli'-në' bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios len ruládxi'gacli'-në' guiöj bönni' gbaz rsölë'ë queëli' Dios. Cáti'ga zian lzu gu'nda' utuba' lbi'ili' quia' ca runba' yjëd, rutubba' zxi'nba' zxan xilba', san cutu gú'nili'.
35 Gul-yutsca', ca'z ugá'n lidxli', ati' rëpa' lbi'ili', cutur glé'ili' neda' cati' gdxinr dza gnali': "Bica' ba nu za' uláz queë' Xanru'."

14

Ruúnë' Jesús bönni' ré'inë' huë' gui

1 Cati' nac dza la'y quequë' bönni' judío, gyazië' Jesús lidxë' bönni' uná bë', bönni' gdau' fariseo. Rö'ë Jesús rahuë', ati' ta'nő'ë Lë' bönni' gdau' fariseo nacu'ë ni'.
2 Zoë' ca' ni' lahuë' Jesús bönni' ré'inë' huë' gui.
3 Ni'r Jesús gnabnë' bönni' gdau' tu'sëdi taquë' zxba queë' Moisés len yugu' bönni' gdau' fariseo, rnë':
—¿Naru' dë latj unru' nu re'i cati' nac dza la'y?
4 Lequë' guluséyj rú'aquë'. Ni'r gdel-lë'ë bönni' huë' na' Jesús len bunë' lë', ati' la' busőla'të' lë'.
5 Ni'r rë' yugu' bönni' gdau' na' Jesús, rnë':
—Chqui' zoë' bönni' nutsë'ë ladjli', ati' nacua'ba' queë' böa' bëdx, ati' gbixba' tuba' lu yeru, ¿naru' cu tsajlijtë'-ba', zal-la' nac dza la'y?
6 Cutu bi didza' guc lubi'ë ca nac lë ni.

Nu cö' latj blau

7 Cati' blé'inë' Jesús ca tunë' bönni' gdau' fariseo na', ta'bö'ë latj blau ga na' ta'bö'ë tahuë', ni'r benë' lsaqui', rë' lequë':
8 —Cati' nu ulídz li' guidu' ga rac lni qui yöl-la' rutság na', cutu cö'u latj blau. Nazx ca' nulidzë' ca' bönni' náctërë' blau ca li'.
9 Ni'r huidë' ga zu' bönni' na' bulidzë' li', len guië' li': "Bë' latj bönni' ni cö'ë ga zu'", ati' ni'r lu yöl-la' rutuí'i quiu' tsajchö'u zxanti.
10 Qui lë ni na', cati' nu ulídz li', gyeaj yajchő' zxanti, quië cati' gdxinë' bönni' na' bulidzë' li', huë' li': "Böcha'a, gdöd yelati' nil." Ni'r gacru' li' blau laugac nup ta'bö'len li' tsazxőn.
11 Nu run ba zxön cuini, lunë' ga huöta' huöxj, san nu zoa nöxj ladxi', lunë' ga gacr blau nu na'.
12 Jesús rë' ca' bönni' na' bulidzë' Lë', rnë':
—Cati' gunu' güi'i huagu o lnidau', cutu ulidzcu'-në' yugu' böchi' lza'u len yugu' bönni' böchu'u len yugu' di'a dza quiu', len yugu' dzag yu'u quiu' ta'lé'inë' yöl-la' tsahui' quequë', le lulidzë' ca' li', ati' cni gac, ubí'i quiu'.
13 Cati' gunu' güi'i huagu, bulídz bunách yechi', len nup nabíx ni'a na'gac, len nup cuta'zá', len yugu' lau chul.
14 Ni'r gacu' bica' ba, le cutu gac bi lubi'ë quiu' bönni' cni, san ubí'i quiu' cati' gdxin dza lubán nup natgac, nacgac tsahui'.

Runë' lsaqui' Jesús qui lni zxön

15 Cati' byönnë' didza' ni bönni' rö'ë rágulenë' Jesús, rë' Lë':
—Bica' ba nu gagu ga ni' rna bë'ë Dios.
16 Jesús rë' lë':
—Zoë' bönni' benë' lni zxön, ati' zian nup bulidzë'.
17 Cati' chnabá'a la' huagu, bsölë'ë bönni' huen dxin queë' tsjödxë' nup na' chnulidzë', gnë': "Gul-dá, yúgu'të chnabá'a."

18 Gulazú lauquë' yúgu'të' ta'nabë' latj cutsjaquë'. Bönni' zi'al na' rnë': “Zi'a
gzxi'a tu la' yël, len runtsca bayúdx tsajyúa' lei. Ráta'yua' lau' gunnu' neda'
latj.”
19 Yetúë' rnë': “Zi'a gzxi'a gayu' nözba' bëdx ati' tsajxí' bë'a lecba'
ugúngaca'-ba' dxin. Ráta'yua' lau' gunnu' neda' latj.”
20 Yetúë' rnë': “Zi'a butság na'a, len qui lë ni na' cutu gac guida'.”
21 Cati' böjë' bönni' huen dxin na', yajtíxjöi'në' xanë' yúgu'të lë ni. Ni'r
gleynë' bönni' xan yu'u na', ati' gudxë' bönni' huen dxin na', rnë': “Gyeajtë
na'a gap nac lu yë'y len gap nac la' nöz qui yödz ni, ati' gchë'u ni bunách
yechi' len nup nabíx ni'a na'gac, len nup cuta'zá', len yugu' lau chul.”
22 Cati' chnunë' cni bönni' huen dxin na', rnë': “Xan, chbena' ca na' gna
bé'inu' neda', ati' ni dë latj.”
23 Ni'r gudxë' bönni' huen dxin na' xanë', rnë': “Gyeaj gap nac la' nöz len
gap nac nöz las, ati' ben bayúdx lid nup nacuá' ni' quië gdza' lidxa',
24 le rëpa' lbi'ili': Cutu gahuë' qui lni quia' nitúë' bönni' ni' bulidza' zi'al.”

Le rzáca'ru' zéajlenru'-në' Cristo

25 Yugu' dza ni' rjaclen Jesús bunách zian, ati' bueycjë' Jesús, rë' lequë':
26 —Chqui' guídlenë' neda' bönni' len cutu gdxi'irnë' neda' ca nadxi'inë' xuz
xnë'ë, len ngul queë', len yugu' zxi'në', len yugu' bi'i böchë'ë, len yugu' bi'i
zanë', len yöl-la' na'bán queë', cutu gac gaquë' bönni' usëd quia'.
27 Nu bönni' cugaquë' ca tu bönni' zijë' zajtë'ë lë'i yag cruz, len të'ë neda',
cutu gac gaquë' bönni' usëd quia'.
28 Chqui' zoë' bönni' ladj lbi'ili' guë'nnë' gunë' tu yu'u zian cuia, ¿naru' cu
cö'ë zi'al ulabë' gaca'x dumí ral-la' gtöë' quië gnöznë' chqui' dë queë' tsca le
rquinnë' quië usyudxë' gunë' yu'u na'?
29 Chqui' cutu gunë' cni, len su lahuë' cuequië' xlibi yu'u na', ati' cutu gac
usyudxë' gunë' yu'u na', ni'r la'zú laugac lutítj lë' yúgu'të nup la'le'i lei,
30 la'ná: “Bönni' ni gzu lahuë' runë' yu'u, san cutu guc usyudxë' gunë'.”
31 Lëzca' cni, chqui' zoë' bönni' rna bë'ë, len ral-la' tsijë' gdil-l tsajtíl-lenë'
yetúë' bönni' rna bë'ë, ¿naru' cu cö'ë zi'al cuequi icjë' chqui' sáqui'në'
tsajtíl-lenë' bönni' ni' nachë'ë galj milë' bönni', ati' lë' chi milzë' bönni' nachë'ë?
32 Chqui' cutu sáqui'në', cati' ni' zoë' zi'tu' yetúë' bönni' na' rna bë'ë, gsölë'ë
queë' bönni' gbaz queë', ati' gnabë' nacx ral-la' gunë' quië ludzaguë' dxi'a.
33 Cni nac, chqui' zoë' bönni' ladj lbi'ili' cutu uca'në' yúgu'të le dë queë',
cutu gac gaquë' bönni' usëd quia'.

Zödi' nanít yöl-la' sna' qui

34 Gnë' ca' Jesús:
—Dxi'a nac zödi', san chqui' nit yöl-la' sna' qui, ¿nacx úniru' lei sna'?
35 Cutur nac lsaca' zödi' na', ni quië luyú, ni quië ga r-ru'nru' bëb, san
chu'nru' lei ni'l. Nu zoa nag len ryöni, ral-la' uzë nag nu na'.

15

Runë' lsaqui' Jesús ca nac queëba' bö'cu' zxila' gnitba'

1 Guludubë' ga zoë' Jesús yúgu'të bönni' uquízxj lazgac bunách len yugu'
bönni' ca'z quië luzë nagquë' Lë'.
2 Qui lë ni na' gulanë' queë' yugu' bönni' gdau' fariseo, len bönni' gdau'
tu'sëdi, ta'në':
—Bönni' ni runë' ba la'n bönni' dul-la', len rágulenë' lequë'.
3 Ni'r benë' lsaqui' ni Jesús, rë' lequë':

4 —Chqui' zoë' bönni' ladj lbi'ili', nacua'ba' queë' tu gayua'ba' bö'cu' zxila',
len chqui' nitba' tuba', ¿naru' cu uca'në' yezíca'rba' taplalj yu chénnaba'
na' ga nac lu latj ca'z, ati' tsijë' tsajtiljë'-ba' bö'cu' zxila' na' nanitba', cati'
udzölrnë'-ba'?
5 Cati' udzölnë'-ba', lu yöl-la' rudziji queë' gxoë'-ba' yen zxicjë',
6 len cati' udxinë' lidxë' utubë' yugu' böchi' lzë'ë len yugu' dzag yu'u queë',
ati' guië' lequë': "Gul-dzíjilen neda', le chbudzölda'-ba' bö'cu' zxila' quia'
gnitba'."
7 Rëpa' lbi'ili': Lëzca' cni gactër yöl-la' rudziji yehua' yubá ni'a queë' tuë'
bönni' dul-la' ubí'i ladxë'ë ca gac quequë' taplalj yu chënnë' bönni' tsahui',
bönni' táquinë' cutu naquincnë' lubí'i ládxi'quë'.

Runë' lsaqui' Jesús qui dumí gnit

8 Rnë' ca' Jesús:
—Chqui' zoanu ngul, dë queënu chi dumí plata, len chqui' nit tu dumí plata
na', ¿naru' cu ggál-la'nu gui', ati' gluanu yu'u, uguílj yúdxinu lei cati' udzőlirnu
lei?
9 Cati' udzőlinu lei, utubnu yugu' ngul lza'nu, len yugu' ngul dzag yu'u
queënu, ati' guiënu lecnu: "Gul-dzíjilen neda', le chbudzölda' dumí plata na'
gnit."
10 Rëpa' lbi'ili': Lëzca' cni, ludzíjtsquirnë' gbaz la'y queë' Dios ni'a queë' tuë'
bönni' dul-la' ubí'i ladxë'ë.

Runë' lsaqui' Jesús queëbi' bi'i gnitbi'

11 Rnë' ca' Jesús:
—Zoë' bönni' nacua'bi' chopbi' bi'i bönni' queë'.
12 Bi'i cuidi' na' rëbi' xuzbi': "Dad, benn quia' le dë quiu' le ral-la' gaqui
quia'." Ni'r xuzbi' na' gdisië' quecbi' le dë queë'.
13 Nabábz dza gdzey, yúgu'të butubbi' bi'i cuidi' na', gyeajbi' yödz zi'tu', ati'
ni' butöbi' dëra le dë queëbi'. Le cunác benbi'.
14 Cati' chbutöbi' dëra le dë queëbi', guc gbin lu yödz ga na' zoabi', ati' byadzj
queëbi'.
15 Ni'r gyeajbi' yajsoabi' huen dxin queë' bönni' lu yödz ni', ati' bönni' na'
bsölë'ë-bi' ga dë la' yël queë' tsajgágubi'-ba' yugu' cuch queë'.
16 Guc ládxi'bi' gágubi' guixi' ca'z na' táguba' cuch, san nutu nu bi bë' le
gágubi'.
17 Ni'r bubí'i ládxi'bi', rnabi': "Cáti'ga zian bönni' huen dxin nacu'ë lidxë'
xuza', len dëtsca le tahuë', san neda' ni huatcza' yöl-la' rdun.
18 Uzá'a ni, huöja' ga zoë' xuza', len tsjödxa'-në': Dad, bena' dul-la' lahuë'
Dios, zoë' yehua' yubá, len lau' li'.
19 Cutur naca' neda' lsaca' gaca' zxi'nu'. Ben neda' ca bönni' huen dxin
quiu'."
20 Ni'r gyu'ubi' nöz, zhuöjbi' ga zoë' xuzbi'.
'Cati' ni' zoabi' zi'tu' zuza'bi', blé'inë'-bi' xuzbi', len buechi' ladxë'ë-bi'.
Jarélu'ë yajxí'gal-lë'-bi' xuzbi' len yajnidë' yenbi', gdahuë'-bi' bzxidu.
21 Ni'r zxi'në' na' rëbi'-në': "Dad, bena' dul-la' lahuë' Dios, zoë' yehua' yubá,
len lau' li'. Cutur naca' neda' lsaca' gaca' zxi'nu'."
22 Ni'r xuzbi' rë' yugu' bönni' huen dxin queë', rnë': "Gul-tsajleajtë lari'
záca'tsqui, len gul-gacu-bi'. Gul-cú'u le zaca' xbönni' na'bi', len gul-dá' lölbi'
ní'abi'.
23 Gul-tsajxí'-ba' bëdx renni', ati' gul-dödi-ba'. Gáguru'-ba' len gunru' lni,
24 le guc bi'i bönni' quia' ni ca bi'i chnatbi', ati' bubanbi'. Gnitbi' ati'
chbula'abi' na'a." Ni'r gulazú lauquë' tu'dzijnë'.

25 'Tsal ni' rac lë ni, zoabi' ladj guixi' bi'i bönni' zi'al queë' bönni' na'. Cati'
zuza'bi' rudxinbi' gal-la' ra' yu'u, ryőnibi' rac huil-l len rac huö'a lu yu'u na'.
26 Ni'r bulidzbi'-në' bönni' huen dxin zoë' ni', len gnábibi' lë' bizxa na' rac.
27 Bönni' huen dxin na' rë'-bi': "Bi'i böchu'u na' budxinbi', ati' gna bë'ë xuzu'
guludöddë'-ba' bëdx renni', le budxinbi' lu në'ë dxi'a tsáhui'dau'."
28 Ni'r gleybi' bi'i zi'al na' len cutu gú'nibi' tsazbi' yu'u. Ni'r brujë' xuzbi',
len gúta'yuë' laubi' tsazbi'.
29 Bubi'ibi' didza' bi'i zi'al na', rëbi'-në' xuzbi': "Nözcznu' cáti'ga zian iz
bena' dxin lau', len gatga gdá'baga'a li', san gatga bennu' quia' tuba' bö'cu'
zxíla'dau' güí'lena' xbey yugu' lza'a.
30 Na'a, cati' budxinbi' bi'i quiu' ni busnitbi' yugu' le dë quiu', gdálenbi'-nu
yugu' ngul udá dzag, benu' ga guludöddë'-ba' bëdx renni' ni'a queëbi'."
31 Ni'r rë'-bi' xuzbi', rnë': "Zxi'na', li' zóalenczu' neda' ati' yúgu'të le dë quia',
quiu' naqui.
32 Ben bayúdx gunru' lni len udzíjiru', le gucbi' bi'i böchu'u ni ca bi'i
chnatczbi', ati' nubanbi'. Gnitbi' ati' chbula'abi'."

16

Runë' lsaqui' Jesús queë' bönni' huen dxin cunaquë' tsahui'

1 Rë' ca' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':
—Zoë' bönni' dë yöl-la' tsahui' queë', len zoë' ca' queë' bönni' huen dxin
dë lu në'ë uláz queë'. Guladxinë' bönni' tu'quíë' bönni' huen dxin na' lahuë'
xanë', ta'nő' queë' rutözë' le dë queë' xanë' na'.
2 Ni'r bulidzë' bönni' huen dxin na' xan yu'u na', len rë' lë': "¿Bizxa didza'
ni ryönda' quiu'? Blui' neda' le nac bë' dxin nunu', le cutur gata' lu na'u uláz
quia'."
3 Ni'r gza' ladxë'ë bönni' huen dxin na', rnë': "¿Nacx guntsa'? Rubijë' neda'
xana' latj blau ga runa' dxin. Cutu sáqui'da' guna' dxin gu'n, len utui'da'
gnaba' nu bi gunnz quia'.
4 Na'a chnözda' nac guna' quië cati' ubijë' neda' latj blau ni, la'cuá' nup
luzí' neda' lidxgac."
5 Ni'r bulidzë' yugu' bönni' bi tal-lë'ë queë' xanë' bönni' huen dxin na', ati'
rë' bönni' zi'al: "¿Gaca'x ral-lu'u queë' xana'?"
6 Lë' rnë': "Tu gayuá' rö'ö chugu le za ral-la'a." Rë' lë' bönni' huen dxin blau
na', rnë': "Ni dë guich ga nayúj le ral-lu'u. Grö'të ni len bzuj yetú lu guich
gna chiún rö'ö chugu ral-lu'u."
7 Gdöd ni' gnabnë' yetúë', rnë': "Nazx li', ¿gaca'x ral-lu'u?" Lë' rnë': "Tu
gayuá' da'a zxoa' xtil." Ni'r rë' lë' bönni' huen dxin blau na', rnë': "Ni dë
guich ga nayúj le ral-lu'u. Bzuj yetú lu guich gna taplalj da'a ral-lu'u."
8 Ráquibe'inë' xanë' na' sína'të benë' bönni' huen dxin cunác tsahui' na'. Cni
nac, nácgacrë' sina' bönni' yödzlyú ni lu yugu' le tunë' la' légaczë', ca bunách
ta'dalen Dios lu yení' queë'.
9 'Neda' rëpa' lbi'ili': Gul-cözlen dxi'a bunách, ugunli' dxin yöl-la' tsahui' dë
queëli' yödzlyú ni, quië cati' gdxin dza uca'nli' yugu' lë ni, lunë' lbi'ili' ba la'n
latj ni' zoa tzalzú.
10 'Nu rugún dxi'a dxin tu le cuidi'z dë lu në'i, lëzca' ugún dxi'a dxin tu le
zxön gata' lu në'i. Nu cutu rugún dxi'a dxin tu le cuidi'z dë lu në'i, cutu ugún
dxi'a dxin tu le zxön gata' lu në'i.
11 Qui lë ni na', chqui' cutu rugunli' dxi'a dxin yöl-la' tsahui' dë queëli'
yödzlyú ni, ¿nuzxa caz udőd lu na'li' yöl-la' tsahui' le nac gdu?

12 Chqui' cutu rugunli' dxi'a dxin le dë lu na'li' le naqui qui nu yubl, ¿nuzxa
caz udőd lu na'li' le ral-la' gaqui quiëczli'?
13 'Cutu gac gunë' xchingac chop xanë' nitúë' huen dxin, le udi'inë' tuë' len
gdxi'inë' yetúë', o gunë' ba la'n tuë', len uzóë' tsla'l yetúë' na'. Cutu gac gunli'
xchinë' Dios, len gunli' ca' dxin quië uzi'li' xbey yöl-la' tsahui' qui yödzlyú.
14 Gulayönnë' ca' didza' ni bönni' gdau' fariseo, ati' le nadxi'icnë' yöl-la'
tsahui' quequë', qui lë ni na' gulutitjë' Jesús.
15 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Lbi'ili' rubíj dxi'a cuinli' laugac bunách, san nözcznë' Dios le yu'u icj
ládxi'dau'li', le nac lë na' tun zxön bunách tu le ruzóë' Dios tsla'l.

Zxba queë' Moisés len le rna bë'ë Dios

16 Gnë' ca' Jesús:
—Ga bdxintë dza zoë' Juan, ben dxin le rna bë' zxba queë' Moisés len le
guluzujë' lu guich bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios. Ni'r cati' bdxinë' Juan
na', gzu lau rac lban ca gac nu tsaz ga rna bë'ë Dios, ati' tun bayúdx yúgu'të
bunách la'yáz ni'.
17 'Zal-la' rac cni, gacr huëz la'dőd qui luzxbá len qui luyú ni ca nit tu
didza'z nayúj lu guich lu zxba queë' Dios.

Le rulá'a yöl-la' nutság na'

18 Gnë' ca' Jesús:
—Chqui' ulá'alenë' ngul queë' bönni', ati' utság ná'lenë'-nu ngul yubl, gunë'
dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na', ati' nu utság na'len ngul na'
nusanë'-nu bönni' queënu, gun ca' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság
na'.

Bönni' dë yöl-la' tsahui' queë' len Lázaro

19 Ni'r benë' lsaqui' Jesús, rnë':
—Zoë' bönni' rlé'inë' yöl-la' tsahui' queë'. Racuë' lari' xna len lari'
záca'tsqui, ati' yugu' dza rúnteczë' lni, ti'j tahuë' le banaqui.
20 Zoë' ca' ni' bönni' yéchi'dau' lë' Lázaro, bönni' rnabë' nu bi unődzj queë',
ati' huő'tëzë' rö'ë ra' yu'u queë' bönni' na' rlé'inë' yöl-la' tsahui'.
21 Rac ladxë'ë bönni' yéchi'dau' na' gahuë' le bizxj tu'huőxj zxani ga rahuë'
bönni' na' rlé'inë' yöl-la' tsahui'. Ta'dxinba' ca' bö'cu', ta'lë'ëba' lu huë' queë'
bönni' yéchi'dau' na'.
22 Bdxin dza gutië' bönni' yéchi'dau' na', ati' gulachő'ë lë' gbaz la'y queë'
Dios tsajsóalenë' Abraham ga nac latj lach queë' Dios. Gutië' ca' bönni' na'
blé'inë' yöl-la' tsahui', ati' gulucachë'ë lë' yeru ba.
23 Cati' ni' rzaca' rgui'ë bönni' na' blé'inë' yöl-la' tsahui', zoë' latj quegac nup
natgac, bchis lahuë' len blé'inë' Abraham zoë' zi'tu', dzaguë' lë' Lázaro na'.
24 Ni'r bë'ë zidzj didza', rnë': "Xuza', Abraham, buechi' ladxi' neda'. Bsöla'
quia' Lázaro uspisë' xbönni' në'ë len dusuhualë' ludxa'a, le rzaca' rgui'tsca'
lu gui' ni."
25 Rë' lë' Abraham, rnë': "Zxi'na', bsa' ladxu'u ca guc quiu', buzi'u xbey
yöl-la' tsahui' tsal ni' zu' nabanu', san Lázaro ni, guc queë' yöl-la' yechi', ati'
na'a, ruzí' zxönë' Lázaro ni, san li' rzaca' rgui'u.
26 Yetú ca', ra' gui'a sib nac, zoa gatsj lahui'l ga ni' zoali' lbi'ili' len ga ni
zoatu' netu'. Qui lë ni na' nup nacuá' ni len lë'ni la'dőd ga zoali' lbi'ili', cutu
ca' gac lunë' ca', len cutu gac lid ni nup nacuá' ni'."
27 Ni'r rë' lë' bönni' na' blé'inë' yöl-la' tsahui', rnë': "Xuza' Abraham, ráta'yua'
lau' gsölu'u-në' Lázaro tsijë' lidxë' xuza',

28 le nacu'ë ni' gáyu'ë bönni' böcha'a. Bsölë'ë tsjenë' lna' lau qui le rac ni,
cui djaquë' ca' latj ga ni rzaca' rgui'a."
29 Ni'r rë' lë' Abraham, rnë': "Dë quequë' le buzujë' lu guich Moisés len le
guluzujë' lu guich bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios. Yugu' didza' quequë'
na' ral-la' luzé̋ nagquë'."
30 Bubi'ë didza' bönni' na' blé'inë' yöl-la' tsahui', rnë': "Xuza' Abraham, cutu
gac cni, san chqui' ubanë' bönni' lu yöl-la' gut, len tsijë' ga na' nacu'ë, lubí'i
ládxi'quë'."
31 Rë' lë' Abraham, rnë': "Chqui' cutu tu'zé̋ nagquë' didza' bë'ë Moisés len
le gulané̋' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, cutu la'yejlë'ë zal-la' nu ubán lu
yöl-la' gut."

17

Zoa banádx queëru' gunru' ga nu gun dul-la'

1 Rë' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':
—Nacua'tecz le tun ga lun dul-la' bunách, san bica' bayechi' nu na' run ga
nu gun dul-la'.
2 Dxi'ar gac queë' bönni' na' runë' cni, nu ugal-la' yag yenë' guiöj ryëtu len
tsajchú'n lë' lu nis zxön, cati'l gunë' ga gun dul-la' bőnni'dau' náquinë' quia'.
3 Gul-gún chi'i cuinli'. Chqui' gu'ë dö' quiu' böchi' lza'u, bzejni'-në', len
chqui' ubí'i ladxë'ë, bnit lau lë'.
4 Zal-la' gadx lzu tu dza gu'ë dö' quiu', len gadx lzu ca' guidë' ga zu' len
guië' li': "Rubí'i ladxa'a", ral-la' unít lau' lë'.

Yöl-la' huac qui le réjlë'ru' Cristo

5 Ni'r të' Xanru' bönni' gbaz queë', ta'né̋':
—Ben ga tséjlë'rtu'-në' Dios.
6 Rë' lequë' Xanru', rnë':
—La'naru' nac cuidi'z yöl-la' rejlë' queëli' Dios, nacz ca xseydau' mostaza,
huac guiëli' yag zxön ni: "Bcuit ni, yajsóa lu nis zxön", ati' gun ca rnali' yag
na'.

Le ral-la' gun nu nac huen dxin

7 Gnë' ca' Jesús:
—Chqui' zoë' bönni' ladj lbi'ili', len zoë' queë' bönni' nada'u ruga'në'-ba'
bëdx o rlapë', cati' udx gunë' xchinë' xanë', ¿naru' huëtsë' lë' xanë', gnë': "Gda,
grö' gagu'."?
8 Cutu. Cni guië' lë': "Bpa'a le gahua'. Gzoa sina' cu'u le gui'j gahua', ati'
tödr na' huac gui'j gagu' li'."
9 ¿Naru' huëtsë' bönni' nada'u queë' na': "Xclenu'", le benë' ca gna bé'inë'
lë'? Runi neda', cutu gunë' cni.
10 Lëzca' cni gac queëli'. Cati' chnunli' yúgu'të le gna bé'inë' lbi'ili' Dios,
ral-la' gnali': "Nactu' huen dxin cunactu' lsaca', le benztu' le run bayúdx
guntu'."

Chië' bönni' té'inë' huë' nudzu' ruződ

11 Tsal ni' yu'ë nöz Jesús, zijë' Jerusalén, rdödë' gap dë yödzdau' nababgac
luyú Samaria len luyú Galilea.
12 Cati' gyazië' tu yödzdau', gularujë' dutsagquë' Lë' chië' bönni' té'inë' huë'
nudzu' ruződ, ati' gulacu'ë zi'tu'z,
13 len tu'ë zidzj didza', ta'né̋':
—Jesús, Bönni' Usëdi, buechi' ladxi' netu'.

14 Cati' blé'inë' lequë' Jesús, rë' lequë':
—Gul-tséaj, gul-tsajluí' cuinli' laugac bxuz.
Tsal ni' zjaquë', guluhuöaquë' dxi'a.
15 Ni'r tuë' bönni' nutsë'ë ladjquë', cati' ráquibe'inë' chnuhuöaquë' dxi'a, böjë' ga na' zoë' Jesús, ruí'teczë' zidzj didza', rgu'ë Dios yöl-la' ba.
16 Byechuë' len butság lahuë' lyu lahuë' Jesús, len rë' Lë': "Xclenu'."
Nababë' Samaria bönni' ni.
17 Ni'r Jesús rë' lë':
—¿Naru' cu guluhuöaquë' dxi'a chië' bönni'? ¿Gazx nacua'tsë' yezíca'rë' bönni' na'?
18 ¿Naru' cu zoa nu huöd cu'u Dios yöl-la' ba, san tuzë' bönni' gza'a ni?
19 Ni'r gudxë' bönni' na' Jesús, rnë':
—Gyas len böaj lidxu'. Chböacu' dxi'a le réjlë'u neda'.

Ca gdxin le rna bë'ë Dios

20 Cati' ta'nabnë' Jesús bönni' gdau' fariseo batx ral-la' gdxin le rna bë'ë Dios, Lë' bubi'ë didza', rë' lequë':
—Ca gdxin le rna bë'ë Dios, cutu nac le glé'iru'.
21 Nutu nu gac gna: "Ni bdxin", o gna: "Ni' bdxin." Gul-yutsca'. Rna bë'ë Dios lu icj ládxi'dau'gac bunách.
22 Ni'r gudxë' yugu' bönni' usëd queë' Jesús, rnë':
—Huadxín dza cati' guë'nili' glé'ili' dza huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, san cutu glé'ili' lei.
23 La'cuá' nup lë lbi'ili': "Ni zoë'", o la'ná: "Ni' zoë'." Cutu tseajli' ni', len cutu tséajlenli' lequë'.
24 Ca rac cati' ryëp yös, ruzení' gda'l luzxbá, lëzca' cni gac cati' gdxin dza huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
25 Zi'al ca gac lë ni, run bayúdx saca' qui'itsca', ati' lucá'n neda' ca'z bunách dza ni zoaru' na'a.
26 Ca na' guc dza ni' zoë' Noé, lëzca' cni gac cati' gdxin dza huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
27 Dza ni'të na' gli'j glahuë'. Gulutság na'quë' len guludödë' zxi'nquë' lu yöl-la' rutság na' ga bdxintë dza gyazië' Noé lë'i barco zxön na' nazí' lei arca, ati' bdxintë nis guiöj usnít yödzlyú le busnít yúgu'të'.
28 Lëzca' cni guc dza ni' zoë' Lot. Gli'j glahuë'. Gla'uë' len glúti'ë. Glazë' xyuquë' len glunë' yugu' yu'u quequë'.
29 Cati' bdxin dza na' burujë' Lot lu yödz Sodoma, ca tu nis guiöj, böxj gui' len le ruzégui'tsca nazí' lei azufre, ati' busnít yúgu'të'.
30 Lëzca' cni gac cati' gdxin dza uluí' lahua' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
31 'Cati' gdxin dza na', chqui' zoë' cju'u bönni', len dzö' yu'u na' le dë queë', cutu ral-la' huötjë' tsajxi'ë le dë queë', ati' nu zoa ladj guixi', lëzca' cni, cutu ral-la' huöjë' lidxë'.
32 Gul-sá' ládxi'li' ca guc queënu ngul queë' Lot.
33 Nu bönni' rë'nnë' gun chi'ë yöl-la' na'bán queë', unitië' lei, san bönni' unitië' yöl-la' na'bán queë', udel-lë'ë lei.
34 'Rëpa' lbi'ili': Cati' gdxin rël na', la'cu'ë chopë' bönni' tuz ga tasië', ati' tuë' duxi'a-në', len yetúë' uca'na' lë'.
35 La'cua'nu huëtu tsazxőn chopnu ngul, ati' tunu duxi'a-nu, len yetunu uca'na'-nu.
36 La'cu'ë ladj guixi' chopë' bönni', ati' tuë' duxi'a-në', len yetúë' uca'na' lë'.
37 Cati' gulayönnë' lë ni bönni' usëd queë' Jesús, gulanabnë' Lë', ta'në':

—Xan, ¿gazx gac lë ni?
Jesús rë' lequë':
—Ga dë tu le nat, ni' ludubczba' bëchláb.

18

Ngul uzőb len bönni' rbequi xbey

1 Ni'r benë' lsaqui' Jesús, rë' lequë' ca run bayúdx ulídzteczru'-në' Dios, len cugác chop ládxi'ru'.
2 Rnë':
—Zoë' tu yödz bönni' rbequi xbey curádxinë' Dios, len curunë' bönni' ba la'n.
3 La' yödz na'z zoanu ngul uzőb, ati' bdxinnu ga zoë' bönni' rbequi xbey na' ngul ni, rnanu: "Glequi xbey le run quia' nu rua' dö' quia'."
4 Xtsey cutu gu'nnë' bi gunë' queënu, san gdöd ni' gza' ladxë'ë, rnë': "Cutu rádxida'-në' Dios, len cutu runa' bönni' ba la'n,
5 san le rupizxjnu neda' ngul uzőb ni, qui lë ni na' cuequi xbeyda'-nu, cui guídtecznu ni, len cui töd bë'i upizxjnu neda'."
6 Ni'r rë' lequë' Xanru', rnë':
—Gul-ző nagli' ca na' gnë' bönni' rbequi xbey na' cunaquë' tsahui'.
7 ¿Naru' cu cuequi xbeynë' Dios bunách gröczë' queë', nup na' tu'lídz Lë' rël len të dza? ¿Naru' huadzéytsanë' gáclenë' lequë'?
8 Rëpa' lbi'ili': La' cuequi xbéytenë' lequë'. Cati' huöda' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, ¿naru' gdzölda' luyú ni nup ta'yejlë' neda'?

Bönni' gdau' fariseo len bönni' uquízxj

9 Benë' lsaqui' Jesús ca nac quequë' bönni' tu'bíj dxi'a cuinquë', len tu'ca'në' ca'z yezica' bunách.
10 Cni rnë':
—Guladxinë' chopë' bönni' ga nac nchil gdau' quië lulidzë' Dios. Naquë' bönni' gdau' fariseo tuë' bönni' na', ati' yetúë' na' naquë' bönni' uquízxj lazgac bunách.
11 Gzuinë' bönni' gdau' fariseo na', len cni bulidzë' Dios, rnë': "Dios, rëpa' Li': Xclenu', le cunaca' ca nacquë' yezica'rë' bönni', nacquë' gban, len cunacquë' tsahui'. Ta'guitsjë' zxba qui yöl-la' nutság na'. Lëzca' cutu naca' ca bönni' uquízxj ni.
12 Neda' runa' gubás chop lzu tsa xunu' dza hueaj, len runödzja' qui gdau' tu cuia tsa tu chi cuia qui yúgu'të le rata' quia'."
13 Gzoazë' zi'tu' bönni' uquízxj na', len cutu böazxjnë' gchis lahuë' uyúë' luzxbá, san gdapë' lchu'ë, rnë': "Dios, buechi' ladxi' neda', bönni' dul-la'."
14 Neda' rëpa' lbi'ili': Böjë' lidxë' bönni' uquízxj na', nuhuöaquë' tsahui' lahuë' Dios, clëg yetúë' bönni' ni'. Núti'tëz bönni' run ba zxön cuinë', gunë' Dios ga huöta' huöxjë', san nu bönni' rzoë' nöxj ladxi', gunë' Dios ga gacrë' blau.

Rulídz tsahuë'ë-bi' bi'idau' Jesús

15 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús yugu' bönni' len ngul, nachë'quë'-bi' bi'idau' quequë' quië gxoa në'ë lecbi' Jesús. Cati' gulalé'inë' lë ni bönni' usőd queë' Jesús, guladil-lë' lequë'.
16 Ni'r bulidzë' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':
—Gul-güí'-bi' latj la'dxinbi' ga zoa' bi'idau' ni, cu uzága'li' xnőzcbi', le gata' quegac nup nacgac cni latj ga rna bë'ë Dios.

17 Le nactë rëpa' lbi'ili': Nu cusí' lu në'i le rna bë'ë Dios, ca runbi' tubi' bi'idau', cutu ca' tsaz ga ni' rna bë'ë Lë'.

Bönni' rlé'inë' yöl-la' tsahui'

18 Gnabnë' Jesús bönni' uná bë', rnë':
—Bönni' Usëdi gdu dxi'a. ¿Bizxa ral-la' guna' quië gdél-li'da' yöl-la' na'bán gdu?
19 Jesús rë' lë':
—¿Bizx quië rë'u neda': "Gdu dxi'a"? Nutu nu bönni' naquë' gdu dxi'a. Tuzë' Dios naquë' gdu dxi'a.
20 Nözcznu' yugu' le gna bë'ë Dios:
Cutu gunu' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.
Cutu gdödcdu' bunách.
Cutu cuanu'.
Cutu gneu' qui lza'u le cunácz.
Ben ba la'n xuz xna'u.
21 Rë' Jesús bönni' na', rnë':
—Yúgu'të lë ni runa' ga gdel-la' naca' bi'idau'.
22 Cati' byönnë' didza' ni Jesús, rë' lë':
—Yetú le ryadzj quiu' gunu'. Bëti' yúgu'të le dë quiu', ati' lë na' si'u bnödzj quegac bunách yechi', ati' gata' quiu' yöl-la' tsahui' yehua' yubá. Ni'r gda, gda' neda'.
23 Cati' byönnë' didza' ni bönni' na', ruhui'nnë', le dëtsca yöl-la' tsahui' queë'.
24 Cati' blé'inë' Jesús ca na' ruhui'nnë' bönni' na', rnë':
—Bica' baníg gac, la'yáz ga rna bë'ë Dios nup ta'le'i yöl-la' tsahui'.
25 Gacr huëz tödba' nag yötsi' böa', ca tsazië' ga rna bë'ë Dios bönni' rlé'inë' yöl-la' tsahui'.
26 Ni'r nup gulayöni didza' ni ta'ná:
—¿Nuzxa caz gac ulá, chqui'nu'?
27 Jesús gudxë' lequë':
—Le cugác lunë' bönni', huac gunë' Dios.
28 Ni'r Pedro rë' Jesús:
—Byutsca', netu' nuca'ntu' yúgu'të le dë queëtu', len da'tu' Li'.
29 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', nu bönni' uca'në' lidxë', o xuz xnë'ë, o yugu' böchi' zanë', o ngul queë', o yugu' zxi'në', le rui' ladxë'ë gna bë'ë Dios,
30 bönni' ni huazi'rë' dza ni zoaru' na'a, ati' dza zi'a za' gdél-li'në' yöl-la' na'bán gdu.

Rguíxjö'ë leyúbl Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

31 Bchë'ë quizi queë' idxínnutë' bönni' usëd queë' Jesús, len rë' lequë':
—Gul-yutsca', rbenru' zijru' Jerusalén, ga ni' lutság yúgu'të le nayujgac lu guich ca gulanë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios ca ral-la' gac quia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
32 Ludödë' neda' bönni' Jerusalén lu na'quë' bönni' zi'tu', ati' lutitjë' neda', len lulídz zi'ë neda', len luchijë' neda' zxöna'.
33 La'guinë' neda', ati' tödr ni' ludöddë' neda', san cati' gac tsonn dza ubana'.
34 Cutu gulayéjni'në' didza' ni bönni' usëd queë', len cutu gláquibe'inë' le ruí'lenë' lequë' didza' qui, le nac le cusaqui' la'yéjni'ndë'.

Jesús ruúnë' bönni' Jericó nachúl lahuë'

35 Cati' chzoa gdxinë' Jesús yödz Jericó, zoë' ni' bönni' nachúl lahuë'. Rö'ë ra' nöz rnabë' nu bi gunnz queë'.

36 Bönni' ni' byönnë' ta'dőd ni' bunách zian, ati' gnabë' bizxa na' rac.
37 Bunách ni' të lë':
—Jesús, bönni' Nazaret, rdödë' ni.
38 Ni'r bë'ë zidzj didza' bönni' na' nachúl lahuë', rnë':
—Jesús, Zxi'n xsoë' David, buechi' ladxi' neda'.
39 Guladil-lë' bönni' na' nachúl lahuë' bönni' nanörquë' lahuë' Jesús, quië uséyj ru'ë, san lë' zidzjr bë'ë didza', rnë':
—Zxi'n xsoë' David, buechi' ladxi' neda'.
40 Ni'r gzë' dxiz Jesús rbözë', ati' gna bé'inë' nu tsajlídz lë' gdxinë' lahuë'. Cati' bdxinë' lahuë' Jesús bönni' na' nachúl lahuë', gnabnë' lë' Jesús,
41 rnë':
—¿Bizxa rë'nnu' guna' quiu'?
Bönni' na' nachúl lahuë' rnë':
—Rë'nda' huöalj yöj lahua'.
42 Jesús rë' lë':
—Chböalj yöj lau'. Chböacu' le réjlë'u neda'.
43 La' ni'z bulé'itenë', ati' zéajlenë' Jesús, rgu'ë Dios yöl-la' ba. Gulagú'u ca' Dios yöl-la' ba yúgu'të bunách nacuá' ni' ta'le'i lë na' guc.

19

Jesús len Zaqueo

1 Ni'r gyazië' Jesús Jericó, rdödë' lu yödz na'.
2 Ni' zoë' bönni' lë' Zaqueo, bönni' blau ladjquë' bönni' uquízxj len dë yöl-la' tsahui' queë'.
3 Rui' ladxë'ë glé'inë' Jesús bönni' ni, san cutu guc queë' le nacuá' ni' bunách zian, len naquë' ga rë'dau'z.
4 Ni'r jarélu'ë yajnörë' laugac bunách zian na', ati' yajchenë' lu yag quië gac glé'inë' Jesús, le ral-la' tödë' ni'.
5 Cati' bdxinë' ni' Jesús, bchis lahuë' ruyúë' ga na' dxië' Zaqueo na', len rë' lë':
—Zaqueo, bötjtë lu yag na', le run bayúdx tsajga'na' lidxu' na'a.
6 Ni'r la' bötjtë' lu yag Zaqueo, ati' lu yöl-la' rudziji queë' bchë'ë Jesús lidxë'.
7 Cati' gulale'i lë ni bunách nacuá' ni', gulazú lauquë' ta'nő' queë' yúgu'të', ta'nő':
—Gyazië' Jesús ugá'nlenë' bönni' dul-la'.
8 Ni'r gzuinë' Zaqueo, len rë' Xanru':
—Xan, byutsca'. Gatsj le dë quia' gu'a quegac bunách yechi', len chqui' bi gdöd bë'i buquizxja' bunách, ubi'a quegac bunách na' tap cuiatël ca'.
9 Jesús rë' lë':
—Na'a dza ni bdxin yöl-la' ruslá quegac nup nacuá' yu'u ni, le naquë' ca' bönni' ni zxi'n xsoë' Abraham.
10 Bida' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, dudilja' len duslá' nup nanitgac.

Runë' lsaqui' Jesús qui chi cö' dumí

11 Tsal ni' ta'yönnë' didza' ni ru'ë Jesús, rë' lequë' le runë' lsaqui', le chzoa la'dxinë' Jerusalén, ati' táquinë' chzoatë gla' lahui le rna bë'ë Dios.
12 Cni rnë' Jesús:
—Zoë' bönni' blau, zijë' tu yödz zi'tu' quië si' lu në'ë ni' yöl-la' uná bë', ati' ni'r huödë'.
13 Cati' chzoa tsijë' ni' bulidzë' chië' bönni' huen dxin queë', len bë'ë qui queëquë' tu cö' hueaj dumí, rë' lequë': “Gul-quiljlen dumí ni tsal huöda'.”

14 Cuta'lé'inë' lë' dxi'a bönni' uládz queë', ati' gulasölë'ë ga ni' tsijë' yugu'
gbaz quequë', la'nő': "Cutu rő'nitu' gna bé'inë' netu' bönni' ni."
15 Ni'r gzxi' lu në'ë yöl-la' uná bë', ati' budxinë' ladzë'. Ni' gna bé'inë' nu
tsajlídz yugu' bönni' huen dxin na' budödë' lu na'quë' dumí na', quië gnöznë'
gaca'x guluguíljlenë' lei tu tuquë'.
16 Cati' bdxinë' lahuë' bönni' zi'al na', rnë': "Xan, tu cö' dumí quiu' na' chben
icji yechí cö' ca'."
17 Xanë' na' rë' lë': "Dxi'a benu'. Nacu' huen dxin tsahui'. Le dxí'adau'
bugunu' dxin lati'z na' guta' lu na'u, na'a, guna' ga gna bé'inu' chi yödz."
18 Ni'r bdxinë' lahuë' yetúë' bönni' huen dxin na', rnë': "Xan, tu cö' dumí
quiu' na' chben icji yegayu' cö' ca'."
19 Xanë' na' rë' ca' lë': "Gna bé'inu' gayu' yödz."
20 Ni'r bdxinë' lahuë' yetúë', rnë': "Xan, ni dë tu cö' dumí quiu' na'. Ben
chi'a lei, butulda' lei lari',
21 le rádxida' li', le nacu' bönni' bizxj. Runu' ca na' ta'ná bunách: Ruzi'u le
cutu bzu', len rlapu' ga cutu guzu'."
22 Ni'r xanë' na' rë' lë': "Nacu' huen dxin cunác tsahui'. Ni'a qui didza' bë'u
cuequi xbeyda' li'. Ráquibe'inu' naca' bönni' bizxj, len ruzi'a le cutu bzoa', len
rlapa' ga cutu guza'.
23 Na'a, ¿bizx quië cutu yajlú'u dumí quia' na' ga gun icji, quië cati' huöda',
uzi'a lei gdu len icji?"
24 Ni'r rë' nup nacuá' ni': "Gul-cúa lu në'ë dumí na', ati' gul-güí' queë' bönni'
na' dë queë' chi cö' dumí."
25 Lequë' të' lë': "Xan, chdë queë' chi cö' dumí."
26 Ni'r bubi'ë didza' xanquë', rnë': "Rëpa' lbi'ili': Nu rugún dxi'a dxin le dau'
dë lu në'i, luzxöni ládxi'gac lë' yelati', san nu curugún dxi'a dxin le dau' dë lu
në'i, lubíj lu në'i lë na' guta' lu në'i.
27 Ca nac quequë' bönni' ni' cuta'lé'inë' neda' dxi'a, len cutu glë'nnë' gna
bé'ida' lequë', gul-tsajxí' lequë' djaquë' ni, len gul-dödi lequë' lahua' ni."

Len ba zxön ryazië' Jesús Jerusalén

28 Cati' budx gnë' cni Jesús, buguel-lë'ë xnözë', zijë' zaca' Jerusalén.
29 Cati' guladxinë' gal-la' ga nacuá' yödz Betfagé len yödz Betania, ga nac
lu guí'adau' nazí' lei Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo, bsölë'ë Jesús chopë' bönni'
usőd queë',
30 rë' lequë':
—Gul-tséaj yödzdau' ni' ca dödl ga zoaru', len cati' tsazli' ni', tsajxáca'li'-ba'
tuba' búrrodau' nága'ba' ni', búrrodau' na' nutu nu rbiani lëba'. Gul-sédx-ba',
len gul-duchő'-ba' quia' ni.
31 Chqui' zoa nu gnabi lbi'ili', gna: "¿Bizx quië rsedxli'-ba'?", ubi'ili' didza'
cni gnali': "Xanru' rquinnë'-ba'."
32 Zjaquë' bönni' usőd queë' na' nasölë'ë, ati' yajxáca'quë'-ba' ca na'
chgudxë' lequë' Jesús.
33 Cati' gulasedxë'-ba' búrrodau' na', bönni' xanba' të' lequë':
—¿Bizx quië rsedxli'-ba' búrrodau' na'?
34 Gulubi'ë didza', ta'nő':
—Xanru' rquinnë'-ba'.
35 Gulachő'ë-ba' ga na' zoë' Jesús. Cati' chgulaxóë' yugu' lari' tsla'a quequë'
cúdzu'ba' búrrodau' na', guludxíë' Jesús cúdzu'ba' lahui lari' na'.
36 Gap ral-la' tödë' Jesús, gulachiljë' lari' quequë' la' nöz.

37 Cati' chguladxinë' gal-la' ga zoa ldinn qui Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo, lu
yöl-la' rudziji quequë' gulazú lauquë' yúgu'të bönni' da'quë' Jesús, tu'ë zidzj
didza', ta'gu'ë Dios yöl-la' ba, ni'a quegac yöl-la' huac zxön gulalé'inë' benë'
Jesús.
38 Ta'në́':
—Yöl-la' ba bönni' uná bë' ni zë'ë uláz queë' Xanru' Dios. Yehua' yubá za'
le rbequi dxi ládxi'ru'. Yöl-la' ba Dios.
39 Ni'r të' Jesús bönni' gdau' fariseo nútsa'quë' ladj bunách zian ni', ta'në́':
—Bönni' Usëdi, gdil-l yugu' bönni' usë́d quiu'.
40 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Rëpa' lbi'ili': Chqui' la'cuá' dxië' bönni' ni, hualuí'cz zidzj didza' yugu'
guiöj.
41 Cati' bdxinë' gal-la' ra' yödz na', len rlé'inë' lei, rbödxë' qui Jesús,
42 rnë':
—Rac ladxa'a huanőzili' na'a dza le gac gun ga cuequi dxi ládxi'li' lahuë'
Dios, san na'a chnagachi' queëli', cui glé'ili' lei.
43 Huala'dxín queëli' dza cati' la'bequi zö'ö gdu zbi'il ga zoali' nup cuta'le'i
lbi'ili' dxi'a, len la'gú'u lbi'ili' li'aj, ati' yúgu'të latj gdu zbi'il lúnlenë' lbi'ili'
gdil-l.
44 Luquindjë' zö'ö run chi'i yödz queëli', len ludödcdë' nup nacuá' lu yödz
ni. Cutu ugá'n guiöj lahui lzë'i. Yúgu'të lë ni gac queëli' le cutu gúquibe'ili'
dza bidë' Dios duyúë' lbi'ili'.

Rulatjë' Jesús lö'a gdau'

45 Ni'r gyazië' Jesús lö'a gdau', len gzu lahuë' rubijë' ni'l yúgu'të nup tuti',
len nup ta'u ga nac lö'a gdau'.
46 Rë' lequë':
—Nayúj lu guich la'y, rna: "Lidxa' nac yu'u ga lulídz Dios bunách", san
lbi'ili' chnunli' lei ca tu bloj quegac gban.
47 Yugu' dza rusëdnë' Jesús bunách ga nac nchil gdau', ati' gulazú gulabö'ë
ludöddë' Lë' yugu' bxuz uná bë', len bönni' gdau' tu'sëdi, len yugu' bönni' blau
qui lu yödz.
48 Cutu guludzölnë' nacx ludöddë' Lë', le tu'zë́ naggac xtidzë'ë gdu ládxi'gac
yúgu'të bunách.

20

Yöl-la' uná bë' dë lu në'ë Jesús

1 Tu dza, cati' ni' rusëdnë' bunách Jesús ga nac nchil gdau', len rguíxjö'ë
didza' dxi'a, guladxinë' ga na' zoë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi,
len bönni' gul tu'zejni'i,
2 ati' të' Jesús:
—Gdixjöi' netu'. ¿Bizxa yöl-la' uná bë' dë lu na'u runu' cni? ¿Nuzxa caz
budőd lu na'u yöl-la' uná bë' ni?
3 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Huanabda' ca' lbi'ili' tu didza', ati' ubi'ili' gnali'.
4 ¿Nuzxa bsöla' Juan buquilë' bunách nis? ¿Naru' Dios, o bunách?
5 Glun xtídza'quë' la' légaczë' bönni' gdau' na', ta'në́':
—Chqui' gnaru': Bsölë'ë lë' Dios, guië' rë'u: "¿Bizx quië cutu gyéjlë'li'-në'?"
6 Chqui' guëru'-në': Gulasölë'ë lë' bönni', luladxi' rë'u guiöj bunách lu yödz
ni, le nőzgaccznë' bë'ë didza' uláz queë' Dios Juan na'.
7 Ni'r gulubi'ë didza', ta'në́':

—Cutu nőzitu' nuzxa na' bsöla' Juan.
8 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Neda' ca' cutu gyëpa' lbi'ili' bi yöl-la' uná bë' rúnida' cni.

Bönni' huen dxin cunacgac tsahui'

9 Ni'r la' gzu lautë' Jesús ruí'lenë' bunách nacuá' ni' didza', runë' lsaqui', rnë':
—Zoë' bönni' bdë'ë la' yël queë' yugu' lba uva, ati' budödë' la' yël na' lu na'quë' bönni' huen dxin lun gatsjë' len lë' le luzi'ë, ati' gyijë' zi'tu' ga ni' buga'në' xtsey.
10 Cati' bdxin dza luchibë' la' yël na', bsölë'ë tuë' bönni' gbaz queë' ga na' nacu'ë huen dxin na' quië si'ë uláz queë' qui le luzi'ë, san glundë' lë' zi' huen dxin na', len gulusölë'ë lë' ca'z.
11 Leyúbl bsölë'ë yetúë' gbaz queë', ati' lequë' glundë' lë' ca' zi', len glu'ë dö' queë', ati' gulusölë'ë lë' ca'z.
12 Leyúbl bsölë'ë quequë' bönni' bunn gbaz queë', ati' guludxíë' ca' lë' huë', len gulubijë' lë' ni'l la' yël na'.
13 'Ni'r gza' ladxë'ë xani la' yël na', gnë': "¿Nacx guntsa'? Gsöla'a quequë' zxi'ncza' nadxi'ida'-bi'. Cati' la'lé'inë'-bi', nazx ca' lunë'-bi' ba la'n."
14 Ni'r, cati' gulalé'inë'-bi' huen dxin na', glun xtídza'quë' la' légaczë', ta'nő': "Bi'i ni gaqui queëbi' la' yël ni. Gul-dá, gdődiru'-bi', quië gaqui queëru' le ral-la' gaqui queëbi'."
15 Gulubijë'-bi' ni'l la' yël na', guludöddë'-bi'.
'Na'a, ¿nacxcz gunë' quequë' xani la' yël na'?
16 Guidë' len gdöddë' yugu' huen dxin na', ati' udödë' la' yël queë' lu na'gac bunách yubl.
Cati' gulayöni lë ni bunách nacuá' ni', gulanő':
—Dios cugnő' gac cni.
17 Ni'r buyúë' lequë' Jesús, rnë':
—¿Bizxa rë'ni gna lë na' nayúj lu guich la'y, rna:
Guiöj na' gularu'në' bönni' huen zö'ö,
Guiöj ni chnac guiöjlen squin zö'ö?
18 Núti'tëz nu gbix lahui guiöj ni, quitsj nu na', ati' nu bönni' tsajbaga' lë' guiöj ni, uzxúzxj lë'.

Ca nac dumí ta'guízxj lazgac bunách

19 La' dza ni'z, gulazú gulabö'ë la'zönë' Jesús yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi, le táquibe'inë' gnë' quequë' lë na' benë' lsaqui', san gládxinë' bunách zian nacuá' ni'.
20 Ni'r guluyutsquë' Jesús, len gulasölë'ë bönni' lubijë' Lë' didza', luluí' cuinquë' ca bönni' tsahui', quië lunë' ga bi gnë' Jesús, quië gac ludödë' Lë' lu në'ë bönni' rna bé'inë' lequë'.
21 Quië lunë' cni, gulanabnë' Jesús, ta'nő':
—Bönni' Usëdi, nőzitu' le nacz rnau', len le nacz rusëdnu', len cutu rbequi xbeynu' ca nac le tu'luí'z lahui bunách, san gdutë li nac ca rusëdnu' zxba queë' Dios.
22 Gdixjöi' netu'. ¿Naru' run bayúdx quizxj laztu' queë' César, bönni' Roma rna bë'ë, o cutu?
23 Ráquibe'inë' Jesús le të'nnë' lunë' queë', ati' rë' lequë':
—¿Bizx quië rzi' bë'li' neda'?
24 Gul-lui'itsqui' neda' tu dumí rda. ¿Nuzxa lahui da' lë'i ni, len nuzxa lei nayúj ni?

Gulubi'ë didza', ta'nő':
—Queë' César na'.
25 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Gul-nődzj queë' César le naqui queë' César, ati' queë' Dios le naqui queë' Dios.
26 Cutu guc lunë' bi gnë' Jesús quië gac luquíë' Lë' laugac bunách zian na', san gulubannë' ca nac didza' bubi'ë, ati' guluséyj rú'aquë'.

Ca gac quegac nup lubán lu yöl-la' gut

27 Ni'r guladxinë' bönni' gdau' saduceo, nup na' ta'ná cutu lubán nup chnatgac, ati' gulanabnë' Jesús,
28 ta'nő':
—Bönni' Usëdi, Moisés buzujë' queëru' lu guich, le rna: "Chqui' gatië' bönni', ati' uga'nnu ngul queë', len chqui' nutu nu zoa bi'i queë', ni'r ral-la' si'bi'-nu ngul queë' na' bi'i böchë'ë, quië uzoabi' bi'i queë' bönni' bőchi'bi' na' gutië'."
29 Gulacua'bi' gadx bi'i bönni' naccbi' bőchi'bi', ati' bi'i zi'al na' butság ná'lenbi' bi'i ngul, len gutbi', cuzoabi' bi'i queëbi'.
30 Ni'r butság ná'lenbi'-nu ngul na' bi'i buróp na', ati' gutbi' ca' bi'i ni, cuzoabi' bi'i queëbi'.
31 Butság ná'lenbi'-nu bi'i bunn na', ati' la' tuz ca glunbi' igádxtëbi', len glatbi', cuzoabi' bi'i quecbi'.
32 Ga budxtë, gutnu ca' ngul na'.
33 Na'a, cati' lubán nup chnatgac, ¿núzxalbi' gáquinu queëbi' ngul na', le gulutság ná'lenbi'-nu igádxtëbi'?
34 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Tu'tság na'gac bunách dza ni zoaru' na'a, len tu'nödzjë'-bi' zxi'nquë' quië lutság na'cbi'.
35 Na'a, nup nacgac lsaca' lubán lu yöl-la' gut len tsajcuá' yödzlyú zi'a gata', cutu lunë' yöl-la' rzoalen ngul len cutu lutság na'quë'.
36 Cni gac, le cutur latië', san lacquë' ca nacquë' gbaz la'y queë' Dios, len lacquë' zxi'në' Dios, nup na' lubán lu yöl-la' gut.
37 Ca na' ral-la' lubán nup chnatgac, rului'inë' rë'u Moiséscz ga na' nayúj lu guich ca nac qui yag yötsi' regui, ga ni' ru'ë didza' Xanru', rnë' naquë' Dios queë' Abraham, len Dios queë' Isaac, len Dios queë' Jacob.
38 Dios naquë' Dios, clëg quegac nup natgac tsaz, san quegac nup nabangac, le nabangac lahuë' Lë' yúgu'të bunách, zal-la' glat luyú ni.
39 Ni'r gulubi'ë didza' la'quë' bönni' gdau' usëdi, ta'nő':
—Bönni' Usëdi, dxí'adau' gnau'.
40 Cutur gulurúguinë' la'nabnë' Lë' didza'.

¿Nuzxa zxi'n naquë' Cristo?

41 Ni'r Jesús rë' lequë':
—¿Nacxcz na' ta'nő': "Cristo naquë' zxi'në' David."?
42 Davidcz bë'ë didza' le nayúj lu guich la'y ga nayujgac salmo, rna:
Xanru' Dios gudxë' Xana':
"Grö' cuit lë'a yubél
43 Cati' gunra' ga luzechu zxibgac lau' nup ta'dá'baga' Li'."
44 Davidcz na' gnë' queë' naquë' Xanë'. ¿Nacxcz nac, rnali' lbi'ili' naquë' zxi'në'?

Jesús ruquíë' bönni' gdau' tu'sëdi

45 Tsal ni' tu'zé naggac Jesús yúgu'të bunách nacuá' ni', rë' yugu' bönni' uséd queë':
46 —Gul-gún chi'i cuinli' quequë' bönni' gdau' tu'sëdi, le ta'dzág ládxi'quë' ta'dé' nácuquë' lari' tunn, len të'nnë' lulídz lequë' zxön bunách gap nac lu yë'y, len ta'dzág ládxi'quë' ca' ta'bö'ë latj blau gap tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, len gap ta'bö'ë tahuë'.
47 Ta'gűë' lidxcnu ngul uzëbdau', len quië luluí' tsahui' cuinquë', xtsey tu'lidzë' Dios. Yugu' bönni' ni, szxónitër gunë' Dios ga la'zaca' la'gui'ë.

21

Gun glu'nu lahuë' Dios ngul yechi'

1 Ga na' zoë' Jesús nchil gdau', bchis lahuë' len rlé'inë' bönni' dë yöl-la' tsahui' quequë', ta'gu'ë gun lu gui'n qui dumí gun qui gdau'.
2 Blé'inë' ca' tu ngul yechi' uzëbdau', rgu'nu chop dumí lasdau', le záca'gac látj'dau'z.
3 Rnë' Jesús:
—Le nactë rëpa' lbi'ili', le zxöntër glu'nu ngul yechi' uzëbdau' ni ca yezica' bunách na' ta'gu'ë dumí.
4 Yúgu'të', tsca le nadód bë'i dë quequë', gulagu'ë gun qui gdau', san ngul ni, lu yöl-la' yechi' queënu glu'nu gdutë le dë queënu, le ral-la' gáhuinu.

Rguíxjö'ë Jesús ca lusnitië' gdau'

5 Nacuá' ni' nup tui' didza' ca nac qui gdau' na', ca na' nazí' lguitj qui, yugu' guiöj záqui'tsquigac len gundau' nacgac lach, ati' rë' lequë' Jesús, rnë':
6 —Yúgu'të lë ni rlé'ili', huadxín dza cati' cutur ugá'n ni guiöj lahui lzë'i, le lusnít gdau' ni bunách.

Le lac bë' cati' zi'a gdxin dza udx

7 Ni'r gulanabnë' Jesús, ta'në':
—Bönni' Usëdi, ¿batx gac lë ni? ¿Bizxa gac bë' chzoa gac cni?
8 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Gul-gún chi'i cuinli', qui nadxi nu si' ye'i lbi'ili', le la'la'quë' bönni' zian, la'zí' laquë' ca lea' neda', la'në' nacquë' Cristo, len la'në': "Chza' gal-la' dza udx." Neda' rëpa' lbi'ili': Cutu tséajlenli' lequë'.
9 Cati' yónili' rac gdil-l, len ta'dá'baga' yúlahui' bunách, cutu gadxi gdzőbili', le run bayúdx lac zi'al le cni, san cutu zuítëni dza udx.
10 Ni'r rë' ca' lequë':
—Til-l tu yödz len yetú yödz, ati' bunách tu ga nu rna bë' la'dil-len bunách yetú ga nu rna bë'.
11 Utittsca yödzlyú, ati' zian latj gac gbin len latsj guidzhuë' zxön. La'lá' lahui luzxbá le lun gadxi bunách len le lac bë'.
12 'Zí'atël cati' zi'a lac lë ni, la'zón lbi'ili' bunách len la'bía ládxi'gac lbi'ili'. La'chë'ë lbi'ili' gap tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios quië lusyudxë' lbi'ili', len la'gu'ë lbi'ili' lidx guia. La'chë'ë lbi'ili' lauquë' bönni' ta'ná bë'ë, len lauquë' bönni' blau, le da'li' neda'.
13 Gac cni queëli' quië sáqui'li' gunli' lna' lau quia' neda'.
14 Tsutsu gul-gún ládxi'li', cui cuequi icjli' zi'al nacx gnali' uláz queëli',
15 le gunna' queëli' didza' ubi'ili', len yöl-la' rejni'i, cui gac luxicjë' lbi'ili', len cui gac bi la'në' qui xtídza'li' bönni' ni' cuta'lé'inë' lbi'ili' dxi'a.
16 Ni'r ludödë' lbi'ili' xuzczli', len yugu' bönni' bőchi'czli', len yugu' di'a dza queëczli', len yugu' böchi' lza'czli', ati' ludödcdë' la'li'.

17 Luzóa lbi'ili' tsla'l yúgu'të bunách le da'li' neda',
18 san cutu nit nitú guitsa' icjli'.
19 Chqui' uga'nli' tsutsu, gdél-li'li' yöl-la' na'bán gdu.

20 'Cati' glé'ili' nagu'uquë' li'aj Jerusalén bönni' rjaquë' gdil-l, gnőzili' chbdxin dza nit yödz ni.
21 Ni'r nup nacuá' luyú Judea ral-la' la'zxúndj ni len tsjac gap nac guí'adau', ati' nup nacuá' lu yödz ni ral-la' la'rúj ni, ati' nup nacuá' ladj guixi', cutu ral-la' ludxín lu yödz ni.
22 Yugu' dza ni' Dios gunë' zxguia' nup nacuá' yödz ni quië utság yúgu'të le nayúj lu guich la'y ca ral-la' gac quequë'.
23 Cati' gdxin dza ni', bica' bayechi' ngul nua'cnu-bi' bi'idau' zi'a laljbi', len ngul tu'gádxi'nu-bi' bi'idau', le la'zaca' la'gui'itsca bunách nacuá' ni', ati' Dios guntsquë' zxguia' bunách ni'.
24 Latië' zianë' lu gdil-l na', ati' la'chő'ë yela'quë' nadzunquë' ga la'dxinë' gdutë yödzlyú, ati' yödz Jerusalén ni, lulíj lulibë' lei bönni' zi'tu' na', cati' gza'ar dza quequë'.

Le lac bë' zi'a huödë' Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách

25 Gnë' ca' Jesús:

—Ni'r la'cuá' le lac bë' lu gbidz, len lu beo', len yugu' lu bölj luzxbá ati' luyú ni luchixi bunách, ati' ládxinë', le yön chi'i gziu' yu qui nis zxön len qui le ryas rdxia nis na'.
26 Ludú ládxi'quë' lu yöl-la' radxi quequë' le la'zá' ládxi'quë' quegac le ral-la' lac yödzlyú, le la'zxíz le nala'gac luzxbá.
27 Ni'r la'lé'inë' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, guida' lu böaj luzxbá, dë lu na'a yöl-la' uná bë', len gla' lahui yöl-la' yení' quia'.
28 Cati' su lau lac lë ni, gul-típ ládxi'li', len gul-chís lauli', le chzoa udxina' neda', huöa'ua' lbi'ili'.
29 Gudxë' ca' lequë' Jesús tu le benë' lsaqui', rnë':

—Gul-yutsca' ca rac qui yag higo, len qui bíti'tëz yag yubl.
30 Cati' rlé'ili' ta'lén zxuza' në'i huë'ndau', nőziczli' chza' gal-la' beo' ba.
31 Lëzca' cni, cati' glé'ili' chtac lë ni, gnőzili' chza' gal-la' dza duná bë'ë Dios luyú ni.

32 'Le nactë rëpa' lbi'ili', cutu lat bunách dza ni zoaru' na'a, cati' udxínr yúgu'të lë ni.
33 La'dőd qui luzxbá len qui luyú ni, san xtidza'a, cutu töd ca'z, san udxíncz ca rna.
34 'Gul-gún chi'i cuinli' cui güi'li' latj tsaz icj ládxi'dau'li' le gun ditj lbi'ili', lë na' nac yöl-la' ragu lë'ë, len yöl-la' rzudxi, len yöl-la' ruúbi ruguí'i, quië cati' gdxin dza ni', cui soali' nit ladxi',
35 len cui gac queëli' ca tu le rzön bunách, ca nac le gac quegac yúgu'të bunách nacuá' gdutë yödzlyú.
36 Qui lë ni na', gul-zóa ban ladxi', len gul-lídzteczë' Dios, quië gac ulali' lu lë na' ral-la' lac, len cui utui'li' cati' gdxinli' lahua' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
37 Lahui' dza rzoë' Jesús nchil gdau', rusëdnë' bunách, ati' chdzö'l r-rujë' ni' rijë' lu guí'adau' nazí' lei Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo.
38 Yugu' zil guladxín ga zoë' Jesús nchil gdau' yúgu'të bunách quië luző naggac xtidzë'ë.

22

Tun xtídza'quë' ludöddë' Jesús

1 Cati' chzoa gdxin lni cati' tahuë' yöt xtil cunazí' xnë'i, nazí' lei Pascua lni
na',
2 guludubë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi. Ta'zú ta'bö'ë
ludöddë' Jesús, san cutu gulazáqui'në' le tádxinë' bunách.
3 Ni'r yajtság Judas Satanás tu' xöhui'. Judas lë' ca' Iscariote, len nababë'
idxínnutë' gbaz nasölë'ë Cristo.
4 Gyijë' Judas na', yjé'lenë' didza' yugu' bxuz uná bë' len bönni' dë lu na'quë'
qui gdau', nacx gunë' quië udödë' Jesús lu na'quë'.
5 Guludzijnë' bönni' gdau' na', len gulazí' lu na'quë' lunödzjë' queë' dumí.
6 Rdzag ladxë'ë Judas, ati' rzu rbö'ë udödë' Jesús lu na'quë' bagachi'z.

Le ráguru' rusá' ládxi'ru' ca gutië' Xanru'

7 Bdxin dza na' tahuë' yöt xtil cunazí' xnë'i, cati' ral-la' ludöddë'-ba' bö'cu'
zxila' tahuë' xtsö' Lni Pascua.
8 Bsölë'ë Pedro len Juan, Jesús, rnë':
—Gul-tséaj, gul-tsajpá' queëru' le gáguru' dzö' Lni Pascua.
9 Të' Lë':
—¿Gazx rë'nnu' tsajpa'tu' queëru'?
10 Rë' lequë' Jesús, rnë':
—Gul-yutsca', cati' tsazli' lu yödz ni, ni' grujë' bönni' dutsaguë' lbi'ili',
zunu'ë rö'ö nis. Gul-tséajlenë' ga gdxíntëli' yu'u ga tsazië'.
11 Gul-guié' xan yu'u na': "Bönni' Usëdi rë' li': ¿Gazx zoa yu'u lni ga gágulena'
yugu' bönni' usé'd quia' xtsö' Lni Pascua?"
12 Ni'r ului'inë' lbi'ili' tu yu'u zxön xtsa' ga ni' chnabá'a. Gul-pá' ni' le
gáguru'.
13 Ni'r yjaquë' len yajxáca'quë' ca na' chgudxë' lequë' Jesús, ati' gulupé'ë
ni' le lahuë' xtsö' Lni Pascua.
14 Cati' bdxin dzö' na', grö'ë Jesús ga lahuë', ati' gulabö'lenë' Lë' tsazxön
gbaz queë' na'.
15 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Guctsca ladxa'a gágulena' lbi'ili' tsazxön xtsö' ni zí'atël cati' zi'a saca' qui'a
len gatia'.
16 Rëpa' lbi'ili': Cutur gahua' lë ni cati' gdxinr dza gac le ruluí'z xtsö' ni ga
ni' rna bë'ë Dios.
17 Gdel-lë'ë zxíga'dau' len gudxë' Dios: "Xclenu'." Ni'r rë' lequë':
—Gul-sí' lë ni len gul-guí'aj lati' hueaj,
18 le rëpa' lbi'ili': Cutur gui'ja' xisi uva cati' gdxinr le rna bë'ë Dios.
19 Ni'r gdel-lë'ë yöt xtil len gudxë' Dios: "Xclenu'." Gdöd ni' buzxuzxjë' lei
len bë'ë qui queëquë', rnë':
—Lë ni nac gdu ca nayá' nabana' le rudöda' uláz queëli'. Gul-gún cni quië
usá' ládxi'li' neda'.
20 Cati' budx glahuë', lëzca' cni bë'ë didza' qui zxíga'dau' na', rnë':
—Zxíga'dau' ni ruluí' ca nac didza' cub rucá'n tsahui', ati' run tsutsu lei
rön quia', rön na' glalj ni'a queëli'.
21 'Na'a, rö'ë rágulenë' neda' tsazxön bönni' na' udödë' neda' lu na'gac
bunách.
22 Le nactë huayija' ga ludöddë' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, gac
quia' ca na' nayúj lu guich la'y ca ral-la' gac quia', san bica' bayechi' bönni'
na' udödë' neda'.
23 Ni'r gulazú lauquë' ta'nabnë' Lë' tu tuë', ta'në':

—¿Núzxaltu' nu gun cni?

Tui' xtídza'quë' núzxalquë' gaquë' blau

24 Ni'r glu'ë didza' la' légaczë' núzxalquë' gdél-li'në' latj blau.
25 Jesús gudxë' lequë':
—Bönni' ta'ná bë'ë tu'gunë' dxin yöl-la' uná bë' quequë', ta'ná bé'inë' bunách, ati' nup ni' dë lu na'gac yöl-la' uná bë', lëquë' bönni' taclen.
26 Lbi'ili' cutu ral-la' gunli' cni, san nu nac blau ladjli' ral-la' gac ca nu nac cuídi'tër, ati' nu rna bë' ral-la' gac ca nu run dxin qui lzë'i.
27 ¿Nuzxal na' nacr blau, nu na' rö' ragu, o nu rupá' la' huagu? ¿Naru' clëg nu na' rö' ragu nacr blau? Neda' zóalena' lbi'ili' ca nu rupá' la' huagu.
28 'Lbi'ili' ni gzóalenli' neda' cati' ni' bi guc quia', yugu' le gulazí' bë' neda'.
29 Qui lë ni na' udöda' lu na'li' tu ga gna bë'li', ca na' benë' Xuza', budödë' lu na'a ga gna bë'a neda'.
30 Cni guna' quië gac cö'li', gui'j gágulenli' neda' ga ni' gna bë'a, ati' cö'li' xlatjczli' ga cuequi xbeyli' idxinnu cö' zxi'n xsoë' Israel.

Rnë' Jesús gnë' Pedro cutu nunbë'ë Lë'

31 Gnë' ca' cni Xanru':
—Simón, Simón. Byutsca'. Chgnab lbi'ili' Satanás tu' xöhui', quië uríx udőd lbi'ili' ca nu ruríx rudőd zxoa' xtil
32 san chbulidza'-në' Dios gnabda' Lë' gáclenë' li', cui udx udú yöl-la' rejlë' quiu' neda'. Na'a, cati' huöacu' quia', btip ládxi'quë' böchi' lza'u.
33 Pedro rë' Lë':
—Xan, chzoa' sá'lena' Li', clëgz tsija' lidx guia, san lëzca' gátlena' Li'.
34 Jesús rë' lë':
—Pedro, rëpa' li': Zi'al cödxba' zxi'n druz na'a, chgdá'bagu'u tsonn lzu, gnau' cutu núnbë'u neda'.

Le benë' Jesús cati' chzoa ludöddë' Lë'

35 Gnabnë' lequë' Jesús, rnë':
—Cati' bsöla'a lbi'ili' cunua'li' yöxj yöt, ni bzud dumí, ni chop cö' löl-li', ¿naru' bi byadzj queëli'?
Lequë' ta'nő':
—Cutu bi.
36 Ni'r rë' lequë':
—Na'a, nu dë qui yöxj yöt ral-la' gua' lei, ati' lëzca' cni ral-la' gun nu dë qui bzud dumí, ati' nu cudő qui guia tuchi' ral-la' guti' lari' rxoa yeni len si' tu guia tuchi'.
37 Rëpa' lbi'ili': Run bayúdx gac quia' lë na' nayúj lu guich la'y, rna: "Glunë' queë' ca tunë' quegac nup tua' dö'", le lutság yúgu'të le nayujgac lu guich ca ral-la' gac quia'.
38 Ni'r lequë' ta'nő':
—Xan, ni dë chop guia tuchi'.
Lë' rë' lequë':
—Chnac.

Jesús rulidzë' Dios la' yël Getsemaní

39 Ni'r brujë' Jesús len ca runczë' zijë' lu Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo, ati' zjáclenë' Lë' bönni' usőd queë'.
40 Cati' guladxinë' ni', rë' lequë' Jesús, rnë':
—Gul-lidzë' Dios, gnábili'-në' cui gata' latj si' bë' lbi'ili' tu' xöhui'.
41 Ni'r gzë'ë ga na' nacu'ë Jesús, gdödë' yelati' tsca ga rdxin guiöj r-ru'nru', ati' ni' buzechu zxibë' rulidzë' Dios.

42 Rnë':
—Xuz, chqui' rë'nnu', bcuas ga zoa' lë na' ral-la' saca' qui'a, san clëg ca
rë'nda' neda', san ca rë'nnu' Li' gunu'.
43 Ni'r buluí' lahuë' gbaz la'y queë' Dios, zë'ë yehua' yubá, ati' butipë'
ladxë'ë Jesús.
44 Lu yöl-la' rsëbi ladxi' queë', gdu ladxë'ë bulidzë' Dios Jesús, ati' guc ca
rön raba' luyú nis yös queë'.
45 Cati' budx bulidzë' Dios, gyasë' len böjë' ga na' nacu'ë bönni' usőd queë',
ati' duxaquë'ë lequë' tasië' ni'a qui yöl-la' ruhui'ni quequë'.
46 Ni'r Jesús rë' lequë':
—¿Rástsali'? Gul-tsás, gul-lidzë' Dios gnábili'-në' cui gata' latj si' bë' lbi'ili'
tu' xöhui'.

Ta'zönë' Jesús

47 Tsal ni' ru'ë didza' Jesús, la' guladxintë' ni' bönni' zian, dzaguë' lequë'
Judas, bönni' na' nababë' idxinnuë' bönni' usőd queë' Jesús, ati' nanörë'
lauquë' bönni' zian na'. Gbiguë'ë ga zoë' Jesús quië utság lahuë' Lë'.
48 Ni'r Jesús rë' lë':
—Judas, ¿naru' rudödtsu' cni neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, rutság
lau' neda'?
49 Cati' gulalé'inë' ca na' rac queë' Jesús bönni' na' nacuá'lenë' Lë', të' Lë':
—Xan, ¿naru' güi'tu' lequë' guia tuchi'?
50 Tuë' bönni' usőd queë' Jesús benë' huë' guid naguë' bönni' huen dxin
queë' bxuz blau. Burixë' guid naguë' yubél.
51 Jesús rnë':
—Chnac na'a. Tsca' gaz.
Gdanë' Jesús guid naguë' bönni' huen dxin na' len bunë' lei.
52 Ni'r rë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' dë lu na'quë' qui gdau' len bönni'
gul tu'zejni'i, bönni' na' cuta'lé'inë' Lë' dxi'a, rnë':
—¿Narújtsali' nua'li' guia tuchi' len yag quië sönli' neda' ca runli' rzönli'-në'
gban?
53 Yugu' dza gzóalencza' lbi'ili' nchil gdau', ati' cutu bi benli' quia', san na'a
chbdxin dza queëli', nac dza dë lu në'i nu na' zoa latj chul.

Rnë' Pedro: "Cutu núnbë'a-në' Jesús"

54 Ni'r gulazönë' Jesús len gulachő'ë Lë' ga na' tu'schinë' Lë' lidxë' bxuz
blau. Pedro nahuë' Jesús zi'tu' zi'tu'z.
55 Cati' chgulabequië' gui' lö'a lidxë' bxuz blau ni'a në'ë bxuz blau na',
gulabö'ë gdu zbi'il ra' gui' na', ati' Pedro grő'lenë' lequë' tsazxőn.
56 Cati' blé'ibi'-në' Pedro tubi' bi'i ngul huen dxin, ni' rö'zë' ra' gui', buyubi'
lë', rnabi':
—Bönni' ni dë'ë ca' Jesús.
57 Gdá'baguë'ë Pedro, rnë':
—Ngul, cutu ca' núnbë'a-në' bönni' na'.
58 Yelati' gdzey blé'inë' Pedro yetúë' bönni', ati' rnë':
—Li' da'u ca' lequë'.
Pedro gnë':
—Bönni', clëg neda'.
59 Yelati'z gdzey, gnë' yetúë' bönni':
—Le nactë bönni' ni dë'ë Jesús, le naquë' bönni' Galilea.
60 Ni'r Pedro gnë':
—Bönni', cutu nözda' bizxa na' ru'u didza' qui.

Tsal ni' ru'ë didza' ni, la' grődxtëba' zxi'n druz.
61 Ni'r bueycjë' Xanru' ruyúë' Pedro, ati' yajneynë' Pedro xtidzë'ë Xanru',
ca na' gudxë' lë': "Zi'al cödxba' zxi'n druz na'a, li' chgdá'bagu'u tsonn lzu,
gnau' cutu núnbë'u neda'."
62 Burujë' ni'l Pedro ati' röncz grödxë'.

Tu'titjë' Jesús

63 Gulutitjë' Jesús bönni' na' zönquë' Lë', ati' gulaguinë' Lë'.
64 Ni'r guluseyjë' lahuë' Jesús, ati' gulagapë'ë lahuë' len gulanabnë' Lë',
ta'nő':
—Gnőya'atsca'. ¿Nuzxa na' gdapa' Li'?
65 Zianr ca' gulanő' queë' le glu'ë dö' queë'.

Rdxinë' Jesús lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey

66 Cati' chza' rení' dza na', guludubë' bönni' gul tu'zéjni'në' bunách judío len
yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi, ati' gulachő'ë Jesús lauquë' bönni'
gdau' ta'bequi xbey, ati' ni' gulanabnë' Lë',
67 ta'nő':
—Gdixjöi' netu'. ¿Naru' nactsu' Li' Cristo?
Jesús rë' lequë':
—Chqui' gyëpa' lbi'ili' naca' Cristo, cutu tséjlë'li' neda',
68 len chqui' unabda' lbi'ili' tu didza', cutu ubi'ili' didza', len cutu usanli'
neda'.
69 Na'a su lau, neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, cö'a cuit lë'ë yubél
Dios, náptërë' yöl-la' uná bë'.
70 Gulanabnë' Lë' yúgu'të', ta'nő':
—¿Naru' nactsu' Li' Zxi'në' Dios?
Lë' gudxë' lequë':
—Le nacz rnali'.
71 Ni'r ta'nő':
—¿Nuzxar naquíniru' nu gun lna' lau queë'? La' rë'uz chbyőniru' didza'
ru'ë.

23

Rdxinë' Jesús lahuë' Pilato

1 Ni'r gulayasë' yúgu'të bönni' zian ni', ati' gulachő'ë Jesús lahuë' Pilato.
2 Ni' gulazú lauquë' tu'quíë' Lë', ta'nő':
—Bönni' ni, budzőlitu' ca runë', runë' ga ta'dá'baga' yúlahui' bunách uládz
queëtu', len ruzaguë'ë xnözgac nup ta'guízxj laz ruquizxjë' César, len rnë'
lëczë' naquë' Cristo, bönni' ral-la' gna bë'ë.
3 Ni'r Pilato gnabnë' Jesús, rnë':
—¿Naru' nacu' Li' nu gna be'i bunách judío?
Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Le nacz rnau'.
4 Ni'r Pilato gudxë' yugu' bxuz uná bë' len bunách nacuá' ni', rnë':
—Cutu bi rudzölda' le nac zxguia' nunë' bönni' ni.
5 Ni'r glunrë' tsutsu xtídza'quë', ta'nő':
—Runë' ga tun rusbő bunách len rusëdnë' cni bunách gdu luyú Judea. Gzu
lahuë' benë' cni luyú Galilea ga rdxintë runë' ca' ni.

Rdxinë' Jesús lahuë' Herodes

6 Cati' byönnë' didza' ni Pilato, tu'ë didza' qui luyú Galilea, ni'r gnabnë'
lequë' chqui' naquë' Jesús bönni' Galilea.

7 Cati' gnöznë' nababë' Jesús ga ni' rna bë'ë Herodes, bsölë'ë Lë' lahuë' Herodes na', le zoë' ca' Jerusalén Herodes yugu' dza na'.
8 Cati' blé'inë' Jesús Herodes na', budzijnë', le chguc xtsey rë'nnë' glé'inë' Lë' le chbyönnë' le zian ca nac queë' Jesús len runë' löz glé'inë' tu yöl-la' huac gunë'.
9 Ni'r zian le gnabnë' Jesús Herodes, san Jesús, cutu bi didza' bubi'ë.
10 Nacu'ë ca' ni' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi, ati' guluquit-squë' Jesús.
11 Ni'r guluca'në' Jesús ca'z Herodes len bönni' queë' rjaquë' gdil-l, len quië lutitjë' Lë', gulugacuë' Lë' lari' zaca' ca racuë' bönni' rna bë'ë, ati' leyúbl guluschinë' Lë' lahuë' Pilato.
12 Dza na' guludzaguë' dxi'a Pilato len Herodes, le zi'al gulaléy lza'quë' tuë' yetúë'.

Ta'chuguë' queë' Jesús gatië'

13 Ni'r butubë' Pilato yugu' bxuz uná bë' len bönni' dë lu na'quë' len bunách lu yödz,
14 ati' rë' lequë':
—Djua'li'-në' lahua' neda' bönni' ni, rnali' queë' runë' ga tun rusbő bunách, san cati' gnabi yudxda'-në', ati' zóatëli' ca' ni, cutu bi budzölda' le nac zxguia' nabaguë'ë, yugu' lë na' ruquili'-në'.
15 Cati' bsöla'a lbi'ili' lahuë' Herodes, cutu bi budzölnë' le benë' bönni' ni le nac zxguia' nabaguë'ë quië nu gchugu queë' gatië'.
16 Na'a usaca' zi'a-në' len töd na' usana'-në'.
17 Run bayúdx bi gunë' Pilato, usanë' lu na'gac bunách tuë' bönni' nadzunë' cati' rac lni na', ca na' runczë'.
18 Ni'r glu'ë zidzj didza' yúgu'të bönni' nacu'ë ni', ta'nő':
—Bdöddë' bönni' ni len bsanë' queëtu' Barrabás.
19 Nadzunë' lidx guia Barrabás na' le gdil-lenë' yúlahui' lu yödz na' len le budödcdë' bunách.
20 Bulidzë' lequë' leyúbl Pilato, le rë'nnë' usanë' Jesús,
21 ati' leyúbl glu'ë zidzj didza', ta'nő':
—Bdë'ë lë'i yag cruz, bdë'ë lë'i yag cruz.
22 Ni'r Pilato gudxë' lequë' le bunn lzu, rnë':
—¿Bizxa caz le cunác benë' bönni' ni? Cutu bi budzölda' nunë' le run ga nabaguë'ë zxguia' gatië'. Usaca' zi'a-në', ati' ni'r usana'-në'.
23 Zidzjr glu'ë didza', ta'nabë' të'ë Jesús lë'i yag cruz. Le gulabödxyë'ë szxöni yugu' bönni' na' len yugu' bxuz uná bë', guladél-li'në' gac ca na' të'nnë'.
24 Ni'r bchuguë' queë' Jesús Pilato, quië gac queë' ca na' ta'nabë'.
25 Busanë' quequë' bönni' na' nadzunë' lidx guia le gdil-lenë' yúlahui' len budödcdë' bunách, bönni' na' chgulanabë', ati' budödë' Jesús quië gac queë' ca na' të'nnë'.

Dë'ë Jesús lë'i yag cruz

26 Cati' ni' ta'chő'ë Jesús tsajda'quë' Lë' lë'i yag cruz, gulazönë' Simón, bönni' yödz Cirene, zuző'ë ladj guixi', ati' gulaxóë' yen zxicjë' yag cruz na' quië gu'ë lei, tsijë' cúdzu'lë' Jesús.
27 Zajnaugac Jesús bunách zian lenca' yugu' ngul, ta'bödxnu len ta'bődx yéchi'nu queë'.
28 Ni'r bueycjë' Jesús ruyúë' lecnu, ati' rë' lecnu:
—Lbi'ili' ngul Jerusalén. Cutu cödxli' quia' neda', san gul-cődx queëczli' len quecbi' zxi'nli'

29 le huadxín dza la'ná: “Bica' bagac yugu' ngul huödx len ngul cutu
glua'nu-bi' bi'idau', len cutu gulugádxi'nu-bi' bi'idau'.”
30 Ni'r la'zú laugac la'ná bunách, lë' yugu' gui'a sib: “Gul-dubaga' netu'”,
len lë' ca' yugu' guí'adau': “Gul-cachi' netu'.”
31 Chqui' cni tunë' quia' neda', naca' ca tu yag ya'a, ¿naru' cu lúntërë' ca'
queëli', nacli' ca yag bidx?
32 Gulachë́'ë ca' chopë' bönni' tua'dö', quië ludödcdë' lequë' tsazxőn len
Jesús.
33 Cati' guladxinë' latj nazí' lei Calavera, le rna lu didza' xidza': “Latj
Qui Böga' Icjru'”, ni' gulud́ë'ë Jesús lë'i yag cruz. Gulud́ë'ë ca' lë́'igac yag
cruz chopë' bönni' tua'dö' na'. Tuë' gulud́ë'ë cuit lë'ë yubél Jesús, len yetúë'
gulud́ë'ë cuit lë'ë yögl.
34 Ni'r Jesús rnë':
—Xuz, bnit lau lequë', le cutu nözcnë' bi tunë'.
Gululë́'ë qui queëquë' le nacuë' Jesús bönni' rjaquë' gdil-l nacu'ë ni', len
guluquitjë' le gac bë' lahui.
35 Gulutitjë' Jesús bunách nacuá' ni' tu'yú len bönni' dë lu na'quë', ta'në́':
—Yugu' nu yubl buslë́' bönni' ni. Na'a ral-la' uslá cuinë' chqui' naquë'
Cristo, bönni' gröczë' Dios.
36 Gulutitjë' ca' Jesús bönni' na' rjaquë' gdil-l. Gulabiguë'ë ga na' zoë' len
gulugui'jë' Lë' nup zi,
37 ta'në́':
—Chqui' nacu' Li' bönni' gna bé'inë' bunách judío, buslá cuinu'.
38 Da' ca' lë'i yag cruz icjlë' Jesús tu le nayúj lu guich lu didza' griego len
lu didza' latín len lu didza' hebreo, le rna cni: “Bönni' Rna Bé'inë' Bunách
Judío.”
39 Tuë' bönni' huia'dö' na' dë'ë lë'i yag cruz bulídz zi'ë Jesús, rnë':
—Chqui' nacu' Li' Cristo, buslá cuinu' lenca' netu'.
40 Bubi'ë didza' yetúë' bönni' huia'dö' na', gdil-lë' lzë'ë na', rnë':
—¿Naru' cu rádxinu'-në' Dios? Lëzca' li' narugu quiu' gatiu'.
41 Le nactë rë'u, le ral-la'z gac queëru' rzaca' rgui'ru', ca na' rajlőz dö'
bia'ru', san Bönni' ni, cutu bi dö' nu'ë.
42 Ni'r bönni' ni rë' Jesús:
—Yajnéy neda' cati' gdxinu' ga ni' gna bë'u.
43 Jesús rë' lë':
—Le nactë rëpa' li', na'a dza ni sóalenu' neda' latj lach quia'.

Ratië' Jesús

44 Cati' bdxin gdu huagbídz, bchul gdutë yödzlyú ga bdxinr gdu rdöd xhuö.
45 Bchul gbidz, ati' lari' nal-la' lu gdau' bröza' chop di'il.
46 Ni'r bë'ë zidzj didza' Jesús, rnë':
—Xuz, rgu'a lu na'u bö' naccza'.
Cati' budx gnë' cni, brujtë bö' nacczë', gutië'.
47 Cati' blé'inë' ca na' guc bönni' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, glu'ë
Dios yöl-la' ba, rnë':
—Le nactë bönni' ni guquë' bönni' tsahui'.
48 Cati' gulalé'inë' lë na' guc yúgu'të bönni' nacu'ë ni' tu'yúë', yhuöjquë' yödz,
ta'gapa' lchu'quë' le tu'bannë'.
49 Zi'tu'z gulugá'n yúgu'të nup ni' núnbë'gac Jesús len ngul na' yjáclennu
Lë' cati' ni' gzoë' luyú Galilea, tu'yúë' lë ni rac.

Rgachë'ë Jesús yeru ba

50 Zoë' ca' ni' bönni' yödz Arimatea qui luyú Judea, lë' José. Bönni' ni naquë'
dxi'a len tsahui', len nabáblenë' bönni' gdau' ta'bequi xbey.
51 Cutu benë' tuz nup na' gulachugu queë' Jesús, le rbözë' ca' José ni le rna
bë'ë Dios.
52 Ni'r gyijë' lahuë' Pilato José na' len gnabë' latj u'ë Jesús.
53 Cati' chnuzötjë' Lë', buchőlinë' Lë' lari', ati' glu'ë Jesús yeru ba, le nadj
lë'i gui'a guiöj, ati' lu ba na', nutu nu nagüi'cnë'.
54 Dza na' nac dza tu'pë́'ë qui dza la'y quequë' bönni' judío, le zi'a gdxin
dza na'.
55 Yjacnu ca' ni' ngul na' gulazá'lennu Jesús, cati' ni' gzoë' luyú Galilea, ati'
gulalé'inu yeru ba na', len ca na guc, gulagu'ë Lë' ni'.
56 Cati' yhuöjcnu yu'u, gulupa'nu nör rla' zxix len yugu' le za rla' zxix. Ni'r
guluzí' ládxi'cnu dza la'y na' quequë' bönni' judío ca na' rna bë' zxba queë'
Dios.

24

Rubanë' Jesús lu yöl-la' gut

1 Cati' bdxin dza rguel-la' semán na', cati' ni' nac zildau', guladxinnu ngul
na' ra' yeru ba queë' Jesús. Nua'cnu yugu' le rla' zxix, lë na' chnupa'cnu, ati'
dzagcnu lecnu yela'cnu ngul.
2 Cati' guladxinnu ni', duxáca'cnu chnadúa guiöj na' da' ga nu ryaz yeru
ba queë'.
3 Cati' gulayaznu yeru ba na', cutu guludzőlinu ni' Xanru' Jesús.
4 Cati' ni' ta'bö'nu bagui'i ni'a qui lë ni, la' guladxintë' ni' len gulazuinë' ga
na' nacua'nu chopë' bönni' nácuquë' lari' ryëp yös yení'.
5 Ni'r gládxinu len guluzőtj icjcnu, tu'yunu lyu, ati' të' lecnu gbaz la'y na',
ta'në́':
—¿Bizx quië ruguiljli' xlatj nu nat nu zoa nabán?
6 Cutu zoë' ni, le chbubanë'. Gul-tsajnéy lë na' chgudxczë' lbi'ili' cati' ni'
zoë' luyú Galilea.
7 Gnë': "Run bayúdx nu udőd neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, lu
na'quë' bönni' dul-la', ati' ludë́'ë neda' lë'i yag cruz, ati' ubana' cati' gac tsonn
dza."
8 Ni'r yajneycnu didza' na' bë'ë Jesús,
9 ati' guluza'nu ra' yeru ba na', yajtíxjöi'cnu idxineajtë' bönni' gbaz queë'
Cristo len yezíca'rë' ca', ca nac lë na' guc.
10 Ngul na' yajtíxjöi'cnu bönni' gbaz na' yugu' lë ni, naccnu María Mag-
dalena, len Juana, len María, xnë'ë Jacobo, len yela'cnu ngul na' dzagcnu
lecnu.
11 Gláquinë' bönni' gbaz na' didza' chixi tui'nu len cutu gulayejlë'ë lecnu.
12 Ni'r gyasë' Pedro len jarélu'ë zijë' ra' yeru ba na'. Cati' buyúë' lu ba na',
blé'inë' yugu' lari'z nacuá' ni', ati' ni'r böjë' lidxë', rubannë' ca nac lë na' guc.

Le guc la' nöz rdxintë Emaús

13 La' dza na'z zjaquë' chopë', yu'uquë' nöz rdxintë Emaús, le nac ca chop
hora rza' Jerusalén.
14 Yú'ugaczë' ca' nöz, tu'ë didza' ca nac yúgu'të lë na' guc.
15 Tsal ni' yu'uquë' nöz, tu'ë didza' ni la' légaczë', gbiguë'ë gal-la' lëczë'
Jesús len tsazxőn gdálenë' lequë'.
16 Cutu guluúnbë'ë Lë' le nac ca tu le nabaga' yöj lauquë'.
17 Ni'r Jesús gnabnë' lequë', rnë':
—¿Bizxa didza' na' rui'li' la' lbi'izli' yu'uli' nöz? ¿Bizx quië na' ruhuí'nili'?

18 Bubi'ë didza' bönni' na' lë' Cleofas, rë' Lë':
—¿Nactsu' bönni' zi'tu' lu yödz Jerusalén, len tuzu' li' cutu nöznu' lë na' guc nij nas ni'?
19 Ni'r Jesús rë' lequë':
—¿Bizxa na' guc?
Të' Lë':
—Lë na' guc queë' Jesús, bönni' Nazaret. Guquë' bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, ati' len yöl-la' huac zxön benë' dxin len bë'ë didza' lahuë' Dios len laugac yúgu'të bunách.
20 Guludödë' Lë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' ta'ná bé'inë' netu', glunë' ga nu bchugu queë' gatië', ati' gulude'ë Lë' lë'i yag cruz.
21 Netu' bentu' löz guquë' Lë' bönni' na' ral-la' huöa'uë' bunách Israel, san na'a chguc tsonn dza cati' glac lë ni.
22 Yetú ca', glunnu ga grö'tu' baguí'i la'cnu ngul nútsa'cnu ladjtu'. Yjacnu ra' yeru ba queë' cati' zi'a glen gbidz na'a dza,
23 len cati' cutu guludzőlinu Lë', duhuöjcnu, len glënu netu' gulalé'inu ca' yugu' gbaz la'y queë' Dios, nup ni' glë lecnu zoë' nabanë' Jesús.
24 Ni'r yjaquë' ra' yeru ba na' la'quë' bönni' lza'tu' len yajxáca'quë' lei ca na' gulananu ngul na', san cutu gulalé'inë' Jesús.
25 Ni'r Jesús gudxë' lequë':
—Lbi'ili', bönni' curejni'i. Nazíd icj ládxi'dau'li' cui tséjlë'li' yúgu'të le gulane' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.
26 ¿Naru' cu ben bayúdx saca' qui'ë Cristo yugu' lë ni len tsazië' ga ni' gáctërë' blau?
27 Ni'r gzu lahuë' Jesús rguíxjöi'në' lequë' yúgu'të le rui' didza' ca nac queë' nayujgac lu guich la'y, ca na' gzu lau bë'ë didza' Moisés ga bdxintë yugu' le gulane' yúgu'të bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.
28 Cati' guladxinë' yödzdau' ga na' zjaquë', benë' Jesús ca bönni' zéajtërë' zi'tu'.
29 Glunë' bayúdx ugá'nlenë' lequë', ta'ne':
—Bga'nlen netu', le chrdzö' na'a, len chzoa gal.
Ni'r gyazië' yu'u Jesús, bugá'nlenë' lequë'.
30 Cati' ni' rö'ë rágulenë' lequë' Jesús, gdel-lë'ë yöt xtil len gudxë' Dios: "Xclenu'." Ni'r buzxuzxjë' lei, len bë'ë quequë'.
31 La' ni'z bdua lë na' gbaga' yöj lauquë', ati' guluúnbë'ë Jesús, ati' Lë' bunít cuinë' lauquë'.
32 Ni'r glë lza'quë' tuë' yetúë':
—¿Naru' cu böála'tsca ládxi'dau'ru' tsal ni' ruí'lenë' rë'u didza' la' nöz, len cati' ni' ruzálj la'në' le nayúj lu guich la'y?
33 La' ni'z gulayasë' yhuöjquë' Jerusalén, ati' yajxáca'quë' nudubquë' idxineajtë' bönni' gbaz queë' Jesús len nup nacua'len lequë'.
34 Ni'r glë' chopë' na' bönni' na' nacu'ë ni':
—Chbubanczë' Xanru', ati' buluí' lahuë', blé'inë' Lë' Simón.
35 Ni'r gulaguíxjö'ë ca na' guc quequë' la' nöz chopë' na', len ca na' guluúnbë'ë Jesús cati' ni' buzxuzxjë' yöt xtil na'.

Tu'lé'inë' Jesús bönni' usé'd queë'

36 Tsal ni' tu'ë didza' ca nacgac lë ni, la' yajsoatë' Jesús gatsj lahui'l ga na' nacu'ë, ati' rë' lequë':
—Gul-zóa dxi ládxi'li'.
37 Ni'r gladxi guladzöbnë' le táquinë' bxin ta'lé'inë'.
38 Jesús rë' lequë':

—¿Bizx quië rö'li' baguí'i? ¿Bizx quië rza' ládxi'li' yugu' lë ni?
39 Gul-yutsca' na'a len ni'a. Néda'cza' ni. Gul-cán neda' len gul-yú neda', le
cutu da' bëla' bxin, len cutu yu'u dxit ca ni rlé'ili' nac quia' neda'.
40 Ni' rui'zë' ca' didza' ni, bului'inë' lequë' në'ë len ni'ë.
41 Ni'a qui yöl-la' rudziji quequë' cutu gulayejlë'ë, len tsal ban raz gulacu'ë.
Qui lë ni na' Jesús gudxë' lequë':
—¿I dë queëli' ni le gahua'?
42 Ni'r gulunödzjë' queë' láti'dau'ba' böl chnégui'ba', len tu quízxi'ba' böz.
43 Gzxi'ë lei Jesús len gdahuë' lauquë'.
44 Ni'r rë' lequë':
—Lë na' glac quia' glac ca na' gudxcza' lbi'ili' cati' ni' zóalena' lbi'ili', gnia':
"Run bayúdx utság yúgu'të le nayúj lu guich lu zxba queë' Moisés len le
gulanë́' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, len le nayúj lu guich nazí' lei
Salmos, ca ral-la' gac quia' neda'."
45 Ni'r buzéjni'në' lequë' lë na' nayujgac lu guich la'y,
46 rë' lequë':
—Cni nayúj lu guich ca run bayúdx gac queë' Cristo, saca' qui'ë len ubanë'
lu yöl-la' gut cati' gac tsonn dza,
47 ati' gdutë yödzlyú ral-la' gac lban ca nac quia' neda' quië lubí'i ládxi'gac
bunách quië unít lahuë' Dios dul-la' nabága'quë'. Lu yödz Jerusalén su lau
gac lban na'
48 ati' lbi'iczli' na' blé'ili' yugu' lë ni ral-la' gunli' lna' lau qui.
49 Gul-yutsca', gsöla'a queëli' le gzxi' lu në'ë Xuza' gunnë' queëli', san
gul-gá'nz Jerusalén cati' gdxinr queëli' yöl-la' huac na' za' yehua' yubá.

Ruhuëpë' Jesús yehua' yubá

50 Ni'r bchë'ë bönni' da'quë' Lë' Jesús, zjaquë' yödz Betania, ati' ni' bchis
në'ë len bulídz tsahuë'ë lequë'.
51 Tsal ni' rulídz tsáhui'zë' ca' lequë', gza'të' ga na' nacu'ë, buëpë' yehua'
yubá.
52 Gdöd gulayíj ládxi'quë' Lë', lu yöl-la' rudziji quequë' yhuöjquë' Jerusalén.
53 Gulacuá'teczë' nchil gdau', ta'gu'ë Dios yöl-la' ba len tunë' Lë' zxön. Ca'
nac.

DIDZA DXIA BUZUJË LU GUICH SAN JUAN

Böac bunách Nu nazí' lei Didza'

1 Cati' gzu lau, zí'atël cati' zi'a gata' yödzlyú, ni' zoaczë' Bönni' lë' Didza', ati'
zóalenë' Dios Bönni' na' naquë' Didza', len naccz Dios Didza' na'.
2 Zóalenë' Dios Bönni' na' naquë' Didza' cati' ni' gzu lau zi'a rata' yödzlyú.
3 Lu në'ë Bönni' ni, Dios benë' yúgu'të le dë, len cutu bi dë le nunë' Dios le
cutu benë' lu në'ë Bönni' na'.
4 Dëcz queë' yöl-la' na'bán, ati' yöl-la' na'bán na' nac ca tu yení' ruzení' lu
icj ládxi'dau'gac bunách.
5 Ruzení' ga nac chul xöhui' yení' na', san cutu ca' saqui' usúl yení' na' le
chul xöhui'.
6 Dios bsölë'ë ni bönni' lë' Juan.
7 Bidë' bönni' ni quië gaquë' nu gun lna' lau. Bidë' quië gunë' lna' lau queë'
Bönni' na' naquë' yení', quië tséjlë'gac Dios yúgu'të bunách ni'a qui lë na' runë'
lna' lau.
8 Cutu naquë' yení' na' Juan, san bidë' quië gunë' lna' lau queë' Bönni' na'
naquë' yení'.
9 Ni' ryazië' yödzlyú ni Bönni' na' naquë' yení' le nac gdu, ati' ruzeni'ë lu icj
ládxi'dau'gac yúgu'të bunách.
10 Bdxinë' yödzlyú ni Bönni' na' naquë' yení', ati' lu në'ë Lë' Dios benë'
yödzlyú ni, san cutu guluúnbë'ë Lë' bunách yödzlyú.
11 Bdxinë' ga naqui queë', san cutu ca' gulazí' lu na'quë' Lë' bönni'
nabáblenë'.
12 Yúgu'të bönni' gulazí' lu na'quë' Lë', bönni' ni' gulayejlë'ë Jesús, Lë' benë'
ga dë lu na'quë' lacquë' zxi'në' Dios.
13 Nacquë' zxi'në' Dios bönni' ni, clëg le nacquë' zxi'ngac bunách, len clëg
le naljquë' ni'a qui le ta'zé ládxi'gac bunách, o ni'a qui tu le rë'nnë' tu bönni',
san nacquë' cni le rë'ncznë' Dios.
14 Böaquë' bunách Bönni' na' naquë' Didza', len tu chi'z gzóalenë' rë'u, gdu
dzaggac Lë' le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios len le nac gdutë li. Blé'itu' yöl-la'
yení' queë', ati' yöl-la' yení' queë' na' nac le rui' queëbi' bi'i la'z dui qui, Nu
na' nac Xuzbi'.
15 Benë' lna' lau queë' Bönni' na' Juan, len bë'ë zidzj didza', rnë':
—Naquë' Bönni' ni Nu na' gdíxjö'a qui, gnia': "Bönni' zi'a zá'tëlë' ca neda'
náctërë' blau ca neda', le zoaczë' Lë' zi'al ca neda'."
16 Le nac gdu queë' buzi'ru' xbey yúgu'tëru', lë na' buzá' ladxë'ë queëru',
len zianr ca' le ruzá' ladxë'ë queëru'.
17 Bdxin queëru' zxba queë' Dios lu në'ë Moisés, san le ruzá' ladxë'ë queëru'
Dios len le nac gdutë li guladxín queëru' lu në'ë Jesucristo.
18 Gatga nu ble'i Dios, san Lë', la'z dui Zxi'në' Dios, Nu na' nadxí'itsquinë'
Dios Xuz, Lë' na' benë' ga núnbë'ru'-në' Dios.

Le benë' lna' lau queë' Jesús Juan, bönni' buquilë' bunách nis

19 Lë ni nac le benë' lna' lau Juan, cati' ni' bönni' judío uná bë' nacu'ë
Jerusalén gulasölë'ë ga zoë' Juan yugu' bxuz len yugu' bönni' zxi'n xsoë' Leví,
nup nacgac ni'a na'quë' bxuz, quië la'nabnë' Juan na', la'në':
—¿Nuzxa bönni' li'?
20 Yalj lulu bë'ë didza' Juan len cutu gdá'baguë'ë, san gdíxjö'ë catëz nac,
rnë':

—Cutu naca' Cristo, Bönni' na' gzxi' lu në'ë Dios gsölë'ë queëru'.
21 Ni'r gulanabnë' lë' leyúbl, të' lë':
—¿Nuzxa caz li'? ¿Naru' nacu' li' Elías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios?
Gnë' Juan:
—Cutu naca'.
Ni'r të' lë':
—¿Naru' nacu' li' bönni' na' ral-la' guidë' gu'ë didza' uláz queë' Dios?
Bubi'ë didza' Juan, rnë':
—Clëg neda'.
22 Ni'r të' lë':
—¿Nuzxa caz nacu'? Gdixjöi' netu' quië gac quíxjöi'tu' nup gulasöla' netu'. ¿Bizxa rnau' li' nuzxa nacu'?
23 Bubi'ë didza' Juan, rë' lequë':
—Neda' naca' bönni' na', nayúj lu guich la'y ca nac queë', rna: "Ryön chi'i nu rulídz lu latj ca'z, rna: Gul-bíj li nöz gdxin queëli' Xanru'." Cni gnë' Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios.
24 Nacquë' bönni' gdau' fariseo bönni' na' nasőla'quë' bönni' judío uná bë'.
25 Gulanabnë' Juan, të' lë':
—¿Bizx quië ruquilu' bunách nis chqui' cutu nacu' li' Cristo, len cutu nacu' Elías, len cutu nacu' bönni' na' ral-la' guidë' gu'ë didza' uláz queë' Dios?
26 Bubi'ë didza' Juan na', rë' lequë':
—Neda' ruquila' bunách nis lu nis, san gatsj lahui'l ga zoali' zoë' bönni' cutu núnbë'li'-në'.
27 Bönni' ni naquë' Bönni' na' zi'a zá'tëlë' ca neda', len náctërë' blau ca neda', ati' cutu naca' lsaca' neda' uleycja' lölë' nudő'ë.
28 Yúgu'të lë ni guc lu xyu yödz Betábara, ga nac yetslá'a yegu Jordán, zaca' ga rlen gbidz, ga ni' buquilë' bunách nis Juan.

Jesús naquë' ca bö'cu' zxíla'dau' tu'döddë'-ba' lahuë' Dios ni'a qui dul-la'

29 Dza buróp ni' Juan blé'inë' Jesús, zë'ë ga zoë', ati' rnë':
—Gul-yutsca'. Bönni' ni naquë' bö'cu' zxíla'dau' queë' Dios, rugűë' dul-la' quegac bunách yödzlyú.
30 Lë' naquë' bönni' na' gnia' queë': "Zi'a zá'tëlë' ca neda' tu bönni', náctërë' blau ca neda', le zoaczë' zi'al ca neda'."
31 Cutu núnbë'a-në' neda' zi'al, san bida', ruquila' bunách nis quië lunbë' Lë' bunách Israel.
32 Benë' lna' lau queë' Lë' Juan, rnë':
—Blé'ida'-në' Dios Bö' La'y, bötjë' brujë' yehua' yubá, gnë'ë ca rna'ba' budödau', ati' bdxinë' ga zoë' Jesús len bugá'nlenë' Lë'.
33 Cutu núnbe'ida' Lë' neda' zi'al. Gudx neda' Nu na' bsöla' neda' uquila' bunách nis, gnë': "Cati' glé'inu'-në' huötjë' Dios Bö' La'y, tsajsóalenë' Bönni' len ugá'nlenë' Lë', Bönni' ni gunë' le ruluí'z yöl-la' rdil nis ni, uchizië' bunách Dios Bö' La'y."
34 Na'a, chblé'ida' lë na' len runa' lna' lau queë' Bönni' ni, naquë' Zxi'në' Dios.

Yugu' bönni' usőd zi'al queë' Jesús

35 Yetú dza ca', leyúbl zoë' ni' Juan ati' nacuá'lenë' lë' chopë' bönni' da'quë' lë'.
36 Cati' Juan na' blé'inë' Jesús, rdödë' ni', ni'r gudxë' bönni' na' da'quë' lë', rnë':
—Gul-yutsca'. Ni' zoë' bönni' na' naquë' bö'cu' zxíla'dau' queë' Dios.
37 Gulayönnë' didza' ni bë'ë Juan chopë' bönni' na' da'quë' lë', ati' yajnauquë' Jesús.

38 Ni'r bueycjë' Jesús len blé'inë' chopë' ni nauquë' Lë', ati' rë' lequë':
—¿Bizxa rguiljli'?
Të' Lë':
—Bönni' Usëdi, ¿gazx zu'?
39 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Gul-dá, uyuli'.
Ni'r yjáclenë' Lë' len gulalé'inë' ga na' zoë', ati' gulugá'nlenë' Lë' dza na', le chza' ral.
40 Andrés, böchë'ë Simón Pedro, naquë' tuë' bönni' chopë' ni' gulayönnë' didza' bë'ë Juan len yajnauquë' Jesús.
41 Andrés na', zi'al yajtiljë' bönni' böchë'ë, lë' Simón, ati' rë' lë':
—Chbdzőlitu'-në' Mesías.
Mesías nac tu didza' hebreo le rna lu didza' griego: “Cristo”, ati' lu didza' xidza': “Bönni' naböczë' Dios”.
42 Ni'r Andrés na' la' bchë'të' Simón ga na' zoë' Jesús. Cati' blé'inë' lë' Jesús, rë' lë':
—Li' nacu' Simón, zxi'në' Jonás. Na'a, si' lau' Cefas.
Cefas nac ca' tu didza' hebreo le rna: “Pedro” lu didza' griego, ati' lu didza' xidza': “Guiöj”.

Jesús rulidzë' Felipe len Natanael

43 Cati' za' rení' yetú dza, gu'nnë' Jesús tsijë' luyú Galilea, ati' yajxaquë'ë Felipe, len rë' lë':
—Gda' neda'.
44 Naquë' Felipe bönni' yödz Betsaida, le nac ladzquë' Andrés len Pedro.
45 Felipe bdzölnë' Natanael, len rë' lë':
—Chbdzőlitu'-në' bönni' na' buzujë' queë' lu guich Moisés lu zxba queë' Dios, ati' guluzujë' ca' queë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios. Bönni' ni Jesús, zxi'në' José, bönni' yödz Nazaret.
46 Natanael rë' lë':
—¿Naru' huala'tsa Nazaret tu le nac dxi'a?
Felipe rë' lë':
—Gda uyú'.
47 Cati' blé'inë' Jesús zë'ë ga zoë' Natanael na', rnë':
—Gul-yú ni bönni' naquë' gdu bönni' Israel len cutu rnazë' ca' bönni' ni.
48 Ni'r Natanael gnabnë' Jesús, rë' Lë':
—¿Naru' núnbë'tsu' neda'?
Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Cati' zi'a ulídztërë' li' Felipe, cati' ni' zu' zxan yag higo, blé'ida' li'.
49 Ni'r bubi'ë didza' Natanael, rë' Lë':
—Bönni' Usëdi, Li' nacu' Zxi'në' Dios. Li' nacu' Nu gna be'i bunách Israel.
50 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—¿Réjlë'tsu', le gudxa' li': “Blé'ida' li' zxan yag higo”? Yugu' le zxöntër ca lë ni hualé'inu'.
51 Lëzca' cni rë' lequë' Jesús, rnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili', glé'ili' nayálj luzxbá, len yugu' gbaz la'y queë' Dios ta'benë' len tu'huötjë' ga zoa' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.

2

Lni qui yöl-la' rutság na' guc lu yödz Caná

1 Cati' chguc tsonn dza, guc lni qui yöl-la' rutság na' lu yödz Caná luyú Galilea, ati' zoanu ni' xnë'ë Jesús.
2 Lëzca' zoa nu bulídz Jesús len yugu' bönni' usőd queë' djaquë' lni na'.

3 Cati' byadzj xisi uva li'jë', ni'r gudxnu Jesús xnë'ë, rnanu:
—Cutur dë xisi uva li'jë'.
4 Bubi'ë didza' Jesús, rë'-nu:
—Nguldau'. ¿Bizx quië rulidzu' neda'? Cutu ca' rdxini dza ulu'a lahui yöl-la' huac quia'.
5 Ni'r gudxnu-në' bönni' huen dxin ta'gu'ë le tahuë' xnë'ë Jesús, rnanu:
—Gul-gún yúgu'të le guië' lbi'ili'.
6 Nacuá' ni' xop yusu' guiöj tu'gunë' dxin bönni' judío cati' tu'pá' cuinquë' ca nalëbcnë' tunë', len rúdzugac chop tsonn rö'ö nis tu tu yusu' na'.
7 Gudxë' yugu' bönni' huen dxin na' Jesús, rnë':
—Gul-dzá' nis yugu' yusu' ni.
Guludzë́'ë nis yugu' yusu' na'.
8 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Gul-gachi' na'a, len gul-tsjuá' lahuë' bönni' zoë' ra' yusu'.
Yjua'quë' na'.
9 Buyúë' chqui' nazxí' nis na' nuhuöác xisi uva bönni' na' zoë' ra' yusu', san cutu ráquibe'inë' gazx za'. Nözcnë' bönni' huen dxin na' gláchë'ë nis na'. Ni'r bulidzë' bönni' utság në'ë bönni' na' zoë' ra' yusu',
10 len rë' lë':
—Zi'al tu'nödzjë' xisi uva nacr szxi' yúgu'të bönni', len cati' chgli'jë' szxöni, ni'r tu'nödzjë' le cunazxí'. Li', ga bdxintë na'a ben chi'u xisi uva nacr szxi'.
11 Yöl-la' huac nac bë' ni benë' Jesús lu yödz Caná luyú Galilea nac le rzu lau yugu' yöl-la' huac gunë'. Cni guc, bulu'ë lahui yöl-la' zxön queë', ati' gulayejlë'ë Lë' bönni' usë́d queë'.
12 Gdöd na' gyijë' Jesús yödz Capernaum, dzagquë' Lë' xnë'ë len yugu' bönni' böchë'ë len yugu' bönni' usë́d queë', ati' zian dza gulacu'ë Capernaum na'.

Rulatjë' Jesús lö'a gdau', rubijë' nup tun le cural-la' lun ni'

13 Cati' chzoa gdxin Lni Pascua cati' tu'spanë' bönni' judío ca benë' Dios, buslë́' xuz xtau'quë' luyú Egipto, gyijë' Jesús Jerusalén.
14 Lu yödz na' yajxaquë'ë Jesús dzö'ë lö'a gdau' bönni' túti'ë-ba' yugu' bëdx, len yugu' bö'cu' zxila', len yugu' budödau', böa' bëdx na' tu'dödcdë'-ba' lahuë' Dios. Rö'quë' ca' ni' bönni' tu'tsë́'ë dumí za' gdutë yödzlyú.
15 Cati' blé'inë' lë ni Jesús, buzal-lë' yugu' du las le quindë' bunách na', ati' bulaguë'ë yúgu'të' ni'l lö'a gdau', len bulaguë'ë-ba' ca' ni'l yugu' bö'cu' zxila' len yugu' bëdx. Bësië' lu yu dumí quequë' bönni' na' tu'tsë́'ë dumí, len brixë' yugu' blag quequë'.
16 Ni'r Jesús gudxë' bönni' na' túti'ë-ba' yugu' budödau', rnë':
—Gul-cúa ni yugu' lë ni. Cutu únili' yë'y lidxë' Xuza'.
17 Ni'r yajneycnë' bönni' usë́d queë' Jesús le nayúj lu guich la'y, rna: “Le rui'tsca ladxa'a lidxu', regui rla ládxi'dau'hua'.”
18 Ni'r gulubi'ë didza' bönni' judío uná bë' nacu'ë ni', të' Jesús:
—¿Bizxa yöl-la' huac ului'inu' netu' le gac bë' dë lu na'u runu' yugu' lë ni?
19 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Gul-quíndj gdau' ni, ati' tsonn dzaz uchisa' lei.
20 Ni'r të' Lë' bönni' judío, ta'në́':
—Gdu xopu̇́n iz gya' gdau' ni, ati' Li', ¿tsonn dzaz uchistsu' lei?
21 Gdau' na' bë'ë didza' qui Jesús nac la' cuinczë'.

22 Qui lë ni na', cati' bubanë' Jesús lu yöl-la' gut, yajneycnë' bönni' usőd queë' Jesús ca na' gnë', ati' gulayejlë'ë le nayúj lu guich la'y lenca' yugu' didza' bë'ë Jesús.

Jesús nunbë'ë yúgu'të bunách

23 Cati' ni' zoë' Jesús Jerusalén, cati' rac Lni Pascua na', gulayejlë' Jesús bunách zian, le gulalé'inë' yugu' yöl-la' huac runë'.
24 Cutu buzxöni ladxë'ë lequë' Jesús, le núnbë'czë' yúgu'të bunách.
25 Cutu naquinnë' Jesús nu quixjöi' Lë' ca nacgac bunách, le nözcznë' Lë' le yu'u icj ládxi'dau'gac bunách.

3

Jesús len Nicodemo

1 Nicodemo, bönni' gdau' fariseo, nabáblenë' yugu' bönni' judío uná bë'.
2 Chdzö'l bidë' ga zoë' Jesús bönni' ni, len rë' Lë':
—Bönni' Usëdi. Ráquibe'itu' nasölë'ë Li' Dios quië usëdnu' netu'. Cutu sáqui'në' bönni' gunë' yöl-la' huac nacgac bë' ca nacgac le cni runu' Li' chqui' cuzóalenë' lë' Dios.
3 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Le nactë rëpa' li', nu cugálj leyúbl, cutu ca' gle'i latj ga ni' rna bë'ë Dios.
4 Gnabnë' Lë' Nicodemo, rnë':
—¿Nacxcz sáqui'në' bönni' galjë' leyúbl cati' chnaquë' bönni' gul? ¿Naru' huactsa u'ë leyúbl lë'nu xnë'ë, ati' galjë' yetú?
5 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Le nactë rëpa' li'. Nu bönni' cugaljë' ni'a qui nis len ni'a queë' Dios Bö' La'y, cutu gac tsazië' ga rna bë'ë Dios.
6 Nu na' nalj lu ni'a lu na' bunách, bunáchz nac, san nu nalj ni'a queë' Dios Bö' La'y, Bö' La'y nabani nu na'.
7 Cutu ubannu' le rëpa' li', run bayúdx galju' leyúbl.
8 Gáti'tëz reycj bö', ati' ryönnu' rnë bö' na', san cutu nöznu' gazx za', o gazx zeaj. Lëzca' cni rac quegac nup naljgac ni'a queë' Dios Bö' La'y.
9 Ni'r gnabnë' Jesús Nicodemo, rnë':
—¿Nacxcz gac lë ni?
10 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—¿Rusődtsanu' li' bunách Israel, len cutu nöznu' yugu' lë ni?
11 Le nactë rëpa' li', le nőzitu' rui'tu' didza' qui, len le blé'itu' runtu' lna' lau qui, san cutu rzi' lu na'li' lë na' runtu' lna' lau.
12 Chqui' cutu réjlë'li' neda' cati' ruí'lena' lbi'ili' didza' ca nac le rac yödzlyú ni, ¿nacxcz gac tséjlë'li' chqui' gyëpa' lbi'ili' le tac yehua' yubá?
13 'Gatga grenë' bönni' yehua' yubá, san tuza' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, bötja' bruja' yehua' yubá, ati' zoacza' ni' yehua' yubá.
14 Ca na' benë' Moisés lu latj ca'z, buchisë'-ba' bël náquiniba' guia, budő'ë-ba' lë'i yag, lëzca' cni run bayúdx gac quia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, luchisë' neda' xtsa'.
15 Cni gac quia', cui la'nít yúgu'të nup la'yejlë' neda', san gata' quequë' yöl-la' na'bán gdu.

Dios nadxí'itsquinë' bunách yödzlyú

16 Le bdxí'itsquinë' bunách yödzlyú Dios, budödë' la'z dui Zxi'në', cui la'nít yúgu'të nup la'yejlë' Lë', san gata' quequë' yöl-la' na'bán gdu.
17 Dios bsölë'ë Zxi'në' yödzlyú ni, clëg quië gchuguë' quegac bunách yödzlyú ni, san quië lulá bunách yödzlyú ni ni'a queë' Lë'.

18 Nu bönni' rejlë'ë Lë', Zxi'në' Dios, cutu ca' narugu queë', san bönni' curejlë'ë Lë', chnarugu queë', le cutu rejlë'ë Lë', la'z dui Zxi'në' Dios.
19 Qui lë ni na' chnarugu quegac bunách, le bdxinë' yödzlyú ni Bönni' na' naquë' yení', san glunr zxön le nac chul xöhui' bunách ni ca le glunë' zxön Bönni' na' naquë' yení', le nacgac xöhui' le tunë'.
20 Cutu rdzag ládxi'quë' yení' yúgu'të bönni' tu'ë dö', len cutu djaquë' lu yení', cui gla' lahui le tunë'.
21 Rdxin lu yení' nu run le nac gdutë li quië gac bë' nungac ni'a queë' Dios le run nu na'.

Ru'ë didza' ca nac queë' Jesús Juan, bönni' ruquilë' bunách nis

22 Gdöd na', gyéajlenë' bönni' da'quë' Lë' Jesús, guladxinë' luyú Judea, ati' ni' gzóalenë' lequë', tu'quilë' bunách nis.
23 Lëzca' ruquilë' bunách nis Juan ga nazí' lei Enón, gal-la' ga dë yödz Salim, le dë ni' nis zil. Latj na' ta'dxín bunách len ta'díl nis.
24 Rac cni zí'atël cati' zi'a gdzunë' lidx guia Juan na'.
25 Ni'r gulazú lauquë' la'quë' bönni' da'quë' Juan ta'díl-lenë' bönni' judío didza' ca nac qui yöl-la' rupá' cuini qui gdau'.
26 Guladxinë' ga zoë' Juan len të' lë':
—Bönni' usëdi. Byutsca'. Ruquilë' bunách nis bönni' na' gzóalenë' li' yetslá'a yegu Jordán, bönni' na' benu' lna' lau queë', ati' ta'dxín ga zoë' yúgu'të bunách.
27 Ni'r bubi'ë didza' Juan, rë' lequë':
—Cutu bi dë lu në'ë bönni', chqui' Dios cutu nudödë' lei lu në'ë.
28 Byőniczli' lë na' bena' lna' lau, gnia': "Cutu naca' neda' Cristo", san Dios nasölë'ë neda' quíxjöi'da' bunách zi'a zë'ë Lë'.
29 Bönni' na' rzi'ë-bi' bi'i ngul rutság na'bi' naquë' bönni' rutság në'ë, san böchi' lzë'ë bönni' rutság në'ë, len dzaguë' lë', ruzé naguë' didza' ru'ë, len rudzijnë' le ryönnë' didza' ru'ë bönni' rutság në'ë. Lëzca' cni, rudzíjtsquida' neda' le rac cni lë ni.
30 Run bayúdx gacrë' blau ca' Cristo, san neda', run bayúdx gacra' cuidi'z.

Nu za' zaca' yehua' yubál

31 Gnë' ca' Juan:
—Bönni' na' zë'ë zaca' xtsa'l náctërë' blau ca yúgu'të bunách. Bönni' naquë' bunách yödzlyú ni, qui yödzlyú ni naquë', len ru'ë didza' qui le rac yödzlyú ni, san Bönni' na' zë'ë zaca' yehua' yubál náctërë' blau ca yúgu'të bunách.
32 Bönni' ni runë' lna' lau qui le blé'inë' len le byönnë', san nutu nu rzi' lu në'i le runë' lna' lau.
33 Núti'tëz bönni' rzi' lu në'ë lë na' runë' lna' lau, bönni' ni rulu'ë lahui rejlë'ë nac gdutë li didza' ru'ë Dios.
34 Bönni' na' nasölë'ë Dios, didza' queë' Dios ru'ë, le nuzóë' Dios gdu ladxë'ë lu Bönni' na' Dios Bö' La'y.
35 Dios Xuz nadxi'inë' Zxi'në', ati' yúgu'të le dë chnudödë' lu në'ë Zxi'në' na'.
36 Nu bönni' rejlë'ë Dios Zxi'n, dë yöl-la' na'bán gdu queë', san bönni' curejlë'ë Dios Zxi'n, cutu gdél-li'në' yöl-la' na'bán na', san nabaguë'ë zxguia' lahuë' Dios bönni' na'.

4

Jesús ruí'lenë'-nu didza' ngul Samaria

1 Gulayönnë' bönni' gdau' fariseo ca na' da'gac Jesús zianr bunách ca da'gac Juan, ati' ruquilë' ca' nis zianr bunách ca ruquilë' nis Juan.

2 Cutu ruquilë' bunách nis Jesúscz, san tu'quilë' bunách nis bönni' usẽd
queë'.
3 Cati' gúquibe'inë' lë ni Jesús, buzẽ'ë luyú Judea, zijë' leyúbl luyú Galilea.
4 Ga ni' zijë', run bayúdx tödë' luyú Samaria.
5 Cni guc, bdxinë' Jesús tu yödzdau' luyú Samaria, nazí' lei Sicar, gal-la' ga
dë yu na' bunödzjë' Jacob queëbi' José queë' dza ni'të.
6 Latj na' zoa tu yeru nis nachö'në' ga rë' Jacobo na'. Cati' bdxinë' ni' Jesús,
grö'ë ra' yeru nis na' le yajxáqui'në' yu'ë nöz. Guc gdu huagbídz.
7 Ni'r bdxinnu ni' ngul Samaria quië si'nu nis. Jesús rë'-nu:
—Benn le gui'ja'.
8 Tuzë' zoë' Jesús le chzjaquë' bönni' usẽd queë' lu yödz zajxi'quë' le lahuë'.
9 Ni'r rënu Jesús ngul Samaria na', rnanu:
—¿Rnábtsanu' neda' le gui'ju', len nacu' bönni' judío? Neda' ni naca' ngul
Samaria.
Cni gnanu le cutu ta'dzág dxi'a bunách Samaria len bunách judío.
10 Bubi'ë didza' Jesús, rë'-nu:
—La'naru' núnbë'u le runödzjë' Dios, len nuzxa na' rë li': “Benn le gui'ja'”,
li' gnabu' ati' Lë' gunnë' quiu' nis runn yöl-la' na'bán.
11 Ni'r rënu Lë' ngul na', rnanu:
—Bönni', cutu nu'u le cuíajnu' nis, ati' yeru nis ni, dxi'tër rö'. ¿Gazx dë nis
na' runn yöl-la' na'bán?
12 ¿Naru' náctërtsu' Li' zxön ca xuzru' gul gdöd Jacob, bönni' ni' bennë'
queëtu' yeru nis ni, ga ni gzxi'ë nis gu'ë, len gli'jbi' ca' zxi'në', len glë'jba'
ca' böa' bëdx queë'?
13 Bubi'ë didza' Jesús, rë'-nu:
—Núti'tëz nu gui'j nis ni, leyúbl ubídx nis,
14 san nu gui'j nis na' unödzja' neda', cutur gbidx icj ládxi'dau'huë', le
unödzja' queë' nis na' gac lu icj ládxi'dau'huë' ca tu ga ralj nis, le güi' queë'
yöl-la' na'bán gdu.
15 Ni'r rënu Lë' ngul na', rnanu:
—Bönni', benn quia' nis na', quië cutur ubidxa', len cutur duxi'a nis ni.
16 Jesús rë'-nu:
—Gyeaj, yajlidzë' bönni' quiu', ati' huödu' ni.
17 Bubi'inu didza' ngul na', rënu Lë':
—Cutu nu zoa bönni' quia'.
Ni'r Jesús rë'-nu:
—Ca nacz rnau', “cutu nu zoa bönni' quia'”,
18 le chgzóalenu' gayu' bönni', ati' bönni' na' zóalenu'-në' na'a, cutu naquë'
bönni' quiu'. Didza' ni ru'u, ca nacz rnau'.
19 Ni'r rënu Lë' ngul na', rnanu:
—Bönni', runi neda' nacu' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios.
20 Gulayíj ládxi'quë' Dios xuz xtau'ru' lu gui'a ni, san rnali' lbi'ili' Jerusalén
nac ga ral-la' la'yíj ládxi'gac Dios bunách.
21 Jesús rë'-nu:
—Ngul, gyejlë' neda'. Za' dza cati' tsej ládxi'li'-në' Dios Xuz zal-la' cutu
dusoali' guí'adau' ni, len cutu tsajsoali' Jerusalén.
22 Lbi'ili' rej ládxi'li' Nu cu núnbë'li', san netu' núnbë'tu' Nu na' rej ládxi'tu',
le benë' queë' Dios gla' lahui yöl-la' ruslá ni'a quequë' bönni' judío.
23 Na'a, za' dza, len chrdxin dza na', cati' nup le nactë ta'yíj ládxi'gac Dios,
la'yíj ládxi'quë' Lë', zóalenë' lequë' Dios Bö' La'y len le nac gdutë li, le rë'nnë'
Dios Xuz lacquë' queë' bönni' la'yíj ládxi'quë' Lë' cni.

24 Dios naquë' Bö', ati' nup ta'yíj ládxi'gac Lë', run bayúdx la'yíj ládxi'quë'
Lë', zóalenë' lequë' Dios Bö' La'y len le nac gdutë li.
25 Ni'r rënu Lë' ngul na', rnanu:
—Nözda' ral-la' guidë' Mesías, Bönni' na' lë' Cristo. Cati' guidrë' Lë'
quíxjöi'në' rë'u yúgu'të.
26 Jesús rë'-nu:
—Lëczë', ruí'lenë' li' didza'.
27 Ractë cni guludxinë' bönni' usőd queë' Jesús, ati' gulubannë' le
ruí'lenë'-nu ngul didza', san cutu burúguinë' gnabnë' Lë' nitúë', cugnő':
“¿Bizxa rnabnu' lënu?” o: “¿Bizxa didza' ruí'lenu'-nu?”
28 Ni'r buca'nnu ni' xchö'nu ngul na', ati' böajnu la' yödz, zjödxnu nup
nacuá' ni',
29 rnanu:
—Gul-dá, glé'ili'-në' bönni' gudxë' neda' yúgu'të le chnuna'. ¿Naru' cunactsë'
Lë' Cristo?
30 Ni'r gularúj bunách yödz na', guladxinë' ga zoë' Jesús.
31 Tsal ni' zhuöjnu ngul na', glunë' bayúdx bönni' usőd queë' Jesús, të' Lë':
—Bönni' Usëdi, gdagu.
32 Jesús rë' lequë':
—Dë tu le rahua', le cunőzili'.
33 Ni'r gulanabi lza'quë' tuë' yetúë' bönni' usőd queë', ta'nő':
—¿Nuzxa chdgua'tsa le gdahuë'?
34 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Le nabánida' nac guna' ca rë'nnë' Xuza' nasölë'ë neda', len udx guna'
xchinë'.
35 Cni rnali' lbi'ili': “Yetáp beo' huadxín dza lapru'.” Neda' rëpa' lbi'ili':
Gul-chís lauli' uyuli' bunách nacgac ca gap naduzgac, le chnabidxgac quië
tsajlapru'.
36 Bönni' na' rlapë' rzi'ë lazxjë', ati' lë na' rlapë' bönni' na', nac quië gata'
quegac bunách yöl-la' na'bán gdu, quië gac ludziji tsazxőn nu raz len nu
rlap.
37 Nac gdutë li lë na' rna cni: “Tu nu raz, len yetú nu rlap.”
38 Neda' bsöla'a lbi'ili' tsajlapli' ga cutu guzli'. Glun dxin glaz bunách yubl,
ati' lbi'ili' ruzi'li' xbey dxin na' nunquë'.
39 Gulayejlë'ë Jesús zian bunách Samaria nacuá' yödz Sicar na' ni'a qui
xtídza'nu ngul na', bennu lna' lau queë', gnanu: “Gudxë' neda' yúgu'të le
chnuna'.”
40 Cati' guladxinë' bönni' Samaria ga ni' zoë' Jesús, gláta'yuë' lahuë'
ugá'nlenë' lequë'. Yechóp dza buga'në' ni' Jesús.
41 Cni guc, gulayejlë'ë Lë' ziántërë' ca' bönni' ni' ni'a qui didza' bë'ë Jesús.
42 Ni'r glë'-nu ngul na' bönni' ni', ta'nő':
—Na'a réjlë'tu' Lë', clëgz ni'a qui didza' bë'u li', san lëzca' le byőnitu' Lë'
netu', len nőzitu' le nactë naquë' Cristo, Nu ruslá bunách yödzlyú, bönni' ni.

Ruúnë' Jesús zxi'në' tuë' bönni' dë lu në'ë

43 Yechóp dza ca', buző'ë Jesús luyú Samaria, zijë' luyú Galilea.
44 Cni benë', le gdíxjö'ë Lëczë' Jesús, gnë': “Cutu tun ba la'n bönni' ru'ë didza'
uláz queë' Dios, bunách uládz queë'.”
45 Cati' bdxinë' Jesús luyú Galilea, glunë' Lë' ba la'n bönni' Galilea na' le
yjaquë' ca' Jerusalén cati' guc Lni Pascua len gulalé'inë' le benë' ni' Jesús.

46 Ni'r böjë' Jesús yödz Caná luyú Galilea, ga ni' benë' ga böac xisi uva nis.
Lu yödz Capernaum na' zoë' bönni' dë lu në'ë uláz queë' bönni' rna bë'ë, ati'
ré'ibi' bi'i bönni' queë' bönni' na' dë lu në'ë.
47 Cati' byönnë' bönni' ni chbuzë́'ë Jesús luyú Judea len budxinë' luyú
Galilea na', ni'r gyijë' ga na' zoë' Jesús, len gúta'yuë' lahuë' guidë' lidxë',
duhuenë'-bi' bi'i bönni' queë' na', le chraqui gatbi'.
48 Ni'r Jesús rë' lë':
—Cutu ca' tséjlë'li' chqui' cutu glé'ili' le nacgac bë' len yugu' yöl-la' huac
guna'.
49 Ni'r gudxë' Jesús bönni' na' dë lu në'ë uláz queë' bönni' rna bë'ë, rnë':
—Bönni', dia'të qui nadxi gatbi' bi'i quia'.
50 Ni'r Jesús rë' lë':
—Böaj lidxu'. Nabanbi' bi'i quiu'.
Gyejlë'ë didza' bë'ë Jesús bönni' ni, ati' zhuöjë'.
51 Tsal ni' yu'ë nöz zhuöjë', duxí'gal-la'quë' lë' bönni' huen dxin queë' ati'
gulaguíxjöi'në' lë', ta'në́':
—Nabanbi' bi'i quiu'.
52 Gnabnë' lequë' bat cal gzu lau ruhuöác ládxi'bi'. Të' lë':
—Ba'y, gdu huagbídz, burúj tu xla yu'ubi'.
53 Ni'r gúquibe'inë' xuzbi' bi'i na', böacbi' cati' ni' bë́'lenë' lë' didza' Jesús,
gudxë' lë': “Nabanbi' bi'i quiu'.” Qui lë ni na' gyejlë'ë Jesús ati' gulayejlë' ca'
Lë' bunách nacuá' lidxë'.
54 Yöl-la' huac ni nac le buróp benë' Jesús cati' ni' zoë' luyú Galilea, gdöd
buzë́'ë luyú Judea.

5

Ruúnë' Jesús bönni' nacu'në' bin ga nazí' lei Betesda

1 Gdöd guc lë ni, guc lni quequë' bönni' judío, ati' gyijë' Jesús Jerusalén.
2 Lu yödz na', gal-la' ga tu'ú'uba' bö'cu' zxila', dë tu pil nis zxön, nazí' lei
Betesda lu didza' hebreo, len nacuá' gayu' nchil don qui.
3 Yugu' nchil na' dëquë' zian bönni' té'inë', bönni' nachúl lauquë', len bönni'
cuta'zë́'ë, len bönni' nacu'nquë' bin. Ta'bözë' bat cal utá cuini nis na'.
4 Cni rac, le ruhuötjë' tu chi'i hueaj gbaz la'y queë' Dios, ryazië' lu nis na',
len rutë́' nis na'. Huöactë' ca nac bíti'tëz guidzhuë́' rac queë' bönni' tsajtsu'ë
zi'al lu nis na' cati' rutá cuini.
5 Zoë' ni' bönni', chguc chizxunu' uruá' iz ré'inë'.
6 Cati' blé'inë' dë' ni' bönni' huë' na' Jesús, len ráquibe'inë' chguc zian iz
ré'inë', gnabnë' lë', rnë':
—¿I rë'nnu' huöacu'?
7 Bubi'ë didza' bönni' huë' na', rë' Jesús:
—Bönni', nutu nu zoa cu'u neda' lu nis na' cati' rutá cuini. Tsal zija' neda',
ryazië' bönni' yubl zi'al ca neda'.
8 Jesús rë' lë':
—Gyasch. Bua' le deynu', len gzë'i.
9 La' böactë' bönni' na', ati' bu'ë le gúti'në' len gzë'ë. Dza na' rac cni nac dza
la'y quequë' bönni' judío.
10 Ni'r glë' bönni' na' nuhuöaquë' bönni' judío uná bë', ta'në́':
—Dza la'y nac na'a. Cutu ral-la' u'u le ráti'nu'.
11 Bubi'ë didza' bönni' na', rë' lequë':
—Gudxczë' neda' bönni' na' bunë' neda', gnë': “Bua' le deynu' len gzë'i.”

12 Ni'r gulanabnë' lë', ta'në́':
—¿Nuzxa na' gudx cni li': “Bua' le deynu' len gzë'i”?
13 Cutu nöznë' nuzxa na' bönni' na' nuhuöaquë', le chbuzë́'ë Jesús latj ni' le nacuá' ni' bunách zian.
14 Gdöd guc lë ni, yajxaquë'ë bönni' na' Jesús ga nac nchil gdau', ati' rë' lë':
—Byutsca'. Chböacu'. Cutur gunu' dul-la', cui gac quiu' tu le nacr zi' ca lë na' guc quiu'.
15 Gyijë' bönni' na', yajtíxjöi'në' yugu' bönni' judío uná bë' Jesús na' bunë' lë'.
16 Qui lë ni na' gulabía ládxi'quë' Jesús bönni' judío uná bë' len glë'nnë' ludöddë' Lë', le runë' yugu' lë ni cati' nac dza la'y quequë'.
17 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Xuza' na'atë runë' dxin, ati' neda' ca' runa' dxin.
18 Qui lë ni na' glë'nrnë' bönni' judío uná bë' ludöddë' Jesús, clëgz le gditsjë' zxba qui dza la'y quequë', san lëzca' le gnë' naquë' Dios Xuzczë', ati' cni nac nun cuinë' tuz ca naquë' Dios.

Yöl-la' uná bë' dë lu në'ë Zxi'në' Dios

19 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili'. Cutu bi gac guna' neda', Zxi'në' Dios, racz quia' san tuz lë na' rlé'ida' runë' Dios Xuz. Yúgu'të le runë' Dios Xuz, lëzca' cni runa' neda', Zxi'në'.
20 Dios Xuz nadxi'inë' neda', Zxi'në', len rului'inë' neda' yúgu'të le runë', ati' yugu' le zxöntër ca lë ni ului'inë' neda', le lun ga ubánili' lbi'ili'.
21 Ca na' runë' Dios Xuz, ruspanë' nup natgac, len ruhuë́'ë quequë' yöl-la' na'bán, lëzca' cni runa' neda', Zxi'në', runödzja' quegac bunách yöl-la' na'bán ca rë'nczda'.
22 Nutu nu rbequi xbeynë' Dios Xuz, san chnudödë' lu na'a neda', Zxi'në', yúgu'të yöl-la' uná bë' cuequi xbeyda' bunách.
23 Cni nac quië lun ba la'n neda', Zxi'në', yúgu'të bunách ca na' tun ba la'n Dios Xuz. Nu cu run ba la'n neda', Zxi'në', cutu run ba la'n Dios Xuz, nasölë'ë neda', Zxi'në' na'.
24 'Le nactë rëpa' lbi'ili'. Dë yöl-la' na'bán gdu queë' bönni' ryönnë' didza' ru'a len rejlë'ë Dios Xuz na' nasölë'ë neda', ati' cutu grugu queë', san naquë' ca nu chnubán lu yöl-la' gut le chdë yöl-la' na'bán gdu queë'.
25 Le nactë rëpa' lbi'ili', za' dza, len chrdxin dza na', cati' la'yöni chi'a neda', Zxi'në' Dios, nup chnatgac, ati' nup la'yöni xtidza'a len lun ca rna, huöata' yöl-la' na'bán quequë'.
26 Ca na' dë lu në'ë Dios Xuz unödzjë' quegac bunách yöl-la' na'bán, lëzca' cni benë' ga dë lu na'a neda', Zxi'në', unödzja' quegac bunách yöl-la' na'bán.
27 Lëzca' cni budödë' lu na'a yöl-la' uná bë' cuequi xbeyda' bunách, le naca' Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
28 Cutu ubánili' ca nac lë ni, le huadxín dza cati' la'yöni chi'a yúgu'të nup chnatgac,
29 len lurúj yeru ba. Lubán nup na' glun le nac tsahui', huöata' quequë' yöl-la' na'bán, san nup na' glun le cunác, lubán, ati' grugu quequë' latië' tsaz.

Le nac bë' le naquë' Jesús

30 Gnë' ca' Jesús:
—Cutu bi gac guna' la' neda'z. Ca nac le ryönda' rë' neda' Xuza', cni rbequi xbeyda', ati' ca na' rbequi xbeyda' nac tsahui', le cutu runa' ca rë'nzda' neda', san ca rë'ncznë' Xuza' nasölë'ë neda', runa'.

31 Chqui' neda' runa' lna' lau qui la' cuincza', cutu nac lsaca' lë na' runa' lna' lau.
32 Zoa Nu yubl Nu run lna' lau quia' neda', Lë' Xuza', ati' nözda' nac lsaca' le runë' lna' lau quia'.
33 Lbi'ili' bsőla'li' bönni' yajnabcnë' Juan, ati' lë na' benë' lna' lau quia' nac gdutë li.
34 Neda' cutu naquinda' nu bönni' gunë' lna' lau quia', san ru'a didza' ni quië ulali'.
35 Guc ca tu gui' yör didza' bë'ë Juan na', le gyegui len buzení', ati' lbi'ili', tu chi'z bdzag ládxi'li' uzi'li' xbey yení' queë'.
36 Na'a, zoa le run lna' lau quia' neda' le nacr gdu ca lë na' benë' lna' lau quia' Juan. Yugu' le budödë' lu na'a guna' Dios Xuz, la' leyz na' runa', ati' yugu' lë na' runa', tun lna' lau quia', len nacgac bë' bsölë'ë neda' Dios Xuz.
37 Lëzca' runë' lna' lau quia' Dios Xuz nasölë'ë neda'. Gatga byőnili' chi'ë, len gatga blé'ili' lahuë',
38 len cutu nazí' lu na'li' xtidzë'ë, le cutu réjlë'li' neda', nu na' bsölë'ë.
39 Rusëdli' le nayúj lu guich la'y, le ráquili' huata' queëli' yöl-la' na'bán gdu ni'a qui lë na' nayúj lu guich la'y, ati' lë na' nayúj lu guich run lna' lau quia' neda'.
40 Cutu rő'nili' guidli' quia' neda' quië gata' queëli' yöl-la' na'bán.
41 'Cutu rguilja' yöl-la' ba la'gú'u neda' bunách.
42 Neda' núnbë'a lbi'ili', len nözda' cutu nadxi'ili'-në' Dios.
43 Bdxina' ni uláz queë' Dios Xuz, ati' lbi'ili' cutu rzi' lu na'li' neda', san chqui' huadxín nu yubl nu guid racz qui, bönni' na' si' lu na'li'.
44 ¿Nacxcz gac tséjlë'li' Dios chqui' rzi'li' yöl-la' run zxön qui lza'li' tuli' yetuli', len cutu rguiljli' yöl-la' run zxön na' za' lu në'ë la'z dui Dios?
45 Cutu uzóa icjli' uquía' lbi'ili' lahuë' Xuza'. Nu na' uquí lbi'ili' nac lëczë' Moisés, bönni' na' ruzxöni ládxi'li'-në', zal-la' gutië' dza ni'të.
46 La'naru' réjlë'li'-në' Moisés, tséjlë'li' ca' neda', le buzujë' Moisés lu guich ca nac quia' neda'.
47 Na'a, ¿nacxcz gac tséjlë'li' didza' ru'a neda' chqui' cutu réjlë'li' yugu' le buzujë' lu guich Moisés?

6

Rugahuë' Jesús zianr ca chiőn gayuá' bunách

1 Gdöd guc lë ni, gyijë' Jesús yetslá'a Nis Zxön Qui Galilea, nazí' lei ca' Nis Zxön Queë' Tiberias.
2 Yajnaugac Jesús bunách zian le gulale'i yugu' yöl-la' huac benë', bunë' bönni' té'inë'.
3 Ni'r grenë' Jesús, gyijë' ga nac tu lu guí'adau', ati' ni' grő'lenë' yugu' bönni' usőd queë'.
4 Chzoa gdxin Lni Pascua cati' tu'spanë' bönni' judío ca benë' Dios, bubijë' luyú Egipto xuz xtau'quë'.
5 Cati' bchis lahuë' Jesús len blé'inë' bunách zian za'c ga zoë', ni'r rë' Felipe:
—¿Gazx tsjő'uru' yöt xtil lagu bunách zian ni?
6 Cni gnë' Jesús quië si' bë'ë Felipe na', le nözcznë' Lë' nac gunë'.
7 Bubi'ë didza' Felipe, rnë':
—La'naru' si'ru' yöt xtil lazxjru' qui gdu xunu' beo', cutu gaqui láti'dau' hueaj lagu bunách zian ni.
8 Ni'r rë' Jesús bönni' usőd queë', lë' Andrés, böchë'ë Simón Pedro, rnë':

9 —Ni zoabi' bi'i bönni', nua'bi' gayu' yöt xtil náquini zxoa' cebada, len
chopba' böl cuídi'dau'. ¿Naru' huáqui'tsa ugagu cáti'ga zian bunách le dau'
ni?
10 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Gul-gún ga la'bő' lyu bunách zian ni.
Latj na', szxöni rö' daca', ati' ni' gulabö'ë gdu ca chiún gayu'ë bönni'.
11 Ni'r gdel-lë'ë Jesús yöt xtil na'. Cati' chgudxë' Dios: "Xclenu'", gdisië' lei
quequë' bönni' usőd queë', ati' lequë' gulaguisië' lei quegac yúgu'të nup na'
rö'gac lu daca' ni'. Lëzca' cni glunë' quecba' böl cuídi'dau' na', ati' glahuë'
tsca glë'nnë' lahuë'.
12 Cati' chguluhuöljnë', rë' yugu' bönni' usőd queë' Jesús, rnë':
—Gul-túb le bizxj naga'ngac, cui lac ditj.
13 Gulutubë' ca', ati' guludző'ë chinnu bdő'adau' le bizxj quegac gayu' yöt
xtil náquini zxoa' cebada na', le gulugá'n quequë' bönni' na' glahuë'.
14 Cati' gulalé'inë' bönni' ni' yöl-la' huac na' benë' Jesús, ta'nő':
—Le nactë bönni' ni naquë' bönni' na' ru'ë didza' uláz queë' Dios, bönni' na'
ral-la' guidë' yödzlyú ni.
15 Le ráquibe'inë' Jesús të'nnë' la'chő'ë Lë' bayúdx quië lunë' ga gna bé'inë'
lequë', qui lë ni na' buző'ë ni', zijë' tuzë' tu lu gui'a.

Rzë'i ni'ë Jesús lu nis zxön

16 Cati' chza' ral, yjaquë' bönni' usőd queë' Jesús, guladxinë' ra' nis zxön.
17 Ni' gulabenë' tu lë'i bárcodau', zjaquë' ta'dödë' lu nis zxön na', quië
ludxinë' Capernaum. Chnac chul ati' Jesús cutu rdxíninë' ga na' nacu'ë.
18 Gzu lau reycj bö' bdunu' lu nis zxön na', ati' ryas rdxia nis na'.
19 Cati' chguluső'ë bárcodau' na', gza' le nac tsca rza'ru' tu hora, ni'r
gulalé'inë' Jesús rzë'i ni'ë lu nis zxön na', len zë'ë rbiguë'ë ga na' zeaj barco
na', ati' gladxi guladzöbnë'.
20 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Néda'cza'. Cutu gádxili'.
21 Ni'r len yöl-la' rudziji quequë' guluguel-lë'ë Lë' lë'i bárcodau' na', ati' la'
bdxintë bárcodau' na' lu yu bidx ga ni' zjaquë'.

Tu'guílj Jesús bunách zian

22 Dza buróp ni', gláquibe'i bunách zian na' naga'ngac yetslá'a nis zxön
bdxin ni' tuz bárcodau' ati' Jesús cutu grénlenë' yugu' bönni' usőd queë' lë'i
bárcodau' na', san légaczë' na' yjaquë'.
23 Ni'r gularúj yela'gac bárcodau' lu yödz Tiberias, ati' guladxín tu latj dë
gal-la'z ga ni' glahuë' yöt xtil cati' ni' Xanru' Jesús gudxë' Dios: "Xclenu'", qui.
24 Le gulalé'inë' cutur zoë' ni' Jesús len cutu nacu'ë ni' bönni' usőd queë',
qui lë ni na' gulabenë' lő'igac bárcodau' na', yjaquë' Capernaum, tu'guiljë'
Jesús.

Naquë' Jesús yöt xtil nabánigac tsaz bunách

25 Cati' guladxín bunách zian na' yetslá'a nis zxön na', yajxáca'quë' Jesús,
len të' Lë':
—Bönni' Usëdi, ¿batx bdxinu' ni?
26 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili': Ruguiljli' neda', clëg le blé'ili' yugu' yöl-la' huac
bena', san le gdáguli' yöt xtil ni' len böljli'.
27 Gul-gún dxin, clëg quië si'li' la' huagu rdöd qui, san quië si'li' la' huagu
na' uga'ntecz, len runn yöl-la' na'bán gdu. Lë ni la' huagu gunna' queëli'

neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, le bulu'ë lahui Xuza' Dios naca' Zxi'në'.
28 Ni'r gulanabnë' Lë', ta'nő':
—¿Bizxa run bayúdx guntu' quië guntu' le rdzag ladxë'ë Dios?
29 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Lë ni le rdzag ladxë'ë Dios, quië tséjlë'li' neda', naca' nu bsölë'ë Lë'.
30 Ni'r gulanabnë' Lë', ta'nő':
—¿Bizxa le nac bë' runu', le glé'itu' quië tséjlë'tu' Li'? ¿Bizxa yöl-la' huac runu'?
31 Glahuë' xuz xtau'ru' yöt xtil nazí' lei maná lu latj ca'z, ca nayúj lu guich la'y, rna: "Yöt xtil qui yehua' yubá bë'ë quequë' Moisés, glahuë'."
32 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili': Clëg Moisés na' bennë' queëli' yöt xtil qui yehua' yubá, san Xuza' Dios runnë' queëli' yöt xtil gdu qui yehua' yubá.
33 Yöt xtil na' runnë' quegac bunách Dios naca' neda', lë na' bruj yehua' yubá len runődzj quegac bunách yödzlyú ni yöl-la' na'bán.
34 Ni'r të' Lë':
—Xan, benntecz queëtu' yöt xtil na'.
35 Jesús rë' lequë':
—Neda' naca' yöt xtil nabánigac tsaz bunách. Nu za'len neda', huölj gdze'i tsaz nu na' le nac queë' Dios, ati' nu tsejlë' neda', chnë'j tsaz le nac queë' Dios.
36 Nac ca na' chgudxcza' lbi'ili', zal-la' rlé'ili' neda', cutu ca' réjlë'li' neda'.
37 Yúgu'të nup na' runnë' quia' Xuza', lid quia', ati' nup na' lid quia', cutu usá'gaca'-në'.
38 Cni nac, le bötja' bruja' yehua' yubá, clëg quië guna' ca rë'nda' néda'cza', san quië guna' ca rë'nnë' Dios Xuz, nasölë'ë neda'.
39 Lë ni le rë'nnë' Xuza' nasölë'ë neda', rë'nnë' cutu unitia' nitú nup na' bennë' quia', san uspana' lequë' dza udx.
40 Lë ni le rë'nnë' Dios Xuz nasölë'ë neda', rë'nnë' gata' yöl-la' na'bán quequë', yúgu'të nup na' la'le'i neda', Zxi'në', len la'yejlë'ë neda', ati' neda' uspana' lequë' dza udx na'.
41 Ni'r gulanő' queë' Jesús bönni' judío uná bë' le gnë': "Neda' naca' yöt xtil na' bötj, bruj yehua' yubá."
42 Qui lë ni na' ta'nő':
—¿Naru' clëg bönni' ni Jesús, zxi'në' José? Núnbë'czru' xuz xnë'ë. ¿Nacxcz nac na', rnë' bönni' ni: "Bötja' bruja' yehua' yubá"?
43 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Cutu gnëli' quia' la' lbi'izli'.
44 Cutu sáqui'në' guidë' quia' nitúë' bönni' chqui' cutu dugu'ë quia' nu na' Xuza' nasölë'ë neda', ati' neda' uspana' nu na' dza udx.
45 Nayúj lu guich la'y ca gulanő' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, rna cni: "Dios usëdnë' yúgu'të bunách." Qui lë ni na', za'quë' quia' yúgu'të bönni' ta'yönnë' chi'ë Xuza' len nazëdquë' lu në'ë Lë'.
46 'Nutu nu bönni' blé'inë' Dios Xuz, san tuzë' Bönni' na' brujë' ga zoë' Dios. Bönni' ni rlé'icznë' Dios Xuz.
47 Le nactë rëpa' lbi'ili': Núti'tëz bönni' rejlë'ë neda' dë queë' yöl-la' na'bán gdu.
48 Neda' naca' yöt xtil nabánigac tsaz bunách.
49 Glahuë' xuz xtau'li' yöt xtil na' nazí' lei maná lu latj ca'z, len cati' bza'a dza quequë' glatië'.

50 Neda' naca' yöt xtil ruhuőtj r-ruj yehua' yubá, ati' núti'tëz bönni' gahuë' lei, cutu ca' gatië' bönni' na'.
51 Néda'cza' naca' yöt xtil na' nabánigac bunách, bötj bruj yehua' yubá, ati' chqui' núti'tëz bönni' gahuë' yöt xtil na', gbánteczë' bönni' na'. Yöt xtil na' runödzja' neda' nac xpëla'a, le runödzja' quië gata' yöl-la' na'bán quegac bunách yödzlyú.
52 Ni'r gulachixi lza'quë' bönni' judío uná bë', ta'nő':
—¿Naru' huactsa bönni' ni gunnë' queëru' xpëlë'ë gáguru' lei?
53 Qui lë ni na' Jesús rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili': Chqui' cu gáguli' xpëla'a neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, len chqui' cu gui'jli' xchöna', cutu ca' zoalen lbi'ili' yöl-la' na'bán.
54 Núti'tëz nu gagu xpëla'a len gui'j xchöna', dë qui yöl-la' na'bán gdu, ati' neda' uspana' nu na' dza udx.
55 Cni gac, le nac xpëla'a la' huagu gdu, ati' xchöna' nac tu le nac gdu quië nu gui'j lei.
56 Núti'tëz bönni' gahuë' xpëla'a len gui'jë' xchöna', sóalenteczë' neda' bönni' na', ati' neda' sóalentecza' lë'.
57 Ca na' zoë' nabanë' Dios Xuz nasölë'ë neda', ati' neda' nabánida' Lë', lëzca' cni gbáninë' neda' núti'tëz bönni' gahuë' neda'.
58 Lë ni yöt xtil bötj bruj yehua' yubá, len cutu nac ca yöt xtil na' nazí' lei maná, lë na' glahuë' xuz xtau'li', len cati' bza'a dza quequë', glatië'. Núti'tëz bönni' gahuë' yöt xtil ni gbánteczë'.
59 Yugu' didza' ni bë'ë Jesús ga nac tu lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' guc lë ni tsal ni' rusëdnë' bunách Capernaum.

Didza' tunn queëru' yöl-la' na'bán gdu

60 Cati' gulayönnë' didza' ni, gulanő' qui zian bönni' usőd queë' Jesús, ta'nő':
—Banigtë didza' ni. ¿Nuzxa caz gac si' lu në'i lei?
61 Ráquibe'inë' Jesús ta'nő' qui xtidzë'ë bönni' usőd queë', ati' gnabnë' lequë', rnë':
—¿Naru' run lbi'ili' zi' didza' ni?
62 ¿Nacxcz gac chqui' hualé'ili' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, huëpa' huöja' ga ni' zoa' zi'al?
63 Le nac queë' Dios Bö' La'y nac le runn queëli' yöl-la' na'bán. Le nac bëla'z cutu ca' nu uzí' xbey. Yugu' didza' na' bő'lena' lbi'ili' nacgac queë' Dios Bö' La'y len tunn quegac bunách yöl-la' na'bán.
64 Na'a, la'li' cutu réjlë'li'.
Gnë' cni Jesús le nözcznë' dza ni'të nup na' cuta'yejlë', lenca' nu na' udőd Lë' lu na'quë' bönni' ludöddë' Lë'.
65 Qui lë ni na' gnë':
—Qui lë ni na' chgudxcza' lbi'ili': "Cutu sáqui'në' të'ë neda' nitúë' bönni' chqui' cutu gu'ë lë' latj Dios Xuz."
66 Dza na' glac chop ládxi'quë' zian bönni' usőd queë' len cutur guladálenë' Lë'.
67 Ni'r Jesús gnabnë' idxínnutë' bönni' usőd queë' na', rë' lequë':
—¿Naru' ubíga'tsali' ca' lbi'ili'?
68 Bubi'ë didza' Pedro, rë' Lë':
—Xan, ¿nuzxa qui tseajtu'? Li' napu' didza' tunn queëtu' yöl-la' na'bán gdu.
69 Netu' ni réjlë'tu' Li', len núnbë'tu' Li', nacu' Cristo na' nasölë'ë Dios, len nacu' ca' Zxi'në' Dios ban.
70 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Gröcza' lbi'ili' chínnuli' ni, san tuë' bönni' ladj lbi'ili' dzag lë' tu' xöhui'.

71 Didza' ni bë'ë Jesús queë' Judas Iscariote, zxi'në' tu bönni' lë' Simón, le naquë' Judas bönni' na' udödë' Jesús lu na'quë' bönni' ludöddë' Lë', len nabáblenë' yechineajë' bönni' usőd queë' Jesús.

7

Cutu ta'yejlë'ë Jesús bönni' bőchi'czë'

1 Gdöd guc lë ni gdë' Jesús luyú Galilea. Cutu gu'nnë' tsijë' luyú Judea le të'nnë' bönni' judío uná bë' ni' ludöddë' Lë'.
2 Dza ni' chzoa gdxin lni quequë' bönni' judío cati' tu'spanë' ca gulacu'ë zxan lbin lága'dau' xuz xtau'quë'.
3 Qui lë ni na' të' Jesús bönni' böchë'ë, ta'nő':
—Bruj ni len gyeaj luyú Judea quië la'lé'inë' ca' yugu' yöl-la' huac runu' bönni' usőd quiu' nacu'ë ni'.
4 Chqui' rë'nnë' bönni' lunbë' lë' bunách, cutu runë' bagachi'z le runë'. Le runu' yugu' yöl-la' huac cni, blui' cuinu' laugac yúgu'të bunách.
5 Cni gulanő', le cu ta'yejlë'ë Jesús bönni' böchë'ë.
6 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Cutu rdxini dza quia' uluí' lahua' laugac bunách, san dza queëli' tseajli' ni' chzoacz.
7 Cutu tu'zóa lbi'ili' tsla'l bunách yödzlyú ni, san tu'zóa neda' tsla'l le runa' lna' lau quequë', rnia' nac xöhui' le tunë'.
8 Gul-tséaj lbi'ili' lni na'. Cutu tsija' na'a lni na' le cutu rdxini dza quia'.
9 Cati' chgudxë' lequë' lë ni, buga'në' ni' luyú Galilea.

Zijë' Jesús lni quegac bunách judío

10 Gdöd zjaquë' lni na' bönni' böchë'ë Jesús, ni'r zijë' ca' Lë', clëg yalj lulu, san bagachi'z zijë'.
11 Ga na' rac lni na', guluguiljë' Jesús bönni' judío uná bë', ta'nő':
—¿Gazx zoë' bönni' na'?
12 Szxöni glui' didza' ca nac queë' Jesús bunách zian ni'. La'quë' ta'nő':
—Naquë' dxi'a.
Yela'quë' ta'nő':
—Cutu naquë' dxi'a le rzi' yé'inë' bunách.
13 Cutu bë'ë didza' yalj lulu ca nac queë' Jesús nitúë' bönni', le tadxi yugu' bönni' judío uná bë' bunách zian na'.
14 Cati' chbdxin gatsj lni na', blë'ë Jesús ra' gdau' len busëdnë' bunách nacuá' ni'.
15 Gulubannë' bönni' judío, ta'nő':
—¿Nacxcz nac, raquë' szxöni bönni' ni len cutu ca' nazëdë' qui gdau'?
16 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Le rusëdda' neda', clëg quia' na', san queë' Dios Xuz na' nasölë'ë neda'.
17 Chqui' rë'nnë' nu bönni' gunë' ca rë'nnë' Dios, huáquibe'inë' bönni' na' chqui' naqui queë' Dios le rusëdda' bunách o chqui' racz quia' ru'a didza'.
18 Nu bönni' ru'ë didza' racz queë', runë' cni quië lun lë' ba la'n bunách, san bönni' na' rë'nnë' lun bunách ba la'n nu nasöla' lë', bönni' ni ru'ë didza' gdutë li len cutu ca' rzi' yë'ë.
19 'Bennë' queëli' zxba queë' Dios Moisés, san nituli' cutu runli' ca rna bë' zxba na'. ¿Bizx quië rzu rbö'li' gdődili' neda'?
20 Gulubí'i didza' bunách zian na', të Lë':
—Tu' xöhui' dzag li'. ¿Nuzxa caz rzu rbö' gdödi li'?
21 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':

—Tu yöl-la' huac bena', ati' rubánili' yúgu'tëli'.
22 Le nactë bennë' queëli' Moisés lë na' nac bë' narugu lu xpőla'li'. Clëg
Moiséscz bennë' queëli' lë na', san gzxi'ë lei lu na'quë' xuz xtau'huë'. Na'a,
zal-la' nac dza la'y, rchúguli' lu xpőla'cbi' bi'i bőnni'dau' lë na' nac bë' náquicbi'
queë' Dios.
23 Chqui' ta'zi'bi' lu xpőla'cbi' lë na' nac bë' cati' nac dza la'y, cui quitsjli'
zxba queë' Moisés, ¿naru' rléytsali' neda' le buna'-në' bönni', böaquë' dxí'adau'
cati' nac dza la'y?
24 Cutu ral-la' cuequi xbeyzli' ca', san gul-bequi xbey ca rajlőz le nac gdutë
li.

Rguíxjö'ë Jesús ga narujë'

25 Ni'r glu'ë didza' la'quë' bönni' nacu'ë Jerusalén, ta'nő':
—¿Naru' clëg bönni' ni nu na' tu'guiljë' bönni' judío uná bë' quië ludöddë'
Lë'?
26 Gul-yutsca', yalj lulu ru'ë didza' len cutu bi të' Lë'. ¿Naru' táquibe'inë'
bönni' ta'ná bé'inë' rë'u, le nactë bönni' ni naquë' Cristo, Nu na' ral-la' gna
be'i rë'u?
27 Bönni' ni, nőziczru' gazx bönni' Lë'. Cati' guidë' Cristo, nutu nu gnözi gazx
bönni' Lë'.
28 Ni' zoë' Jesús rusëdnë' bunách nchil gdau', len cati' byönnë' didza' ni, ni'r
bë'ë zidzj didza', rnë':
—¿Naru' núnbë'tsali' neda' len nőzitsali' gazx bönni' neda'? Bida' ni, clëg
racz quia', san Dioscz nasölë'ë neda', ati' Lë', cutu núnbë'li'-në' lbi'ili'.
29 Neda' núnbë'a-në', le za'a queë' Lë' ati' Lëczë' nasölë'ë neda'.
30 Ni'r glunë' bayúdx la'zönë' Lë', san nutu nu gzxön Lë', le cutu rdxini dza
queë' tsu'ë lu na'quë'.
31 Gulayejlë' Lë' zian bunách ni', ta'ná:
—Cati' guidë' Cristo, ¿naru' gunë' zianr yöl-la' huac ca le runë' bönni' ni?

Ta'sölë'ë bönni' gdau' nup la'zőn Jesús

32 Gulayönnë' bönni' gdau' fariseo yugu' didza' ni tui' bunách ca nac queë'
Jesús, ati' gulasölë'ë ni'a na'quë' tsajxönquë' Jesús yugu' bxuz uná bë' len
yugu' bönni' gdau' fariseo na'.
33 Ni'r Jesús gnë':
—Yetú chi'z sóalena' lbi'ili' ati' ni'r huöja' ga zoë' Xuza' nasölë'ë neda'.
34 Uguiljli' neda' san cutu udzőlili' neda'. Ga ni' tsajsóa' neda' cutu gac
guidli' lbi'ili'.
35 Ni'r të' lza'quë' bönni' judío, ta'nő':
—¿Gazx tseajtsë' bönni' ni, ga ni' cutu udzőliru'-në'? ¿Naru' huayeajtsë' ga
nacu'ë bönni' judío náslasquë' gdutë yödzlyú len usëdnë' yugu' bönni' gza'a
ni'?
36 ¿Bizxa rë'ni gna didza' na' bë'ë: “Uguiljli' neda' san cutu udzőlili' neda'”,
lenca': “Ga ni' tsajsóa' neda' cutu gac guidli' lbi'ili'?”

Nis yegu runn queëru' yöl-la' na'bán

37 Cati' ni' nac dza udx qui lni na', dza na' nac blau, gyasë' gzuinë' Jesús
len bë'ë zidzj didza', rnë':
—Chqui' zoë' bönni' rbidx icj ládxi'dau'huë', ral-la' guidë' ga zoa' bönni' na'
len gui'jë'.
38 Nu bönni' rejlë'ë neda', gac queë' ca na' nayúj lu guich la'y, rna: “Lu icj
ládxi'dau'huë' bönni' na' glen le nac ca nis yegu”, lë na' luzí' xbey bunách,
gata' quequë' yöl-la' na'bán.

39 Didza' ni bë'ë Jesús ca nac queë' Dios Bö' La'y, Nu ral-la' dusoalen bönni'
na' la'yejlë'ë Jesús. Cni gnë' Jesús le cutu rdxíninë' Dios Bö' La'y, le cutu
ruhuëpnë' Jesús ga gáctërë' blau.

Ta'rúj chopl bunách

40 Cati' gulayöni didza' ni, gulaná la'gac bunách zian na', ta'ná:
—Le nactë naquë' bönni' ni bönni' na' ru'ë didza' uláz queë' Dios, bönni' na'
gzxi' lu në'ë Dios gsölë'ë queëru'.
41 Ta'në́' yela'quë':
—Naquë' Cristo bönni' ni.
Ta'ná la'gac bunách:
—¿Naru' Galilea grujtsë' Cristo?
42 Nayúj lu guich la'y le rna: "Cristo galjë' ladj zxi'n xsoë' David len gaquë'
ca' bönni' Belén le guc ladzë' David na'."
43 Cni guc, gularúj chopl bunách na' ni'a queë' Jesús.
44 Të'nnë' la'quë' la'zönë' Jesús san nutu nu bi ben queë'.

Cutu ta'yejlë'ë Jesús bönni' uná bë'

45 Ni'r guludxinë' ni'a na'quë' yugu' bxuz uná bë' len yugu' bönni' gdau'
fariseo ga na' nacu'ë bönni' gdau' na', ati' lequë' glë' ni'a na'quë' na', ta'në́':
—¿Bizx quië cutu zuchë'li'-në'?
46 Gulubi'ë didza' ni'a na'quë', ta'në́':
—Nutu nu bönni' ru'ë didza' ca ru'ë didza' bönni' ni.
47 Ni'r gulubi'ë didza' bönni' gdau' fariseo na', ta'në́':
—¿Naru' bë́'tsali' latj gzxi' yé'inë' ca' lbi'ili'?
48 ¿Naru' gyéjlë'tsë' Lë' nu bönni' uná bë' o nu bönni' gdau' fariseo?
49 Bönni' ni cutaquë' zxba queë' Dios, dö' dxiaquë'.
50 Zoë' ca' ni' Nicodemo, bönni' na' bdxinë' ga zoë' Jesús chdzö'l, le naquë'
ca' bönni' gdau' fariseo, ati' rë' lequë':
51 —¿Naru' rusyúdxtsaru' bönni' lu zxba queëru' chqui' cutu yőniru' lë' zi'al
quië gnőziru' bi benë'?
52 Ni'r gulubi'ë didza' yezíca'rë' na', të' lë':
—¿Nactsu' ca' li' bönni' Galilea? Blab le nayúj lu guich la'y ati' uyú' gatga
bruj luyú Galilea nitúë' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios.
53 Ni'r qui queëquë' yhuöjquë' lidxquë'.

8

1 Gyijë' Jesús ga nac lu Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo.

Ngul naguitsjnu zxba qui yöl-la' nutság na'

2 Cati' za' rení' budxinë' Jesús ra' gdau', ati' guladxín ga zoë' yúgu'të bunách.
Grö'ë ni' Jesús, rusëdnë' lequë'.
3 Ni'r duchë'quë'-nu ga zoë' Jesús ngul, bönni' gdau' tu'sëdi len yugu'
bönni' gdau' fariseo, guladzölnë'-nu ni' rguitsjnu zxba qui yöl-la' nutság na'.
Guluschinë'-nu laugac bunách na' tu'zë́ naggac Jesús,
4 ati' të' Lë':
—Bönni' Usëdi, ngul ni gzxöntu'-nu ni' runnu dul-la' rguitsjnu zxba qui
yöl-la' nutság na'.
5 Lu zxba queë' Moisés, gna bé'inë' netu' uládxi'tu'-nu guiöj ngul runnu cni,
gatnu. ¿Nazxga Li', nacx rnau'?
6 Cni gulanë́' quië la'zí' bë'ë Jesús quië la'záqui'në' luquíë' Lë'. Ni'r byechuë'
Jesús, ruyúë' lyu len ruzujë' lyu na' len xbönni' në'ë.

7 Cati' gulanábtsquinë' Lë', ni'r buzuinë' Jesús len rë' lequë':
—Nul-li' cununli' dul-la' su lauli' uládxi'li'-nu guiöj.
8 Leyúbl byechuë' Jesús, ruyúë' lyu len bguel-lë'ë ruzujë' leyúbl lyu na'.
9 Cati' gulayönnë' didza' ni, guluxős lequë' ládxi'dau'quë', ati' gularujë' tu tuë', gulazú lauquë' bönni' gulr ga bdxintë bönni' cuidi'. Naga'në' ni' Jesús, dzagnu Lë' ngul na' zoanu gatsj lahui'l nup na' tu'zé naggac Lë'.
10 Ni'r buzuinë' leyúbl Jesús, len nutu nu blé'inë' nu ruquí lënu, san tuznu ngul na', ati' rë'-nu:
—Ngul, ¿gazx nacuá' nup na' guluquí li'? ¿Naru' cutu zoa nu bönni' rchuguë' quiu'?
11 Lënu rnanu:
—Nutu nucz, Xan.
Ni'r Jesús rë'-nu:
—Lëzca' neda', cutu rchuga' quiu'. Böaj lidxu', len cutur gunu' dul-la'.

Naquë' Jesús yení' quegac bunách yödzlyú

12 Leyúbl bé'lenë' lequë' didza' Jesús, rnë':
—Neda' naca' yení' quegac bunách yödzlyú. Nu bönni' zá'lenë' neda', cutu të' ga chul xöhui' san soalen bönni' na' yení' uluí'i lë' nac gata' yöl-la' na'bán gdu queë'.
13 Ni'r të' Lë' bönni' gdau' fariseo, ta'në':
—Li' runu' lna' lau qui la' cuinzu'. Cutu nac lsaca' le runu' lna' lau. Daduz nac.
14 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Zal-la' runa' lna' lau qui la' cuinza', gdutë li nac le runa' lna' lau, le nözda' ga bruja' len ga tsija', san lbi'ili' cutu nőzili' gazx za'a len clëg gazx tsija'.
15 Lbi'ili' rbequi xbeyli' ca le tac yödzlyú ni, san neda', racz quia' nutu nu bönni' cutu rbequi xbeyda' lë'.
16 La'naru' cuequi xbeyda', ca nacz cuequi xbeyda', le clëg neda'z cuequi xbeyda', san gunë' neda' tsazxőn Xuza' nasölë'ë neda'.
17 Lëzca' cni lu zxba queë' Moisés nayúj lu guich le rna: “Le tunë' lna' lau chopë' bönni', gdutë li nac.”
18 Neda' runa' lna' lau qui la' cuinza', ati' Xuza' nasölë'ë neda', runë' ca' lna' lau quia'.
19 Ni'r gulanabnë' Lë' bönni' gdau' fariseo na', ta'në':
—¿Gazx zoatsë' Xuzu'?
Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Cutu núnbë'li' neda', len cutu núnbë'li'-në' Xuza'. La'naru' núnbë'li' neda', lëzca' Xuza' gúnbë'li'-në'.
20 Yugu' didza' ni bë'ë Jesús cati' ni' zoë' rusëdnë' bunách nchil gdau', ga na' nacuá' gui'n gap ta'gu'ë gun qui gdau', san nutu nu gzxön Lë', le cutu rdxini dza queë' tsu'ë lu na'quë'.

Rnë' Jesús: “Ga tsija' neda', cutu gac guidli'”

21 Leyúbl rë' lequë' Jesús, rnë':
—Uzá'a yödzlyú ni, ati' uguiljli' nu uslá lbi'ili', san ugá'n dul-la' nabága'li', gatli'. Ga tsija' neda', cutu gac guidli'.
22 Ni'r glu'ë didza' bönni' judío uná bë', ta'në':
—¿Naru' gdödi cuinë'? Rnë': “Ga tsija' neda', lbi'ili' cutu gac guidli'.”
23 Jesús rë' lequë':
—Lbi'ili' nacli' qui luyú dë dxi'l ni, san neda' za'a yehua' yubá xtsa'. Lbi'ili' nacli' bunách yödzlyú ni, san neda' cutu naca' bönni' yödzlyú ni.

24 Qui lë ni na' gudxa' lbi'ili': “Ugá'n dul-la' nabága'li', gatli'.” Chqui' cutu
tséjlë'li' naccza' Nu uslá, ugá'n dul-la' nabága'li', gatli'.
25 Ni'r gulanabnë' Lë', ta'nő':
—¿Nuzxa caz nacu'?
Jesús rë' lequë':
—Naca' la' leyz ca na' chgudxa' lbi'ili' dza ni'të.
26 Zian le ral-la' gyëpa' lbi'ili' len cuequi xbeyda' le nac queëli'. Didza'
gdutë li ru'ë Xuza' nasölë'ë neda', ati' didza' byönda' ru'ë Lë', ruí'lena' bunách
yödzlyú ni didza'.
27 Cutu gulayéjni'në' ruí'lenë' lequë' didza' ca nac queë' Dios Xuz.
28 Qui lë ni na' Jesús rë' lequë':
—Cati' gdxin dza uchisli' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, gdődili'
neda', ni'r gáquibe'ili' naccza' Nu ruslá, len cutu bi runa' racz quia', san ca
na' bului'inë' neda' Xuza', ca' ru'a didza'.
29 Zóalenë' neda' Xuza' nasölë'ë neda'. Cutu nuca'në' neda' tuza' Xuza', le
rúntecza' le rdzag ladxë'ë Lë'.
30 Cati' bë'ë didza' ni Jesús, gulayejlë'ë Lë' bönni' zian.

Nup nacgac zxi'në' Dios, len nup nadzungac lu na' dul-la'

31 Ni'r Jesús gudxë' bönni' judío na' ta'yejlë'ë Lë', rnë':
—Chqui' gúnteczli' ca rna xtidza'a, gacli' gdu bönni' usőd quia'.
32 Gúnbë'li' le nac gdutë li ati' usán lbi'ili' le nac gdutë li na'.
33 Gulubi'ë didza', të' Lë':
—Zxi'n xsoë' Abraham nactu', len nutu nu ben netu' bönni' nadá'ugac. ¿Ati'
rnatsu': “Usán lbi'ili'”?
34 Jesús rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili': Yúgu'të nup tun dul-la', nadzungac lu na' dul-la'.
35 Cutu uga'ntecz lidxë' xan yu'u nu nac bönni' nada'u, san nu nac zxi'në'
xan yu'u na' ruga'ntecz lidx nu na' nac xan yu'u.
36 Cni nac, chqui' usán lbi'ili' Nu na' nac Zxi'në' Dios, le nactë ulali'.
37 Nözda' nacli' zxi'n xsoë' Abraham, san rzu rbö'li' gdődili' neda', le cunazí'
lu na'li' xtidza'a.
38 Neda' ru'a didza' ca nac le blé'ida' ga na' zoë' Xuza', san lbi'ili' runli' le
byőnili' ga zoa xuzczli'.
39 Gulubi'ë didza', të' Lë':
—Abraham naquë' xuztu'.
Ni'r Jesús rë' lequë':
—La'naru' nacli' gdu zxi'n xsoë' Abraham, gunli' ca na' benë' Abraham.
40 Na'a, rzu rbö'li' gdődili' neda', zal-la' ruí'lena' lbi'ili' didza' gdutë li, didza'
na' byönda' bë'ë Dios. Cutu benë' cni Abraham.
41 Lbi'ili' runli' ca run xuzczli'.
Ni'r të' Lë':
—Netu' cutu ca' nactu' bi'i lagu. Tuzë' Dios naquë' Xuztu'.
42 Ni'r Jesús rë' lequë':
—La'naru' naquë' Dios gdu Xuzli', huadxi'ili' neda', le bruja' neda' ga zoë'
Dios, bida' luyú ni, len clëg racz quia' bida', san Dioscz bsölë'ë neda'.
43 ¿Bizx quië cutu gac tséjni'li' didza' ru'a? Nac le curő'nili' uző nagli'
xtidza'a.
44 Xuzczli' nac tu' xöhui'. Náquili' qui tu' xöhui' len rő'nili' gunli' le rzë ladxi'
xuzli' na'. Dza ni'të nac gdödi bunách tu' xöhui' len cutu nazí' lu në'i le nac
gdutë li, le cutu ca' rui' didza' gdutë li. Cati' rzi' yë' tu' xöhui', ca naccz rui'
didza', le nac nu rzi' yë', len nac ca xuzgaccz nup ta'zí' yë'.

45 Le ru'a neda' didza' gdutë li cutu réjlë'li' neda'.
46 ¿Núzxal-li' gac uspága'li' neda' dul-la'? Chqui' ru'a didza' gdutë li, ¿bizx quië cutu réjlë'li' neda'?
47 Nu nac queë' Dios, ruzḗ nag xtidzë'ë Dios, san lbi'ili', le cunacli' queë' Dios, cutu ruzḗ nagli' xtidzë'ë.

Cristo zoaczë' zí'atël ca Abraham

48 Ni'r gulubi'ë didza' bönni' judío, të' Jesús:
—Catëz gnatu' cati' gnatu' nacu' bönni' Samaria, ati' dzag Li' tu' xöhui'.
49 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Cutu dzag neda' tu' xöhui'. Neda' runa' Xuza' ba la'n, ati' lbi'ili' ruzoali' neda' tsla'l.
50 Cutu runa' zxön cuina'. Zoa Nu run zxön neda', ati' Lë' rbequi xbeynë' rë'u.
51 Le nactë rëpa' lbi'ili': Nu bönni' si' lu në'ë xtidza'a, cutu ca' gatië' bönni' na'.
52 Ni'r të' Lë' bönni' judío na', ta'nḗ':
—Na'a ráquibe'itu' dzag Li' tu' xöhui'. Abraham gutië', ati' glatië' ca' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, san Li' rnau': "Nu bönni' si' lu në'ë xtidza'a, cutu ca' gatië' bönni' na'."
53 ¿Naru' náctërtsu' Li' blau ca xuzru' Abraham? Gutië' lë' ati' glatië' ca' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios. ¿Núzxatër run cuinu'?
54 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Chqui' neda' guna' zxön cuina', yöl-la' zxön na' cutu bi gac. Xuza' runë' neda' zxön, ati' lbi'ili' rnali' naquë' Dios queëli'.
55 Lbi'ili' cutu núnbë'li'-në' Dios Xuz, san neda' núnbë'a-në'. La'naru' gnia': Cutu núnbë'a-në', gaca' nu rzi' yë' ca na' nacli' lbi'ili', rzi' yë'li'. Na'a, le nactë núnbë'a-në' len nazí' lu na'a xtidzë'ë.
56 Xuzli' Abraham budzijnë' le ral-la' glé'inë' dza soa' yödzlyú ni, len zal-la' gutië' dza ni'të, blé'inë' lei, len budzíjtsquinë'.
57 Ni'r të' Jesús bönni' judío na', ta'nḗ':
—Cutu yui'nu' chiǵn iz. ¿Naru' blé'itsanu' Abraham?
58 Jesús rë' lequë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili': Zí'atël ca soë' Abraham, neda' zoacza'.
59 Ni'r gulaguel-lë'ë guiöj luladxë' Jesús, san Lë' bunittë cuinë', burujë' lö'a gdau' na'. Gdödë' gatsj lahui'l ga na' nacu'ë, zhuöjë'.

9

Ruúnë' Jesús bönni' guljë' nachultë lahuë'

1 Cati' gdödë' Jesús tu latj, blé'inë' ni' bönni' guljë' nachultë lahuë'.
2 Gulanabnë' Jesús bönni' usḗd queë', ta'nḗ':
—Bönni' Usëdi, ¿nuzxa ben dul-la'? ¿Naru' bönni' ni o xuz xnë'ë le guljë' nachultë lahuë'?
3 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Cutu nac le benë' dul-la' bönni' ni, len clëg le glunë' dul-la' xuz xnë'ë, san nac quië gla' lahui yöl-la' huac queë' Dios ni'a queë' bönni' ni.
4 Run bayúdx gunru' xchinë' Xuza' nasölë'ë neda', tsal ni nac ca lahui' dza. Huadxín dza gac chul qui yöl-la' gut, cati' nutu nu gac gun dxin.
5 Tsal ni zoa' yödzlyú ni, naca' yení' quegac bunách yödzlyú.
6 Cati' budx bë'ë didza' ni Jesús, gru'në' zxöna' lyu, ati' benë' gúna'dau' len zxöna' na', len bugu'ë guna' na' yöj lahuë' bönni' na' nachúl lahuë'.
7 Ni'r rë' lë':

—Gyeaj yajtíb lau' lu biaj nis nazí' lei Siloé.
Siloé nac tu didza' hebreo le rna: “Nasöla'”.
Ni'r gyijë' ni' bönni' na' nachúl lahuë', yajtíb lahuë'. Cati' buzë́'ë ni' chrlé'inë'.
8 Ni'r gulubani bunách dzag yu'u queë' len nup ni' gulale'i lë' zí'atël cati' ni' nachúl lahuë', ta'ná:
—¿Naru' clëg bönni' ni bönni' na' rbö'ë rnabë' nu bi gnödzj queë'?
9 La'quë' ta'në́':
—Lë' na'.
Yela'quë' ta'në́':
—Cutu ca', san ca rna' lahuë' bönni' na', rna' lahuë' ca' bönni' ni.
Lë' rnë':
—Neda' na'.
10 Ni'r gulanabnë' lë', ta'në́':
—¿Nacxcz guc, gyalj yöj lau'?
11 Bubi'ë didza', rë' lequë':
—Bönni' na' lë' Jesús benë' gúna'dau' ati' gdëbë' yöj lahua' gúna'dau' na', len gudxë' neda': “Gyeaj ra' biaj nis nazí' lei Siloé, yajtíb lau'.” Gyija' ni', yajtíb lahua', ati' gyaljtë yöj lahua'.
12 Ni'r gulanabnë' lë', ta'në́':
—¿Gazx zoë' bönni' na'?
Lë' rë' lequë':
—Cutu nözda'.

Bönni' gdau' ta'nabi yudxnë' bönni' na' gyalj yöj lahuë'

13 Ni'r gulachë́'ë bönni' na' zi'al nachúl lahuë', guluschinë' lë' lauquë' bönni' gdau' fariseo.
14 Le nac dza la'y quequë' cati' benë' Jesús gúna'dau' na', len bsaljë' yöj lahuë' bönni' na' zi'al nachúl lahuë',
15 qui lë ni na' gulanabnë' lë' leyúbl bönni' gdau' fariseo na' nacx guc gyalj yöj lahuë'. Lë' gudxë' lequë':
—Budxíë' gúna'dau' yöj lahua', ati' yajtiba' lei len rlé'ida'.
16 Ni'r glu'ë didza' la'quë' bönni' gdau' fariseo na', ta'në́':
—Cutu naquë' queë' Dios bönni' na', le curún chi'ë dza la'y.
Yela'quë' ta'në́':
—¿Naru' huactsa bönni' dul-la' gunë' yugu' yöl-la' huac runë' bönni' na'?
Cni guc, gularujë' chopl.
17 Leyúbl gulanabnë' bönni' na' zi'al nachúl lahuë', ta'në́':
—¿Bizxa rnau' li' queë' bönni' na', bsaljë' yöj lau'?
Lë' rnë':
—Naquë' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios.
18 Cutu gulayejlë'ë bönni' judío uná bë' na' guljë' nachultë lahuë' bönni' na', len gyalj yöj lahuë', cati' gululidzrë' xuz xnë'ë bönni' na' gyalj yöj lahuë',
19 len gulanabnë' lequë', ta'në́':
—¿Naru' naquë' zxi'nli' bönni' ni, rnali' guljë' nachultë lahuë'? ¿Nacxcz nac rlé'inë' na'a?
20 Gulubi'ë didza' xuz xnë'ë na', të' lequë':
—Nőzitu' naquë' zxi'ntu' bönni' ni, len guljë' nachultë lahuë',
21 san nacx guc, rlé'inë' na'a, cutu nőzitu', len nuzxa na' bsalj yöj lahuë', cutu nőzitu'. Gul-náb-në' lë', le chnaquë' bönni' chnac. Lëczë' quíxjö'ë.
22 Cni gulanë́' xuz xnë'ë bönni' na' zi'al nachúl lahuë', le tádxinë' yugu' bönni' judío uná bë', le chglun xtídza'quë' bönni' judío na' chqui' nu bönni' si' lu në'ë

naquë' Cristo Jesús, tsaz lubijë' bönni' na' lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío.
23 Qui lë ni na' gulanë́' xuz xnë'ë: “Gul-náb-në' lë', le chnaquë' bönni' chnac.”
24 Ni'r gululidzë' leyúbl bönni' na' zi'al nachúl lahuë' bönni' judío uná bë', ati' të' lë':
—Ni'a queë' Xanru' Dios gdixjö' le nacz. Netu' ráquibé'itu' naquë' bönni' dul-la' bönni' na'.
25 Ni'r bubi'ë didza', rnë':
—Chqui' naquë' bönni' dul-la' cutu nözda'. Tu le nözda'. Zi'al nachúl lahua', ati' na'a rlé'ida'.
26 Gulanabnë' lë' leyúbl, ta'në́':
—¿Bizxa benë' quiu'? ¿Nacx benë' bsaljë' yöj lau'?
27 Bubi'ë didza', rë' lequë':
—Chgudxcza' lbi'ili', san cutu gú'nili' si' lu na'li' xtidza'a. ¿Bizx quië na' rë́'nili' yőnili' leyúbl? ¿Naru' rë́'nili' ta'li' ca' Lë'?
28 Ni'r gululídz zi'ë lë', ta'në́':
—Li' da'u Lë', san netu' da'tu' Moisés.
29 Netu' nőzitu' bë́'lenë' Moisés didza' Dios, san ca nac queë' bönni' ni, cutu nőzitu' nuzxa caz bsöla' Lë'.
30 Ni'r bubi'ë didza' bönni' na', rë' lequë':
—Lë ni run ga rubanda'. Lbi'ili' cutu nőzili' nuzxa bsöla' bönni' ni, ati' Lë' bsaljë' yöj lahua'.
31 Nőziru' cutu ryönnë' yugu' bönni' dul-la' Dios, san chqui' rej ladxë'ë Dios bönni' len runë' ca rë'nnë' Lë', bönni' ni, Dios ryönnë' lë'.
32 Dza ni'të cutu ryön nu gna chqui' nu bönni' bsaljë' yöj lahuë' bönni' guljë' nachultë lahuë'.
33 La'naru' cunaquë' queë' Dios bönni' ni, cutu bi gac gunë'.
34 Ni'r gulubi'ë didza', të' lë':
—Ca gulju' nac bë' nabagu'u dul-la'. ¿Ati' li' rusë́ditsanu' netu'?
Ni'r gulubijë' lë' ni'l.

Nup nacgac chul nit

35 Byönnë' Jesús ca glunë' bönni' judío uná bë', gulubijë' bönni' na' zi'al nachúl lahuë'. Cati' budzaguë' lë', gudxë' lë':
—¿I réjlë'u Zxi'në' Dios?
36 Bubi'ë didza' lë', rë' Jesús:
—¿Nuzxa na', Xan, quië tséjlë'a Lë'?
37 Jesús rë' lë':
—Chblé'inu' Lë', ati' neda' ni ruí'lena' li' didza', naca' Zxi'në' Dios.
38 Ni'r bönni' na', gyalj yöj lahuë', gyij ladxë'ë Jesús, len rë' Lë':
—Xan, réjlë'a Li'.
39 Jesús rnë':
—Quië cuequi xbeyda' bunách bida' yödzlyú ni, quië lule'i nup nachúl nanitgac, len lac ca nu nachúl lahui nup taqui ta'le'i.
40 Cati' gulayönnë' didza' ni bönni' gdau' fariseo na' nacuá'lenë' Jesús, ni'r të' Lë':
—¿Naru' nachúl naníttsatu'?
41 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—La'naru' nachúlz yöj lauli', cutu gbága'li' dul-la'. Na'a rnali': “Rlé'itu'.” Qui lë ni na' nabága'li' dul-la'.

10

Runë' lsaqui' Jesús qui li'aj quecba' bö'cu' zxila'

1 Gnë' ca' Jesús:
—Le nactë rëpa' lbi'ili': Nu bönni' curyazië' zaca' ga nu ryaz li'aj quecba' bö'cu' zxila', san tsazië' zaca' ga yubl, bönni' ni naquë' gban len rbanczë'.
2 Nu bönni' ryazië' zaca' ga nu ryaz naquë' bönni' run chí'igaczë'-ba' bö'cu' zxila' na'.
3 Quië tsazië' bönni' ni, rsalj nu zoa run chi'i ga nu ryaz, ati' ta'yőniba' chi'ë bö'cu' zxila' na' len tu'únbë'ba'-në'. Lë' rulidzë'-ba' qui queëba' ca lëcba' len rubijë'-ba' yugu' bö'cu' zxila' na'.
4 Cati' chnubijë'-ba' yúgu'tëba' bö'cu' zxila' náquicba' queë', rajnörë' laucba', ati' bö'cu' zxila' na' rajnaucba' lë', le tu'únbë'ba' chi'ë.
5 Bönni' yubl cutu tsajnaucba' lë', san luzxúndjiba' lë', le cutu núnbë'cba' chi'iquë' bönni' yubl.
6 Le run lsaqui' ni gudxë' lequë' Jesús, san cutu gulayéjni'në' lë na' rë' lequë'.

Naquë' Jesús ca bönni' run chi'ë-ba' bö'cu' zxila'

7 Ni'r rë' lequë' leyúbl Jesús, rnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili': Neda' naca' ca tu ga ta'yazba' bö'cu' zxila'.
8 Chgulalé'ë zian bönni' gulané' nacquë' Cristo, san yúgu'të bönni' na' guladxinë' zi'al ca neda', nacquë' gban len ta'banczë', ati' cutu guluzé nagcba' lequë' bö'cu' zxila' na'.
9 Neda' naca' ca tu ga nu ryaz. Núti'tëz bönni' tszlenë' neda', ulé' bönni' na', len gaquë' ca tuba' bö'cu' zxila' ryazba' len rurujba', len rdzőliba' le ráguba'.
10 'Za'zë' gban quië cuanë'-ba' len gdöddë'-ba' len usnitië'-ba'. Neda' bida' quië gata' yöl-la' na'bán gdu quegac bunách nacgac ca bö'cu' zxila' quia', len gata' gdu quequë' yöl-la' na'bán gdu na'.
11 Neda' run chí'igaca' bunách quia' ca runë' bönni', lu yöl-la' dxi'i ladxi' queë' run chi'ë-ba' bö'cu' zxila'. Bönni' cni run chi'ë-ba' bö'cu' zxila' zoaczë' udödë' yöl-la' na'bán queë' ni'a quecba' bö'cu' zxila' queë'.
12 Bönni' nazxjë' run chi'ë-ba' bö'cu' zxila', cati' rlé'inë' za'ba' bö'cu' zuga' snia', ruca'në'-ba' bö'cu' zxila' na', len ruzxundjë', ati' ráguya'aba' yugu' bö'cu' zxila' na' bö'cu' zuga' snia' na' len ruslasba' lecba'. Cni runë' bönni' na' run chi'ë-ba' bö'cu' zxila' le cunaquë' gdu nu run chi'i-ba' bö'cu' zxila', ati' cutu náquicba' queëczë' bö'cu' zxila' na'.
13 Ruzxundjë' bönni' nazxjë' na' le run chi'ë-ba' bö'cu' zxila' na' quië si'zë' dumí len cutu rui' ladxë'ë-ba' bö'cu' zxila' na'.
14-15 'Neda' naca' bönni', lu yöl-la' dxi'i ladxi' quia' run chí'igaca'-ba' bö'cu' zxila'. Ca na' nunbë'ë neda' Xuza', ati' neda' núnbë'a-në' Xuza', lëzca' cni núnbë'gaca' bunách quia' nacgac ca bö'cu' zxila' quia', len rudöda' yöl-la' na'bán quia' ni'a quecba' bö'cu' zxila' na', ati' bö'cu' zxila' na' náquicba' quia' núnbë'cba' neda'.
16 Lëzca' nacua'ba' quia' yelá'gacrba' bö'cu' zxila' cunababcba' ni. Lëzca' lecba' ral-la' tsajxí'gaca'-ba'. Lecba' luzé nagcba' chi'a, len lacba' tuz len yezíca'rba' bö'cu' zxila' quia', ati' néda'cza' gun chí'igaca'-ba'.
17 'Qui lë ni na' nadxi'inë' neda' Xuza', le rudöda' yöl-la' na'bán quia', gu'a latj nu gdödi neda', ati' uzi'a lei leyúbl, ubana' lu yöl-la' gut.
18 Nutu nu bönni' sáqui'në' gdöddë' neda' san néda'cza' rudöda' yöl-la' na'bán quia', gatia'. Dë lu na'a udöda' lei, len dë lu na'a uzi'a lei leyúbl. Cni nac le gna bé'inë' neda' Xuza'.

19 Cati' gulayönnë' didza' ni bönni' judío, leyúbl gularujë' chopl ca táquinë' queë'.
20 Zianë' ta'nő':
—Yu'u Lë' bö' xöhui', len nachixi icjë'. ¿Bizx quië ruző nagli' Lë'?
21 Yela'quë' ta'nő':
—Cutu ca' ru'ë cni didza' bönni' yu'u lë' bö' xöhui'. ¿Naru' huactsa bö' xöhui' usálj yöj lauquë' bönni' nachúl lauquë'?

Tu'zóë' Jesús tsla'l bönni' judío uná bë'

22 Rac beo' ziag len nac dza na' tunë' lni yödz Jerusalén, tu'spanë' ca gulagu'ë lu në'ë Dios gdau' quequë'.
23 Rdë' Jesús ra' gdau' ga nac nchil qui, nazí' lei Nchil Queë' Salomón.
24 Gulagu'ë Jesús li'aj bönni' judío uná bë' len të' Lë':
—¿Batxcz usanu' runu' ga rö'tu' baguí'i? Chqui' nacu' li' Cristo, ca nacz gdixjöi' netu'.
25 Jesús rë' lequë':
—Chgudxcza' lbi'ili', san cutu réjlë'li' neda'. Nacgac bë' nu naca' yugu' dxin runa' le dë lu na'a uláz queë' Xuza'.
26 Lbi'ili' cutu réjlë'li' neda', le cutu nabáblenli' nup nacgac bö'cu' zxila' quia', ca na' chgudxcza' lbi'ili'.
27 Ta'yőniba' chi'a bö'cu' zxila' quia', len tu'únbë'ba' neda', ati' neda' núnbë'gaca'-ba', ati' rdjáclenba' neda'.
28 Neda' runödzja' quecba' yöl-la' na'bán gdu, ati' cutu ca' la'nitba', ati' nutu nu saqui' ubíj lecba' lu na'a neda'.
29 Bennë' quia' lecba' Xuza' Dios, ati' Lë' náptërë' yöl-la' huac ca yúgu'të bunách, ati' nutu nu saqui' ubíj lecba' lu në'ë Xuza'.
30 Neda' len Dios Xuz, tuz nactu'.
31 Leyúbl guluguel-lë'ë guiöj luladxë' Jesús bönni' judío uná bë' na'.
32 Jesús rë' lequë':
—Zian le nac dxi'a bena' lauli' le dë lu na'a uláz queë' Xuza'. ¿Ni'a qui bizxal dxin dxi'a ni uládxi'li' neda' guiöj?
33 Gulubi'ë didza' bönni' judío uná bë' na', të' Lë':
—Ni'a qui dxin dxi'a cutu uládxi'tu' li' guiöj, san le curnéu' dxi'a queë' Dios, le nacu' li' bunáchz, len run cuinu' Dios.
34 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Naru' cu nayúj lu guich lu zxba queëli' ca gnë' Dios, rna: "Neda' rnia': Nacli' yugu' dios"?
35 Nőziczru' tsaz nayújcz le nayúj lu guich la'y. Lu guich la'y na' rui' laquë' dios, bönni' ni' bő'lenë' lequë' didza' Dios.
36 Dios bubijë' neda' quizi queë' len bsölë'ë neda' yödzlyú ni. ¿Naru' rnátsali' quia': "Li' cutu rneu' dxi'a queë' Dios", le gnia': Zxi'në' Dios naca'?
37 Chqui' cutu runa' dxin budödë' lu na'a Xuza' Dios, cutu ral-la' tséjlë'li' neda'.
38 Chqui' runa' dxin budödë' lu na'a Dios, zal-la' cutu réjlë'li' néda'cza', gul-tsejlë' le nacgac bë' dxin na' runa', quië gáquibe'ili' naquë' tuz len neda' Dios Xuz, ati' neda' ca' naca' tuz len Xuza'.
39 Leyúbl gulazú gulabö'ë la'zönë' Jesús, san Lë' bulő' lu na'quë'.
40 Ni'r gyijë' Jesús leyúbl yetslá'a yegu Jordán, ga ni' zí'atël buquilë' bunách nis Juan, ati' buga'në' ni' Jesús.
41 Guladxín ga zoë' Jesús bunách zian, ta'ná:
—Le nactë cutu benë' Juan nitú yöl-la' huac zxön, san yúgu'të le gnë' Juan na' ca ral-la' gac queë' bönni' ni, gdutë li nac.

42 Qui lë ni na' gulayejlë'ë Jesús bönni' zian ga na' zoë'.

11

Le guc cati' gutië' Lázaro

1 Dza ni' ré'inë' Lázaro, bönni' Betania, le nac ladzcnu María len Marta. Nacnu Marta zxilnu María.
2 Nacnu María na' ngul zanë' Lázaro, bönni' na' ré'inë', len nacnu ca' ngul na' glu'nu le rla' zxix ni'ë Xanru', len buzxinu ni'ë len guitsa' icjnu.
3 Gulasőla'nu ngul zanë' Lázaro na' nu yjödx Jesús, gna:
—Xan, byutsca', ré'inë' Lázaro, bönni' na' nadxi'inu'-në'.
4 Cati' byönnë' didza' ni Jesús, gudxë' nup nacuá' ni', rnë':
—Guidzhuő' ni cutu nac le gdödi lë' tsaz, san nac quië gla' lahui yöl-la' yení' queë' Dios, ati' ni'a qui guidzhuő' ni gla' lahui ca' yöl-la' yení' quia' neda', Zxi'në' Dios.
5 Jesús nadxi'inë'-nu Marta, len ngul zxilnu Marta na', len Lázaro na'.
6 Zal-la' nadxi'inë' lequë' Jesús, cati' byönnë' ré'inë' Lázaro, yechóp dza ca' buga'në' ga na' zoë'.
7 Cati' bza'a chop dza na', gudxë' yugu' bönni' usőd queë' Jesús, rnë':
—Huayejru' leyúbl luyú Judea.
8 Ni'r të' Lë' bönni' usőd queë', ta'nő':
—Bönni' Usëdi, zi'a gulazú gulabö'ë luladxë' Li' guiöj bönni' judío uná bë' ni'. ¿Naru' huayejtsu' ni' leyúbl?
9 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Zoacz chinnu hora lahui' dza. Nu bönni' rdë' lahui' dza, cutu tsajchégu'ë, le rlé'inë', le zoalen lë' yení' zoa yödzlyú ni.
10 Chqui' rdë' chdzö'l bönni', rajchégu'ë, le cutu zoalen lë' yení'.
11 Cati' budx bë'ë didza' ni Jesús, ni'r gudxë' lequë':
—Rasië' Lázaro, böchi' lza'ru', ati' tsija' neda', tsajspana'-në'.
12 Ni'r të' Lë' bönni' usőd queë', ta'nő':
—Xan, chqui' rasië', huöaquë'.
13 Gnë' cni Jesús le chgutië' Lázaro, san lequë' táquinë' gnë': “Raszë' Lázaro.”
14 Ni'r gudxë' lequë' yalj lulu Jesús, gnë':
—Chgutië' Lázaro.
15 Rudzijda' le cutu zoa' ni', le gac na'a tu le uzi'li' xbey, le gun ga tséjlë'li' neda'. Huayejru' na'a ga na' dë' Lázaro.
16 Ni'r gudxë' yezíca'rë' bönni' usőd queë' Jesús Tomás, bönni' na' tu'ë lë', Bönni' Cuach, rnë':
—Huayejru' ca' rë'u, gátlenru'-në'.

Naquë' Jesús Nu ruspán nup chnatgac, lenca' Nu nabániru'

17-19 Dë gal-la'z ga dë Jerusalén yödz Betania na', nac ca rza'ru' tu hóratëz. Qui lë ni na' chguladxinë' zian bönni' judío ga na' nacua'nu Marta len María, tu'huí' zxönë' lecnu le gutië' bönni' zancnu. Cati' bdxinë' ni' Jesús, byönnë' chguc tap dza yu'ë yeru ba Lázaro na'.
20 Cati' byőninu didza' Marta, zë'ë Jesús, ni'r brujnu yu'u, yajtsagnu Lë', san María buga'nnu yu'u na'.
21 Marta na' rënu Jesús:
—Xan, la'naru' zu' ni, cutu gatië' bönni' zana'.
22 Lëzca' na'a, nözda' yúgu'të le gnabu' lahuë' Dios, Dios gunnë' quiu'.
23 Jesús rë'-nu:
—Ubanë' bönni' zanu'.

24 Marta rënu Lë':
—Nözda' ubanë' cati' gdxin dza udx cati' lubán nup chnatgac.
25 Ni'r Jesús rë'-nu:
—Naccza' neda' Nu ruspán nup chnatgac lenca' Nu nabánigac bunách. Nu tsejlë' neda', zal-la' gat nu na', ubáncz,
26 ati' yúgu'të bönni' nabanquë' len ta'yejlë'ë neda', cutu ca' latië' tsaz. ¿I réjlë'u lë ni?
27 Marta rënu Lë':
—Ja, Xan. Réjlë'a nacu' Li' Cristo, Zxi'në' Dios, Bönni' na' gzxi' lu në'ë Dios gsölë'ë yödzlyú ni.

Rbödxë' Jesús le ruhui'ni ladxë'ë ni'a quecnu ngul zanë' Lázaro

28 Cati' budx bë'nu didza' ni Marta na', böajnu yu'u, yajlidznu María, zxilnu, len bagachi'z rënu lënu:
—Bönni' Usëdi zoë' ni, rulidzë' li'.
29 Cati' byőninu didza' ni María, la' gyástënu, zeajnu ga na' zoë' Jesús.
30 Cutu ryaznë' Jesús la' yödzdau' na', san zoazë' ga na' yajtsagnu Lë' Marta.
31 Cati' gulalé'inë'-nu María na' gyasnu len jarélu'nu brujnu bönni' judío na' nacuá'lenë'-nu ga nac lu yu'u len tu'huí' zxönë'-nu, ni'r glauquë'-nu, ta'nő':
—Huayeajnu ra' yeru ba tsajchödxnu ni'.
32 Ni'r bdxinnu María ga na' zoë' Jesús. Cati' blé'inu Lë', byéchunu xni'ë, rënu Lë':
—Xan, la'naru' zu' ni, cutu gatië' bönni' zana'.
33 Cati' blé'inë' Jesús rbödxnu, len ta'bödxë' ca' bönni' judío na' dzagquë'-nu, ni'r bui'nnë' len gnëtsca ladxë'ë.
34 Rnë':
—¿Gazx bucáchi'li'-në'?
Të' Lë':
—Gda uyú'.
35 Grödxë' Jesús.
36 Ni'r gulanő' bönni' judío na', ta'nő':
—Gul-yutsca' tscáti'ga nadxi'inë' lë'.
37 La'quë' ta'nő':
—Benë' ga rlé'inë' bönni' na' zi'al nachúl lahuë' bönni' ni. ¿Naru' cu guctsa gunë' ga cu gatië' Lázaro?

Rubanë' Lázaro lu yöl-la' gut

38 Leyúbl gnëtsca ladxë'ë Jesús, ati' bdxinë' ra' yeru ba na'. Ba na' nac tu yeru nadj lë'i gui'a guiöj, ati' da' tu guiöj blag nuséyj ga nu ryaz lei.
39 Gudxë' nup nacuá' ni' Jesús, rnë':
—Gul-cúa guiöj ni.
Ni'r Marta, ngul zanë' bönni' nat na', rënu Lë':
—Xan, chrlë'ë zgut le chguc tap dza natië'.
40 Jesús rë'-nu:
—¿Naru' clëg chgudxcza' li' chqui' réjlë'u, hualé'inu' yöl-la' yení' queë' Dios?
41 Ni'r gulagűë' guiöj blag na' nuséyj ga nu ryaz yeru ba ga na' yu'ë bönni' nat na'. Buyúë' Jesús zaca' luzxbál, rnë':
—Xuza', xclenu', rëpa' Li', le ryönnu' neda'.
42 Neda' nözda' ryőntecznu' neda', san ru'a didza' ni quië luzí' xbey bunách zian ni len la'yejlë' Li' na' nasölu'u neda'.
43 Cati' budx bë'ë didza' ni Jesús, zidzj bulidzë', rnë':
—Lázaro, burúj nil.

44 Burujë' bönni' nat na' lu yeru ba, naröligacr ni'a në'ë yugu' lári'dau', len
nagachi' ca' lahuë' yetú lári'dau'. Ni'r Jesús rë' lequë':
—Gul-lí lari' na' naröli ni'a në'ë len gul-gu'ë latj së'ë.

Tun xtidzë'ë judío uná bë' ludöddë' Jesús

45 Ni'r gulayejlë'ë Jesús zian bönni' judío na' yjáclenë' tsazxőn María len
gulalé'inë' lë na' benë' Jesús.
46 La'quë' yjaquë' ga nacu'ë bönni' gdau' fariseo len gulaguíxjöi'në' lequë'
ca na' benë' Jesús.
47 Ni'r guludúblenë' tsazxőn bönni' gdau' ta'bequi xbey yugu' bönni' gdau'
fariseo na', len yugu' bxuz uná bë', ta'nő':
—¿Nacxcz gunru'? Runë' bönni' ni zian yöl-la' huac zxön.
48 Chqui' güi'zru'-në' latj gunë' ca ni runczë', la'yejlë' Lë' yúgu'të bunách, ati'
udjaquë' ni bönni' Roma, duquindjquë' gdau' la'y queëru', len yödz queëru'.
49 Ni'r bë'ë didza' Caifás, bxuz blau iz na', len dzaguë' lequë', rë' lequë':
—Lbi'ili' cutu bi nőzili',
50 len cutu ráquibe'ili' run bayúdx gatië' tuë' bönni' ni'a quegac bunách, cui
nit gdu yödz.
51 Clëg racz queë' bë'ë didza' ni, san le naquë' bxuz blau iz na', qui lë ni
na' bë'ë didza' uláz queë' Dios ca ral-la' gatië' Jesús ni'a quegac bunách yödz
na'.
52 Gatië' Jesús, clëgz ni'a qui yödz na', san gatië' ca' quië utubë' zxi'në' Dios
náslasquë', quië lacquë' tuz.
53 Cni guc, la' dza na'z glun xtídza'quë' ludöddë' Jesús.
54 Qui lë ni na' cutur gdë' Jesús yalj lulu gap nacuá' bunách judío, san
buző'ë ni', zijë' tu latj gal-la' ga nac latj ca'z, ati' bdxinë' yödz Efraín, ga ni'
buga'në', ati' dzagquë' Lë' bönni' usőd queë'.
55 Dza na' chza' gal-la' Lni PAscua quequë' bönni' judío cati' tu'spanë' ca
benë' Dios, bubijë' luyú Egipto bunách queë'. Gularúj bunách zian yugu'
yödz ni', ati' gulabenë', zjaquë' Jerusalén cati' zi'a gdxin lni na' quië tsajpá'
cuinquë' ca nac qui gdau'.
56 Tu'guiljë' Jesús bönni' na' nacu'ë Jerusalén, len cati' ni' nacu'ë nchil gdau',
gulanabi lza'quë' tuë' yetúë', ta'nő':
—¿Bizxa rsáca'li'? ¿Huidtsë' lni, o cutu guidë'?
57 Chgulaná bë'ë yugu' bxuz uná bë' len yugu' bönni' gdau' fariseo chqui'
nu nözi ga zoë' Jesús, ral-la' dudixjöi' lequë' quië gac tsajxönquë' Lë'.

12

María rgu'nu ni'ë Jesús le rla' zxix

1 Cati' ni' naga'ngac yexóp dza gdxin Lni Pascua cati' tu'spanë' ca benë'
Dios, bubijë' luyú Egipto bunách queë', ni'r bdxinë' Jesús lu yödz Betania, ga
na' zoë' Lázaro, bönni' na' gutië' len bubanë' lu yöl-la' gut.
2 Ni' gulagu'ë tu güi'i huagu gahuë' Jesús. Glu'nu le lahuë' María, ati'
nutsë'ë Lázaro ladj bönni' rő'lenquë' Jesús tahuë'.
3 Ni'r gdél-la'nu María ca tu guia le rla' zxix qui yöj susén las gdu, le
záqui'tsqui, len glu'nu lei ni'ë Jesús. Buzxinu ni'ë len guitsa' icjnu. Gdutë
lu yu'u na' gze bö' zxix.
4 Ni'r bë'ë didza' bönni' usőd queë' Jesús, lë' Judas Iscariote, zxi'në' tu bönni'
lë' Simón, len naquë' bönni' na' udödë' Jesús lu na'quë' bönni' gdau', rnë':
5 —¿Bizx quië cugda'u le rla' zxix na' le zaca' lazxjru' qui tu iz, ati' huac nu
quis dumí na' quegac bunách yechi'?

6 Gnë' cni, clëg le rui' ladxë'ë bunách yechi', san le naquë' gban, len lëczë' nu'ë bzud dumí quequë', len rubíjlanë' dumí na' tu'chijë' lu bzud na'.
7 Ni'r Jesús rë' lë':
—Bë'-nu latj, le nac lë ni bennu tu le nabá'a quië dza ggacha'a.
8 La'cuá'lentecz lbi'ili' bunách yechi', san neda' cutu ugá'ntecza' ga zoali'.

Tun xtídza'quë' bönni' judío uná bë' ludöddë' Lázaro

9 Cati' gulayönnë' zoë' Jesús Betania, guladxinë' ni' zian bönni' judío, clëgz le zoë' ni' Jesús, san lëzca' le të'nnë' la'lé'inë' Lázaro, bönni' na' buspanë' lë' Jesús lu yöl-la' gut.
10 Ni'r glun xtídza'quë' bxuz uná bë', ludöddë' ca' Lázaro,
11 le ta'yejlë'ë Jesús len chnulá'alenquë' bxuz uná bë' na' zian bönni' judío ni'a queë' Lázaro na'.

Len ba zxön ryazië' Jesús Jerusalén

12 Guladxín Jerusalén bunách zian dza Lni Pascua, ati' dza buróp na' ta'yönnë' zë'ë Jesús ni'.
13 Ni'r gulaguitsjë' zin len gularujë' zajxí'gal-la'quë' Jesús, ati' glu'ë zidzj didza', ta'nő':
—Yöl-la' ba Dios. Yöl-la' ba Bönni' ni zë'ë uláz queë' Xanru', gna bé'inë' bunách Israel.
14 Bdzölnë'-ba' tuba' búrrodau' Jesús, ati' gdxië'-ba' ca na' nayúj lu guich la'y, rna:
15 Cutu gádxili', lbi'ili', zoali' yödz Sión.
Gul-yutsca', zë'ë Bönni' gna bé'inë' lbi'ili'.
Dxië'-ba' tuba' búrrodau'.
16 Cati' ni' zi'a guc lë ni, cutu gulayéjni'në' bönni' usőd queë' Jesús, san gdöd ni', cati' bubanë' Jesús lu yöl-la' gut, buëpë' yehua' yubá queë', ni'r yajneycnë' lë ni nayúj lu guich la'y ca ral-la' gac queë', ati' guc cni queë' lë ni.
17 Lëzca' glunë' lna' lau queë' Jesús bönni' na' gulacuá'lenë' Lë' cati' ni' bulidzë' Lázaro, yu'ë yeru ba, len buspanë' lë' lu yöl-la' gut.
18 Qui lë ni na' ca' gularujë' bönni' yajxí'gal-la'quë' Jesús, le gulayönnë' ca nac yöl-la' huac ni benë' Lë'.
19 Ni'r gulanő' la' légaczë' bönni' gdau' fariseo, ta'nő':
—Chnac bë' cutu bi sáqui'ru' gunru'. Gul-yú ca da'gac Lë' yúgu'të bunách.

Tu'guiljë' Jesús bönni' gza'a

20 Dzagquë' nup na' guladxín Jerusalén dza Lni Pascua na' la'quë' bönni' gza'a quië la'yíj ládxi'quë' Dios.
21 Yajtsagquë' Felipe, bönni' Betsaida qui luyú Galilea, yugu' bönni' gza'a na', ati' gláta'yuë' lahuë', ta'nő':
—Bönni', rő'nitu' glé'itu'-në' Jesús.
22 Gyijë' Felipe na', yjödxë' ca' Andrés. Ni'r Andrés len Felipe na' glë' ca' Jesús.
23 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Chzoa gdxin dza gatia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, huöja' xlatja' yehua' yubá.
24 Le nactë rëpa' lbi'ili': Ugá'n leyz tu xseydau' chqui' cutu ggachi' luyú len udx qui. Chqui' udx qui xseydau' na', ati' glen, szxőnitër unődzj.
25 Nu bönni' rui' ládxi'tsquë' yöl-la' na'bán queë', unitië' lei, le gatië' tsaz bönni' na'. Nu bönni' cutu rui' ladxë'ë yöl-la' na'bán dë queë' yödzlyú ni gun chi'ë lei ga gdxinr dza gata' yöl-la' na'bán gdu queë'.

26 Chqui' rë'nnë' bönni' gunë' xchina', ral-la' të'ë neda' bönni' na', ati' ga ni' tsajsóa' neda', ni' tsajsóë' ca' bönni' na' runë' xchina'. Chqui' runë' xchina' bönni', gunë' ba la'n bönni' na' Xuza' Dios.

Rguíxjö'ë Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

27 Gnë' ca' Jesús:
—Na'a rö'tsca' baguí'i neda'. ¿Nacx gnatsa'? ¿Naru' gnia': Xuza', buslá neda' lu le ral-la' gac quia' na'a? Qui lë ni na' bida', quië gua' glena' le ral-la' gac quia' na'a.
28 Xuza', ben ga gla' lahui yöl-la' yení' quiu'.
Ni'r byön chi'i Nu rui' didza' yehua' yubá, rna:
—Chbena' ga nalá' lahui yöl-la' yení' quia', ati' leyúbl guna' ga gla' lahui yöl-la' yení' quia' na'.
29 Gulayöni chi'i ni bunách zian nacuá' ni', ati' ta'ná:
—Gziu' na' gnë.
Yela'gac bunách na' ta'ná:
—Bë'lenë' Lë' didza' gbaz la'y queë' Dios.
30 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—Byön chi'i ni, clëg quië uzi'a xbey neda', san quië uzi'li' xbey lbi'ili'.
31 Chbdxin dza cuequi xbeynë' bunách yödzlyú ni Dios. Na'a chu'në' Dios ni'l tu' xöhui' rna be'i bunách yödzlyú ni.
32 Na'a, chqui' luchisë' neda' xtsa' bönni' ludöddë' neda', guna' ga ludúb quia' yúgu'të bunách.
33 Didza' ni bë'ë Jesús nac bë' nac gatië'.
34 Të Jesús bunách zian na', ta'ná:
—Netu' byőnitu' nup gululáb le rna bë' zxba queë' Dios, lë na' rna: "Sóateczë' Cristo." ¿Nacxcz nac, rnau' Li': "Run bayúdx Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, luchisë' Lë' xtsa'"? ¿Nuzxa na' Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách?
35 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Yetú chi'idau'z sóalena' lbi'ili' neda', naca' yení' queëli'. Gul-tá tsal ni zóalena' lbi'ili' len dë queëli' yení', cui gchul nitli'. Nu bönni' rdë' ga chul xöhui' cutu nöznë' gazx zijë'.
36 Tsal ni zóalena' lbi'ili' neda', naca' yení' queëli'. Gul-tsejlë' neda' naca' yení' queëli' quië glé'ili' yení' na' nac gdu.
Cati' budx bë'ë didza' ni Jesús, yhuöjë' yajcachi' lahuë' lauquë'.

Le run nigui bunách judío, cui la'yejlë' Jesús

37 Zal-la' benë' Jesús zian yöl-la' huac lauquë', cutu gulayejlë'ë Lë'.
38 Cni guc quië butság lë na' buzujë' lu guich Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë':
Xan, ¿nuzxa caz gyejlë' didza' bë'tu'?
¿Nuzxa caz bului'inë' lei Xanru' yöl-la' huac queë'?
39 Cni guc, cutu guc la'yejlë'ë Jesús. Guc ca na' gnë' ca' Isaías:
40 Dios benë' ga gulachúl gulanitië',
Ati' guc zid ládxi'dau'quë'
Cui la'lé'inë' len yöj lauquë',
Len cui la'yéjni'në' lu icj ládxi'dau'quë'.
Cutu luhuöaquë' quia' quië úngaca'-në'.
41 Bë'ë didza' ni Isaías le blé'inë' yöl-la' yení' queë' Cristo, len bë'ë didza' ca nac queë' Lë'.
42 Zal-la' rac cni, gulayejlë' Jesús bunách zian, len ga bdxintë gulayejlë'ë Lë' la'quë' bönni' uná bë', san le tádxinë' yugu' bönni' gdau' fariseo, cutu glunë'

lna' lau queë' yalj lulu, cui lubijë' lequë' tsaz ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios.
43 Cni glunë' le tunrë' zxön le tun lequë' ba la'n bunách ca le runë' lequë' ba la'n Dios.

Didza' bë'ë Jesús lun ga grugu quegac bunách cuta'yejlë'

44 Bë'ë zidzj didza' Jesús, rnë':
—Nu bönni' rejlë'ë neda', clëg neda'z rejlë'ë, san rejlë'ë ca' Xuza' nasölë'ë neda'.
45 Lëzca' cni, nu bönni' rlé'inë' neda', rlé'inë' ca' Xuza' nasölë'ë neda'.
46 Neda' naca' yení' len bida' yödzlyú ni, cui luga'në' ga chul xöhui' yúgu'të bönni' la'yejlë'ë neda'.
47 Chqui' ryönnë' xtidza'a bönni' len cutu runë' lei ba la'n, clëg neda' gchuga' queë' bönni' na', le bida' ni, clëg quië gchuga' quegac bunách yödzlyú ni, san quië uslá' bunách yödzlyú ni.
48 Nu bönni' ruzóë' neda' tsla'l len cutu rzi' lu në'ë xtidza'a, chzoa le gchugu queë' bönni' na'. Didza' na' chbé'lena' lbi'ili' nac tu le gchugu queë' bönni' na' dza udx.
49 Cni nac, ru'a didza', clëg racz quia', san gudxë' neda' Xuza' nasölë'ë neda' le ral-la' gnia', lenca' ca ral-la' gu'a didza'.
50 Nözda' gna bë'ë cni Dios quië gata' quegac bunách yöl-la' na'bán gdu. Cni nac, didza' na' ru'a, ru'a didza' ca na' chgudxczë' neda' Xuza'.

13

Jesús rguibë' ní'aquë' bönni' usé̋d queë'

1 Ni' nac dza zi'a gdxin Lni Pascua cati' tu'spanë' ca benë' Dios, bubijë' luyú Egipto bunách queë'. Nözcznë' Jesús chbdxin dza queë' gatië', cati' ral-la' uzé̋'ë yödzlyú ni, huöjë' ga zoë' Xuzë'. Ca na' nadxi'inë' bunách queë' nacuá' yödzlyú ni, na'a nadxi'inë' lequë' ga gdxintë gatië' uláz quequë'.
2 Chnagú'u yöl-la' Judas Iscariote, zxi'në' tu bönni' lë' Simón, Satanás tu' xöhui', quië udödë' Jesús lu na'gac nup ludödi Lë'.
3 Nözcznë' Jesús ca nac, brujë' ga zoë' Dios, len huöjë' ca' ga na' zoë' Dios, ati' chnudödë' lu në'ë Lë' Dios Xuzë' gdutë yöl-la' uná bë' queë'.
4 Qui lë ni na', cati' ni' tahuë', gyasë' Jesús len gduë' lari' rxoa yenë'. Gdel-lë'ë tu lari' ruzxini na'ru' le bdë'ë lë'ë.
5 Ni'r gdë'ë nis lu zxiga' guia, ati' gzu lahuë' rguibë' ní'aquë' bönni' usé̋d queë', len ruzxinë' ní'aquë' len lari' na' da' lë'ë.
6 Cati' bdxinë' ga rö'ë Simón Pedro, Pedro na' rë' Lë':
—Xan, ¿naru' Li' quibtsu' ni'a?
7 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Lë ni runa', cutu réjni'nu' na'a, san huadzéy tséjni'nu'.
8 Ni'r Pedro rë' Lë':
—Cutu quibczu' Li' ni'a.
Jesús rë' lë':
—Chqui' neda' cutu quiba' li', cutu ca' sáqui'nu' gunu' neda' tsazxő̋n.
9 Ni'r Simón Pedro rë' Lë':
—Xan, clëgz ni'a quibu', san quibu' ca' na'a len icja'.
10 Jesús rë' lë':
—Nu nayár, ní'azë' run bayúdx tsar, le nacczë' dxi'a gdutë', ati' lbi'ili' nacli' dxi'a, san clëg yúgu'tëli'.
11 Gnë' cni Jesús: “Clëg yúgu'tëli' nacli' dxi'a”, le nözcznë' nulquë' na' udödë' Lë'.

12 Gdöd gdibë' ní'aquë' Jesús, buguel-lë'ë lari' na' buxóa yenë'. Bubö'ë ga
tahuë', ati' rë' lequë':
—¿I réjni'li' lë na' zi'a bena' queëli'?
13 Lbi'ili' rui'li' la' "Bönni' Usëdi", lenca' "Xan". Dxi'a nac ca rnali', le cni
naca'.
14 Na'a, chqui' neda' naca' Xanli' len Bönni' Usëdi queëli', ati' gdiba' ní'ali',
lëzca' cni ral-la' gunli' lbi'ili', quibli' ni'a lza'li' tuli' yetuli'.
15 Tu le bului'ida' lbi'ili' quië gunli' lbi'ili' ca na' bena' neda'.
16 Le nactë rëpa' lbi'ili': Cutu náctërë' blau ca xanë' bönni' huen dxin, ati'
bönni' gbaz cutu náctërë' blau ca nu nasöla' lë'.
17 Chqui' réjni'li' yúgu'të lë ni, bica' ba lbi'ili' chqui' gunli' cni.
18 Didza' ni ru'a cutu rëpa' yúgu'tëli'. Nözczda' nup gröcza' neda', san run
bayúdx utság lë na' nayúj lu guich la'y, rna: "Nu rágulen neda' tsazxőn, nu ni
tá'baga' neda'."
19 Na'a rguíxjöi'da' lbi'ili' zi'al ca gac, quië cati' gac cni, tséjlë'li' zoacza'
neda'.
20 Le nactë rëpa' lbi'ili': Nu bönni' gunë' ba la'n gbaz gsöla'a neda', neda'
ca' gunë' ba la'n, ati' nu bönni' gunë' neda' ba la'n, gunë' ca' ba la'n Xuza',
nasölë'ë neda'.

Rguíxjö'ë Jesús ca gunë' Judas, udödë' Lë'

21 Cati' budx bë'ë didza' ni Jesús, bui'nnë' ati' yalj lulu gnë':
—Le nactë rëpa' lbi'ili': Tu bönni' nutsë'ë ladjli' udödë' neda'.
22 Ni'r guluyú lau lza'quë' tuë' yetúë' bönni' usőd queë' len gulabö'tsquë'
baguí'i ta'náb ládxi'quë' nuzxa qui na' gnë' cni Jesús.
23 Tuë' bönni' usőd queë' Jesús, bönni' na' Jesús nadxi'inë' lë', zoë' cuit lë'ë.
24 Simón Pedro bulá' bului'izë' bönni' ni quië gnabnë' Jesús nuzxa qui na'
gnë' cni.
25 Ni'r bönni' na' zoë' cuit lë'ë Jesús rë' Lë':
—Xan, ¿nuzxa na' ru'u didza' qui?
26 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Naquë' bönni' na' gu'a-në' yöt xtil nabís.
Ni'r buspisë' yöt xtil na', len bë'ë queë' Judas Iscariote, zxi'në' bönni' lë'
Simón.
27 Gdöd gdahuë' yöt xtil na' Judas, gyaz icj ládxi'dau'huë' Satanás tu' xöhui'.
Ni'r Jesús rë' lë':
—Lë na' gunu', yjentë na'a.
28 Cutu ta'yéjni'në' bizx quië na' gudxë' lë' cni Jesús yezíca'rë' bönni' usőd
queë' rö'quë' tahuë'.
29 Le nu'ë Judas bzud dumí quequë', táquinë' la'quë' gudxë' lë' Jesús: "Yajxí'
le gáguru' lni", o gnë': "Bë' lati' quegac bunách yechi'."
30 Cati' budx gdahuë' yöt xtil na', len ni' nac chdzö'l, la' brujtë' Judas.

Tu zxba cub

31 Cati' chbrujë' Judas na', ni'r gnë' Jesús:
—Na'a chzoa gla' lahui yöl-la' yení' quia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu
Bunách, len gla' lahui ca' yöl-la' yení' queë' Dios.
32 Chqui' gla' lahui yöl-la' yení' queë' Dios ni'a quia' neda', Zxi'në', lëzca'
Lëczë' Dios gunë' ga gla' lahui yöl-la' yení' quia' neda', Zxi'në', len la' guntë'
cni.
33 Zxí'na'dau', yetú chi'z zóalena' lbi'ili'. Uguiljli' neda', ati' ca na'
chgúdxgaca'-në' bönni' judío, lëzca' cni rëpa' lbi'ili' na'a: Ga na' tsija' neda',
cutu gac guidli' racz queëli'.

34 Tu zxba cub rna bé'ida' lbi'ili' le rna cni: “Gul-dxí'i lza'li' tuli' yetuli'”. Ca
na' neda' nadxi'ida' lbi'ili', lëzca' cni ral-la' gdxi'ili' lza'li' tuli' yetuli'.
35 Chqui' huadxí'i lza'li' tuli' yetuli', láquibe'i yúgu'të bunách da'li' neda'.

Rnë' Jesús gnë' Pedro cutu nunbë'ë Lë'

36 Ni'r gnabnë' Jesús Simón Pedro, rnë':
—Xan, ¿gazxcz tsiju'?
Bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Ga na' tsija' neda', cutu gac sá'lenu' neda' na'a, san huadzéy guidu' ga
tsija' neda'.
37 Pedro rë' Lë':
—Xan, ¿bizx quië cutu gac sá'lena' Li' na'a? Chzoa' udöda' yöl-la' na'bán
quia', gatia' le nadxi'ida' Li'.
38 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—¿Naru' udödu' yöl-la' na'bán quiu' le nadxi'inu' neda'? Le nactë rëpa' li',
tsonn lzu tá'bagu'u, gnau' cutu núnbë'u neda' zi'al ca cödxba' zxi'n druz.

14

Naquë' Jesús nöz tséjlenru' gdxinru' ga zoë' Dios Xuz

1 Rnë' Jesús:
—Cutu gchixi icj ládxi'dau'li'. Gul-tsejlë' Dios, len gul-tsejlë' ca' neda'.
2 Lu yu'u lidxë' Xuza' latj zian nacuá'. La'naru' cu nac cni, neda' chgudxcza'
lbi'ili'. Tsija' na'a, tsajpá'a queëli' latj ga tsajsoali'.
3 Chqui' huayija' len tsajpá'a queëli' latj ga tsajsoali', huöda' leyúbl, uchë'a
lbi'ili' latj quia', quië ga na' tsajsóa' neda', ni' tsajsoali' ca' lbi'ili'.
4 Nőziczli' ga ni' tsija', len núnbë'li' ca' nöz.
5 Tomás rë' Lë':
—Xan, cutu nőzitu' gazx na' tsiju'. ¿Nacxcz gac gúnbë'tu' nöz?
6 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Neda' naccza' nöz, len naca' ca' le nac gdutë li, len naca' ca' Nu nabánigac
bunách. Ni'a quia' neda'z gac nu gdxin ga zoë' Dios Xuz.
7 La'naru' núnbë'li' neda', Xuza' ca' núnbë'li'-në'. Na'a, núnbë'li'-në' len
chblé'ili'-në'.
8 Ni'r Felipe rë' Lë':
—Xan, buluí'i netu' Xuzu', ati' nactë queëtu'.
9 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Felipe, xtsey chguc zóalena' lbi'ili'. ¿Naru' cu núnbë'tsu' neda'? Nu bönni'
rlé'inë' neda', rlé'inë' ca' Xuza'. ¿Rnatsu': “Buluí'i netu' Xuzu'”?
10 ¿Naru' cu réjlë'u zóalencza'-në' Xuza', ati' Xuza' zóalenczë' neda'? Yugu'
didza' ni ruí'lena' lbi'ili', clëg racz quia' ru'a didza' ni, san Xuza' zóalenczë'
neda', Lëczë' runë' dxin ni.
11 Gul-tsejlë' neda', zóalencza'-në' Xuza', ati' Xuza' zóalenczë' neda'. Chqui'
cugác gunli' cni, gul-tsejlë' neda' ni'a quegac dxin ni runa'.
12 Le nactë rëpa' lbi'ili': Yugu' dxin ni runa' neda', lëzca' cni gunë' bönni'
na' rejlë'ë neda', ati' le zxöntër ca' gunë' bönni' na' le huöja' ga zoë' Dios Xuz.
13 Yúgu'të le gnabli' lahuë' Dios Xuz len ugunli' dxin la' neda', neda' guna'
lë na' gnabli', quië ulu'a lahui yöl-la' yení' zxön queë' Dios Xuz neda', Zxi'në'.
14 Bíti'tëz bi gnabli' len ugunli' dxin la' neda', neda' guna' lei.

Gsölë'ë Dios Bö' La'y Jesús, dusóalenë' bunách queë'

15 Rnë' ca' Jesús:
—Chqui' nadxi'ili' neda', gul-gún le rëpa' lbi'ili',

16 ati' neda' gáta'yua' lahuë' Dios Xuz, ati' Lë' gsölë'ë queëli' Nu yubl Nu
gaclen lbi'ili', Nu hui' zxön lbi'ili', len sóalentecz lbi'ili'. Nu ni nac Dios Bö'
La'y, Nu rui' didza' gdutë li.
17 Cutu gac luzí' xbë' Lë' bunách yödzlyú ni, le cutu gac la'lé'inë' Lë' len
cutu gac lunbë'ë Lë', san zóalenczë' lbi'ili', ati' soë' lu icj ládxi'dau'li'.
18 Cutu uca'na' lbi'ili' ca yugu' bi'i uzëbdau'. Huöda' dusóalena' lbi'ili'.
19 Yetú chi'idau'z cutur la'le'i neda' bunách yödzlyú ni, san lbi'ili' ulé'ili'
neda'. Le zoacza' nabana' neda', lbi'ili' ca', tsaz soali' gbanli'.
20 Dza ni'r cati' dusóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y na', gnőziczli' zóalencza'-në'
Xuza' Dios, ati' lbi'ili' zóalenli' neda', ati' neda' ca' zóalencza' lbi'ili'.
21 Nu bönni' rzi' lu në'ë xtidza'a len runë' ca rna, nac bë' nadxi'inë'
neda' bönni' na'. Xuza' Dios gdxi'inë' bönni' na' nadxi'inë' neda', ati' neda'
gdxi'ida'-në' bönni' na' len uluí' lahua' lahuë'.
22 Judas rë' lë', san clëg Judas Iscariote, rnë':
—Xan, ¿nacxcz gac uluí' lau' lautu' netu', len cutu uluí' lau' laugac bunách
yödzlyú?
23 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Gunë' ca rna xtidza'a bönni' nadxi'inë' neda', ati' Xuza' Dios gdxi'inë'
bönni' na', ati' guidtu' dusóalentu'-në' bönni' na' lu icj ládxi'dau'huë'.
24 Cutu runë' ca rna xtidza'a bönni' cunadxi'inë' neda'. Didza' na' byőnili'
bë'a neda', clëgz quia' na', san nac queë' Dios Xuz nasölë'ë neda'.
25 'Rëpcza' lbi'ili' yugu' lë ni tsal ni zóalena' lbi'ili',
26 san gáclenë' lbi'ili' len hui' zxönë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, Nu na' gsölë'ë queëli'
Xuza' Dios le ugunli' dxin la' neda'. Usëdnë' lbi'ili' yúgu'të, len usë́'ë ládxi'li'
ca nac yúgu'të didza' na' chgudxa' lbi'ili'.
27 'Ruca'na' queëli' le cuequi dxi ládxi'li'. Runna' queëli' le rö' dxi ladxi' quia'.
Le rö' dxi ladxi' na' runna' queëli' cutu nac ca le tunn queëli' bunách yödzlyú
ni. Cutu gchixi icj ládxi'dau'li', len cutu gadxi gdzőbili'.
28 Chbyőnili' ca na' chgudxa' lbi'ili': Huöja', ati' huöda' dusóalena' lbi'ili'.
La'naru' nadxi'ili' neda', udzíjili' cati' ni' gudxa' lbi'ili' huöja' ga zoë' Dios Xuz,
le náctërë' blau Dios ca neda'.
29 Na'a, chgudxa' lbi'ili' zi'al ca zi'a gac, quië cati' gac cni, tséjlë'li' neda'.
30-31 'Cutur güí'lena' lbi'ili' didza' zian, le za' tu' xöhui', nu rna be'i bunách
yödzlyú ni. Zal-la' cutu bi dë lu në'i bi gun quia' neda', cni ral-la' gac quië
láquibe'i bunách yödzlyú ni nadxi'ida'-në' Dios Xuz, len runa' ca na' chgudxë'
neda' guna'. Gul-tsás, uza'ru' ni.

15

Ca nac qui lba uva len zxuza' në'i lba na'

1 Lëzca' cni gudxë' lequë' Jesús:
—Naca' neda' ca tu lba uva le nac gdu, ati' Xuza' naquë' ca bönni' guz gu'n
run chi'ë lba na'.
2 Ugűë' yúgu'të zxuza' në'i lba na' naca' neda', le cutu bi ta'bía, ati' uchi'ë
yúgu'të zxuza' në'i na' ta'bía, quië la'bía yelati'.
3 Lbi'ili' chnacli' dxi'a ni'a qui didza' na' chgudxa' lbi'ili'.
4 Gul-da'tecz neda', ca na' neda' dá'tecza' ca' lbi'ili'. Ca nac qui zxuza' në'i
lba na', cutu gac bi cuia racz qui, chqui' cuda'tecz lba na', lëzca' cni nac
queëli', cutu bi gac gunli' chqui' cutu tá'teczli' neda'.
5 'Naca' neda' ca lba na', ati' lbi'ili' nacli' ca zxuza' në'i. Nu bönni' dá'teczë'
neda', ca na' neda' dá'tecza' lë', bönni' ni naquë' ca zxuza' në'i lba na' rbia
szxöni, le chqui' nulá'alenli' neda', cutu bi gac gunli'.

6 Nu bönni' cu dá'teczë' neda', gac queë' ca rac quegac zxuza' në'i lba na'
cunacgac dxi'a, ta'ru'në' zxuza' në'i na' ati' la'bídx. Cati' chnabidxgac zxuza'
në'i na', lutubë' leygac len la'gu'ë leygac lu gui', ati' tséguigac.

7 'Chqui' tá'teczli' neda', len gunli' ca rna xtidza'a, huac gnabli' bi gué'nili',
ati' neda' guna' lë na' gnabli'.
8 Gunli' ba la'n Xuza' Dios cati' gunli' xchinë', gacli' ca zxuza' në'i lba na'
ta'bía, len cni gac bë' nacli' gdu bönni' ta'dé'ë neda'.
9 Ca na' nadxi'inë' neda' Dios Xuz, lëzca' cni nadxi'ida' lbi'ili'. Gul-guntecz
ca ral-la' gunë' bönni' nadxi'ida'-në'.
10 Chqui' gunli' ca rëpa' lbi'ili', gunli' ca ral-la' gunë' bönni' nadxi'ida'-në', ca
na' neda' ca' runa' ca chgudxë' neda' Xuza' Dios guna', len rúntecza' le rdzag
ladxë'ë Dios nadxi'inë' neda'.
11 'Yugu' didza' ni rëpa' lbi'ili' quië udzíjilenli' tsazxőn neda' len gac gdu ca
na' udzíjili'.
12 Lë ni nac le rëpa' lbi'ili' gunli'. "Gul-dxí'i lza'li' tuli' yetuli', ca na' neda'
ca' nadxi'ida' lbi'ili'."
13 Cutu gac gdxi'irnë' lzë'ë bönni' ca nu udőd yöl-la' na'bán qui, gatië' bönni'
na' quië gáclenë' yugu' böchi' lzë'ë le nadxi'inë' lequë'.
14 Lbi'ili' nacli' böchi' lza'a chqui' gunli' ca na' chgudxa' lbi'ili' gunli'.
15 Cutur gnia' queëli' nacli' huen dxin quia', le cutu nöznë' bönni' huen dxin
nac gunë' xanë'. Neda' chgnia' queëli' nacli' böchi' lza'a, le chbena' ga nőzili'
yúgu'të le chgudxë' neda' Xuza' guna'.
16 Clëg lbi'ili' gröli' neda', san neda' gröcza' lbi'ili', len buzóa' lbi'ili' quië
tseajli' bi tsjenli', ca na' tun zxuza' në'i lba na' ta'bía szxöni, ati' uga'ntecz
lë na' gunli'. Cni gac, gunnë' queëli' Xuza' Dios yúgu'të le gnabli' lahuë' len
ugunli' dxin la' neda'.
17 Lë ni nac le rëpa' lbi'ili' gunli': "Gul-dxí'i lza'li' tuli' yetuli'."

Tu'zóa tsla'l Jesús len nup da'gac Lë' bunách yödzlyú

18 Gnë' ca' Jesús:

—Chqui' tu'zóa lbi'ili' tsla'l bunách yödzlyú ni, nőzili' chguluzóë' neda' tsla'l
zi'al ca tu'zóë' lbi'ili' tsla'l na'a.
19 La'naru' nacli' tuz len bunách yödzlyú ni, huala'dxí'i lbi'ili' bunách
yödzlyú ni ca na' ta'dxí'i lza'gac, san tu'zóa lbi'ili' tsla'l bunách yödzlyú ni le
cunacli' tuz len leygac, le gröcza' lbi'ili' neda', len bubija' lbi'ili' ladj bunách
yödzlyú ni.
20 Gul-tsajnéy didza' na' chgudxa' lbi'ili', gnia': "Cutu náctërë' blau bönni'
huen dxin ca xanë'." Chqui' gulabía ládxi'gac neda' bunách, la'bía ládxi'gac
ca' lbi'ili'. Chqui' nacuá' nup tun ca rna xtidza'a, lun ca' ca rna xtídza'li' lbi'ili'.
21 Yúgu'të lë ni lun queëli' bunách le da'li' neda', le cutu núnbë'gac Dios Xuz
nasölë'ë neda'.
22 'La'naru' cu bida', len la'naru' cu bé'lena' lequë' didza', cutu la'baguë'ë
dul-la', san na'a le bida' ni, cutu bi zoa bi la'né' qui dul-la' nabága'quë' le ubíj
lequë' dxi'a.
23 Nu bönni' ruzóë' neda' tsla'l, ruzóë' ca' tsla'l Xuza' Dios.
24 La'naru' cu bena' yugu' yöl-la' huac ga nacu'ë, yugu' le nutu nu ben ca
glac, cutu la'baguë'ë dul-la'. Na'a, gulalé'inë' yugu' lë na' bena', ati' tu'zóë'
neda' tsla'l len tu'zóë' ca' tsla'l Xuza'.
25 Cni rac, quië utság ca rna xtidzë'ë Dios, le nazí' lu na'quë', rna: "Tu'zóë'
neda' tsla'l len cutu zoa bizx queë."

26 'Cati' gdxinë' ni Dios Bö' La'y, Nu rui' didza' gdutë li, len Nu gaclen lbi'ili'
len hui' zxön lbi'ili', Nu na' gsöla'a queëli' uláz queë' Dios Xuz, Nu ni gun lna'
lau quia' neda'.
27 Lbi'ili' ca' gunli' lna' lau quia', le zóalenczli' neda' tsazxőn dza ni'të.

16

1 'Yugu' didza' ni chgudxa' lbi'ili', cui gac chop ládxi'li'.
2 Tsaz lubijë' lbi'ili' ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' gdxin
dza cati' nu bönni' gdöddë' lbi'ili' gáquinë' dxin queë' Dios runë'.
3 Cni lunë', le cunúnbë'quë' Dios Xuz, len le cunúnbë'quë' neda'.
4 Rëpa' lbi'ili' yugu' didza' ni, quië cati' gdxin dza na', tsajneyli' didza' ni
chgudxcza' lbi'ili'.

Le gunë' Dios Bö' La'y

Gnë' ca' Jesús:
—Yugu' didza' ni cutu gudxa' lbi'ili' dza ni'të, le ni' zóalencza' lbi'ili'.
5 Na'a huöja', tsajsóalena'-në' Dios Xuz, nasölë'ë neda', ati' cutu gnábili' neda'
nituli' lbi'ili', cugnali': "¿Gazx tsiju'?"
6 Na'a, le rëpa' lbi'ili' yugu' didza' ni, rsëbi ládxi'li'.
7 Neda' rëpa' lbi'ili' le nac gdutë li. Dxi'ar gac queëli' huöja', le chqui'
cuhuöja', cutu dusóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, Nu na' gaclen lbi'ili' len hui'
zxön lbi'ili', san chqui' huöja', gsöla'a-në', dusóalenë' lbi'ili'.
8 Cati' guidë' Lë', gunë' ga láquibe'i bunách yödzlyú ni nabága'gac dul-la',
len cutu núnbë'gac le nac tsahui', ati' gchuguë' quequë' Dios.
9 Nabága'quë' dul-la' le cuta'yejlë'ë neda'.
10 Cutu núnbë'quë' le nac tsahui' le ludöddë' neda', huöja' ga zoë' Dios Xuz,
Nu nac tsahui', ati' cutur la'lé'inë' neda'.
11 Gchuguë' quequë' Dios le chbchuguë' qui tu' xöhui' nu rna be'i bunách
yödzlyú ni.
12 'Yela'gac zian didza' rë'nda' güí'lena' lbi'ili', san cutu gac tséjni'li' na'a.
13 Cati' guidë' Dios Bö' La'y, Nu rui' didza' gdutë li, Lë' usëdnë' lbi'ili' yúgu'të
le nac gdutë li na', le cutu gu'ë didza' racz queë', san gu'ë yúgu'të didza' na'
yönnë' ru'ë Xuza', len gunë' ga gnőzili' yúgu'të le ral-la' gac.
14 Lë' gunë' neda' ba la'n, le si'ë le naqui quia', len gunë' ga gnőzili' lei.
15 Yúgu'të le naqui queë' Dios Xuz naqui quia'. Qui lë ni na' gnia' si'ë le
naqui quia', len gunë' ga gnőzili' lei.

Yöl-la' rsëbi ladxi' huöac yöl-la' rudziji

16 Gnë' ca' Jesús:
—Yetú chi'idau'z len cutur glé'ili' neda', ati' yetú chi'idau'z ca' ulé'ili' neda',
le huöja' ga zoë' Dios Xuz.
17 Ni'r të lza'quë' tuë' yetúë' bönni' usőd queë', ta'nő':
—¿Bizxa rna didza' ni rë' rë'u? Rnë': "Yetú chi'idau'z, len cutur glé'ili' neda',
ati' yetú chi'idau'z ca' ulé'ili' neda', len nac le huöja' ga zoë' Dios Xuz."
18 Ni'r gulanő':
—¿Bizxa caz rë'ni gna didza' ni, gnë': "Yetú chi'idau'z"? Cutu réjni'tu' didza'
ni ru'ë.
19 Ráquibe'inë' Jesús të'nnë' la'nabnë' Lë', ati' rë' lequë':
—¿Naru' rnabitsa lza'li' ca nac qui didza' na' bë'a, gnia': Yetú chi'idau'z, len
cutur glé'ili' neda', ati' yetú chi'idau'z ca' ulé'ili' neda'?

20 Le nactë rëpa' lbi'ili': Cödxli' len gsëbi ládxi'li', san bunách yödzlyú ni
ludziji cati' ludöddë' neda'. Ni'r zal-la' gsëbi ládxi'li', huöac yöl-la' rudziji
yöl-la' rsëbi ladxi' queëli' cati' ulé'ili' neda'.
21 Tu ngul cati' chzoa soabi' bi'idau' queënu, rzaca' rgui'nu, le chbdxin dza
queënu, san cati' chzoabi' tubi' bi'i bőnni'dau' queënu, cutur rajneynu lë na'
butsagnu, le rudzíjinu le chguljbi' tubi' bi'i bőnni'dau' yödzlyú ni.
22 Lëzca' cni rac queëli', rsëbi ládxi'li' na'a, san huöda' duyúa' lbi'ili', ati' ni'r
udziji ládxi'li', ati' cutu sáqui'në' bönni' ugűë' yöl-la' rudziji queëli' na'.
23 'Dza ni'r cutu bi gnábili' neda'. Le nactë rëpa' lbi'ili': Yúgu'të le gnabli'
lahuë' Dios Xuz, len ugunli' dxin la' neda', Lë' gunnë' queëli'.
24 Ga rdxintë na'a dza cutu rugunli' dxin la' neda' cati' bi rnábili'-në' Dios
Xuz. Gul-náb cni, ati' gdél-li'li' lë na' gnabli', quië gac gdu yöl-la' rudziji
queëli'.

Ruxicjë' Jesucristo lu le rac yödzlyú ni

25 Gnë' ca' Jesús:
—Yugu' lë na' chbé'lena' lbi'ili' didza' bena' lsaqui'. Huadxín dza cati' cutur
güí'lena' lbi'ili' didza' le runa' lsaqui', san yalj lulu güí'lena' lbi'ili' didza' ca
nac queë' Dios Xuz.
26-27 Dza na' gnabli' lahuë' Dios len ugunli' dxin la' neda', ati' rëpa' lbi'ili',
cutu gun bayúdx gáta'yua' lahuë' Dios Xuz uláz queëli', le nadxi'inë' lbi'ili'
Lëczë' Dios Xuz. Nadxi'inë' lbi'ili' le nadxi'ili' neda' len réjlë'li' bruja' ga zoë'
Dios.
28 Bruja' ga zoë' Dios Xuz, len bdxina' yödzlyú ni. Yetú ca', uca'na' yödzlyú
ni, ati' huöja' ga zoë' Dios Xuz.
29 Ni'r glë' Lë' bönni' usé'd queë', ta'né':
—Na'a ru'u didza' yalj lulu, len cutur runu' lsaqui'.
30 Na'a ráquibe'itu' nözcznu' Li' yúgu'të len cutu run bayúdx nu bi gnabi
yudxi Li', le rguíxjöi'nu' netu' le zi'a gnabtu'. Qui lë ni na' réjlë'tu' bruju' ga
zoë' Dios.
31 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':
—¿Naru' réjlë'tsali' neda' na'a?
32 Gul-yú, huadxín dza, len chrdxin dza na', cati' gáslasli' qui queëli', uca'nli'
neda' tuza', san cutu soa' tuza', le zóalenczë' neda' Dios Xuz.
33 Yugu' didza' ni chgudxa' lbi'ili' quië cuequi dxi ládxi'li', le nacli' quia'
neda'. Yödzlyú ni gac queëli' le usaca' zi' lbi'ili', san gul-típ ládxi'li'. Neda'
chbuxicja' lu le rac yödzlyú ni.

17

Jesús rnabnë' Dios gáclenë' nup da'gac Lë'

1 Budx bë'ë yugu' didza' ni Jesús, bchis lahuë', ruyúë' yehua' yubál, rnë':
—Dios Xuz, chbdxin dza. Ben ga gla' lahui yöl-la' yení' quia' neda', Zxi'nu',
quië gac guna' ga gla' lahui yöl-la' yení' quiu' Li'.
2 Ben cni le chnudödu' lu na'a yöl-la' uná bë' gna bé'ida' yúgu'të bunách,
len gu'a yöl-la' na'bán gdu quegac yúgu'të nup na' chbennu' quia'.
3 Lë ni nac yöl-la' na'bán gdu na', le núnbë'quë' Li', nacu' la'z dui Dios gdu,
len le núnbë'quë' ca' neda', Jesucristo, ati' Li' nasölu'u neda'.
4 'Neda' chbena' ga nalá' lahui yöl-la' yení' quiu' yödzlyú ni, len chbudx
bena' dxin na' budödu' lu na'a.
5 Na'a, Xuz, ben ga gla' lahui yöl-la' yení' napa' tsazxőn len Li', gac quia'
yöl-la' yení' na' guta' quia' tsazxőn len Li' dza ni'të zi'a gata' yödzlyú.

6 'Chbulu'a lahui le nacu' Li' lauquë' bönni' ni bennu' quia', nup na' bubiju'
ladj bunách yödzlyú. Gláquinë' quiu' bönni' ni, ati' bénngacu'-në' quia', ati'
tunë' ca rna xtidzu'u.
7 Na'a nözcnë' lu na'u Li' za'c yúgu'të lë na' bennu' quia',
8 le chbudöda' lu na'quë' didza' na' budödu' Li' lu na'a neda', ati' lequë' nazí'
lu na'quë' lei, len táquibe'inë' bruja' ga zu' Li', len ta'yejlë'ë Li' nasölu'u neda'.

9 'Neda' ráta'yua' Lau' gáclenu' lequë'. Ráta'yua' Lau', clëg gáclenu' yúgu'të
bunách yödzlyú, san gáclengacu'-në' bönni' ni chbénngacu'-në' quia', le
náquicnë' quiu'.
10 Yúgu'të nup náquigac quia' náquigac ca' quiu', ati' nup na' náquigac quiu'
náquigac ca' quia', ati' ca nacgac nup na' rului' lahui yöl-la' yení' quia'.

11 'Na'a, cutur uga'na' yödzlyú ni, san luga'në' yödzlyú yugu' bönni' ni, ati'
neda' dusóalena' Li'. Xuz La'y, len yöl-la' huac quiu' ben chi'i nup ni chbennu'
quia', quië lacquë' tuz, ca na' nacru' tuz rë'u.
12 Cati' ni' gzóalena' lequë' yödzlyú ni, ben chí'igaca'-në', buguna' dxin
yöl-la' huac na' bennu' quia'. Nup na' bennu' quia', ben chí'igaca'-në', ati'
nitúë' cutu bunitia'-në', san tuzë' bönni' na' naquë' ca zxi'n tu' xöhui', len
ral-la' nitië' tsaz, quië utság le nayúj lu guich la'y.

13 'Na'a dusóalena' Li', san tsal ni zoa' yödzlyú ni, ru'a yugu' didza' ni quië
gac gdu quequë' yöl-la' rudziji ca na' rac quia' neda' yöl-la' rudziji.
14 Neda' chbudöda' lu na'quë' xtidzu'u, ati' tu'zóa lequë' tsla'l bunách
yödzlyú ni le cunacquë' tuz len leygac, ca na' nac quia' neda', cutu naca'
tuz len bunách yödzlyú ni.
15 Ráta'yua' Lau', clëg cuacu'-në' yödzlyú ni, san gun chí'igacu'-në', cui
la'dzunë' lu na' tu' xöhui'.
16 Cutu nacquë' tuz len bunách yödzlyú ni ca na' nac quia' neda', cutu naca'
tuz len bunách yödzlyú.
17 Bubíj quizi quiu' lequë', ugunu' dxin le nac gdutë li. Le nac gdutë li na'
nac xtidzu'u.
18 Ca na' benu' Li', bsölu'u neda' ladj bunách yödzlyú ni, lëzca' cni runa'
neda', rsőla'gaca'-në' ladj bunách yödzlyú.
19 Le nadxí'igacda'-në' rudőd cuina' quiu', quië lurujë' ca' lequë' quizi quiu'
le nazí' lu na'quë' le nac gdutë li.

20 'Ráta'yua' Lau', clëg quégaczë' bönni' ni, san lëzca' quequë' bönni' ni'
la'yejlë'ë neda' ni'a qui didza' lu'ë bönni' ni.
21 Ráta'yua' Lau' gunu' ga lacquë' tuz yúgu'të', len lacquë' ca' tuz len rë'u,
ca na' nacu' Li', Xuza', nacu' tuz len neda', ati' neda' ca', naca' tuz len Li'. Cni
ral-la' lacquë' quië la'yejlë' yezica' bunách yödzlyú ni, bsőla'czu' neda' Li'.
22 Yöl-la' yení' na' bennu' quia', neda' bë'a ca' quequë', quië lacquë' tuz, ca
na' nacru' tuz rë'u.
23 Li' nacu' tuz len neda', ati' neda' gaca' tuz len lequë', quië gac gdu ca
nacquë' tuz, len cni láquibe'i yezica' bunách yödzlyú ni, bsőla'czu' neda' Li',
ati' nadxí'igacdu'-në' ca na' nadxi'inu' neda'.

24 'Xúza'dau', rë'nda' la'cuá'lenë' neda' ga na' tsajsóa' bönni' ni bénngacu'-në'
quia', quië la'lé'inë' yöl-la' yení' na' bennu' quia' le nadxi'inu' neda' dza ni'të,
cati' zi'a gunu' yödzlyú.
25 Xuza' tsahui', cutu núnbë'gac Li' bunách yödzlyú ni, san neda' núnbë'cza'
Li', ati' yugu' bönni' ni chnözcnë' bsőla'czu' neda' Li'.
26 Bena' ga nözcnë' le nacu' Li', len gunra' ca' ga la'nöznë' lë ni quië ca na'
nadxi'inu' Li' neda', lëzca' cni la'dxí'i lza'quë', ati' gaccza' ca' tuz len lequë'.

18

Ta'zönë' Jesús

1 Cati' budx bë'ë yugu' didza' ni Jesús, brujë' ni' ati' zéajlenë' yugu' bönni' usőd queë'. Gdödë' yetslá'a yegu Cedrón len bdxinë' ga ni' dë tu la' yël, ati' latj ni gyázlenë' yugu' bönni' usőd queë'.
2 Lëzca' Judas, bönni' na' udödë' Jesús, nunbë'ë la' yël na', le butubë' ni' Jesús zian lzu yugu' bönni' usőd queë'.
3 Ni'r bchë'ë Judas tu cö' bönni' rjaquë' gdil-l len yugu' bönni' ni'a na'quë' bxuz uná bë' len ni'a na'quë' bönni' gdau' fariseo, ati' yjaquë' ga ni' zoë' Jesús, nua'quë' yugu' gui' yör, len yugu' le ta'neynë'.
4 Ni'r, le nözcznë' Jesús yúgu'të le ral-la' gac queë', brujë' ga ni' zoë' len rë' lequë':
—¿Nuzxa rguiljli'?
5 Gulubi'ë didza', të' Lë':
—Jesús, bönni' Nazaret, rguiljtu'-në'.
Jesús rë' lequë':
—Néda'cza'.
Zóalenë' ca' lequë' Judas, bönni' na' rudödë' Jesús lu na'quë'.
6 Cati' Jesús gudxë' lequë': "Néda'cza'", ni'r gulubiguë'ë guzcudzu'l len guladzö'ë lyu.
7 Jesús gnabnë' lequë' leyúbl, rnë':
—¿Nuzxa rguiljli'?
Të' Lë':
—Jesús, bönni' Nazaret, rguiljtu'-në'.
8 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rnë':
—Chgudxa' lbi'ili', néda'cza'. Chqui' rguiljli' neda', gul-güí'-quë' latj tshuöjquë' bönni' ni.
9 Cni gnë' Jesús quië butság didza' na' bë'ë, gnë': "Nup ni bennu' quia', nitúë' cutu bunitia'-në'."
10 Ni'r, le nu'ë guia tuchi' Simón Pedro, gleycjë' lei, len bentë' huë' Malco, huen dxin queë' bxuz blau, bchuguë' guid naguë' yubél bönni' na'.
11 Ni'r Jesús rë' Pedro na':
—Bugú'u lidx, guia tuchi' quiu'. ¿Naru' cu ral-la' saca' qui'a lë na' chnunë' quia' Xuza'?

Rdxinë' Jesús lahuë' bxuz blau

12 Gulazönë' Jesús len glúguë'ë Lë' bönni' na' rjaquë' gdil-l len bönni' na' nacu'ë lu në'ë, lenca' yugu' bönni' ni'a na'quë' bönni' judío uná bë'.
13 Ni'r gulachő'ë Lë' zi'al lahuë' Anás, le naquë' xtau' zxi'në' Caifás, bönni' naquë' bxuz blau iz na'.
14 Naquë' Caifás bönni' na' buzéjni'në' yugu' bönni' judío uná bë', bului'inë' lequë' dxi'ar gac gatië' tuzë' bönni' len clëg nit gdutë yödz quequë'.

Rnë' Pedro: "Cutu núnbë'a-në' Jesús"

15 Yjaquë' cúdzu'lë' Jesús Simón Pedro len yetúë' bönni' usőd queë' Jesús, zajnauquë' Lë'. Bönni' usőd ni gyázlenë' Jesús lö'a qui lidx bxuz blau, le nunbë'ë lë' bxuz blau na'.
16 Buga'në' Pedro ni'l ga nu ryaz lö'a na'. Qui lë ni na' burujë' bönni' usőd na' nunbë'ë lë' bxuz blau, ati' bő'lenë'-nu didza' ngul na' run chi'inu ga nu ryaz lö'a na', len benë' ga gyazië' Pedro lö'a.
17 Ni'r rënu Pedro ngul na' run chi'inu ga nu ryaz lö'a, rnanu:
—¿Naru' cu da'u ca' li' bönni' ni?

Bubi'ë didza' Pedro, rnë':
—Clëg neda'.
18 Le run ziag, nabéquiquë' gui' yugu' bönni' huen dxin len yugu' bönni' ni'a
na'gac bunách gdau', ati' zuicnë' ra' gui' na', tu'tsë'i cuinquë'. Lëzca' zuílenë'
lequë' Pedro, rutsë'i cuinë'.

Bxuz blau rnabi yudxnë' Jesús

19 Ni'r gnabi yudxnë' Jesús bxuz blau quië gnöznë' nupx da'gac Lë' len
nacx nac le rusëdnë' bunách Jesús.
20 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Yalj lulu bé'lena' yúgu'të bunách didza'. Busédteczda' lequë' gap nac lu
yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios lenca' nchil gdau', ga ni' tu'dubë' yúgu'të
bönni' judío, len cutu bi didza' bë'a bagachi'z.
21 ¿Bizx quië rnabi yudxnu' neda'? Gnabi yudxi nup ni' gulayöni didza'
bé'lena' lequë'. Byutsca', nözcnë' didza' na' bé'lena' lequë' bönni' na'.
22 Cati' budx bë'ë didza' ni Jesús, gdapë'ë ru'ë Jesús bönni' ni'a na'gac
bunách gdau' zoë' ni', rnë':
—¿Naru' cni rubi'tsu' didza' lahuë' bxuz blau?
23 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Chqui' cugnía' dxi'a, gdixjö' bizxal didza' bë'a cunác dxi'a, len chqui' guc
dxi'a didza' bë'a, ¿bizx quië na' gdapu'u neda'?
24 Ni'r bsölë'ë Jesús náguë'ë Anás na', ati' guluschinë' Lë' lahuë' Caifás,
naquë' gdu bxuz blau.

Leyúbl rnë' Pedro: "Cutu núnbë'a-në' Jesús"

25 Cati' ni' zuinë' Pedro ra' gui' rutsë'i cuinë', glë' lë' bönni' nacu'ë ni', ta'né':
—¿Naru' cu da'u ca' li' Jesús na'?
Gdá'baguë'ë Pedro, rnë':
—Clëg neda'.
26 Zoë' ni' bönni' huen dxin queë' bxuz blau, naquë' di'a dza queë' bönni'
na' Pedro bchuguë' guid naguë', ati' bönni' huen dxin na' rë' Pedro:
—¿Naru' cu blé'iczda' li' la' yël ni', dzagu'-në' Jesús?
27 Leyúbl gdá'baguë'ë Pedro, ati' la' grődxtëba' zxi'n druz.

Rdxinë' Jesús lahuë' Pilato

28 Ni'r gulaché'ë Jesús, guluzé'ë lidxë' Caifás na', len guladxinë' yúlahui'
queë' bönni' rna bë'ë, nazí' lei Pretorio. Chza' rení' dza na' ati' cutu gulayazië'
yúlahui' na' bönni' judío, le táquinë' la'baguë'ë zxguia' chqui' la'yazië' ni', le
gun ga cugác lahuë' xtsö' Lni Pascua, lni na' tu'spanë' ca benë' Dios, bubijë'
bunách Israel luyú Egipto.
29 Ni'r brujë' Pilato, bönni' rna bë'ë na', bdxinë' ga na' nacu'ë, len rë' lequë':
—¿Bizxa ruquili'-në' bönni' ni?
30 Gulubi'ë didza', të' lë':
—La'naru' cu nu'ë dö' bönni' ni, cutu udödtu'-në' lau'.
31 Ni'r rë' lequë' Pilato, rnë':
—Lbi'iczli' gul-ché'ë, len gul-bequi xbey Lë' ca rna bë' zxba queëli'.
Të' lë' bönni' judío, ta'né':
—Cutu dë lu na'tu' nu gdőditu'.
32 Cni guc quië butság xtidzë'ë Jesús, le bë'ë nac ral-la' gatië'.
33 Ni'r buazië' yúlahui' na' Pilato, ati' bulidzë' Jesús len rë' Lë':
—¿I nacu' Li' Bönni' Rna Bé'inë' Bönni' Judío?
34 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':

—¿I racz quiu' rnau' cni, o glë li' cni bunách ca nac quia'?
35 Pilato rë' Lë':
—¿Naru' ráquitsanu' naca' judío? Guludödë' Li' lu na'a yugu' bönni' uládz quiu' len yugu' bxuz uná bë'. ¿Bizxa caz benu'?
36 Ni'r bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Rna bë'a neda', san clëg ca ta'ná bë' bunách yödzlyú ni. La'naru' rna bë'a ca ta'ná bë' bunách yödzlyú, la'dil-lë' bönni' da'quë' neda', cui lu'ë latj nu udőd neda' lu na'quë' bönni' judío. Ca rna bë'a neda' cutu nac ca ta'ná bë' bunách yödzlyú ni.
37 Ni'r Pilato rë' Lë':
—¿Nactsu' ca' bönni' rna bë'ë?
Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Naca' ca na' rnau'. Qui lë ni na' bida' ga gulja' yödzlyú ni, quië guna' lna' lau qui le nac gdutë li. Tu'zé naggac didza' ru'a yúgu'të nup ni tun le nac gdutë li.
38 Pilato rë' Lë':
—¿Bizxa na' le nac gdutë li?

Ta'chuguë' queë' Jesús gatië'

Cati' budx gnë' cni Pilato, burujë' leyúbl ga na' nacu'ë bönni' judío uná bë' na', len rë' lequë':
—Cutu bi dö' rudzölda' nu'ë bönni' ni.
39 Lbi'ili' dë tu le nalébili' runli' cati' rac Lni Pascua ni, rnabli' lahua' usana'-në' queëli' tuë' bönni' nadzunë'. ¿I rë'nili' usana'-në' queëli' Bönni' Rna Bé'inë' Bönni' Judío?
40 Ni'r glu'ë zidzj didza' leyúbl yúgu'të', ta'në':
—Clëg bönni' ni, san Barrabás usanu'-në' queëtu'.
Barrabás na' naquë' gban.

19

1 Ni'r bchë'ë Jesús Pilato, len benë' ga gulaguinë' Lë' bönni' rjaquë' gdil-l.
2 Glunë' tu bregui' zxuza' në'i yötsi' bönni' rjaquë' gdil-l, ati' guludxíë' lei icjë' Jesús, len gulugacuë' Lë' tu lari' tunn xna ca nac le tacuë' bönni' ta'ná bë'ë.
3 Ni'r gulabiguë'ë lahuë' Jesús, len të' Lë':
—Bica' bau' Li', Bönni' Rna Bé'inë' Bunách Judío.
Ni'r gulagapë'ë lau ru'ë.
4 Ni'r burujë' leyúbl Pilato, len rë' yugu' bönni' judío uná bë', rnë':
—Gul-yú, ubija'-në' lauli' ni quië gnőzili' nitú le nac dö' cutu rudzölda' nu'ë bönni' ni.
5 Ni'r brujë' Jesús, dxia icjë' bregui' zxuza' në'i yötsi' na' len nacuë' lari' tunn xna na'. Pilato rë' lequë':
—Ni zoë' bönni' ni.
6 Cati' gulalé'inë' Jesús yugu' bxuz uná bë' len yugu' bönni' ni'a na'quë', zidzj glu'ë didza', ta'në':
—Bdë'ë lë'i yag cruz. Bdë'ë lë'i yag cruz.
Pilato rë' lequë':
—Lbi'iczli' gul-ché'ë len gul-tsajdé'ë lë'i yag cruz. Neda' cutu bi dö' budzölda' nu'ë bönni' ni.
7 Ni'r bönni' judío na' të' lë':
—Dë queëtu' tu zxba, len rna bë' zxba queëtu' na' ral-la' gatië' bönni' ni le gnë' naquë' Zxi'në' Dios.
8 Cati' byönnë' didza' ni Pilato, gudxrnë'.

9 Leyúbl buazië' yúlahui' na', len rë' Jesús:
—¿Gazxtë bönni' Li'?
Cutu bi didza' bubi'ë Jesús.
10 Ni'r Pilato rë' Lë':
—¿Naru' cu ubi'itsu' didza', quíxjöi'nu' neda'? ¿Naru' cu nöznu' dë lu na'a udá'a Li' lë'i yag cruz, len dë lu na'a usana' Li'?
11 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':
—Cutu bi dë lu na'u gunu' quia' la'naru' cu nudödë' lu na'u yöl-la' uná bë' na' Dios. Qui lë ni na', bönni' na' budödë' neda' lu na'u nabága'rë' zxguia' ca li'.
12 La' ni'z rzu rbö'ë Pilato usanë' Jesús, san glu'ë zidzj didza' bönni' judío uná bë', ta'në́':
—Chqui' usanu'-në' bönni' ni, cutu rdzagu'-në' dxi'a César, bönni' rna bé'inë' gdutë yödzlyú. Nu bönni' run cuinë' bönni' rna bë'ë, rdá'baguë'ë César na'.
13 Cati' byönnë' didza' ni Pilato, gna bé'inë' nup tsajxi'gac Jesús, ati' grö'ë xlatjë' ga rbequi xbeynë', latj na' nazí' lei Lö'a Ga Zxoagac Guiöj Blag, len ca nac didza' hebreo nazí' lei Gabata.
14 La' dza na'z nac dza zi'a gdxin Lni Pascua, len nac gdu huagbídz. Ni'r gudxë' yugu' bönni' judío uná bë' na' Pilato, rnë':
—Ni zoë' bönni' rna bé'inë' lbi'ili'.
15 Glu'ë zidzj didza', ta'në́':
—Bëtië', bëtië'. Bdë'ë lë'i yag cruz.
Pilato rë' lequë':
—¿Rnábitsali' neda' udá'a-në' lë'i yag cruz bönni' rna bé'inë' lbi'ili'?
Gulubi'ë didza' bxuz uná bë', ta'në́':
—Nutur nu zoa rna be'i netu'. Tuzë' César rna bé'inë' netu'.
16 Qui lë ni na' budödë' Jesús lu na'quë' Pilato, quië tsajda'quë' Lë' lë'i yag cruz. Ni'r gulaguel-lë'ë Jesús, len gulachë́'ë Lë' ni'l.

Tu'dë́'ë Jesús lë'i yag cruz

17 Brujë' ni' Jesús, nu'ë yag cruz queë', zijë' latj nazí' lei Latj Qui Böga' Icjru', len ca nac didza' hebreo nazí' lei Gólgota.
18 Ni' guludë́'ë Jesús lë'i yag cruz, ati' guludá'lenë' Lë' tsazxŏn lë́'igac yag cruz yechopë' bönni'. Tsla'a hueaj ta'dë́'ë, ati' Jesús dë'ë gatsj lahui'l chopë' bönni' na'.
19 Bsölë'ë Pilato bönni' buzujë' lu guich tu didza' le buzóë' lë'i yag cruz icjlë' Jesús, le rna cni: “Jesús, Bönni' Nazaret, Bönni' Rna Bé'inë' Bönni' Judío.”
20 Gululabë' didza' ni zian bönni' judío, le zoa gal-la'z ra' yödz ga na' guludë́'ë Jesús lë'i yag cruz, ati' didza' na' nuzujë' lu didza' hebreo, len lu didza' griego, len lu didza' latín.
21 Të' Pilato bxuz uná bë' quequë' bönni' judío, ta'në́':
—Cutu uzuju', Bönni' Rna Bé'inë' Bönni' Judío. Bzuj cni: “Lë' gnë': Gna bé'ida' bönni' judío.”
22 Bubi'ë didza' Pilato, rë' lequë':
—Le chnuzuja', tsaz chnuzuja'.
23 Cati' budx guludë́'ë Jesús lë'i yag cruz bönni' na' rjaquë' gdil-l, gulaguel-lë'ë lari' nacuë' Jesús. Gulabijë' tapl, tu cuia hueaj guta' qui queëquë'. Gulaguel-lë'ë ca' lari' gxoa yenë' Jesús, ati' lari' na' cutu nadía, san nadúb tuz ca nadúb.
24 Ni'r bönni' na' rjaquë' gdil-l glë lza'quë' tuë' yetúë', ta'në́':
—Cutu gchúguru' lei, san dxi'ar gac uyuru' le gac bë' quië gnőziru' nuzxa gaqui qui.

Cni guc, butság ca nayúj lu guich la'y, rna:
Gulaguisië' qui queëquë' lari' nacua',
Len qui lari' quia' guluyúë' le nac bë'.
Cni glunë' bönni' na' rjaquë' gdil-l.
25 Gulacua'nu gal-la' ga na' dë'ë Jesús lë'i yag cruz xnë'ë, len ngul zxilnu
xnë'ë, len María, ngul queë' Cleofas, len María Magdalena.
26 Cati' blé'inë'-nu xnë'ë Jesús, len blé'inë' ca' ni' bönni' usőd queë' na'
nadxi'inë', gudxë'-nu xnë'ë:
—Na'a, na' zoë' zxi'nu'.
27 Ni'r gudxë' bönni' usőd queë' na':
—Na' zoanu xna'u.
La' dza ni'z benë' ga yajsoanu lidxë' bönni' usőd na'.
28 Gdöd ni, le nözcznë' Jesús yúgu'të chböa budzág lahui, len quië utság le
nayúj lu guich la'y, gnë':
—Rbidxa' nis.
29 Dë ni' tu zxiga' yudz nup zi. Ni'r bönni' na' rjaquë' gdil-l gulugui'jë' nup
zi na' tu le blul rzxup nis, ati' guluzóë' lei lahui gui, len guludő'ë lei ru'ë Jesús
quië xupë'.
30 Budx gu'ë Jesús nup zi na', gnë':
—Chnactë.
Ni'r buzőtj icjë'. Burujtë bö' nacczë', gutië'.

Runő'ë yag tuchi' cuit lë'ë Jesús bönni' rijë' gdil-l

31 Ni'r, le nac dza zi'a gdxin Lni Pascua na', len le cural-la' lugá'n nup
natgac lő'igac yag cruz cati' nac dza la'y quequë', le nac tu dza la'y zxöntë,
qui lë ni na' gláta'yuë' lahuë' Pilato bönni' judío guië' bönni' rjaquë' gdil-l
tsajtitsjquë' zxgatsjquë' bönni' da'quë' lő'igac yag cruz, len luzötjë' lequë'
lő'igac yag cruz na'.
32 Qui lë ni na' gulabiguë'ë ni' bönni' rjaquë' gdil-l, ati' gulaguitsjë' zxgatsjë'
bönni' zi'al, len lëzca' cni glunë' queë' yetúë' bönni' na' dá'lenë' Jesús lë'i yag
cruz.
33 Cati' guladxinë' ga na' dë'ë Jesús len gulalé'inë' chnatië', cutu gulaguitsjë'
zxgatsjë'.
34 Ni'r bunő'ë yag tuchi' cuit lë'ë Jesús tuë' bönni' na' rijë' gdil-l, ati' la' brujtë
rön len nis.
35 Neda', Juan, blé'ida' lë ni, len runa' lna' lau qui, ati' le runa' lna' lau nac
gdutë li. Nözczda' ru'a didza' gdutë li, quië tséjlë'li' ca' lbi'ili' ca nac queë'
Jesús.
36 Glac yugu' lë ni quië butság le nayúj lu guich la'y, rna: “Cutu gatsj nitú
dxit yu'ë.”
37 Yetú le nayúj ca' lu guich rna cni: “Luyúë' bönni' na' gulunő'ë lë' yag
tuchi'.”

Tu'cachë'ë Jesús

38 Gdöd guc yúgu'të lë ni, gyijë' José, bönni' yödz Arimatea, len dë'ë Jesús,
san bagachi'z le rádxinë' yugu' bönni' judío uná bë', ati' gnabë' lahuë' Pilato
gu'ë lë' latj u'ë Jesús. Pilato bë'ë lë' latj. Ni'r bdxinë' José ga na' dë'ë Jesús lë'i
yag cruz, ati' bu'ë Lë'.
39 Lëzca' bdxinë' ni' Nicodemo, bönni' na' gyijë' zi'al yajyúë' Jesús chdzö'l,
nu'ë tu le nutsi'i nör sla' qui mirra, len tu le rla' zxix, nac ca tu gayuá' guia.
40 Ni'r gulaguel-lë'ë Jesús José len Nicodemo na', len guluchőlinë' Lë' yugu'
lári'dau' ati' gulagu'ë lahuil lë na' nutsi'i nör sla' qui mirra len le rla' zxix,
glunë' ca nalëbcnë' tunë' bönni' judío cati' tu'cachë'ë bönni' nat.

41 Gal-la' ga na' guludë́'ë Jesús lë'i yag cruz dë tu la' yël, ati' gatsj lahui'l la'
yël na' zoa tu yeru ba cub nadj lë'i gui'a guiöj, yeru ba na' nutu nu ta'güi'në'.
42 Lu yeru ba na' gulagu'ë Jesús le dë gal-la'z yeru ba na' len le nac dza
tu'pë́'ë qui Lni Pascua bönni' judío.

20

Rubanë' Jesús lu yöl-la' gut

1 Cati' chnac zildau' dza domingo, ni' nac chul, gyeajnu María Magdalena
ra' yeru ba na', ati' blé'inu chnadúa guiöj blag na' buséyj ga nu ryaz yeru ba
na'.
2 Ni'r jarélu'nu böajnu ga zoë' Simón Pedro, dzaguë' lë' yetúë' bönni' usë́d,
bönni' na' Jesús nadxi'inë' lë', ati' rënu lequë':
—Gulubijë' Xanru' yeru ba ni', len cutu nőzitu' gazx gulagu'ë Lë'.
3 Ni'r gularujë' Pedro len yetúë' bönni' usë́d na', zjaquë' ra' yeru ba na'.
4 Tsazxőn ta'xíti'ë gropë', san yetúë' bönni' usë́d na' jarélu'rë' gxíti'ë ca
Pedro, ati' zi'al lë' bdxinë' ra' yeru ba na'.
5 Byechuë' len buyúë' lu yeru ba na', len blé'inë' yugu' lári'dau' na'
gularöli-në' Jesús, nacuá' ni', san cutu gyazië' yeru ba na'.
6 Ni'r bdxinë' Simón Pedro cúdzu'lë' yetúë' bönni' usë́d na', ati' gyazië' lë'
yeru ba na', len blé'inë' lári'dau' na' nacuá' ni'.
7 Lëzca' blé'inë' lári'dau' na' gulaxóë' icjë' Jesús, cutu dëlen yezica' lári'dau'
na', san tsla'l nudúb quizi.
8 Ni'r gyazië' ca' yetúë' bönni' usë́d na' bdxinë' zi'al ra' yeru ba na', len
blé'inë' ca na' nac, ati' gyejlë'ë didza' bë'ë Jesús.
9 Cni guc, le cutu ta'yéjni'nidë' le nayúj lu guich la'y ca run bayúdx gac queë'
Jesús, ubanë' lu yöl-la' gut.
10 Ni'r gropë' bönni' usë́d na' yhuöjquë' lidxquë'.

Ruluí' lahuë' Jesús launu María Magdalena

11 Buga'nnu María ni'l ra' yeru ba na', rbödxnu. Tsal ni' rbödxnu, byéchunu,
buyunu lu yeru ba na'.
12 Ni' blé'inu chopë' gbaz la'y queë' Dios, nácuquë' lari' chguich. Rö'quë'
ni', tuë' icjl ba na', len yetúë' xni'l ba na' ga ni' gulagu'ë Jesús.
13 Të' lënu gbaz la'y na', ta'në́':
—Nguldau', ¿bizx quië rbödxu'?
Rënu lequë':
—Le guluú'ë Xana', len cutu nözda' gazx gulagu'ë Lë'.
14 Cati' budx gnanu cni, bueycjnu len blé'inu-në' Jesús, zoë' ni', san cutu
ráquibe'inu Jesús na'.
15 Ni'r Jesús gudxë'-nu:
—Nguldau', ¿bizx quië rbödxu'? ¿Nuzxa ruguilju'?
Le ráquinu naquë' Lë' bönni' run chi'ë la' yël na', rënu Lë':
—Bönni', chqui' li' bu'u-në', gdixjöi' neda' gazx glu'u-në', ati' neda' u'a-në'.
16 Ni'r Jesús gudxë'-nu:
—María.
Ni'r bueycjnu, len lu didza' hebreo rënu Lë':
—Raboni.
Didza' ni rna: “Bönni' Usëdi quia'”.
17 Jesús rë'-nu:

—Cutu canu' neda', le cutu ruhuëpida' ga zoë' Xuza'. Na'a, gyeaj ga nacu'ë böchi' lza'a, ati' yjödx-quë': "Cni rnë' Jesús: Huëpa' ga zoë' Xuza', naquë' ca' Xuzli'. Naquë' Dios quia', len Dios queëli'."

18 Ni'r gyeajnu María Magdalena na', yajtíxjöi'nu bönni' usëd queë' Jesús chblé'inu-në' Xanru' len ca nac didza' na' gudxë'-nu.

Ruluí' lahuë' Jesús lauquë' bönni' usëd queë'

19 Cati' chgul la' dza na'z, le nac dza domingo, nudubquë' bönni' usëd queë' Jesús, ati' nayéyj yu'u ga na' nacu'ë le tádxinë' yugu' bönni' judío uná bë'. Ni'r buluí' lahuë' Jesús gatsj lahui'l ga na' nacu'ë, len rë' lequë':

—Gul-zóa dxi ládxi'li'.

20 Cati' budx gudxë' lequë' didza' ni, bului'inë' lequë' në'ë len cuit lë'ë. Ni'r tu'dzijnë' bönni' usëd na' le tu'lé'inë' Xanru'.

21 Ni'r rë' lequë' leyúbl Jesús, rnë':

—Gul-zóa dxi ládxi'li'. Ca benë' Xuza', bsölë'ë neda', lëzca' cni rsöla'a lbi'ili' tsjenli' xchina'.

22 Cati' budx gnë' cni, bulubë' lauquë' len rë' lequë':

—Gul-sí' lu na'li' Dios Bö' La'y.

23 Núti'tëz nu unít lauli', nu na' ben dul-la', chyu'u yöl-la' runít lau qui, ati' núti'tëz nu cutu unít lauli' lei, nagá'n dul-la' qui nu na' nun dul-la'.

Cutu rejlë'ë Tomás

24 Cutu zóalenë' lequë' Tomás cati' duyúë' lequë' Jesús. Naquë' Tomás tuë' bönni' chinnuë' ni', len tu'ë ca' lë' Bönni' Cuach.

25 Gdöd ni' glë' Tomás yezíca'rë' bönni' usëd na', ta'në':

—Chblé'itu'-në' Xanru'.

Tomás rë' lequë':

—Chqui' cutu glé'ida' në'ë ga bnë' bdidj, len gnë'a xbönni' na'a ga na' bnë'gac bdidj na', len gnë'a na'a cuit lë'ë ga na' bnë' yag tuchi', cutu ca' tséjlë'a.

26 Cati' chgdöd yexunu' dza, nudubquë' leyúbl lu yu'u bönni' usëd na', ati' zóalenë' lequë' Tomás na'. Zal-la' nayéyj yu'u ga na' nacu'ë, buluí' lahuë' Jesús gatsj lahui'l ga na' nacu'ë, len rë' lequë':

—Gul-zóa dxi ládxi'li'.

27 Ni'r Jesús rë' Tomás na':

—Bnë' ni xbönni' na'u, len byu na'a ni. Bnë' na'u cuit lë'a ni, len cutur gac chop ladxu'u, san gyejlë' neda'.

28 Ni'r bubi'ë didza' Tomás, rë' Lë':

—Xána'dau', len Dios quia'.

29 Jesús rë' lë':

—Tomás, le blé'inu' neda', réjlë'u. Bica' ba nup ni' la'yejlë' neda' zal-la' cutu la'le'i neda'.

Le rë'ni gun didza' nayúj lu guich ni

30 Benë' Jesús zianr ca' yöl-la' huac lauquë' bönni' usëd queë', le cunayujgac lu guich ni.

31 Yugu' lë ni nuzuja' lu guich quië tséjlë'li' naquë' Jesús Bönni' na' ru'ë Dios lë' Cristo, Zxi'në' Dios, len cati' tséjlë'li', gata' queëli' yöl-la' na'bán gdu le réjlë'li'-në'.

21

Ruluí' lahuë' Jesús lauquë' gadxë' bönni' usëd queë'

1 Gdöd guc lë ni, leyúbl buluí' lahuë' Jesús lauquë' bönni' usëd queë' ga nac ra' nis zxön qui Tiberias, ati' cni guc ca na' buluí' lahuë' lauquë'.

2 Nudubquë' Simón Pedro, len Tomás, bönni' na' tu'ë ca' lë' Bönni' Cuach, len
Natanael, bönni' yödz Caná qui luyú Galilea, len yugu' bönni' zxi'në' Zebedeo,
len yechopë' ca' bönni' usőd queë' Jesús.
3 Simón Pedro rë' lequë':
—Tsija' tsajxöna'-ba' böl.
Të' lë' yezíca'rë', ta'nő':
—Huazá'lentu' ca' li'.
Ni'r yjaquë' len gulabenë' tu lë'i bárcodau', ati' rël ni' nituba' böl cutu
gulazönë'-ba'.
4 Cati' chza' rení', yajsóë' Jesús luyú ra' nis na', san cutu táquibe'inë' Jesús
na' bönni' usőd queë'.
5 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Zxí'na'dau', ¿naru' cudeyba' lati' böl queëli'?
Gulubi'ë didza', të' Lë':
—Nituba'.
6 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Gul-chílj tsla'a yubél barco yöxj böl queëli' ati' sőngacli'-ba'.
Ni'r gulachiljë' lei, ati' cutur guc lubijë' lei, le naguíraba' böl lë'i yöxj böl na'.
7 Ni'r rë' Pedro bönni' usőd na' nadxi'inë' lë' Jesús, rnë':
—Xanru' na'.
Cati' byönnë' Simón Pedro, "Xanru' na'", böacuë' lari' gucuë', le nagűë' lei
zi'al, ati' gyazië' lu nis.
8 Guladxinë' yezíca'rë' bönni' usőd na', tu'ső'ë barco na', zuna'yjquë' yöxj
ga na' dzö'ba' böl, le cutu nac zi'tu' ga dë luyú bidx, nacz ca tu gayuá' laga'
ní'aru'.
9 Cati' guladxinë' luyú bidx na', gulalé'inë' rö' ni' gui' yal, len zxoaba' lahui
tuba' böl, len dë ca' ni' yöt.
10 Jesús rë' lequë':
—Gul-dguá'-ba' ni böl na' zi'a gzxőngacli'-ba'.
11 Grenë' Pedro lë'i barco na', gu'yjë' yöxj na' zaca' luyú bidx, nadzá'gacrba'
böl zxön, gdu tu gayuá' yu chí'inuőnba'. Zal-li naccba' böl zian, cutu bröza'
yöxj na'.
12 Ni'r Jesús rë' lequë':
—Gul-dá gáguli'.
Cutu burúguinë' gnabnë' Lë' nitúë' bönni' usőd na', cugnő': "¿Nuzxa Li'?"
Nőzgacznë' naquë' Xanru'.
13 Ni'r gbiguë'ë Jesús len gdel-lë'ë yöt na' lenca' böl na', ati' bë'ë quequë'.
14 Lë ni nac le bunn lzu buluí' lahuë' Jesús lauquë' bönni' usőd queë' gdöd
bubanë' lu yöl-la' gut.

Ruí'lenë' Simón Pedro didza' Jesús

15 Cati' budx glahuë', Jesús rë' Simón Pedro:
—Simón, zxi'në' Jonás, ¿naru' nadxi'irnu' neda' ca nadxi'icnë' neda' bönni'
ni?
Bubi'ë didza' Pedro, rë' Lë':
—Ja, Xan. Li' nözcznu' rdzag ladxa'a Li'.
Jesús rë' lë':
—Bgagu yugu' bö'cu' zxíla'dau' quia'.
16 Jesús rë' lë' le buróp lzu, rnë':
—Simón, zxi'në' Jonás, ¿naru' nadxi'inu' neda'?
Bubi'ë didza' Pedro, rë' Lë':
—Ja, Xan. Li' nözcznu' rdzag ladxa'a Li'.

Jesús rë' lë':
—Bgagu yugu' bö'cu' zxila' quia'.
17 Jesús rë' lë' le bunn lzu:
—Simón, zxi'në' Jonás, ¿ba rdzag ladxu'u neda'?
Bui'nnë' Pedro le chbunn lzu gnabi yudxnë' lë', gnë': "¿Ba rdzag ladxu'u neda'?" Bubi'ë didza' Pedro, rë' Lë':
—Xan, yúgu'të nözcznu' Li'. Nöznu' rdzag ladxa'a Li'.
Jesús rë' lë':
—Bgagu yugu' bö'cu' zxila' quia'.
18 Le nactë rëpa' li', cati' ni' nacu' ra'bandau', racz quiu' bugacu cuinu', len ca gnaz quiu' gdau'. Cati' ggulu', ulí na'u, ati' nu yubl ugacu li' lari', len gchë' li' ga ni' cutu guë'nnu' tsiju'.
19 Yugu' didza' ni bë'ë Jesús nac bë' nac gatië' Pedro, tsajtő'ë lë'i yag cruz, quië gac yöl-la' ba queë' Dios. Cati' budx gnë' cni Jesús, gnë' ca' yetú:
—Gda' neda'.

Ru'ë didza' Jesús ca gac queë' bönni' usőd na' nadxi'inë'

20 Bueycjë' Pedro len blé'inë' zajnauë' lequë' bönni' usőd na' Jesús nadxi'inë' lë'. Naquë' bönni' usőd na' grö'ë cuit lë'ë Jesús cati' ni' glahuë', len gudxë' Jesús: "Xan, ¿nuzxa na' udőd Li'?"
21 Cati' blé'inë' lë' Pedro, rë' Jesús:
—Xan, ¿bizxa gunë' bönni' ni?
22 Jesús rë' lë':
—Chqui' rë'nda' uga'në' bönni' ni ga gdxinr dza huöda', cutu ral-la' cö'u baguí'i. Gda' neda' li'.
23 Gzë didza' ni ga nacu'ë bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo. Táquinë' cutu gatië' bönni' usőd na'. Cutu gudxë' lë' Jesús cutu gatië', san cni gnë': "Chqui' rë'nda' uga'në' bönni' ni ga gdxinr dza huöda', cutu ral-la' cö'u baguí'i."
24 Bönni' usőd ni naca' neda', Juan. Runa' lna' lau quegac lë ni, len nuzuja' lu guich yugu' lë ni, ati' nőzili' nac gdutë li le runa' lna' lau.
25 Zianr ca' le benë' Jesús. Chqui' nu uzúj leygac lu guich tu tu, rsaca' quia' yödzlyú ni cutu gaqui la'cuá' guich na' ral-la' nu uzúj. Ca' gac.

LE GLUNË BÖNNI GBAZ NASÖLËË CRISTO

Le gzxi' lu në'ë Dios, gsölë'ë Dios Bö' La'y

1 Cati' buzuja' quiu' lu guich zi'al, li', Teófilo, neda', Lucas, buzuja' lu guich
yúgu'të le gzu lahuë' runë' Jesús len rusëdnë'
2 ga bdxintë dza buëpë' yehua' yubá. Cati' zi'a huëpë' yehua' yubá Jesús,
dzaguë' Lë' Dios Bö' La'y, gna bë'ë ca ral-la' lunë' gbaz queë', bönni' na' gröczë'
lequë'.
3 Gdöd gzxaca' gdi'ë Jesús, gutië'. Ni'r bubanë' len buluí' lahuë' lauquë'
gbaz queë' na'. Bului'inë' lequë' zian le glac bë' zoë' nabanë', le cugác nu
tá'baga'. Zian lzu buluí' lahuë' lauquë' gdu ca choa' dza, len bë́'lenë' lequë'
didza' ca rna bë'ë Dios.
4 Cati' ni' nacu'ë tsazxőn, gna bé'inë' lequë' culuzë́'ë Jerusalén. Gudxë'
lequë' Jesús, rnë':
—Gul-cőz ni' le gzxi' lu në'ë gsölë'ë queëli' Xuza' ca na' chgdíxjöi'czda' lbi'ili'.
5 Gnë' ca':
—Le nactë buquilë' bunách nis Juan lu nis, ati' cutu tseytsqui gac queëli'
le ruluí' yöl-la' rdil nis ni, dusóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y.

Ruhuëpë' Jesús yehua' yubá

6 Ni'r gulanabnë' Jesús bönni' ta'yejlë'ë Lë' nudubquë' ni', ta'në́':
—Xan, ¿naru' gunu' ga la'ná bë' leyúbl bunách Israel dza ni zoaru' na'a?
7 Jesús gudxë' lequë':
—Cutu naqui queëli' gnőzili' bizxa dza o bizxa dzö' gunë' Dios Xuz le nuzóë'
lu na'czë'.
8 Si'li' yöl-la' huac cati' guidë' Dios Bö' La'y dusóalenë' lbi'ili'. Ni'r gunli' lna'
lau quia' neda' lu yödz Jerusalén, len gdu luyú Judea, len luyú Samaria, len
ga gdxíntëli' gdutë yödzlyú.
9 Cati' budx bë́'lenë' lequë' didza' ni, tsal ni' tu'yuzë' ca' Lë', la' buëptë' xtsa'
ga rö' böaj le bucachi' Lë', ati' cutur gulalé'inë' Lë'.
10 Tsal ni' tu'yúë' luzxbál cati' ni' buëpë' Jesús, gululuí' lauquë' ga na' nacu'ë
chopë' gbaz la'y, nácuquë' lari' chguichdau'z.
11 Glë' lequë' chopë' ni, ta'në́':
—Bönni' Galilea, ¿bizx quië ruyuli' luzxbál? Lëczë' Jesús ni zi'a gzë'ë ga
zoali', buëpë' yehua' yubá, lëzca' cni huödë' leyúbl ca na' chblé'ili'-në' zhuöjë'
yehua' yubá.

Ta'bőë' Matías tsazië' xlatjë' Judas

12 Ni'r gulazë́'ë guí'adau' na' nazí' lei Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo, yhuöjquë'
Jerusalén. Dë gal-la'z ga dë Jerusalén guí'adau' ni, tsca nazi'quë' latj ta'zë́'ë
dza la'y queque'.
13 Cati' guludxinë' yödz ni', gulabenë' ga nac buróp cuia lu yu'u, ga ni'
ta'cu'ë Pedro len Jacobo len Juan len Andrés len Felipe len Tomás len
Bartolomé len Mateo len Jacobo, zxi'në' Alfeo, len Simón, bönni' na' rui'
ladxë'ë ladzë', len Judas, böchë'ë Jacobo.
14 Tsazxőn tu'lidzë' Dios yúgu'të bönni' ni, ati' nunquë' lequë' tsazxőn yugu'
böchë'ë Jesús, len María, xnë'ë Jesús, len yela'cnu ngul ca'.
15 La' dza na'z gzuinë' Pedro gatsj lahui'l ga nacu'ë böchi' lza'ru' na'
ta'yejlë'ë Cristo. Glac gdu ca xoplalj bunách nup nudubgac ni'.

16 Gudxë' lequë' Pedro, rnë':
—Böchi' lza'adau'. Ben bayúdx butság le nayúj lu guich la'y, ca na' gnë' zí'atël Dios Bö' La'y, le buzujë' lu guich David, ca guc queë' Judas, bönni' na' bchë'ë nup ni' gulazőn Jesús.
17 Gbáblenë' rë'u Judas na', len bénlenë' rë'u tsazxőn dxin ni.
18 Gulazi'në' tu la' yël lazxj qui dö' na' bi'ë bönni' ni. Gbixë' bröza' lë'ë Judas ni, ati' gularúj yúgu'të le dzö' lë'ë.
19 Cati' gulayöni lë ni bunách nacuá' Jerusalén, glu'ë lei la' yël na' Acéldama, tu didza' hebreo le rna lu didza' xidza': "La' Yël Qui Rön".
20 Cni guc queë' Judas, ca na' nayúj lu guich la'y nazí' lei Salmos, le rna:
Ugá'n ca'z lidxë',
Len cutu gdzöl nu soa yu'u na'.
Rna ca':
Nu yubl tsaz xlatjë'.
21-22 'Run bayúdx na'a cöru'-në' bönni' gunë' rë'u tsazxőn quië gunë' lna' lau queë' Jesús, ca guc, bubanë' lu yöl-la' gut. Ral-la' gaquë' bönni' nutsë'ë ladj bönni' ni' gulacuá'lenë' rë'u dza ni'të cati' ni' gdálenë' rë'u Xanru' Jesús, gulazú lauquë' nacuá'lenë' rë'u cati' ni' buquilë' bunách nis Juan, ga bdxintë dza buëpë' Jesús yehua' yubá, gzë'ë ga zoaru'.
23 Ni'r gululu'ë chopë', José len Matías. José na' lë' ca' Barsabás, len zoa yetú lë' Justo.
24 Ni'r gululidzë' Dios, ta'nő':
—Xantu' Dios, núnbë'czu' icj ládxi'dau'gac yúgu'të bunách. Buluí'i netu' nulquë' chopë' ni chgröczu' Li'
25 quië tsazië' lu dxin ni quië gaquë' gbaz quiu', tsazië' xlatjë' Judas, bönni' ni' bnitië' xlatjë' le benë' dul-la', ati' gyijë' xlatjczë' latj chul.
26 Ni'r guluzujë' yugu' lu guich laquë', tu queë' José len yetú queë' Matías. Gulugútsi'në' lza'gac len gulubijë' tu, ati' bruj le nayúj lë' Matías. Cni guc, gbáblenë' yechineajë' gbaz queë' Cristo Matías na'.

2

Dusóalenë' lequë' Dios Bö' La'y

1 Cati' chbdxin dza Pentecostés, tsazxőn nudubquë' yúgu'të bönni' ta'yejlë'ë Cristo.
2 Tu tsalz byön bö bruj luzxbá, byön ca ryön cati' reycj bö' bdunu', ati' byön gdutë lu yu'u ga na' rö'quë'.
3 Gululuí' lahui lauquë' lu bö'z yugu' blul gui'dau', ati' gulaguís qui queëquë', yajsóalengac lequë'.
4 Dusóalenë' yúgu'të' Dios Bö' La'y, ati' gulazú lauquë' tu'ë didza' yubl, tsca nac le bë'ë qui queëquë' Dios Bö' La'y lu'ë didza' yubl na'.
5 Nacu'ë Jerusalén dza na' bönni' judío, nacquë' bönni' ta'yíj ládxi'quë' Dios, len za'quë' narujquë' yúgu'të yödz gdu yödzlyú ni.
6 Cati' gulayönnë' bö na', guludubë' bönni' zian, ati' szxöni gulabö'ë baguí'i, le gulayönnë', ca nac xtídza'quë' qui queëquë', tu'ë didza' bönni' na' ta'yejlë'ë Cristo.
7 Gulaná' badxë' yúgu'të', len gulubannë', ta'nő':
—Gul-yutsca'. ¿Naru' clëg bönni' Galilea yúgu'të bönni' ni tu'ë didza'?
8 ¿Nacxcz nac ryőniru' tu'ë xtídza'ru' ca nac didza' rui'ru' tu turu'?
9 Rë'u ni nacru' bönni' zian yödz, bönni' narujquë'
luyú Partia,
len luyú Media,

len luyú Elam,
len luyú Mesopotamia,
len luyú Judea,
len luyú Capadocia,
len luyú Ponto,
len luyú Asia,
10 len luyú Frigia,
len luyú Panfilia,
len luyú Egipto,
len luyú África, le nacr zi'tu' ga zoa luyú Cirene.
Lëzca' nacu'ë ni bönni' yödz Roma. La'quë' nacquë' bönni' judío len yela'quë' nazí' lu na'quë' le ta'yejlë'ë Dios bönni' judío.
11 Lëzca' nacu'ë ni bönni' narujquë' Creta, len luyú Arabia. Ryőniru' tu'ë didza' rui'ru' qui queëru', ta'guíxjö'ë yugu' le zxön benë' Dios, le run ga rubániru'.
12 Cni guc, gulubannë' yúgu'të', len szxöni gulabö'ë baguí'i. Glë lza'quë' tuë' yetúë', ta'nő':
—¿Bizxa caz lë ni?
13 Gulutitjë' la'quë', ta'nő':
—Ta'zúdxinë'.

Lban benë' Pedro laugac bunách

14 Ni'r Pedro gzuílenë' yechineajë' gbaz na' nasölë'ë Cristo, ati' gzu lahuë' ru'ë zidzj didza', rë' lequë':
—Lbi'ili', bönni' Judea, len yúgu'tëli' zoali' Jerusalén. Lë ni ral-la' gnőzili'. Gul-ző nagli' le gyëpa' lbi'ili'.
15 Netu' ni cutu rzúdxitu' ca na' ráquili' lbi'ili', le ni zoaru' zi'a gal-la' xsil, ati' nutu nu rzudxi hora cni.
16 Lë ni nac le gnë' Joel, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë':
17 Cni rnë' Dios:
Lë ni le gac dza tsajséytëgac.
Gsöla'a Bö' La'y quia'
Tsajsóalenë' yúgu'të bunách.
Lui'bi' didza' uláz quia' zxi'nli', bönni' len ngul.
La'lé'ibi' bi'i ra'bán le ulu'a lahui,
Ati' la'neynë' yël bönni' gul.
18 Cati' gdxin dza ni' quisia' Bö' La'y quia'
Tsajsóalenë' huen dxin quia', bönni' len ngul,
Ati' lu'ë didza' uláz quia'.
19 Ulu'a luzxbá xtsa' le lun ga lubani bunách,
Ati' yödzlyú ulu'a le lac bë',
Rön len gui', len dzön ca böaj.
20 Gchul gbidz
Ati' gac xna beo' ca nac rön.
Cni gac cati' zi'a gdxin dza ni' chbulu'ë Dios.
Gac dza ni' ca gatga rlé'iru'.
21 Lulá yúgu'të nup ni' lulídz Lë' Xanru',
Lu yöl-la' rejlë' quequë' Lë'.
22 'Gul-ző nagli' lë ni gyëpa' lbi'ili', bönni' Israel. Dioscz benë' ba la'n ga zoali' Jesús, bönni' Nazaret. Dios bë'ë Lë' latj benë' le tun ga rubániru', yugu' yöl-la' huac, len le tac bë'. Yúgu'të lë na' benë' Dios lu në'ë Jesús, ca na' chnőziczli'.

23 Lëzca' cni, Dios bë'ë latj nu budőd Jesús lu na'li'. Cni guc, ca na' chgna
ladxë'ë Dios gunë', len ca nac le chbucözë' dza ni'të. Lbi'iczli' gzxönli'-në'
Jesús, len budödli'-në' lu na'quë' bönni' xöhui' tua'dö', bönni' guludöddë' Lë'
cati' ni' guluda'quë' Lë' lë'i yag cruz.
24 Ni'r Dioscz buspanë' Jesús na', buslő' Lë' lu yöl-la' gut, le cutu guc uga'në'
tsaz lu yöl-la' gut na'.
25 Ca nac lë ni, bë'ë didza' uláz queë' Dios David ca nac queë' Jesús, gnë':
Blé'iteczda'-në' Xanru', zoë' lahua'.
Lë' zoë' cuit lë'a yubél, rzönë' neda',
Cui gac nu bi gun quia'.
26 Qui lë ni na' budziji ladxa'a,
Ati' lu yöl-la' rudziji quia' bil-la'.
Qui lë ni na' guna' löz Lë'
Cati' gdxin dza gatia'.
27 Xantu' Dios, nözda' cutu uca'nu' neda' latj chul quegac nup natgac.
Cutu gu'u latj nit gdu ca nayá' nabana',
Naca' bönni' nadxi'icznu' Li'.
28 Buzéjni'nu' neda' ca ral-la' guna'
Quië gdél-li'da' yöl-la' na'bán gdu.
Gunu' ga udzijda' le zóalenczu' neda'.
29 'Na'a, böcha'a. Nac bë' gutië' xuz xtau'ru' David, len bgachë'ë yeru ba,
ati' dë ga zoaru' ba queë' na' ga rdxintë na'a dza.
30 Bë'ë didza' uláz queë' Dios David na', len gnöznë' David, benë' tsutsu
didza' Dios le gzxi' lu në'ë queë', gunë' ga galjë' Cristo ladj zxi'n xsoë', ati'
Cristo na' gna bë'ë, tsazië' xlatjë' David na'.
31 Le blé'inë' lë ni zi'al David, bë'ë didza' ca guc, bubanë' Cristo, len ca guc,
cutu buga'në' latj chul quegac nup natgac, ati' cutu gnit le gya' gbanë'.
32 Dios buspanë' Jesús lu yöl-la' gut, len ca guc lë ni yúgu'tëtu' runtu' lna'
lau qui.
33 Cni guc, len yöl-la' huac queë', Dios buchisë' Lë' xtsa' ga ni' náctërë' zxön.
Na'a, Cristo chbsölë'ë ni Dios Bö' La'y, rac ca na' gzxi' lu në'ë Dios gunë' lu
në'ë Cristo, ati' Dios Bö' La'y na' runë' yugu' lë ni rlé'ili' len ryőnili'.
34 Cutu buëpë' yehua' yubá David na', san lëczë' David na' gnë':
Xanru' Dios gudxë' Xana':
“Grö' cuit lë'a yubél ga nac blau
35 Cati' gunra' ga luzechu zxibgac lau' nup ta'dá'baga' Li'.”
36 'Na'a, bunách Israel, le nacz ral-la' gnőzili'. Dios benë' ga naquë' Xanru'
len Bönni' Ruslá, Lëczë' Jesús ni, bönni' na' buda'li'-në' lë'i yag cruz.
37 Cati' gulayönnë' lë ni bönni' ni', gulabö'ë baguí'i, ati' glë' Pedro len
yezíca'rë' bönni' gbaz queë' Cristo, ta'nő':
—Bőchi'tu', ¿nacx gúntsatu'?
38 Ni'r Pedro gudxë' lequë':
—Gul-bí'i ládxi'li', len gdil-li' nis tu tuli' lu lë' Jesucristo quië unít lahuë'
Dios dul-la' nabága'li', ati' dusóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, Nu gsölë'ë queëli'
Dios.
39 Queëli' naqui le gzxi' lu në'ë Dios, len quegac zxi'nli', lenca' quegac
yúgu'të bunách gza'a, yúgu'të bönni' ni' ulidzë' lequë' Xanru' Dios.
40 Yugu' didza' ni len yela'gac zian didza' benë' lna' lau Pedro, bchizië' icj
nagquë', gnë':
—Gul-gún ga ulali', gcuitli' ga nacuá' bunách tua'dö' nacuá' dza ni zoaru'
na'a.

41 Cni guc, guladíl nis nup ni' gulazí' lu na'gac didza' na' bë'ë Pedro. Dza
na' glun tuz lequë' ca chi uruá' gayuá' bunách.
42 Glunë' yúgu'të' gdutë le gulusëdnë' lequë' gbaz nasölë'ë Cristo. Glaquë'
tuz tuë' len yetúë', len tsazxőn glahuë' le rusá' ládxi'ru' ca gutië' Jesús, ati'
glunë' tsazxőn, gululidzë' Dios.

Ca tun bunách queë' Cristo

43 Zian le run ga rubániru' len zian le tac bë' glunë' gbaz queë' Cristo, san
gladxi guladzöbi yezica'r bunách.
44 Tuz glac yúgu'të nup na' ta'yejlë' Cristo, ati' guluúnë' tuz yúgu'të le dë
quequë'.
45 Cati' gulalé'inë' ta'yadzji nup nútsa'gac ladjquë', ni'r bönni' bi dë quequë'
glúti'ë lei, ati' gulaguisië' dumí na' qui queëgac nup ni' bi ta'yadzji.
46 Yugu' dza guludubë' tsazxőn nchil gdau', ati' gap nac lu yu'u glahuë' le
rusá' ládxi'ru' ca gutië' Xanru'. Tsazxőn glahuë', ati' guludzijnë' len glac gdu
ládxi'quë'.
47 Gulagu'ë Dios yöl-la' ba, ati' glun lequë' ba la'n yúgu'të bunách. Tu tu
dza buzanë' Xanru' nup tu'dúb queë', nup na' tu'lá.

3

Ruhuöaquë' bönni' curzé'ë

1 Dza ni' gulabenë' zjaquë' tsazxőn nchil gdau' Pedro len Juan, cati' tu'dúb
ni' tu'lídz Dios bunách, le nac gdu rdöd xhuö.
2 Ga ni' ta'dödë' zoë' bönni' curzé'ë dza ni'të ni' naquë' bi'idau'. Yugu' dza
rjua'quë' lë' ni', ta'bequë' lë' ra' gdau' ga nazí' lei Ga Nu Ryaz Lach, quië
gnabë' nu bi unődzjz queë' ladj nup ni' ta'yáz nchil gdau'.
3 Bönni' ni, cati' blé'inë' Pedro len Juan zjaquë' ta'yazië' nchil gdau',
gúta'yuë' lauquë' bi lunödzjzë' queë'.
4 Ni'r guluyúë' lë' Pedro len Juan, ati' gudxë' lë' Pedro:
—Byu netu'.
5 Ni'r buzëtsca naguë' lequë' bönni' na' le runë' löz bi lunödzjzë' queë'.
6 Pedro gudxë' lë':
—Cutu dë quia' dumí plata ni oro, san le dëz quia' gunna' quiu'. Ni'a qui
yöl-la' huac qui lë' Jesucristo, bönni' Nazaret, gyas len gzë'i.
7 Ni'r gdel-lë'ë në'ë yubél bönni' huë' na' Pedro, len bchisë' lë', ati' la' böactë
ni'ë len buguítj beycj ni'ë bönni' na'.
8 Ni'r gzuinë' bönni' na' ati' gxíti'ë len gzë'ë. Gyázlenë' tsazxőn Pedro len
Juan nchil gdau', rzë'i ni'ë len rxíti'ë, len rgu'ë Dios yöl-la' ba.
9 Yúgu'të bunách nacuá' ni' ta'le'i lë' rzë'i ni'ë len rgu'ë Dios yöl-la' ba.
10 Cni guc, gládxinë' len gulubannë' ca nac lë na' guc, le guluúnbë'ë lë',
naquë' bönni' na' rbö'ë ra' gdau' ga nazí' lei Ga Nu Ryaz Lach, rnabë' nu bi
unődzjz queë'.

Didza' bë'ë Pedro nchil gdau'

11 Tsal ni' zönë' na'quë' Pedro len Juan bönni' na' cugzé'ë ati' böaquë',
guludúb yúgu'të bunách ga na' nacu'ë nchil gdau' nazí' lei: Nchil Queë'
Salomón, ati' gulaná' badxë'.
12 Cati' blé'inë' lë ni Pedro, gudxë' bunách na':
—Lbi'ili', bönni' Israel, ¿bizx quië rubánili' ca nac lë ni? ¿Bizx quië ruyuli'
netu', ráquitsali' netu'z buntu'-në' bönni' ni, bentu' ga gzë'i ni'ë ni'a qui yöl-la'
huac queëztu', o ni'a qui le rej ládxi'tu'-në' Dios?

13 Nac lë ni le benë' Dios, naquë' Dios quequë' xuz xtau'ru' Abraham
len Isaac len Jacob, béntërë' Jesús, Zxi'në', ba la'n. Jesús ni, lbi'iczli'
budödli'-në' lu na'quë' bönni' ta'ná bé'inë' lbi'ili'. Cati' gu'nnë' Pilato usanë'
Jesús, gdá'baga'li'-në'.
14 Gdá'baga'li'-në' Bönni' Tsahui' len La'y, ati' gnabli' gsanë' queëli' bönni'
gdödi bunách.
15 Cni guc, budődili'-në' Bönni' runnczë' queëru' yöl-la' na'bán gdu. Ni'r Dios
buspanë' Lë' lu yöl-la' gut, ati' ca nac lë ni runtu' lna' lau qui.
16 Le gyejlë'ë Jesús, böac ni'ë bönni' ni, rlé'ili'-në' len núnbë'li'-në'. Le rejlë'ë
Jesús, Lë' bunë' dxí'adau' bönni' ni, ati' rlé'ili' yúgu'tëli' le nacz na'.
17 'Na'a, böcha'a, nözda' benli' cni, budődili'-në' Jesús le cutu gyéjni'li', len
cutu gulayéjni'në' bönni' ta'ná bé'inë' lbi'ili'.
18 Cni buschinë' Dios didza' na' bë'ë zi'al, le gulanő' bönni' glu'ë didza' uláz
queë' ca ral-la' saca' qui'ë Cristo.
19 Qui lë ni na', gul-bí'i ládxi'li', len gul-huöác queë' Dios, quië ugűë' dul-la'
nabága'li', len gunë' ga huöac ládxi'li'.
20 Ni'r gsölë'ë leyúbl Jesús, Bönni' na' dza ni'të buzóë' quië gaquë' Cristo,
Nu na' gna be'i lbi'ili'.
21 Na'a, run bayúdx uga'në' ni' yehua' yubá cati' gdxinr dza duhuenë'
tsahui' yúgu'të le rac, gac ca na' chgnaczë' Dios, lë na' gulanő' bönni' glu'ë
didza' uláz queë', bönni' ni' gulacu'ë dza ni'të.
22 Lëzca' cni gudxë' xuz xtau'ru' Moisés, gnë': "Xanru' Dios gsölë'ë queëli'
bönni' galjë' ladjgac di'a dza queëli'. Gaquë' bönni' gu'ë didza' uláz queë'
Dios. Gsölë'ë Lë' queëli' ca na' bsölë'ë neda'. Run bayúdx uző nagli'-në' ca
nac yúgu'të le guië' lbi'ili'.
23 La'nít len lula'alen bunách queë' Dios yúgu'të nup culuző naggac bönni'
ni' gu'ë didza' uláz queë' Dios."
24 'Ca nac dza ni zoaru' na'a, gulaguíxjö'ë yúgu'të bönni' glu'ë didza' uláz
queë' Dios ga gdél-la'të zoë' Samuel len gdöd ni'.
25 Lbi'ili' nacli' zxi'n xsoaquë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, ati' naqui
queëli' didza' rucá'n tsahui', le bénlenë' xuz xtau'ru' Dios, cati' ni' gudxë'
Abraham: "Ni'a qui le gunë' zxi'n xsu' lac bica' ba yúgu'të bunách yödzlyú."
26 Cati' Dios buspanë' Zxi'në' lu yöl-la' gut, bsölë'ë Lë' zi'al queëli' quië gunë'
ga gacli' bica' ba, uca'nli' le cunác runli'.

4

Ta'dxinë' Pedro len Juan lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbeynë'

1 Tsal ni' tuí'lenë' bunách na' didza' Pedro len Juan, tu tsalz guladxinë' ga
na' nacu'ë yugu' bxuz judío len yugu' bönni' gdau' saduceo, len bönni' nacuá'
lu në'ë ni'a na'quë' bönni' gdau'.
2 Gulaleynë' bönni' ni le tu'sëdnë' bunách Pedro len Juan, len ta'guíxjö'ë
lubán nup chnatgac le bubanë' Jesús.
3 Ni'r gulazönë' Pedro len Juan, ati' gulagu'ë lequë' lidx guia ga gdxinr dza
yubl le chrdzö' dza na'.
4 Gulayejlë' Cristo zian nup ni' gulayöni didza' glu'ë Pedro len Juan. Na'a,
bönni'z ta'yejlë'ë Cristo nacquë' gdu chiún gayu'ë.
5 Dza buróp ni', guludubë' Jerusalén yugu' bönni' uná bë', len bönni' gul
tu'zejni'në' bunách judío, len bönni' gdau' tu'sëdi.
6 Guludubë' ca' ni' Anás, bxuz blau, len Caifás, len Juan len Alejandro,
lenca' yúgu'të bönni' di'a dza quequë' bxuz blau.

7 Ni'r gulachő'ë Pedro len Juan, ati' guluschinë' lequë' gatsj lahui'l ga na' nacu'ë, len gulanabnë' lequë', ta'nő':
—¿Bizxa yöl-la' uná bë' dë lu na'li' runli' lë ni? ¿Nuzxa budőd lu na'li' yöl-la' uná bë' ni?
8 Ni'r gudxë' lequë' Pedro, zóalenë' lë' Dios Bö' La'y, rnë':
—Lbi'ili', nul-li' rna bé'ili' netu', bunách Israel, len lbi'ili' bönni' gul.
9 Na'a, ¿rnábitsali' netu' ca nac dxin dxi'a bentu' queë' bönni' huë' ni, len nacx guc, böaquë' bönni' ni?
10 Rguíxjöi'tu' lbi'ili' quië la'nözi yúgu'të bunách Israel. Zoë' ni lauli' bönni' ni, nuhuöaquë' le ben dxin yöl-la' huac queë' Jesucristo, bönni' Nazaret, Bönni' ni' buda'li'-në' lë'i yag cruz, san Dios buspanë' Lë' lu yöl-la' gut.
11 Dios bë'ë didza' ca nac queë' Jesús ni, cati' ni' gnë': "Guiöj na' gru'nli' lbi'ili', rucua'li' zö'ö, san guiöj ni gröcza' neda' quië gac guiöjlen zö'ö."
12 Nutur nu zoa nu gac uslá bunách, le cutu ca' zoa yödzlyú ni yetúë' bönni' nuzóë' Dios, nu gac uslá rë'u.
13 Cati' gulalé'inë' nacquë' rugu ladxi' Pedro len Juan, len gláquibe'inë' cunazëdquë' qui gdau' len nacquë' bönni' ca'z, gulubannë' ati' yajneycnë' gulacuá'lenë' Jesús Pedro len Juan na'.
14 Lëzca' gulalé'inë' ni' bönni' na' böaquë', zuinë' lauquë', ati' cutu ca' guc bi la'nő' quequë'.
15 Ni'r gulaná bé'inë' nup lubíj lequë' lö'al yu'u ga na' nudubquë', ati' glun xtídza'quë' la' légaczë'.
16 Gulanő':
—¿Nacx gúntsaru' quequë' bönni' ni? Le nactë glunë' tu le run ga tu'bani bunách, ati' nőzigac cni yúgu'të bunách nacuá' Jerusalén. Cutu gac tá'baga'ru' lei.
17 Na'a, cui sër didza' la'yöni zianr ca' bunách, uzeyru' ba nadx lequë' cui luí'lenrë' bunách didza' ca nac queë' Jesús na'.
18 Ni'r gululidzë' Pedro len Juan, ati' guluzeynë' ba nadx lequë' cui luí'lenrë' bunách didza', len cui lusëdnë' lequë' ca nac queë' Jesús.
19 Ni'r gulubi'ë didza' Pedro len Juan, glë' lequë':
—Gul-bequi xbey lbi'ili' chqui' nac tsahui' lahuë' Dios uzőr nagtu' xtídza'li' lbi'ili' ca xtidzë'ë Dios.
20 Cutu gac soa dxitu'. Run bayúdx güi'tu' didza' qui le blé'itu' len le byőnitu'.
21 Ni'r guluzeynë' ba nadx lequë' bönni' gdau' ta'bequi xbey, san gulusanë' lequë' le cutu guludzölnë' nacx lunë' lequë' zxguia'. Cni glunë' le gládxinë' bunách lu yödz ni', le ta'gu'ë Dios yöl-la' ba yúgu'të' ni'a qui lë na' guc.
22 Bönni' na' böaquë', guc queë' lë na' run ga rubániru', chyu'urë' ca choa' iz.

Ta'nabnë' Dios gunë' ga lacquë' rugu ladxi'

23 Cati' gulusanë' lequë', guludxinë' Pedro len Juan ga na' nacu'ë lza'quë', ati' gulaguíxjöi'në' lequë' yúgu'të lë na' glë' lequë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zéjni'në' bönni' judío.
24 Cati' gulayönnë' lë ni, tsazxőn gululidzë' Dios, gulanő':
—Xantu' Dios, náctëru' blau. Li' nacu' Dios, benu' luzxbá. Benu' luyú. Benu' nis zxön. Benu' yúgu'të le nacuá' tu tu latj na'.
25 Uláz quiu' Li' bë'ë didza' David, bönni' huen dxin quiu', gzóalenë' lë' Dios Bö' La'y, gnë':
¿Bizx quië tun rusbő bunách

Len ta'zá' ládxi'gac le cunác?
26 Glunë' rusbő bönni' ta'ná bë'ë yödzlyú ni
Ati' glaquë' tuz bönni' uná bë'.
Guladá'baguë'ë Xanru' Dios,
Lenca' Cristo, bönni' gröczë' Lë'.
27 'Le nactë glaquë' tuz lu yödz ni Herodes len Poncio Pilato len yugu' bönni'
gza'a len yugu' bönni' Israel. Guladá'baguë'ë Jesús, Zxi'nu' la'y, Nu na' buzú'
queëtu'.
28 Glunë' yúgu'të le bucözu' zí'atël ca gzxi' lu na'u ati' guc ca na' benu' tsutsu
xtidzu'u ca ral-la' gac.
29 Na'a, Xantu', byu le tu'zeynë' ba nadx netu', len ben ga gactu' rugu ladxi',
güi'tu' xtidzu'u, netu' bönni' huen dxin quiu'.
30 Ben ga gac úngactu' nup te'i, soalen netu' yöl-la' huac quiu', len ben ga
gac gúngactu' le lun ga ubánitu' len le lac bë', gac cni le zóalenë' netu' Jesús,
Zxi'nu' la'y. Ca' gac.
31 Cati' budx gululidzë' Dios, gzxiz latj ga na' nacu'ë, ati' gdu gzóalenë'
yúgu'të' Dios Bö' La'y, ati' len yöl-la' rugu ladxi' quequë' glu'ë xtidzë'ë Dios.

Tu'únë' tuz le dë quequë'

32 Bunách zian na' ta'yejlë' Cristo, tuz ca rö' icjquë' len tuz ca glunë'. Cutu
gnë' naqui queëzë' le dë queë' nitúë' bönni' nutsë'ë ladjquë', san guluúnë' tuz
le dë quequë'.
33 Len yöl-la' huac zxön gulaguíxjö'ë ca bubanë' Xanru' Jesús gbaz na'
nasölë'ë Lë', ati' guclen yúgu'të' le buzá' ladxë'ë quequë' Dios.
34 Nutu nu bi byadzj nu nutsa' ladjquë'. Yúgu'të bönni' bi dë quequë',
xyuquë', o lidxquë', glúti'ë lei, ati' dumí qui na' yjua'quë'
35 len guludödë' lei lu na'quë' gbaz na' nasölë'ë Cristo, ati' lequë' gulaguisië'
lei qui queëgac nup bi byadzj quegac.
36 Zoë' ni' José, bönni' guluzóë' yetú lë' Bernabé gbaz na' nasölë'ë Cristo,
le rna lu didza' xidza', Bönni' Ruhuí' Zxönë'. Nabáblenë' zxi'n xsoë' Leví, len
guljë' luyú Chipre.
37 Bőti'ë tu cö' xyuë' bönni' ni, ati' yju'ë dumí qui na', len budödë' lei lu
na'quë' gbaz na' nasölë'ë Cristo.

5

Dul-la' glunë' Ananías len Safira

1 Zoë' bönni' yubl lë' Ananías, bőti'ë tu cö' xyuë', ati' bennu tsazxőn lë'
Safira, ngul queë'.
2 Bucáchi'lanë' dumí qui yu na' Ananías na', ati' nőzinu ca' ngul queë'. Le
bugá'nz yju'ë len glu'ë lei lu na'quë' gbaz nasölë'ë Cristo, rnë':
—Tscaníz gzxi'a.
3 Pedro gudxë' lë':
—Ananías, ¿naru' gyaztsa Satanás tu' xöhui' lu icj ládxi'da'u len ben ga rzi'
yé'inu' Dios Bö' La'y, ati' bucachi' lanu' dumí qui xyu' na'?
4 Tsal ni' nagá'n lu na'u yu na', ¿naru' cu naqui quizi quiu'? Gdöd bőti'u lei,
¿naru' cu dëcz lu na'u dumí qui na'? ¿Bizx quië grö' icju' gunu' cni? Dioscz
gzxi' yé'inu', clëgz bunách.
5-6 Cati' byönnë' didza' ni Ananías, gdzö'ë len guttë'. Ni'r gulabíga'tëbi'
bi'i ra'bán, ati' guluchőlibi' lë' lari' len glua'bi' lë' yajcáchi'cbi' lë'. Gladxi
guladzöbi yúgu'të nup ni' gulayöni ca guc lë ni.

7 Ca tsonn hora gdöd ni', bdxinnu ni' ngul queë' Ananías na', len cutu nőzinu lë na' guc queë' bönni' queënu.
8 Ni'r Pedro gudxë'-nu:
—Gdixjöi' neda'. ¿Naru' gzxi'li' tscaníz xyuli' na'?
Gnanu:
—Ja, tscaníz gzxi'tu'.
9 Ni'r Pedro gudxë'-nu:
—¿Bizx quië ben tuz xtídza'li' gzxi' bë' xőhui'li' Dios Bö' La'y? Byutsca'. Chzoa ludxinbi' bi'i gulucáchi'bi'-në' bönni' quiu', ati' lubijbi' ca' li'.
10 Ni'r la' gdzőʼtënu xni'ë Pedro len gúttënu. Cati' gulayazbi' bi'i ra'bán na', gulalé'ibi'-nu chnatnu. Ni'r gulubijbi'-nu, ati' yajcáchi'cbi'-nu cuit lë'ë bönni' queënu.
11 Qui lë ni na' gladxi guladzöbi yúgu'të bunách queë' Dios, ati' gladxi ca' yúgu'të nup gulayöni ca guc lë ni.

Tunë' zian le tac bë' bönni' gbaz nasölë'ë Cristo

12 Zian le tac bë' len yugu' yöl-la' huac zxön glunë' laugac bunách lu yödz bönni' gbaz na' nasölë'ë Cristo. Guludubë' tsazxőn yúgu'të' ga nac nchil gdau' nazí' lei Nchil Queë' Salomón.
13 Ladj nup ni' cuta'yejlë' Cristo, nutu nu burugui tsajtá' lequë', ati' glun lequë' ba la'n bunách lu yödz ni'.
14 Ni'r gulayejlë' Cristo yela'gac bunách zian ca', bönni' len ngul.
15 Cati' gulale'i bunách yugu' le tunë' bönni' ni' ta'yejlë'ë Cristo, yjua'gac gap nac la' nöz nup te'i, ati' gulaxóë' lequë' lu da'a yag len yela'gac lu da'az, quië cati' tödë' ni' Pedro, tsa zxulz queë' cu'u zxul la'gac bunách huë' na', quië luhuöác.
16 Lëzca' gularúj bunách yugu' dzag yödz, guladxinë' Jerusalén, nua'quë' nup te'i len nup ta'zaca' ta'guí'i, yu'ugac lequë' bö' xöhui', ati' guluhuöaquë' yúgu'të'.

Ta'bía ládxi'gac bönni' gbaz nasölë'ë Cristo bunách gdau'

17 Qui lë ni na' guluzxé'inë' Pedro bxuz blau len yugu' bönni' gdau' saduceo na' da'quë' bxuz blau.
18 Ni'r gulazönë' yugu' gbaz na' nasölë'ë Cristo bxuz blau na' len bönni' na' da'quë' lë', ati' gulagu'ë lequë' lidx guia.
19 Ni'r chdzö'l bdxinë' gbaz la'y queë' Xanru', ati' bsaljë' lidx guia na' len bubijë' lequë'.
20 Gudxë' lequë' gbaz la'y na', rnë':
—Gul-tséaj, gul-tsajsóa nchil gdau' len gul-tsjë'len bunách ni' didza', quíxjöi'li' lequë' ca nac yöl-la' na'bán gdu ni len ca gac la'dél-li'në' lei.
21 Cati' gulayönnë' didza' ni ru'ë gbaz la'y na', len cati' za' rení' zildau' gulayazië' nchil gdau', len gulusëdnë' bunách.
La' ni'z guludubë' bxuz blau len nup nacua'len lë' tsazxőn len bönni' gdau' ta'bequi xbey len bönni' gul tu'zéjni'në' bunách Israel, ati' gulasölë'ë nup tsjac lidx guia tsajxi'cquë' gbaz na' nasölë'ë Cristo, táquinë' ni' nacu'ë lidx guia na'.
22 Cati' guladxinë' ni' ni'a na'quë' bönni' gdau' na', cutu yajxáca'quë' lequë' lu yu'u lidx guia na', ati' ni'r guluhueycjë' dutíxjö'quë' ca'.
23 Glë' bönni' gdau' ta'bequi xbey na', ta'nő':
—Le nactë yajxáca'tu' nayeyjtë lidx guia, ati' nacuá' ra' lidx guia na' nup tun chi'i, san cati' bsaljtu', nutu nu yajxáca'tu' lu yu'u na'.

24 Cati' gulayönnë' didza' ni bxuz blau len yugu' bxuz uná bë' len bönni'
nacuá' lu në'ë ni'a na'gac bunách gdau', gulabö'tsquë' baguí'i le cutu nözcnë'
gazx gdxintë lë na' rac.
25 Ni'r bdxinë' ni' bönni' gdíxjöi'në' lequë', rnë':
—Gul-yutsca'. Nacu'ë nchil gdau' tu'sëdnë' bunách bönni' na' glú'gacli'-në'
lidx guia.
26 Ni'r gyijë' bönni' na' nacu'ë lu në'ë ni'a na'gac bunách gdau', dzagquë'
lë' ni'a na'quë' na', ati' gulachë́'ë yugu' gbaz na' nasölë'ë Cristo, san cutu bi
glunë' quequë', le gládxinë' luladxi' lequë' guiöj bunách nacuá' ni'.
27 Cati' chnachë'quë' yugu' gbaz na', guluschinë' lequë' lauquë' bönni' gdau'
ta'bequi xbey na', ati' gnabnë' lequë' bxuz blau,
28 rnë':
—¿Naru' cu gúdxtscatu' lbi'ili' cu usë́dili' bunách ca nac queë' bönni' na'?
Na'a, chgdisli' zxba ni gdutë yödz Jerusalén, len rë́'nili' uspága'li' netu'
zxguia' ni'a qui yöl-la' gut queë' bönni' ni.
29 Ni'r gulubi'ë didza' Pedro len yezíca'rë' gbaz na' nasölë'ë Cristo, ta'në́':
—Run bayúdx uzë́r nagtu' xtidzë'ë Dios ca xtídza'gac bunách.
30 Lbi'ili' budő́dili'-në' Jesús cati' ni' buda'li'-në' lë'i yag cruz, san Dios
quequë' xuz xtau'ru' buspanë' Lë'.
31 Jesús ni, Dios buzoaczë' Lë' ga náctërë' blau cuit lë'ë yubél, quië gaquë'
Bönni' Blau len Bönni' Ruslá, len gunë' ga lubí'i ládxi'gac bunách Israel, quië
gac unít lahuë' dul-la' nabága'quë'.
32 Ca nac lë ni, runtu' lna' lau qui netu', ati' lëzca' runë' lna' lau qui Dios
Bö' La'y, Nu na' rsölë'ë Dios quegac nup tun ca rna xtidzë'ë.
33 Cati' gulayönnë' lë ni bönni' gdau' ta'bequi xbey na', gulaleynë' len
glë'nnë' ludödcdë' lequë'.
34 Ni'r gzuinë' lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey na' Gamaliel, bönni' gdau'
fariseo. Ractsquë' zxba queë' Moisés bönni' ni, ati' tun lë' ba la'n yúgu'të
bunách. Gna bë'inë' nup lubíj lö'al tu chi'idau' yugu' gbaz na' nasölë'ë Cristo.
35 Ni'r gudxë' bönni' gdau' ta'bequi xbey na', gnë':
—Lbi'ili', bönni' Israel, gul-yutëz queëli' ca nac le rë́'nili' gunli' quequë'
bönni' ni.
36 Ral-la' tsajneyli' ca guc zí'atël zi'a gdxin dza ni zoaru'. Gyasë' Teudas,
ati' ben cuinë' ca bönni' náctërë' blau. Glaquë' bönni' yajta'quë' lë' gdu tap
gayu'ë bönni'. Guludöddë' lë' bönni' rjaquë' gdil-l, ati' glaslas yúgu'të nup ni'
yajta'gac lë', ati' gnitz ca' yúgu'të le benë' bönni' na'.
37 Gdöd guc lë ni, gyasë' ca' Judas, bönni' Galilea. Benë' cni cati' ni' nac dza
ta'yáz lu guich bunách, ta'guízxj lazquë', ati' yajta'gac lë' bunách zian. Lëzca'
guludöddë' bönni' ni, ati' glaslas yúgu'të nup ni' yajta'gac lë'.
38 Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili': Gul-sán-quë' bönni' ni, len cutu bi gunli'
quequë'. Chqui' nac quegacz bunách lë ni ta'në́' o lë ni tunë', nitcz,
39 san chqui' nac queë' Dios, cutu gac usnitli' lei. ¡Qui nadxi tíl-lenli'-në'
Dios!
40 Ni'r glunë' tuz didza' len lë'. Gululidzë' yugu' gbaz na' nasölë'ë Cristo, ati'
gulaguinë' lequë' len guluzeynë' lequë' ba nadx cui luí'lenrë' bunách didza'
ca nac queë' Jesús. Ni'r gulusanë' lequë'.
41 Gularujë' lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey na' gbaz na' nasölë'ë Cristo,
tu'dzijnë' le bë'ë lequë' latj Dios gulazaca' gulagui'ë le da'quë' Jesús.
42 Yugu' dza gulusë́dtecznë' bunách len glunë' lban queë' Jesucristo nchil
gdau' len gap nac lu yu'u lidxgac bunách.

6

Tu'cu'ë gadx bönni' láclenë' bunách queë' Cristo

1 Dza ni', le gulayán bunách ta'yejlë' Cristo, gulanő' quequë' bönni' judío
tu'ë didza' hebreo yugu' bönni' judío tu'ë didza' griego, ni'a qui le rac cati'
ta'guisië' le lágunu ngul uzőb, nutu nu rui' le lágunu ngul uzőb quequë' bönni'
ni' tu'ë didza' griego.
2 Ni'r gulutubë' yúgu'të bunách ni' ta'yejlë' Cristo idxínnutë' gbaz na'
nasölë'ë Cristo, ati' të' lequë':
—Cutu nac dxi'a soa dxitu' cuguntu' lban qui xtidzë'ë Dios quië guntu'
dxin cu'tu' le lagu bunách.
3 Qui lë ni na', böchi' lza'tu', gul-cő-quë' gadxë' bönni' ladjli' quië ugu'ru' lu
na'quë' dxin ni. Yugu' bönni' na' run bayúdx lacquë' bönni' tun lequë' ba la'n
yúgu'të bunách, len nacquë' bönni' ta'yejni'i, len nac bë' zóalenë' lequë' Dios
Bö' La'y.
4 Netu' ni ulídztecztu'-në' Dios, len usőditu' bunách xtidzë'ë Dios.
5 Guladzág ládxi'quë' didza' ni yúgu'të', ati' gulabőë' Esteban, bönni' rejlë'ë
Cristo gdu ladxë'ë len gdu zóalenë' lë' Dios Bö' La'y. Lëzca' gulabőë' Felipe,
len Prócoro, len Nicanor, len Timón, len Parmenas, len Nicolás, bönni' yödz
Antioquía, zi'al butső'ë ca runë' quië tsej ladxë'ë Dios ca tunë' bönni' judío.
6 Ni'r guluschinë' nup na' gulabőë' lauquë' gbaz na' nasölë'ë Cristo.
Gulaxóa na'quë' lequë' bönni' gbaz na', tu'lidzë' Dios.
7 Gzër xtidzë'ë Xanru', ati' gulayantsca bunách ta'yejlë' Cristo nacuá'
Jerusalén. Lëzca' gulazí' lu na'quë' le réjlë'ru' Cristo zian bxuz judío.

Ta'zönë' Esteban

8 Benë' le tun ga rubániru', len le tac bë' laugac bunách lu yödz Esteban,
gdu zoalen lë' yöl-la' huac queë' Dios le buzá' ladxë'ë queë'.
9 Ni'r gulayasë' la'quë' bönni' nababquë' yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios
bönni' judío, nazí' lei Yu'u Quegac Bönni' Nadzangac. Glunë' lequë' tsazxőn
bönni' narujquë' Cirene len Alejandría, len luyú Cilicia, len luyú Asia. Bönni'
ni guladíl-lenë' Esteban didza'.
10 Cutu guluxicjë' didza' ru'ë, le bë'ë didza' Esteban len yöl-la' rejni'i, le
zóalenë' lë' Dios Bö' La'y.
11 Ni'r gulaguizxjë' bönni' la'zí' yë'ë, la'nő': "Netu' byőnitu' didza' ru'ë
Esteban, rnë zi'ë queë' Moisés len queë' Dios."
12 Cni guc, gulagu'ë xla ládxi'gac bunách bönni' ni. Gulagu'ë xla ládxi'quë'
ca' bönni' gul tu'zejni'i, len bönni' gdau' tu'sëdi. Gulabía di'ë Esteban bönni'
ni. Gulazönë' lë' len gulachő'ë lë' lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey.
13 Lëzca' gulucu'ë lauquë' nup gulaguixjö' le cunácz, bönni' na' gulanő':
—Cutu zoë' dxiz bönni' ni rnë zi'ë qui gdau' la'y ni, len qui zxba queë' Dios.
14 Byőnitu' didza' bë'ë bönni' ni ca gunë' Jesús, bönni' Nazaret, rnë' usnitië'
gdau' ni, len utső'ë yugu' le nalőbiru' runru', yugu' lë na' gna bé'inë' rë'u
Moisés.
15 Ni'r guluyúë' Esteban bönni' gdau' ta'bequi xbey len yúgu'të nup rö'gac
ni', ati' gulalé'inë' lahuë', rna' ca rna' lahuë' gbaz la'y queë' Dios.

7

Didza' bë'ë Esteban, gnë' uláz queë'

1 Ni'r gnabnë' Esteban bxuz blau, rnë':
—¿Naru' nacz cni?

2 Bubi'ë didza' Esteban, rnë':

—Lbi'ili', bönni' gul, len lbi'ili', böcha'a. Gul-zḗ nagli' le gyëpa' lbi'ili'. Dios, Nu nactër blau, buluí' lahuë' ga zoë' Abraham, xuzru' gul gdöd, cati' ni' zoë' luyú Mesopotamia, cati' zi'a tsajsóë' yödz Harán.

3 Dios gudxë' lë': "Bruj ladzu' len bla'alen di'a dza quiu', ati' gyeaj luyú ni' ului'ida' li'."

4 Ni'r brujë' Abraham luyú Mesopotamia le nac xyugac bunách Caldea, ati' yajsóë' Harán. Lu yödz ni' gutië' xuzë' Abraham na', ati' lë' buzḗ'ë ni', ati' Dios bchë'ë lë' latj ni, ga ni zoaru' na'a.

5 Dios cutu bë'ë lë' latj gaqui queë' luyú ni. Ni lati' bunödzjë' queë' ga soë' luyú ni, san gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' queë' luyú ni, ati' töd gatië' Abraham gaqui quegac zxi'n xsoë' luyú ni, zal-la' cutu nacuí'nibi' bi'i queë'.

6 Lëzca' cni gudxë' Abraham Dios: "Tsjaquë' zxi'n xsu' lu xyugac bunách gza'a, ati' ni' lacquë' ca bunách zi'tu'. Lunë' bönni' luyú ni' ga lacquë' bönni' nadá'ugac zxi'n xsu'. Lusaca' zi'ë lequë' gdu ca tap gayuá' iz."

7 Lëzca' gudxë' lë' Dios: "Neda' usyudxa' bunách luyú ni', ga ni' lacquë' bönni' nadá'ugac zxi'n xsu', ati' töd ni' lurujë' ni', ati' lunë' xchina' luyú ni."

8 Dios bénlenë' Abraham didza' rucá'n tsahui' len gna bé'inë' lë' gchuguë' lu xpḗla'quë' bönni' nacu'ë lidxë' tu le gac bë' nazí' lu na'quë' didza' na' rucá'n tsahui'. Gdöd ni' guquë' Abraham xuzbi' bi'i Isaac, len cati' chgúquibi' xunu' gbidz, bchuguë' lu xpḗla'bi' lë na' nac bë'. Isaac na', lëzca' cni benë' queëbi' bi'i Jacob, zxi'në', len cni benë' ca' Jacob quegac idxínnutëbi' bi'i bönni' queë', nup ni' glac xuz xtau'gac idxinnu cö' di'a dza quegac bunách Israel.

9 'Xuz xtau'ru' na', lu yöl-la' ruzxe'i quequë', glúti'ë-bi' bi'i José, bṓchi'quë', lu na'quë' bönni' ni' yjua'quë'-bi' luyú Egipto. Dios gzóalenë'-bi' bi'i José na'

10 len buslḗ'-bi' lu le glac queëbi'. Dios bë'ë-bi' yöl-la' rejni'i, le ben ga bdzag ladxë'ë-bi' Faraón, bönni' rna bé'inë' bunách Egipto, ati' Faraón na' budödë' lu na'bi' bi'i José yöl-la' uná bë' gna bé'ibi' luyú Egipto len yúgu'të bunách nacuá' lidxë'.

11 'Ni'r guctsca gbin gdu luyú Egipto, len luyú Canaán ni, ati' gulazaca' gulaguí'i yúgu'të bunách dza ni'. Cutu bdzöli le lahuë' xuz xtau'ru'.

12 Cati' byönnë' Jacob dë zxoa' xtil luyú Egipto, bsölë'ë ni' yugu' zxi'në', bönni' ni' nacquë' xuz xtau'ru'. Cni guc le zi'al lzu yjaquë' ni'.

13 Cati' le buróp lzu yjaquë' luyú Egipto, benë' José ga guluúnbë'ë lë' böchë'ë. Cni guc, gnöznë' Faraón nup nacgac di'a dza queë' José.

14 Ni'r bsölë'ë didza' José, benë' ga bdxinë' ni' Jacob, xuzë', dzaggac lë' di'a dza queë', glac gdu tsonnlalj yu chinu bunách.

15 Cni guc, bdxinë' Jacob luyú Egipto, ga ni' gutië' lë', ati' glatië' ca' ni' xuz xtau'ru' cati' bza'a dza quequë'.

16 Cati' glatië' tu tu xuz xtau'ru' yjua'quë' lequë' luyú Siquem yugu' zxi'n xsoaquë', ati' ni' gulucachë'ë lequë' yeru ba lu bloj na' gu'uë' Abraham lu na'gac zxi'në' Hemor, bönni' Siquem.

17 'Gdöd zian iz, cati' bdxin dza ral-la' gac le gzxi' lu në'ë Dios, lë na' benë' tsutsu xtidzë'ë gunë' queë' Abraham, gulayán bunách yugu' cö' zxi'n xsoë' Israel, glac bunách zian cati' ni' gulacuá' luyú Egipto.

18 Ni'r gyazië' bönni' yubl gna bë'ë luyú Egipto na', len gatga byönnë' ca nac le benë' José, gúclenë' bunách Egipto.

19 Gzxi' yé'inë' bunách uládz queëru' bönni' na' rna bë'ë. Busaca' zi'ë xuz xtau'ru' na' len benë' ga lusanë'-bi' bi'i bönni' huë'ndau' qui queëquë', quië latbi'.

20 La' dza ni'z guljbi' ca' bi'idau' Moisés, ati' bdzag ladxë'ë-bi' Dios. Gdu ca
tsonn beo' guluscul-lë'-bi' xuz xna'bi' lidxquë'.
21 Cati' bdxin dza lusanë'-bi' xuz xna'bi' quië gatbi' bi'idau' Moisés
na', bdxinnu ngul zxi'në' Faraón ga ni' guluca'në'-bi', ati' yajxi'nu-bi' len
buscul-lnu-bi' ca bi'i queëcznu.
22 Cni guc, bzëdbi' bi'i Moisés yúgu'të le taquë' bönni' Egipto len gúctërbi'
zxön ca nac didza' bë'bi' len ca nacgac le benbi'.
23 'Cati' chyu'ubi' choa' iz bi'i Moisés, gna ládxi'bi' tsajyubi' bunách uládz
queëbi', bunách Israel.
24 Cati' bdxinbi' ga na' nacu'ë, blé'ibi'-në' bönni' Egipto, rusaca' zi'ë bönni'
uládz queëbi'. Ni'r gúclenbi'-në' bönni' uládz queëbi' na' len budődibi'-në'
bönni' Egipto na'. Cni guc, buzí' labi' bönni' na' bi'i Moisés uláz queë' bönni'
uládz queëbi'.
25 Gúquibi' Moisés huala'yéjni'në' bönni' bőchi'bi' gunë' Dios ga uslabi' lequë'
lëczbi', san lequë' cutu gulayéjni'në'.
26 Yetú dza ca' yajxáca'bi' yechopë' bönni' Israel, ta'dil-lë', ati' gú'nibi'
cuequi dxibi' lequë', len gudxbi' lequë': "Lbi'ili', bőchi'li' nac. ¿Bizx quië
rua'li' lza'li' dö'?"
27 Ni'r bönni' na' ru'ë dö' qui lzë'ë budxiguë'ë-bi' bi'i Moisés, gnë': "¿Núzxatë
buzóa li' gna bé'inu' netu', len cuequi xbeynu' le runtu'?
28 ¿Naru' rő'nitsanu' gdöddu' ca' neda' ca benu' nij, budöddu'-në' bönni'
Egipto na'?"
29 Cati' byőnibi' didza' ni bi'i Moisés, buzxundjbi' ni', yajsoabi' luyú Madián
ga ni' gzoabi' ca bönni' zi'tu'. Luyú Madián na' butság ná'lenbi'-nu ngul lu
yödz ni', ati' guljcbi' chopbi' bi'i bönni' queë'.
30 'Cati' chgdöd choa' iz zoë' ni', buluí' lahuë' ga zoë' gbaz la'y queë' Dios
lu gui' qui yag yőtsi'dau' regui, ga ni' nac lu latj ca'z, le zoa lu gui'a nazí' lei
Sinaí.
31 Cati' blé'inë' gui' na' Moisés, bubannë', ati' gbiguë'ë gal-la' quië glé'inë'
dxi'a, ati' ni' byönnë' chi'ë Xanru'.
32 Cni gudxë' lë' Xanru': "Neda' naca' Dios quequë' xuz xta'u. Naca' Dios
queë' Abraham, len Dios queë' Isaac, len Dios queë' Jacob." Ni'r lu yöl-la'
radxi queë', gzxiztsquë' Moisés, len cutur burúguinë' uyúë'.
33 Gudxë' lë' Xanru': "Bleycj lölu' nuda'u, le nac la'y ga ni zu' le zoacza' ni
neda', naca' Dios.
34 Le nactë chblé'ida' le ta'zaca' ta'guí'i bunách quia' nacuá' luyú Egipto, len
chbyönda' ta'bődx yechë'ë. Bötja', zoa' ni quië uslá' lequë'. Gda na'a, gsöla'a
li' luyú Egipto."
35 'Zal-le guluca'në' lë' ca'z bönni' uládz queë' Moisés, gulanő': "¿Núzxatë
buzóa li' gna bé'inu' netu', len cuequi xbeynu' le runtu'?", Dios bsölë'ë lë'
quië gaquë' bönni' uná bë', len bönni' ruslá, ca na' gudxë' Moisés gbaz la'y
na' queë' Dios, buluí' lahuë' lu yag yőtsi'dau' regui ga na' zoë'.
36 Moisés ni bubijë' luyú Egipto bönni' uládz queëru', guc cni gdöd benë' le
glun ga gulubani bunách ni', len le tac bë' benë' luyú ni'. Lëzca' cni benë' lu
nis zxön nazí' lei Nis Xna. Cni benë' lauquë' gdu ca choa' iz lu latj ca'z.
37 Lëczë' Moisés na' gudxë' bunách Israel ni', gnë': "Xanru' Dios gsölë'ë
queëli' bönni' galjë' ladj di'a dza queëli', gaquë' bönni' gu'ë didza' uláz queë'
Dios. Gsölë'ë lë' queëli' ca na' bsölë'ë neda'. Lëczë' run bayúdx uző nagli'-në'."
38 Lëzca' lëczë' Moisés na' gzóalenë' bunách nudubgac queë' Dios lu latj
ca'z, ati' bdzaguë' lë' gbaz la'y queë' Dios, nu na' bë'len lë' didza' lu gui'a
Sinaí na'. Gzóalenë' xuz xtau'ru' Moisés, ati' Dios budödë' lu në'ë zxba la'y

queë', le rui' didza' ca gac la'del-li' yöl-la' na'bán bunách, ati' zxba ni budödë'
Moisés lu na'gac zxi'n xsoaquë' ga rdxintë queëru' rë'u.
39 'Cutu glë'nnë' xuz xtau'ru' lunë' ca rna xtidzë'ë Moisés, san guluzóë' lë'
tsla'l, len glë'nnë' tshuöjquë' luyú Egipto.
40 Cati' ni' zoë' lu gui'a Sinaí na' Moisés, lequë' glë' Aarón, böchë'ë Moisés
na', gulanë́': "Rë́'nitu' gunu' yugu' dios queëtu', bdau' guiöj bdau' yag, quië
la'nőr lautu'. Cutu nőzitu' bi guc queë' Moisés, bönni' na' nubijë' netu' luyú
Egipto."
41 Ni'r glunë' tu bdau' oro le nac ca tu bëdxdau', ati' guludödcdë'-ba' bö'cu'
zxíla'dau', len gulagu'quë'-ba' lau bdau' oro na', ati' glunë' lni lau bdau' na'
nunquë'.
42 Qui lë ni na' buca'në' lequë' Dios len bubíj ladxë'ë lequë'. Ni'r gulayíj
ládxi'quë' le ta'yőp luzxbá. Ca nac lë ni nayúj lu guich le gulanë́' bönni' glu'ë
didza' uláz queë' Dios, rna:
Lbi'ili', bunách Israel,
¿Naru' glú'gactsali'-ba' quia' neda' böa' bëdx ni'
Budődigacli'-ba' len buzégui'gacli'-ba',
Lë na' benli' lu latj ca'z gdu ca choa' iz?
43 Cutu glú'gacli'-ba' quia' neda',
San bia'li' nich qui Moloc, bdau' guiöj queëli'.
Bia'li' ca' tu le nac ca bölj luzxbá nazí' lei Refán,
Lë na' buzoali' ca Dios queëli'.
Yugu' bdau' guiöj bdau' yag ni,
La' lbi'izli' benli' quië gyij ládxi'li' leygac.
Qui lë ni na', ubija' lbi'ili' lu xyuli',
Gchë'a lbi'ili' zi'tu'r ga dë luyú Babilonia.
44 'Cati' ni' gulacu'ë xuz xtau'ru' lu latj ca'z, guta' quequë' yu'u lari' ga glun
chi'ë zxba queë' Dios, lë na' nac bë' zóalenë' lequë' Dios. Glunë' yu'u lari'
na' ca na' gna bé'inë' Moisés Dios, cati' ni' gudxë' lë' gunë' lei ca nac lë na'
blé'inë', le bului'inë' lë' Dios lu gui'a ni'.
45 Lëzca' guludödë' yu'u lari' na' lu na'quë' zxi'nquë' ga bdxintë dza ni' glu'ë
lei luyú ni xuz xtau'ru', cati' ni' dzaguë' lequë' Josué, ati' gulagűë' xyugac
bunách gza'a, nup ni' bulaguë'ë Dios lauquë' xuz xtau'ru'. Cni glunë' zian iz
ga bdxintë dza zoë' David.
46 Bdzag ladxë'ë David na' Dios, ati' lë' gnabnë' Dios gu'ë lë' latj gunë' tu
yu'u ga soë' Dios queë' Jacob.
47 Cutu bë'ë lë' latj Dios, san benë' yu'u queë' Dios Salomón, zxi'në' David
na'.
48 Cni benë' zal-la' cutu zoë' Dios, Nu nactër blau, lu gdau' nungac bunách.
Ca nac lë ni gnë' bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë':
49 Yehua' yubá nac ga rö'a rna bë'a
Ati' yödzlyú nac xlibi ni'a.
Rnë' Xanru': "¿Naru' gúntsali' lidxa'?
¿Naru' zoatsa latj ga ral-la' uzí' ladxa'a?
50 ¿Naru' clëg len na'cza' bena' yúgu'të lë ni?"
51 Ni'r gudxë' bönni' gdau' ta'bequi xbey na' Esteban, gnë':
—Lbi'ili', bönni' zid, cutu bi ryaz icj nagli'. Nazíd icj ládxi'dau'li' ca rac
quegac bunách cunúnbë'gac Dios. Rdá'baga'teczli'-në' Dios Bö' La'y. Ca na'
glunë' xuz xtau'li', runli' ca' lbi'ili'.
52 Gulabía ládxi'quë' yúgu'të bönni' ni' glu'ë didza' uláz queë' Dios xuz
xtau'li' na'. Lëzca' guludödcdë' bönni' ni' gulaguíxjö'ë zi'al ca ral-la' guidë'

Cristo, Bönni' Tsahui', ati' na'a, cati' ni' bdxinë' Bönni' Tsahui' na', lbi'iczli' budödli'-në' lu na'quë' bönni' guludöddë' Lë'.
53 Lbi'iczli' dë lu na'li' zxba queë' Dios, lë na' guludödë' lu na'quë' xuz xtau'li' yugu' gbaz la'y queë' Dios, san cutu runli' ca rna.

Tu'döddë' Esteban

54 Cati' gulayönnë' didza' ni bönni' gdau' ta'bequi xbey na', gulaléytsquinë' Esteban, ati' lu yöl-la' rley quequë' lë' gulutíl-l láyi'quë'.
55 Ni'r buyúë' luzxbál Esteban na', zóalenë' lë' Dios Bö' La'y, ati' blé'inë' latj yení' ga zoë' Dios lenca' Jesús, zuinë' cuit lë'ë yubél Dios ga náctërë' blau.
56 Ni'r gnë':
—Gul-yutsca'. Rlé'ida' nayálj luzxbá, ati' zuinë' cuit lë'ë yubél Dios Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.
57 Ni'r guluséyj nagquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey na', ati' gulabödxyë'ë zidzj, len tsazxőn gulabía di'ë lë'.
58 Gulubijë' lë' ni'l ra' yödz na', ati' ni' gululadxë' lë' guiöj. Yugu' bönni' ni' tunë' lna' lau le tu'quíë' Esteban gulucu'ë lari' ta'xóa yenquë' xni'ë bönni' lë' Saulo cati' ni' gululadxë' Esteban guiöj.
59 Cati' ni' tu'ladxë' Esteban guiöj, lë' bulidzë' Dios, gnë':
—Xana' Jesús. Buzí' bö' naccza'.
60 Ni'r byechuë', buzechu zxibë', len bë'ë zidzj didza', gnë':
—Xan. Cutu uspagu'u lequë' dul-la' ni.
Cati' budx bë'ë didza' ni, guttë'.

8

Saulo rbia ladxë'ë bunách queë' Cristo

1-3 Saulo benë' tsazxőn bönni' ni' guludöddë' Esteban.
La' ni'z glua'quë' Esteban bönni' ta'yíj ládxi'quë' Dios, ati' yajcáchi'quë' lë'. Szxöni gulabödxë' queë'.
Dza na' szxöni gulabía ládxi'quë' bunách queë' Cristo nacuá' Jerusalén bönni' judío cuta'yejlë'. Lëzca' gdxia ladxë'ë bunách queë' Cristo Saulo. Gyazië' gap nac lu yu'u quequë', ati' gzxönë' yugu' bönni' len ngul, glu'ë lequë' lidx guia.
Ni'r glaslas gdu luyú Judea len luyú Samaria yelati'z cuguluhuöatë bunách queë' Cristo, ati' guluga'në' Jerusalén légaczë' gbaz na' nasölë'ë Cristo.

Rac lban qui didza' dxi'a luyú Samaria

4 Yjaquë' yúgu'të latj bönni' na' gláslasië', ati' glunë' lban qui didza' dxi'a.
5 Ni'r gyijë' luyú Samaria Felipe, bönni' dzaguë' nup na' glaslas, ati' ni' benë' lban ca nac queë' Cristo.
6 Guludúb bunách ni', ati' gdu ládxi'quë' guluzé nagquë' didza' ru'ë Felipe na', le gulayönnë' xtidzë'ë len gulalé'inë' le tac bë' runë'.
7 Cni guc, le benë' ga gulurúj zian bö' xöhui' yu'ugac bunách, ta'bödxya'a zidzj, ati' guluhuöác zian nup te'i huë' nacú'n bin len nup cuta'zá'.
8 Cni guc, guludziji bunách yödz ni'.
9 Zoë' ni' Simón, bönni' zi'al guquë' bönni' udzá' uné ya'a lu yödz na', len gzxi' yé'inë' bunách Samaria na', gnë' lëczë' naquë' bönni' náctërë' zxön.
10 Guluzëtsca naggac bönni' ni yúgu'të bunách, ga rguel-la' yugu' bönni' ca'z ga rdxintë yugu' bönni' blau, gulané': "Bönni' ni, dë lu në'ë yöl-la' huac zxön queë' Dios."
11 Cni guc, glunë' lë' ba la'n, le xtsey nazí' yé'inë' lequë' len yöl-la' udzá' uné ya'a queë'.

12 Cati' gulayejlë'ë lban runë' Felipe qui didza' dxi'a ca rna bë'ë Dios len ca
nac queë' Jesucristo, ni'r guladilë' nis, bönni' len ngul.
13 Ni'r gyejlë'ë ca' Simón na', len bdilë' nis, ati' gdálenteczë' tsazxőn Felipe
na'. Cati' blé'inë' yugu' yöl-la' huac zxön len le tac bë' runë' Felipe, bubannë'
Simón na'.
14 Cati' gulayönnë' ca guc lë ni gbaz na' nasölë'ë Cristo nacu'ë Jerusalén,
chnazí' lu na'gac xtidzë'ë Dios bunách luyú Samaria, ni'r gulasölë'ë ni' Pedro
len Juan.
15 Cati' guladxinë' ni' Pedro len Juan na', gululidzë' Dios uláz quegac
bunách ni' ta'yejlë' Cristo quië dusóalenë' lequë' Dios Bö' La'y.
16 Ga bdxintë dza na', cutu rdxíninë' quequë' Dios Bö' La'y. Nadílgaczë' nis
quië lacquë' tuz len Xanru' Jesús.
17 Ni'r gulaxóa na'quë' bunách Samaria na' Pedro len Juan na'. Gululidzë'
Dios, ati' dusóalenë' lequë' Dios Bö' La'y.
18 Cati' blé'inë' Simón, bönni' udzá' na', le guc cati' gulaxóa na'quë' bunách
ni' gbaz na' nasölë'ë Cristo, dusóalenë' lequë' Dios Bö' La'y, gu'nnë' quizxjë'
lequë' dumí,
19 rë' lequë':
—Benn ca' quia' yöl-la' huac ni, quië cati' gxoa na'a núti'tëz bunách,
dusóalenë' nu na' Dios Bö' La'y.
20 Ni'r gudxë' lë' Pedro, rnë':
—Nit tsazxőn len li' dumí quiu', le ráquinu' len dumí gdél-li'nu' yöl-la' huac
queë' Dios.
21 Cutu nacu' lsaca' gutsu'u lë ni, le cunác dxi'a icj ládxi'da'u lahuë' Dios.
22 Bubí'i ladxu'u ca nac huia'dö' ni runu', len gúta'yu lahuë' Dios, nazx ca'
unít lahuë' li' ca nac lë ni rza' ladxu'u.
23 Rlé'ida' nabagu'u zxguia' len nadzunu' lu yal-lj qui tu' xöhui'.
24 Ni'r bubi'ë didza' Simón na', rë' lequë':
—Gul-lidzë' Dios, gáta'yuli' lahuë' Xanru' ni'a quia' cui gac quia' nitú lë na'
chgnali'.
25 Cati' budx glunë' lna' lau queë' Cristo lu yödz ni' Pedro len Juan na', len
gulaguíxjö'ë xtidzë'ë Dios, glunë' ca' lban qui didza' dxi'a gap nacuá' zian
ladzquë' bönni' Samaria, ati' gdöd ni' yhuöjquë' Jerusalén.

Felipe len bönni' Etiopía

26 Ni'r bé'lenë' Felipe didza' gbaz la'y queë' Xanru', gudxë' lë':
—Gyas len gyeaj zaca' ga rdöd gbidz beo' ziag, gdxinu' ga ni' rla'a nöz zeaj
Jerusalén zeajtë yödz Gaza, nöz na' rdöd lu latj ca'z.
27 Ni'r gyu'ë nöz Felipe na', zijë'. La' nöz ni' yajtsaguë' bönni' Etiopía, naquë'
bönni' huödx. Luyú Etiopía naquë' blau launu Candace, ngul rna bé'inu
bunách Etiopía na', len yu'u lu në'ë yúgu'të yöl-la' tsahui' queënu dzö' lidxnu.
Gyijë' Jerusalén bönni' ni quië gyij ladxë'ë Dios.
28 Na'a, zhuöjë' ladzë', rö'ë lu carreta queë', len rulabë' le nayúj lu guich ca
gnë' Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios.
29 Ni'r Dios Bö' La'y gudxë' Felipe na':
—Gbiga' ga zeaj carreta na', len gyeajlen lei.
30 Cati' chgbiguë'ë ni' Felipe, byönnë' ru'ë didza' bönni' huödx na', rulabë'
le nayúj lu guich ca gnë' Isaías, ati' gudxë' lë':
—¿Naru' réjni'nu' lë na' rulabu'?
31 Bubi'ë didza' bönni' Etiopía na', gnë':
—¿Nacx gac tséjni'da' chqui' nutu nu zoa uzejni'i neda'?
Ni'r gúta'yuë' lahuë' Felipe cuenë' len cő'lenë' lë' tsazxőn lu carreta na'.

32 Lë na' nayúj lu guich rulabë', rna cni:
Ca bö'cu' zxíla'dau',
Gulachë́'ë Lë' quië ludöddë' Lë',
Len ca bö'cu' zxíla'dau',
Cutu rnëba' cati' nu rchugu lítsa'ba',
Ca' benë' Lë', cutu bsalj ru'ë gnë'.
33 Guluca'në' Lë' ca'z,
Len cutu glu'ë latj nu cuequi xbey Lë'.
¿Nuzxa caz gac quixjö' zxguia' nabága'gac bunách ulád z queë'?
La' légaczë' guludöddë' Lë'.
34 Gnabnë' Felipe bönni' huödx na', rë' lë':
—Ráta'yua' lau' quíxjöi'nu' neda'. ¿Nuzxa qui gnë' cni bönni' na' bë'ë didza' uláz queë' Dios? ¿Naru' queëczë', o qui nu yubl?
35 Ni'r la' didza' niz bguel-lë'ë Felipe, gdíxjöi'në' lë' didza' dxi'a ca nac queë' Jesús.
36 Cati' ni' yu'uquë' nöz zjaquë', guladxinë' ga dë nis, ati' rë' Felipe bönni' huödx na', rnë':
—Byutsca'. Ni dë nis. ¿Naru' huactsa gdila' nis?
37 Felipe gudxë' lë':
—Chqui' réjlë'u gdu ladxu'u, huac gdilu' nis.
Lë' bubi'ë didza', rnë':
—Réjlë'a Jesucristo, naquë' Zxi'në' Dios.
38 Ni'r benë' ga gzoa dxiz carreta queë' na', ati' guluhuötjë' groptë', yajtsazquë' lu nis. Ni'r Felipe buquilë' bönni' huödx na' nis.
39 Cati' gulurujë' lu nis, buchë́'ë Felipe Dios Bö' La'y, ati' cutur blé'inë' lë' bönni' huödx na'. Ni'r buguel-lë'ë xnözë', zhuöjë' rudzijnë'.
40 Cati' chráquibe'inë' Felipe, zoë' lu yödz Azoto. Gdödë' yúgu'të yödz ni', ati' benë' lban qui didza' dxi'a, ga bdxintë' yödz Cesarea.

9

Saulo ruhuöaquë' queë' Cristo

1 Ni' ruzeynë' ba nadx nup ta'yejlë' Xanru' Saulo, gu'nnë' gdödcdë' lequë'. Quië gunë' cni bdxinë' lahuë' bxuz blau
2 len gnabnë' lë' guich uná bë' le tsju'ë lauquë' bönni' uná bë' quegac yu'u gap tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío nacu'ë Damasco, ati' chqui' utsajxaquë'ë ni' yugu' bönni' len ngul ta'yejlë'ë Jesús, gac gchë'ë lequë' nadzunquë' lu yödz Jerusalén.
3 Tsal ni' yu'uquë' nöz Saulo len nup nacua'len lë', zjaquë', len cati' chzoa la'dxinë' Damasco, tu tsalz buzeni'tsca yení' za' luzxbá, le buzení' ga ni' zjaquë'.
4 Ni'r gdzö'ë lyu Saulo, len byönnë' chi'i nu rë lë':
—Saulo, Saulo, ¿bizx quië rbia ladxu'u neda'?
5 Gnabnë' Lë' Saulo, gnë':
—¿Nuzxa li', Xan?
Lë' gnë':
—Neda' Jesús, nu rbia ladxu'u. Run zi' cuinu', rdá'bagu'u neda'. Rac quiu' ca na' rac queëba' bëdx, run zi' cuinba' rchégu'ba' yag tuchi' tundë'-ba' zi'.
6 Ni'r gzxiztsquë', gúdxinë' Saulo, gnë':
—Xan, ¿bizxa rë'nnu' guna'?
Xanru' gudxë' lë':
—Gyas len gyaz lu yödz, ati' ni' gsöla'a quiu' nu guië li' le ral-la' gunu'.

7 Gládxinë' bönni' na' zjáclenë' Saulo, le gulayönnë' chi'i na', zal-le nutu nu
gulalé'inë'.
8 Ni'r böasë' luyú Saulo, len cati' gxa' yöj lahuë', cutu ca' rlé'inë'. Qui lë ni
na' gulaguel-lë'ë në'ë, len gulaché'ë lë' Damasco.
9 Gzoë' ni' tsonn dza nachúl lahuë', len cutu bi güi' gdahuë'.
10 Zoë' ca' Damasco Ananías, bönni' rejlë'ë Cristo, ati' Xanru' buluí' lahuë'
ga zoë' ca tu lu yël bëchcál, len gudxë' lë':
—Ananías.
Lë' bubi'ë didza', gnë':
—Ni zoa', Xan.
11 Xanru' gudxë' lë':
—Gyas, len gyeaj ga nac la' nöz na' nazí' lei Nöz Li, ati' lu yu'u lidxë' Judas
gnab didza' queë' Saulo, bönni' Tarso. Lu yu'u na' rulidzë' Dios.
12 Chblé'inë' bönni' ni ca tu lu yël bëchcál zë'ë tsazië' ga zoë' bönni' lë'
Ananías, len gxoa në'ë lë' quië huöalj yöj lahuë'.
13 Ni'r bubi'ë didza' Ananías, rë' Lë':
—Xan, zian nup chgulaguixjöi' neda' ca runë' bönni' ni, zian le nac dö' nu'ë
le benë' quegac bunách ta'yejlë' Li', nacu'ë Jerusalén.
14 Zë'ë ca' ni, dë lu në'ë uláz quequë' bxuz uná bë' sönë' yúgu'të nup tu'lídz
Dios len lau' Li'.
15 Ni'r Xanru' rë' Ananías na', rnë':
—Gyeaj, le gröcza' neda' bönni' ni quië gunë' lban ca nac quia' laugac
bunách gza'a, len lauquë' bönni' ta'ná bé'inë' lequë', lenca' laugac bunách
Israel.
16 Ului'ida' lë' le zian le saca' qui'ë uláz quia' neda', gunë' xchina'.
17 Ni'r gyijë' ni' Ananías, ati' gyazië' yu'u len bxoa në'ë Saulo, rë' lë':
—Böcha'a Saulo, Xanru' Jesús, Nu na' buluí' lahui la' nöz ga ni' za'u, bsölë'ë
neda' quië huöalj yöj lau' len dusóalenë' li' Dios Bö' La'y.
18 La' ni'z gulaguíndj lu yöj lahuë' le nac ca xlácuba' böl, ati' la' böaljtë yöj
lahuë'. Ni'r gyasë' Saulo, len bdilë' nis.
19 Gdöd ni' gdahuë' len böac ladxë'ë. Ca chop tsonn dza gzóalenë' bönni'
ta'yejlë'ë Cristo nacu'ë Damasco.

Runë' lban Saulo lu yödz Damasco

20 La' gzu lautë' Saulo runë' lban queë' Cristo gap nac lu yu'u ga tu'dubë'
tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, rnë':
—Jesúscz naquë' Zxi'në' Dios.
21 Gulubannë' yúgu'të bönni' ni' ta'yönnë' lë', ta'në':
—¿Naru' clëg bönni' ni bönni' na' busnitië' nup nacuá' Jerusalén, tu'lídz Dios
lu lë' Jesús? Quië gunë' cni bidë' ca' ni quië gchë'ë lequë' nadzunquë' lauquë'
bxuz uná bë'.
22 Bdipr ladxë'ë Saulo, len benë' ga gulabö'ë baguí'i bönni' judío nacu'ë
Damasco, bului'inë' lequë' Jesúscz naquë' Cristo, bönni' na' tunë' löz duná
bé'inë' lequë'.

Rulë' Saulo lu na'quë' bönni' judío

23 Cati' chgdöd zian dza, glun xtídza'quë' bönni' judío ni' ludöddë' Saulo.
24 Rël len të dza gulabö' nisië' lë' bönni' judío ga nu ryaz zö'ö run chi'i yödz
na' quië ludöddë' lë', san gúquibe'inë' Saulo le të'nnë' lunë' queë'.
25 Ni'r gulaguel-lë'ë Saulo chdzö'l bönni' ta'yejlë'ë Cristo, ati' gulagu'ë lë' tu
lu bdö'a zxön naga' du, len guluzötjë' lë' ni'l lu zö'ö run chi'i yödz na'.

Rudxinë' Saulo Jerusalén

26 Cati' budxinë' Saulo Jerusalén, gu'nnë' tsjenë' tsazxőn bönni' ni' ta'yejlë'ë
Cristo, san gládxinë' lë' yúgu'të', le cuta'yejlë'ë rejlë'ë Cristo Saulo na'.
27 Ni'r gdel-lë'ë Saulo Bernabé, len bchë'ë lë' ga na' nacu'ë gbaz nasölë'ë
Cristo. Gdíxjöi'në' lequë' ca na' guc queë' Saulo, blé'inë' Xanru' la' nöz, ati'
bé'lenë' lë' didza' Xanru'cz, len ca na' benë' Saulo lu yödz Damasco, len yöl-la'
rugu ladxi' benë' lban ca nac queë' Jesús.
28 Ni'r gzóalenë' lequë' Saulo lu yödz Jerusalén, ati' gdálenë' lequë'.
29 Lu yöl-la' rugu ladxi' benë' lban Saulo ca nac queë' Xanru', len gdíl-lenë'
didza' bönni' judío tu'ë didza' griego, ati' lequë' gulazú gulabö'ë ludöddë' lë'.
30 Cati' gláquibe'inë' lë ni bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo, gulaché'ë Saulo lu yödz
Cesarea, ati' gulasölë'ë lë' Tarso, le nac ladzë' Saulo.
31 Ni'r guc dxi'a quegac yúgu'të cö' bunách queë' Cristo, nacuá' gdu luyú
Judea, len luyú Galilea, len luyú Samaria, ati' guladíp ládxi'quë'. Gulacu'ë lu
yöl-la' radxi quequë' Xanru', ati' gulayanë' le gúclenë' lequë' Dios Bö' La'y.

Pedro ruúnë' Eneas

32 Yetú le guc, cati' yajyúë' yugu' bőchi'ru' Pedro, bdxinë' ga nacu'ë bönni'
ta'yejlë'ë Jesús lu yödz Lida.
33 Yajxaquë'ë ni' bönni' lë' Eneas, chguc xunu' iz dë' ré'inë' nacu'në' bin.
34 Pedro gudxë' lë':
—Eneas, ruúnë' li' Jesucristo. Gyas len btub xta'u.
La' gyastë' Eneas na'.
35 Gulale'i lë' yúgu'të nup nacuá' yödz Lida, len yödz Sarón, ati' gu-
luhuöaquë' queë' Xanru', ta'yejlë'ë Lë'.

Ratnu Dorcas len rubannu

36 Yetú ca' le guc, lu yödz Jope zoanu ngul réjlë'nu Cristo, lënu Tabita, len
ca nac didza' griego lënu Dorcas. Bennu zian le nacgac dxi'a len le taclen
bunách yechi' ngul ni.
37 Le guc dza ni', güi'inu Dorcas na' len gutnu. Gdöd gulaguibnu lënu,
gulaguixjë'-nu tu lu yu'u ga nac buróp cuia.
38 Le dë gal-la'z ga na' dë yödz Jope yödz Lida ga na' zoë' Pedro, gulayönnë'
zoë' ni' Pedro bönni' Jope na' ta'yejlë'ë Cristo, ati' qui lë ni na' gulasölë'ë ga
zoë' chopë' bönni', gláta'yuë' lahuë', të' lë':
—Cutu tseynu' guidu' queëtu'.
39 Ni'r la' gyastë' Pedro, zéajlenë' lequë'. Cati' bdxinë' ni', la' gulachë'të' lë'
ga nac lu yu'u ga dënu ngul nat na'. Ni'r guludubnu gdu cuitië' ngul uzéb,
ta'bödxnu len tu'lui'inu lë' lari' quequë' bönni' len ngul, yugu' le bennu Dorcas
cati' ni' zóalennu lecnu.
40 Ni'r bubijë' ni'l yúgu'të nup nacuá' ni' Pedro, ati' buzechu zxibë', rulidzë'
Dios. Ni'r bueycjë' ga dënu Dorcas na', gnë':
—Tabita, gyas.
La' buxa'të yöj launu Dorcas. Cati' blé'inu-në' Pedro, la' gyástënu, grö'nu.
41 Gdel-lë'ë na'nu Pedro, buchisë'-nu. Ni'r bulidzë' bönni' na' ta'yejlë'ë
Jesús, len yugu' ngul uzéb na', ati' buschinë'-nu lauquë' Dorcas na', nabannu.
42 Ca guc lë ni gzë didza' gdu lu yödz Jope, ati' gulayejlë' Xanru' bunách
zian.
43 Zian dza buga'në' Pedro yödz Jope na' lu yu'u lidxë' Simón, bönni' runë'
tsahui' guid zxa bëdx.

10

Le benë' Pedro lidxë' Cornelio

1 Zoë' Cesarea bönni' lë' Cornelio, nacu'ë lu në'ë tu gayu'ë bönni' rjaquë' gdil-l, nazí' laquë' Bönni' Italia Rjaquë' Gdil-l.
2 Rej ladxë'ë Dios Cornelio na' len rádxinë' Lë', ati' nungac lë' tsazxőn yúgu'të bunách nacuá' lidxë'. Dumí zian runödzjë' le raclen bunách yechi', len rulídzteczë' Dios.
3 Gdu rdöd xhuö blé'inë' Cornelio ca tu lu yël bëchcál, ryazië' ga zoë' gbaz la'y queë' Dios, len rë' lë':
—Cornelio.
4 Gúdxinë' Cornelio. Buyúë' gbaz la'y na', len gudxë' lë':
—¿Bizxa rnau', Xan?
Gudxë' lë' gbaz la'y na', rnë':
—Dios ryönnë' le rulidzu'-në', len nözcznë' ca runu', ráclenu' bunách yechi'.
5 Na'a, gsőla'cu'-në' bönni' tsjaquë' yödz Jope tsajlidzquë' bönni' lë' Simón, zoa yetú lë' Pedro.
6 Bönni' ni zoë' lidxë' bönni' runë' tsahui' guid zxa bëdx. Bönni' ni, lëzca' lë' Simón, ati' zoa lidxë' ra' nis zxön. Pedro na' guië' li' le ral-la' gunu'.
7 Cati' chbuzé'ë gbaz la'y na' bé'lenë' lë' didza', bulidzë'-bi' Cornelio chopbi' bi'i huen dxin queë' len tuë' bönni' rijë' gdil-l rej ladxë'ë Dios, dzaguë' bunách nacuá' lidxë' Cornelio.
8 Cati' budx gdíxjöi'në' lequë' yúgu'të le guc, bsölë'ë lequë' yödz Jope.
9 Dza buróp, tsal ni' yu'uquë' nöz, len ta'dxinë' gal-la' ga dë Jope na', la' ni'z grenë' Pedro cju'u quië ulidzë' Dios, ni' nac gdu huagbídz.
10 La' na'z rdunë' Pedro len gu'nnë' gahuë', san tsal ni' tu'pé'ë queë', blé'inë' le nac ca tu lu yël bëchcál.
11 Blé'inë' nayálj luzxbá len ruhuőtj ga zoë' tu le nac ca lari' guitsa' zxön, naga' idáp la'a.
12 Lahui lari' na' dxiacba' böa' guixi' gza'a nacuá' tap ni'a na'cba', len böa' ta'yj lë'cba' lyu, len böa' zoa xilcba'.
13 Ni'r byönnë' chi'i nu rë lë':
—Pedro, gyas. Bdödi-cba' len gdagu.
14 Bubi'ë didza' Pedro, rnë':
—Cutu, Xan. Gatga gdahua' le cural-la' gágutu' o le cunác dxi'a.
15 Le buróp lzu byönnë' chi'i nu na' gudx lë':
—Le nunë' dxi'a Dios, cutu gnau' qui: “Cunác dxi'a”.
16 Tsonn lzu guc cni, ati' ni'r la' buëptë luzxbá lari' zxön na'.
17 Tsal ni' rö'ë baguí'i Pedro, rza' ladxë'ë bizxa rë'ni gna lë na' blé'inë' ca tu lu yël bëchcál, guladxinë' ra' yu'u bönni' na' nasölë'ë lequë' Cornelio, ta'nabë' gazx zoa lidxë' Simón na'.
18 Cati' guladxinë' ni', gululidzë' nup nacuá' yu'u na', len gulanabnë' lequë' chqui' zoë' ni' bönni' lë' Simón, zoa yetú lë' Pedro.
19 Tsal ni' rza' ladxë'ë Pedro ca nac lë na' blé'inë', gudxë' lë' Dios Bö' La'y, gnë':
—Byutsca'. Chguladxinë' ni tsonnë' bönni', tu'guiljë' li'.
20 Gyasch na'a. Bötj zxan yu'u. Cutu gac chop ladxu'u tséajlenu' lequë', le nasöla'a lequë' neda'.
21 Ni'r bötjë' Pedro zxan yu'u ga na' nacu'ë bönni' na' nasölë'ë Cornelio, len gudxë' lequë':
—Neda' bönni' ruguiljli'. ¿Bizxa huen za'li' ni?
22 Gulubi'ë didza', të' lë':
—Nasölë'ë netu' Cornelio, bönni' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l. Naquë' bönni' tsahui', len rádxinë' Dios. Tunë' ba la'n bönni' ni len nadxi'icnë' lë'

yúgu'të bönni' judío. Yetú ca' le guc, bë́'lenë' lë' didza' gbaz la'y queë' Dios, gudxë' lë' gsölë'ë nu dulídz li' guidu' lidxë' quië yönnë' didza' gu'u.
23 Ni'r glu'ë lequë' lu yu'u Pedro len bë'ë ga la'cu'ë. Cati' za' rení' yetú dza, gyasë' Pedro, ati' gyéajlenë' lequë'. Glunë' lë' tsazxőn la'quë' bőchi'ru' nacu'ë Jope na'.
24 Dza bunn ni', guladxinë' Cesarea. Chzoë' rbözë' lequë' Cornelio, len chnutubë' lidxë' yugu' di'a dza queë', len yugu' böchi' lzë'ë nadxi'irnë'.
25 Cati' gyazië' Pedro lö'a, brujë' yu'u Cornelio, yajtsaguë' lë'. Byechuë' xni'ë Pedro len gyij ladxë'ë lë' ca runru' queë' Dioscz.
26 Pedro buchisë' lë', len gudxë' lë':
—Gyas. Lëz bunách yödzlyú naca' ca nacu' li'.
27 Ni' tui'zë' ca' didza', gyaztë' yu'u Pedro, len yajxaquë'ë nudubgac ni' bunách zian.
28 Ni'r gudxë' lequë' Pedro, rnë':
—Lbi'ili' nőziczli' ca rna bë' zxba queë' Moisés, cural-la' gunë' bönni' judío tsazxőn o tszlenë' bönni' gza'a. Na'a, Dios bului'inë' neda' cutu ral-la' gnia' queë' nitúë' bönni' naquë' ca'z o cunaquë' dxi'a.
29 Qui lë ni na' cati' bulidzli' neda', la' bidtea', len cutu guc chop ladxa'a. Rnaba' na'a, ¿bizx quië na' bulidzli' neda'?
30 Ni'r bubi'ë didza' Cornelio, gnë':
—Chguc tap dza ca hora zoaru' na'a, gdu rdöd xhuö, cati' ni' runa' gubás len rulidza'-në' Dios lu yu'u lidxa' ni, blé'ida'-bi' bi'i bönni' ra'bán nácubi' lari' ryëp yös yení', duluí' laubi' neda'.
31 Cni gudxbi' neda': "Cornelio. Dios ryönnë' le rulidzu'-në', len nöznë' ca runu', ráclenu' bunách yechi'.
32 Na'a, gsölu'u lu yödz Jope nu tsajlídz bönni' lë' Simón, zoa yetú lë' Pedro. Bönni' ni zoë' lidxë' bönni' runë' tsahui' guid zxa bëdx, len lë' ca' Simón. Zoa ra' nis zxön lidxë' bönni' ni. Cati' gdxinë' ga zu' Pedro na', güí'lenë' li' didza'."
33 Cni guc, la' bsőla'tea' nu tsajtílj li', ati' dxi'a benu' bidu' ga zoatu' ni. Qui lë ni na' zoatu' ni yúgu'tëtu', nudubtu' lahuë' Dios quië uzé nagtu' yúgu'të le gna bé'inë' li' Dios gui'u netu'.

Didza' bë'ë Pedro lidxë' Cornelio

34 Ni'r gzu lahuë' Pedro ru'ë didza', rnë':
—Le nactë réjni'da' na'a, cutu ruyuzë' yöl-la' rnëz quegac bunách Dios, san tuz nunë' rë'u.
35 Rdzag ladxë'ë bunách gdutë yödzlyú Dios, nup na' tadxi Lë' len tun le nac dxi'a.
36 Bsölë'ë xtidzë'ë Dios ga nacuá' bunách Israel, len bsölë'ë nu ben lban qui didza' dxi'a, le run ga rac dxi'a quegac bunách, lë na' bdxin queëru' lu në'ë Jesucristo. Lëczë' naquë' Xanru' yúgu'tëru'.
37 Lbi'iczli' nőzili' lë na' guc luyú Judea, le gzu lau guc luyú Galilea gdöd benë' lban Juan quië la'díl bunách nis.
38 Nőzili' ca benë' Dios le guc queë' Jesús, bönni' Nazaret. Bsölë'ë queë' Dios Bö' La'y len yöl-la' huac queë'. Nőzili' ca na' gdë' Jesús, runë' le nac dxi'a, len ruúnë' yúgu'të nup gulazaca' gulaguí'i lu na' tu' xöhui'. Cni benë', le gzóalenë' Lë' Dios.
39 Na'a, netu' runtu' lna' lau qui yúgu'të lë na' benë' Jesús luyú Judea len lu yödz Jerusalén, len ca na' guc, guludöddë' Jesús, guludé'ë Lë' lë'i yag cruz.
40 Ni'r Dios buspanë' Lë' cati' guc tsonn dza natië', len benë' ga buluí' lahuë' ga zoatu' netu'.

41 Cutu buluí' lahuë' laugac yúgu'të bunách, san lautu' netu' buluí' lahuë'.
Dios gröë' netu' dza ni'të quië guntu' lna' lau queë' Jesús, ati' güi' gdágulentu'
Lë' tsazxőn gdöd bubanë' lu yöl-la' gut.
42 Gna bé'inë' netu' Dios guntu' lban laugac bunách, ati' runtu' lna' lau
queë' Cristo, naquë' Nu buzoaczë' Dios quië cuequi xbeynë' nup nabangac
len nup chnatgac.
43 Lëzca' glunë' lna' lau queë' Jesús yúgu'të bönni' glu'ë didza' uláz queë'
Dios, gulanë': "Yúgu'të nup la'yejlë' Lë', Dios unít lahuë' dul-la' nabága'quë'
ni'a qui le benë' Lë'."

Dusóalenë' bunách gza'a Dios Bö' La'y

44 Ni' rui'zë' cni didza' Pedro, la' bdxintë' Dios Bö' La'y, dusóalenë' lequë',
yúgu'të nup ni' ta'yöni lban runë' Pedro.
45 Gulaná' badxë' bönni' judío ta'yejlë'ë Cristo, nup na' guladxín ni' tsazxőn
len Pedro, le dusóalenë' bunách ni' cunacgac judío Dios Bö' La'y, nasölë'ë Lë'
Dios Xuz.
46 Cni glunë' le gulayönnë' tu'ë didza' yubl, len tunë' Dios zxön bönni' gza'a
na'.
47 Ni'r bë'ë didza' Pedro, gnë':
—¿Naru' huactsa nu gna be'i bunách ni cui la'díl nis? Nac bë' dusóalenë'
lequë' Dios Bö' La'y, ca na' dusóalenë' ca' netu'.
48 Gna bë'ë Pedro la'dilë' nis le nazí' lu na'quë' lë' Xanru' Jesús. Ni'r
gláta'yuë' lahuë' Pedro bönni' ni' ugá'nlenë' lequë' ca chop tsonn dza.

11

Didza' bë'ë Pedro laugac bunách queë' Cristo nacu'ë Jerusalén

1 Gulayönnë' gbaz nasölë'ë Cristo len bőchi'ru' nacu'ë luyú Judea ca na'
gulazí' lu na'quë' xtidzë'ë Dios bönni' cunacquë' judío.
2 Cati' budxinë' Pedro Jerusalén, guladíl-lenë' lë' didza' bőchi'ru' judío.
3 Glë' Pedro:
—¿Bizx quië yjítslenu' bönni' cunacquë' judío, len gdágulenu' lequë'
tsazxőn?
4 Ni'r gzu lahuë' Pedro rguíxjöi'në' lequë' gdutë lë na' guc,
5 rnë':
—Gzoa' lu yödz Jope, len cati' ni' rulidza'-në' Dios, blé'ida' ca tu lu yël
bëchcál tu le bului'inë' neda' Dios. Blé'ida' bötj bruj luzxbá tu le nac ca lari'
guitsa' zxön, naga' idáp la'a, ati' bdxin ga na' zoa'.
6 Cati' ni' ruyúa' lei quië glé'ida' le dxia lahuil, blé'igacda'-ba' böa' guixi'
nacuá' tap ni'a na'cba', yugu' böa' guixi' snia', len böa' ta'yj lë'cba' lyu, len
böa' zoa xilcba'.
7 Byönda' chi'i nu gudx neda': "Pedro, gyas. Bdödi-ba' len gdagu."
8 Ni'r gudxa'-në': "Cutu, Xan. Gatga gdahua' le cural-la' gágutu', o le cunác
dxi'a."
9 Ni'r le buróp lzu bulídz neda' chi'i luzxbá na', gudx neda': "Le nunë' dxi'a
Dios, cutu gnau' qui: cunác dxi'a."
10 Tsonn lzu guc cni, ati' ni'r la' buëptë luzxbá gdutë lë na' blé'ida'.
11 La' ni'z guladxintë' ra' yu'u ga na' zoa' tsonnë' bönni', narujquë' yödz
Cesarea, nasölë'ë lequë' bönni' lë' Cornelio. Dudiljquë' neda'.
12 Dios Bö' La'y gudxë' neda': "Gyeajlen lequë', cugác chop ladxu'u." Lëzca'
gulazá'lenë' neda' tsazxőn izxoptë' bőchi'ru' ni, gyeajtu' Cesarea ati' gyaztu'
lidxë' bönni' zoë' ni'.

13 Bönni' ni' gdíxjöi'në' netu' ca na' blé'inë', bdxinë' gbaz la'y queë' Dios lu
yu'u lidxë'. Gzuinë' lahuë' len gudxë' lë': "Na'a gsőla'cu'-në' bönni' tsjaquë'
yödz Jope, tsajlidzquë' Simón, zoa yetú lë' Pedro.
14 Bönni' na' güí'lenë' li' didza' nac gac uláu' li' len lulá ca' yúgu'të bunách
nacuá' lidxu'."
15 Cati' ni' gzu lahua' ruí'lena' lequë' didza', dusóalenë' lequë' Dios Bö' La'y
ca na' dusóalenë' rë'u zí'atël.
16 Ni'r yajneyda' didza' na' bë'ë Xanru', gnë': "Le nactë Juan buquilë'
bunách nis lu nis, san lbi'ili', gac queëli' le ruluí'z yöl-la' rdil nis na',
dusóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y."
17 Qui lë ni na', chqui' Dios bsölë'ë quequë' Dios Bö' La'y, la' tuz ca benë'
queëru' rë'u réjlë'ru' Xanru' Jesucristo, ¿núzxatë neda' gna bé'ida'-në' Dios?
18 Ni'r, cati' gulayönnë' lë ni, gulacuá' dxië' len gulagu'ë Dios yöl-la' ba,
ta'në':
—Cni nac, Dios ru'ë ca' latj bönni' cunacquë' judío, tu'bí'i ládxi'quë' quië
la'dél-li'në' yöl-la' na'bán gdu.

Ta'yejlë'ë Cristo bönni' nacu'ë Antioquía

19 Cati' ni' guludöddë' Esteban bönni' judío cuta'yejlë' len gulabía ládxi'quë'
yezica' bunách ta'yejlë' Cristo, guluzxúndj bunách ni len glaslas zian yödz
luyú Fenicia len luyú Chipre len lu yödz Antioquía. Ni' glunë' lban qui
xtidzë'ë Dios, san laugacz bunách judío.
20 Gulacuá'lenë' ca' lequë' yugu' bönni' Chipre, len yugu' bönni' Cirene, ati'
bönni' ni, cati' guladxinë' Antioquía, gluí'lenë' ca' didza' yugu' bönni' gza'a,
glunë' lban lauquë' qui didza' dxi'a ca nac queë' Xanru' Jesús.
21 Gzoalen lequë' yöl-la' huac queë' Xanru', ati' gulayejlë' Xanru' bunách
zian, len guluhuöác queë'.
22 Cati' bdxin didza' ca guc lë ni, ati' gulayönnë' bönni' queë' Cristo nacu'ë
Jerusalén, gulasölë'ë Bernabé tsijë' Antioquía na'.
23 Cati' bdxinë' Antioquía Bernabé, blé'inë' le ruzá' ladxë'ë quequë' Dios,
ati' budzijnë'. Buchizië' icj nagquë' la'día'teczë' queë' Xanru' gdu ládxi'quë'.
24 Naquë' tsahui' Bernabé na' len gdu zóalenë' lë' Dios Bö' La'y, len gdu
ladxë'ë rejlë'ë Cristo. Ni'a qui lban benë' Bernabé, gulayejlë' Xanru' bunách
zian lu yödz na'.
25 Gdöd ni', gyijë' Bernabé yödz Tarso, yajtiljë' Saulo. Cati' budzölnë' lë',
buchë'ë lë' Antioquía.
26 Gdu ca tu iz gulacu'ë ni', tunë' tsazxőn bunách queë' Cristo, len tu'sëdnë'
bunách zian. Lu yödz Antioquía na', le zi'al lzu gulazí' laquë' bunách queë'
Cristo, nup ni' ta'yejlë' Lë'.
27 Dza ni' gularujë' Jerusalén, yjaquë' Antioquía la'quë' bönni' tu'ë didza'
uláz queë' Dios.
28 Gzuinë' Agabo, bönni' dzaguë' yugu' bönni' na', len uláz queë' Dios Bö'
La'y buzéjni'në' lequë', gnë':
—Zi'a gac gbin gdutë yödzlyú.
Guc gbin na' cati' ni' rna bë'ë Claudio, bönni' Roma.
29 Ni'r gulazí' lu na'quë' bönni' ta'yejlë'ë Cristo nacu'ë Antioquía la'sölë'ë
tsca le dëz qui queëquë', le gaclen bőchi'ru' nacu'ë luyú Judea.
30 Cni glunë', ati' lë na' gulunödzjë', gulagu'ë lu na'quë' Bernabé len Saulo
quië lu'ë lei lauquë' bönni' gul tun chi'ë bunách queë' Cristo nacu'ë Judea.

12

Tu'döddë' Jacobo len ta'gu'ë Pedro lidx guia

1 Dza na' benë' ga gulazönë' la'quë' bönni' queë' Cristo Herodes, bönni' rna
bë'ë, quië lusaca' zi'ë lequë'.
2 Gna bé'inë' bönni' guludöddë' Jacobo, böchë'ë Juan. Glu'ë lë' guia tuchi'.
3 Cati' gúquibe'inë' Herodes guladzág ládxi'quë' lë ni bönni' judío, benë' ga
gulazönë' ca' Pedro. Glac lë ni dza ni' rac lni cati' tahuë' yöt xtil cunazí' xnë'i.
4 Gdöd gulazönë' Pedro, gulagu'ë lë' lidx guia, len guludödë' lë' lu na'quë'
tap cö' bönni' rjaquë' gdil-l, nacu'ë tapë' tu hueaj cö' na', quië lun chi'ë lë'.
Yu'u ladxë'ë Herodes ubijë' Pedro laugac bunách töd Lni Pascua, lni na'
tu'spanë' ca benë' Dios, bubijë' bunách judío luyú Egipto.
5 Cni guc, nun chí'igacrë' Pedro lu yu'u lidx guia na', san gululidztecz Dios
bunách queë' Cristo, ta'nabë' queë' Pedro lahuë' Dios.

Rubijë' Pedro lidx guia Dios

6 Cati' zi'a gdxin dza yu'u ladxë'ë Herodes ubijë' Pedro lidx guia na', la' dzö'
ni'z dë' rasië' Pedro, len nacu'ë chopë' bönni' rjaquë' gdil-l cuit lë'ë Pedro na',
núga'quë' lë' chop du guia. Gulacu'ë ga nu ryaz lidx guia na' yela'quë' bönni'
rjaquë' gdil-l tun chi'ë.
7 Tu tsalz buluí' lahuë' ni' gbaz la'y queë' Xanru', ati' buzeni'tsca yení' lidx
guia. Gdanë' cuit lë'ë Pedro gbaz la'y na', ati' buspanë' lë' len gudxë' lë':
—Gyasch.
Ni'r guluhuédx du guia na' naga' në'ë Pedro.
8 Gudxë' lë' gbaz la'y na', gnë':
—Bega' lë'u len bda' lölu'.
La' bentë' cni Pedro. Ni'r gudxë' lë' gbaz la'y, rnë':
—Bxoa lari' yenu' len gda len neda'.
9 Burujë' Pedro, zéajlenë' gbaz la'y na', san cutu ráquibe'inë' nacz le runë'
gbaz la'y na'. Gúquinë' yëlz rneynë'.
10 Cati' chguladödë' ga nacu'ë bönni' zi'a len bönni' buróp cö' bönni' na'
rjaquë' gdil-l tun chi'ë, guladxinë' ga zoa le náquini guia nuséyj ga nu ryaz
lidx guia na', le rurúj la' nöz qui yödz. Ga nu ryaz na', racz qui gyalj. Cati'
gularujë' ni', gulazë́'ë ga rdzag yetúr nöz, ati' ni' la' bulá'alentë' Pedro gbaz
la'y na'.
11 Ni'r ráquibe'inë' Pedro, ati' lu icj ládxi'dau'zë' gnë':
—Na'a chnözda' le nactë bsölë'ë Xanru' gbaz la'y queë', len buslë́' neda' lu
në'ë Herodes, len lu yúgu'të le glë'nnë' lunë' quia' bönni' judío.
12 Tsal ni' yu'ë nöz Pedro, rza' ladxë'ë ca nac lë na' guc, ati' bdxinë' lidxnu
María, xna'bi' Juan, bi'i na' zoa yetú labi' Marcos. Lu yu'u ni nudubgac
bunách zian ta'yejlë' Cristo, tu'lidzë' Dios.
13 Cati' bulidzë' Pedro ra' yu'u lö'a, brujbi' bi'i ngul lëbi' Rode quië gnőzibi'
nuzxa na'.
14 Cati' búnbë'bi' chi'ë Pedro bi'i ngul ni, lu yöl-la' rudziji queëbi' cutu
bsaljbi' yu'u, san jarélu'bi' böajbi' lu yu'u, yajtíxjöi'bi' nup nacuá' ni', rnabi':
—Zoë' Pedro ra' yu'u.
15 Ni'r glë' lëbi':
—Rchixi icju'.
Lëbi' tsutsur ben xtídza'bi' nac cni. Ni'r gulanë́':
—Clëg lë'. Bxin queë' na'.
16 Tsal na' cutu zoa dxië' Pedro rulidzë' nup nacuá' lu yu'u. Cati' gulasaljë'
yu'u, gulanitznë', gulalé'inë' lë'.

17 Ni'r bchis në'ë Pedro quië la'cu'ë dxiz, ati' gdíxjöi'në' lequë' ca benë' Xanru', bubijë' lë' lidx guia. Ni'r gudxë' lequë':
—Gul-tsajtixjöi'-cnë' ca' Jacobo len yugu' bőchi'ru' ca na' guc.
Ni'r burujë' ni' Pedro, zijë' ga yubl.
18 Cati' za' rení' dza na', glunë' rusbő bönni' rjaquë' gdil-l nacx guc, cutur yu'ë lidx guia Pedro.
19 Ni'r bsölë'ë Herodes nup tsajxi'gac Pedro. Cati' cutu guludzölnë' lë', gnabi yudxnë' bönni' na' rjaquë' gdil-l glun chi'ë Pedro. Gdöd ni' gna bé'inë' nup guludödi bönni' na' rjaquë' gdil-l. Ni'r gzë'ë Herodes luyú Judea, zijë' Cesarea, ati' ni' buga'në'.

Ca gutië' Herodes

20 Dza ni'z rleynë' Herodes bunách yödz Tiro len Sidón. Zi'al gulasöla' bunách lu xyuë' Herodes na' le byadzj quegac bunách lu xyugac yödz Tiro len Sidón na', san le rleynë' lequë' Herodes, cutur bi ta'sölë'ë quequë'. Ni'r glunë' tuz bönni' Tiro len Sidón na' ati' glunë' ga soë' Blasto unő quequë' lahuë' Herodes na'. Naquë' Blasto na' huen dxin nadél-li'në' latj blau lahuë' Herodes. Glë'nnë' la'dxinë' lahuë' Herodes bönni' Tiro len Sidón na', quië la'nabnë' lë' ugá'n tsahui' didza' bizxj quequë'.
21 Ni'r bdxië' bë' Herodes dza yönnë' lequë', ati' dza na' grö'ë xlatjë' ga rbequi xbeynë' bi rac, nacuë' lari' zaca' ati' benë' lban lauquë'.
22 Ni'r gululidzë' zidzj bönni' na', ta'nő':
—Clëg bönni'z ni. Dioscz ni ru'ë didza'.
23 La' na'z la' bë'të' lë' gbaz la'y queë' Xanru' le buzi'ë lëczë' yöl-la' ba ral-la' gac queë' Dios. Ni'r grö'ë bzuga' Herodes na', ati' gutië' le táguba' lë'.
24 Ni'r guc lban qui xtidzë'ë Xanru', ati' gulayán nup nazí' lu na'gac lei.

Le zi'al lzu rjenquë' lban Bernabé len Saulo

25 Cati' chguludödë' dumí na' Bernabé len Saulo lu na'quë' bönni' gul tun chi'ë bunách queë' Cristo nacu'ë Jerusalén, guluző'ë ni', yhuöjquë' Antioquía. Gulachő'ë-bi' ca' bi'i Juan, zoa yetú labi' Marcos.

13

1 Dza na'z gulacu'ë Antioquía bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios len bönni' tu'sëdnë' bunách, nútsa'quë' ladj bunách queë' Cristo lu yödz na'. Cni lëquë':
Bernabé,
Simón, (lë' ca' Niger),
Lucio, (bönni' Cirene),
Saulo,
Manaén, (bönni' na' gzxőnlenë' tsazxőn Herodes, bönni' rna bë'ë luyú Galilea).
2 Tsal ni' nudubquë' queë' Xanru' len tunë' gubás bönni' ni, gudxë' lequë' Dios Bö' La'y, rnë':
—Gul-bíaj-quë' quizi quia' Bernabé len Saulo quië tsjenquë' dxin na' bulidza' lequë' lunë'.
3 Budx glunë' gubás len gululidzë' Dios, ni'r gulaxóa na'quë' chopë' ni, len gulasölë'ë lequë'.

Tunë' lban luyú Chipre gbaz nasölë'ë Cristo

4 Ni'r, yjaquë' yödz Seleucia Bernabé len Saulo, le bsölë'ë lequë' ni' Dios Bö' La'y, ati' ni' gulabenë' tu lë'i barco le bchë' lequë' ga nac tu luyú bidx lu nis zxön, nazí' lei Chipre.

5 Cati' guladxinë' ni' lu yödz Salamina, ni' gulaguíxjö'ë xtidzë'ë Dios gap
nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío. Nachë'quë'-bi' bi'i
Juan quië gáclenbi' lequë'.
6 Budx guladödë' gdu gap dë yödzdau' luyú bidx na' lu nis zxön, ni'r
guladxinë' yödz Pafos. Ni' yajxáca'quë' Barjesús, bönni' judío. Naquë' bönni'
udzá' rzi' yë'ë, rnë' ru'ë didza' uláz queë' Dios.
7 Bönni' ni dzaguë' Sergio Paulo, bönni' rejni'i rna bë'ë. Bulidzë' Bernabé
len Saulo bönni' rna bë'ë na', le rë'nnë' yönnë' xtidzë'ë Dios.
8 Ni'r gdá'baguë'ë Bernabé len Saulo bönni' udzá' na', le gu'nnë' gunë' ga cu
tsejlë'ë Dios bönni' rna bë'ë. Lë' ca' Elimas bönni' udzá' na', tsca nac xtídza'gac
bunách gza'a.
9 Ni'r buzóa tsutsu lahuë' Saulo, lë' ca' Pablo, gdu zóalenë' lë' Dios Bö' La'y,
ruyúë' Elimas na'
10 len rë' lë':
—Li', bönni' rzi' yë' len bönni' huia'dö', nacu' ca zxi'ncz tu' xöhui' len bönni'
curle'i dxi'a yúgu'të le nac tsahui'. ¿Naru' cuzóa dxitsu' ca runu', rdá'bagu'u
didza' tsahui' queë' Xanru', len ruzagu'u xnöz nu rë'ni tsejlë' Lë'?
11 Na'a, usaca' zi'ë li' Xanru', ati' gchul lau', len cutu glé'inu' gbidz nabáb
dza.
La' bchultë lahuë' Elimas na', ati' gdë' na'l ni'l, rguiljë' nuzxa sön në'ë gchë'
lë'.
12 Cati' blé'inë' lë na' guc bönni' na' rna bë'ë, bubannë' ca nac xtidzë'ë
Xanru', ati' gyejlë'ë Cristo.

Le glunë' Pablo len Bernabé lu yödz Antioquía luyú Pisidia

13 Ni'r guluzé'ë yödz Pafos na' Pablo len bönni' dzagquë' lë', nacu'ë tu lë'i
barco, ati' guladxinë' yödz Perge luyú Panfilia. Lu yödz na' bulá'alenbi'
lequë' bi'i Juan, böajbi' Jerusalén.
14 Gdöd ni' guluzé'ë Perge na', yjaquë' Antioquía luyú Pisidia. Lu yödz
na', cati' ni' nac dza la'y quequë' bönni' judío, gulayazië' lu yu'u ga tu'dubë'
tu'sëdë' queë' Dios, ati' lu yu'u na' gulabö'ë.
15 Ni'r bulabë' guich ga nayúj zxba queë' Dios bönni' zoë' ni', lenca' le nayúj
lu guich ca gulané' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios. Gdöd ni' gulasölë'ë nu
yjödx Saulo len Bernabé bönni' uná bë' qui yu'u na', gnë':
—Lbi'ili', bőchi'tu'. Chqui' ral-la' bi gnali' le uzejni'i netu', gul-né.
16 Ni'r gyasë' Pablo, len bchis në'ë quië la'cu'ë dxiz, gnë':
—Gul-zé nagli' le gyëpa' lbi'ili', bönni' Israel, len lbi'ili', nul-li' rádxili'-në'
Dios.
17 Xanru' Dios, Nu ta'yíj ládxi'gac bunách Israel, gröczë' xuz xtau'ru' len
benë' ga gulayantsquë' cati' ni' nacquë' bönni' zi'tu' luyú Egipto. Len yöl-la'
huac zxön queë' bubijë' lequë' luyú ni'.
18 Gdu choa' iz bia' blenë' quequë' Dios cati' ni' guladé' gdu luyú bidx lu
latj ca'z.
19 Cati' budx busnitië' gadx cö' yödz gulacuá' luyú Canaán, bunödzjë'
quequë' xuz xtau'ru' xyugac bunách ni'.
20 Gdöd ni', le guc gdu ca tap gayuá' yu chiún iz, Dios bucu'ë quequë' bönni'
glequi xbeynë' lequë' ga bdxintë zoë' Samuel, bönni' bë'ë didza' uláz queë'
Dios.
21 Ni'r gulanabë' lahuë' Dios uzóë' quequë' bönni' gna bë'ë, ati' Dios buzóë'
quequë' Saúl, zxi'në' Cis, nababë' di'a dza queë' Benjamín. Gdu ca choa' iz
gna bé'inë' lequë' Saúl na'.

22 Gdöd ni' Dios gduë' Saúl na', ati' buzóë' quequë' David quië gna bë'ë.
Dios benë' lna' lau queë' David ni, gnë': “Nözda' runë' le rdzag ladxa'a David,
zxi'në' Isaí, len gunë' yúgu'të le rë'nda' neda'.”
23 Ladj zxi'n xsoë' David ni, Dios benë' ga guljë' Jesús quië uslé' bunách
Israel, ca na' zí'atël gzxi' lu në'ë Dios gunë'.
24 Zi'al cati' zi'a glë'ë Jesús, benë' lban Juan laugac yúgu'të bunách Israel
quië lubí'i ládxi'gac len la'díl nis bunách ni'.
25 Cati' ni' chzoa udx gunë' lban Juan na', gnë': “¿Nuzxa ráquili' naca' neda'?
Cutu naca' Cristo, bönni' na' ral-la' guidë'. Na'a, gul-yutsca'. Chza' gal-la'
gdxinë' ga zoa' ni bönni' na', ati' neda' cutu naca' lsaca' gleycja' lölë' nudé'ë.”
26 ’Lbi'ili', böcha'a, yugu' zxi'n xsoë' Abraham, len nul-li' zoali' ni, rádxili'-në'
Dios. Dioscz bsölë'ë queëli' didza' ni quië ulali'.
27 Cutu guluúnbë' Jesús nup nacuá' Jerusalén len bönni' ta'ná bé'inë' lequë',
len cutu gulayéjni'në' le nayúj lu guich le gulané' bönni' glu'ë didza' uláz queë'
Dios, zal-la' tu'labczë' yugu' didza' ni yugu' dza la'y, san lu yöl-la' curejni'i
quequë' glunë' ga butság ca rna didza' ni cati' ni' gulachuguë' queë' Jesús
gatië'.
28 Zal-la' cutu budzöli le nabaguë'ë Jesús gatië', gulanabë' lahuë' Pilato gna
bé'inë' bönni' ludöddë' Lë'.
29 Cati' budx glunë' queë' yúgu'të le nayúj lu guich ca ral-la' gac queë',
guluzötjë' Lë' lë'i yag cruz len gulucachë'ë Lë' yeru ba.
30 Ni'r Dios buspanë' Lë' lu yöl-la' gut,
31 ati' zian dza buluí' lahuë' Jesús laugac nup yjaclen Lë' tsazxőn cati' ni'
gzë'ë Galilea, bdxinë' Jerusalén. Na'a, tunë' lna' lau queë' yugu' bönni' na'
laugac bunách.
32 ’Cni nac, lëzca' netu' ni rguíxjöi'tu' lbi'ili' didza' dxi'a ca nac lë na' gzxi'
lu në'ë Dios gunë' quequë' xuz xtau'ru'.
33 Lë na' gzxi' lu në'ë quequë' Dios, Lëczë' benë' ga butság queëru', nacru'
zxi'n xsoaquë'. Cni benë' cati' buspanë' Jesús, guc ca na' nayúj lu guich ga
zoa salmo buróp, le rna cni: “Li' nacu' Zxi'na'. Neda' buzoacza' Li'.”
34 Ca nac na', Dios buspanë' Lë' lu yöl-la' gut cui nit le gya' gbanë', Lëczë'
Dios gnë' cni: “Gunna' queëli' le nacgac bica' ba gzxi' lu na'a lahuë' David.”
35 Qui lë ni na' nayúj ca' lu guich, ga zoa yetú salmo, le rna cni: “Cutu gu'u
latj uga'në' bönni' la'y quiu' ga nit le gya' gbanë'.”
36 Le guc queë' David nac bë'. Gdöd benë' dxin laugac bunách uládz queë',
ca na' gna bé'inë' lë' Dios, ni'r gutië' ati' gulagu'ë lë' yeru ba ga nacu'ë xuz
xtau'huë', ati' gnit le gya' gbanë'.
37 Na'a, Jesús na', Dios buspanë' Lë', ati' cutu gnit lu yeru ba le gya' gbanë'.
38 Lbi'ili', böcha'a, ral-la' gnőzili' lë ni rguíxjöi'tu' lbi'ili'. Dios runít lahuë'
lbi'ili' ca nac dul-la' nabága'li' ni'a qui le benë' Jesús ni.
39 Na'a, Dios ruúnë' tsahui' yúgu'të nup ta'yejlë' Jesús, rugűë' yugu' dul-la'
na' le cugúc ugúa zxba queë' Dios, le bë'ë Moisés.
40 Gul-gún chi'i cuinli' na'a cui gac queëli' le nayúj lu guich le gulané' bönni'
glu'ë didza' uláz queë' Dios, rna cni:
41 Gul-yutsca', lbi'ili', bönni' cutún ba la'n.
Ubánili' san lu yöl-la' curejlë' queëli' gatli'.
Neda' guna' tu dxin dza ni zoali',
Ati' zal-la' nu quixjöi' lbi'ili' le ruluí' dxin na', cutu ca' tséjlë'li'.
42 Cati' gulurujë' lu yu'u ga na' tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío
Pablo len bönni' na' dzagquë' lë', ni'r gláta'yu lauquë' bunách ni' la'guíxjöi'në'
lequë' yugu' lë ni cati' gdxin yetú dza la'y quequë'.

43 Cati' ni' gulurujë' lu yu'u na' bönni' nudubquë' ni', glunë' tsazxőn Pablo
len Bernabé zian bönni' judío len bönni' nuhuöacquë' judío, bönni' ta'yíj
ládxi'quë' Dios. Chopë' ni gluí'lenë' lequë' didza', len gulusé'ë ládxi'quë' quië
lácteczë' tsutsu, lunë' löz le ruzá' ladxë'ë quequë' Dios.
44 Yexunu' gbidz ca' cati' bdxin yetú dza la'y quequë', guludubë' yelati'z
cuguluhuöatë bunách lu yödz na' quië la'yönnë' xtidzë'ë Dios.
45 Ni'r guluzxé'inë' bönni' judío cuta'yejlë', cati' gulalé'inë' bunách zian na',
ati' gulanë́' qui didza' ru'ë Pablo, len guladá'baguë'ë lei.
46 Ni'r gdu lu yöl-la' rugu ladxi' quequë', glë' yugu' bönni' judío na' Pablo
len Bernabé, ta'në́':
—Ben bayúdx quíxjöi'tu' lbi'ili' zi'al xtidzë'ë Dios, san le ruca'nli' ca'z didza'
ni, len runi lbi'ili' cutu nacli' lsaca' gdél-li'li' yöl-la' na'bán gdu ni, qui lë ni
na', na'a uyeajtu' ga nacuá' bunách gza'a.
47 Lëzca' cni gna bé'inë' netu' Xanru' Dios guntu' lban queë' Cristo laugac
bunách gza'a, nac ca rna didza' na' bë'ë Dios ca nac queë' Cristo, gnë':
Nuzóa' Li' quië gacu' yení' quegac bunách gza'a,
Len gacu' Nu uslá bunách gdutë yödzlyú.
48 Cati' gulayöni didza' ni bunách gza'a nacuá' ni', guludzijnë' len gulagu'ë
Xanru' yöl-la' ba ni'a qui xtidzë'ë. Gulayejlë' Cristo yúgu'të nup ni' chnunë'
quegac Dios gata' quegac yöl-la' na'bán gdu.
49 Cni guc, gzë xtidzë'ë Xanru', ati' gulayöni lei bunách yúgu'të yödz nacuá'
luyú ni'.
50 Ni'r gulagú'u yöl-lë'ë yugu' bönni' blau qui yödz ni' bönni' judío cuta'yejlë'
na' cui la'lé'inë' dxi'a Pablo len Bernabé. Lëzca' cni gulagú'u yöl-lë'ë ngul
blau ni' ta'yíj ládxi'nu Dios. Cni guc, glunë' ga gulabía ládxi'quë' Pablo len
Bernabé, ati' gululaguë' chopë' ni ni'l lu xyuquë'.
51 Ni'r guluquindjë' yu bëchtö da' lalabquë' Pablo len Bernabé le ruluí'i
nagá'n zxguia' nabága'gac bunách lu yödz na', ati' yjaquë' lu yödz Iconio.
52 Guludzijnë' bönni' yödz Antioquía na', bönni' ta'yejlë' Xanru', ati'
gzóalenë' lequë' Dios Bö' La'y.

14

Le glunë' Pablo len Bernabé lu yödz Iconio

1 Cati' guladxinë' Iconio Pablo len Bernabé, gulayazië' tsazxőn lu yu'u ga
tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' ni' glu'ë didza'. Cni guc, gulayejlë'
Cristo zian bunách judío, lenca' zian bunách gza'a.
2 Ni'r gulagú'u yöl-lë'ë la'quë' bönni' gza'a bönni' judío cuta'yejlë', cui
la'lé'inë' dxi'a bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo.
3 Le gulayejlë' Cristo bunách zian na', zian dza gulacu'ë ni' Pablo len
Bernabé, ati' lu yöl-la' rugu ladxi' glu'ë xtidzë'ë Dios, le tu'zxöni ládxi'quë'
Xanru'. Lëczë' Xanru' bulu'ë nac gdutë li didza' tu'ë ca nac le ruzá' ladxë'ë
quegac bunách Dios, le bë'ë latj glunë' le tac bë' len le tun ga tu'bani bunách.
4 Ni'r gularúj chopl bunách lu yödz na'. La'quë' guladé'ë bönni' judío
cuta'yejlë', ati' yela'quë' guladé'ë Bernabé len Pablo, gbaz na' nasölë'ë Cristo.
5 Ni'r bönni' judío cuta'yejlë' na' len yugu' bönni' gza'a ni' glunë' tuz bönni'
ta'ná bé'inë' lequë', ati' gularujë' quië lu'ë dö' quequë' gbaz na' nasölë'ë Cristo
len luladxë' lequë' guiöj.
6 Cati' táquibe'inë' lë ni Pablo len Bernabé, guluzxundjë' ni', yjaquë' yödz
Listra len Derbe luyú Licaonia, ati' ni' guladödë' yúgu'të yödzdau' gdu zbi'il,
7 gap ni' glunë' lban qui didza' dxi'a ca nac queë' Cristo.

Tu'ladxë' Pablo guiöj lu yödz Listra

8 Lu yödz Listra zoë' bönni' curzḗ'ë. Rö'zë' ni' le curza'czë' cati' ni' guljë' len
gatga gzë'i ni'ë.
9 Ruzḗ naguë' didza' ru'ë Pablo bönni' ni. Buyúë' lë' Pablo len gúquibe'inë'
rejlë'ë Cristo quië huöaquë'.
10 Ni'r bë'ë zidzj didza' Pablo, rë' lë':
—Gzui.
La' gxíti'të' bönni' na' len gzë'i ni'ë.
11 Cati' gulalé'inë' lë na' benë' Pablo bönni' Listra, gulazú lauquë' tu'ë zidzj
didza' lu didza' tu'ë bönni' Licaonia na', ta'nḗ':
—Yugu' dios bönni' ni. Nuhuötjquë' ga zoaru', tu'luí' cuinquë' ca nacquë'
bönni'.
12 Bernabé na', gulanḗ' naquë' Júpiter, ca lë' dios blau quequë', ati' Pablo,
gulanḗ' naquë' Mercurio, yetú dios quequë'. Cni gulanḗ' le ru'ë didza' Pablo
ca na' ta'nḗ' runë' Mercurio na'.
13 Ga ni' nacu'ë zoa gdau' qui Júpiter, cuit nöztëz ga ni' ta'yáz bunách yödz
na'. La' bdxintë' ni' bxuz qui Júpiter na', nachḗ'ë-ba' yugu' bëdx len nu'ë ca'
yugu' bregui' yöj, ati' dzaggac lë' bunách zian. Glë'nnë' ludödcdë'-ba' bëdx na'
lauquë' Pablo len Bernabé quië la'yíj ládxi'quë' lequë' ca tunë' quegac dios
quequë'.
14 Cati' gláquibe'inë' lë ni Bernabé len Pablo, gbaz na' nasölë'ë Cristo,
gulachözë'ë lari' nácuquë'. Tu'hui'nnë' le tunë' bönni' ni le cural-la' lunë',
ati' gulaxíti'ë, yajcu'ë gatsj lahui'l bunách zian na', len glu'ë zidzj didza',
15 të' lequë':
—Lbi'ili' bunách. ¿Bizx quië runli' cni? Lëz bönni' ca lbi'ili' nactu', len
rguíxjöi'tu' lbi'ili' lë nicz ral-la' uca'nli', le cunácz ni, quië gáquili' queë' Dios
ban. Dios ni benë' luzxbá len yödzlyú, len nis zxön, len yúgu'të le nacuá' tu
tu latj na'.
16 Iz chguladṓd, glun yúgu'të bunách ca rnaz qui queëgac, ati' Dios cutu
buzaguë'ë xnözgac,
17 san benë' ga glac le tun lna' lau queë', ni'a qui le nacgac dxi'a benë'
quequë'. Rsölë'ë queëru' nis guiöj, len runë' ga ta'yán le razru'. Ruzṓlj
rudzé'inë' rë'u len runë' ga rudziji ládxi'ru'.
18 Zal-la' glë' lequë' cni Bernabé len Pablo, cannz guluxicjë' guluzaguë'ë
xnözgac bunách zian na', cui ludödcdë'-ba' bëdx na' lauquë'.
19 Ni'r guladxinë' ni' la'quë' bönni' judío cuta'yejlë'ë, narujquë' Antioquía
len Iconio, ati' gulagú'u yöl-lë'ë bunách zian na'. Ni'r gululadxë' Pablo guiöj
yúgu'të', len gla'yjë' lë' ni'l ra' yödz na', le táquinë' chnatië'.
20 Ni'r cati' guludubë' gdu zbi'il ga dë' Pablo bönni' ta'yejlë'ë Cristo, gyasë'
Pablo len buazië' lu yödz na'. Cati' za' rení' yetú dza, burújlenë' Bernabé,
yjaquë' yödz Derbe.
21 Lu yödz ni' glunë' lban qui didza' dxi'a ca nac queë' Jesucristo, ati'
gulayejlë' Cristo bunách zian ni'. Gdöd ni' yhuöjquë' Listra, len Iconio, len
Antioquía.
22 Cati' guladödë' yugu' yödz na' Bernabé len Pablo, gulutipë' ládxi'quë'
bönni' ni' ta'yejlë'ë Cristo, len gulusḗ'ë ládxi'quë' luga'në' tsutsu ca na'
ta'yejlë'ë Lë'. Glë' lequë':
—Rë'u tsazczru' ga rna bë'ë Dios, run bayúdx saca' qui'ru' zian le gac
queëru'.

23 Tu cö' hueaj bunách ni' queë' Cristo, gulucu'ë bönni' gul lun chi'ë bunách queë' Cristo na'. Cati' chgululidzë' Dios len glunë' gubás, ni'r gulagu'ë lequë' lu në'ë Xanru', Nu na' ta'yejlë'ë.

Tu'dxinë' Antioquía luyú Siria Pablo len Bernabé

24 Ni'r guladödë' luyú Pisidia Pablo len Bernabé, ati' guladxinë' luyú Panfilia.
25 Budx glunë' lban qui xtidzë'ë Cristo lu yödz Perge, yjaquë' yödz Atalia.
26 Guluzë́'ë ni', ati' gulabenë' tu lë'i barco len guludxinë' yödz Antioquía, ga na' nacu'ë bönni' queë' Cristo, bönni' na' gulasölë'ë lequë' tsjenquë' lban, cati' ni' gulagu'ë lequë' lu në'ë Dios, Nu na' ruzá' ladxi' quequë' lunë' xchinë', dxin na' chbudx glunë'.
27 Cati' ni' guludxinë' Antioquía, guludúb bunách queë' Cristo nacuá' ni'. Ni'r gulaguíxjöi'në' lequë' Pablo len Bernabé ca nacgac le zxön benë' Dios lu na'quë', lenca' ca benë' Dios, bë'ë latj ta'yejlë' ca' Lë' bunách gza'a.
28 Zian dza gulugá'nlenë' bunách ni' ta'yejlë' Cristo Pablo len Bernabé.

15

Tu'dubë' Jerusalén huen dxin queë' Cristo

1 Ni'r guladxinë' Antioquía la'quë' bönni' narujquë' luyú Judea, ati' gulusëdnë' bőchi'ru' ni', ta'në́':

—Chqui' cutu grugu lu xpë́la'li' ca nalë́bitu' runtu' ca na' gna bë'ë Moisés, cutu gac ulali'.

2 Ni'r guladíl-lenë' lequë' didza' Pablo len Bernabé, ati' glactsca rusbő. Gdöd ni', gulabőë' Pablo len Bernabé len yela'quë' bönni' bőchi'ru' ni', quië tsjaquë' Jerusalén, la'dxinë' lauquë' gbaz ni' queë' Cristo, lenca' lauquë' bönni' gul tun chi'ë bunách queë' Cristo ni', quië luí'lenë' lequë' didza' ca nac lë ni rac, tu'sëdnë' bunách bönni' na' le nachixi.
3 Ni'r gulugu'ë lequë' nöz bönni' queë' Cristo nacu'ë Antioquía, ati' guladödë' lu xyu yödz Fenicia len luyú Samaria, ati' gulaguíxjöi'në' böchi' lza'ru' ni' ca guc, guluhuöaquë' queë' Cristo bönni' gza'a. Lë ni ben ga guludzijnë' yúgu'të böchi' lza'ru' ni'.
4 Cati' guladxinë' Jerusalén Pablo len Bernabé, glunë' lequë' ba la'n bönni' queë' Cristo nacu'ë ni', lenca' yugu' gbaz nasölë'ë Lë', len bönni' gul tun chi'ë. Gulaguíxjöi'në' lequë' Pablo len Bernabé yúgu'të le benë' Dios lu na'quë'.
5 Ni'r gulayasë' la'quë' bönni' gdau' fariseo chta'yejlë'ë Cristo, ta'në́':

—Run bayúdx grugu lu xpë́la'quë' bönni' gza'a na' ta'yejlë'ë'ë Cristo, len gna bé'iru' lequë' lunë' ca rna bë' zxba queë' Moisés.

6 Ni'r guludubë' gbaz nasölë'ë Cristo len bönni' gul tun chi'ë bunách queë', quië la'bequi xbeynë' lë ni rac.
7 Gdöd glu'ë zian didza', gzuinë' Pedro len gudxë' lequë':

—Böcha'a. Nőziczli' ca guc dza ni'të, Dios gröczë' neda' quië guna' lban laugac bunách gza'a quië la'yönnë' didza' dxi'a len la'yejlë'ë Cristo.
8 Dios, Nu nunbë'cz le yu'u icj ládxi'dau'gac bunách, buzóë' le nac bë' runë' lequë' ba la'n, le bsölë'ë quequë' Dios Bö' La'y, lëz ca bsölë'ë queëru' Lë'.
9 Cutu butsë́'ë ca benë' quequë' len queëru', ati' lëzca' lequë' bunë' dxi'a icj ládxi'dau'quë' le ta'yejlë'ë Cristo.
10 Na'a, ¿bizx quië run leyli'-në' Dios, ruspága'li' yua' xyengac böchi' lza'ru'? Yua' ni, le nac le ta'ná bë' zxba queë' Moisés, cutu guc gua'ru' rë'u, len cutu guc lu'ë xuz xtau'ru'.

11 Rë'u ni, réjlë'ru' nularu' ni'a qui le buzá' ladxë'ë queëru' Xanru' Jesús,
len lëz ca nularu' rë'u, lulő' ca' lequë'.
12 Cati' budx bë'ë didza' ni Pedro, gulacu'ë dxiz yúgu'të', ati' guluző nagquë'
didza' glu'ë Bernabé len Pablo, gulaguíxjöi'në' lequë' le tac bë' len le tun ga
tu'bani bunách, yugu' le benë' Dios lu na'quë' ga nacuá' bunách gza'a.
13 Cati' budx glu'ë didza' ni Bernabé len Pablo, bubi'ë didza' Jacobo, gnë':
—Böcha'a. Gul-ző nagli' le gyëpa' lbi'ili'.
14 Chgdíxjöi'cznë' rë'u Simón Pedro ca benë' Dios, bulu'ë lahui yöl-la'
huac queë' le zi'al lzu laugac bunách gza'a quië bubijë' quizi queë' bunách
nútsa'gac ladjquë'.
15 Ca nac lë ni rajlözgac xtídza'quë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, ca
na' nayúj lu guich la'y, rna:
16 Dza töd lë ni huöda' len uchisa' Nu gna bë',
Tsazië' xlatjë' David,
Guna' ca run nu ruchís tu yu'u naguíndj.
Uchisa' ca' bunách la'cuá' lidxë', nup naga'ngac,
Guna' ca run nu ruchís tu zö'ö gul.
Cni uchisa' le gna bë'ë David
17 Quië luguílj Xanru' yezica' bunách.
Luguílj Lë' bunách gza'a,
Ati' si' lagac: bunách queë' Dios.
18 Cni rnë' Xanru',
Nu na' dza ni'të ben ga nac bë' yúgu'të lë ni.
19 'Qui lë ni na' runi neda' cutu ral-la' gun níguiru' bunách gza'a, nup
tu'huöác queë' Dios.
20 Ral-la' uzujru' quequë' lu guich quië luca'në' yugu' le cural-la' lahuë',
le nadőd laugac bdau' guiöj bdau' yag, len cui lunë' le cunác, len cui lahuë'
xpőla'cba' böa' guixi' cunarujcba' rön, len cui lahuë' xchönba' núti'tëz böa'
guixi'.
21 Dza ni'të nacuá' yúgu'të yödz nup tun lban lu yu'u gap tu'dubë' tu'sëdë'
queë' Dios bönni' judío, len tunë' lban qui le buzujë' lu guich Moisés.
Tu'labczë' lei yugu' dza la'y.
22 Ni'r guladzág ládxi'quë' gbaz nasölë'ë Cristo len bönni' gul tun chi'ë, len
yúgu'të bunách queë' Cristo, la'bőë' la'quë' bönni' ladjquë' quië la'sölë'ë lequë'
Antioquía, tsjáclenë' Pablo len Bernabé. Chopë' na' gulabőë', lëquë' Judas,
zoa yetú lë' Barsabás, lenca' Silas, nacquë' bönni' blau dzagquë' bőchi'ru' ni'.
23 Guluzujë' lu guich le guludödë' lu na'quë' lu'ë, le rna cni:
—Netu', gbaz nasölë'ë Cristo, len bönni' gul tun chi'ë, len yugu' bőchi'ru',
rugaptu' lbi'ili' Dios, bőchi'tu', nacli' bunách gza'a zoali' Antioquía len yugu'
yödz luyú Siria len Cilicia.
24 Byőnitu' ca tun la'gac bunách gularúj ga zoatu', bönni' na' cutu bsőla'tu'
lequë'. Dutsa'quë' lbi'ili' ni'a qui le ta'nő', len tu'chíxinë' icj ládxi'dau'li', le
ta'ná bë'ë grugu lu xpőla'li' len gunli' ca rna bë' zxba queë' Moisés.
25 Qui lë ni na' bdzag ládxi'tu' cati' chben tuz xtídza'tu', grötu' chopë'
bönni', nup gsőla'tu', duyuquë' lbi'ili'. Guídlenquë' Bernabé len Pablo, nup
ni nadxi'iru'.
26 Chyjaquë' gap gzoa banádx latië' Bernabé len Pablo le nadxi'icnë' Xanru'
Jesucristo.
27 Cni nac, rsőla'tu' queëli' Judas len Silas. Chopë' ni la'guíxjöi'në' lbi'ili' lë
ni ruzujtu' lu guich ni.

28 Bului'inë' netu' Dios Bö' La'y le rdzag ladxë'ë, len lëzca' cni rdzag ládxi'tu' netu', cutu uspága'rtu' lbi'ili' yua', le nac le rna bë' zxba queë' Moisés, san tuz yugu' lë ni run bayúdx gunli'.
29 Cutu gáguli' le nadőd laugac bdau' guiöj bdau' yag.
Cutu gáguli' rön.
Cutu gáguli' xpéla'cba' böa' guixi' cunarujcba' rön.
Cutu gunli' le cunác.
Chqui' gun chi'i cuinli', gunli' ca rna yugu' lë ni, gunli' dxi'a.
30 Cni guc guladxinë' Antioquía yugu' bönni' na' nasőla'quë'. Ni' gulutubë' bunách queë' Cristo nacuá' ni', ati' gulagu'ë lu na'quë' guich na'.
31 Cati' chbudx gululabë' lei, guludzijnë' ca nac le nayúj lu guich na', le ruhuí' zxön lequë'.
32 Le nacquë' ca' bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios Judas len Silas, guluhuí' zxönë' lequë' len gulutipë' ládxi'quë' bőchi'ru' ni', gulugunë' dxin didza' zian gluí'lenë' lequë'.
33 Gdöd guludzeynë' ni' nabáb dza chopë' ni, ni'r bőchi'ru' ni' guluzeynë' lequë' dxi'a didza' quië tshuöjquë' Jerusalén ga nacu'ë bönni' gulasölë'ë lequë'.
34 Bdzag ladxë'ë Silas buga'në' Antioquía.
35 Guluga'në' ca' Antioquía Pablo len Bernabé, ati' gulusëdnë' bunách len glunë' lban qui xtidzë'ë Xanru'. Lëzca' cni glun zianr ca' bunách.

Rzu lahuë' Pablo rjenë' lban le buróp lzu

36 Gdöd nabáb dza Pablo gudxë' Bernabé:
—Huayejru' leyúbl tsajyucru'-në' bőchi'ru' nacu'ë yúgu'të yödz gap chyjenru' lban qui xtidzë'ë Xanru', quië glé'iru' nacx rac quequë'.
37 Gu'nnë' Bernabé la'ché'ë-bi' bi'i Juan Marcos, tséajlenbi' lequë',
38 san cutu bdzag ladxë'ë Pablo la'ché'ë-bi' tséajlenbi' lequë' le bulá'alenbi' lequë' luyú Panfilia len cutur yjénlenbi' lequë' dxin queë' Xanru'.
39 Cutu guc tuz xtídza'quë' Bernabé len Pablo ga bdxintë gululá'alenë' tuë' yetúë'. Bchë'ë-bi' bi'i Marcos Bernabé ati' gulabenë' tu lë'i barco, yjaquë' luyú Chipre.
40 Pablo gröë' Silas quië tséajlenë' lë'. Ni'r gulagu'ë lequë' lu në'ë Xanru' bőchi'ru', gulanabnë' Lë' uzá' ladxë'ë quequë', ati' zjaquë' Pablo len Silas.
41 Guladödë' yugu' yödz luyú Siria len Cilicia, ati' gulutipë' ládxi'gac bunách queë' Cristo nacuá' ni'.

16

Runbi' tsazxőn Pablo len Silas bi'i Timoteo

1 Gdöd ni' guladxinë' yödz Derbe len Listra Pablo len Silas. Ni' zoabi' bi'i bönni' réjlë'bi' Cristo, lëbi' Timoteo. Nacbi' zxi'nnu ngul judío réjlë'nu Cristo, san cutu naquë' judío xuzbi'.
2 Tunë' lna' lau queëbi' bőchi'ru' nacu'ë Listra len Iconio, ta'nő' runbi' le nac dxi'a.
3 Gu'nnë' Pablo tséajlenbi' lë' bi'i ni, ati' gdel-lë'ë-bi' len bchuguë' lu xpéla'bi' ca tun bunách judío. Cni benë' cui la'nő' queëbi' bönni' judío nacu'ë ni', le nözcnë' yúgu'të' cutu naquë' judío xuzbi'.
4 Cati' guladödë' gap nacuá' yödz ni' Pablo len nup dzaggac lë', tu tu yödz na' guludödë' lu na'quë' bőchi'ru' nacu'ë ni' yugu' zxba na' glunë' gbaz nasölë'ë Cristo len bönni' gul tun chi'ë bunách queë', nacu'ë Jerusalén. Guludödë' zxba ni lu na'quë' quië lunë' ca rna bë' zxba na'.

5 Cni guc, guladíp ládxi'gac ca nac le réjlë'ru' Cristo yúgu'të cö' bunách queë'
Cristo, ati' gulayán tu tu dza.

Rulidzë' Pablo bönni' Macedonia lu yël bëchcál

6 Guladödë' luyú Frigia len luyú Galacia Pablo len bönni' dzagquë' lë', le
buzaguë'ë xnözquë' Dios Bö' La'y, cui tsajtíxjö'quë' xtidzë'ë Xanru' luyú Asia.
7 Cati' guladxinë' luyú Misia, glë'nnë' tsjaquë' luyú Bitinia, san cutu bë'ë
lequë' latj Dios Bö' La'y, Nu rsölë'ë queëru' Jesús.
8 Ni'r guladödë' gal-la' ga dë Misia, ati' yjaquë' yödz Troas. Neda' Lucas,
ruzuja' quiu' lu guich lë ni, gzoa' Troas na', ati' yajsóalena'-në' Pablo.
9 Lu yödz ni' Dios bului'inë' Pablo tu le blé'inë' lu yël bëchcál. Buluí' lahuë'
lë' bönni' Macedonia, zuinë' len ráta'yuë' lahuë' Pablo, rnë': "Gdöd ladztu', lu
xyutu' Macedonia, len guclen netu'."
10 Cati' blé'inë' lë ni Pablo, lë na' buluí' lahui lë', la' bë' ládxi'tëtu' tseajtu'
luyú Macedonia, le gúquibe'itu' Dios chbulidzë' netu' tsjentu' lban qui didza'
dxi'a laugac bunách luyú ni'.

Le glunë' Pablo len Silas lu yödz Filipos

11 Ni'r grentu' lë'i barco, buza'tu' Troas. Tinz gdödtu' ga bdxintu'
Samotracia, ati' gdöd yetú dza bdxintu' yödz Neápolis.
12 Buza'tu' ni', ati' bdxintu' Filipos, yödz na' nacr blau ca yúgu'të yödz
nababgac tsla'a ni' luyú Macedonia. Lu yödz ni' nucua'quë' bunách uládz
quequë' bönni' Roma. Lu yödz niz gzoatu' nabáb dza.
13 Cati' bdxin tu dza la'y, brujtu' lu yödz, gyeajtu' ra' yegu ga na' tu'dúbcz,
tu'lídz Dios bunách yödz na'. Ni' grö'tu' len gdíxjöi'tu' ngul nudubcnu ni' ca
nac xtidzë'ë Xanru'.
14 Nútsa'nu ladjcnu ni' Lidia, ngul Tiatira. Nacnu ngul huëti' lari' xna
záqui'tsqui. Rej ládxi'nu Dios ngul ni, ati' buzé nagnu didza' bë'ë Pablo, ati'
Xanru' gúclenë'-nu quië gzxi' lu na'nu didza' na' bë'ë Pablo.
15 Ni'r bdilnu nis lënu, ati' guladíl ca' nis bunách nacuá' lidxnu. Gdöd ni'
gúta'yunu lautu', gnanu:
—Chqui' ráquibe'ili' réjlë'a Xanru', gul-tsáz lidxa', len gul-zóa ni'.
Bennu bayúdx uga'ntu' ni'.
16 Yetú le guc tu dza tsal ni' zeajtu' ga na' rulidztu'-në' Dios, brujbi'
dutsagbi' netu' bi'i ngul yu'u lëbi' bö' run ga rnë ya'abi'. Len yöl-la' rnë ya'a
queëbi' runbi' ga ta'zi'tsquë' dumí bönni' xanbi'.
17 Bi'i ngul ni zajnaubi'-në' Pablo len netu', rui'bi' zidzj didza', rnabi':
—Bönni' ni tunë' xchinë' Dios náctërë' blau. Ta'guíxjöi'në' lbi'ili' nac gac
ulali'.
18 Cni benbi' zian dza. Cati' cutur bdzag ladxë'ë Pablo, bueycjë' len bulidzë'
bö' na' yu'u lëbi', rnë':
—Ni'a queë' Xanru' Jesucristo, rna bé'ida' li'. Burúj icj ládxi'dau'bi' bi'i ngul
ni.
La' ni'z burujtë bö' na'.
19 Cati' gulalé'inë' xanbi' chburúj bö' na' run ga rnë ya'abi', len cutur nac löz
la'zi'ë dumí ni'a queëbi', qui lë ni na' gulazönë' Pablo len Silas, ati' gulaché'ë
lequë' lauquë' bönni' yúlahui', nudubquë' ga nac lu yë'y.
20 Gulucu'ë lequë' lauquë' bönni' yúlahui' na', ta'në':
—Nacquë' judío bönni' ni len tunë' ga tun rusbó bunách yödz ni.
21 Tu'sëdnë' le cural-la' si' lu na'ru' len cural-la' gunru', le nababru' Roma.

22 Ni'r guladá'baga' Pablo len Silas bunách zian ni', ati' gulaná bé'inë' nup
gulaléycj lari' nácuquë' Pablo len Silas bönni' yúlahui', ati' gulaguinë' lequë'
gba'y.
23 Gdöd gulaguintsquë' lequë', gulagu'ë lequë' lidx guia. Gulaná bé'inë'
bönni' ruseyjë' lidx guia na' gun chi'itsquë' lequë'.
24 Bönni' ni, cati' chgulaná bé'inë' lë' cni, glu'ë lequë' lu yu'u död lidx guia
na', len glu'ë ní'aquë' yeru yag ta'zőn ní'aquë'.
25 Gdu ladxi' yël tu'lidzë' Dios Pablo len Silas, len tul-lë' yöl-la' ba queë'
Dios, ati' ta'yönnë' bönni' nadzunquë' lidx guia na'.
26 Ni'r tu tsalz gtittsca luyú. Cni guc ga bdxintë gzxiz xlibi zö'ö lidx guia
na', ati' la' gulayaljtë yúgu'të gap nu ryaz, ati' guluhuédx ca' du guia nága'gac
bönni' nadzunquë' ni'.
27 Bubanë' bönni' na' ruseyjë' lidx guia. Cati' blé'inë' nayaljgac gap nu
ryaz lidx guia na', gleycjë' guia tuchi' queë' quië gdödi cuinë', le ráquinë'
chguluzxundjë' bönni' nadzunquë' lidx guia na'.
28 Ni'r zidzj bulidzë' lë' Pablo, gnë':
—Cutu bi guni cuinu', le zoatu' ni yúgu'tëtu'.
29 Ni'r gnabë' gui' bönni' na', ati' gda'atë' lu yu'u lidx guia na'. Gzxiztsquë'
lu yöl-la' radxi, ati' byechuë' xní'aquë' Pablo len Silas.
30 Cati' chnubijë' lequë' lidx guia na', gudxë' lequë':
—Lbi'ili', bönni', ¿bizxa ral-la' guna' quië ulá'?
31 Lequë' të' lë':
—Gyejlë'ë Xanru' Jesucristo ati' uláu' li', len lëzca' cni lulá bunách nacuá'
lidxu'.
32 Gluí'lenë' lë' didza' ca nac qui xtidzë'ë Xanru', dzaggac lë' yúgu'të bunách
nacuá' lidxë'.
33 La' na'z, ni' nac chdzö'l la' bchë'të' lequë', ati' yajtibë' lequë' ga dxiaquë'
huë'. Gdöd ni', la' bdiltë' nis, ati' guladíl ca' nis yúgu'të bunách nacuá' lidxë'.
34 Ni'r bchë'ë lequë' lidxë', len bë'ë le glahuë'. Rudzijnë' lë' len tu'dziji ca'
yúgu'të bunách nacuá' lidxë' le ta'yejlë'ë Dios.
35 Cati' za' rení' dza na', gulasölë'ë ni'a na'quë' bönni' yúlahui', ati' glë' bönni'
na' ruseyjë' lidx guia, ta'nő':
—Bsan-quë' bönni' na'.
36 Ni'r gdíxjöi'në' Pablo didza' ni bönni' na' ruseyjë' lidx guia, gnë':
—Gulasölë'ë didza' bönni' yúlahui' usana' lbi'ili'. Na'a, gul-rúj, len gul-huőj
dxí'adau' ga rzoali'.
37 Ni'r brujë' Pablo len gudxë' yugu' ni'a na'quë' bönni' yúlahui' na', gnë':
—Chgulaguinë' netu' laugac bunách zal-la' cutu narúguini queëtu' ca rna
bë' zxba, len gulagu'ë netu' lidx guia, ati' netu' ni nababtu' Roma. ¿Naru'
tu'santsë' netu' bagachi'z? Cutu ca' gac. Lídgarë' lequë' dusanquë' netu'.
38 Yhuöjquë' ni'a na'quë' bönni' yúlahui' na' yajtíxjöi'cnë' bönni' yúlahui'
didza' ni, ati' lequë' gládxinë' cati' gulayönnë' nababquë' Roma Pablo len Silas.
39 Cati' guladxinë' lidx guia ni', gláta'yuë' lauquë' Pablo len Silas cutu
luspaguë'ë lequë' zxguia'. Ni'r gulabijë' lequë' lidx guia na' len gláta'yuë'
lauquë' lurujë' yödz na'.
40 Ni'r gularujë' lidx guia na' Pablo len Silas, ati' gulayazië' lidxnu Lidia.
Cati' chgulalé'inë' bőchi'ru' nacu'ë ni', guluchizië' didza' icj nagquë' ati' la'
guluza'të' ni'.

17

Tun rusbő bunách Tesalónica

1 Guladödë' Pablo len Silas lu yödz Anfípolis len lu yödz Apolonia, ati'
guladxinë' lu yödz Tesalónica, ga ni' zoa tu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë'
Dios bönni' judío.
2 Buga'në' ni' Pablo gdu galj dza, len ca runczë', gyijë' ga zoa yu'u na' cati'
nac dza la'y quequë' bönni' judío, ati' bë́'lenë' lequë' didza'.
3 Busálj la'në' len bului'inë' lequë' rusëdi le nayúj lu guich la'y run bayúdx
saca' qui'ë Cristo, Nu na' tunë' löz bönni' judío duslë́' lequë', ati' töd gatië'
ubanë' lu yöl-la' gut. Ni'r gudxë' lequë' Pablo:
—Cni guc queë' bönni' na' lë' Jesús, runa' lban queë' ga ni zoali'. Bönni' ni
naquë' Cristo.
4 Ni'r gulayejlë'ë Cristo la'quë', ati' glunë' tsazxőn Pablo len Silas. Lëzca'
cni gulayejlë'ë Cristo zian bönni' gza'a, bönni' ta'yíj ládxi'quë' Dios. Lëzca'
gulayéjlë'nu Cristo ngul blau zian.
5 Ni'r lu yöl-la' ruzxe'i quequë' Pablo bönni' judío cuta'yejlë', gulutubë'
bönni' cunacquë' tsahui', bönni' ta'dazë' ca'. Cati' chgulutubë' bunách zian,
glunë' ga glun rusbő gdu lu yödz na', ati' bayúdx gulayazië' lidxë' Jasón quië
lubijë' Pablo len Silas laugac bunách na' tun rusbő.
6 Cati' cutu guludzölnë' Pablo len Silas, gulabijë' Jasón len yezíca'rë'
bőchi'ru' nacu'ë ni', ati' gulachë́'ë lequë' lauquë' bönni' yúlahui'. Glu'ë zidzj
didza', ta'në́':
—Chguladxinë' ca' ni bönni' na' nutsá'quë' bunách gdutë yödzlyú.
7 Jasón ni glu'ë lequë' lidxë'. Ta'dá'baguë'ë zxba queë' César, bönni' rna
bé'inë' rë'u, yúgu'të bönni' ni, ta'në́': "Zoë' yetúë' bönni' rna bë'ë, lë' Jesús."
8 Cati' gulayönnë' lë ni, gulabö'ë baguí'i bönni' lu yödz len bönni' yúlahui'
na'.
9 Ni'r, gdöd gulazi'ë dumí le bucá'ngarë' Jasón len yezíca'rë' bönni' na' bönni'
yúlahui', gulusanë' lequë'.

Le glunë' Pablo len Silas lu yödz Berea

10 Ni'r la' gulasőla'të' Pablo len Silas bőchi'ru' ni', ni' nac chdzö'l, zjaquë'
yödz Berea. Cati' guladxinë' ni', gulayazië' lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë'
Dios bönni' judío nacu'ë ni'.
11 Glacrë' tsahui' bönni' ni ca bönni' nacu'ë Tesalónica, le gulazí' lu na'quë'
xtidzë'ë Xanru' gdu ládxi'quë'. Yugu' dza gululabtsquë' dxi'a le nayúj lu guich
la'y, quië láquibe'inë' chqui' nacz lë na' rnë' Pablo.
12 Cni guc, gulayejlë'ë Cristo zian bönni' judío. Lëzca' cni, gulayejlë'ë Cristo
zian bönni' gza'a, yugu' ngul blau len yugu' bönni'.
13 Ni'r cati' gláquibe'inë' bönni' judío nacu'ë Tesalónica, lëzca' rguíxjö'ë
Pablo xtidzë'ë Dios lu yödz Berea, yjaquë' ni', len glunë' ca' ni' ga glun rusbő
bunách zian.
14 Ni'r la' gulasőla'të' Pablo bőchi'ru' ni', tsijë' ga nac ra' nis zxön, san
guluga'nzë' Berea Silas len bi'i Timoteo.
15 Gulachë́'ë Pablo bönni' Berea na' lu yödz Atenas. Ni'r la' yhuöjctë' lu yödz
Berea, tu'ú'ë xtidzë'ë Pablo, lë' Silas len bi'i Timoteo tsjactë' ga ni' zoë' Pablo.

Le benë' Pablo lu yödz Atenas

16 Tsal ni' zoë' Pablo rbözë' Silas len bi'i Timoteo lu yödz Atenas, ruhui'ni
ladxë'ë le rlé'inë' ta'yíj ládxi'gac bdau' guiöj bdau' yag yúgu'të bunách yödz
na'.
17 Qui lë ni na' bë́'lenë' bönni' judío len bönni' ta'yíj ládxi'quë' Dios didza' ga
nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios. Yugu' dza bë́'lenë' nup ta'dá lu
yë'y didza' ca nac xtidzë'ë Cristo.

18 Gluí'lenë' Pablo didza' la'quë' bönni' da'quë' le tu'sëdnë' bönni' epicúreo
len le tu'sëdnë' bönni' estoico. La'quë' gulanë́':
—¿Bizxa rë́'nitsanë' gnë' bönni' huë' didza' ni?
Yela'quë' gulanë́':
—Ráquitu' naquë' nu run lban quegac dios zi'tu'.
Cni gulanë́' le runë' lban Pablo lauquë' qui didza' dxi'a queë' Jesús, len qui
yöl-la' rubán.
19 Ni'r gulaguel-lë'ë në'ë Pablo, len gulachë́'ë lë' lu gui'a ga tu'dubë' tu'ë
didza', nazí' lei Areópago, ta'në́':
—¿Naru' huactsa yőnitu' didza' cub ni rguíxjö'u?
20 Rusyönnu' netu' le tun ga rubánitu'. Na'a, rë́'nitu' gnőzitu' bizxa rna
didza' ni ru'u.
21 Cutur bi ta'dzág ládxi'quë' lunë' bönni' Atenas na' len bönni' gza'a nacu'ë
ni', san la'yőniznë' len lui'zë' didza' tu le cub.
22 Ni'r gzuinë' Pablo gatsj lahui'l lö'a Areópago na', gnë':
—Bönni' Atenas, yúgu'të le rlé'ida' nac bë' szxöni rej ládxi'gacli' dios queëli'.
23 Cati' gdöda' lu yödz len buyúgaca' le rej ládxi'li', yajxaca'a ca' tu nich ga
ni' nayúj le rna cni: "Tu Dios, Nutu Nu Nunbë' Lë'." Dios na' rej ládxi'li'-në'
zal-la' cutu núnbë'li'-në', Dios ni runa' lban queë' lauli'.
24 'Dios ni benë' yödzlyú len yúgu'të le nacuá' yödzlyú ni. Naquë' Xani
yehua' yubá len Xani luyú ni, len cutu ca' zoë' gdau' nungac bunách.
25 Cutu bi ryadzj queë' le gac lunődzj queë' bunách, le runödzjë' Lëczë'
quegac yúgu'të bunách yöl-la' na'bán len yúgu'të le rquíniru'.
26 'Lë' benë' tuzë' bönni' ga za'c yúgu'të bunách gza'a quië la'cuá' gdu
yödzlyú, len bulu'ë dza la'cuá' len gap ral-la' la'cuá'.
27 Dios bucu'ë lequë' quië luguiljë' Lë', chqui' nácti'tëz la'dzölnë' Lë' zal-la'
la'gán la'zönzë'. Cni rac zal-la' cutu zoë' zi'tu' ga zoaru' tu turu'.
28 Lëczë' runë' ga zoaru' nabanru', len bi gac gunru', len le nacru'. Nac ca
na' gulanë́' la'quë' bönni' nútsa'quë' ladjli', nup guluzúj yugu' le rul-l, gulanë́':
"Di'a dza queë' Dios nacru'."
29 Na'a, chqui' nacru' di'a dza queë' Dios, cutu ral-la' gnaru' naquë' Dios ca
tu bdau' guiöj bdau' yag o le náquini oro, o plata, o guiöj, le nungac bunách
ca nac tu le ta'guíndjz icjgac.
30 Dios budödë' ca'z yugu' le glunë' lu yöl-la' curejni'i quequë' iz chguladőd,
san na'a rna bé'inë' yúgu'të bunách gdutë yödzlyú lubí'i ládxi'gac.
31 Dios chnulu'ë tu dza cati' cuequi xbeynë' yúgu'të bunách. Gdu tsahui'
nac ca cuequi xbeynë' lequë' lu në'ë Jesús, bönni' na' buzoaczë' Lë', ati' laugac
yúgu'të bunách benë' tsutsu gac cni le buspanë' Lë' lu yöl-la' gut.
32 Cati' gulayönnë' didza' bë'ë Pablo ca guc, zoa nu bubán lu yöl-la' gut,
gulutitjë' la'quë', ati' yela'quë' gulanë́':
—Yőnigatu' yetú lë ni ru'u didza' qui.
33 Ni'r burujë' Pablo gatsj lahui'l ga na' nacu'ë, zhuöjë'.
34 Gulayejlë'ë Cristo la'quë', len glunë' tsazxőn Pablo. Nutsë'ë ladjquë'
Dionisio, bönni' areópago, ati' nútsa'nu ca' ladjquë' ngul na' lënu Dámaris.
Gulayejlë'ë ca' Cristo yela'quë' na'.

18

Le benë' Pablo lu yödz Corinto

1 Gdöd guc lë ni, buzë́'ë Pablo yödz Atenas na', ati' gyijë' yödz Corinto.

2 Ni' yajxaquë'ë Aquilo, bönni' judío. Guljë' bönni' ni luyú Ponto, len zi'a
bdxíngazë' Corinto na'. Buzé'ë luyú Italia len ngul queë', lënu Priscila, le gna
bë'ë Claudio, bönni' uná bë', lurujë' yödz Roma bönni' judío. Gyijë' Pablo ga
nacu'ë Aquilo len Priscila na'
3 le nac tuz dxin tunë' Aquilo len Pablo. Bugá'nlenë' lequë', ati' tsazxőn
glunë' dxin, tunë' yu'u lári'dau'.
4 Cati' nacgac dza la'y quequë' bönni' judío, ryazië' Pablo lu yu'u ga tu'dubë'
tu'sëdë' queë' Dios, ga ni' bé'lenë' lequë' didza'. Gu'nnë' ului'inë' bönni' judío
len bönni' gza'a nacu'ë ni', nac gdutë li le rguíxjö'ë ca nac queë' Jesucristo.
5 Cati' guladxinë' ni' Silas len bi'i Timoteo, nuza'quë' luyú Macedonia,
nuguí'tsquinë' Pablo, runë' lban qui xtidzë'ë Dios len runë' lna' lau lauquë'
bönni' judío, rnë':
—Jesús naquë' Cristo, Nu na' tunë' löz bönni' judío duslé' lequë'.
6 Cati' guladá'baguë'ë xtidzë'ë bönni' judío nacu'ë ni', len gulané zi'ë qui,
ni'r gdxibë' lari' nacuë' Pablo quië ului'inë' lequë' cutur nabaguë'ë lë' ni'a
quequë', ati' gudxë' lequë':
—La' cuinzli' nabága'li' zxguia' qui yöl-la' gut queëli', clëg neda' nabaga'a
lei. Na'a, huayija' ga nacuá' bunách gza'a.
7 Ni'r burujë' ni' Pablo, gyijë' lidxë' Justo, bönni' rej ladxë'ë Dios, ati' zoa
lidxë' gal-la' ra' yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío.
8 Gyejlë'ë Xanru' Jesús Crispo, bönni' blau qui yu'u ga na' tu'dubë' tu'sëdë'
queë' Dios, dzaggac lë' yúgu'të bunách nacuá' lidxë'. Cati' gulayönnë' xtidzë'ë
Dios, gulayejlë'ë Cristo zian bönni' Corinto, ati' guladilë' nis.
9 Ni'r Lëczë' Xanru' gudxë' Pablo lu yël bëchcál, gnë':
—Cutu gádxinu', len cutu su' dxiz, quíxjö'u xtidza'a,
10 le zóalencza' li' neda', ati' nutu nu ulapa' në'i li' quië gua' dö' quiu', le
náquigac quia' bunách zian lu yödz ni.
11 Gdu ca tu iz yu gatsj buga'në' ni' Pablo, ati' busëdnë' lequë' xtidzë'ë Dios.
12 Cati' bdxin dza rna bë'ë Galión luyú Acaya, glaquë' tuz bönni' judío
cuta'yejlë', ati' guladá'baguë'ë Pablo, len gulaché'ë lë' ga rö'ë rbequi xbeynë'
Galión na'.
13 Glë' Galión na':
—Bönni' ni rgu'u yöl-lë'ë bunách quië lunë' ba la'n Dios, ca rdá'baga' zxba
queëtu'.
14 Cati' chzoa gu'ë didza' Pablo, Galión na' gudxë' yugu' bönni' judío, rnë':
—Lbi'ili', bönni' judío, la'naru' guc le rguitsj zxba queë' César, o tu le cunác,
gua' glena' uzé naga' xtídza'li' ca ral-la' guna',
15 san chqui' nac didza' bizxj qui didza'z, o qui lagac bunách, len ca nac
zxba queëzli', gul-cá'n tsahui' lbi'izli', le cutu rë'nda' neda' gaca' nu cuequi
xbey yugu' le cni.
16 Ni'r bulaguë'ë lequë' Galión lu yu'u yúlahui'.
17 Ni'r gulaguel-lë'ë Sóstenes, bönni' blau qui yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë'
Dios bönni' judío, yúgu'të bönni' uládz na', ati' gulaguinë' lë' lö'a yúlahui', san
cutu bë' ladxë'ë Galión lë na' rac.
18 Zian dza buga'në' lu yödz na' Pablo, ati' gdöd buzeynë' bőchi'ru' nacu'ë
ni' didza', gyijë' yödz Cencrea, ga ni' benë' yutuz icjë', le dë tu le nazí' lu
në'ë lahuë' Dios gunë'. Ni'r grenë' tu lë'i barco, gyijë' luyú Siria, dzagquë' lë'
Priscila len Aquilo.
19 Cati' guladxinë' yödz Éfeso, ni' bulá'alenë' lequë' Pablo. Gyazië' lu yu'u
ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' bé'lenë' nup nacuá' ni' didza'.

20 Gláta'yuë' lahuë' Pablo bönni' ni' ugá'nlenë' lequë' yelati' xtsey, san lë' cutu gu'nnë'.
21 Buzeynë' lequë' didza', gnë':
—Run bayúdx soa' gapa' lni zi'a gac Jerusalén, ati' leyúbl huöda' ga ni zoali', chqui' huë'nnë' Dios.
Ni'r grenë' lë'i barco Pablo, buzë́'ë Éfeso na'.

Rudxinë' Pablo yödz Antioquía, len rzu lahuë' rjenë' lban le bunn lzu

22 Gdöd bdxinë' Pablo yödz Cesarea, grenë' gyijë' Jerusalén, ga ni' yajyúë' bunách queë' Cristo, ati' ni'r buzë́'ë ni', gyijë' Antioquía.
23 Gdöd zoë' ni' nabáb dza, brujë' ni', zijë' tu tu yödz luyú Galacia len Frigia. Benë' tsutsu bőchi'ru' nacu'ë ni' ca nac le ta'yejlë'ë Cristo.

Runë' lban Apolos lu yödz Éfeso

24 Tu dza ni' bdxinë' Éfeso Apolos, bönni' judío. Guljë' bönni' ni lu yödz Alejandría, len nabé'itsquinë' ru'ë didza', len nazëdtsquë' le nayúj lu guich la'y.
25 Chnazëdë' bönni' ni ca nac le réjlë'ru' Xanru'. Gdu ladxë'ë bë'ë didza', len ca nacz busëdnë' bunách ca nac queë' Jesús, zal-la' nunbë'ë tuz le ruquíl bunách nis ca benë' Juan.
26 Gzu lahuë' Apolos ru'ë didza' gdu ladxë'ë ga nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío. Cati' gulayönnë' didza' ru'ë Apolos na' Priscila len Aquilo, gulachë́'ë lë' quizi, ati' guluzéjni'në' lë' dxi'ar ca nac didza' queë' Dios.
27 Cati' gu'nnë' Apolos tödë' luyú Acaya, gulutipë' ladxë'ë bőchi'ru' nacu'ë Éfeso, ati' guluzujë' lu guich le tsju'ë lu na'quë' bönni' ta'yejlë'ë Cristo luyú Acaya na', quië lunë' ba la'n Apolos. Cati' bdxinë' Apolos luyú ni', guluzi'tsca xbey didza' ru'ë Apolos na' nup ni' chta'yejlë' Cristo, le ruzá' ladxë'ë quequë' Dios.
28 Cni guc, le buxicjë' yugu' bönni' judío ni' Apolos laugac yúgu'të bunách, le bugunë' dxin le nayúj lu guich la'y, bulu'ë naquë' Cristo bönni' na' lë' Jesús.

19

Le benë' Pablo lu yödz Éfeso

1 Tsal ni' zoë' Apolos lu yödz Corinto, gdödë' Pablo gap nacuá' yödz yelati' ra'l, ati' bdxinë' Éfeso. Ni' yajxaquë'ë la'quë' bönni' ta'yejlë'ë Cristo.
2 Gnabnë' lequë' Pablo, rnë':
—¿Naru' dusóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y cati' ni' zi'a gyéjlë'li' Cristo?
Glë' lë':
—Cutu nayőnitu' chqui' zoë' Dios Bö' La'y.
3 Ni'r gnabnë' lequë' Pablo, rnë':
—¿Nacx guc le bdil-li' nis?
Ta'në́':
—Ca buquilë' bunách nis Juan.
4 Pablo gnë':
—Buquilë' bunách nis Juan, nup ni' gulubí'i ládxi'gac, ati' Juancz gudxë' lequë' ral-la' la'yejlë'ë Nu na' zi'a za'tël ca lë', ati' Nu ni nac Jesús, lë' Cristo.
5 Cati' gulayönnë' didza' ni ru'ë Pablo bönni' na', guladilë' nis le chta'yejlë'ë Xanru' Jesús.
6 Cati' bxoa në'ë lequë' Pablo, rulidzë' Dios, dusóalenë' lequë' Dios Bö' La'y, ati' glu'ë didza' yubl, len glu'ë didza' uláz queë' Dios.

7 Glaquë' bönni' ni gdu chinnuë'.
8 Gdu ca tsonn beo' zoë' ni' Pablo, ati' gyazië' lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, len lu yöl-la' rugu ladxi' benë' lban lauquë'. Bë́'lenë' lequë' didza', gu'nnë' ului'inë' lequë' nacz le rguíxjö'ë ca rna bë'ë Dios.
9 Ni'r bzid icj ládxi'dau'quë' la'quë' len cutu gulayejlë'ë Cristo, ati' gulanë́ zi'ë qui didza' queë' Xanru' ga nacuá' bunách zian na'. Ni'r bulá'alenë' lequë' Pablo len bubijë' quizi nup ta'yejlë' Cristo. Yugu' dza bë́'lenë' bunách ni ta'yejlë' Cristo didza' ga na' tu'dubë' lu yu'u ga rusëdnë' bunách Tiranno.
10 Cni bénteczë' Pablo gdu ca chop iz, ati' cni guc, gulayöni didza' ca nac queë' Xanru' Jesús yúgu'të bunách gap nacuá' yödz luyú Asia, bunách judío len bunách gza'a.
11 Dios benë' yugu' yöl-la' huac zxön lu në'ë Pablo.
12 Cni guc, gulazi'ë yugu' lári'dau' béguë'ë icjë' Pablo len yugu' lari' tsla'a bugal-lë' lë'ë la'quë' bönni', ati' yjua'quë' leygac gap nacuá' nup te'i, ati' guluhuöaquë' ca nac guidzhuë́' qui queëquë', len gulurúj bö' xöhui' yu'ugac bunách na'.
13 Ni'r glë'nnë' lugunë' dxin lë' Xanru' Jesús la'quë' bönni' judío udá dzag tu'bijë' bö' xöhui', quië lubijë' bö' xöhui' yu'ugac bunách, ta'në́':
—Len lë' Jesús, Nu na' runë' lban qui Pablo, rna bé'itu' lbi'ili' urujli'.
14 Cni glunë' gadx bönni' zxi'në' Esceva, bönni' judío, bönni' blau ladjquë' bxuz una bë'.
15 Bubí'i didza' bö' xöhui' na', gna:
—Núnbë'a-në' Jesús, len nözda' nu nac Pablo, san lbi'ili', ¿núzxatë lbi'ili'?
16 Ni'r gxíti'ë bönni' na' yu'u lë' bö' xöhui', yjenë' lequë' zi' len buxicjë' yúgu'të', le gzxáqui'rnë' ca lequë'. Cni guc, xguídgaczë' len huë́'gactëzë' guluzxundjë' lu yu'u ni' gadxë' bönni' na'.
17 Ca guc lë ni gzë didza' ati' gulayöni yúgu'të nup nacuá' Éfeso, bunách judío len bunách gza'a, ati' yúgu'të' gládxinë' Dios. Qui lë ni na' glunë' zxön lë' Xanru' Jesús.
18 Lëzca' guladxinë' zian bönni' ta'yejlë'ë Cristo len gulaxóalëpë' dul-la' nabága'quë' len gulaguíxjö'ë le chglunë'.
19 Lëzca' cni glunë' zian bönni', zi'al glunë' yöl-la' udzá'. Djua'quë' yugu' guich udzá' quequë', ati' guluzégui'ë leygac laugac yúgu'të bunách. Gululabë' tsca záca'gac guich na', guc gdu chi un mil dumí plata.
20 Cni guc, gzëtsca didza' len bdél-li'tsca bunách xtidzë'ë Xanru'. Gdu ládxi'quë' gulayejlë'ë Cristo.
21 Gdöd glac lë ni, benë' queë' Pablo tsijë' Jerusalén, san zi'al ral-la' tödë' yugu' yödz luyú Macedonia len Acaya, ati' gnë':
—Töd tsija' Jerusalén, run bayúdx tsija' ca' Roma.
22 Ni'r bsölë'ë-bi' luyú Macedonia chopbi' bi'i bönni' táclenbi' lë', lëcbi' Timoteo len Erasto, san buga'në' lë' nabáb dza luyú Asia na'.

Tun rusbő bunách lu yödz Éfeso

23 Dza ni' glun rusbő bunách Éfeso, ati' guladá'baguë'ë xtidzë'ë Xanru'.
24 Benë' ga glunë' rusbő na' Demetrio, bönni' bëdx guia plata. Runczë' yugu' lidx bdau' guiöj bdau' yag náquicni plata qui dios quequë', lënu Diana. Szxöni gulazi'ë dumí bönni' tunë' dxin ni.
25 Butubë' yezíca'rë' bönni' tunë' la' dxin niz Demetrio, ati' gudxë' lequë':
—Böcha'a, nőziczli' ca nac dxin runru', runn dumí queëru'.

26 Rlé'ili' len ryőnili' ca runë' Pablo na'. Clëgz Éfeso ni, san gdu luyú Asia
chbdél-li'në' bunách zian, ati' chbutsé'ë ca tunë', rë' lequë': “Cutu nacgac dios
le nungac bunách.”
27 Clëgz zoa banádx ugá'n ca'z dxin ni runru', san lëzca' zoa banádx ugá'n
ca'z gdau' qui dios zxön lënu Diana. Cni gac, ugá'n ca'z yöl-la' zxön queënu,
dios ni ta'yíj ládxi'gac-nu bunách gdutë luyú Asia lenca' gdutë yödzlyú.
28 Cati' gulayönnë' didza' ni bönni' na', gulaleynë', ati' glu'ë zidzj didza',
ta'nő':
—Náctërnu zxön Diana, dios queëru' rë'u, bunách Éfeso.
29 Cni guc, glun rusbő bunácx gdutë lu yödz na', ati' tuz glaquë', len
jarélu'quë' yjaquë' lö'a yúlahui'. Gla'yjë' ni' Gayo len Aristarco, bönni'
nababquë' Macedonia len dzagquë' Pablo.
30 Cati' gu'nnë' Pablo tsazië' ga nacuá' bunách zian na', cutu ca' glu'ë lë' latj
bönni' ta'yejlë'ë Cristo.
31 Lëzca' cni glunë' la'quë' bönni' yúlahui' qui luyú Asia, bönni' ta'lé'inë'
Pablo dxi'a. Gulasölë'ë queë' nup gláta'yu lahuë' cu tsijë' lö'a yúlahui' na'.
32 Ga ni' tunë' rusbő len ta'bödxyë'ë, tu le ta'nő' la'quë', len yetú le
ta'nő' yela'quë', le chrő'gaczë' bröli bönni' zian na' tunë' rusbő, len yelati'z
cuguluhuöatë' cutu nözcnë' bizx quië na' nudubquë' ni'.
33 Ni'r gulabijë' Alejandro ladj bunách zian na' bönni' judío, ati' guludx-
iguë'ë lë' lauquë'. Bulu'ë len në'ë Alejandro na', quië la'bö'ë dxiz, le gu'nnë'
gu'ë didza' gaclen yugu' bönni' judío na' laugac yúgu'të bunách na'.
34 Cati' gláquibe'inë' naquë' judío, glu'ë tsazxőn zidzj didza' yúgu'të' gdu ca
chop hora, ta'nő':
—Náctërnu zxön Diana, dios queëru' rë'u bunách Éfeso.
35 Ni'r benë' bönni' uzúj qui yúlahui' ga la'bő' dxiz bunách zian na', gnë':
—Bönni' Éfeso, nőzigac yúgu'të bunách zoa ni gdau' queënu Diana, dios
zxön. Rë'u ni, bunách Éfeso, run chi'iru' gdau' na' lenca' bdau' na' böxj ga
zoaru', bruj luzxbá.
36 Nutu nu gac tá'baga' lë ni. Qui lë ni na' run bayúdx soali' dxiz, len cutu
bi gúntëzli'.
37 Nachő'gacli'-në' ni bönni' ni, len cutu ta'banë' le dzö' gdau', len cutu ta'nő
xöhuë'ë queënu dios queëli'.
38 Qui lë ni na', chqui' zoa didza' bizxj quequë' Demetrio len bönni' bëdx
guia plata nacuá'lenë' lë', len núti'tëz bönni', dë latj ga nu uző nag lequë', ati'
zoa nu cuequi xbey lequë'. Ni' huac luquí lza'quë' tuë' yetúë'.
39 Na'a, chqui' dë yetú le gnabli', huac uca'nru' tsahui' lei cati' ludúb bönni'
yúlahui' ca na' rna bë' yúlahui'.
40 Zoa banádx nu uquí rë'u ni'a qui rusbő ni guc na'a, gna rdá'baga'ru'
yúlahui'. Cutu bi gac quíxjö'ru' bizx quië guc rusbő ni.
41 Cati' budx bë'ë didza' ni, busölë'ë lidxgac bunách zian na' nudubgac ni'.

20

Zijë' Pablo luyú Macedonia len luyú Grecia

1 Cati' grö' dxi rusbő na' guc lu yödz Éfeso, bulidzë' Pablo yugu' bönni'
ta'yejlë'ë Cristo, ati' bchizië' icj nagquë' didza'. Gdöd ni' bunidë' lequë' len la'
bulá'alentë' lequë'. Brujë' ni' ati' gyijë' luyú Macedonia.
2 Gdödë' yugu' yödz luyú ni', ruzéjni'tsquinë' bőchi'ru' nacu'ë ni', ati' gdöd
ni' bdxinë' luyú Grecia.

3 Ni' gzoë' Pablo gdu ca tsonn beo'. Cati' chzoa cuenë' tu lë'i barco tsijë'
luyú Siria, gúquibe'inë' ta'bő' nisië' lë' bönni' judío quië la'zönë' lë'. Qui lë ni
na' bguel-lë'ë nöz zhuöjë' luyú Macedonia, ati' bdxinë' yödz Filipos.
4 Zjáclenë' lë' tsazxőn Sópater, zxi'në' Pirro, bönni' Berea, len Aristarco len
Segundo, yugu' bönni' Tesalónica, len Gayo, bönni' Derbe, lenca' bi'i Timoteo
len Tíquico len Trófimo, yugu' bönni' Asia.
5 Ni'r yajnörquë' lahuë' Pablo bönni' ni, yjaquë' yödz Troas, ga ni' gulabözë'
lë'.
6 Lu yödz Filipos na', neda', Lucas, yajtsaga'-në' Pablo. Cati' chgdöd lni
cati' tahuë' bönni' judío yöt xtil cunazí' xnë'i, gyaztu' tu lë'i barco len buza'tu'
Filipos na'. Gdöd gayu' dza budzagtu' bönni' ni' yajnörquë' lahuë' Pablo,
yjaquë' Troas, ati' ni' buga'ntu' gadx dza.

Le benë' Pablo lu yödz Troas

7 Dza domingo guludubë' bönni' ta'yejlë'ë Cristo quië lahuë' yöt xtil le rusá'
ládxi'ru' ca gutië' Jesucristo. Ni' busëdnë' lequë' Pablo, len le ral-la' uzé'ë ni'
cati' za' rení' dza na', xtsey bë'ë didza', ga bdxintë gdöd ladxi' yël.
8 Ga ni' nudubquë' nac lu yu'u xtsa', ati' nacuá' ni' zian le ta'gú'u yení'.
9 Zoabi' ni' bi'i Eutico, rö'bi' ga ra'a leni' qui yu'u na', ati' nadődr yël queëbi'
le rtunn lban runë' Pablo. Ga ni' rö'bi' rasbi' bi'i na' nac ga bunn cuia yu'u,
ati' raszbi' ca' gbíxtëbi', böxjbi' ga bdxíntëbi' zxan yu'u. Náttëbi' gululisë'-bi'.
10 Bötjë' Pablo zxan yu'u na', ati' yajxóë' lëbi', len bunidë'-bi'. Ni'r gudxë'
nup nacuá' ni':
—Cutu gadxi gdzőbili'. Nabanbi'.
11 Cati' chbubenë' xtsa' Pablo, gdel-lë'ë yöt xtil, gdahuë'. Ni'r bé'lenë' lequë'
didza' Pablo ga bdxintë zil bal. Gdöd ni' burujë' ni'.
12 Bi'i bönni' ra'bán na' gbixbi', nabanbi' guluché'ë-bi' len szxöni guluzí'
zxönë'.

Ca guc bdxintu' Mileto

13 Gnörtu' yajchentu' lë'i barco, ati' gdödtu' ga bdxintu' yödz Asón quië
tsajtsagtu'-në' ni' Pablo, gac ca na' chben xtídza'tu', le gu'nnë' Pablo tsijë'
ni' së'iz ni'ë.
14 Cati' chbudzagtu'-në' lu yödz Asón na', grénlenë' netu' lë'i barco, ati'
gyeajtu' Mitilene.
15 Buzá' ni' barco, ati' dza buróp bdxintu' töd li ga zoa luyú bidx nazí' lei
Quío, ati' yetú dza ca' gdödtu' töd li ga dë Samos len bdxintu' yödz Trogilio
ga ni' gzoatu' tu chi'i. Yetú dza ca' bdxintu' yödz Mileto.
16 Cni bentu' le chbenë' queë' Pablo tödzë' Éfeso, cui tseynë' luyú Asia, le
run bayúdx soë' Jerusalén cati' nac dza Pentecostés chqui' sáqui'në'.

Didza' bë'ë Pablo lu yödz Mileto

17 Cati' ni' zoë' Pablo lu yödz Mileto, bsölë'ë nu yajlídz bönni' gul tun chi'ë
bunách queë' Cristo nacu'ë Éfeso.
18 Cati' guladxinë' ga zoë' Pablo, lë' gudxë' lequë':
—Lbi'ili' chnőziczli' ca béntecza' ga zoali' ga gdel-la' bdxina' luyú Asia.
19 Yugu' dza bena' xchinë' Xanru' lu yöl-la' nöxj ladxi', ga bdxintë grödxa'
ni'a queëli', ati' zian le guc quia' le gzxi' bë' neda' ni'a qui le cunác glunë'
quia' bunách judío cuta'yejlë'.
20 Béntecza' lban ga zoali' qui yúgu'të le ruzi'li' xbey, len busëdda' lbi'ili'
yalj lulu ga nudubli' len gap nac lu yu'u lidxli'.

21 Bena' lna' lau laugac bunách judío len laugac bunách gza'a quië lubí'i
ládxi'gac, luhuöác queë' Dios, len la'yejlë' Xanru' Jesucristo.
22 Na'a, chnunë' quia' Dios Bö' La'y tsija' Jerusalén, len cutu nözda' bizxa
gac quia' ni'.
23 Yúgu'të yödz ga rda', rguíxjöi'në' neda' Dios Bö' La'y, rë' neda' la'gu'ë neda'
lidx guia len lusaca' zi'ë neda' bönni' judío cuta'yejlë'.
24 Cutu bi runi neda' qui lë na' gac, zal-la' gatia' o cugatia', san rui' ládxi'zga'
udx guna' le chbdel-la'a runa', quië guna' dxin na' budödë' lu na'a Xanru'
Jesús, le nac guna' lban qui didza' dxi'a ca nac le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios.
Cni guna' len yöl-la' rudziji.
25 'Na'a, yúgu'tëli' na' chbena' lban lauli' ca rna bë'ë Dios, nözda' cutur
glé'ili' neda'.
26 Qui lë ni na', le nacz rëpa' lbi'ili' na'a dza. Cutu nabaga'a neda' queëli'
nituli' lbi'ili'.
27 Cutu bi bucáchi'da' lbi'ili', san gdíxjöi'da' lbi'ili' yúgu'të le rnë' Dios.
28 Qui lë ni na', gul-gún chi'i cuinli', len gul-gún chi'i yúgu'të bunách queë'
Cristo, le nuzóë' libi'li' Dios Bö' La'y quië uyuli' lequë', len gun chi'ili' bunách
queë' Xanru', Nu na', uláz quequë' gutië', bulaljë' xchönë' le böá'uinë' lequë'.
29 Chnözda', töd uzá'a ga zoali', la'yáz ga zoali' nup lë'ni lusnít bunách queë'
Cristo, lunë' ca tunba' bö'cu' zuga' snia', tu'snitba' yugu' bö'cu' zxila'.
30 La'rujë' bönni' nútsa'quë' ladjli', ati' lu'ë didza' cunácz quië lubijë'
quégaczë' nup ta'yejlë' Cristo nútsa'gac ladjli'.
31 Qui lë ni na', gul-zóa ban ladxi' len gul-tsajnéy ca bena' neda' gdu ca
tsonn iz, rël len të dza buchizia' icj nagli' tu tuli' ga bdxintë grödxa' queëli'.
32 'Na'a, böchi' lza'adau', rgu'a lbi'ili' lu në'ë Dios. Rnaba' lahuë' uzá' ladxë'ë
queëli', gunë' ca rna xtidzë'ë. Dios gunë' lbi'ili' tsutsu len gunë' ga gdél-li'li'
gunli' tsazxőn nup nubijë' quizi queë'.
33 Gatga gzë ladxa'a le naqui quequë' böchi' lza'a. Cutu gzë ladxa'a dumí,
o lari' quequë'.
34 Nőziczli' dxi'a, na' cuincza' bena' dxin quië gac ga'ua' le byadzj quia' len
quegac nup gulacua'len neda'.
35 Ca nac yúgu'të le bena', bului'ida' lbi'ili' cni ral-la' gunru' dxin quië gac
gáclenru' nup bi ta'yadzji. Ral-la' tsajneyru' didza' bë'ë Xanru' Jesús, gnë':
"Uzí'r xbey nu bi runődzj ca nu bi rzi'."
36 Cati' budx bë'ë didza' ni Pablo, buzechu zxibë', ati' benë' tsazxőn
yúgu'të', gululidzë' Dios.
37 Ni'r gulabödxë' yúgu'të', ati' gulunidë' yenë' Pablo, len glahuë' lë' bzxidu.
38 Cni glunë' le guluhui'nnë' ni'a qui didza' na' bë'ë Pablo, gnë': "Cutur
glé'ili' neda'." Tsazxőn yjáclenë' lë', guladxinë' ga grenë' lë' lë'i barco.

21

Zijë' Pablo Jerusalén

1 Gdöd bulá'alentu' lequë', gyu'utë nöz barco na', ati' tinz gyeajtu' ga zoa
luyú bidx nazí' lei Cos. Dza buróp na', gdödtu' yetú latj nazí' lei Rodas, ati'
buza'tu' ni' len bdxintu' yödz Pátara.
2 Ni' yajxáca'tu' barco yubl zeaj luyú Fenicia. Grentu' lë'i barco na', ati'
gyu'utë nöz.
3 Gdödtu' ga nalá' Chipre, dë tsla'a yögl, ati' gyeajtu' luyú Siria. Ni' gyaz
barco na' lu yödz Tiro, le ral-la' tsajcá'n ni' yua' dzö' lë'i barco na'.

4 Lu yödz Tiro na' yajxáca'tu' bönni' ni' ta'yejlë'ë Cristo, ati' ni' bugá'nlentu'
lequë' gdu gadx dza. Le chbului'inë' lequë' Dios Bö' La'y le ral-la' gac queë'
Pablo, glë' lë' cutu tsijë' Jerusalén.
5 Cati' chbza'a dza na', burujtu' ni', ati' tsazxőn gulazá'lenë' netu' yúgu'të'
len yugu' ngul quequë' len yugu' bi'i quequë', ga bdxíntëtu' ni'l ra' yödz na'.
Ra' nis zxön ni' buzechu zxibtu' len bulidztu'-në' Dios.
6 Budx bunida' lza'tu' tutu' yetutu', bubentu' lë'i barco, ati' lequë' yhuöjquë'
lidxquë'.
7 Buza'të barco na' lu yödz Tiro, ati' ga yajséy bdxin lu yödz Tolemaida. Ni'
burujtu' lë'i barco na'. Bugaptu' Dios bőchi'ru' nacu'ë ni', ati' bugá'nlentu'
lequë' tu dza.
8 Cati' za' rení' yetú dza, burujë' ni' Pablo, ati' dzagtu'-në' netu' gyeajtu'
yödz Cesarea. Ni' gyaztu' lu yu'u lidxë' Felipe, ati' bugá'nlentu' lë'. Runë'
lban qui didza' dxi'a Felipe na', len bitsë'ë gadxë' bönni' ni' gulucu'ë dza ni'të
quië láclenë' bunách queë' Cristo.
9 Nacua'bi' tap bi'i ngul ra'bán queë' Felipe na', tui'bi' didza' uláz queë' Dios.
10 Gdöd gdzeytu' ni' chop tsonn dza, ni'r bdxinë' Agabo, bönni' ru'ë didza'
uláz queë' Dios, narujë' luyú Judea.
11 Bönni' ni duyúë' netu', ati' gdel-lë'ë pan guid queë' Pablo. Béguë'ë ni'a
na' cuinë', gnë':
—Cni rnë' Dios Bö' La'y: "Cni lunë' bönni' judío nacu'ë Jerusalén. Lúguë'ë
bönni' ni naqui queë' pan guid ni, ati' ludödë' lë' lu na'gac bunách gza'a."
12 Cati' byőnitu' didza' ni, gúta'yutu' lahuë' Pablo, netu' len nup nacuá' ni',
cui tsijë' Jerusalén.
13 Bubi'ë didza' Pablo, gnë':
—¿Bizxa ni runli', rbödxli' len rushuí'nili' neda'? Neda' chzoacza' sina',
clëgz lúguë'ë neda', san gatia' ca' Jerusalén ni'a queë' Xanru' Jesús.
14 Le cutu gzxáqui'tu'-në' didza', cutur bi gudxtu'-në', ati' gnatu':
—Gac ca dzag ladxë'ë Xanru'.
15 Cati' chguladőd dza na', bupa'tu' queëtu', ati' gyeajtu' Jerusalén.
16 Gulazá'lenë' netu' la'quë' bönni' ta'yejlë'ë Cristo, nacu'ë Cesarea, ati'
dzaguë' lequë' Mnasón, bönni' Chipre. Rejlë'ë Cristo dza ni'të, ati' ral-la'
tsajga'ntu' lidxë' bönni' ni.

Pablo rajyúë' Jacobo

17 Cati' bdxintu' Jerusalén, len yöl-la' rudziji quequë' glunë' netu' ba la'n
bőchi'ru' ni' ta'yejlë'ë Cristo.
18 Dza buróp na' gyázlenë' netu' Pablo lu yu'u, yajyutu'-në' Jacobo, ati'
nudubquë' ni' yúgu'të bönni' gul tun chi'ë bunách queë' Cristo nacu'ë
Jerusalén.
19 Cati' chbugapë' Dios lequë' Pablo, bului'inë' lequë' yúgu'të le benë' Dios
lu në'ë lë' ga nacuá' bunách gza'a.
20 Cati' gulayönnë' lë ni, gulagu'ë Dios yöl-la' ba. Ni'r glë' Pablo:
—Rlé'icznu', bőchi'tu', cáti'ga zian gayu'ë bönni' judío ta'yejlë'ë Cristo, ati'
tuntsquë' ba la'n zxba queë' Moisés yúgu'të'.
21 Chgulayönnë' yugu' le tui' quiu' didza' bunách, ta'ná rgu'u yöl-lu'u
yúgu'të bönni' judío nútsa'quë' ladj bunách gza'a, quië luca'në' le gna bë'ë
Moisés, len rna bé'inu' lequë' cu la'chuguë' lu xpéla'cbi' bi'i bőnni'dau'
quequë', len cu lunë' ba la'n yugu' le nalébiru' runru' rë'u, bunách judío.
22 ¿Nacx gunru' na'a? Huala'rúj bunách zian cati' la'yöni chbdxinu' ni.

23 Na'a, ben lë ni rëtu' li'. Nacuá'lenë' netu' ni tapë' bönni', chnazí' lu na'quë'
lahuë' Dios tu le lunë'.
24 Bchë'ë quiu' yugu' bönni' ni, len ben tsazxőn lequë' gun dxi'a cuinli' ca
nac qui gdau', len gdizxj li' le ral-la' la'guizxjë' quië lun yutuz icjquë'. Ni'r
la'nöznë' yúgu'të bönni' judío cutu nacz lë na' ta'nő' quiu', san lëzca' li' runu'
le nac dxi'a len runu' ca rna bë' zxba queë' Moisés.
25 Ca nac quegac bunách gza'a, nup ni' chta'yejlë' Cristo, chben xtídza'tu'
len buzujtu' lu guich ca ral-la' lunë'. Cutu run bayúdx lun chi'ë yugu' lë ni
tunë' bönni' judío, san tuz:
Cu lahuë' le ta'gú'u bunách laugac bdau' guiöj bdau' yag,
Len cu lahuë' rön,
Len cu lahuë' xpőla'cba' böa' guixi' cunarujcba' rön,
Len cu lunë' le cunác.

Ta'zönë' Pablo lö'a gdau'

26 Ni'r bchë'ë queë' Pablo tapë' bönni' na', ati' dza buróp ni' ben dxi'a cuinë'
tsazxőn len lequë' ca nac qui gdau'. Ni'r gyazië' lö'a gdau', quië gac bë' bizxa
dza udx lunë' le tu'ún dxi'a cuinquë', dza ni' ral-la' tsjua'quë' le la'gu'ë lahuë'
Dios qui queëquë'.
27 Cati' chzoa gza'a gadx dza na', gulalé'inë' Pablo la'quë' judío narujquë'
luyú Asia, zoë' lö'a gdau'. Glunë' ga glun rusbő bunách zian, ati' gulazönë'
Pablo.
28 Glu'ë zidzj didza', ta'nő':
—Gul-gaclen netu', bönni' Israel. Bönni' ni yúgu'të latj rusëdnë' yúgu'të
bunách lucá'n ca'z yödz queëru' len zxba queë' Moisés, len gdau' queëru'
ni. Na'a, chglu'ë gdau' ni yugu' bönni' gza'a. Cni runë', run ditjnë' latj la'y ni.
29 Cni gulanő' le gulalé'inë' Pablo zi'al lu yödz dzaguë' Trófimo, bönni' Éfeso,
len táquinë' glu'ë gdau' bönni' ni.
30 Cni guc, guludúb yúgu'të bunách yödz, len gulaguirë' ni'. Ni'r gulazönë'
Pablo len gla'yjë' lë', gulubijë' lë' lö'a gdau', ati' la' guluseyjtë' ga nu ryaz lö'a
gdau' na'.
31 Cati' chtáquicznë' ludöddë' Pablo, bdxin didza' lahuë' bönni' blau nacu'ë
lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l. Byönnë' tun rusbő yúgu'të bunách Jerusalén.
32 La' butubtë' bönni' rjaquë' gdil-l len bönni' ta'ná bé'inë' lequë' bönni' blau
ni, ati' jarélu'ë gyéajlenë' lequë' ga na' tun rusbő bunách na'. Cati' gulale'i
bunách ni' bönni' blau na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, len bönni' na'
rjaquë' gdil-l, gulusanë' ta'guinë' Pablo.
33 Ni'r gbiguë'ë bönni' blau na', len gzxönë' Pablo, ati' gna bé'inë' bönni'
rjaquë' gdil-l lúguë'ë lë' chop du guia. Gdöd ni' gnabnë' bunách zian ni', rnë':
—¿Nuzxa caz bönni' ni, len bizxa benë'?
34 Ta'bödxya'a bunách zian na', len qui queëgac ca ta'ná. Cni guc, cutu bi
guc tséjni'në' bönni' blau na', le tun rusbő bunách na', ati' gna bé'inë' bönni'
rjaquë' gdil-l la'chő'ë Pablo lu yu'u zxön ga tu'dubë' bönni' rjaquë' gdil-l.
35 Cati' guladxinë' ga nac ni'yëpi' qui yu'u zxön na', glui'në' Pablo bönni' na'
rjaquë' gdil-l, le dxíadi'igac lequë' bunách zian,
36 le za'c cúdzu'quë' bunách na', ta'bödxya'a, ta'ná:
—Gul-döddë'.

Didza' bë'ë Pablo uláz queë' laugac bunách

37 Cati' ni' gulazú lauquë' la'gu'ë Pablo lu yu'u zxön ni', lë' gudxë' bönni'
blau na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, gnë':
—¿Naru' gunnu' latj gyëpa' li' tu didza'?

Bönni' blau na' gudxë' Pablo:
—¿Ractsu' didza' griego?
38 ¿Naru' clëg li' bönni' Egipto na' dza lahui niz butubë' bönni' gu-
ladá'baguë'ë yúlahui', ati' bchë'ë lu latj ca'z gdu choa' gayu'ë bönni' gdödi
bunách?
39 Ni'r gudxë' lë' Pablo, gnë':
—Le nactë naca' neda' judío. Gulja' Tarso, yödz blau luyú Cilicia. Ráta'yua'
lau' gunnu' neda' latj gu'a didza' laugac bunách ni.
40 Bë'ë lë' latj bönni' blau na', ati' gzuinë' Pablo ga nac ni'yëpi', len bchis
ë'ë quië la'cuá' dxiz bunách zian ni'. Cati' chgulacu'ë dxiz, bë'lenë' lequë'
didza' Pablo lu didza' hebreo.

22

1 Cni gnë' Pablo:
—Lbi'ili', bönni' gul, len lbi'ili' böcha'a. Gul-zë nagli' le gyëpa' lbi'ili' ca nac
le runa'.
2 Cati' gulayönnë' ru'ë didza' hebreo, gulacua'rë' dxiz. Gudxë' lequë' Pablo,
rnë':
3 —Naccza' neda' judío. Gulja' lu yödz Tarso luyú Cilicia, san gzxöna' lu
yödz ni, ati' busëdnë' neda' Gamaliel gdu ca nac zxba quequë' xuz xtau'ru'.
Bë'tecz ladxa'a gyij ladxa'a Dios ca runli' lbi'ili' na'a.
4 Zi'al gdxia ládxi'gaca'-në' bönni' nazí' lu na'quë' xtidzë'ë Cristo, len
bchë'gaca'-në' ga latië'. Gzxőngaca'-në', len glú'gaca'-në' lidx guia, yugu'
bönni' len ngul.
5 Lëzca' huac lunë' lna' lau qui le glunë' yugu' bxuz uná bë' len bönni'
gul tu'zejni'i. Glunë' guich uná bë' le yju'a ga nacu'ë bőchi'ru' judío lu yödz
Damasco. Gyija' ni' tsajxőngaca' nup ni' ta'yejlë' Cristo, quië duchë'gaca'-në'
nága'quë' Jerusalén ni, quië lacquë' zxguia'.

Rguíxjö'ë Pablo ca böaquë' queë' Cristo

6 Ni'r gnë' Pablo:
—Cati' ni' zija' la' nöz, len zi'a gdxina' Damasco, guc gdu huagbídz, tu tsalz
gyëp yös yení' za' luzxbá, le buzení' ga na' zija'.
7 La' yjőta'tea' lyu, len byönda' chi'i Nu gudx neda': "Saulo, Saulo, ¿bizx
quië rbia ladxu'u neda'?"
8 Ni'r gnabda' lë', gnia': "¿Nuzxa li', Xan?" Lë' gudxë' neda': "Neda' ni Jesús,
bönni' Nazaret. Néda'cza' rbia ladxu'u."
9 Gulale'icz yení' na' nup ni' gulacua'len neda', len gladxi, san cutu gulayöni
chi'i Nu na' bulídz neda'.
10 Ni'r gudxa'-në': "¿Nacx guna', Xan?" Xanru' gudxë' neda': "Gyas, len
gyeaj Damasco. Ni' zoa nu guië li' ca nac yúgu'të le ral-la' gunu'."
11 Le cutur bi rlé'ida' le budí'i lahua' yös yení' na' gyëptsca, qui lë ni na'
gulaguel-lë'ë na'a bönni' dzagquë' neda', ati' gulachë'ë neda' ga bdxintea'
Damasco.
12 'Ni' zoë' Ananías, bönni' runë' gdu ca rna bë' zxba queë' Dios, ati' tunë'
lë' ba la'n bönni' judío nacu'ë Damasco.
13 Bdxinë' ga zoa' Ananías na', len gudxë' neda': "Saulo, böcha'a, huöalj yöj
lau'." La' ni'z böalj yöj lahua', ati' blé'ida' lë'.
14 Lë' gudxë' neda': "Dios quequë' xuz xtau'ru', dza ni'të gröczë' li' quië
gnöznu' le rë'nczně' Lë', len glé'inu'-në' Bönni' tsahui', Lëczë' Zxi'në', len
yönnu' le guië' li' Lëczë'.

15 Cni gac, le ral-la' gunu' lna' lau queë' Lë' laugac yúgu'të bunách,
quíxjöi'nu' lequë' ca nac le chblé'inu' len le chbyönnu'.
16 Na'a, ¿bizx quië rdzeynu'? Gyas, len bdil nis. Blidzë' Xanru' unë' li' dxi'a,
ugűë' dul-la' nabagu'u."

Cristo bsölë'ë Pablo gunë' lban laugac bunách gza'a

17 Gnë' ca' Pablo:
—Gdöd ni', cati' budxina' Jerusalén, len tsal ni' rulidza'-në' Dios nchil
gdau', blé'ida' tu le nac ca tu lu yël bëchcál.
18 Blé'ida'-në' Xanru', ati' gudxë' neda': "Jarelu' gyeaj. Burujtë Jerusalén ni,
le cutu lunë' ba la'n le gunu' lna' lau quia' bönni' ni."
19 Neda' gudxa'-në': "Xan, nőzgacznë' ca bena' neda'. Gyazia' gap nac lu
yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío. Gdina' nup ni' ta'yejlë' Li',
len glú'gaca'-në' lidx guia.
20 Cati' ni' guludöddë' Esteban, bönni' ni' benë' lna' lau quiu', lëzca' zoa'
ni' neda', bena' tuz bönni' guludöddë' lë' le ben chi'a lari' nácuquë' bönni' na'
gululadxë' lë' guiöj."
21 Ni'r gudxë' neda' Xanru': "Gyeaj, le rsöla'a li' laugac bunách gza'a."

Pablo ruí'lenë' bönni' blau didza', bönni' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l

22 Niz ze lau guluzé nagquë' didza' bë'ë Pablo bönni' judío, ati' ni'r
gulabödxyë'ë. Glu'ë zidzj didza', ta'nő':
—Gul-döddë' bönni' ni. Cutur ral-la' soë' gbanë'.
23 Ni'r le ta'bödxyë'ë, len ta'chöztsquë' le nácuquë' lu yöl-la' rley quequë',
len tu'chijë' bëchtö yu lu bö'z,
24 gna bë'ë bönni' blau na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l lugu'ë Pablo
yu'u zxön na'. Lëzca' gna bé'inë' lequë' la'guinë' Pablo quië quíxjö'ë le nacz,
quië la'nöznë' bizx quië na' ta'bödxyë'ë cni queë' Pablo bönni' judío.
25 Cati' glúguë'ë lë' pan guid quië la'guinë' lë', Pablo gudxë' tu bönni' nacu'ë
lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l zoë' ni', rnë':
—¿Naru' dë latj quinli' neda'? Nababa' Roma, ati' nutu nu glequi xbey
neda' chqui' nabaga'a zxguia'.
26 Cati' byönnë' lë ni bönni' na', gyijë' yajtíxjöi'në' bönni' blau na' nacu'ë lu
në'ë bönni' rjaquë' gdil-l. Rë' lë':
—¿Bizxa caz ni runru'? Bönni' ni nababë' Roma.
27 Ni'r bidë' ga zoë' Pablo bönni' blau na', len gudxë' lë':
—Gdixjö'. ¿Naru' nababu' li' Roma?
Pablo gudxë' lë':
—Ja, nababa'.
28 Bubi'ë didza' bönni' blau na', gnë':
—Neda' ni, dumí zian gdizxja' quië gbaba' Roma.
Ni'r Pablo gudxë' lë':
—Neda' gbaba' Roma cati' ni' gulja' le nababquë' Roma xuz xna'a.
29 Cati' gulayönnë' lë ni, la' gulubíga'të' ga zoë' Pablo bönni' na' chzoa
la'guinë' lë'. Lëzca', cati' gnöznë' nababë' Roma Pablo, gúdxinë' bönni' blau
na' le chgna bë'ë glúguë'ë lë'.

Rdxinë' Pablo lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey

30 Dza buróp ni', gu'nnë' bönni' blau na' gnöznë' gazxj ga rë' bizxa na'
tu'quíë' Pablo bönni' judío. Gna bë'ë gulusedxë' du guia na' náguë'ë Pablo, ati'
gna bë'ë ludubë' bxuz uná bë' judío, len yúgu'të bönni' gdau' ta'bequi xbey.
Ni'r bubijë' Pablo ga na' nagu'uquë' lë' ati' buzóë' lë' lauquë'.

23

1 Ni'r buyutsquë' lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey na' Pablo, gnë':
—Lbi'ili', böcha'a. Ga rdxintë na'a rböza' dxí'adau'. Cni nac, cutu zoa le
ruxős neda' ládxi'dau'hua' lahuë' Dios.
2 Ni'r gna bé'inë' nup nacuá' cuit lë'ë Pablo Ananías, bxuz blau, la'gapë'ë
ru'ë.
3 Pablo gudxë' lë':
—Lëzca' cni ubi'ë quiu' Dios, li', ruluí'z tsahui' cuinu'. ¿Naru' rö'czu' rbequi
xbeynu' neda' ca rna bë' zxba, san rdöd bë'i runu' ca rna bë' zxba na', rna
bé'inu' la'gapë'ë neda'?
4 Nup nacuá' ni' të Pablo:
—¿Naru' rulídz zi'tsu'-në' bxuz blau queë' Dios?
5 Pablo gudxë' lequë':
—Lbi'ili', böcha'a. Nayúj lu guich, rna: "Cutu ulídz zi'u nu rna be'i bunách
uládz quiu'", san neda' cutu gúquibe'ida' naquë' bxuz blau.
6 Ni'r gúquibe'inë' Pablo nacquë' bönni' gdau' saduceo la'quë', ati' yela'quë'
bönni' gdau' fariseo, ati' bë'ë zidzj didza' lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey
na', gnë':
—Lbi'ili', böcha'a. Naca' bönni' fariseo, len naca' zxi'në' bönni' fariseo. Na'a
rbequi xbeyli' neda' le runa' löz lubán nup chnatgac.
7 Cati' bë'ë didza' ni Pablo, gularujë' chopl bönni' gdau' fariseo len bönni'
gdau' saduceo, ati' guladíl-l didzë'ë la' légaczë'.
8 Cni glunë' le ta'nő' bönni' saduceo na' cutu lubán nup chnatgac, len cutu
nacu'ë gbaz la'y, len cutu nacuá' bö' nacgaccz bunách, san ta'yejlë'ë bönni'
gdau' fariseo nacz yúgu'të lë ni.
9 Qui lë ni na' gulabödxyë'ë. Ni'r gulayasë' bönni' nazëdquë' zxba queë'
Dios, bönni' gdau' fariseo, ati' guladíl-l didzë'ë, ta'nő':
—Rusáca'tu' queëtu' cutu bi dö' nu'ë bönni' ni, le chqui' bë'len lë' didza' bö'
naccz bunách, o chqui' bő'lenë' lë' didza' gbaz la'y queë' Dios, cutu ral-la'
tá'baga'ru'-në' Dios.
10 Cati' chta'dil-ltsca didzë'ë bönni' judío na', gúdxinë' bönni' blau na' nacu'ë
lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, le ráquinë' luzxúzxj luquindjë' Pablo. Ni'r gna
bë'ë tsjaquë' bönni' rjaquë' gdil-l tsajliajquë' Pablo ladj bönni' judío na', len
luchő'ë lë' lu yu'u zxön ga na' tu'dubë' bönni' rjaquë' gdil-l.
11 Cati' chnac chdzö'l la' dza na'z, buluí' lahuë' Xanru' ga zoë' Pablo, len
gudxë' lë':
—Butíp ladxu'u, Pablo. Ca na' chbenu' lna' lau quia' Jerusalén ni, lëzca'
run bayúdx gunu' lna' lau quia' lu yödz Roma.

Tun xtídza'quë' ludöddë' Pablo

12 Cati' za' rení' yetú dza, glun xtídza'quë' la'quë' bönni' judío len glun
tsutsu xtídza'quë', ta'nő' gunë' lequë' zxguia' Dios chqui' cutu lunë' lë na'
glun xtídza'quë', le gulanő' cutu ca' li'j lahuë' ga gdxintë dza ludöddë' Pablo.
13 Nayánr ca choa'quë' bönni' na' glun tsutsu xtídza'quë' cni.
14 Yjaquë' bönni' ni ga nacu'ë bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zéjni'në' bönni'
judío, ati' gulanő':
—Chben tsutsu xtídza'tu', gnatu' gunë' netu' zxguia' Dios chqui' cuguntu'
cni, le cutu gui'j gágutu' ga gdődirtu'-në' Pablo.
15 Na'a, lbi'ili' len yugu' bönni' gdau' ta'bequi xbey, gul-guiő' bönni' blau
nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l duchő'ë Pablo cxö quië gdxinë' ga nudubli',

gnali' rë́'nili' gnábili'-në' Pablo tu didza' ga rë' nöxj. Netu' cö' nistu'-në' la' nöz, ati' gdőditu'-në' cati' zi'a gdxinë' ni.
16 Byőnibi' bi'i bönni' queënu ngul zanë' Pablo ca na' la'bő' nisië' Pablo, ati' gyeajbi', len gyazbi' yu'u zxön na', yajtíxjöi'bi'-në' Pablo.
17 Pablo bulidzë' tuë' bönni' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, len gudxë' lë':
—Bchë'-bi' bi'i ni lahuë' bönni' blau, le nua'bi' didza' guiëbi'-në'.
18 Ni'r gdel-lë'ë-bi' bönni' na', len bchë'ë-bi' ga na' zoë' bönni' blau na', ati' gudxë' lë':
—Bulidzë' neda' Pablo, bönni' na' yu'ë lidx guia, len gúta'yuë' lahua' dgu'a-bi' lau' bi'i ni, le rë́'nibi' güí'lenbi' li' didza'.
19 Gdel-lë'ë na'bi' bönni' blau na' len bchë'ë-bi' quizi, ati' gnabnë'-bi', rnë':
—¿Bizxa na' ral-la' gui'u neda'?
20 Lëbi' gudxbi'-në':
—Chnunquë' didza' bönni' judío lá'ta'yuë' lau' gchë'u-në' Pablo cxö, quië gdxinë' lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbey. Lë' li' të'nnë' la'nabnë' lë' tu didza' ga rë' nöxj,
21 san li', cutu tséjlë'u lë na' la'në́', le nayánr ca choa'quë' ta'bő' nisië' Pablo. Chglun tsutsu xtídza'quë' bönni' ni, ta'në́' gunë' lequë' zxguia' Dios chqui' cutu ludöddë' Pablo, len cutu li'j lahuë' ga ludödrdë' lë'. Na'a, chnacu'ë sina' ta'bözë' si' lu na'u gunu' lë na' la'nabnë' li'.
22 Ni'r gna bé'inë'-bi' bönni' blau na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, nutu nu guiëbi' lë na' chgudxbi' lë', ati' ni'r busölë'ë-bi' bi'i ni.

Rdxinë' Pablo lahuë' Félix, bönni' blau uná bë'

23 Ni'r bönni' blau na' bulidzë' chopë' bönni' nacu'ë lu na'quë' tu tuë' tu gayu'ë bönni' rjaquë' gdil-l, ati' gna bé'inë' lequë' lucözë' chop gayu'ë bönni' rjaquë' gdil-l ta'zë'i ní'aquë', len tsonnlalj yu chië' bönni' rjaquë' gdil-l dxiaquë' böa', len chop gayu'ë bönni' rjaquë' gdil-l lu'ë yag tuchi' quië tsjaquë' Cesarea gdu rdöd xtsö'.
24 Lëzca' gna bé'inë' lequë' lucözë'-ba' böa' cuië'-ba' Pablo, ati' la'chë́'ë lë' dxí'adau', cutu bi gac queë', quië gdxinë' lahuë' Félix, bönni' blau uná bë'.
25 Bsölë'ë ca' guich rna cni:
26 “Neda', Claudio Lisias, ruzuja' quiu' lu guich, bönni' blau uná bë', Félix. Rugapa' Dios li'.
27 Bönni' ni rsöla'a-në' quiu', gulazönë' lë' bönni' judío, len glë'nnë' ludöddë' lë'. Cati' gúquibe'ida' nababë' Roma, bchë́'gaca'-në' bönni' rjaquë' gdil-l len buslá'-në' lu na'quë' judío na'.
28 Gu'nda' gnözda' bizxa benë', lë na' tu'quíë' lë' bönni' judío, ati' bchë'a-në' lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbeynë' lequë'.
29 Cati' buedxi didza', gnözda' tu'quíë' lë' ca nac le rna bë' zxba quequë', len cutu bi nabaguë'ë bönni' ni quië nu gdödi lë', o nu cu'u lë' lidx guia.
30 Ni'r cati' bdxin nu gdixjöi' neda' ta'bő' nisië' lë' bönni' judío, la' bsőla'tea' lë' ga zu', ati' gna bé'igacda'-në' bönni' ni tu'quíë' lë' la'dxinë' lau' li', quië la'guíxjöi'në' li' bi didza' napquë' lë'. Dios gáclenë' li'.”
31 Ni'r gulaguel-lë'ë Pablo bönni' na' rjaquë' gdil-l, len glunë' ca na' chgna bé'inë' lequë', ati' gulachë́'ë lë' yödz Antípatris, ni' nac chdzö'l.
32 Cati' za' rení' yetú dza yhuöjquë' Jerusalén bönni' rjaquë' gdil-l ta'zë'i ní'aquë', ati' guluú'ë nöz bönni' rjaquë' gdil-l dxiaquë' böa', dzagquë' Pablo.
33 Cati' guladxinë' Cesarea bönni' na' rjaquë' gdil-l nachë'quë' Pablo, gulunödzjë' guich na' lu në'ë bönni' blau uná bë', len guluschinë' Pablo lahuë'.

34 Gdöd bulabë' guich na' bönni' blau uná bë', gnabnë' Pablo gazx bönni' lë'.
Cati' gúquibe'inë' nababë' luyú Cilicia,
35 gudxë' lë':

—Yönda' le gnau' cati' la'dxín ni nup tu'quí li'.

Ni'r gna bë'ë lun chi'ë lë' lu yu'u yúlahui' ga rbö'ë rbequi xbeynë' bunách Herodes, bönni' rna bë'ë.

24

Pablo ru'ë didza' uláz queë' lahuë' Félix

1 Cati' chbza'a gayu' dza, bdxinë' ni' Ananías, bxuz blau, dzagquë' lë' la'quë'
bönni' gul tu'zejni'i, len Tértulo, bönni' nabé'itsquinë' didza'. Guladxinë' lahuë'
bönni' blau uná bë', ati' gulanë́' queë' Pablo.
2 Cati' chgululidzë' Pablo, ati' bdxinë' ni', gzu lahuë' Tértulo ruquíë' lë', rnë':

—Bönni' blau uná bë', Félix. Ni'a quiu' li' ruzi'tu' xbey le rac dxi'a queëtu',
ati' lu yöl-la' rejni'i quiu' rna bé'inu' dxi'a bunách uládz queëtu'.
3 Yúgu'të lë ni ruzí'tecztu' xbey gáti'tëz, ati' gdu ládxi'tu' rëtu' li': "Xclenu'."
4 Na'a, cui upizxjrtu' li', ráta'yua' lau' gun zxön ladxu'u, yönnu' tu chi'idau'
le guiëtu' li'.
5 Gúquibe'itu' rgu'u yöl-lë'ë bunách bönni' ni, len runë' ga ta'dá'baguë'ë
yúlahui' bönni' judío nacu'ë gdutë yödzlyú, len naquë' bönni' blau quequë'
bönni' da'quë' bönni' Nazaret na'.
6 Lëzca' gu'nnë' gun ditjnë' gdau' queëtu'. Qui lë ni na' gzxöntu'-në' len
gú'nitu' cuequi xbeytu' lë' ca nac zxba queëtu'.
7 Ni'r bdxinë' ga zoatu' Lisias, bönni' blau nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l,
ati' lu yöl-la' snia' zxön bugűë' bönni' ni lu na'tu'.
8 Ni'r gna bé'inë' Lisias na' lid ga zu' nup tu'quí lë'. Na'a, li'cz, cati' gnabi
yudxnu'-në' Pablo ni, huac gnöznu' ga rë' nöxj yúgu'të lë ni ruquitu' lë'.

9 Lëzca' cni gulanë́' bönni' judío ni', gulanë́' naccz cni.
10 Ni'r butáz në'ë bönni' blau uná bë' na' quië gu'ë didza' Pablo, ati' lë' bubi'ë
didza', gnë':

—Gdu ladxa'a quíxjö'a ca nac le runa', le chnac zian iz rbequi xbeynu' le
rac quegac bunách ladztu'.
11 Le bena' huac gnabu'. Cutu ráquini chinnu dza gyija' Jerusalén quië tsej
ladxa'a-në' Dios.
12 Cutu yajxáca'quë' neda' nu rdíl-lena' didza', len cutu bena' ga lun rusbő
bunách ga nac nchil gdau', ni lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, ni lu
yödz.
13 Cutu ca' gac lubíj lië' yugu' lë ni tu'quíë' neda'.
14 Lë ni rxóalëpa' lau'. Ca runa' xchinë' Dios quequë' xuz xtau'tu' rajlőz
le gulusëdnë' lequë', san tu'ë lei: le rdá'baga' Dios, bönni' judío ni, le réjlë'a
yúgu'të le rna bë' zxba queë' Dios lenca' yúgu'të le guluzujë' lu guich bönni'
glu'ë didza' uláz queë' Dios.
15 Ca na' tunë' löz Dios lequë', lëzca' neda' runa' löz Dios, uspanë' nup
chnatgac, bunách tsahui' len bunách cunacgac tsahui'.
16 Qui lë ni na' rui' ládxi'tecza' cui gbaga'a le gun ga uxős neda'
ládxi'dau'hua' lahuë' Dios o laugac bunách.
17 'Gdöd zoa' ga yubl gdu chop tsonn iz, budxina' ga nacuá' bunách uládz
quia' quië unödzja' gun gaclen bunách yechi' len unödzja' le rgu'a lahuë' Dios.

18 Tsal ni' runa' cni, duxáca'quë' neda' la'quë' bönni' judío narujquë' luyú
Asia. Ni' gzoa' lö'a gdau', nubíj dxi'a cuina' ca nac qui gdau', len cutu nutuba'
bunách zian, len cutu nuna' ga lun rusbő bunách.
19 Ral-la' la'dxinë' lau' li' bönni' judío ni', luquíë' neda' chqui' napquë' neda'
didza'.
20 La'natsquë' bönni' judío ni chqui' guludzölnë' bi le cunác bena' cati' ni'
bdxina' lauquë' bönni' gdau' ta'bequi xbeynë' lequë'.
21 Tuz cati' ni' zoa' lauquë', zidzj bë'a didza', gnia': “Rbequi xbeyli' neda'
na'a le runa' löz lubán nup chnatgac.”
22 Cati' byönnë' didza' ni Félix, len dxí'adau' chnöznë' ca nac qui lë na'
rusëdnë' Pablo, buzé láhui'zë' ca' didza' bizxj ni, gnë':
—Cati' gdxinë' Lisias, bönni' blau nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, udx
yönda' ca nac didza' bizxj queëli'.
23 Ni'r Félix gna bé'inë' bönni' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l zoë' ni', gun
chi'ë Pablo, san gu'ë lë' latj të' lö'a, len cutu luzaguë'ë xnözquë' böchi' lzë'ë
duyuquë' lë' bi dxin lunë' queë'.
24 Chop tsonn dzaz gdzey, bidë' ni' leyúbl Félix na'. Dzagnu lë' Drusila, ngul
queë'. Nacnu ngul judío. Félix bulidzë' Pablo ati' buzé naguë' xtidzë'ë ca nac
le réjlë'ru' Jesucristo.
25 Cati' bë'ë didza' Pablo ca ral-la' gacru' tsahui' len gna be'i cuinru', ati'
gdxinru' ga cuequi xbeynë' rë'u Dios dza zi'a za', ni'r gudxi bdzöbnë' Félix
len gudxë' Pablo:
—Gyeaj na'a. Cati' gapa' latj ulidza' li'.
26 Lëzca' gu'nnë' Félix si'ë dumí unödzjë' Pablo quië usanë' lë', len qui lë ni
na', zian lzu bulidzë' Pablo, len bé'lenë' lë' didza'.
27 Cati' bza'a chop iz gyazië' Porcio Festo xlatjë' Félix, ati' le gu'nnë' Félix
gunë' le la'dzág ládxi'quë' bönni' judío, buca'në' Pablo nadzunë' lidx guia.

25

Rdxinë' Pablo lahuë' Festo

1 Bdxinë' Festo Cesarea quië tsazië' xlatjë', gaquë' bönni' blau uná bë'. Cati'
bza'a tsonn dza buzé'ë yödz na', zijë' Jerusalén.
2 Ni' guladxinë' lahuë' Festo yugu' bxuz uná bë' len yugu' bönni' blau
quequë' judío quië la'né' queë' Pablo, ati' gláta'yuë' lahuë' Festo
3 bi uzá' ladxë'ë quequë', gsölë'ë nup tsajxi'gac Pablo, quië udxinë'
Jerusalén. Glë'nnë' la'bő' nisië' lë' la' nöz quië ludöddë' lë'.
4 Bubi'ë didza' Festo, gudxë' lequë':
—Lu yödz Cesarea nadzunë' Pablo, ati' ni' ral-la' tsija' cxö huidzj niz.
5 Qui lë ni na', núti'tëzl-li' dë lu na'li', ral-la' sá'lenli' neda', len chqui'
nabaguë'ë zxguia' bönni' ni', huac uquili'-në'.
6 Gdzeynë' Festo Jerusalén gdu ca xunu' gbidz, ati' ni'r böjë' Cesarea. Cati'
za' rení' yetú dza grö'ë ga rbequi xbeynë', len gna bé'inë' nup tsajxi'gac
Pablo.
7 Cati' chbdxinë' ni' Pablo, gulagu'ë lë' li'aj bönni' judío narujquë' Jerusalén,
len zian le gulané' queë'. Guluquíë' lë' le tu'spaguë'ë lë' zxguia', san cutu guc
lubíj lië' yugu' lë na' gulané' queë'.
8 Ni'r bë'ë didza' Pablo uláz queë', gnë':
—Cutu bi le cunác bena' qui zxba quequë' bönni' judío, ni qui gdau'
quequë', ni queë' César, bönni' rna bé'inë' rë'u.

9 Gu'nnë' Festo gunë' le la'dzág ládxi'quë' bönni' judío, ati' bubi'ë didza', gudxë' Pablo:
—¿I rë'nnu' sa'u Jerusalén, ati' ni' soa nu cuequi xbey li' ca nacgac lë ni ta'nő' quiu'?
10 Bubi'ë didza' Pablo, gudxë' lë':
—Zoacza' ga rö' nu rbequi xbey uláz queë' César, ga na' ral-la' cuequi xbeynë' neda'. Cutu bi huia'dö' nuna' quequë' bönni' judío, ati' chnözcznu' lë ni.
11 La'naru' nuna' tu le cunác, o bíti'tëz le run ga gbaga'a zxguia' gatia', cutu tá'baga'a gatia'. Na'a, chqui' cutu nuna' ca na' ta'nő' quia' bönni' ni, nutu nu dë lu në'i udőd neda' lu na'quë'. Rnaba' tsija' lahuë' César ga cuequi xbeynë' neda'.
12 Cati' chbő'lenë' yugu' bönni' yúlahui' didza' Festo, bubi'ë didza', gudxë' Pablo:
—Chgnabu' tsiju' lahuë' César. Lahuë' César uyiju'.

Ru'ë didza' Pablo lahuë' Agripa

13 Gdöd chop tsonn dza, bdxinë' Cesarea Agripa, bönni' rna bë'ë, dzagnu lë' Berenice, duyuquë' Festo.
14 Cati' chgulacu'ë ni' zian dza, Festo gdíxjöi'në' Agripa, bönni' rna bë'ë, ca nac queë' Pablo. Gudxë' lë':
—Zoë' ni bönni' buca'në' lë' lidx guia Félix.
15 Cati' gzoa' Jerusalén, guladxinë' lahua' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i, ati' gulanő' queë' bönni' ni. Gulanabnë' neda' gchuga' queë' gatië'.
16 Neda' bubi'a didza', gudxa' lequë' cutu nalëbcnë' bönni' Roma la'chuguë' queë' bönni' gatië' chqui' cutu la'dxini lahuë' nup tu'quí lë', quië gac ubi'ë didza' ca nac lë na' ta'nő' queë'.
17 Qui lë ni na', cati' guladxinë' lequë' ni, cutu ca' gdzeyda', san cati' gza' gyení' yetú dza grö'a ga rbequi xbeyda', ati' gna bé'ida' nup yajxi'gac bönni' ni.
18 Cati' gulacu'ë ni bönni' na' tu'quíë' lë', cutu bi gulanő' queë' ca busaca' quia' la'nő'.
19 Gulanő' queë' la'gac didza' bizxj ca nac le ta'yejlë'ë Dios, len ca nac queë' bönni' lë' Jesús, nu na' gut, san Pablo runë' tsutsu xtidzë'ë rnë' ni zoë' nabanë' leyúbl.
20 Le buchíxida' ca nacgac lë ni, gnabda'-në' Pablo chqui' rë'nnë' tsijë' Jerusalén, ati' ni' soa nu cuequi xbey lë' ca nacgac lë ni.
21 Ni'r cati' gnabë' Pablo tsijë' lahuë' Augusto César quië cuequi xbeynë' lë' ni', gna bé'ida' bönni' rjaquë' gdil-l lun chí'igarë' lë' cati' gal-la'r dza gsöla'a-në' lahuë' César.
22 Ni'r Agripa gudxë' Festo na':
—Lëzca' neda' rë'nda' yönda' le gnë' bönni' na'.
Festo gudxë' lë':
—Cxö yönnu' le gnë'.
23 Cati' za' rení' yetú dza, len ba zxön guladxinë' ni' Agripa len Berenice. Gulayazië' ga ral-la' lu'ë didza', dzagquë' lequë' bönni' uná bë', ati' gulasölë'ë nup tsajxi'gac Pablo.
24 Ni'r Festo gudxë' Agripa, bönni' rna bë'ë:
—Bönni' uná bë', Agripa, len yúgu'tëli' zoali' ni tsazxőn len netu'. Ni zoë' rlé'ili'-në' bönni' na', ta'nő' queë' yúgu'të bönni' judío nacu'ë Jerusalén lenca' nup nacuá' ni, të' neda' ral-la' gatië'.

25 Runi neda' cutu bi benë' le nabaguë'ë zxguia' gatië', san le gnabë' lëczë' tsijë' ga cuequi xbeynë' lë' Augusto César, qui lë ni na' chnuna' quia' gsöla'a-në' lahuë' Augusto.
26 Le cutu nözda' bi ral-la' uzuja' lu guich le uquí bönni' ni, quië gsöla'a lu në'ë César, xana', qui lë ni na' nachë'a-në' lauli', len le nacr blau, nachë'a-në' lau' li', Agripa, bönni' uná bë', quië cati' udx gnabi yudxu'-në', ni'r gnözda' bi ral-la' uzuja' lu guich ca nac queë' bönni' ni.
27 Ráquida' cutu nac dxi'a gsöla'a-në' ni' bönni' náguë'ë chqui' cutu gac ulu'a le nabaguë'ë.

26

Didza' bë'ë Pablo uláz queë' lahuë' Agripa

1 Ni'r Agripa gudxë' Pablo:
—Dë latj gu'u didza' uláz quiu'.
Bchilj në'ë Pablo lahuë' Agripa, ati' gzu lahuë' ru'ë didza', rnë':
2 —Bönni' uná bë', Agripa. Rdzag ladxa'a le dë latj na'a gu'a didza' uláz quia' lau' li' ca nac yúgu'të le nuquiquë' neda' bönni' judío.
3 Rdzag ládxi'ra' le núnbë'u yúgu'të le nalëbcnë' tunë' bönni' judío, lenca' yugu' lë ni rdil-ltu' didza'.

Yugu' le benë' Pablo zí'atël

4 Gnë' ca' Pablo:
—Nőzgacznë' yúgu'të bönni' judío ca na' bena' ga gdél-la'të cuidia' ga nacuá' bunách uládz quia' lenca' lu yödz Jerusalén.
5 Nőzgacznë' ca' len huac la'guíxjö'ë ca na' bena' dza ni'të. Guca' bönni' fariseo. Yugu' bönni' fariseo tui' ládxi'crë' la'yíj ládxi'quë' Dios ca tunë' yezíca'rë' bönni' judío.
6 Na'a, zoa' ni lauli' quië nu cuequi xbey neda' le runa' löz Dios, uspanë' bönni' nat, gunë' ca na' gzxi' lu në'ë lauquë' xuz xtau'tu'.
7 Tunë' löz bönni' idxinnu cö' di'a dza queëtu' la'dél-li'në' lë na' gzxi' lu në'ë Dios. Qui lë ni na' ta'yíj ládxi'quë' Dios len tunë' xchinë' rël len të dza. Le runa' löz lë ni, nuquiquë' neda' bönni' judío. Cni nac, bönni' uná bë', Agripa.
8 Na'a, ¿naru' ráquitsali' lbi'ili' cutu nac le tséjlë'ru', uspanë' Dios bönni' nat?

Gdxia ladxë'ë bunách queë' Cristo Pablo

9 Gnë' ca' Pablo:
—Lëzca' neda', zí'atël gúquida' le zian ral-la' guna', tá'baga'a-në' Jesús, bönni' Nazaret.
10 Cni bena' lu yödz Jerusalén. Glu'a lidx guia zian bunách ta'yejlë' Jesús, le guludödë' lu na'a yöl-la' uná bë' bxuz uná bë'. Cati' guludöddë' bunách ni', bénlena' lequë' tuz didza'.
11 Zian lzu busaca' zi'a yugu' bönni' ni' quië lusán ládxi'quë' ca ta'yejlë'ë Cristo. Cni bena' gap nac lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío. Gléytsquida' lequë', ati' gdxia ladxa'a lequë' ga bdxintë gyija' gap nacuá' yödz zi'tu' yajxőngaca'-në'.

Rguíxjö'ë ca böaquë' queë' Cristo Pablo

12 Gnë' ca' Pablo:
—Quië guna' cni gyija' yödz Damasco, ati' nudödquë' lu na'a yöl-la' uná bë' bxuz uná bë' nasőla'quë' neda'.
13 Cni guc, bönni' uná bë', Agripa. Cati' ni' zija' la' nöz, ni' nac gdu huagbídz, blé'ida' tu yení' luzxbá le buzení'r ca gbidz. Buzení' ga na' zoa' len ga nacuá' nup zjaclen neda'.

14 Ni'r yúgu'tëtu' gdzö'tu' lyu, ati' byönda' chi'i nu bulídz neda'. Bë'ë didza'
hebreo, gnë': “Saulo, Saulo, ¿bizx quië rbia ladxu'u neda'? Run zi' cuinu',
rdá'bagu'u neda'. Rac quiu' ca rac queëba' bëdx, run zi' cuinba', rchégu'ba'
yag tuchi' le tundë'-ba' zi'.”
15 Ni'r gudxa'-në': “¿Nuzxa li', Xan?” Xanru' gudxë' neda': “Neda' ni Jesús,
Nu na' rbia ladxu'u.
16 Na'a, gyas, len gzui, le buluí' lahua' li' na'a, quië uzóa' li' gunu' xchina'
len gunu' lna' lau qui lë ni chblé'inu', lenca' quegac le ului'ida' li', uluí' lahua'
ga zu'.
17 Uslá' li' lu na'quë' bönni' uládz quiu', len lu na'quë' bönni' gza'a, laugac
nup ni' rsöla'a li' na'a.
18 Rsöla'a li' ga na' nacu'ë quië gunu' ga luhuöálj yöj lauquë' len luhuöaquë'
queë' Dios, luca'në' le nac chul xöhui' len la'dxinë' lu yení'. Lurujë' lu na'
Satanás tu' xöhui' len la'yazië' lu në'ë Dios. Chqui' la'yejlë'ë neda', Dios unít
lahuë' lequë', len ugűë' dul-la' nabága'quë', ati' la'dél-li'në' la'báblenë' bunách
chnubijë' quizi queë' Dios.”

Benë' Pablo ca nac le bului'inë' lë' Xanru'

19 Gnë' ca' Pablo:
—Qui lë ni na', bönni' uná bë', Agripa, cutu gdá'baga'a guna' le bului'inë'
neda' Dios, zoë' yehua' yubá.
20 Buzéjni'da' nup nacuá' yödz Damasco, len gdöd ni' nup nacuá' Jerusalén
len nup nacuá' luyú Judea, len bunách yugu' yödz zi'tu' quië lubí'i ládxi'gac
len luhuöác queë' Dios, len lun le lac bë' chgulubí'i ládxi'gac.
21 Le bena' cni, gulazönë' neda' bönni' judío cati' ni' zoa' lö'a gdau', ati'
glë'nnë' ludöddë' neda'.
22 Ni'r gúclenë' neda' Dios, ati' ga rdxintë na'a dza zoa' gdu ladxa'a, runa'
lna' lau lauquë' bönni' ca'z len lauquë' bönni' blau. Cutu ru'a didza' yubl, san
ca gulanazë' zi'al bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios lenca' ca gnë' Moisés ca
ral-la' gac.
23 Gulanë': “Saca' qui'ë Cristo, len töd gatië' gaquë' nu su lau ubán tsaz
lu yöl-la' gut, quië ulu'ë lahui nac löz la'dxín latj yení' bunách, len gac lban
quegac lë ni laugac bunách uládz queëtu' lenca' laugac bunách gza'a.”

Pablo ruzéjni'në' Agripa quië tsejlë'ë Cristo

24 Cati' chbë'ë yugu' didza' ni Pablo, le bë'ë uláz queë', ni'r bë'ë zidzj didza'
Festo, gnë':
—Nachixi icju', Pablo. Le nazëdu' szxöni, chbchixi icju'.
25 Ni'r Pablo gudxë' lë':
—Cutu nachixi icja', rëpa' li', Festo, ati' didza' ni ru'a nac gdutë li, len nac
lsaca'.
26 Lëczë' Agripa, bönni' ni rna bë'ë, nözcznë' yugu' lë ni, len qui lë ni na',
gdu ladxa'a ru'a didza' lahuë' lë'. Nözcznë' yugu' lë ni, le cutu guc bagachi'z
lë na' guc.
27 Bönni' uná bë', Agripa. ¿Naru' réjlë'u le gulanë' bönni' glu'ë didza' uláz
queë' Dios? Nözda' réjlë'u lë ni.
28 Ni'r Agripa gudxë' Pablo:
—Yelati'z la' ráquinu' gdél-li'nu' neda' gaca' queë' Cristo.
29 Pablo gudxë' lë':
—Ni'a queë' Xanru' Dios rë'nda', zal-la' yelati'z o szxöni, clëgz li', san lëzca'
yúgu'të nup ni ta'yöni neda', gacli' gdu ca naca' neda', náquida' queë' Cristo,
san clëg gága'li' du guia ca ni nága'a neda'.

30 Cati' budx bë'ë didza' ni Pablo, gyasë' bönni' blau uná bë' na', ati'
gulayasë' ca' bönni' rna bë'ë len Berenice len nup rő'lengac lequë'.
31 Cati' gularujë' quizi, glui' xtídza'quë', ta'nő':
—Cutu bi nunë' bönni' ni le nabaguë'ë zxguia' gatië' len clëg tsazië' lidx
guia.
32 Agripa gudxë' Festo:
—Huac usana'-në' bönni' ni la'naru' cu gnabë' tsijë' lahuë' César ga cuequi
xbeynë' lë'.

27

Ta'sölë'ë Pablo yödz Roma

1 Cati' chglunë' quequë' la'sölë'ë netu' lë'i barco tsiajtu' Roma, luyú Italia,
gulaguel-lë'ë Pablo len yela'gac nup nadzungac, ati' guludödë' lequë' lu në'ë
Julio, bönni' yu'u lu në'ë tu cö' bönni' rjaquë' gdil-l nazí' lei: "Bönni' Queë'
Augusto Rjaquë' Gdil-l".
2 Grentu' tu lë'i barco qui luyú Adramitio, le ral-la' töd yugu' yödz gap
ta'dxín barco ga nac luyú Asia, ati' yu'uztu' ca' lë'i barco na', gza'tu' Cesarea.
Dzaguë' ca' netu' Aristarco, bönni' Tesalónica, le nabáb Macedonia.
3 Cati' za' rení' yetú dza, bdxintu' yödz Sidón, ati' ni' Julio, bönni' na' nacu'ë
lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, lu yöl-la' dxi'i ladxi' queë', bë'ë Pablo latj tsijë' ga
nacu'ë böchi' lzë'ë quië láclenë' lë' bi ryadzj queë'.
4 Gdöd ni', bubentu' lë'i barco, ati' gza'tu' ni'. Gdödtu' tsla'a ga dë luyú bidx
Chipre ga rö' dxi bö' na' reycj, le za' zaca' lautu' bö' reycj lu nis zxön na'.
5 Ni'r gdödtu' lu nis zxön ga nalá' luyú Cilicia len luyú Panfilia, ati' bdxintu'
Mira, tu yödz nabáb Licia.
6 Bönni' na', nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, nachő'ë netu', yajxaquë'ë
ni' tu barco narúj yödz Alejandría, barco na' zeaj luyú Italia. Lë'i barco na'
glu'ë netu'.
7 Zian dza gza' tsahui' ládxi'dau' barco na', ati' len yöl-la' rzaca'z bdxintu'
ga nalá' luyú bidx nazí' lei Gnido, ati', le ruzaga' netu' bö' na' reycj, gdödtu'
tsla'a luyú bidx nazí' lei Creta ga rö' dxi bö' na' reycj, len gdödtu' ga nalá'
yödz Salmón.
8 Lu yöl-la' rzaca'z gdödtu' tsla'a ga dë luyú bidx Creta na', len bdxintu' tu
latj ga ta'dxín barco, nazí' lei Buenos Puertos, le dë gal-la' ga na' dë yödz
Lasea.
9 Le chgdzéytsquitu', chgul-la' zoa banádx gac ditj bíti'tëz barco rza' lu nis
zxön na', le chgdöd yugu' dza tunë' gubás cati' zi'a gdxin beo' ziag cati'
reycjtsca bö'. Qui lë ni na' buzéjni'në' lequë' Pablo,
10 rnë':
—Lbi'ili', bönni', ráquibe'ida' ga tseaj barco ni, huazóa banádx gac ditj
barco ni len yugu' yua' dzö' lë'i, len lëzca' soa banádx queëru' gatru'.
11 Bönni' na', nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, gyéjlë'rë' le gulanő' bönni'
na' dë lu në'ë barco len bönni' xancz, ca le gnë' Pablo.
12 Le cunác dxi'a latj ni' ga ta'dxín barco, nazí' lei Buenos Puertos, quië
luga'në' ni' yugu' beo' ziag, qui lë ni na' yelati'z cuguluhuöatë' bönni' nacu'ë
lë'i barco na' glun tuz xtídza'quë' luző'ë ni', chqui' huac la'dxinë' ga ta'dxín
barco lu yödz Fenice, lëzca' dë luyú bidx na' nazí' lei Creta, le dë tsla'a ga
rbia gbidz, ati' ni' glë'nnë' luga'në' yugu' beo' ziag.

Reycj bö' bdunu' lu nis zxön

13 Le reycj tu bö'dau' za' zaca' tsla'a ga rdöd gbidz beo' ziag, táquinë' chrac
lunë' ca të'nnë', ati' gululisë' guia zi'i naga' du guia le ruzóa dxiz barco, ati'
gdöd barco na' gal-la' ra' luyú bidx na' nazí' lei Creta.
14 Yetú chi'z ca', gyeycj bö' bdunu' za' lautu', nazí' lei Euroclidón.
15 Le ruzéaj tsla'l barco bö' na' reycj, ati' le cutu guc tseaj barco ga za' bö',
ni'r bë'tu' latj bö' na' buzéaj barco na' ga rë'ni.
16 Cati' gdöd barco na' ga bdxintu' tsla'a tu luyú bidxdau' nazí' lei Cauda,
tsla'a ni' cutu reycjtsca bö', ni' lu yöl-la' rzaca'z buchistu' bárcodau' na'yj
barco zxön ga na' yu'utu'.
17 Gdöd burentu' lei lahui barco zxön na', ni'r béga'ratu' barco zxön na'.
Zxanti barco na' buchőlitu' du, cui gguindj lu nis. Le gúdxitu' töd barco na',
nidx lu yuzx lu nis zxön na', buzötjtu' lari' qui, le rutúb bö' rusá' barco na'.
Cniz bë'tu' latj buzéaj barco bö' na' reycj.
18 Cati' za' rení' yetú dza, len ni' ruzeajtsca barco na' bö' bdunu' reycj, ni'r
gru'ntu' lu nis zxön lati' yua' dzö' lë'i barco na'.
19 Dza bunn, len na' cuintu' gru'ntu' lu nis zxön le tun dxin qui barco na'.
20 Cati' chguc zian dza cutu rlé'itu' gbidz ni bölj, len le reycjtsca bö' na'
ruzéaj barco na' yu'utu', cutur runtu' löz ulatu'.

21 Le chguc zian dza cutu nágutu', gzuinë' Pablo gatsj lahui'l lequë', len
gudxë' lequë':

—Lbi'ili', bönni', dxi'ar guc la'naru' uzé nagli' neda', len cutu uza'ru' luyú
Creta, len cutu dutsagru' lë ni rzaca' rgui'ru', len yugu' lë ni rac ditj qui barco
ni.
22 Na'a, rëpa' lbi'ili': Tsutsu gul-gún ládxi'li', le cutu gatli' nituli' lbi'ili' tscali'
zoali' ni, zal-la' gac ditj barco ni.
23 Cni gac le duluí' lahuë' neda' gdyël gbaz la'y queë' Dios. Dios ni náquida'
queë' len runa' xchinë'.
24 Gudxë' neda' gbaz la'y na', gnë': "Pablo, cutu gádxinu'. Run bayúdx
gdxinu' lahuë' César. Le nadxi'inë' li' Dios, uslé' yúgu'të bunách nacua'len
li' lë'i barco ni."
25 Qui lë ni na', tsutsu gul-gún ládxi'li', le ruzxöni ladxa'a-në' Dios, gac ca
na' chgudxë' neda' gbaz la'y queë'.
26 Cni gac zal-la' run bayúdx gac ditj barco ni tu luyú bidxdau', ga ni'
tsajcá'n rë'u.

27 Cati' ni' chgdöd chidá' dza, ati' bö' na' reycj ruzéaj barco na' lu nis zxön
nazí' lei Adriático, gdu ladxi' yël gláquinë' bönni' tunë' dxin lu barco na' chzoa
gdxin barco gal-la' tu luyú bidx.
28 Gularu'në' du lu nis zxön na', ati' gulanöznë' galj bös nac ga bdxintë
ga rë' lu nis. Cati' gdöd yeláti'dau' barco na', gularu'në' du na' leyúbl, len
gulanöznë' chnac chinu bös.
29 Le gládxinë' tsajdín lu guiöj barco na', qui lë ni na', zaca' tsla'a cudzi'l
barco na' gularu'në' lu nis tap guia zi'i nága'gac du guia le tu'zóa dxiz barco.
Lu yöl-la' ruúbi ruguí'iz ládxi'dau'quë' gulabözë' tsení'.
30 Ni'r glë'nnë' bönni' tunë' dxin lu barco luzxundjë' lë'i barco na'.
Guluzötjë' lu nis zxön bárcodau' na' dë lahui barco zxön na'. Glunë' ca të'nnë'
lu'ë yelati' zi'tu' guia zi'i na' naga' du guia le ruzóa dxiz barco na', le zoa zaca'
tsla'a lahuil.
31 Ni'r Pablo gudxë' bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l len bönni'
na' rjaquë' gdil-l, gnë':

—Chqui' culuga'në' bönni' ni lë'i barco ni, cutu gac ulali'.

32 Ni'r gulachuguë' du naga' bárcodau' na' bönni' na' rjaquë' gdil-l, ati' glu'ë latj gbix lu nis zxön.
33 Cati' chza' rení', gúta'yuë' lauquë' Pablo bi lahuë' yúgu'të'. Gudxë' lequë':
—Na'a chguc chidá' dza rubíj yen lauli' len runli' gubás, cutu bi náguli'.
34 Qui lë ni na', ráta'yua' lauli' gáguli' quië huöac ládxi'li', le cutu ca' gatli' nituli' lbi'ili'.
35 Cati' budx bë'ë didza' ni Pablo, gdel-lë'ë yöt xtil, len gudxë' Dios: "Xclenu'." Cni benë' lauquë' yúgu'të'. Ni'r buzxuzxjë' yöt xtil na' len gzu lahuë' rahuë'.
36 Ni'r guladíp ládxi'quë' yúgu'të', len glahuë'.
37 Tscatu' zoatu' lë'i barco na', guctu' gdu chop gayuá' yu tsonnlalj yu chizxoptu'.
38 Gdöd glahuë', guluhuöljnë', ni'r gularu'në' lu nis zxoa' xtil dë lë'i barco na', quië lulahuë' yua' dzö' lë'i barco na'.

Rac ditj barco lu nis zxön

39 Cati' chguc lahui' dza, cutu guluúnbë'ë luyú na' bönni' tunë' dxin lu barco na', ati' gulalé'inë' ga rajrő' nis zxön na' gatsj lahui'l luyú bidx na', len dë latj ni' ga nac lachi' ra' nis zxön. Glë'nnë' lunë' ga tsaz ni' barco na'.
40 Ni'r gulusedxë' yugu' du guia nága'gac guia zi'i tu'zóa dxiz barco na', len gulusanë' leygac, ati' gulabíx lu nis zxön. Gulusedxë' ca' du naga' në'i yag ruzéycj rudxí'i barco. Ni'r guluchisë' lari' qui, le rutúb bö' le zoa tsla'a lahuil barco na', ati' gzu lau rdöd barco zaca' ga rajrő' nis zxön gatsj lahui'l luyú bidx na'.
41 Cati' bdxin barco na' tu latj ga rdzag nis, ni' gnidx tsla'a lahuil barco na' lu yuzx lu nis zxön na', ati' bugá'nz ni' barco na'. Cutur guc bi utá lei, ati' tsla'a cudzi'l barco na', gzu lau rguitsj lei nis zxön na', len yöl-la' rza' qui.
42 Ni'r glë'nnë' bönni' rjaquë' gdil-l ludödcdë' bönni' nadzunquë', cui la'zxundjë', la'zxóë' lu nis.
43 Gu'nnë' uslé' Pablo bönni' nacu'ë lu në'ë bönni' na' rjaquë' gdil-l, ati' gna bé'inë' bönni' na' rjaquë' gdil-l cutu lunë' ca na' të'nnë'. Ni'r gna bé'inë' bönni' tac la'zxóë' lu nis, zi'al lequë' la'yazië' lu nis quië la'dxinë' luyú bidx.
44 Gna bé'inë' ca' bönni' naga'nquë' la'zxóë' lu blag, len yela'quë' láhuigac yagdau' qui barco na'. Cni guc, gululé' yúgu'të'. Cniz guladxinë' luyú bidx na'.

28

Le benë' Pablo luyú bidx nazí' lei Malta

1 Cati' chbulatu' yúgu'tëtu', gnőzitu' nazí' lei Malta luyú bidx ga na' zoatu'.
2 Lu yöl-la' dxi'i ladxi' quequë' glunë' netu' ba la'n bönni' xidza' nacu'ë luyú bidx na'. Gulabequë' gui', ati' gululidzë' netu' yúgu'tëtu' dutsë'i cuintu', le ral guiöj len runtsca ziag.
3 Ni'r gúchë'ë tsalén huag zxisi bidxdau' Pablo, len cati' glu'ë lei lu gui', brujba' ladjl zxisi na' tuba' bël snia', rzxundjba' böchla qui gui' na', ati' yajti'nba' yen në'ë Pablo.
4 Cati' gulalé'inë' bël na' bönni' xidza' na', nála'ba' yen në'ë Pablo, glë' tuë' yetúë':
—Le nactë naquë' gdödi bunách bönni' ni. Zal-la' bulé' lu nis zxön, cutu ru'ë lë' latj soë' gbanë' dios queëru' lë Tsahui'.
5 Butít në'ë Pablo, busládzu'ë-ba' bël snia' na'. Yajxóatëba' lu gui', ati' lë' cutu bi guc queë'.

6 Tu'yúë' Pablo bönni' xidza' nacu'ë ni', bat cal cö'ë gui, o tsö'të' gatië'. Ni'r
cati' chgdzey ta'bözë', len gulalé'inë' cutu bi rac queë', yetú le gláquinë', ati'
gulanë́' naquë' dioscz.
7 Latj ni'z dë xyuë' Publio, bönni' blau qui luyú bidx na', ati' benë' netu' ba
la'n bönni' ni. Lu yöl-la' dxi'i ladxi' queë' glu'ë netu' lidxë' gdu tsonn dza.
8 Dza na' dë' ré'inë' xuzë' Publio na', yu'ë tu xla len ré'inë' guidz rön. Gyazië'
Pablo zajyúë' lë', ati' gdöd bulidzë' Dios, ni'r bxoa në'ë bönni' huë' na', len
bunë' lë'.
9 Le benë' lë ni Pablo, lëzca' guladxín ga zoë' nup te'i, nacuá' luyú bidx ni',
ati' guluhuöaquë'.
10 Glunë' netu' ba la'n bönni' ni, zian le glunë' queëtu'. Cati' chzoa uza'tu'
luyú ni', gulunödzjë' queëtu' yugu' le naquínitu'.

Rdxinë' Pablo lu yödz Roma

11 Cati' chguc tsonn beo' zoatu' ni', ni'r grentu' tu lë'i barco qui yödz
Alejandría, le bugá'n luyú bidx na' yugu' beo' ziag. Barco ni da'gac tsla'a
lahuil bdau' yag lëgac Cástor len Pólux, dios cuach quegac bunách Alejandría
na'.
12 Gza' ni' barco na', ati' bdxin yödz Siracusa, ga ni' buga'ntu' tsonn dza.
13 Buza'tu' ni', ati' gdödtu' tsla'l luyú ni', len bdxintu' yödz Regio. Cati' za'
rení' yetú dza, le reycj bö' za' zaca' ga rdöd gbidz beo' ziag, buza'tu' ni', ati'
dza buróp na' bdxíntëtu' yödz Puteoli.
14 Lu yödz na' yajxáca'tu' bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo, ati' gláta'yuë' lautu'
ugá'nlentu' lequë' gdu xunu' dza. Cati' bza'a dza na' buza'tu' ni' quië tseajtu'
Roma, rzë'i ní'atu'.
15 Chgulayönnë' bőchi'ru' nacu'ë Roma chzoa gdxintu' ni', ati' gularujë'
duxí'gal-la'quë' netu'. Guladxinë' tu yödzdau' nazí' lei Yë'y Qui Apio.
Yela'quë' guladxinë' tu latj nazí' lei Tsonn Yu'u Quequë' Bönni' Yu'uquë' Nöz.
Cati' blé'inë' lequë' Pablo, bdip ladxë'ë len gudxë' Dios: “Xclenu'.”
16 Cati' bdxintu' Roma, bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, bchë'ë
bönni' na' nadzunquë', ati' budödë' lequë' lu në'ë bönni' blau nacu'ë lu në'ë
bönni' rjaquë' gdil-l, ati' bë'ë Pablo latj soë' queëzë', zóalenë' lë' tu bönni' rijë'
gdil-l ruyúë' lë'.

Runë' Pablo lban lu yödz Roma

17 Cati' chgdöd tsonn dza, bulidzë' Pablo yugu' bönni' blau quequë' bönni'
judío nacu'ë Roma. Cati' chguludubë' ga na' zoë' Pablo, lë' gudxë' lequë':
—Lbi'ili', böcha'a, zal-la' cutu bi bena' quegac bunách ladzru', len clëg
quegac le nalébiru' runru' ca na' glunë' xuz xtau'ru', guludödë' neda' bönni'
judío nacu'ë Jerusalén lu na'quë' bönni' Roma nacu'ë Jerusalén quië luseyjë'
neda' lidx guia.
18 Ni'r cati' chgulanabi yudxnë' neda' bönni' Roma, glë'nnë' lusanë' neda',
le gláquibe'inë' cutu nabaga'a zxguia' gatia'.
19 Guladá'baguë'ë nup na' glë'ni lusán neda' bönni' judío ni', ati' ben bayúdx
gnaba' tsija' lahuë' César ga cuequi xbeynë' neda', len clëg quië uquía'
bunách uládz queëru'.
20 Qui lë ni na' bulidza' lbi'ili' quië glé'ida' lbi'ili' len güí'lena' lbi'ili' didza',
le nága'a du guia ni le runa' löz le runru' löz rë'u, bunách Israel, gactë lë na'
gzxi' lu në'ë Dios gata' queëru'.
21 Ni'r lequë' glë' Pablo:

—Cutu rdxini queëtu' guich le za' luyú Judea ca nac lë na' rac quiu', len nutu nu rdxini nu nac bőchi'ru' judío, nu quixjöi' netu' nu bi rnë quiu' le cunác.
22 Na'a, rë́'nitu' yőnitu' xtidzu'u, le rguindj icju', le chnőzitu' yúgu'të latj ta'në́ bunách quegac nup ta'dá' didza' cub ni.
23 Cni guc, guludxíë' bë' tu dza, ati' dza na' guladxinë' ga na' zoë' Pablo zianë'. Gzu lahuë' Pablo zildau' ati' ni' gúli'ni buzéjni'në' lequë' len busálj la'në' le rna bë'ë Dios. Gu'nnë' ului'inë' lequë' nac gdutë li lban runë' queë' Jesús. Quië gunë' cni bugunë' dxin le rna bë' zxba queë' Moisés lenca' le gulanë́' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios.
24 Gulazí' lu na'quë' didza' bë'ë Pablo la'quë', san yela'quë' cutu ca' gulayejlë'ë.
25 Le gularujë' chopl, gulazú lauquë' tu'zë́'ë ni', ati' gudxë' lequë' Pablo, rnë':
—Didza' nacz bë'ë Dios Bö' La'y, lë na' gnë' Isaías, bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, ca na' buzéjni'në' xuz xtau'ru', gnë':
26 Gyeaj laugac bunách ni', yjödx lequë':
Yöni nagli', san cutu tséjni'li'.
Uyuli' gna'li', san cutu glé'ili'.
27 Bönni' ni chnazíd icj ládxi'dau'quë'
Len cutu ryaz icj nagquë'.
Glunë' ca tun nup nachúl láhuigac
Cui la'lé'inë' len yöj lauquë'
Len cui la'yöni nagquë'
Len cui luzejni'i ládxi'quë'
Len cui lë'nnë' luhuöaquë' queë' Dios
Quië gac una' lequë'.
28 Na'a, ral-la' gnőzili' lë ni. Dios rsölë'ë netu' laugac bunách gza'a quië lulá, ati' lequë' la'yönnë'.
29 Cati' budx bë'ë didza' ni Pablo, gularujë' bönni' judío, ta'dil-ltsca didzë'ë la' légaczë'.
30 Gdu chop iz buga'në' ni' Pablo, zoë' lu yu'u ga na' rguizxjë', ati' benë' ba la'n yúgu'të nup duyugac Lë'.
31 Lu yöl-la' rugu ladxi' benë' lban ca rna bë'ë Dios. Busëdnë' bunách ca nac queë' Xanru' Jesucristo, ati' nutu nu buzaga' xnözë'. Ca' nac.

DIDZA BSÖLËËËPABLO YÖDZ ROMA

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë Roma

1 Neda', Pablo, naca' bönni' nada'u queë' Jesucristo len gbaz queë', le
bulidzë' neda' Dios len gröczë' neda' quië guna' lban qui didza' dxi'a queë'.
2 Dza ni'të gzxi' lu në'ë Dios gsölë'ë queëru' didza' dxi'a na'. Gnë' cni len
rú'aquë' bönni' glu'ë didza' uláz queë', ati' lequë' guluzujë' lei lu guich la'y
queë' Dios.
3 Guluzujë' lu guich yúgu'të le ral-la' gunë' Zxi'në' Dios, Nu na' nac Xanru'
Jesucristo. Lu yöl-la' bunách queë' naquë' zxi'n xsoë' David,
4 san ca nac bö' nacczë', le nac la'y, nac bë' naquë' Zxi'në' Dios, len
naptsquë' yöl-la' huac. Nac bë' naquë' cni le bubanë' lu yöl-la' gut.
5 Ni'a qui le benë' Jesucristo ruzi'ru' xbey le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios ati'
benë' ga naca' gbaz queë' quië uláz queë' Lë' guna' ga la'yejlë' Lë' len lun ca
rna xtidzë'ë bunách gdutë yödzlyú.
6 Bítsa'li' lbi'ili' ladjgac bunách yödzlyú na', san na'a nulidzë' lbi'ili' Dios
quië gáquili' queë' Jesucristo.
7 Rugapa' Dios lbi'ili', yúgu'tëli' zoali' Roma. Dios nadxi'inë' lbi'ili' len
bulidzë' lbi'ili' quië gacli' quizi queë'. Rnaba' lahuë' Xuzru' Dios lenca' lahuë'
Xanru' Jesucristo, gunnë' queëli' le ruzá' ladxë'ë queëru' len le rbequi dxi
ládxi'ru'.

Rë'nnë' Pablo tsajyúë' bunách queë' Cristo nacu'ë Roma

8 Lë ni rzu lahua' ruzuja' lu guich: Le náquiru' queë' Jesucristo rëpa'-në'
Dios: “Xclenu'” ca nac queëli' yúgu'tëli', le ta'guixjö' bunách gdutë yödzlyú ca
réjlë'li' Jesucristo.
9 Gdu ladxa'a runa' xchinë' Dios, runa' lban qui didza' dxi'a ca nac queë'
Zxi'në'. Nözcznë' Dios rulídztecza'-në', rnabda'-në' gac dxi'a queëli'.
10 Rnábtecza' lahuë' Dios, chqui' nac le rë'nnë' Lë', gunnë' neda' latj duyúa'
lbi'ili'.
11 Cni rnabda'-në' le rac ladxa'a glé'ida' lbi'ili' quië gac guna' ga gata' queëli'
tu le unödzjë' queëli' Dios Bö' La'y, le gun ga gal-li'.
12 Lë na' rë'nda' nac utíp ládxi'ru' turu' yeturu', le réjlë'ru' Jesucristo tu
turu'.
13 Böchi' lza'adau', rë'nda' gnőzili' lë ni. Zian lzu bë' ladxa'a guida' ga zoali',
san ga rdxintë na'a cutu runni quia'. Rë'nda' guida' ga zoali' quië guna' ga
uzi'li' xbey lban na' runa', ca na' tu'zí' xbey yela'gac bunách yödzlyú ni.
14 Dë le ral-la' guna' quegac yúgu'të bunách, quegac bunách nazëdgac len
quegac bunách cunazëdgac, quegac bunách ta'yejni'i len quegac bunách
cuta'yejni'i.
15 Qui lë ni na', tsca gac guna', zoa' rböza' guna' ca' lban qui didza' dxi'a ga
ni' zoali' lbi'ili', zoali' Roma.

Yöl-la' huac zxön qui didza' dxi'a

16 Cutu ca' rutui'da' runa' lban qui didza' dxi'a, le nap yöl-la' huac queë'
Dios gun ga lulá yúgu'të nup ta'yejlë' lei. Ga rzu lau, rë'nnë' Dios la'yönnë'
bönni' judío, ati' töd na' la'yöni ca' bunách gza'a.
17 Didza' dxi'a ni ruluí'i rë'u gunë' Dios ga huöacru' tsahui', chqui'
huayéjlë'ru' Lë' len cugác chop ládxi'ru'. Ca nac lë ni nayúj ca' lu guich la'y,
rna: “Nu nac tsahui' le rejlë' Dios, gata' qui nu ni yöl-la' na'bán.”

Zxguia' nabága'gac bunách

18 Dios, Nu zoa yehua' yubá, bulu'ë lahui cutu rlé'inë' dxi'a yúgu'të le cunác
len le cunác tsahui' tun bunách, ati' gunë' lequë' zxguia', bönni' na', lu yöl-la'
cunác tsahui' queque' ta'dá'baguë'ë le nac gdutë li.
19 Cni gac queque' le nalá' lahui laugac yúgu'të bunách le nac bë' zoaczë'
Dios, le bului'czë' lahui Dios lë ni ga na' nacu'ë.
20 Dza ni'të cati' zi'a guta' yödzlyú, ga rdxintë na'a dza, yugu' le nunë' Dios
nacgac bë' le curlé'iru' queë' Dios, ca nac yöl-la' huac gdu queë' len le nacczë'
Dios. Qui lë ni na', cutu gac la'nё' cutu nabága'quë' zxguia'.
21 Cati' ni' glunbë'ë Dios, cutu gulayíj ládxi'quë' Lë' ca ral-la' tsej ládxi'ru'-në'
Dios, len cutu glë' Lë': “Xclenu'.” Qui lë ni na', ca'z böac le gulazá' ládxi'quë',
ati' gulachúl gulanitië' le nazíd icj ládxi'dau'quë'.
22 Zal-la' gláquinë' ta'yéjni'në' szxöni, bönni' cunözi guluhuöaquë'
23 le guluca'në' yöl-la' yení' queë' Dios Nu zoatecz, ati' gulayíj ládxi'quë'
bdau' guiöj bdau' yag, bdau' na' nacgac ca bönni' tatczë', len ca böa'dau' zoa
xilcba', len ca böa' guixi' ta'daba' lu yu, len ca böa' bël ta'yj lë'ba' lu yu ni.
24 Qui lë ni na' bubíj ladxë'ë lequë' Dios quië lunë' yugu' le ta'zё ládxi'quë'
le cunác, ati' cni guc, gulucá'n cuinquë' lu yöl-la' stu' tuë' len yetúë'.
25 Guc cni le guluca'në' xtidzë'ë Dios, le nac gdutë li, ati' gulazí' lu na'quë'
tu le cunácz. Glunë' ba la'n len gulayíj ládxi'quë' yugu' le benë' Dios len clëg
Lëczë' Dios, Nu na' ral-la' gactecz queë' yöl-la' ba. Ca' gac.
26 Qui lë ni na' bubíj ladxë'ë lequë' Dios quië lunë' yugu' le ta'zё ládxi'quë'
le cunác. Guluca'nnu yöl-la' rzoalen bönni' ngul, quië lunnu le cunác.
27 Lëzca' cni glunë' bönni', guluca'në' yöl-la' rzoalen ngul ati' gulazё
ládxi'quë' le cunác túnlenë' tuë' len yetúë', len glunë' le tun ga nu rutuí'i,
gulacua'len la' lza'a bőnni'gaczë'. Gulazaca' gulagui'ë lu xpёla'quë' bönni'
glunë' cni le bubi'ë queque' Dios ca rajlőz dul-la' na' glunë' le nuca'nquë'
Dios.
28 Le cutu glë'nnë' lunë' Dios ba la'n, qui lë ni na' bubíj ladxë'ë lequë' Dios
quië la'zá' ládxi'quë' le cunác len lunë' le cuzaca'.
29 Túnteczë' yúgu'të le cunác tsahui'.
Tunë' yugu' le nac stu'.
Tunë' le cunác.
Tu'huídi'në'.
Cutu ta'lé'inë' dxi'a lza'quë'.
Tu'zxé'inë' lza'quë'.
Tu'döddë' lza'quë'.
Ta'díl-lenë' lza'quë'.
Ta'zí' yé'inë' bunách.
Zi'të nacquë' xöhui'.
Ta'nё' qui lza'quë'.
30 Ta'nё' le cunácz qui lza'quë'.
Cutu ta'lé'inë' Dios dxi'a.
Nacquë' bönni' bizxj.
Tun cuinquë' blau.
Tun ba zxön cuinquë'.
Tu'guiljë' le cunác lunë'.
Ta'dá'baguë'ë xuz xna'quë'.
31 Nacquë' cuta'yejni'i.
Tun ditjcnë' xtídza'quë'.
Cutu nacquë' dxi'i ladxi' ca ral-la' lacquë'.

Cutu tu'nít lauquë' lza'quë'.
Cutu tu'huechi' ládxi'quë' lza'quë'.
32 Nőzgacznë' le nuzóë' tsaz Dios ca ral-la' gac quegac nup tun yugu' le cni,
lat tsaz. Zal-la' nözcnë' lë ni, clëgz cni tunë', san ta'dzág ládxi'quë' nup tun
ca' cni.

2

Tsahui' nac gchuguë' quegac bunách Dios

1 Qui lë ni na', cutu gac ubíj tsahui' cuinu', núti'tëz nu nacu', rulág yudxu'
lza'u. Cati' rulág yudxu' lza'u, ruspága' cuinu' zxguia', le rulág yudxu' lza'u
len tuz ca runu' li'.
2 Nőziczru' ca rbequi xbeynë' Dios. Nac gdutë li ca rbequi xbeynë' nup
tun le cunác.
3 Li' rulág yudxu' nup tun le cunác, len tuz ca runu' li'. ¿Naru' ráquitsanu'
udőd gunznu' cati' cuequi xbeynë' Dios?
4 ¿Naru' ruca'ntsu' ca'z yöl-la' dxi'i ladxi' gdu queë' Dios len yöl-la' rböz
zxön ladxi' queë' len ca runë', rdzeynë' quië leynë' li'? ¿Naru' cu nözcznu'
ruzá' ladxë'ë quiu' Dios yöl-la' dxi'i ladxi' queë' quië gunë' ga ubí'i ladxu'u?
5 Lu yöl-la' ládxi'dau' zid quiu' cutu rubí'i ladxu'u. Qui lë ni na' rutúp
rutsagu' zxguia' gunë' li' Dios cati' cuequi xbeynë' bunách ati' gac bë' nac
ca ral-la' gunë' Dios cati' gchuguë' quegac bunách.
6 La' dza ni'z ubi'iczë' Dios qui queë bunách tsca nac le glunë' tu tuë'.
7 Yöl-la' na'bán gdu unödzjë' quegac nup tuntecz le nac dxi'a, le tui'
ládxi'quë' luzi'ë xbë' Dios len lurujë' dxi'a lahuë' Lë' len la'cu'ë tsalzú.
8 Lu yöl-la' rley queë', Dios gunë' zxguia' nup ta'dá'baga' len cutu të'ni lun
ca rna le nac gdutë li, san tun ca rna le cunác tsahui'.
9 La'zaca' la'gui'ë len huí'nitsca ládxi'quë' yúgu'të bönni' tunë' le cunác. Ga
rzu lau gac cni quegac bunách judío, len gac ca' cni quegac bunách gza'a.
10 Dios gunë' ga lacquë' bica' ba, len gunë' lequë' ba la'n, len gu'ë le cuequi
dxi ládxi'quë' yúgu'të bönni' tunë' le nac tsahui'. Ga rzu lau gunë' cni quegac
bunách judío, len gunë' ca' cni quegac bunách gza'a.
11 Cni cuequi xbeynë' bunách Dios, ati' Lë' cutu rubíj bë'ë bunách.
12 Yúgu'të bönni' na' cugulayönnë' le rna bë' zxba queë' Dios len glunë'
dul-la', lëzca' latië', zal-la' cutu táquibe'inë' guladá'baguë'ë le rna bë' zxba
na', ati' yúgu'të bönni' gulayönnë' le rna bë' zxba queë' Dios len glunë' dul-la',
Lë' cuequi xbeynë' lequë' ca nac le rna bë' zxba na'.
13 Cni gac, le cutu nacquë' tsahui' lahuë' Dios bönni' ta'yőniznë' zxba queë'
Dios, san luhuöaquë' tsahui' bönni' na' tunë' ca rna bë' zxba queë' na'.
14 Bönni' na' cunacquë' judío len cutu gulayönnë' le rna bë' zxba queë' Dios,
san tunczë' ca rna bë' zxba queë' na', bönni' ni, zal-la' cutu gulayönnë' le rna
bë' zxba queë' Dios, zoalen lequë' tu zxba le nuzóë' Dios icj ládxi'dau'quë'.
15 Nup ni tu'luí' lahui le run zxba na' nayúj lu icj ládxi'dau'quë'. Le yu'u
icj ládxi'dau'quë' nac bë' nac cni. Ca ta'zá' ládxi'quë', tu'quíë' lza'quë' o tu'bíj
tsahui' lza'quë' tuë' yetúë'.
16 Cni ubi'ë quequë' Dios dza ni' cuequi xbeynë' lu na' Jesucristo yugu' le
nunquë' len le gulazá' ládxi'quë' yúgu'të'. Cni rusëdi didza' dxi'a runa' lban
qui.

Yugu' bönni' judío len zxba queë' Dios

17 Nul-li' rnali' nacli' judío len ruzxöni ládxi'li' zxba queë' Dios, len run ba
zxön cuinli' le núnbë'li'-në' Dios,

18 nőziczli' le rë'nnë' Dios gunli' len le rusëdi lbi'ili' zxba queë', len
ráquibe'ili' le nactër dxi'a.
19 Ráquili' gac ului'ili' nöz dxi'a nup ta'dá ga yubl ca nu nachúl lahui len
gac uzéjni'li' nup nachúl nanitgac.
20 Ráquili' gac usődili' nup cuta'yejni'i len nup ta'yejni'i láti'dau'z, le dë lu
na'li' zxba queë' Dios le rusëdi bunách ca nac yöl-la' rejni'i gdu len le nac
gdutë li.
21 Na'a, lbi'ili' rusődili' yezica' bunách. ¿Naru' cu ral-la' usëdi cuinli'? Lbi'ili'
rnali': "Cutu cuanu'." ¿Naru' rbántsali' lbi'ili'?
22 Rnali' ca': "Cutu gunu' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'." ¿Naru'
rúntsali' lbi'ili' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'? Lbi'ili' cutu rlé'ili'
dxi'a bdau' guiöj bdau' yag. ¿Naru' rbántsali' le dzö' lu gdau' quegac?
23 Run ba zxön cuinli' le dë lu na'li' zxba queë' Dios. ¿Naru' rucá'ntsali' Dios
ca'z, rguitsjli' zxba le gna bë'ë Lë'?
24 Nayúj lu guich la'y ca runli', rna: "Ni'a qui le runli' lbi'ili' ta'nő zi' queë'
Dios nup cunacgac judío."
25 Le nactë ruzi'u xbey lë na' narugu lu xpëlu'u le nac bë' náquinu' queë'
Dios chqui' runu' ca rna bë' zxba queë' Dios, san chqui' rguitsju' zxba le gna
bë'ë Lë', nuhuöacu' ca bönni' cunáquinë' queë' Dios.
26 Qui lë ni na', chqui' zoë' bönni' cunarugu lu xpëlë'ë lë na' nac bë' nu
naqui queë' Dios, san runë' gdutë ca rna bë' zxba queë' Lë', bönni' ni naquë'
lahuë' Dios ca bönni' narugucz lu xpëlë'ë lë na' nac bë' zal-la' cunarugu lu
xpő́la'czë'.
27 Bönni' na' cunarugu lu xpëlë'ë lë na' nac bë' nu naqui queë' Dios, san
runë' gdu ca rna bë' zxba queë' Dios, ca runë' bönni' ni ruluí' nabága'li' lbi'ili'
zxguia', zal-la' dë lu na'li' zxba queë' Dios len narugu lu xpő́la'li' lë na' nac
bë' náquili' queë' Dios, san cutu runli' ca rna bë' zxba queë' na'.
28 Cutu naquë' gdu bönni' judío bönni' naquë' cni lu yöl-la' bunáchz queë',
ati' cutu nac gdu lë na' nac bë' le naruguz lu xpëlë'ë bönni'.
29 Naquë' gdu bönni' judío bönni' na' naquë' cni lu icj ládxi'dau'huë', len
le nac gdu le narugu lu xpëlë'ë bönni' le nac bë' nu naqui queë' Dios, nac
tu le yu'u icj ládxi'dau'gac bunách. Nac qui bö' nacczru' len clëg qui yöl-la'
bunáchz queëru'. Bönni' naquë' cni, cutu tun lë' ba la'n bunách, san Dioscz
gunë' lë' ba la'n.

3

1 Chqui' cni nac, ¿bizxa ruzi'tsë' xbey bönni' le naquë' judío? ¿Bizxa ruzi'ë
xbey le narugu lu xpëlë'ë bönni' judío?
2 Szxöni ruzi'ë xbey, len zian ca ruzi'ë xbey. Le nac zi'al, Dios glu'ë lu
na'quë' bönni' judío didza' la'y queë'.
3 La'quë' cutu ta'yejlë'ë Dios. ¿Naru' ráquitsanu' cutu gunë' Dios ca rna
xtidzë'ë le cuta'yejlë'ë Lë'?
4 Cutu ca' gac. Ral-la' gáquibe'iru' rúnteczë' Dios ca rna didza' bë'ë, zal-la'
ta'zí' yë' yúgu'të bunách. Ca nac queë' nayúj lu guich la'y, rna:
Gac bë' nacu' tsahui' ni'a qui didza' ru'u
Len uruju' tsahui' chqui' nu cuequi xbey Li'.
5 Cati' runru' le cunác, Dios rnë' cutu nac tsahui' le runru'. Lë ni nac
bë' tsahui' naquë' Dios. Nacuá' nup ta'ná: "Le cunác runru' nac bë' tsahui'
naquë' Dios ati' qui lë ni na' cutu ral-la' gunë' rë'u zxguia'."
6 Cutu ca' nac cni. La'naru' ruzi'ë xbey Dios le cunác runru', ¿nacxcz gac
cuequi xbeynë' bunách yödzlyú ni?

7 Cati' nu rzi' yë', Dios rnë' cutu rui' didza' nu na' ca runë' Lë'. Lë ni nac bë'
nac gdutë li didza' ru'ë Dios. Nacu'ë bönni' ta'nő' le ta'zí' yë'ë lequë' run ga gac
queë' Dios yöl-la' ba, ati' cutu ral-la' gchuguë' quequë', cugnő' nabága'quë'
dul-la'. Ca' ta'nő'.
8 ¿Naru' huanátsaru': "Gua'ru' dö' quië gac le nac dxi'a"? Nup na' ta'nő zi'
queëru' ta'ná rusédiru' cni, ati' tsahui' nac gchuguë' quegac Dios.

Yúgu'tëru' nabága'ru' dul-la'

9 ¿Bizxa caz gnaru' na'a? Ca nac queëtu' netu', bönni' judío, ¿ba nacrtu'
tsahui' ca yezica' bunách? Cutu ca' nactu', le chbulu'a ni, nabága'gac dul-la'
bunách judío, ati' nabága'gac ca' dul-la' bunách gza'a. Yúgu'të' nabága'quë'
dul-la'.
10 Nayúj lu guich la'y, rna:
Nutu nu zoa nac tsahui', nutu nucz.
11 Nutu nu rejni'i.
Nutu nu rguilj Dios.
12 Yúgu'të' ta'dő' ga yubl; yúgu'të' nanitquë'.
Nutu nu run le nac dxi'a, nutu nucz.
13 Lba'quë' nacgac ca yeru ba nayaljgac.
Len yöl-la' rnëz quequë' ta'zí' yé'inë' lza'quë'.
Didza' r-ruj rú'aquë' nac ca le yudzu láya'ba' bël snia'.
14 Len yugu' didza' tu'ë, tu'didza' yudxnë' bunách len ta'nő zi'ë quegac
bunách na'.
15 Nacu'ë sina' tu'dödcdë' bunách.
16 Gáti'tëz ga ta'dödë' tu'snitië' len tu'saca' zi'ë lza'quë'.
17 Cutu ta'záqui'në' la'bözë' dxí'adau'.
18 Cutu ca' tádxinë' Dios.
19 Nőziru' yúgu'të didza' ni bë'ë Dios, rë' bönni' na' dë lu na'quë' zxba queë'.
Qui lë ni na' nutu nu gac gna cutu nabaga' dul-la', ati' yúgu'të bunách gdutë
yödzlyú, cuequi xbeynë' lequë' Dios.
20 Tui' ládxi'quë' bönni' judío lunë' yugu' le rna bë' zxba queë' Dios quië
luhuöaquë' tsahui', san nutu nu huöac tsahui' cni, le nuzóë' Dios zxba queë'
quië gáquibe'iru' nabága'ru' dul-la'.

Ularu' le réjlë'ru' Jesucristo

21 Na'a, chbuluí' lahui ca gac huöacru' tsahui' lahuë' Dios. Cutu gac
huöacru' tsahui' le runru' ca rna bë' zxba queë' Dios, zal-la' lu zxba queë'
na' len lu guich la'y ga nayujgac le gulanő' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios,
rui' didza' ca gac huöacru' tsahui'.
22 Dioscz runë' ga huöacru' tsahui' le réjlë'ru' Jesucristo ati' gunë' ga
luhuöác tsahui' yúgu'të nup la'yejlë' Lë'. Tuz ca nacgac yúgu'të bunách
23 le nunquë' dul-la' yúgu'të' len cutu ca' nacquë' tsahui' ca na' naquë' gdu
tsahui' Dios.
24 Dios ruzá' ladxë'ë queëru', len nunzë' rë'u tsahui' le böa'uë' rë'u
Jesucristo.
25 Dios budödë' uláz queëru' Jesucristo. Lë' bulaljë' xchönë', le rgua dul-la',
lë na' uzi'ru' xbey chqui' huayéjlë'ru' Lë'. Cni benë' Dios quië gac bë' naquë'
tsahui' Lë' zal-la' lu yöl-la' rböz zxön ladxi' queë' budödzë' ca'z yugu' dul-la'
benru' dza ni'të.
26 Cni benë' Dios, buluí' cuinë' tsahui' dza ni zoaru' na'a, ati' ruga'në'
tsahui' zal-la' rugűë' dul-la' nabága'gac bunách, runë' ga tu'huöác tsahui' nup
ta'yejlë' Cristo.

27 ¿Naru' huactsa gun ba zxön cuinru' ca nac queëru'? Cutu ca' gacru'. ¿Bizx
quië na'? Nac le nularu', clëg le runru' ca rna bë' zxba queë' Dios, san le
réjlë'zru' Jesucristo.
28 Na'a, rusáca'ru' queëru' nuhuöaquë' tsahui' bönni' le rejlë'ë Jesucristo,
len clëg le runë' ca rna bë' zxba queë' Dios.
29 ¿I naquë' Dios Dios quegacz bunách judío? ¿Naru' cu naquë' ca' Dios
quegac bunách gza'a? Ja, naquë' ca' Dios quegac bunách gza'a na'
30 le zoa tuz Nu nac Dios. Dios ni gunë' ga luhuöaquë' tsahui' le ta'yejlë'ë
Jesucristo bönni' judío, narugu lu xpëla'quë' lë na' nac bë' nu naqui queë'
Dios, len lëzca' cni gunë' ga luhuöaquë' tsahui' le ta'yejlë'ë Jesucristo bönni'
gza'a, cunarugu lu xpëla'quë' lë na' nac bë'.
31 Na'a, chqui' nularu' le réjlë'zru' Jesucristo, ¿ba nagá'n ca'z zxba queë'
Dios? Cutu ca' nac ca', san nagá'nr tsutsu zxba queë' na'.

4

Rusëdi rë'u le benë' Abraham

1 ¿Bizxa caz gnaru' na'a? ¿Bizxa bdél-li'në' Abraham, xuz xtau'tu' netu',
nactu' judío?
2 La'naru' böaquë' tsahui' Abraham le zoa le benczë' lë', gunn gun ba zxön
cuinë', san clëg lahuë' Dios.
3 Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, rna: “Abraham gyejlë'ë Dios, ati' qui lë ni
na' Dios benë' ga böaquë' tsahui' lahuë' Lë'.”
4 Chqui' zoa nu bönni' runë' xchinru', le rguizxjru'-në' cutu nac tu le ruzá'
ládxi'ru' queë', san nac tu le rál-la'ru' queë' bönni' na'.
5 Lëzca' cni chqui' rejlë'ë Dios bönni', zal-la' cutu bi dxin benë' bönni' na',
Dios, Nu run ga luhuöác tsahui' bunách cunacgac tsahui', rnë' naquë' tsahui'
lahuë' Lë' bönni' na', le rejlë'ë Lë'.
6 Lëzca' cni bë'ë didza' David ca naquë' bica' ba bönni', Dios rnë' naquë'
tsahui' zal-la' cutu bi dxin nunë' bönni' na'.
7 Cni gnë' David:
Bica' ba bönni' na' Dios runít lahuë' le cunác nunë',
Len rugüë' yugu' dul-la' nabaguë'ë.
8 Bica' ba bönni' na', Dios cutu ruspaguë'ë lë' zxguia' ni'a qui dul-la' benë'
bönni' na'.
9 ¿Naru' nacquë' bica' ba cni tuzquë' bönni' na' narugu lu xpëla'quë', o ba
nacquë' ca' cni bönni' na' cunarugu lu xpëla'quë'? Chgnaczru' böaquë' tsahui'
Abraham lahuë' Dios le gyejlë'ë Dios.
10 ¿Batx böaquë' tsahui' cni Abraham? ¿Naru' guc cati' ni' chnarugu lu
xpëlë'ë lë na' nac bë', o ba guc zi'al? Cutu guc cati' chnarugu lu xpëlë'ë,
san zi'al guc.
11 Abraham gyejlë'ë Dios cati' ni' cutu narúguni lu xpëlë'ë lë na' nac bë'.
Gdöd na' grugu lu xpëlë'ë lë na' nac bë', le ruluí'z chnuhuöaquë' tsahui'
lahuë' Dios. Guc cni quië gaquë' Abraham ca xuzquë' bönni' la'yejlë'ë Dios
zal-la' cunarugu lu xpëla'quë' lë na' nac bë'. Le ta'yejlë'ë Dios, huac gnë' Dios
nacquë' tsahui' lahuë' Lë'.
12 Naquë' Abraham xuz xtau'quë' bönni' judío ta'yejlë'ë Dios. Clëgz naquë'
xuzquë' bönni' na' narugu lu xpëla'quë' lë na' nac bë', san lëzca' naquë'
xuzquë' bönni' na' tunë' ca benë' Abraham, ta'yejlë'ë Dios ca na' benë'
Abraham cati' ni' cutu narúguni lu xpëlë'ë lë na'.

Le gzxi' lu në'ë Dios gata' queëru' le réjlë'ru' Lë'

13 Gzxi' lu në'ë Dios bi unödzjë' quequë' Abraham len zxi'n xsoë', gata'
quequë' la' yödzlyú niz. Gac cni, clëg le tunë' ca rna bë' zxba queë' Dios,
san le nuhuöacquë' tsahui' lahuë' Lë' le ta'yejlë'ë Dios.
14 La'naru' gata' quegacz nup tun ca rna bë' zxba queë' Dios yödzlyú ni,
cutu gun bayúdx nu tsejlë' Lë', ati' daduz gac le gzxi' lu në'ë Dios.
15 Ruluí'i rë'u zxba queë' Dios nabága'ru' zxguia', le run ga gchuguë'
queëru' Dios. Ga ni' cutu rdxini zxba queë' na', cutu gac la'dá'baga' bunách
le rna bë' zxba na'.
16 Qui lë ni na' uzi'ru' xbey le gzxi' lu në'ë Dios le réjlë'ru' Lë', quië gac
bë' nac tu le ruzá' ladxë'ë queëru'. Cni nac, quië gac bë'tsca gata' quegac
yúgu'të zxi'n xsoë' Abraham lë na' gzxi' lu në'ë Dios, clëgz quequë' bönni'
na' dë lu na'quë' zxba queë' Dios, san lëzca' quegac nup ta'yejlë' Dios ca na'
gyejlë'ë Dios Abraham. Abraham na' naquë' ca xuz xtau'ru' yúgu'tëru' rë'u,
réjlë'ru'-në' Dios.
17 Cni naquë' ca na' nayúj lu guich la'y, rna:
Nuzóa' li' ca xuzgac bunách gdutë yödzlyú.
Cni nac, lahuë' Dios, Nu na' gyejlë'ë Abraham, naquë' xuz xtau'ru' yúgu'tëru'.
Dios ni ruspanë' nup chnatgac len ru'ë didza' qui nu cutu zuini tsca chzoacz
nu na' cutu zuini.
18 Cni nac le gudxë' Abraham Dios: “Ziantër la'cuá' zxi'n xsu'.” Gyejlë'ë
Dios Abraham len benë' löz lë na' gzxi' lu në'ë Dios, zal-la' cutu guc glé'inë'
lë na' runë' löz, ati' cni guc, bdél-li'në' naquë' xuzgac bunách gdutë yödzlyú.
19 Cutu guc chop ladxë'ë Abraham ca na' rejlë'ë Dios, zal-la' chyu'ë ca
tu gayuá' iz len yajneynë' ca nac qui gdu ca nayá' nabanë', chnatcz le
chnagultsquë', lenca' ca nac queënu Sara queë', nacnu ngul huödx.
20 Cutu guc chop ladxë'ë, len cutu guquë' curejlë' ca nac le gzxi' lu në'ë
Dios gunë' queë', san bdip ladxë'ë le gyejlë'ë Dios, ati' glu'ë Dios yöl-la' ba.
21 Gdu ladxë'ë benë' löz Dios, napë' yöl-la' huac gunë' gdutë lë na' gzxi' lu
në'ë.
22 Qui lë ni na', le gyejlë'ë Dios Abraham, Dios buzóë' queë' naquë' tsahui'.
23 Nayúj lu guich la'y, rna: “Dios buzóë' queë' naquë' tsahui'.” Nayúj lu
guich cni, clëgz quië uzi'ë xbey Abraham
24 san quië uzi'ru' xbey ca' rë'u. Rë'u ni, Dios gunë' ga huöacru' tsahui'
lahuë' Lë' chqui' huayéjlë'ru' Lë', buspanë' Xanru' Jesús lu yöl-la' gut.
25 Jesús na', Dios budödë' Lë' gutië' ni'a qui dul-la' nabága'ru', ati' buspanë'
Lë' lu yöl-la' gut, quië gac gunë' ga huöacru' tsahui' lahuë' Lë'.

5

Le rata' queëru' le rnë' Dios nuhuöacru' tsahui'

1 Na'a, rnë' Dios nuhuöacru' tsahui' lahuë' Lë' ni'a qui le benë' Xanru'
Jesucristo, chqui' réjlë'ru' Lë', ati' qui lë ni na' nuhuöacru' tuz len Lë'.
2 Le réjlë'ru' Jesucristo, ruzi'ru' xbey le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios, le rutíp
ládxi'ru'. Rudzíjiru' le runru' löz uzi'ru' ca' xbey yöl-la' yení' queë' Dios.
3 Clëgz cni rudzíjiru', san rudzíjiru' ca' cati' rzaca' rgui'ru', le nőziru' le rzaca'
rgui'ru' rusëdi rë'u cözru' zxön ladxi'.
4 Cati' rbözru' zxön ladxi' rurujru' dxi'a lahuë' Dios, len cati' chnurujru'
dxi'a runru' löz Lë' gáclenczë' rë'u.
5 Cati' runru' löz Lë', cutu ca' rac chop ládxi'ru'. Cni nac, le nuhuőlj nadzë'i
icj ládxi'dau'ru' yöl-la' nadxí'i queë' Dios rë'u. Runë' ga rac cni Dios Bö' La'y,
Nu bsölë'ë queëru' Dios.

6 Cati' ni' cutu ca' guc ularu' racz queëru', cati' gul-la'r dza queë', Cristo
gutië' uláz queëru', ni' nacru' bunách dul-la'.
7 Nutu nu guë'ni gat uláz queë' bönni' tsahui'. Nazx ca' nu urugui gat uláz
queë' bönni' naquë' gdu dxi'a.
8 Dios rului'inë' rë'u ca nadxí'itsquinë' rë'u, le gutië' Cristo uláz queëru'
cati' ni' nacru' bönni' dul-la'.
9 Chnuhuöacru' tsahui' lahuë' Dios le gutië' Cristo uláz queëru', bulaljë'
xchönë'. Qui lë ni na' chnactsca löz queëru' Lë' uslë́' rë'u lu dza gchuguë'
quegac bunách dul-la' Dios.
10 Cati' ni' cutu rlé'iru'-në' Dios dxi'a, gutië' uláz queëru' Zxi'në' Dios quië
huöacru' tuz len Lë'. Na'a, le zoë' nabanë' len chnuhuöacru' tuz len Dios,
chnactsca löz queëru' ularu'.
11 Lëzca' rudzíjiru' lahuë' Dios ni'a qui le benë' Xanru' Jesucristo, le
nuhuöacru' tuz len Dios ni'a qui lë na' benë' Lë'.

Le benë' Adán len le benë' Cristo

12 Gyu'u dul-la' yödzlyú ni ni'a qui le benë' tuzë' bönni', ati' le benë' dul-la',
gyu'u ca' yöl-la' gut. Qui lë ni na' lat yúgu'të bunách le nabága'gac dul-la'
yúgu'të bunách.
13 Zí'atël ga bdxintë zxba queë' Dios, glun dul-la' bunách yödzlyú ni, san
cutu buspaguë'ë bunách na' zxguia' Dios ca nup ta'dá'baga' zxba queë' ni'a
qui dul-la' na', le cutu rdxini quequë' zxba queë'.
14 Ga gdel-la' zoë' Adán ga bdxintë zoë' Moisés glat yúgu'të bunách le
gulabaga' dul-la', zal-la' cutu guladá'baga' tu le gna bë'ë Dios ca benë' Adán.
Nacgac tuz len Adán yúgu'të bunách le nacgac zxi'n xsoë'. Lë ni ruluí'i rë'u
ca lac tuz len Cristo yúgu'të nup la'yejlë' Lë'.
15 Le runnzë' queëru' Dios cutu nac ca le guc queëru' ni'a qui dul-la' benë'
Adán. Ni'a qui dul-la' benë' tuzë' bönni', lat yúgu'të bunách. Dxí'atër nac le
ruzá' ladxë'ë queëru' Dios len le runnzë' queëru'. Ruzá' ladxë'ë queëru' lë ni
ni'a qui le benë' yetuzë' Bönni', Jesucristo.
16 Le runnzë' queëru' Dios cutu nac ca le guc queëru' ni'a qui dul-la' na'
benë' tuzë' bönni' na'. Le bchuguë' Dios queë' Adán ni'a qui dul-la' na' benë',
bchuguë' ca' Dios quegac yúgu'të bunách. Le runnzë' queëru' Dios nac quië
huöacru' tsahui' lahuë' Lë' zal-la' zian dul-la' nabága'ru'.
17 Gyu'u yöl-la' gut ni'a qui dul-la' benë' tuzë' bönni'. Nactër löz la'del-li'
yöl-la' na'bán nup luhuöác tsahui' lahuë' Dios le zoa le ruzá' ladxë'ë queëru'
Dios ni'a qui le benë' yetuzë' Bönni', Jesucristo.
18 Dios bchuguë' quegac yúgu'të bunách lat ni'a qui dul-la' benë' tuzë'
bönni' na'. Lëzca' cni gac luhuöác tsahui' yúgu'të bunách ni'a qui le nac
tsahui' benë' yetuzë' Bönni' na', gata' quequë' yöl-la' na'bán gdu.
19 Guluhuöác huen dul-la' bunách zian le cutu benë' ca rna xtidzë'ë Dios
tuzë' bönni'. Lëzca' cni luhuöác tsahui' bunách zian le benë' ca rna xtidzë'ë
Dios yetuzë' Bönni'.
20 Gyu'u yödzlyú ni zxba queë' Dios quië gac bë'tsca nabága'gac dul-la'
bunách. Le guc bë'r nabága'gac dul-la', guc bë'r ca' zxöntër nac le buzá'
ladxë'ë quegac bunách Dios.
21 Guta' qui dul-la' yöl-la' huac uná bë' gdödi rë'u. Lëzca' cni nap yöl-la'
huac le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios, gun ga huöacru' tsahui' lahuë' Lë' ati' gata'
queëru' yöl-la' na'bán gdu ni'a qui le benë' Xanru' Jesucristo.

6

Tsaz chnatczru' quië cutur gunru' dul-la' le nabániru'-në' Jesucristo

1 ¿Bizxa caz gnaru' na'a? ¿Naru' gúntsaru' dul-la' quië gata'r queëru' le ruzá'
ladxë'ë queëru' Dios?
2 Cutu gunczru' ca'. Nac queëru' ca tsaz chnatczru' quië cutur gunru'
dul-la'. ¿Naru' gúnteczru' dul-la'?
3 ¿Naru' cu nőzili' ca na' nac queëru'? Chqui' bdilru' nis quië huöacru' tuz
len Cristo, lë na' bdilru' nis ruluí'i rë'u chgdödru' lu yöl-la' gut tsazxőn len
Lë'.
4 Ca na' guc, gútlenru'-në' tsazxőn, lëzca' cni tsazxőn bgáchi'lenru'-në' lu
yeru ba cati' ni' bdilru' nis. Ca na' benë' Dios, len yöl-la' huac zxön queë'
buspanë' Cristo lu yöl-la' gut, lëzca' cni nubánlenru'-në' tsazxőn Jesús quië
gacru' gdu bunách cub queë'.
5 Chqui' nunru' tsazxőn Cristo, gutru' ca na' gutië' Lë', lëzca' cni gunru'-në'
tsazxőn, ubanru' lu yöl-la' gut ca na' bubanë' Lë'.
6 Chnőziczru' lë ni, gda'len Lë' tsazxőn lë'i yag cruz yöl-la' bunách queëru'
le gzoa zi'al, quië nit yöl-la' bunách queëru' na' bénlenru' lei dul-la', quië cutur
gna be'i rë'u le nac dul-la'.
7 Chqui' nacru' tuz len Nu na' gut ni'a qui dul-la', nuhuöacru' tsahui' lahuë'
Dios le cutur nabága'ru' dul-la' na', ati' cutur yu'uru' lu na' dul-la'.
8 Na'a, chqui' nátlenru'-në' tsazxőn Cristo, réjlë'ru' ubánlenru'-në' ca' tsazxőn
9 le nőziru' chbubanë' Cristo lu yöl-la' gut len cutur gatië'. Qui lë ni na'
cutur bi gac gun queë' yöl-la' gut na'.
10 Ca na' guc, gutië' Lë', tu lzuz gutië' ni'a qui dul-la' quegac yugu'të bunách,
san ca na' nac, zoë' nabanë', nabánlenë' Dios.
11 Lëzca' cni ral-la' usáca'li' queëli' nac queëli' ca chnatczli' quië cutur gunli'
dul-la', san zoali' nabanli' quië gunli' ca rna xtidzë'ë Dios le nacli' tuz len
Xanru' Jesucristo.
12 Qui lë ni na', cutu güi'li' latj le nac dul-la', cui gun ga gunli' dul-la' lu gdu
ca nayá' nabinli' le gatcz. Cutu gunli' ca nac le rzë ládxi'li' le cunác, lu gdu
ca nayá' nabinli'.
13 Cutu udőd cuinli' lu dul-la', cugunli' le cunác, san gul-dőd cuinli' lu në'ë
Dios le nubanli' lu yöl-la' gut, len gul-dőd lu në'ë gdu ca nayá' nabinli' quië
ugúnlenë' lei le nac dxi'a.
14 Cutu güi'li' latj le nac dul-la', cui gun ga gunli' dul-la', le nuzóë' lbi'ili'
Dios, clëg quië gna be'i lbi'ili' zxba queë', san quië gna be'i lbi'ili' le ruzá'
ladxë'ë queëru'.

Le run lsaqui' ca nac qui bönni' nada'u

15 ¿Bizxa caz gnaru' na'a? ¿Naru' gúntsaru' dul-la' le cutur rna be'i rë'u zxba
queë' Dios, san rna be'i rë'u le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios? Cutu ca' gac cni.
16 Chnőziczli' dxi'a chqui' udőd cuinli' lu në'ë bönni' quië gacli' bönni'
nadá'ugac queë' len gunli' ca rna xtidzë'ë, tsaz nacli' bönni' nadá'ugac queë'
bönni' na' runli' ca rna xtidzë'ë. Lëzca' cni gac chqui' udőd cuinli' quië gunli'
dul-la' le gun ga gatli', o chqui' udőd cuinli' quië gunli' ca rna xtidzë'ë Dios,
Nu gun ga huöacli' tsahui'.
17 Na'a, xclenë' Dios. Zal-la' zi'al gucli' bönni' nadá'ugac lu na' dul-la', na'a
gdu ládxi'li' runli' ca rna bë' zxba na' budőd cuinli' lu në'i.
18 Le chnulali' lu na' dul-la', nuhuöacli' ca bönni' nadá'ugac lu na' le nac
dxi'a.
19 Ruí'lena' lbi'ili' didza' ca tui' didza' bunách, le cutu réjni'li' gdu, lu yöl-la'
bunách queëli'. Zi'al budőd cuinli' gdu ca nayá' nabinli' lu na' le cunác len lu
na' le cunác tsahui', gucli' ca bönni' nadá'ugac qui, len benli' xchini le cunác

na'. Na'a, gul-dőd gdu ca nayá' nabinli' lu na' le nac tsahui', gacli' ca bönni' nadá'ugac lu në'i, gunli' xchini lë na' nac tsahui' quië gacli' bunách narujgac quizi queë' Dios.
20 Cati' ni' nacli' ca bönni' nadá'ugac lu na' dul-la', cutu benli' xchini le nac tsahui'.
21 Na'a, ¿naru' buzí'tsali' xbey lë na' benli' zi'al? Na'a run ga rutui'li' lë na' benli', le run ga nu gat tsaz.
22 Na'a chnulali' lu na' dul-la', len nacli' ca bönni' nadá'ugac queë' Dios, le ruzi'li' xbey le run ga nacli' bunách narujgac quizi queë' Dios len le run ga dë queëli' yöl-la' na'bán gdu.
23 Lazxj nu run dul-la' nac yöl-la' gut, san le runnzë' queëru' Dios nac yöl-la' na'bán gdu, le rata' queëru' le nacru' tuz len Xanru' Jesucristo.

7

Le run lsaqui' yöl-la' nutság na'

1 Bőcha'adau', nul-li' núnbë'li' zxba queë' Dios. Nőziczli' rna be'i bönni' zxba na' tsal ni zoë' nabanë'.
2 Lëzca' cni yu'unu lu në'ë bönni' queënu ngul nutság ná'lennu-në' bönni' tsal ni zoë' nabanë' bönni' queënu na' ca rna bë' zxba qui yöl-la' nutság na', san chqui' chnatië', nurujnu lu na' zxba na'.
3 Cni nac, tsal ni zoë' nabanë' bönni' queënu, chqui' utság ná'lennu-në' yetúë' bönni', gunnu dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na', san chqui' chnatië' bönni' queënu na', nurujnu lu na' zxba na', ati' na'a, chqui' utság ná'lennu-në' bönni' yubl, cutu gunnu dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.
4 Lëzca' cni rac queëli', böcha'a. Le dzagli' Cristo chnatczli' lbi'ili' quië cutur gna be'i lbi'ili' le rna bë' zxba, quië gáquili' qui Nu yubl. Na'a chnáquili' queë' Cristo, Nu na' bubán lu yöl-la' gut. Cni nac, quië gac gunru' le rdzag ladxë'ë Dios.
5 Tsal ni' gyu'ru' lu na' yöl-la' bunáchz queëru', le rna bë' zxba na' ben ga glac bë' le gzë ládxi'ru' le cunác, le glun dxin lu gdu ca nayá' nabinru' quië lun ga gatru'.
6 Na'a nularu' lu na' zxba na' le natczru' tsca nac le rna bë' zxba na' gna be'i rë'u zi'al. Cni nac quië gac gunru' xchinë' Dios lu yöl-la' na'bán cub le runnë' queëru' Dios Bö' La'y, len clëg gunru' xchinë' lu lë na' chnac gul, le nac zxba queë'.

Le dzag neda' le nac dul-la'

7 ¿Bizxa caz gnaru' na'a? ¿Naru' runtsa ga runa' dul-la' zxba queë' Dios? Cutu ca' run cni, san la'naru' cu buzejni'i neda' le rna bë' zxba na' cutu gnözda' nac dul-la' le runa'. La'naru' cuzóa lu zxba le rna: “Cutu së ladxu'u le dë qui lza'u”, cutu gnözda' nac dul-la' yöl-la' rzë ladxi' le dë qui lza'a.
8 Cati' bdxin quia' zxba na', guc bë' le nac dul-la' na' run dxin lu gdu ca nayá' nabana', ati' ben ga gúquibe'ida' rzë ladxa'a yúgu'të le cunác. Ga cutu rdxini zxba na', cutu nac bë' le nac dul-la'.
9 Dza ni'të, zí'atël ga bdxin quia' zxba queë' Dios, ni' ráquida' zoa' nabana', san cati' bdxin quia' zxba na', gúquibe'ida' nabaga'a dul-la' len chnatcza'.
10 Dios gna bë'ë zxba na' quië gun ga gata' queëru' yöl-la' na'bán, san ben ga gúquibe'ida' chnatcza'.
11 Guc bë' nazí' yé'ida' ca nac dul-la', le ben zxba na' ga gúquibe'ida' nabaga'a dul-la' len ral-la' gatia'.

12 Qui lë ni na', la'y nac zxba queë' Dios, ati' la'y len tsahui' len dxi'a nac le gna bë'ë.
13 ¿Naru' bentsa ga bdxin quia' yöl-la' gut lë na' nac dxi'a? Cutu ca' nac ca', san le nac dul-la' bugún dxin lë na' nac dxi'a len ben ga gúquibe'ida' chnatcza' quië gac bë' nac dul-la' le runa'. Cni guc, quië gac bë' ni'a qui zxba na' nactër xöhui' yúgu'të le nac dul-la'.
14 Nőziru' bennë' queëru' zxba na' Dios Bö' La'y, san neda' naca' bunáchz len yu'a lu na' dul-la' ca bönni' nada'u qui.
15 Na'a, le runa' cutu réjni'da'. Rë'nda' guna' ca rna bë' zxba na', san cutu runa' lë na' rë'nda' guna'. Le nac dul-la' le curlé'ida' dxi'a, lë na' runa'.
16 Runa' dul-la' zal-la' cutu rë'nda' guna' dul-la' na', le rusëdi neda' zxba na' nac le cunác dxi'a. Qui lë ni na' nac bë'tsca nac dxi'a le rna bë' zxba na'.
17 Cni nac, clëg neda'z runa' dul-la' na', san dul-la' na' dzag neda' run ga runa' dul-la' na'.
18 Nözda' cutu zoalen neda' le nac dxi'a, o huac gnia', lë na' nac dxi'a cutu zoalen le nac yöl-la' bunáchz quia'. Rë'nda' guna' le nac dxi'a, san la' neda'z cutu gac guna' lë na' nac dxi'a.
19 Cutu runa' le nac dxi'a le rë'nda' guna', san rúntecza' le cunác le cutu rë'nda' guna'.
20 Qui lë ni na', chqui' runa' dul-la' na' cutu rë'nda' guna', clëg néda'cza' runa' lei, san dul-la' na' dzag neda' run ga runa' dul-la' na'.
21 Cni nac le rac queëru' yúgu'tëru'. Cati' rë́'niru' gunru' le nac dxi'a, dzag rë'u le run ga runru' le cunác.
22 Lu icj ládxi'dau'hua' rdzag ladxa'a zxba queë' Dios
23 san ráquibe'ida' dzag gdu ca nayá' nabana' le rna be'i neda', ati' lë ni rdá'baga' zxba queë' Dios yu'u icj ládxi'dau'hua'. Lë na' dzag gdu ca nayá' nabana' run ga runa' dul-la'.
24 Bica' bayechi' neda'. ¿Nuzxa caz gac uslá neda' lu yöl-la' bunáchz quia' le run ga runa' dul-la'?
25 Xclenë' Dios, chnularu' na'a ni'a qui le benë' Xanru' Jesucristo. Qui lë ni na', tsca nac le yu'u icj ládxi'dau'hua' runa' ca rna bë' zxba queë' Dios, zal-la' yöl-la' bunáchz quia' run ga rë'nda' guna' dul-la'.

8

Le runru', le zóalenë' rë'u Dios Bö' La'y

1 Qui lë ni na', cutur bi zxguia' nabága'quë' bönni' náquicnë' queë' Jesucristo, bönni' na' cutur tunë' ca rë'ni yöl-la' bunáchz quequë', san ca rë'nnë' Dios Bö' La'y tunë'.
2 Le naca' tuz len Jesucristo, ráclenë' neda' Dios Bö' La'y, Nu na' nabániru'. Qui lë ni na', nulá' lu lë na' ben ga bena' dul-la' lenca' lu yöl-la' gut.
3 Chnunë' Dios le cutu guc gun zxba na', le cutu bi gzxaqui' gun le nacru' bunáchz. Dios bsölë'ë Zxi'nczë', guquë' bunáchcz ca nacru' rë'u, nacru' bunách dul-la', san cutu bi dul-la' benë' Lë'. Buspaga' cuinë' dul-la' nabága'ru' rë'u, ati' cni guc, bchuguë' qui dul-la' runru' lu yöl-la' bunáchz queëru'.
4 Cni benë' quië gac gunru' gdu le nac tsahui' le rna bë' zxba queë', nulru' na' cutur runru' ca rë'ni yöl-la' bunáchz queëru', san ca rë'nnë' Dios Bö' La'y runru'.
5 Bönni' tunë' ca rë'ni yöl-la' bunáchz quequë', tui' ládxi'quë' le nac qui yöl-la' bunáchz quequë', san bönni' tunë' ca rë'nnë' Dios Bö' La'y, tui' ládxi'quë' le nac queë' Dios Bö' La'y.

6 Chqui' rui' ládxi'zru' le nac qui yöl-la' bunáchz queëru', tsaz gatru', san
chqui' rui' ládxi'ru' le nac queë' Dios Bö' La'y, chdë queëru' yöl-la' na'bán gdu
len rbözru' dxi ladxi'.
7 Núti'tëz nu rui' ladxi'z le nac qui yöl-la' bunáchz qui, cutu rdzag Dios
dxi'a, le cutu run nu na' ca rna bë' zxba queë' Dios, len cutu ca' gac gun cni.
8 Qui lë ni na', cutu gac lunë' le rdzag ladxë'ë Dios bönni' na' tunë' ca rë'ni
yöl-la' bunáchz queque'.

9 Na'a, cutur runli' ca rë'ni yöl-la' bunáchz queëli', san runli' ca rë'nnë' Dios
Bö' La'y le zóalenczë' lbi'ili' Lë'. Cutu naquë' queë' Cristo bönni' cuzóalenë' lë'
Dios Bö' La'y, Nu rsölë'ë queëru' Cristo.
10 Chqui' zóalenë' lbi'ili' Cristo, chnatcz gdu ca nayá' nabinli' ni'a qui dul-la',
san na'a nabánili'-në' Dios Bö' La'y le nunë' lbi'ili' tsahui' Dios.
11 Zoalen lbi'ili' Bö' La'y queë' Dios, Nu na' buspán Jesús lu yöl-la' gut.
Lëczë' Dios, Nu buspán Jesucristo lu yöl-la' gut, gunë' ga ubanli' lu gdu ca
nayá' nabinli' le ratcz. Cni gunë' le zóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y.

12 Qui lë ni na', böcha'a, dë tu le rál-la'ru', san clëg qui yöl-la' bunáchz
queëru', cui gunru' ca rë'ni yöl-la' bunáchz queëru' na'.
13 Chqui' runli' ca rë'ni yöl-la' bunáchz queëli', tsaz gatli', san chqui', len
yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y, runli' ga la'nít le runli' lu yöl-la' bunáchz
queëli', gata' queëli' yöl-la' na'bán gdu.

14 Nacgac zxi'në' Dios yúgu'të nup tun ca rë'nnë' Dios Bö' La'y.
15 Cutu nuzóë' lbi'ili' leyúbl ca bönni' nadá'ugac quië gadxi gdzőbili' Dios
Bö' La'y na' zóalenë' lbi'ili', san chnunë' ga nacli' zxi'në' Dioscz Dios Bö' La'y,
len runë' ca' ga rulidzru'-në' Dios, rnaru': “Xúztu'dau'.”
16 Ruzéjni'në' bö' nacczru' Lëczë' Dios Bö' La'y, runë' ga nőziru' nacru'
zxi'në' Dios.
17 Chqui' chnacru' zxi'në' Dios, tsazxőn len Cristo gata' ca' queëru' le naqui
queë' Xuzru' Dios. Cni gac queëru' chqui' rzaca' rguí'lenru'-në' tsazxőn Cristo
quië tsazxőn len Lë' uzi'ru' xbey yöl-la' yení' queë'.

18 Runi neda', cutu nac le sáqui'ru' lahui yugu' lë ni rzaca' rgui'ru' na'a tsca
nac yöl-la' yení' na' gata' queëru' dza zi'a za'.
19 Ta'bőz yúgu'të le nunë' Dios, szxöni ta'zé ládxi'gac gdxintë dza na' ulu'ë
lahui Dios bönni' nacquë' zxi'nczë'.
20 Guladőd lu na' le run ga la'nít yúgu'të lë na' nunë' Dios, clëg le glë'nicz
gac cni, san le benë' ga nac cni Dios. Benë' ca' ga nac löz qui lë na' nunë'
21 ati' lulá yúgu'të le nunë' Dios lu lë na' run ga la'nít. Cni gac, luzí' ca' xbey
yöl-la' ruslá le záqui'tsqui na' luzi'ë xbey zxi'në' Dios.
22 Nőziru' ta'zaca' ta'guí'i ga rdxintë na'a dza yúgu'të le nunë' Dios, ca na'
rzaca' rgui'nu ngul chzoa soabi' bi'idau' queënu.
23 Rzaca' rgui'i, clëgz yödzlyú ni, san rzaca' rgui'ru' ca' rë'u, zal-la' zóalenë'
rë'u Dios Bö' La'y, Nu nac queëru' le ruluí'i rë'u ca ral-la' gacczru'. Rzaca'
rgui'ru' tsal ni rbözru' dza ni' ulu'ë lahui Dios nacru' gdu zxi'në', dza ni' unë'
ca' gdu ca nayá' nabinru'.
24 Le runru' löz lë ni, nularu' rë'u, san chqui' gac glé'iru' lë na' runru' löz,
cutu nac tu le rbözru'. Cutu rbözru' le chrlé'iru'.
25 Na'a, chqui' runru' löz le curlé'iru', lu yöl-la' rböz zxön ladxi' rbözru' lei.

26 Lëzca' cni ráclenë' rë'u Dios Bö' La'y cati' rudú ládxi'ru', le cutu nőziru'
bi ral-la' gnábiru'-në' Dios, san rudödë' xtídza'ru' lahuë' Dios Lëczë' Dios Bö'
La'y, ati' lu yöl-la' rnab yudxi queë' rnëtsca ladxë'ë, tsca le cutu gac nu gna.

27 Dios ruyúë' le yu'u icj ládxi'dau'gac bunách, len nöznë' le rë'nnë' gnë'
Dios Bö' La'y na', ati' Lë', ca rë'nccznë' Dios, rudödë' lahuë' Dios xtídza'gac
nup náquigac quizi queë' Cristo.

Nadél-li'tër-ru' le zóalenë' rë'u Cristo

28 Nőziru' tu'zi'ë xbey yúgu'të le rac quequë', bönni' na' nadxi'icnë' Dios,
bönni' na' bulidzë' lequë' Dios ca nuzoaczë' gunë'.
29 Nup na' gröczë' queë' zí'atël Dios, buzóë' ca' quequë' zí'atël lacquë' tuz
ca nacczë' Zxi'në', quië gáctërë' blau Zxi'në' ladj zian böchë'ë.
30 Nup na' buzóë' quequë' zí'atël Dios ca ral-la' lacquë', bulidzë' ca' lequë',
ati' yugu' bönni' na' bulidzë', benë' lequë' tsahui', ati' yugu' bönni' na' benë'
lequë' tsahui', benë' ga tu'zi'ë ca' xbey yöl-la' yení' queë'.
31 ¿Bizxa caz gnaru' na'a ca nacgac lë ni? Chqui' ráclenë' rë'u Dios, cutu
ral-la' gádxiru' zal-la' bi lun queëru' bunách.
32 Dios, gdu ladxë'ë bennë' queëru' Zxi'nczë', budödë' lë', gutië' uláz queëru'.
Chqui' cni benë' Dios, ¿naru' cu gunntsquë' queëru' tsazxőn len Zxi'në' yúgu'të
le dë?
33 ¿Nuzxa caz gac bi uspaga' nup na' gröczë' queë' Dios? Nutu nu gac, le
runczë' Dios ga nuhuöacru' tsahui'.
34 ¿Nuzxa caz gac gchugu queëru'? Nutu nu gac, le gutczë' uláz queëru'
Cristo, len le nacr blau, bubanë' lu yöl-la' gut, ati' na'a zoë' cuit lë'ë yubél
Dios ga náctërë' zxön, rnë' dxi'a uláz queëru' lahuë' Dios.
35 Zal-la' bi rac queëru', nőziczru' nadxi'inë' rë'u Cristo. Nőziru' nadxi'inë'
rë'u
zal-la' rzaca' rgui'ru',
o zal-la' rsëbi ládxi'ru',
o zal-la' ta'bía ládxi'gac rë'u bunách,
o zal-la' rdunru',
o zal-la' ryadzj le gácuru',
o zal-la' zoa banádx queëru',
o zal-la' ludöddë' rë'u bönni'.
36 Ca nacgac lë ni nayúj lu guich la'y, rna:
Le náquitu' quiu' Li',
Tuntecz bunách ga gattu'.
Nactu' ca bö'cu' zxila',
Nadödcba' lu na' nu gdödi lecba'.
37 Na'a, le zoalen rë'u Nu na' nadxí'i rë'u, nactër löz uxicjru' lu le rac queëru'.
38-39 Qui lë ni na' runi neda':
Cutu bi saqui' gun ga cutur gdxi'inë' rë'u Dios.
Nadxi'inë' rë'u le náquiru' queë' Xanru' Jesucristo.
Cutu saqui' gun cni yöl-la' gut o yöl-la' na'bán,
o yugu' gbaz la'y o nup ta'ná bë',
o yugu' yöl-la' huac qui tu' xöhui',
o bíti'tëz bi zoa o bíti'tëz le zi'a za',
o tu le dë xtsa'l o tu le dë cadxí'l,
o bíti'tëz bi nunë' Dios.

9

Dios gröczë' queë' bunách Israel

1 Ru'a didza' gdutë li le náquida' queë' Cristo ati' rajlőz didza' ni le nac queë'
Dios Bö' La'y le yu'u icj ládxi'dau'hua'. Cutu rzi' yë'a.
2 Ruhuí'ntsquida' len rsëbitecz ladxa'a

3 le rac ladxa'a guna' ga lulë́' böchi' lza'a, bönni' uládz quia'. La'naru'
huaclen lequë', gué'niczda' ubíj ladxë'ë neda' Dios len ulá'alena' Cristo.
4 Nacquë' zxi'n xsoë' Israel bönni' uládz quia' na', ati' Dios bë'ë lequë' latj
lacquë' zxi'nczë'. Gzoalen lequë' yöl-la' yení' queë' Dios, ati' Dios budödë'
lu na'quë' didza' rucá'n tsahui' lenca' zxba queë'. Bulidzë' lequë' quië la'yíj
ládxi'quë' Lë', len bë́'lenë' lequë' didza' yugu' le gzxi' lu në'ë Dios gunë' le
gaclen bunách.
5 Nacquë' zxi'n xsoaquë' xuz xtau'tu' Abraham len Isaac len Jacob, ati' ladj
di'a dza quequë', ca nac yöl-la' bunách queë', guljë' Cristo, Nu naccz Dios len
rna bé'inë' yúgu'të. Ractecz queë' yöl-la' ba. Ca' gac.
6 Zal-la' cutu nazí' lu na'quë' Cristo yúgu'të bönni' uládz quia', cutu ral-la'
gnaru': "Daduz böac xtidzë'ë Dios." Clëg yúgu'të zxi'n xsoë' Israel nacquë'
gdu bunách Israel, nup nácquigac queë' Dios.
7 Zal-la' guljquë' zian zxi'n xsoë' Abraham, cutu glaquë' gdu zxi'n xsoë'
Abraham yúgu'të', san guc ca na' nayúj lu guich la'y, rna: "Yugu' zxi'n xsoë'
Isaac lac gdu zxi'n xsu'."
8 Cni nac, nup nacgac zxi'në' bönni' náquinë' queë' Dios, clëg yúgu'të'
nacquë' zxi'në' Dios. Lëzca' cni, nacgac gdu zxi'n xsoë' Abraham nupz na'
naljgac ni'a qui lë na' gzxi' lu në'ë Dios.
9 Lë na' gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' queë' Abraham rna cni: "Yetú iz na'a
dza huöda', ati' Sara quiu' uzoanu-bi' tubi' bi'i bőnni'dau'."
10 Clëgz lë ni guc cni, san lëzca' cati' Rebeca ni' nua'nu-bi' yugu' bi'i
bőnni'dau' queë' Isaac, xuz xtau'tu',
11-13 cati' ni' zi'a laljbi' len cutu bi núnicbi' le nac dxi'a o le cunác, Dios
gudxë'-nu Rebeca na', gnë': "Bi'i bönni' zi'al quiu' gunbi' xchinbi' bi'i buróp."
Didza' ni rajlőz lë na' nayúj lu guich ca gnë' Dios, rna: "Bdxi'ida'-në' Jacob, len
clëg Esaú." Cni guc, bugá'n tsutsu le buzóë' tsaz Dios ca nac lë na' chgröczë'.
Qui lë ni na' cutu rac cni ni'a qui tu le gac lun bunách, san nac cni le rböczë'
Dios nu rulidzë'.
14 ¿Bizxa caz gnaru' na'a? ¿Naru' runtsë' Dios le cunác? Cutu ca' runë' cni.
15 Dios gudxë' Moisés, gnë': "Huechi' ladxa'a nu rë'nda' huechi' ladxa'a,
len udúl-li'da' nu rë'nda' udúl-li'da'."
16 Qui lë ni na', cutu rac cni ni'a qui le të'nicz bunách, o le runë' bayúdx
bönni', san nac le rë'ncznë' Dios, ruhuechi' ladxë'ë bunách.
17 Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y ca na' Dios gudxë' Faraón, gnë': "Qui lë ni
na' buzóa' li' ga rna bë'u quië ulu'a lahui yöl-la' huac quia' ga zu', len guna'
ga lunbë' le naca' bunách gdutë yödzlyú."
18 Cni nac, Dios ruhuechi' ladxë'ë nu rë'ncznë', len lëzca' cni runë' zid icj
ládxi'dau'huë' nu bönni' rë'nnë' gunë' zid icj ládxi'dau'huë' bönni' na', ca na'
benë' queë' Faraón na'.
19 Na'a guëli' neda': "Chqui' cni nac, ¿bizx quië ruspaguë'ë bunách zxguia'
Dios? ¿Nuzxa caz gac tá'baga' le rë'ncznë' Dios gunë'?"
20 Cutu ca' nac cni. ¿Nuzxa caz li' rutság yudxnu' Dios? ¿Naru' huactsa guië
bönni' huen rö'ö tu yusu' náquini yu, gna: "¿Bizx quië benu' neda' cni"?
21 ¿Naru' cu dë lu në'ë bönni' huen rö'ö gunë' qui guna' na' tu yusu' nu ugún
lei dxin ga lna', len qui la' guna' na'z gunë' yetú yusu' nu ugún lei dxin ga
cunác lna'?
22 Rë'ncznë' Dios ulu'ë lahui ca gunë' zxguia' le cunác len gunë' ga gac bë'
yöl-la' huac queë', san lu yöl-la' rböz zxön ladxi' queë' bia' blenë' bönni' ni'
ral-la' gchuguë' quequë', nup na' nabága'gac zxguia', le run bayúdx usnitië'
lequë'.

23 Cni runë' Dios quië gac bë' nactër lsaca' yöl-la' ruzá' ladxi' queë', lë na'
rulu'ë lahui laugac nup na' ruhuechi' ladxë'ë, nup na' buzóë' quequë' zí'atël
luzi'ë xbey yöl-la' yení' queë'.
24 Bunách cni bulidzë' Dios. Clëgz bulidzë' netu', bunách judío, san lëcza'
bulidzë' bunách gza'a.
25 Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y ca na' bë'ë didza' Oseas uláz queë' Dios,
gnë':
Nup cunacgac bunách quia',
Gu'a lagac: bunách quia'.
Ati' nup na' cutu bdxi'ida',
Gu'a lagac: nup nadxi'ida'.
26 La' na'z ga gnia' quequë':
“Cutu nacli' bunách quia'”
Ni' si' laquë': “Yugu' zxi'në' Dios ban.”
27 Na'a, ca nac quegac zxi'n xsoë' Israel, Isaías gnë':
Zal-la' la'yán zxi'n xsoë' Israel,
Lacquë' tsca rö' yuzx ra' yegu,
Lulë́' nababzë'.
28 Xanru' la' guntë' ga utság dëra
Le bchuguë' quegac bunách yödzlyú ni.
29 Lëzca' cni bë'ë didza' zí'atël Isaías, gnë':
Dios, Xanru' uná bë' gdu,
La'naru' cu buca'në' queëru' yugu' zxi'n xsoaru',
Uga'nru' ca yödz Sodoma len Gomorra,
Yugu' yödz na' busnitië' Dios.

Bunách Israel len didza' dxi'a

30 ¿Bizxa caz gnaru' na'a? Chguladél-li'në' nuhuöacquë' tsahui' lahuë' Dios
bönni' cunababquë' Israel len cutu gulazú gulabö'ë luhuöaquë' tsahui' lahuë'
Dios, san nuhuöacquë' tsahui' le ta'yejlë'ë Dios.
31 Na'a, zal-la' gulazú gulabö'ë bönni' Israel lunë' ca rna bë' zxba queë'
Dios, le ral-la' gun ga lacquë' tsahui', cutu bdél-li'cnë' le ral-la' gata' quequë'
le tunë' ca rna bë' zxba na'.
32 ¿Bizx quië na' guc cni? Cni guc, le cutu glunë' cni lu yöl-la' rejlë' quequë'
Dios, san racz quequë' glë'nnë' lunë' ca rna bë' zxba na', ati' qui lë ni na'
gulachíxinë', o huac gnaru': Yajchégu'quë' lu lë na' nazí' lei: Guiöj Ga Nu
Rajchegu'.
33 Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, rna:
Gul-yú. Uzóa'-në' yödz Sión bönni'
Gaquë' ca guiöj ga nu tsajchegu',
Guiöj na' gun ga nu gchixi gnigui.
Nu tsejlë' Lë', cutu ca' utuí'i nu na'.

10

1 Bőcha'adau', le rzë ladxa'a len le rnaba' lahuë' Dios gunë' quegac bunách
Israel nac gunë' ga lulë́'.
2 Runa' lna' lau quequë', gdu ládxi'quë' tui' ládxi'quë' Dios, san clëg len
yöl-la' rejni'i gdu.
3 Cutu nözcnë' ca runë' Dios, runzë' ga nacru' tsahui', san të'nnë' lun
cuinquë' tsahui' racz quequë', len cutu ta'cu'ë nöxj ladxi' lahuë' Dios quië
gac gunë' lequë' tsahui'.

4 Budx benë' Cristo le rë'ni gun zxba queë' Moisés, benë' ga gac luhuöác
tsahui' yúgu'të nup la'yejlë' Lë'.
5 Ca nac qui nu huöac tsahui' le run ca rna bë' zxba queë' Dios, buzujë'
lu guich Moisés le rna cni: “Bönni' na' gunë' gdutë ca rna bë' zxba na', soë'
gbanë' le gunë' cni.”
6 Na'a, ca nac qui nu huöac tsahui' le rejlë' Dios, rna cni: “Cutu gnau' lu
icj ládxi'da'u, cugnáu': ¿nuzxa caz cuen ni' yehua' yubá?”, lë na' nac, quië nu
gun ga huötjë' Cristo,
7 len cutu gnau': “¿Nuzxa caz huötj ga dë latj qui nup chnatgac?”, lë na' nac,
quië nu gun ga cuenë' Cristo, urujë' lu yöl-la' gut.
8 Na'a, ¿bizxa caz rna? Cni rna: “Gal-la' ga zu' zoacz xtidzë'ë Dios. Lu ru'u
len lu icj ládxi'da'u zoa xtidzë'ë na'.” Lë ni nac didza' qui le réjlë'ru' Dios
runtu' lban qui, rnatu':
9 “Chqui' didza' gu'u gac bë' Jesús naquë' Xanu', len huayéjlë'u gdu ladxu'u
Dios buspanë' Lë' lu yöl-la' gut, uláu' li'.”
10 Lu icj ládxi'dau'ru' réjlë'ru' Jesús quië gacru' tsahui' ati' len didza' rui'ru',
rului'ru' lahui le naquë' queëru' Jesucristo quië ularu'.
11 Nayúj lu guich la'y le rna: “Cutu ca' lutuí'i yúgu'të nup ta'yejlë' Lë'.”
12 Dios, la' tuz ca rui' ladxë'ë yugu' bönni' judío lenca' bönni' gdutë yödzlyú,
le naquë' Xanquë' yúgu'të' lëczë' Xanru', len naptsquë' bi unödzjë' quegac
yúgu'të nup tu'lídz Lë'.
13 Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, rna: “Lulá yúgu'të nup lulídz Lë' Xanru'.”
14 ¿Nacx gac lulidzë' Lë' chqui' cutu ta'yejlë'ë Lë'? ¿Nacx gac la'yejlë'ë Lë'
chqui' gatga gulayönnë' ca nac queë'? ¿Nacx gac la'yönnë' chqui' nutu nu zoa
nu gun lban lauquë'?
15 ¿Nacxcz gac lunë' lban chqui' nutu nu gsöla' lequë'? Ca nac lë ni nayúj
lu guich, rna: “Bica' bagac nup na' la'dxinë' ga nacuá' bönni' rjenquë' lban
qui le rbequi dxi ládxi'ru', len tunë' lban qui didza' dxi'a.”
16 Na'a, clëg yúgu'të' gulazí' lu na'quë' didza' dxi'a. Ca nac lë ni, Isaías gnë':
“Xan, ¿nuzxa caz gyejlë' le bentu' lban qui?”
17 Cni nac, la'yejlë' Lë' nup la'yöni, ati' lë na' ral-la' la'yöni nac xtidzë'ë
Cristo.
18 Na'a rnia': “¿Naru' cu gulayönnë'?” Le nactë gulayönnë', ca na' nayúj lu
guich la'y, rna:
Gdutë yödzlyú gulayőn chi'iquë';
Yúgu'të latj guladxín xtídza'quë'.
19 Lëzca' rnia': “¿Naru' cu gláquibe'inë' lë ni bönni' Israel?” Le nactë
gláquibe'inë' lei. Ga rzu lau, bë'ë didza' uláz queë' Dios Moisés, gnë':
Guncza' ga uzxé'ili',
Le gdxi'ida' bunách cunababgac lbi'ili'.
Ni'a quegac bunách cuta'yejni'i guna' ga leyli'.
20 Gdöd ni' guctsquë' rugu ladxi' Isaías na', bë'ë didza' uláz queë' Dios, gnë':
Guladzöli neda' nup cutu gulaguílj neda'.
Buluí' lahua' lauquë' bönni' cutu gulanabë' neda'.
21 Na'a, ca nac quequë' bönni' Israel, bë'ë didza' uláz queë' Dios Isaías na',
gnë': “Gdu dza bulí na'a, bulidza' bunách cutún ca rna xtidza'a len ta'dá'baga'
neda'.”

11

Nup nulagac ladj bunách Israel

1 Na'a rnia': ¿Naru' nubíj ladxë'ë bunách Israel Dios? Cutu ca' nac cni.
Néda'cza' naca' bönni' Israel. Naca' zxi'n xsoë' Abraham, len nababa' di'a
dza queë' Benjamín, zxi'nczë' Israel na'.
2 Dios cutu nubíj ladxë'ë bunách queë', nup na' gröczë' queë' dza ni'të.
¿Naru' cu nőzili' lë na' nayúj lu guich la'y ca na' benë' Elías? Bulidzë' Dios
len buquíë' bunách Israel, gnë':
3 "Xan, chguludödcdë' bönni' glu'ë didza' uláz quiu', len guluquindjë' yugu'
bcugu la'y quiu' ga buzégui'gactu'-ba' lau' Li' böa' bëdxdau'. Tuza' neda'
naga'na' quiu', ati' të'nnë' ludöddë' ca' neda'."
4 Na'a, ¿bizxa didza' bubi'ë Dios? Cni gnë': "Nun chí'igaccza'-në' quia'
tsonnlalj yu chi gayu'ë bönni' cutu tu'zechu zxibquë' lau bdau' guiöj na' nazí'
lei Baal."
5 Lëzca' cni nac dza ni zoaru' na'a, naga'ngac la'gac bunách Israel, nup na'
gröczë' queë' Dios le ruzá' ladxë'ë cni quequë'.
6 Chqui' nac le ruzá' ladxë'ë cni quequë', cutu nac ni'a qui tu le gac lunë'.
La'naru' guc ni'a qui tu le gac gunru', lë na' ruzá' ladxë'ë queëru' Dios cutur
gac tu le ruzá' ladxë'ë queëru'.
7 ¿Bizxa caz gnaru' na'a? Lë na' gulaguiljë' bönni' Israel, cutu guladél-li'në',
san chguladél-li'në' lei nup ni' gröczë' queë' Dios, ati' yezíca'rë' na', Dios benë'
zid icj ládxi'dau'quë'.
8 Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, rna: "Dios benë' ga nacquë' chul nit."
Cni benë', len zal-la' gac la'lé'inë' le runë' len la'yönnë' xtidzë'ë, cutu ca'
nayéjni'cnë'. Cni nac quequë' ga rdxintë dza ni zoaru' na'a.
9 Ca nac lë ni bë'ë didza' ca' David, gnë':

Luhuöác le la'zőn lequë' lni quequë'
Len ca tu yal-lj ga la'rőlinë'.
Lac ca' le lun ga la'chíxinë',
Len ca tu le uzí' la lequë'.
10 La'chúl yöj lauquë', cui la'lé'inë',
Len tsaz la'yechu cúdzu'quë' lu'ë yua'.

Ca gac lulá bunách cunacgac judío

11 Na'a rnia': ¿Naru' gulachíxinë' bönni' judío ga bdxintë gulanitië' tsaz?
Cutu ca' guc ca', san guladá'baguë'ë xtidzë'ë Dios, ati' na'a Dios ru'ë latj lulá
nup cunacgac judío quië gunë' ga luzxé'inë' lequë' bönni' judío.
12 Le glunë' bönni' judío, gulachíxinë', ben ga bdxin quegac bunách yödzlyú
ni le nac ca tu yöl-la' tsahui'. Chqui' cni guc, guta' yöl-la' tsahui' quegac
nup cunacgac judío le gulanitië' bönni' judío, szxőnitër gata' quegac bunách
yödzlyú ni cati' luhuöaquë' queë' Dios bönni' judío na'.
13 Na'a rëpa' lbi'ili' cunacli' judío, rnia': Le naca' gbaz nasölë'ë Dios laugac
nup cunacgac judío, runa' zxön lë na' dë lu na'a
14 quië nazx ca' huac guna' ga luzxé'inë' lbi'ili' bönni' uládz quia', len cni
guna' ga lulé' la'quë'.
15 Chqui' guluhuöác queë' Dios bunách nacuá' gdu yödzlyú le gulunitië'
xlatjquë' bönni' judío, szxőnitër gata' quegac bunách yödzlyú na' cati'
luhuöazië' xlatjquë' na'. Gac ca rac cati' tu'bán nup chnatgac.
16 Chqui' rgu'ru' quizi queë' Dios cua nildau' rubijru' zi'al, lëzca' cua na'
nagá'n nac quizi queë', len chqui' uzoaru' quizi queë' Dios luí yag, lëzca' lac
quizi queë' zxuza' në'i yag na'.

17 Nacquë' la'quë' bönni' judío ca zxuza' në'i tu yag olivo narúgugac, ati'
lbi'ili', ca zxuza' në'i tu yag olivo gui'a, yajta'li' yag olivo dxi'a na', buazli'
xlatjgac nup na' grúgugac, len ruzi'li' xbey luí len xchöni yag olivo dxi'a na'.
18 Qui lë ni na', cutu gun ba zxön cuinli', cu uzoali' tsla'l nup nacgac ca
zxuza' në'i na' narúgugac. Chqui' run ba zxön cuinli', ral-la' gnőzili' clëg
lbi'ili' rugágulí' luí yag na', san luí yag na' rugagu lbi'ili'.
19 Nazx ca' gnau': "Gularugu zxuza' në'i yag na' quië gac tsazia' neda'
xlatjgac."
20 Nactë didza' ru'u, san gularuguë' le cutu gulayejlë'ë ati' yajta'u li' yag
na' le réjlë'u Dios. Qui lë ni na', cutu ral-la' gun ba zxön cuinu', san ral-la'
gádxinu' Dios.
21 Chqui' benë' leygac zxguia' Dios, nup na' nacgac gdu zxuza' në'i yag dxi'a
na', gunë' zxguia' ca' li'.
22 Byutsca' na'a ca naquë' dxi'i ladxi' Dios, len ca runtsquë' ca' zxguia'. Le
nactë runtsquë' zxguia' nup na' gulachixi, san naquë' dxi'i ladxi' len li'. Qui
lë ni na', ral-la' gúnteczu' le rajlőz yöl-la' dxi'i ladxi' queë' na', cui gchuguë'
ca' li' lu yag queë' na'.
23 Lëzca' cni gac quequë' chqui' cutu luga'në' lu yöl-la' curejlë' quequë',
tsajta'quë' leyúbl lu yag na', le napë' Dios yöl-la' huac gunë' ga tsajta'quë' lei
leyúbl.
24 Nacu' li' ca zxuza' në'i grugu lu yag olivo gui'a len yajta'u yag olivo dxi'a
ga nutu nu udá' zxuza' në'i yag gui'a. Szxőnitër huac quequë', nup nacgac
ca zxuza' në'i gdu qui yag dxi'a na', huac tsajta'quë' leyúbl lu yag quégacczë'
na'.

Ca gac lulá bunách Israel

25 Bőcha'adau', rë'nda' gnőzili' lë ni bgachi', cui gun ba zxön cuinli' ca nac
yöl-la' rejni'i queëli'. Guluhuöác zid ladxi' la'gac bunách Israel, ati' cni lacquë'
ga gdxinr dza chnayazgac ga rna bë'ë Dios yúgu'të bunách cunacgac judío,
nup na' ral-la' lulá.
26 Töd na' gata' latj lulé' ca' yúgu'të bönni' Israel, ca na' nayúj lu guich la'y,
rna:
Gruj Sión Nu ruslá,
Len ugúa le cunác nungac zxi'n xsoë' Jacob.
27 Lë ni nac didza' dzag gúnlena' lequë'
Cati' ugúa' dul-la' nabága'quë'.
28 Cni nac, guladá'baguë'ë didza' dxi'a ati' Dios nubíj ladxë'ë lequë' quië
gac ulali' lbi'ili', san nadxi'inë' ca' lequë' Dios, le gröczë' queë' xuz xtau'quë'.
29 Tsaz runödzjë' Dios le runödzjë', len tsaz rulidzë' bunách.
30 Ca na' nac queëli', zí'atël cutu benli' ca rna xtidzë'ë Dios, ati' na'a
ruhuechi' ladxë'ë lbi'ili' Dios le cutu glunë' ca rnë' bönni' judío,
31 lëzca' cni nac quequë' na'a, cutu tunë' ca rnë' Dios, san cni gacz ga gdxinr
dza huechi' ladxë'ë lequë' Dios, le ruhuechi' ladxë'ë lbi'ili' na'a.
32 Dios bubíj ladxë'ë yúgu'të bunách quië la'dá'baguë'ë xtidzë'ë, quië gac
huechi' ladxë'ë yúgu'të'.
33 Zxöntër nac yöl-la' tsahui' queë' Dios, lë na' nac yöl-la' rac zxön len yöl-la'
rejni'i queë'. Nutu nu gac tsejni'i le nuzóë' Dios gunë', len cutu gac nu gnözi
yugu' le runë' Dios.
34 ¿Nuzxa caz gyejni'i le gza' ladxë'ë Xanru'? ¿Nuzxa caz buzejni'i Lë'?
35 ¿Nuzxa caz bi bunődzj queë' Dios quië gun bayúdx bi ubi'ë Dios qui?
36 Yúgu'të le dë narujgac lu në'ë Dios, len tac lu në'ë, len nacgac quië uzi'ë
xbeygac. Gactecz queë' Dios yöl-la' ba. Ca' gac.

12

Ral-la' udőd cuinru' quizi queë' Dios

1 Böchi' lza'adau'. Ruhuechi' ladxë'ë rë'u Dios. Qui lë ni na' ráta'yua' lauli'
udőd cuinli' lu në'ë Dios, gacli' ca tu le nac ban rgu'ru' lu në'ë Dios, quië gacli'
quizi queë', le gac tu le gdzag ladxë'ë Dios. Lë ni ral-la' gunli', le rajlőz le rej
ládxi'ru'-në' Dios.
2 Cutur gunli' la' tuz ca tun bunách dza ni zoaru' na'a, san gul-gác bunách
cub le nucubë' Dios icj ládxi'dau'li'. Gul-gún cni quië gac gnőzili' le nac dxi'a
rë'nnë' Dios gunli', lë na' rdzag ladxë'ë, len le nac gdu.
3 Na'a, le zoa le buzá' ladxë'ë quia' Dios, rëpa' yúgu'tëli': Cutu gun ba zxön
cuinli', le cural-la' gunli', san ral-la' gacli' nöxj ladxi' ca rbequi icjli', tsca nac
yöl-la' rejlë' queëli' Dios le bennë' qui queëli'.
4 Ca na' nac tuz gdu ca nayá' nabinru', zal-la' zian le nagudi' dzáglenru', len
clëg tuz dxin tun yúgu'të le zian na' nagudi' dzáglenru',
5 lëzca' cni nac queëru'. Zal-la' zianru' zoaru', nacru' ca tuz le nayá'
nabinru' le nacru' tuz len Cristo, ati' qui lë ni na' yúgu'tëru' nacru' tuz turu'
len yeturu'.
6 Tu turu' dë lu na'ru' tu le bennë' queëru' Dios, ati' nadza'gac tu tu tsca
nac le buzá' ladxë'ë qui queëru'. Bönni' na' Dios bunödzjë' queë' gu'ë didza'
uláz queë', tsca rejlë'ë Lë', ral-la' gu'ë didza' bönni' na'.
7 Bönni' na' Dios bunödzjë' queë' gunë' xchinë', dxí'adau' ral-la' gunë' dxin
na'. Bönni' na' Dios bunödzjë' queë' usëdnë' bunách, dxí'adau' ral-la' usëdnë'
bunách.
8 Bönni' na' Dios bunödzjë' queë' uzéjni'në' bunách, dxí'adau' ral-la'
uzéjni'në' lequë'. Bönni' bi unödzjë' qui nu yubl, gdu ladxë'ë ral-la' unödzjë'.
Bönni' rna bé'inë' bunách, gdu ladxë'ë ral-la' gunë' cni. Bönni' ráclenë' lzë'ë,
len yöl-la' rudziji ral-la' gunë' cni.

Yugu' le ral-la' gun nu naqui queë' Cristo

9 Ral-la' gdxi'ili' lza'li' gdu ládxi'li'.
Gul-cuasi le cunác.
Gul-güí' ládxi'li' gunli' le nac dxi'a.
10 Gul-dxí'i-cnë' lza'li' ca nadxí'igacli'-në' bőchi'czli'.
Ca runli'-në' ba la'n lza'li' ral-la' gunli' ga gacrë' blau lza'li' ca nacli' la' cuinzli'.
11 Gul-tiptecz ládxi'li' len cutu gacli' zxhuëd.
Gul-gún xchinë' Xanru' gdu ládxi'li'.
12 Gul-dziji le zoa le runli' löz.
Gul-cőz zxön ladxi' cati' bi rzaca' rgui'li'.
Gul-lídztęczë' Dios.
13 Gul-nödzj quegac bunách queë' Cristo tsca nayadzjcnë'.
Gul-güí' latj ga la'cuá' nup ta'dxín queëli'.
14 Gul-náb-në' Dios gunë' dxi'a quegac nup ta'bía ládxi'gac lbi'ili'.
Gul-náb gac dxi'a quequë', len cutu udxiali' lequë' dö'.
15 Gul-dzíjilen nup tu'dziji.
Gul-cödxlen nup ta'bődx.
16 Gul-gác tuz len lza'li'.
Cutu gun ba zxön cuinli', san gul-gún-quë' tsazxőn bönni' nöxj ladxi'.
Cutu gáquili' chnadél-li'li' yöl-la' rejni'i gdu.
17 Nutu nu ubi'ili' qui, cu gua'li' dö' qui nu rua' dö' queëli'.
Gul-gún dxi'a quegac yúgu'të bunách.
18 Chqui' huac, tsca sáqui'li', gul-cőz dxi'a len yúgu'të bunách.

19 Böchi' lza'adau', cutu uzí' lali' bunách la' lbi'izli', san gul-güí' latj ubi'ë
Dios quegac bunách na', le nayúj lu guich la'y le rna: “Néda'cza' uzí' la'. Neda'
ubi'a quegac bunách.” Cni gnë' Xanru' Dios.
20 Lëzca' cni rna: “Chqui' zoë' bönni' curdzaguë' li' dxi'a len rdunë', bë'ë le
gahuë'. Chqui' rbidxë' nis, bë'ë le gui'jë'.” Cati' gunu' cni, gunu' ga utui'në'
bönni' na'.
21 Cutu gu'u latj uxícj li' le cunác, san buxícj le cunác na', ugunu' dxin le
nac dxi'a.

13

1 Yúgu'tëli' ral-la' gunli' ca ta'nő' bönni' yúlahui'. Dioscz budödë' lu na'quë'
yöl-la' uná bë' napquë', len nucu'ë xlatjquë' bönni' ni dë lu na'quë' yöl-la' uná
bë'.
2 Qui lë ni na', nu rdá'baga' yúlahui' rdá'baga' le nuzóë' Dios, ati' nup
ta'dá'baga' cni, grugu quegac.
3 Nacu'ë bönni' yúlahui', clëg quië luzeynë' ba nadx nu run le nac dxi'a, san
quië luzeynë' ba nadx nu rua' dö'. Chqui' rë'nnu' gunu' ga cutu luzeynë' li'
ba nadx, ben le nac dxi'a, ati' uruju' dxi'a lauquë'.
4 Naquë' bönni' yúlahui' ni'a në'ë Dios quië gáclenë' li', san chqui' runu' le
cunác, ral-la' gádxinu', le cutu nu'ë daduz xuyág yúlahui'. Naquë' ni'a në'ë
Dios quië uzí' lë', gunë' zxguia' nu rua' dö'.
5 Qui lë ni na' run bayúdx gunli' ca rnë' bönni' na' dë lu në'ë, clëgz le budödë'
Dios lu në'ë gunë' lbi'ili' zxguia', san lëzca' quië soa dxiz ládxi'dau'li' lahuë'
Dios.
6 Qui lë ni na' ca' rguizxj lazli' qui yúlahui', le nacquë' bönni' yúlahui' ni'a
në'ë Dios len tunë' le nudödë' lu na'quë'.
7 Gul-quízxj yúgu'të bunách le rál-la'li' quequë'. Gul-quízxj lazli' lu na' nu
ral-la' uquízxj lazli'. Gul-quízxj dumí nu ral-la' quizxjli'. Gul-gadxi nu ral-la'
gádxili', len gul-gún ba la'n nu ral-la' gunli' ba la'n.
8 Nutu nu bi ral-la' gál-la'li' qui, san tuz ral-la' gdxi'ili' lza'li', le chben gdu
ca rna bë' zxba queë' Dios nu nadxí'i lzë'i.
9 Cni ta'ná bë' zxba na':
Cutu gunu' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.
Cutu gdöddu' bunách.
Cutu cuanu'.
Cutu gneu' qui lza'u le cunácz.
Cutu së ladxu'u le dë qui lza'u.
Yugu' zxba ni len yúgu'të zxba yezica', udx gun nu run ca rna didza' rna cni:
“Bdxi'i lza'u ca nadxí'i cuinu'.”
10 Nu na' nadxí'i lzë'i cutu bi run qui lzë'i le cunác. Cni nac, nu na' nadxí'i
lzë'i run gdu ca rna bë' zxba queë' Dios.
11 Gul-gún cni le nőzili' ca rac dza ni zoaru' na'a, len nőzili' ca' chbdxin
dza uspán ládxi'li' ca rubán nu chgux, le chzoar gal-la' dza ularu' lu le cunác
ca guc cati' ni' gzu lauru' réjlë'ru' Cristo.
12 Ga zoaru' na'a nac ca chdzö'l, ati' chzoa töd rël na', san ga na' zoë' Cristo
nac ca lahui' dza ati' chzoa tsajsoaru' ni'. Qui lë ni na' ral-la' uca'nru' le tun
bunách ga chul xöhui'. Ca na' rugacu cuinë' le run chi'i lë' lu gdil-l bönni' rijë'
gdil-l, ral-la' taru' lu yení' queë' Dios, le gun chi'i rë'u lu na' tu' xöhui'.
13 Quië gunru' cni ral-la' gunru' dxi'a ca ral-la' gun nu rda lahui' dza. Cutu
ral-la' súdxiru' len cutu gágulë'ru'. Cutu ral-la' gunru' le cunác len clëg le gun
ditj rë'u. Cutu ral-la' tíl-lenru' lza'ru' len cutu uzxé'iru' lza'ru'.
14 Na'a, ral-la' un cuinli' lu icj ládxi'dau'li' ca naquë' Xanru' Jesucristo, len
cutu güi' ládxi'li' gunli' le rzë ládxi'li' lu yöl-la' bunáchz queëli'.

14

Cutu si' quídza'ru' böchi' lza'ru'

1 Gul-güí' latj gun tsazxőn lbi'ili' nu rejlë' Cristo zal-la' cutu nac gdu ca
rejlë' Lë' nu na'. Cutu tíl-lenli' nu na' ca nacgac le runi nu na' huac nu gun.
2 Ca nac lë ni, nacu'ë bönni' runi lequë' huac lahuë' yúgu'të le tagu bunách,
san yela'quë' bönni', cunác gdu ca ta'yejlë'ë Cristo, tahuë' tuz le raz ruzoaru'.
3 Na'a, bönni' na' rahuë' yúgu'të cutu ral-la' uzóë' tsla'l bönni' cutu rahuë'
yúgu'të, len lëzca' cni, bönni' na' cutu rahuë' yúgu'të cutu ral-la' si' quidzë'ë
bönni' na' rahuë' yúgu'të, le nazí' lu në'ë Dios gropë' bönni' na' ta'yejlë'ë Cristo.
4 ¿Nuzxa caz li', rzi' quidzu'u bönni' huen dxin qui nu yubl? Bönni' na'
naquë' huen dxin queë' Dios, lahuë' Xanczë' urujë' tsahui' o cutu urujë'
tsahui'. Urujë' tsahui' lahuë' Dios, le gunczë' Xanru' Dios ga urujë' tsahui'.
5 Nazx ca' zoë' bönni' runrë' zxön tu dza ca runë' zxön yezica' dza, ati' bönni'
yubl, tuz ca runë' zxön yúgu'të dza. Tu turu' ral-la' usédtscaru' chqui' nac
dxi'a le runru'.
6 Bönni' na' runë' zxön tu dza, runë' lei zxön quië tsej ladxë'ë Xanru', ati'
bönni' na' cutu runë' zxön dza na', quië tsej ladxë'ë Xanru' cutu runë' zxön
dza na'. Lëzca' cni, bönni' na' rahuë' yúgu'të, rahuë' cni quië tsej ladxë'ë
Xanru', le rë'ë Dios: “Xclenu'”, ati' bönni' na' cutu rahuë' yúgu'të, cutu rahuë'
lei quië tsej ladxë'ë Xanru', len rë'ë ca' Dios: “Xclenu'.”
7 Cutu zoë' nabanë' queëzë' nitúë' bönni' ladjru' rë'u, len cutu ratië' queëzë'
nitúë' bönni'.
8 Chqui' zoaru' nabanru', quië tsij ládxi'ru'-në' Xanru' zoaru' nabanru', len
chqui' gatru', quië gac yöl-la' ba queë' Xanru' gatru'. Cni nac, chqui' zoaru'
nabanru' o chqui' gatru', náquiczru' queë' Xanru'.
9 Qui lë ni na' ca' gutië' Cristo len bubanë', quië gaquë' Xangac nup
chnatgac len nup nabangac.
10 Na'a li', ¿bizx quië rulág yudxu' böchi' lza'u? ¿Bizx quië ruzú' tsla'l böchi'
lza'u? Yúgu'tëru' gdxinru' lahuë' Cristo ga cuequi xbeynë' rë'u.
11 Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, rna:
Rnë' Xanru': “Ni'a quia' néda'cza',
Luzechu zxibgac lahua' neda' yúgu'të bunách.
La'guixjö' yalj lulu naca' Dios.”
12 Cni nac, cuequi xbeynë' yúgu'tëru' Dios.

Cutu gunru' ga gchixi gnignë' böchi' lza'ru'

13 Qui lë ni na', cutur ral-la' ulág yudxru' lza'ru', san ral-la' gun yudxru' cui
gunru' ga gchixi gnignë' böchi' lza'ru', len cui gunru' ga gunë' dul-la' lza'ru'
na'.
14 Nözczda' cutu bi dë le ráguru' le gac gun ga cutur nacru' dxi'a lahuë'
Dios, ati' rajlőz lë ni didza' bë'ë Xanru' Jesús. Chqui' ráquinë' bönni', zoa bi
gac gun ga cutur naquë' dxi'a lahuë' Dios, queë' bönni' ni, cni nac.
15 Chqui' rushui'nnu' böchi' lza'u, le ragu' le runi lë' cural-la' gáguru', cutu
runu' ca ral-la' gun nu nadxí'i böchi' lzë'i. Cutu bi ral-la' gagu' le gun ga gac
chop ladxë'ë bönni' na', gutië' Cristo uláz queë'.
16 Qui lë ni na', cutu bi gunli' le gun ga la'nő xöhui' bunách qui le runi lbi'ili'
nac dxi'a.
17 Cati' rna bé'inë' rë'u Dios, cutu rui' ládxi'ru' le gui'j gáguru', san rui'
ládxi'ru' gacru' tsahui' len soaru' dxi ladxi', len udzíjiru', yugu' le gac gunru'
le zóalenë' rë'u Dios Bö' La'y.
18 Núti'tëz nu run xchinë' Cristo ca nacgac lë ni, run le rdzag ladxë'ë Dios,
ati' urúj dxi'a laugac bunách.

19 Qui lë ni na' ral-la' gunru' le lun ga gata' quegac bunách le rbequi dxi
ládxi'ru', len le lun tsutsu turu' yeturu' ca réjlë'ru' Cristo.
20 Cutu bi ral-la' gagu' le gun ga gac chop ladxi' nu na' nuzóë' Dios. Nactë
le ta'ná bunách: “Yúgu'të dë latj gáguru'”, san gunru' le cunác chqui' gunru'
ga gchixi gnignë' lza'ru' ni'a qui lë na' ráguru'.
21 Dxi'ar gac cutu gagu' bëla' len cutu gui'ju' xisi uva, len cutu bi gunu' le
gun ga gchixi gnignë' böchi' lza'u, o le gun ga gac chop ladxë'ë, o le gun ga
huöta' ggul ladxë'ë ca rejlë'ë Cristo.
22 Chqui' réjlë'u dë latj bi gunu', ral-la' gunu' cni lahuë' Dios ga zu' tuzu'.
Bica' ba bönni' na' cutu ruxős lë' ládxi'dau'huë' ni'a qui lë na' runi lë' dë latj
gunë',
23 san bönni' na' rac chop ladxë'ë ni'a qui le rahuë', nabaguë'ë zxguia', le
runë' le cutu runi lë' dë latj gunë'. Nac dul-la' yúgu'të le runru', le cutu runi
rë'u dë latj gunru'.

15

Gunru' le rdzag ladxë'ë böchi' lza'ru'

1 Qui lë ni na', chqui' nacru' tsutsu ca réjlë'ru' Cristo, ral-la' gua' glenru'
nup na' nöta' nagúl ládxi'gac ca ta'yejlë' Cristo. Cutu ral-la' gunru' le rdzag
ládxi'ru' la' cuinzru'.
2 Yúgu'tëru' ral-la' gunru' le rdzag ladxë'ë böchi' lza'ru' quië gac dxi'a queë',
len gdip ladxë'ë ca rejlë'ë Cristo.
3 Cni ral-la' gunru', le cutu benë' Cristo le bdzag ladxë'ë la' cuinzë', san guc
queë' ca na' nayúj lu guich la'y, rna: “Dubága'gac neda' didza' xöhui' glui' nup
gulanő xöhui' quiu' Li', Dios.”
4 Yúgu'të le guluzujë' lu guich la'y dza ni'të, guluzujë' lu guich quië usëdi
rë'u. Lë na' nayúj lu guich la'y run ga rbözru' zxön ladxi' len ruhuí' zxön rë'u.
Qui lë ni na' zoa le runru' löz.
5 Rnabda'-në' Dios, Nu run ga rbözru' zxön ladxi' len Nu ruhuí' zxön rë'u,
gunë' ga gacli' tuz ca runi lbi'ili', gacli' ca na' rë'nnë' Jesucristo.
6 Cni ral-la' gunli' quië gacli' tuz, tsazxőn cu'li'-në' yöl-la' ba Dios, Xuzë'
Xanru' Jesucristo.
7 Qui lë ni na', quië gac yöl-la' ba queë' Dios, gul-sí' lu na'li' tuli' yetuli' ca
na' Cristo gzxi' lu në'ë ca' rë'u.
8 Cni ral-la' gunli', le rëpa' lbi'ili': Bidë' Jesucristo, gúclenë' bunách judío ati'
cni bulu'ë lahui nac gdutë li didza' ru'ë Dios, ati' benë' ga guludxín le gzxi'
lu në'ë Dios unödzjë' quequë' xuz xtau'tu'.

La'yöni didza' dxi'a bunách gza'a

9 Bidë' ca' Cristo quië benë' ga la'gú'u Dios yöl-la' ba nup cunacgac judío le
ruhuechi' ladxë'ë lequë' Dios. Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, rna:
Qui lë ni na', laugac bunách gdutë yödzlyú,
Ulu'a lahui le nacu' Li',
Len gul-la' quiu' yöl-la' ba.
10 Ga yubl nayúj lu guich la'y, rna:
Lbi'ili', bunách gdutë yödzlyú,
Gul-dzíjilen bunách queë' Dios.
11 Ga yubl nayúj ca' lu guich la'y, rna:
Gul-cu'ë Xanru' yöl-la' ba,
Yúgu'tëli' cunacli' judío.
Gul-tsíj ládxi'li' Lë',

Yúgu'tëli' zoali' gdutë yödzlyú.
12 Lëzca' cni buzujë' lu guich Isaías le rna:
Gla' lahui Nu nabáb di'a dza queë' Isaí.
Gac blau Nu na' quië gna be'i nup cunacgac judío.
Nup ni lun löz Lë'.
13 Rnaba' lahuë' Dios, Nu run ga runru' löz, gunë' ga udzíjitsquili' len ga soali' dxi ladxi' le réjlë'li' Lë', len gunë' ga gac gdu ca runli' löz, le zoalen lbi'ili' yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y.
14 Böchi' lza'adau'. Chnözczda' rúnteczli' le nac dxi'a len dëtsca queëli' yöl-la' rejni'i quië gac uzéjni'li' lza'li'.
15 Na'a naca' rugu ladxi', ruzuja' queëli' lu guich ni, böcha'a, rusá'a ládxi'li' le zoa le buzá' ladxë'ë quia' Dios.
16 Qui lë ni na' runa' xchinë' Jesucristo laugac bunách cunacgac judío, len runa' lban qui didza' dxi'a queë' Dios, quië gac ugu'a lu në'ë Dios bunách cunacgac judío, nup na' gröczë' queë' Lë' Dios Bö' La'y. Lacquë' ca tu le rgu'ru' lu në'ë Dios, le rdzag ladxë'ë Lë'.
17 Na'a, le rúnlena' tsazxőn Jesucristo dxin, dë lu na'a gdzag ladxa'a ca nac le nuna' lu xchinë' Dios.
18 Lëzca' rurúguida' gnia' ca nac lë na' benë' Cristo lu na'a neda', benë' ga tun ca rna xtidzë'ë Dios bunách cunacgac judío. Lë ni benë' Lë', bugunë' dxin didza' bë'a neda' len yugu' dxin bena' neda'.
19 Lu na'a neda' bugunë' dxin ca' le nacgac bë' bulu'ë lahui Lë' len yugu' yöl-la' huac zxön benë', len yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y gzoalen neda'. Cni guc, gzu lahua' runa' lban lu yödz Jerusalén, ati' gdu zbi'il ga rdxintë luyú Ilírico, chnuna' lban qui didza' dxi'a ca nac queë' Cristo.
20 Bë' ladxa'a bena' lban qui didza' dxi'a ga cutu gulayöni bunách ca nac queë' Cristo. La'naru' guna' lban ga chgulayöni bunách, guna' neda' ca runë' bönni' ruguel-lë'ë lahui dxin zxön chnunë' bönni' yubl.
21 Ca bena' neda' nac ca na' nayúj lu guich la'y, rna:
La'le'i nup nacuá' ga nutu nu ben lban queë' Lë',
Len la'yejni'i nup gatga gulayöni ca nac queë'.

Rë'nnë' Pablo tsijë' Roma

22 Qui lë ni na', zal-la' zian lzu gu'nda' guida' ga zoali', cutu guc guida'.
23 Na'a, chbudx bena' dxin quia' yugu' latj ni, len chrë'nda' zian iz guida' ga zoali'.
24 Qui lë ni na', cati' tsija' luyú España, töda' ga zoali' lbi'ili', le runa' löz duyúa' lbi'ili', len udzíjlenda' lbi'ili'. Töd ni' huac ugu'li' neda' nöz.
25 Na'a ral-la' tsija' Jerusalén, tsju'a ni' tu le gaclen nup ni' náquigac queë' Cristo.
26 Cni guna', le guladzág ládxi'quë' bönni' nacu'ë luyú Macedonia len luyú Acaya, gulutubë' bi tu'nödzjë' quegac bunách yechi' dzaggac bunách queë' Cristo, nacu'ë Jerusalén.
27 Guladzág ládxi'quë' bönni' cunacquë' judío glunë' lë ni. Le nactë nac tu le tal-lë'ë quegac bunách judío ni'. Chqui' bönni' cunacquë' judío tu'zi'ë xbey le nacgac queë' Dios ni'a qui le nungac bunách judío, lëzca' ral-la' láclenë' bunách judío na', lugunë' dxin le dë quequë'.
28 Qui lë ni na', cati' udx udöda' lu na'gac bunách judío lë na' gulunödzjë' bönni' ni, ni'r töda' ga zoali' lbi'ili' cati' tsija' luyú España.
29 Cati' guida' ga zoali', runa' löz gdxínlena' yúgu'të le ruzi'ru' xbey ni'a qui didza' dxi'a queë' Cristo.

30 Ni'a queë' Xanru' Jesucristo len ni'a qui yöl-la' nadxí'i ruchizië' icj
ládxi'dau'ru' Dios Bö' La'y, ráta'yua' lauli', bőcha'adau', ulidzli'-në' tsazxőn
len neda' Dios, gnábili'-në' gáclenë' neda'.
31 Gul-náb lahuë' Dios gunë' ga ulá' neda' lu na'quë' bönni' cuta'yejlë'ë
nacu'ë luyú Judea, len gunë' ca' ga la'dzág ládxi'quë' la'zi'ë lë na' tsju'a bönni'
nacquë' queë' Cristo, nacu'ë Jerusalén.
32 Gul-náb ca' lahuë', chqui' nac ca rë'nnë' Dios, gunnë' neda' latj gdxina'
queëli' len yöl-la' rudziji quia', quië uzí' ládxi'lena' lbi'ili'.
33 Na'a rnabda'-në' Dios, Nu run ga zoaru' dxi ladxi', sóalenë' yúgu'tëli'. Ca'
gac.

16

Tu'gáp Dios lza'gac bunách queë' Cristo

1 Rgu'a-nu lu na'li' Febe, ngul zanru' da'nu Xanru'. Nacnu ngul huen dxin
queë' Dios dzagnu bunách queë' Cristo lu yödz Cencrea.
2 Uláz queë' Xanru' gul-sí' lu na'li'-nu ngul na', ca ral-la' lun bunách queë'
Cristo. Gul-gaclen lënu, unödzjli' queënu bíti'tëz bi rquinnu. Lëcznu gúclennu
bunách zian, len gúclennu ca' neda'.

3 Gul-gáp Dios Priscila len Aquilo, nup na' glunlen neda' tsazxőn dxin queë'
Jesucristo.
4 Chopë' ni guladödë' ga gzoa banádx latië' quië glunë' ga cugatia' neda', ati'
rëpa' lequë': xclenli', len clëg neda'z, san lëzca' të'ë lequë': xclenli', yúgu'të
böchi' lza'ru' nababquë' gap nacuá' bunách queë' Cristo cunacgac judío.
5 Gul-gáp ca' Dios bunách queë' Cristo tu'dubë' lu yu'u lidxquë' Priscila len
Aquilo na'. Gul-gáp ca' Dios Epeneto, bönni' na' nadxi'ida'. Bönni' ni gyejlë'ë
Cristo zí'atël ca yúgu'të bunách luyú Acaya.
6 Gul-gáp Dios María, ngul na' bennu dxin zxön queë' Cristo ga ni' rudubli'
lbi'ili'.
7 Gul-gáp Dios Andrónico len Junias, yugu' bönni' uládz quia'. Bönni' ni
guladzúnlenë' neda' tsazxőn lidx guia, len nadél-la'quë' latj blau ladj bönni'
gbaz nasölë'ë Cristo. Lëzca' gulayejlë'ë Cristo zí'al ca neda'.

8 Gul-gáp Dios Amplias, bönni' na' nadxi'ida' le náquinë' queë' Xanru'.

9 Gul-gáp Dios Urbano, bönni' na' bénlenë' netu' tsazxőn dxin queë'
Jesucristo. Gul-gáp ca' Dios Estaquis, bönni' na' nadxi'ida'.
10 Gul-gáp Dios Apeles, bönni' na' nac bë' rejlë'ë Cristo. Gul-gáp ca' Dios
nup nacuá' lidxë' Aristóbulo.
11 Gul-gáp Dios Herodión, bönni' uládz quia'. Gul-gáp ca' Dios nup nacuá'
lidxë' Narciso, ta'yejlë'ë Xanru'.
12 Gul-gáp Dios Trifena len Trifosa, ngul na' tunnu dxin queë' Xanru'.
Gul-gáp ca' Dios Pérsida, ngul na' bennu dxin zxön queë' Xanru', ati'
nadxi'iru'-nu.
13 Gul-gáp Dios Rufo, bönni' rö queë' Xanru'. Gul-gáp ca' Dios xnë'ë Rufo
na', nacnu ca' ca xna'cza'.
14 Gul-gáp ca' Dios Asíncrito, len Flegonte, len Hermas, len Patrobas, len
Hermes, lenca' yugu' böchi' lza'ru' da'quë' Xanru', nacuá'lenë' lequë'.
15 Gul-gáp ca' Dios Filólogo len Julia, len Nereo, len ngul zanë' Nereo na',
lenca' Olimpas len yúgu'të böchi' lza'ru' ta'yejlë'ë Cristo, nacuá'lenë' lequë'.

16 Gul-gáp Dios lza'li', unída'li' lza'li' lu yöl-la' nadxí'i queëli'. Tu'gapë' Dios
lbi'ili' yúgu'të böchi' lza'ru' nababquë' gap nacuá' bunách queë' Cristo ni.

17 Na'a, ráta'yua' lauli', bőcha'adau', gul-gún ga lac bë' nup tun ga grujli'
chopl len tun ga gchixi gníguili', le tu'ëdi le cutu rajlőz le nazëdli'. Gul-cuít
ga nacuá' bunách cni
18 le cutu tun xchinë' Jesucristo. Tunë' dxin quië bi gata' quégaczë', len
ta'zí' yé'inë' yugu' bönni' nöxj ladxi', tu'gunë' dxin didza' nöxj ladxi' len didza'
tséjlë'ru' le cunácz.
19 Rzë didza' ca na' runli' ca rna xtidzë'ë Xanru', ati' ta'yöni yúgu'të bunách.
Qui lë ni na' rudzijda' ni'a qui le runli' lbi'ili'. Na'a, rë'nda' gacli' sina' gunli'
le nac dxi'a, len clëg gunli' le cunác.
20 Dios, Nu run ga zoaru' dxi ladxi', zi'a gunë' ga uxicjli' Satanás, tu' xöhui'.
Rnaba' lahuë' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' le gaclen lbi'ili'.
21 Rugapbi' lbi'ili' Dios bi'i Timoteo, bi'i na' rúnlenbi' neda' tsazxőn dxin.
Tu'gapë' ca' lbi'ili' Dios Lucio len Jasón len Sosípater, yugu' bönni' uládz quia'.
22 Neda', Tercio, ruzuja' lu guich didza' ni ru'ë Pablo, rugapa' ca' lbi'ili'
Dios, dzaguë' neda' Xanru'.
23 Rugapë' ca' lbi'ili' Dios Gayo, bönni' ni ru'ë neda' latj zoa' lidxë', len
ru'ë ca' latj tu'dúb ni yúgu'të bunách queë' Cristo. Rugapë' lbi'ili' Dios
Erasto, bönni' yu'u lu ië'ë dumí qui yödz ni. Rugapë' ca' lbi'ili' Dios Cuarto,
bőchi'ru'dau'.
24 Rnabda'-në' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' yúgu'tëli' le gaclen
lbi'ili'. Ca' gac.

Yöl-la' ba Dios

25 Na'a, rgu'tu'-në' yöl-la' ba Dios, Nu gac gun tsutsu lbi'ili' ca nac didza'
dxi'a runa' lban qui, len ca nac lban runa' ca nac queë' Jesucristo, len ca
nac le bulu'ë lahui Dios qui le bgachi' queë', lë na' bucachë'ë Lë' dza ni'të ga
bdxintë na'a dza.
26 Na'a chbulu'ë lahui lë ni yugu' lu guich guluzujë' bönni' glu'ë didza' uláz
queë' Dios ca na' gnaczë' Dios, Nu zoatecz. Na'a rac lban qui laugac yúgu'të
bunách quië gac la'yejlë' Cristo len lun ca rna xtidzë'ë.
27 Ni'a qui le benë' Jesucristo, gactecz yöl-la' ba queë' la'z dui Dios, Nu
ractërcz. Ca' gac.

DIDZA□ ZI□AL BSÖLË□Ë PABLO YÖDZ CORINTO

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë Corinto

1 Ca rë'ncznë' Dios bulidzë' neda', Pablo, quië gaca' gbaz queë' Jesucristo.
Runë' neda' tsazxőn bőchi'ru' Sóstenes.
2 Rugapa' Dios lbi'ili', böchi' lza'adau', rudubli' queë' Dios lu yödz Corinto,
len nacli' quizi queë' Dios le nacli' tuz len Jesucristo. Dioscz bulidzë' lbi'ili'
quië gáquili' quizi queë' tsazxőn len yúgu'të nup nacuá' yúgu'të latj len
tu'lidzë' Dios, tu'gunë' dxin lë' Xanru' Jesucristo, Xanquë' lenca' Xanru'.
3 Ráta'yua' lahuë' Xuzru' Dios len lahuë' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë
queëli' len gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.

Yugu' le ruzi'ru' xbey le náquiru' queë' Cristo

4 Rëptecza'-në' Dios: "Xclenu'" ca nac queëli', le zoa le buzá' ladxë'ë queëli'
Dios le nacli' tuz len Jesucristo.
5 Le nacli' tuz len Cristo, Dios chnagu'tsquë' xnözi queëli' yúgu'të le naqui
queë'. Ráclenë' lbi'ili' ca nac yúgu'të didza' rui'li' len runë' ga réjni'li' yúgu'të.
6 Cni nac, le gzxi' lu na'li' gdu ládxi'li' le runtu' lna' lau ca nac queë' Cristo.
7 Qui lë ni na', cutu bi ryadzj queëli' qui le runnë' queëru' Dios Bö' La'y, tsal
ni rbözli' dza na' gla' lahuë' Xanru' Jesucristo.
8 Lëczë' utipë' ládxi'li' quië gac gua' glenli' yúgu'të ga gdxintë dza udx, cui
gac nu bi gnë queëli' dza ni' huödë' Xanru' Jesucristo.
9 Dios runë' ca rnë', len Lëczë' bulidzë' lbi'ili' quië gacli' tuz len Zxi'në',
Xanru' Jesucristo.

Narujgac chopl bunách queë' Cristo nacu'ë Corinto

10 Ni'a queë' Xanru' Jesucristo ráta'yua' lauli', böchi' lza'adau', gul-gún tuz
xtídza'li' yúgu'tëli'. Cutu grujli' chopl, san gul-gác tuz ca rza' ládxi'li', len ca
runi lbi'ili'.
11 Cni rëpa' lbi'ili', böchi' lza'adau', le gulaguíxjöi'në' neda' ca runli' bönni'
nacu'ë lidxnu Cloé, ta'në' rdil-l dídza'li'.
12 Lë ni rnia': "Nadzá'l didza' rui'li' tu tuli'." La'li' rnali' da'li' Pablo. Yela'li'
rnali' da'li' Apolos. Yela'li' rnali' da'li' Cefas, ati' yela'li' rnali' da'li' Cristo.
13 ¿Naru' brujtsë' chopl Cristo? ¿Naru' gda'tsa' neda', Pablo, lë'i yag cruz
uláz queëli'? ¿Naru' bdíltsali' nis quië gacli' tuz len neda'?
14 Rëpa'-në' Dios: "Xclenu'", le cutu buquila' nis nitúr lbi'ili', san chopzë'
Crispo len Gayo.
15 Qui lë ni na' cutu gac gnali' bdil-li' nis quië gacli' tuz len neda'.
16 Lëzca' buquila' nis Estéfanas, len nup nacuá' lidxë'. Cutu rajneyda'
chqui' buquila' nis nu yubl.
17 Bsölë'ë neda' Cristo, clëg quië uquila' bunách nis, san quië guna' lban qui
didza' dxi'a. Ru'a didza', san clëg lu yöl-la' rac szxöni queëcza', cui ucacha'a
yöl-la' huac qui le benë' Cristo lë'i yag cruz.

Cristo napczë' yöl-la' huac len yöl-la' rejni'i queë' Dios

18 Nup nacgac chul nit taqui ca'z nac lban runru' queë' Jesús, ca na' gutië'
lë'i yag cruz, san rë'u na' nularu', ráquibe'iru' dzag lei yöl-la' huac queë' Dios
uslá rë'u.
19 Cni nac, le nayúj lu guich la'y, rna:
Guna' ga huöac daduz yöl-la' rac szxöni
Quegac nup tac szxöni.

Tsla'l uca'na' yöl-la' rejni'i
Quegac nup ta'yejni'i szxöni.
20 ¿Bizxa caz uzi'tsë' xbey bönni' réjni'në' szxöni? ¿Bizxa caz uzi'tsë' xbey bönni' nazëdtsquë'? ¿Bizxa caz uzi'tsë' xbey bönni' nabé'itsquinë' ru'ë didza'? Dios chbenë' ga böac ca'z yöl-la' rejni'i quegac bunách yödzlyú ni.
21 Dios, lu yöl-la' rejni'i queë', cutu bë'ë latj lunbë' Lë' bunách yödzlyú ni ni'a qui yöl-la' rac szxöni quequë'. Dios bdzag ladxë'ë buslő' nup ta'yejlë' Lë' ni'a qui lban na' runru', zal-la' taqui bunách ca'z nac.
22 Të'nnë' bönni' judío la'lé'inë' yöl-la' huac nacgac bë', ati' bönni' gza'a ta'guiljë' yöl-la' rejni'i.
23 Rë'u ni runru' lban queë' Cristo, ca na' gutië' lë'i yag cruz. Le nactë, lban runru' ca gutië' Cristo, run ga ta'chixi ta'nigui bunách judío, ati' yezica' bunách taqui ca'z nac.
24 Nup na' bulidzë' lequë' Dios, zal-la' nacquë' bönni' judío o bönni' gza'a, táquibe'inë' napczë' Cristo yöl-la' huac queë' Dios len yöl-la' rejni'i queë' Dios.
25 Taqui bunách yödzlyú ni le benë' Dios nac bë' cunözi naquë', san lë na' benë' napr yöl-la' rejni'i ca yöl-la' rejni'i quegac bunách. Taqui le benë' Dios nac bë' nacuídi'në', san lë na' benë' napr yöl-la' huac ca yöl-la' huac quegac bunách.
26 Na'a, böchi' lza'adau', gul-tsajnéy ca gucli' cati' bulidzë' lbi'ili' Dios. Cutu bítsa'quë' ladjli' zian bönni' ta'yéjni'në' lu yöl-la' bunáchz quequë', len cutu bítsa'quë' ladjli' zian bönni' uná bë', len clëg zian bönni' nacquë' blau.
27 Yugu' bönni' na' gröë' Dios, taqui bunách yödzlyú ni cunözi nacquë'. Cni benë' Dios quië gunë' ga lutuí'i nup ta'yejni'i. Lëzca' cni gröë' Dios nup nacuídi'gac yödzlyú ni quië gunë' ga lutuí'i nup nalgac.
28 Lëzca' cni, nup na' gröë' Dios, taqui bunách yödzlyú ni nacquë' ca'z len cutu bi nacquë', len nacuídi'quë'. Cni benë' Dios quië gunë' ga lugá'n ca'z lë na' tun zxön bunách yödzlyú ni.
29 Qui lë ni na', nutu nu gac gun ba zxön cuini lahuë' Dios.
30 Dioscz benë' ga nacru' tuz len Jesucristo, len benë' ga napru' yöl-la' rejni'i queë' Cristo. Le naquë' tuz len rë'u Cristo, nuhuöacru' tsahui', len náquiru' quizi queë' Dios, len nularu'.
31 Nac ca na' nayúj lu guich la'y, rna: “Chqui' zoa nu bi rë'ni gun zxön, ral-la' gun zxön Xanru'.”

2

Lban runru' queë' Cristo, ca gdë'ë lë'i yag cruz

1 Cni guc, böchi' lza'adau', cati' bdxina' queëli'. Bena' lban lauli' qui xtidzë'ë Dios, clëg len yöl-la' rejni'i quia', len cutu bë'a didza' lu yöl-la' rac szxöni quia'.
2 Cati' ni' gzóalena' lbi'ili', bë' ladxa'a cugu'a didza' qui le yubl, san tuz ca nac queë' Jesucristo bë'a didza', ca na' gdë'ë lë'i yag cruz.
3 Gzóalena' lbi'ili' lu yöl-la' rcuidi' quia', ati' lu yöl-la' radxi quia' gzxiztsca'.
4 Bő'lena' lbi'ili' didza' len bena' lban qui xtidzë'ë Dios, clëg ca tui' didza' bunách lu yöl-la' rac szxöni quegacz, san gzóalenë' neda' Dios Bö' La'y, ati' gzoalen neda' yöl-la' huac queë' Dios, le guc bë' nac gdutë li didza' bë'a.
5 Cni bena' quië gac tséjlë'li' Dios, clëg le byőnili' yöl-la' rac szxöni quegac bunách, san le blé'ili' yöl-la' huac queëczë' Dios.

Dios Bö' La'y runë' ga núnbë'ru'-në' Dios

6 Rui'tu' didza' lu yöl-la' rac szxöni laugac nup chnacr gdu ca ta'yejlë' Dios.
Yöl-la' rac szxöni ni cutu nac ca le napgac bunách yödzlyú ni, len cutu nac ca
le napquë' bönni' ta'ná bë'ë dza ni zoaru' na'a, nup na' ta'nítcz.
7 Rui'tu' didza' qui yöl-la' rac szxöni nagachi', lë na' runödzjë' Dios, le
bgachi' yöl-la' rac szxöni na' buzóë' Dios dza ni'të quië uzi'ru' xbey.
8 Cutu glunbë'ë yöl-la' rac szxöni na' bönni' ta'ná bë'ë dza ni zoaru' na'a.
La'naru' glunbë'ë lei, cutu ludḗ'ë lë'i yag cruz Xanru' náctërë' blau.
9 Nac ca na' nayúj lu guich la'y, rna:
Chnupḗ'ë Dios le luzí' xbey nup nadxi'igac Lë',
Yugu' le nutu nu ble'i, len cutu byöni,
Len cutu gulazá' ládxi'gac bunách ca nac qui.
10 Na'a, Dios nuzéjni'në' rë'u yugu' lë ni lu në'ë Dios Bö' La'y, le ruyuczë'
yúgu'të Dios Bö' La'y, lenca' le yu'u icj ládxi'dau'huë' Dioscz.
11 ¿Naru' gac gnöznë' bönni' le yu'u icj ládxi'dau'huë' yetúë' bönni'? Tuz bö'
nacczë' bönni' na' nözi lë na'. Lëzca' cni, nutu nu nözi le yu'u icj ládxi'dau'huë'
Dios. Tuzë' Dios Bö' La'y nöznë' lë ni.
12 Rë'u ni, cutu nazí' lu na'ru' bö' rdaz yödzlyú ni, san nazí' lu na'ru' Dios
Bö' La'y, Nu na' ruchizië' rë'u Dios quië gac gúnbë'ru' yugu' le buzá' ladxë'ë
queëru' Dios.
13 Yugu' lë na' buzá' ladxë'ë queëru' Dios rui'ru' didza' qui, clëg len didza'
tu'sëdi rë'u bunách len yöl-la' rac szxöni quegac, san len yugu' didza' rusëdnë'
rë'u Dios Bö' La'y. Cni nac, rzéjni'ru' bunách zóalenë' lequë' Dios Bö' La'y ca
nac le rusëdnë' rë'u Dios Bö' La'y.
14 Cutu rzi' lu në'ë le rusëdnë' rë'u Dios Bö' La'y bönni' cuzóalenë' lë' Dios Bö'
La'y, le ráquinë' ca'z nac. Cutu gac tséjni'në' lë ni bönni' na', le gac gáquibe'inë'
le zaca' lë ni tuzë' bönni' zóalenë' lë' Dios Bö' La'y.
15 Gac gáquibe'inë' le zaca' yúgu'të, bönni' zóalenë' lë' Dios Bö' La'y, san nutu
nu gac gáquibe'i le záca'czë' bönni' na'.
16 Nayúj lu guich la'y, rna:
¿Nuzxa caz nözi le rza' ladxë'ë Xanru'?
¿Nuzxa caz gac uzejni'i Lë'?
San yu'u icj ládxi'dau'ru' rë'u le rza' ladxë'ë Cristo.

3

Nacru' huen dxin tsazxőn len Dios

1 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', cutu guc güí'lena' lbi'ili' didza' ca
ruí'lena'-në' didza' bönni' zóalenë' lë' Dios Bö' La'y, san bḗ'lena' lbi'ili' didza'
ca ruí'lena' nu nac bunáchz didza', cuzóalenë' nu na' Dios Bö' La'y. Nacli' ca
bi'i huë'n, cunacli' tsutsu ca réjlë'li' Cristo.
2 Busëdda' lbi'ili' le cunác baníg, lë na' guc ca nidxi' güi'li'. Cutu busëdda'
lbi'ili' le nac baníg ca bëla' gáguli'. Cutu guc tséjni'li' le nac ca bëla' gáguli', len
cutu racli' na'a.
3 Cni nac, le nacli' ca nu nac bunáchz ga rdxintë na'a dza. Tsal ni ruzxé'ili'
lza'li' len rdil-l dídza'li' len r-rujli' chopl, nacli' ca nu nac bunáchz, len runli'
tuz ca tun bunách yödzlyú ni.
4 Cati' zoalen lbi'ili' nu rna da' Pablo nu na', len yetú nu rna da' Apolos,
nacli' ca nu nac bunáchz.
5 ¿Nuzxa caz naca' neda', Pablo? ¿Nuzxa caz na' Apolos? Nactu' huen dxin
queë' Dios, ati' ni'a qui le bentu' gyéjlë'li' Cristo. Tu tutu' runtu' dxin na'
bennë' qui queëtu' Xanru'.

6 Dxin bentu' lu icj ládxi'dau'li' nac ca dxin run nu raz ruzóa. Neda' guza'
xseydau', ati' Apolos glu'ë nis, san Dios benë' ga blen len gzxön xseydau' na'
nadúz icj ládxi'dau'li'.
7 Cni nac, lati'z zaquë' bönni' guz, len lati'z ca' bönni' rgu'ë nis, san
záqui'tsquinë' Dios Nu run ga rlen len rzxön xseydau' na'.
8 Tuz ca nacquë' bönni' razë' len bönni' rgu'ë nis. Dios ubi'ë qui queëquë'
tsca nac dxin tunë'.
9 Nactu' huen dxin tsazxőn len Dios, ati' lbi'ili' nacli' ca la' yël queë' Dios
ga runtu' dxin.
Lëzca' cni nacli' ca tu yu'u runë' Dios.
10 Ca nac le buzá' ladxë'ë quia' Dios, naca' ca huen zö'ö blau. Neda' glu'a
xlibi zö'ö, ati' nu yubl rchis zö'ö na'. Tu turu' ral-la' uyuru' ca rchisru' zö'ö
lahui xlibi zö'ö na'.
11 Dios chglu'ë xlibi zö'ö le nac Lëczë' Jesucristo, ati' nutu nu gac cu'u yetú
xlibi zö'ö.
12 Dxin runru' queë' Cristo nac ca rchisru' zö'ö lahui xlibi zö'ö na'. Lahui
xlibi zö'ö na' gac nu gun dxin rchis zö'ö le nac ca le náquini oro, o plata, o
guiöj záqui'tsquigac, o gac nu gun dxin le nac ca rchis zö'ö le náquini yag, o
guizx, o guixi' ca'z.
13 Gac bë' ca nac dxin nungac tu tu bunách. Cati' gdxin dza gchuguë'
quegac bunách Dios, gla' lahui dxin nunru', le töd lu gui' dxin na', ati' gui'
na' si' bë' dxin nungac tu tu bunách.
14 Chqui' urúj dxi'a lu gui' na' dxin nunë' bönni' le nac ca tu zö'ö bchisë',
Dios ubi'ë queë' ca rajlőz dxin nunë'.
15 Chqui' tsegui dxin nunë' bönni' le nac ca tu zö'ö bchisë', unitië' le rë'nnë'
ubi'ë queë' Dios, san ulaczë' lë', gac queë' ca rac qui nu rulá tu lu gui'.
16 ¿Naru' cu nőzili' nacczli' gdau' queë' Dios, ati' zoë' icj ládxi'dau'li' Dios Bö'
La'y?
17 Chqui' nu usnít gdau' queë' Dios, Dios usnitië' nu na', le nac la'y gdau'
queë' Dios, ati' lbi'iczli' nacli' gdau' na'.
18 Cutu si' ye'i cuinli'. Chqui' raqui nu nutsa' ladjli' rac szxöni ca tac szxöni
bunách yödzlyú ni, ral-la' huöac nu na' ca bönni' cunözi, quië gata' qui yöl-la'
rac szxöni le nac gdu.
19 Bönni' napzë' yöl-la' rac szxöni qui yödzlyú ni naquë' cunözi lahuë' Dios.
Nayúj lu guich la'y, rna: “Dios runë' ga la'chixi la'nigui nup tac szxöni,
rugunë' dxin yöl-la' rac szxöni quegac.”
20 Lëzca' cni rna: “Xanru' nöznë' daduz nac le ta'bequi icjgac bunách tac
szxöni.”
21 Qui lë ni na', cutu ral-la' gunli' zxön le gac gunë' bönni'. Naqui queëli'
yúgu'të.
22 Náquigac queëli' Pablo, len Apolos, len Cefas, len yödzlyú ni, len yöl-la'
na'bán, len yöl-la' gut, len dza ni zoaru' na'a, len dza zi'a za'. Yúgu'të naqui
queëli',
23 ati' lbi'ili' náquili' queë' Cristo, ati' Cristo náquinë' queë' Dios.

4

Dxin tunë' bönni' gbaz nasölë'ë Cristo

1 Qui lë ni na', ral-la' gáquili' nactu' netu' huen dxin queë' Cristo, len dë lu
na'tu' le nagachi' queë' Dios.
2 Yugu' bönni', Dios nudödë' lu na'quë' lugunë' dxin le naqui queë', run
bayúdx lunë' gdu dxi'a le tunë'.

3 Cutu bi rui' ladxa'a chqui' cuequi xbeyli' neda', o chqui' la'bequi xbey
neda' bunách yödzlyú ni. Cutu ca' rbequi xbey cuina'.
4 Cutu ruxős neda' ládxi'dau'hua'. Lë ni cutu nac bë' cunabaga'a zxguia'.
Xanru' naquë' Nu rbequi xbey neda'.
5 Qui lë ni na', nutu nu ral-la' cuequi xbeyli' zi'al ca gdxin dza qui. Gul-cőz
dza ni' huödë' Xanru', ati' Lë' ubijë' ga lna' le nagachi' ga chul, len ulu'ë lahui
le yu'u icj ládxi'dau'gac bunách. Ni'r Dios ubi'ë qui queëgac bunách le gun
ba la'n lequë' ca ral-la' gunë'.
6 Na'a, böchi' lza'adau', ca nac lë ni, bë'a didza' qui le runtu' netu', Apolos
len neda'. Huac usëdli' ca runtu' netu' quië gunli' le nayújz lu guich la'y, cutu
gunli' zxön tu bönni' len cutu uzoali' tsla'l yetúë'.
7 ¿Nuzxa caz ben ga nacu' li' blau? ¿Bizxa caz bdél-li'nu' li' le cutu bennë'
quiu' Dios? Chqui' Lë' bennzë' quiu' lë na' dë lu na'u, ¿bizx quië run ba zxön
cuinu', ráquinu' racz quiu' bdél-li'nu' lë na'?
8 ¿Naru' ráquitsali' nadél-li'tërli'? ¿Naru' ráquitsali' rlé'ili' yöl-la' tsahui' queëli'?
¿Naru' ráquitsali' rna bë'li', zal-la' cutu rna bë'tu' netu'? Ni'a queë' Xanru' Dios
rë'nda' gna bë'li' quië gac gna bő'lentu' lbi'ili' tsazxőn.
9 Runi neda' nac queëtu', bönni' gbaz queë' Dios, ca nuzóë' netu' zeajtu'
xbanti ca na' rac quequë' bönni' chnarugu quequë' latië' lahui' laugac
bunách. Nactu' ca tu le tu'yutsca bunách yödzlyú ni, lenca' ca tu le tu'yutsquë'
gbaz la'y queë' Dios.
10 Le rő'nitu' guntu' xchinë' Cristo, rui'tu' bunách latj taqui nactu' cunözi,
san lbi'ili' ráquili' racli' szxöni le nacli' queë' Cristo. Lbi'ili' ráquili' chnal-li',
san taqui bunách nacuídi'tu' netu'. Tu'zóa netu' tsla'l bunách, san tun lbi'ili'
ba la'n.
11 Ga rdxintë na'a dza, rduntu' len rbidxtu' nis. Cutu dë lari' gácutu'. Tun
netu' zi' bunách len cutu zoa lidxtu'.
12 Rusaca' zi' cuintu', la' netu'z runtu' dxin. Tu'lídz netu' zi' bunách, san
netu' rnabtu' le gaclen lequë'. Ta'bía ládxi'gac netu' bunách, san rua' rlentu'
lei.
13 Ta'nő' queëtu', san lu yöl-la' nöxj ladxi' ruí'lentu' lequë' didza'. Ga rdxintë
na'a dza nactu' ca bëb qui yödzlyú ni len ca tu le ta'rú'n ni'l yúgu'të bunách.
14 Ruzuja' queëli' cni lu guich, clëg le rë'nda' guna' ga utui'li', san rë'nda'
uzéjni'da' lbi'ili', runa' ca runë' bönni' ruzéjni'në' yugu' zxi'nczë' nadxi'inë'
lecbi'.
15 Zal-la' gac la'cua'len lbi'ili' zian gayu'ë bönni' lusëdnë' lbi'ili' ca nac queë'
Cristo, tuz nu zoa nac ca xuzli', nu na' ben ga náquili' queë' Cristo. Lu yöl-la'
na'bán cub napli' le dzagli' Cristo, néda'cza' naca' ca xuzli' le busyönda' lbi'ili'
didza' dxi'a.
16 Qui lë ni na', ráta'yua' lauli' güi' ládxi'li' gunli' ca runa' neda'.
17 Qui lë ni na' ca' rsöla'a-bi' queëli' bi'i Timoteo. Le réjlë'bi' Xanru' nacbi'
ca zxi'ncza', nacbi' gdu ladxi', ati' nadxi'ida'-bi'. Gunbi' Timoteo ga tsajneyli'
yugu' zxba rusëdda' le náquida' queë' Cristo, yugu' le rusëdda' yúgu'të latj
laugac yúgu'të cö' bunách queë' Cristo.
18 La'li' run ba zxön cuinli' le ráquili' cutur udxina' ga zoali'.
19 Na'a, la' udxintea' ga zoali' chqui' gunnë' neda' latj Xanru'. Ni'r
gáquibe'ida', clëg didza'z tu'ë bönni' tun ba zxön cuinquë', san gáquibe'ida'
chqui' zoalen lequë' yöl-la' huac queë' Dios.
20 Chqui' nazí' lu na'li' rna bé'inë' lbi'ili' Dios, cutu nac bë' nac cni le rnazli'
ca'. Nac bë' nac cni chqui' zoalen lbi'ili' yöl-la' huac queë' Dios.
21 ¿Bizxal rő'nili'? ¿Naru' rő'nili' udxina' ga zoali' len gba'y, gut quina' lbi'ili',
o len yöl-la' nadxí'i len lu yöl-la' nöxj ladxi'?

5

Pablo rbequi xbeynë' bönni' runë' le cunác

1 Rzë didza' zóalenë' lbi'ili' bönni' runë' le cunác, zóalenë' ngul queë' xuzë'.
Le cunác cni cutu ca' tun bunách cunúnbë'gac Dios.
2 Lbi'ili' run ba zxön cuinli', san ral-la' huí'nili' len ubiajli' ga zoali' nu na'
run dul-la' na'.
3 Zal-la' cutu zóalena' lbi'ili' lu gdu ca nayá' nabana', le nactë zóalena' lbi'ili'
lu bö' naccza'. Ca chzóalencza' lbi'ili' chglequi xbeyda' nu na' run dul-la' na'.
4 Cati' udubli' queë' Xanru' Jesucristo guna' lbi'ili' tsazxőn lu bö' naccza'.
Ni'r, len yöl-la' huac queë' Xanru' Jesús
5 gul-dödë' bönni' na' lu na' Satanás tu' xöhui' quië nit gdu ca nayá' nabanë',
san ulá bö' nacczë' dza ni' huödë' Xanru'.
6 Cutu nac dxi'a gun ba zxön cuinli' ca nac le runli'. ¿Naru' cu nőzili' didza'
na' rna: “Xnë́'idau'z yöt xtil gun ga gyazx gdutë cua nazí' lei.”?
7 Na'a, gul-cúa ga zoali' dul-la' na' le nac ca tu xnë'i gul, quië gacli' dxi'a.
Ni'r gacli' ca tu cua cub cunazí' xnë'i, ca na' le nactë chnacli'. Nac queëru' ca
chzoaru' Lni Pascua cati' tahuë' yöt xtil cunazí' xnë'i, len chguludöddë'-ba'
uláz queëru' bö'cu' zxila' qui Lni Pascua na', bö'cu' zxila' na' naquë' Lëczë'
Cristo.
8 Qui lë ni na' ral-la' gunru' lni na', clëg zoalen rë'u xnë'i gul na' ruluí' le
cunác len le cuzaca', san ral-la' ugunru' dxin yöt xtil na' cunazí' xnë'i, yöt xtil
na' ruluí' le nac gdu dxi'a len le nac gdutë li.
9 Cati' buzuja' queëli' lu guich zi'al, gudxcza' lbi'ili' cutu gunli' tsazxőn
bönni' tunë' le cunác.
10 Gudxa' lbi'ili' cni, clëg quië ucuitli' tsaz ga nacuá' bunách yödzlyú ni, tun
le cunác, len ga nacuá' bunách ta'zé́ ládxi'gac le dë qui lza'gac, len ga nacuá'
gban, len bunách ta'yíj ládxi'gac bdau' guiöj bdau' yag. Quië gunli' cni gun
bayúdx grujli' yödzlyú ni.
11 Le rë'ni gna didza' na' buzuja' queëli' lu guich, nac cui gunli' tsazxőn
bönni' rnë' náquinë' queë' Cristo, san runë' le cunác, o rzë ladxë'ë le dë qui
lzë'ë, o rej ladxë'ë bdau' guiöj bdau' yag, o rnë xöhuë'ë, o rzúdxinë', o rbanë'.
Cutu ca' gágulenli' tsazxőn bönni' cni.
12-13 Cutu naqui quia' neda' cuequi xbeyda' nup cunababgac rë'u. Dios
cuequi xbeynë' lequë'. Lbi'iczli' ral-la' cuequi xbeyli' nup nababgac lbi'ili'.
Qui lë ni na', gul-cúë' ga zoali' bönni' xöhui' na'.

6

Cutu ral-la' gchë'ru' böchi' lza'ru' laugac bunách yúlahui'

1 Cati' rdil-l dídza'li' tuli' len yetuli', ¿nacxcz rurúguili' tseajli' yúlahui' ga
la'bequi xbey lbi'ili' nup cuta'yejlë' Cristo? Dxi'ar tseajli' laugac bunách queë'
Cristo quië la'bequi xbey lbi'ili'.
2 ¿Naru' cu nőzili' ral-la' la'bequi xbey yúgu'të bunách yödzlyú nup náquigac
queë' Cristo? Chqui' lbi'iczli' cuequi xbeyli' bunách yödzlyú, ¿naru' cu napli'
yöl-la' rejni'i cuequi xbeyli' didza' bizxj cni?
3 ¿Naru' cu nőzili' ral-la' cuequi xbeyru' yugu' gbaz la'y? Runtër bayúdx
cuequi xbeyru' le tac yödzlyú ga ni zoaru' na'a.
4 Na'a, chqui' rac tu le run bayúdx nu cuequi xbey, lë na' rac yödzlyú ni,
¿bizx quië rucua'li' nup la'bequi xbey lei, nup na' cutu bi dë lu na'gac ladjgac
bunách queë' Cristo?

5 Rnia' cni quië guna' ga utui'li'. ¿Naru' cu zoalen lbi'ili' nu rac lati' nu gac
cuequi xbey le rac quequë' böchi' lza'li'?
6 ¿Nacxcz gac bönni' rejlë'ë Cristo gchë'ë böchi' lzë'ë yúlahui' ga la'bequi
xbey lequë' bunách cuta'yejlë'?
7 Le nactë rchixi rníguili' le rdil-l dídza'li'. ¿Bizx quië cutu gua' glenli' nu
rua' dö' queëli'? ¿Bizx quië cutu gua' glenli' nu rucáchi'lan le dë queëli'?
8 Lbi'ili' rua'li' dö' len rucachi' lanli', ati' runli' cni queque' böchi' lza'li'
ta'yejlë'ë Cristo.
9-10 ¿Naru' cu nőzili' cutu la'yáz ga rna bë'ë Dios bunách cunacgac tsahui'?
Cutu si' ye'i cuinli'.
Cutu ca' tsaz ga rna bë'ë Dios nitú nu run le cunác.
Nitú nu rej ladxi' bdau' guiöj bdau' yag,
Len nitú nu rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na',
Len nutu nu bönni' run cuinë' ca ngul,
Len nutu nu bönni' zóalenë' la' lzë'i bőnni'zë',
Len nitú gban,
Len nitú nu ruhuidi',
Len nitú nu rzudxi,
Len nitú nu rnë xöhui',
Len nitú nu rucáchi'lan.
Cutu ca' tsaz ga rna bë'ë Dios nu run cni.
11 Cni gucli' la'li' lbi'ili', san na'a chnuhuöacli' dxi'a ca nac dul-la' gbága'li', len
chnáquili' quizi queë' Dios, len chnuhuöacli' tsahui' ni'a qui le benë' Xanru'
Jesús. Bö' La'y queë' Dios runë' ga rac cni.

Naqui quizi queë' Dios gdu ca nayá' nabinru'

12 Ta'ná bunách: “Yúgu'të dë latj gunru'.” Zal-la' nactë didza' ni, cutu ral-la'
gunru' yúgu'të. Zal-la' dë latj guna' yúgu'të, cutu gu'a latj bi gna be'i neda'.
13 Ta'ná ca' bunách: “La' huagu nacz le tsaz lë'ru', ati' lë'ru' nacz ga tsudzu
la' huagu.” Nactë didza' ni, san gdxin dza usnitië' Dios la' huagu lenca' lë'ru'.
Dios benë' gdu ca nayá' nabinru', clëg quië ugunru' lei dxin gunru' le cunác.
Nac quië uzi'ë xbey Xanru', ati' Xanru' naquë' quië uzí' xbë' gdu ca nayá'
nabinru'.
14 Dios buspanë' Xanru' lu yöl-la' gut. Lëzca' cni, len yöl-la' huac queë'
uspanë' rë'u.
15 ¿Naru' cu nőzili', lu gdu ca nayá' nabinli' nacli' tuz len le nacczë' Cristo?
¿Nacxcz gac cúali' tu le da' Cristo len gunli' ga ta' ngul udá dzag? Cutu ca'
ral-la' gunli' cni.
16 ¿Naru' cu nőzili' chqui' zóalenë' ngul udá dzag bönni', naquë' tuz len lënu?
Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, rna: “Lacquë' ca tuz bunách gropë'.”
17 Na'a, nu bönni' naquë' tuz len Xanru', naquë' tuz len Lë' lu bö' nacczë'.
18 Qui lë ni na', cutu ca' gunli' le cunác. Bíti'tëz dul-la' yubl runë' bönni', ni'l
lu le nacczë' runë' dul-la' na'. Nu bönni' runë' le cunác, runë' dul-la' le dzag
lëczë'.
19 ¿Naru' cu nőzili' nac gdau' queë' Dios Bö' La'y gdu ca nayá' nabinli'?
Dioscz nuchizë' lbi'ili' Dios Bö' La'y na', ati' Lë' zoë' icj ládxi'dau'li'. Qui lë ni
na' cutu naqui queëzli' gdu ca nayá' nabinli'. Na'a, naqui queë' Dios.
20 Dios gu'uë' lbi'ili' len tu le zxön gdizxjë'. Gul-gún dxin gdu ca nayá'
nabinli' lenca' bö' nacczli' quië gac queë' Dios yöl-la' ba, le náquigac queë'
Dios gdu ca nayá' nabinli' lenca' bö' nacczli'.

7

Rusëdnë' Pablo ca nac qui yöl-la' nutság na'

1 Na'a, ubi'a didza' yugu' le gnábili' neda', le buzujli' quia' lu guich. Gac
dxi'a queë' bönni' chqui' cutu sóalenë'-nu ngul.
2 Le tuntsca le cunác bunách ga ni' zoali', ral-la' la'cuá'lenë'-nu ngul qui
queëquë' yúgu'të bönni' nababquë' lbi'ili', ati' ral-la' la'cuá'lennu-në' bönni'
qui queëcnu yúgu'të ngul.
3 Bönni' na' zoanu ngul queë' ral-la' gunë' queënu ngul queë' ca nac yöl-la'
run qui yöl-la' nutság na', len la' tuz ca ral-la' gunnu ngul len bönni' queënu.
4 Cutu dë lu na'znu ngul gdu ca nayá' nabannu, san bönni' queënu dë lu
në'ë ca' lei. Lëzca' cni, cutu dë lu na'zë' bönni' gdu ca nayá' nabanë', san ngul
queë' dë lu na'nu ca' lei.
5 Cutu ral-la' la'dá'baguë'ë lza'quë' bönni' len ngul na' nutság na'quë'. Huac
tuz chqui' lunë' tuz didza' cutu la'dzaguë' tu chi'z quië gac lulidzë' Dios gdu
ládxi'quë'. Töd na', leyúbl ral-la' sóalenë'-nu ngul queë' bönni' na', cui saqui'
Satanás tu' xöhui' gun ga tsazquë' nöz dul-la' le cutu gac la'ná be'i cuinquë'.
6 Lë ni rëpa' lbi'ili' nac tu le runnë' lbi'ili' latj Xanru'. Cutu nac le gna bë'ë.
7 Runi neda' gacr dxi'a luga'në' tuz yúgu'të bönni', ca na' zoa' tuza' neda'.
Tu tuë' bönni' rzi'ë tsca le runödzjë' queë' Dios gunë'. Tuë' rzi'ë tu le runödzjë',
ati' yetúë' rzi'ë yetú le runödzjë'.
8 Na'a, rëpa' nup nacuá' tuz lenca' yugu' ngul uzëb, rnia': Gac dxi'a quequë'
luga'në' tuz ca na' zoa' tuza' neda'.
9 Chqui' cutu gac la'ná be'i cuinquë', huac lutság na'quë', le gacr dxi'a
lutság na'quë' len cu la'zë ládxi'quë' le cunác.
10 Rna bé'ida' nup chnutság na'gac, len clëg neda'z runa' zxba ni, san Lëczë'
Xanru' runë' lei, ati' rna: “Cutu ulá'alennu-në' bönni' queënu ngul.”
11 Chqui' ulá'alennu-në' bönni' queënu ngul, ral-la' uga'nnu tuznu, o
huöacnu tuz len bönni' queënu na'. Lëzca' cni cutu uca'në'-nu ngul queë'
bönni'.
12 Na'a, neda'z rëpa' yezica' bunách len clëg rnë' cni Xanru', rnia': Chqui'
zoë' böchi' lza'ru' rejlë'ë Cristo, ati' cutu réjlë'nu Xanru' ngul queë', len chqui'
rë'ninu ugá'nlennu lë', cutu ulá'alenë'-nu.
13 Lëzca' cni rnia': Chqui' zoanu ngul zanru' réjlë'nu Cristo, ati' bönni'
queënu cutu rejlë'ë Xanru', len chqui' rë'nnë' ugá'nlenë'-nu, cutu ulá'alennu
lë'.
14 Cni ral-la' lunë'. Bönni' curejlë' na', Dios rlé'inë' lë' ca bönni' náquinë' quizi
queë' le naquë' tuz len ngul queë' réjlë'nu Cristo, ati' ngul cni, curéjlë'nu, Dios
rlé'inë'-nu ca ngul náquinu quizi queë' le nacnu tuz len bönni' queënu naquë'
böchi' lza'ru' rejlë'ë Cristo. La'naru' cu nac cni, lacbi' zxi'nli' ca yugu' bi'i lagu'
lahuë' Dios. Na'a, naccbi' quizi queë' Dios.
15 Nu bönni' o ngul curejlë' Cristo, chqui' rë'ni ula'alen nu na' nutság na'len,
huac ca'. Cutu run bayúdx uga'nlen nu na' böchi' lza'ru' o zanru' rejlë'ë Cristo,
le bulidzë' rë'u Dios quië cözru' dxí'adau'.
16 Cni ral-la' gac. Nazx ca' li', ngul, huac gunu' ga ulë' bönni' quiu', ati' nazx
ca' li', bönni', huac gunu' ga ulanu ngul quiu'.
17 Ral-la' gunru' tu turu' tsca le bunödzjë' queëru' Xanru', lenca' tsca guc
queëru' cati' bulidzë' rë'u Dios quië gáquiru' queë'. Zxba ni rusëdda' yúgu'të
cö' bunách queë' Cristo.
18 Chqui' Dios bulidzë' bönni' narugu lu xpëlë'ë le nac bë' náquinë' queë'
Dios, ral-la' uga'në' cni, zoa lu xpëlë'ë lë na' nac bë'. Lëzca' cni, chqui' Dios

bulidzë' bönni' cunarugu lu xpëlë'ë lë na' nac bë', cutu ral-la' gchuguë' lu xpëlë'ë lë na'.
19 Cutu bi zaca' lë na' narugu lu xpëlë'ë bönni', len chqui' cunarugu lu xpëlë'ë bönni' lë na' nac bë', cutu bi zaca'. Le nactsca lsaca' nac gunru' ca rna bë' zxba queë' Dios.
20 Ral-la' uga'në' bönni' ca na' guquë' cati' ni' bulidzë' lë' Dios.
21 Chqui' bulidzë' li' cati' ni' nacu' bönni' nada'u, cutu cö'u baguí'i le nacu' cni, san chqui' gata' quiu' latj gruju' lu na' xanu', buzí' xbey latj na' gata' quiu' gruju'.
22 Chqui' bulidzë' nu bönni' Xanru' cati' ni' nada'uë', lahuë' Xanru' naquë' ca bönni' narujë' lu në'ë xanë' na', quië gunë' xchinë' Xanru'. Lëzca' cni, chqui' bulidzë' nu bönni' Xanru' cati' ni' narujë' lu në'ë xanë' na', bönni' ni naquë' ca bönni' nada'u queë' Cristo.
23 Zxöntër le gdizxjë' Dios, gu'uë' lbi'ili'. Qui lë ni na' cutu ral-la' guti' cuinli' lu na'gac bunách.
24 Qui lë ni na' ca', böchi' lza'adau', ral-la' soali' lahuë' Dios tsca guc queëli' tu tuli' cati' ni' bulidzë' lbi'ili' Dios.
25 Ca nac quegac nup cunutság na'gac, cutu bi gna bé'inë' neda' Xanru'. Cni runi neda', ati' huac uzxöni ládxi'li' neda' le ruhuechi' ladxë'ë neda' Xanru'.
26 Le tac zian le rac queëru' dza ni zoaru' na'a, runi neda' gac dxi'a chqui' luga'në' yúgu'të bönni' ca nacquë' na'a.
27 Chqui' nutság ná'lenu'-nu ngul, cutu ulá'alenu'-nu. Lëzca' cni, chqui' zu' tuzu', cutu quilju'-nu ngul, cutu utság ná'lenu'-nu.
28 Na'a, chqui' utság ná'lenu'-nu ngul, cutu gunu' dul-la', len chqui' utság ná'lenbi'-në' bönni' bi'i ngul, cutu gunbi' dul-la', san la'zaca' la'guí'i yödzlyú ni nup nutság na'gac, ati' rë'nda' guna' ga ulali' lu yöl-la' rzaca' rgui'i na'.
29 Na'a, lë ni rëpa' lbi'ili', böchi' lza'adau'. Chzoa gdxin dza udx. Qui lë ni na', ral-la' lui' ládxi'quë' Dios bönni' nutság ná'lenquë'-nu ngul ca run nu cunutság na'len ngul.
30 Lëzca' cni, ral-la' ludziji lahuë' Dios nup ta'bődx yechi' ca run nu curbődx, ati' ral-la' la'cuá' nöxj lahuë' Dios nup tu'dziji ca run nu curudziji, ati' ral-la' lac nup ta'u ca nu cutu bi dë qui.
31 Ral-la' lac nup tu'gún dxin le dë yödzlyú ni ca nu cutu rui' ladxi' le dë yödzlyú ni, le huadőd quegac le rlé'iru' yödzlyú ni.
32 Rë'nda' cutu ubi ugui'ili'. Rui' ladxë'ë le naqui queë' Xanru', nac gunë' le rdzag ladxë'ë Xanru', bönni' cuzoanu ngul queë'.
33 Rui' ladxë'ë le rac yödzlyú, nac gunë' le rdzag ládxi'nu ngul queë', bönni' nutság ná'lenë'-nu ngul.
34 Lëzca' cni rac queënu ngul nutság ná'lennu-në' bönni' len queënu ngul zoanu tuznu. Ngul na' zoanu tuznu rui' ládxi'nu le naqui queë' Xanru', nac soanu quizi queë' Dios lu gdu ca nayá' nabannu len lu bö' naccznu. Ngul na' nutság ná'lennu-në' bönni' rui' ládxi'nu le rac yödzlyú ni, nac gunnu le rdzag ladxë'ë bönni' queënu.
35 Yugu' lë ni rëpa' lbi'ili' quië uzi'li' xbey lë ni len clëg quië uzaga'a xnözli'. Rë'nda' gunli' le ral-la' gunli', gunli' xchinë' Xanru' gdu ládxi'li'.
36 Chqui' zoë' bönni' ráquinë' cunác dxi'a uga'nbi' tuzbi' bi'i ngul ra'bandau' queë', len chzoa iz queëbi', len bayúdx rő'nibi' utság ná'lenbi'-në' bönni', huac utság ná'lenbi'-në'. Cutu gunbi' dul-la'.
37 Chqui' chnun tsutsu xtidzë'ë bönni' na', len cutu run bayúdx gunë' cni, len dë lu në'ë nac gunë', len chnun tsutsu xtidzë'ë uga'nbi' tuzbi', gunë' le nac dxi'a bönni' na'.

38 Cni nac, nu rui' latj bi'i qui utság ná'lenbi'-në' bönni', run le nac dxi'a,
san nu run ga uga'nbi' tuzbi' run le nacr dxi'a.
39 Ngul nutság ná'lennu-në' bönni', rna be'i lënu zxba qui yöl-la' nutság na'
tsal ni zoë' nabanë' bönni' queënu. Chqui' gatië' bönni' queënu, gata' lu na'nu
utság ná'lennu-në' nu bönni' rë́'ninu, chqui' rejlë'ë Xanru' bönni' na'.
40 Runi neda' gacrnu bica' ba chqui' uga'nnu tuznu, len ráquida' runë' neda'
tzazxőn Bö' La'y queë' Dios.

8

Le ta'gú'u bunách laugac bdau' guiöj bdau' yag

1 Na'a, gu'a didza' ca nac qui le ri'j ráguru', lë na' gulagú'u bunách laugac
bdau' guiöj bdau' yag. Ta'ná bunách: "Yúgu'tëru' napru' yöl-la' rejni'i." Nactë
lë ni. Yöl-la' rejni'i cni run ga run ba zxön cuinru', san yöl-la' nadxí'i queëru'
lza'ru' run ga ráclenru' lza'ru'.
2 Chqui' zoë' bönni' ráquinë' chréjni'në', cutu bi réjni'nidë' ca ral-la' tséjni'në',
3 san nu bönni' nadxi'inë' Dios, Dioscz zóalenë' bönni' na'.
4 Na'a, ca nac qui le ri'j ráguru', lë na' gulagú'u bunách laugac bdau' guiöj
bdau' yag, nőziru' cutu bi záca'gac yödzlyú ni bdau' guiöj bdau' yag na', len
nutur nu zoa nac Dios.
5 Zal-la' nacuá' le taqui bunách nacgac dios, le nacuá' luzxbá, len le nacuá'
luyú, ati' zian le tu'lídz bunách, tui' lagac dios lenca' xan,
6 san queëru' rë'u:
Tuzë' Naquë' Dios, Lë' Xuz.
Lë' benë' yúgu'të le rlé'iru',
Ati' zoaru' nabanru' quië tsej ládxi'ru' Lë'.
Tuzë' Naquë' Xanru', Lë' Jesucristo.
Lu në'ë Lë', Dios benë' yúgu'të le dë,
Ati' nabániru' Lë'.
7 Clëg yúgu'të böchi' lza'ru' ta'yéjni'në' lë ni. La'quë', nup ni' zi'al gulayíj
ládxi'gac bdau' guiöj bdau' yag, ga rdxintë na'a dza ti'j tahuë' le gulagú'u
bunách laugac bdau' guiöj bdau' yag, ati' táquinë' nap yöl-la' huac qui bdau'
na'. Le cutu nac gdu ládxi'quë', qui lë ni na' táquinë' nabága'quë' zxguia' le
tahuë' lë na'.
8 Cutu gun ga gunë' rë'u ba la'n Dios le gui'j gáguru', le chqui' gáguru', cutu
gacr-ru' dxi'a, len chqui' cutu gáguru', cutu gacr-ru' ca'z.
9 Dë lu na'li' gui'j gáguli' bíti'tëz. Gul-gún chi'i cuinli' cui gunli' ga la'chixi
la'nigui nup cunác gdu ca ta'yejlë' Cristo.
10 Nazx ca' li' ráquinu' napu' yöl-la' rejni'i ca nac lë ni len huac gagu' bíti'tëz.
Chqui' cö'u xlatj bdau' guiöj bdau' yag len gui'j gagu' le gulagú'u bunách lau
bdau' guiöj bdau' yag na', ati' chqui' glé'inë' li' rö'u ragu' ni' böchi' lza'u cunác
gdu ladxë'ë, nazx ca' gunu' ga gahuë' lë na' gulagú'u bunách lau bdau' guiöj
bdau' yag na'.
11 Cni gac, le ráquinu' napu' yöl-la' rejni'i, gunu' ga gchixi gnignë' böchi'
lza'u cutu nac gdu ladxë'ë. ¿Naru' guntsau' cni queë' böchi' lza'u, ni'a qui nu
na' gutië' Cristo?
12 Chqui' cni gunu', gunu' dul-la' le uspagu'u böchi' lza'u zxguia' len gunu'
ga gchixi gnignë' le cutu nac gdu ladxë'ë, len gunu' ca' dul-la' le ruzóa Cristo
tsla'l.
13 Qui lë ni na', chqui' le gui'j gahua' gun ga gchixi gnignë' böchi' lza'a,
cutur gahua' bëla' na', cui guna' ga gunë' dul-la' böchi' lza'a.

9

Le dë lu në'ë bönni' gbaz nasölë'ë Cristo

1 ¿Naru' cu naca' gbaz nasölë'ë Cristo? ¿Naru' cu nadél-li'da' yöl-la' ruslá?
¿Naru' cu blé'ida'-në' Xanru' Jesús? ¿Naru' cu nacli' queë' Cristo ni'a qui dxin
bena' uláz queë' Xanru'?
2 Nazx ca' taqui yezica' bunách cutu naca' gbaz nasölë'ë Cristo. Lbi'ili' run
bayúdx gáquili' naca' gbaz queë' Cristo. Le nacli' queë' Xanru', le nacczli' nac
bë' naca' gbaz nasölë'ë Xanru'.
3-4 Nacuá' nup ta'zí' quidza' neda'. Cni rubi'a didza', rëpa' lequë': Dë lu na'a
gnaba' le gui'j gahua' le runa' dxin ni.
5 Lëzca' cni dë lu na'a utság ná'lena'-bi' bi'i ngul zanru' réjlë'bi' Cristo quië
gunbi' neda' tsazxőn ga rda', ca na' tunë' yezíca'rë' gbaz nasölë'ë Cristo len
yugu' bönni' böchë'ë Xanru' len Pedro.
6 ¿Naru' ráquili' tuza' neda' len Bernabé ral-la' guntu' dxin lahui' dza, quië
gdzőlitu' le gágutu'?
7 ¿Nuzxa caz bönni' rijë' gdil-l ati' rguizxjë' la' cuinzë'? ¿Nuzxa caz bönni'
rudő'ë tu la' yël qui lba uva len cutu gahuë' le rbia lba na'? ¿Nuzxa caz bönni'
ruyúë'-ba' bö'cu' zxila' len cutu gui'jë' nidxi' quecba'?
8 Cutu gáquili' la' neda'z ru'a cni didza'. Lëzca' cni rna le nayúj lu guich lu
zxba queë' Moisés.
9 Lu zxba queë' Moisés nayúj lu guich, rna: "Cutu cu'u du rú'aba' bëdx cati'
rulibba' zxoa' xtil." Bë'ë didza' ni Dios, clëgz le rui' ladxë'ë-ba' bëdx,
10 san quië uzi'ru' ca' xbey rë'u. Qui lë ni na' nayúj lu guich didza' na', ati'
bönni' ruga'në'-ba' bëdx lenca' bönni' runë' ga tu'libba' zxoa' xtil bëdx, gropë'
na' ral-la' lunë' löz la'zi'ë qui le rulá' luyú na'.
11 Na'a, chqui' bentu' dxin ga zoali', le nac ca dxin guz gu'n, lë na' nac queë'
Dios Bö' La'y, ¿naru' ráquitsali' cutu ral-la' uzi'tu' xbey tu le dau' dë queëli' ca
na' ruzi'ë xbey le rlapë' bönni' guz gu'n?
12 Tu'zí' xbey le dë queëli' yezica' bunách tu'zejni'i lbi'ili'. ¿Naru' cu rál-la'tër
uzi'tu' xbey netu' le dë queëli'?

Gatga buzi'tu' xbey lë ni dë lu na'tu', san bia' blentu' yúgu'të quië gac guntu'
lban qui didza' dxi'a ca nac queë' Cristo.
13 Nőziczli' ca rac quegac nup tun dxin qui gdau', tu'zí' xbey gun qui gdau'.
Lëzca' cni nup ta'gú'u lu bcugu la'y queë' Dios rön quecba' böa' bëdx, tahuë'
bëla' quecba' böa' bëdx na'.
14 Lëzca' cni nuzóë' Xanru' ca ral-la' gac quequë' bönni' tunë' lban qui didza'
dxi'a. Ral-la' lugagu lequë' nup tu'zí' xbey lban na' tunë'.
15 Neda' gatga buzi'a xbey lë ni dë lu na'a, ati' lë ni ruzuja' lu guich ni cutu
nac le rnabi nu bi gunn quia'. Run ba zxön cuina' le cunazxja' cati' runa'
lban qui didza' dxi'a. Gué'ntërda' gatia' ca gu'a latj nu gna runa' lban qui
didza' dxi'a le nazxja'.
16 Cutu dë lu na'a gun ba zxön cuina' le runa' lban qui didza' dxi'a, le run
bayúdx guna' lban qui. Bica' bayechi' neda' chqui' cutu guna' lban qui didza'
dxi'a.
17 La'naru' runa' lban le rë'nczda', huac gnaba' lazxja', san run bayúdx
guna' lban, le nac tu le buspaguë'ë neda' Dios guna'.
18 ¿Bizxa lazxja' uzi'tsa' xbey chqui'nu'? Ruzi'a xbey le rdzag ladxa'a le
cunazxja' cati' runa' lban qui didza' dxi'a. Cutu ca' ruzi'a xbey lë na' dë lu
na'a le runa' lban qui didza' dxi'a.

19 Na'a, zal-la' nutu nu yu'a lu në'i, chben cuina' ca bönni' nada'u quegac
yúgu'të bunách quië gac guna' ga lulá ziantër ca' bunách.
20 Cati' runa' lban laugac bunách judío, run cuina' ca bönni' judío quië gac
guna' ga lulá bunách judío na'. Bunách judío na' tun ca rna bë' zxba queë'
Moisés. Qui lë ni na' run cuina' ca bönni' runë' ca rna bë' zxba na' zal-la'
cutu yu'a lu na' zxba na'. Cni runa' quië gac guna' ga lulá nup tun ca rna bë'
zxba na'.
21 Cati' runa' lban laugac bunách gza'a, nup curná be'i leygac zxba queë'
Moisés, run cuina' ca tu bönni' gza'a na', quië gac guna' ga lulë'. Cutu ruca'na'
ca'z zxba queë' Dios. Neda' runa' ca rna bë' zxba queë' Cristo.
22 Run cuina' ca bönni' cunác gdu ca rejlë'ë Cristo quië gac guna' ga lulá
nup na' cunác gdu ca ta'yejlë' Lë'. Run cuina' ca nacgac yúgu'të bunách quië
gac guna' ga lulá la'gac bunách na'.
23 Lu yúgu'të lë ni runa', runa' ga ta'yöni bunách didza' dxi'a, quië gac uzi'a
xbey tsazxőn len lbi'ili' didza' dxi'a na'.
24 Chnőziczli' ca tunë' bönni' nútsa'quë' lu huitj. Ta'xíti'ë yúgu'të', san
gdél-li'në' tuzë' bönni' uzi'ë xbey latj blau. Lëzca' cni ral-la' gunli' xchinë'
Dios, gacli' ca bönni' nútsa'quë' lu huitj, quië gdél-li'li' uzi'li' xbey le ubi'ë
queëli' Dios.
25 Yúgu'të bönni', cati' tu'pá' cuinquë' quië gac la'yazië' lu huitj, ta'ná be'i
cuinquë' lu yúgu'të le tunë'. Tunë' cni quië la'dél-li'në' tu bregui' zin le nittë,
san gdél-li'ru' rë'u tu le uzí'teczru' xbey.
26 Qui lë ni na', naca' neda' ca bönni' gdu ladxë'ë rxíti'ë. Naca' ca' ca bönni',
gdu ladxë'ë rdil-lë', cutu rdi'a lu bö'z.
27 Ca runë' bönni' rulidzë' bunách tsajtsazgac lu huitj, runa' ca' neda', runa'
lban quië lulá bunách. Bönni' na' nutsë'ë lu huitj runë' ga gal gdu ca nayá'
nabanë' len rna bé'inë' lei. Lëzca' cni runa' neda', cui unitia' xlatja' lu dxin
queë' Dios.

10

Cutu tsej ládxi'ru' bdau' guiöj bdau' yag

1 Rë'nda' uzéjni'da' lbi'ili', böchi' lza'adau', ca guc quequë' xuz xtau'tu'. Dios
benë' ga glu'u zxul böaj yúgu'të'. Lëzca' cni, guladödë' yúgu'të' gatsj lahui'l
nis zxön.
2 Lu böaj ni' len lu nis zxön ni', guc quequë' ca rac qui nu rdil nis. Lë na'
guc quequë' guc bë' glaquë' tuz len Moisés.
3 Lëzca' cni, glahuë' yúgu'të' yöt xtildau' na' bunödzjë' quequë' Dios Bö' La'y.
4 Gli'jë' yúgu'të' nis na' bunödzjë' quequë' Dios Bö' La'y, le gli'jë' nis bruj lë'i
guiöj na' bulu'ë lahui Dios Bö' La'y, guiöj na' gulabáninë' lequë'. Ca guc guiöj
na' nacczë' Cristo, nabániru' Lë'.
5 Zal-la' guc cni, cutu bdzag ladxë'ë yúgu'të' Dios. Qui lë ni na' glatië' lu latj
ca'z.
6 Yúgu'të lë ni nac tu le ruzejni'i rë'u, cui së ládxi'ru' le cunác, ca na' gulazë'
ládxi'quë' lequë'.
7 Cutu ral-la' tsej ládxi'ru' bdau' guiöj bdau' yag, ca na' glunë' la'quë' lequë'.
Nayúj lu guich la'y, rna: “Gulabö'ë bönni' ni', gli'j glahuë', ati' gulayasë', glunë'
lni qui bdau' na'.”
8 Cutu ral-la' gunru' le cunác, ca na' glunë' le cunác la'quë' lequë', ati' tu
dzaz glatië' gdu ca tsonnúruá' milë'.
9 Cutu ral-la' si' bë'ru' Xanru', ca na' gulazí' bë'ë Lë' la'quë' lequë', ati' glatië'
le gláguya'aba' lequë' bël snia'.

10 Lëzca' cni, cutu ral-la' gnëru' queë' Dios ca na' gulanḗ' queë' la'quë' lequë',
ati' busnitië' lequë' tuë' gbaz la'y queë' Dios.
11 Yúgu'të lë ni guc quequë' xuz xtau'tu', tu'zejni'i rë'u, len nayúj lu guich
la'y quië gun gadxi rë'u, le chzoaru' dza chzoa udx qui yödzlyú ni.
12 Qui lë ni na', nu raqui chnal, ral-la' gun chi'i cuini, cui gchixi gnigui.
13 Ca nac le ta'zí' bë' lbi'ili' rac ca' quegac yúgu'të bunách. Dios runë' ca
rnë' len cutu gu'ë latj bi si' bë' lbi'ili' le cugác gua' glenli', san cati' bi si' bë'
lbi'ili', ului'inë' lbi'ili' nac gac grujli' lu na' tu' xöhui', quië gac gua' glenli'.
14 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', cutu tsej ládxi'li' bdau' guiöj bdau' yag.
15 Ruí'lena' lbi'ili' didza' ca ruí'lena' didza' nup ta'yejni'i. Gul-bequi xbey
didza' ni gu'a.
16 Cati' gnábiru'-në' Dios gun la'yë' le ri'jru' cati' ruspanru' ca gutië' Cristo,
lë na' ri'jru' ruluí' nacru' tuz len Cristo le ruzi'ru' xbey le benë' Cristo cati'
bulaljë' xchönë', gutië' lë'i yag cruz. Lëzca' cni, yöt xtil na' ruzxuzxjru',
ráguru', ruluí' dzagru'-në' Cristo le ruzi'ru' xbey le benë' Cristo cati' budödë'
uláz queëru' gdu ca nayá' nabanë'.
17 Zal-la' zianru' nacru', yúgu'tëru' ráguru' tuz yöt xtil na' len qui lë ni na'
nacru' ca tuz bunách.
18 Gul-yutsca' ca tunë' bönni' Israel. Bönni' ni' tahuë' lahuë' Dios le ta'gu'ë
lu bcugu la'y queë', lë na' tahuë' ruluí' dzagquë' Dios.
19 ¿Bizxa rna didza' ni ru'a? Cutu rnia' nap yöl-la' huac bdau' guiöj bdau'
yag, len cutu nap yöl-la' huac le ta'gú'u bunách laugac bdau' guiöj bdau' yag
na'.
20 Cni rnia': Lë na' ta'gú'u laugac bdau' guiöj bdau' yag bunách cunúnbë'gac
Dios, ta'gú'u laugac bö' xöhui', len clëg lahuë' Dios. Rë'nda' cutu gdzagli' yugu'
bö' xöhui'.
21 Cutu gac gui'jli' le ruluí' nacru' tuz len Xanru' lenca' lë na' uluí' nacli'
tuz len yugu' bö' xöhui'. Cutu gac gáguli' le ruluí' dzagru'-në' Xanru', lenca' le
uluí' dzagli' yugu' bö' xöhui'.
22 ¿Naru' gúntsaru' ga uzxé'inë' Xanru'? ¿Naru' ráquitsali' náptërli' yöl-la' huac
ca napë' Lë'?

Le dë lu na'ru' gunru' len ca ral-la' gdxi'icru'-në' böchi' lza'ru'

23 Nac gdutë li didza' na' rna: "Yúgu'të dë lu na'ru' gunru'." Na'a, neda'
rnia': Clëg yúgu'të ral-la' gunru'. Yúgu'të dë lu na'ru' gunru', san clëg yúgu'të
gun ga gacr gdu ca réjlë'ru' Cristo.
24 Ral-la' güi' ládxi'ru' gunru' le gun ga gac dxi'a quequë' böchi' lza'ru', len
clëgz le gun ga gac dxi'a qui la' cuinzru'.
25 Bíti'tëz bi tuti' bunách lu yë'y, huac gáguli', len cutu bi ral-la' gnabli' qui,
cui cuequi baguí'i ládxi'dau'li'.
26 Nayúj lu guich le rna: "Queë' Xanru' naqui yödzlyú ni, lenca' yúgu'të le
dë yödzlyú ni."
27 Chqui' ulidzë' lbi'ili' bönni' curejlë'ë Dios guidli' lidxë', ati' guḗ'nili' tseajli',
gul-gagu yúgu'të le gdxië' lauli', len cutu bi gnabli' qui, cui cuequi baguí'i
ládxi'dau'li'.
28 Chqui' núti'tëz nu guië lbi'ili': "Lë ni gulagu'ë lau bdau' guiöj bdau' yag",
cutu gáguli' lë na' quië gac dxi'a qui nu na' gdixjöi' cni lbi'ili', len cui cuequi
baguí'i ládxi'dau'huë'.
29 Rnia': "Cui cuequi baguí'i ládxi'dau'huë' bönni' na' gdixjöi'në' cni lbi'ili'",
len clëg cui cuequi baguí'i ládxi'dau'li' lbi'iczli'.
Nazx ca' nu gnabi neda', gna: "¿Bizx quië ral-la' uzóa' tsla'l le dë lu na'a
guna' le rbequi baguí'i ládxi'dau'huë' bönni' yubl?"

30 Huac gna ca' nu na': “Chqui' gyëpa'-në' Dios: Xclenu', ni'a qui lë na' rahua', ¿bizx quië nu uquí neda' ni'a qui lë na' rahua'?”
31 Chqui' bi gáguli' o bi gui'jli', o bíti'tëz bi gunli', gul-gún yúgu'të quië gac queë' Dios yöl-la' ba.
32 Cutu bi gunli' le gun ga la'chixi la'nigui bunách judío, len cutu gunli' le gun ga la'chixi la'nigui bunách cunacgac judío, len cutu gunli' le gun ga la'chixi la'nigui bunách queë' Dios.
33 Gul-gún ca runa' neda', rui' ladxa'a guna' le la'dzág ládxi'gac yúgu'të bunách, len cutu rui' ladxa'a guna' le uzi'a xbey la' neda'z, san le luzí' xbey yezica' bunách quië lulá.

11

1 Gul-gún ca runa' neda', ca na' neda' ca' runa' ca benë' Cristo.

Le tunnu ngul laugac bunách queë' Cristo

2 Runa' lbi'ili' zxön, böchi' lza'adau', le rajnéyteczli' neda', len nazí' lu na'li' zxba budöda' lu na'li'.
3 Na'a, rë'nda' tséjni'li' rna bé'inë' yúgu'të bönni' Cristo, ati' bönni' rna bé'inë'-nu ngul, ati' Dios rna bé'inë' Cristo.
4 Chqui' rulidzë' Dios bönni' o ru'ë didza' uláz queë' Dios, len dxia icjë' xlu'ë, ruca'në' ca'z Cristo.
5 Na'a, chqui' rulidznu Dios ngul o rui'nu didza' uláz queë' Dios len cutu bi zxoa icjnu, ruca'nnu ca'z bönni' queënu, len nac queënu ca nac queënu ngul narugu guitsa' icjnu.
6 Chqui' cutu bi zxoa icjnu ngul, ral-la' grugu ca' guitsa' icjnu. Chqui' gun ga utui'nu ngul na' chqui' nu gchugu guitsa' icjnu, ral-la' bi gxoa icjnu.
7 Cutu bi ral-la' udxía icjë' bönni' cati' rdxinë' lahuë' Dios, le naquë' ca nacczë' Dios ati' lë na' naquë' bönni' ruluí' lahui yöl-la' zxön queë' Dios, san le nacnu ngul na' ruluí' lahui yöl-la' zxön queë' bönni' queënu.
8 Cati' benë' bunách Dios, cutu bubijë' bönni' na' lu ngul. Ngul na', lu bönni' na' bubijë'-nu.
9 Lëzca' cni, cutu benë' bönni' Dios quië uzi'nu xbë' ngul, san ngul quië uzi'ë xbanu bönni' benë'-nu.
10 Qui lë ni na', ral-la' gxoa icjnu ngul na' le ruluí' zoa nu rna be'i lënu le tu'yúë' rë'u gbaz la'y queë' Dios.
11 Na'a, lahuë' Xanru', rquíninë'-nu ngul queë' bönni', ati' rquíninu-në' bönni' queënu ngul.
12 Ca na' benë' Dios, bubijë'-nu ngul lu bönni', lëzca' cni na'a, náljlenë'-nu ngul bönni', ati' yúgu'të r-ruj lu në'ë Dios.
13 Gul-bequi xbey la' lbi'izli'. ¿Naru' ral-la' ulidznu-në' Dios ngul cutu bi zxoa icjnu?
14 ¿Naru' cu rusëdi lbi'ili' yöl-la' nacz quegac bunách, ral-la' utui'në' bönni' na' ru'ë latj gtunn guitsa' icjë'?
15 Na'a, chqui' natúnn guitsa' icjnu ngul, nac yöl-la' lach queënu, le bë'ë queënu Dios guitsa' icjnu quië uspín icjnu.
16 Chqui' zoa nu guë'ni tá'baga' didza' ni, cniz nazí' lu na'tu' runtu', len la' tuz ca tun yugu' cö' bunách queë' Dios.

Tu'cá'n ca'z le ri'j ráguru' ruspanru' ca gutië' Xanru' bunách Corinto

17 Cutu ba la'n runa' lbi'ili' ca nac le uzéjni'da' lbi'ili' na'a. Cutu run ga rac dxi'a queëli' le runli' cati' rudubli' queë' Cristo, san run ga rac queëli' le cunác dxi'a.

18 Rzu lahua' ruzéjni'da' lbi'ili' lë ni ta'guixjöi' neda' bunách, ta'ná: “Cati'
rudubli' queë' Cristo, narujli' chopl”, ati' réjlë'a nazx ca' nac cni.
19 Run bayúdx la'cua'len lbi'ili' nup tu'sëdi le cunácz quië lac bë' nup
nacgac gdu bunách queë' Cristo.
20 Qui lë ni na', cati' rudubli', lë na' ráguli' tsazxőn cutu nac le ri'j ráguru'
ruspanru' ca gutië' Xanru'.
21 Cni nac, le runli' bayúdx tu tuli' ráguli' le nua'li' qui queëli' cati' ráguli'
tsazxőn, ati' qui lë ni na' rdunli' la'li' ati' yela'li' ri'j ráguli' ga rdxintë rzúdxili'.
22 ¿Naru' cu zoa lidxli' ga huac gui'j gáguli'? Ca na' runli', ruca'nli' ca'z
bunách queë' Dios, len runli' ga tu'tuí'i nup cutu bi dë quegac. ¿Bizxa caz
gyëpa' lbi'ili'? ¿Naru' guntsa' lbi'ili' ba la'n? Cutu ca' runa' lbi'ili' ba la'n ca
nac lë ni runli'.

Le ri'j ráguru' ruspanru' ca gutië' Xanru'

23 Xanru'cz budödë' lu na'a lë na' busëdda' lbi'ili', ca na' benë' Xanru' Jesús
yël ni' cati' nu budőd Lë' lu na'quë' bönni' guludöddë' Lë'. Gdel-lë'ë yöt xtil,
24 len cati' budx gudxë' Dios: “Xclenu'”, buzxuzxjë' lei len gnë': “Gul-gagu.
Lë ni nac xpëla'a le nuzxj uláz queëli'. Gul-gún cni, uspanli' ca gac quia'
neda'.”
25 Lëzca' cni, gdöd glahuë', gdel-lë'ë zxíga'dau' len gnë': “Le yudzu
zxíga'dau' ni nac xchöna', le run tsutsu didza' cub rucá'n tsahui'. Gul-gún
cni yúgu'të lzu gui'jli' lei, uspanli' ca gac quia' neda'.”
26 Cni gac ga gdxintë dza huödë' Xanru', yúgu'të lzu gáguli' yöt xtil cni len
guí'ijili' zxíga'dau' cni, ului'li' lahui ca gutië' Xanru'.

Ca ral-la' gunru' cati' gui'j gáguru', uspanru' ca gutië' Xanru'

27 Qui lë ni na', núti'tëz nu gagu yöt xtil ni o gui'iji zxíga'dau' ni queë'
Xanru', len cutu run lei ba la'n, nabaga' zxguia' nu na', le run dul-la', rucá'n
ca'z xpëlë'ë Xanru' lenca' xchönë'.
28 Qui lë ni na', ral-la' cuequi xbeyru' la' cuinzru' tu turu', ati' ni'r huac
gáguru' yöt xtil ni, len guí'ijiru' zxíga'dau' ni.
29 Núti'tëz nu ri'j ragu lë ni len cutu run lei ba la'n le cutu ráquibe'i ruluí'
le guc queë' Xanru', ruspaga' cuini dul-la' ni'a qui lë na' rë'j ragu.
30 Qui lë ni na' te'i zian nup dzaggac lbi'ili', len ta'cuídi'në', ati' zianquë'
chnatquë'.
31 La'naru' cuequi xbeyru' la' cuinzru', cutu cuequi xbeynë' rë'u Xanru'.
32 Chqui' gun bayúdx cuequi xbeynë' rë'u Xanru', usaca' zi'ë rë'u, cui grugu
queëru' cati' gchuguë' quegac bunách yödzlyú.
33 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', cati' udubli' quië gui'j gáguli', uspanli' ca
gutië' Xanru', gul-cőz tuli' yetuli'.
34 Chqui' zoa nu rdun, ral-la' gagu nu na' ga nac lu yu'u lidx, cui gun bayúdx
cuequi xbeynë' lbi'ili' Dios cati' udubli'. Nacuá' yela'gac le runli', san uca'na'
tsahui' yugu' lë na' cati' duyúa' lbi'ili'.

12

Yöl-la' huac runnë' queëru' Dios Bö' La'y

1 Na'a, böchi' lza'adau', rë'nda' tséjni'li' ca nac yöl-la' huac runnë' queëru'
Dios Bö' La'y.
2 Nőziczli' ca guc cati' ni' curéjlë'nili' Cristo, bë'li' latj gulaché' lbi'ili' ga yubl
bunách. Gyij ládxi'li' bdau' guiöj bdau' yag cuta'né.

3 Qui lë ni na', ruzéjni'da' lbi'ili' cni, rnia': Ladj yúgu'të nup tui' didza' uláz
queë' Bö' La'y queë' Dios, nutu nu gac gnë xöhui' queë' Jesús, len nutu nu gac
gna: “Jesús naquë' Xanru'”, chqui' cuzóalenë' nu na' Dios Bö' La'y.
4 Na'a, nadza'gac tu tu le runnë' queëru' Dios Bö' La'y, san tuzë' naquë' Bö'
La'y na'.
5 Lëzca' cni, nadza'gac tu tu dxin rgu'ë lu na'ru' Xanru', san tuzë' naquë'
Xanru' na'.
6 Nadza'gac ca' tu tu yöl-la' huac napru' le rúniru' xchinë' Dios, san tuzë'
naquë' Dios, runnë' queëru' yöl-la' huac na'.
7 Dios runnë' qui queëru' tu le nac bë' napru' yöl-la' huac queë' Dios Bö'
La'y, lë na' ruzi'ru' xbey yúgu'tëru'.
8 Dios Bö' La'y runödzjë' queë' tu bönni' yöl-la' huac ru'ë didza' len yöl-la'
rac szxöni, ati' yetúë' bönni', Lëczë' Bö' La'y runödzjë' queë' yöl-la' huac ru'ë
didza' lu yöl-la' rejni'i.
9 Lëzca' cni, Lëczë' Dios Bö' La'y na' runödzjë' queë' yetúë' bönni' yöl-la'
rejlë' Cristo bi gunë', ati' yetúë' bönni' runödzjë' queë' yöl-la' huac ruúnë' nup
te'i.
10 Yetúë' bönni' runödzjë' queë' yöl-la' huac runë' yugu' yöl-la' huac qui
yehua' yubá, ati' yetúë' bönni' ru'ë lë' latj ru'ë didza' uláz queë' Dios, ati' yetúë'
bönni' runödzjë' queë' yöl-la' huac ráquibe'inë' chqui' bö' dzag bunách naqui
queë' Dios o naqui qui tu' xöhui'. Runödzjë' queë' yetúë' bönni' yöl-la' huac
ru'ë didza' yubl cunazëdë', ati' queë' yetúë' bönni' yöl-la' huac rudödë' didza'
yubl na' cunazëdë'.
11 Yúgu'të lë ni runë' Lëczë' Dios Bö' La'y, le runödzjë' qui tu tu bunách tsca
rë'ncznë'.

Yúgu'tëru' nacru' ca tuz bunách

12 Ca na' nac tuz gdu ca nayá' nabinru', zal-la' zian le nagudi' dzáglenru',
ati' le zian na' nagudi' dzáglenru' nacgac tuz le nayá' nabinru', lëzca' cni nac
queë' Cristo.
13 Le zóalenë' rë'u Lëczë' Dios Bö' La'y, lë ni nac queëru' ca tu le nadilru' nis,
le nac bë' nacru' ca tuz bunách, zal-la' nacru' yugu' bönni' judío, len yugu'
bönni' gza'a, lenca' bönni' nadá'ugac, len bönni' cunadá'ugac. Yúgu'tëru', Dios
bë'ë rë'u latj si'ru' le runödzjë' Lëczë' Bö' La'y.
14 Na'a, lu gdu ca nayá' nabinru', zian le nagudi' dzáglenru' len clëg tuz.
15 La'naru' huac güi' didza' ní'aru', huaná: “Le cutu naca' në'ë bönni', cutu
náquida' queë'”, didza' ni cutu gun ga cutu naqui queë' bönni' na'.
16 La'naru' huac güi' didza' nagru', huaná: “Le cutu naca' yöj lahuë', cutu
náquida' queë' bönni' ni”, didza' ni cutu gun ga cutu naqui queë' bönni' na'.
17 La'naru' nac yöj lauru' gdutë le nayá' nabinru', ¿nacx gac yőniru'?
La'naru' nac nagru' gdutë, ¿nacx gac gle'i zxína'ru'?
18 Na'a, Dios nucu'ë yúgu'të le nagudi' dzáglenru' ca gu'ncznë' Lë'.
19 La'naru' nac tuz le nagudi' dzáglenru', cutur soa gdu ca nayá' nabinru'.
20 Na'a, ca nacru', zian le nagudi' dzáglenru', san tuz le nacru'.
21 Qui lë ni na', cutu gac guië na'ru' yöj lauru', gna: “Cutu rquinda' li'.”
Lëzca' cni, cutu gac guië ní'aru' icjru', gna: “Cutu rquinda' lbi'ili'.”
22 Na'a, yugu' le nagudi' dzáglenru', lë na' ráquiru' nacgacr cuidi'z, lë ni
naquínir-ru'.
23 Lëzca' cni, yugu' le nagudi' dzáglenru' le ráquiru' nacgacr ca'z, lë ni
rugácur-ru' dxi'a, len yugu' le ráquiru' cutu ral-la' gla' lahui, rugácur-ru' ca'
dxi'a.

24 Cutu run bayúdx gunru' cni qui le nacr lach qui le náquiniru'. Dios benë'
gdu ca nayá' nabinru', len benë' ga nacr lsaca' lë na' ráquiru' rë'u nacr ca'z.
25 Cni benë', ati' cutu narujgac chopl le nagudi' dzáglenru', le tun chi'i
lza'gac tu yetú.
26 Chqui' gac zi' tu le náquiniru', lac zi' tsazxőn len lei yúgu'të le náquiniru'
na', len chqui' tu le náquiniru', zoa bi ruzí' xbey, yúgu'të le náquiniru' tu'zí'
xbey tsazxőn len lei.
27 Na'a, lbi'iczli' dzagli' gdu ca nayá' nabanë' Cristo, ati' tu tuli' nacli' ca
yugu' le nagudi' dzáglenë'.
28 Lëzca' cni, ladj bunách queë' Cristo, Dios nucu'ë nup tun xchinë'. Ga nac
zi'a nucu'ë bönni' gbaz queë' Cristo. Ga nac buróp nucu'ë bönni' tu'ë didza'
uláz queë', len ga bunntë nucu'ë bönni' tu'sëdi, ati' ni'r nucu'ë nup tun yugu'
yöl-la' huac qui yehua' yubá. Ni'r nucu'ë nup tu'ún nup te'i. Ni'r nucu'ë nup
taclen böchi' lza'ru'. Ni'r nucu'ë bönni' tu'lui'inë' rë'u dxin gunru'. Ni'r nucu'ë
bönni' tu'ë didza' yubl cunazëdquë'.
29 Clëg yúgu'të' nacquë' gbaz queë' Cristo. Clëg yúgu'të' tu'ë didza' uláz
queë' Dios. Clëg yúgu'të' tu'sëdnë'. Clëg yúgu'të' tunë' yugu' yöl-la' huac qui
yehua' yubá.
30 Clëg yúgu'të' dë lu na'quë' luúnë' nup te'i. Clëg yúgu'të' tu'ë didza' yubl
cunazëdquë'. Clëg yúgu'të' tu'dödë' didza' yubl cunazëdquë'.
31 Gul-güí' ládxi'li' cu'ë lu na'li' Dios yugu' yöl-la' huac na' nacgacr lsaca'.
Na'a, ului'ida' lbi'ili' tu le nacr lsaca' ca yúgu'të lë ni.

13

Yöl-la' nadxí'i

1 Zal-la' gac gu'a xtídza'gac bunách le cunazëda', lenca' xtídza'quë' gbaz
la'y queë' Dios, san chqui' cunadxi'ida' lza'a, didza' gu'a cutu gacr lsaca' ca
bö run gui rucödxru' o guia rutil-lru' lzë'i.
2 Zal-la' dë lu na'a gu'a didza' uláz queë' Dios len tséjni'da' yúgu'të le
nagachi', len yúgu'të didza' rejni'i, len zal-la' nac gdu ca réjlë'a Dios ga
rdxintë huac cúa' yugu' gui'a, san chqui' cunadxi'ida' lza'a, cutu bi lsaca'
naca'.
3 Zal-la' quisia' gdutë le dë quia' ugahua' bunách yechi', len zal-la' udöda'
gdu ca nayá' nabana' ga luzegui' lei bunách le réjlë'a Cristo, san chqui'
cunadxi'ida' lza'a, cutu ca' uzi'a xbey lë na' runa'.
4 Nu bönni' nadxi'inë' lzë'ë, rbözë' zxön ladxi'. Naquë' dxi'i ladxi' len cutu
ruzxé'inë' lzë'ë. Bönni' na' nadxi'inë' lzë'ë cutu run ba zxön cuinë', len cutu
run cuinë' blau.
5 Bönni' na' nadxi'inë' lzë'ë cutu runë' le cunác, len cutu rudúl-li'në' le dë
queë', len cutu rléytenë', len cutu rajneynë' dö' glui' queë' bunách.
6 Bönni' na' nadxi'inë' lzë'ë cutu ca' rudzijnë' cati' nu run le cunác.
Rudzijnë' cati' nu run le nac gdutë li.
7 Bönni' na' nadxi'inë' lzë'ë rua' rlenë' bíti'tëz bi gun queë' lzë'ë, len
réjlë'teczë' lzë'ë, len rúnteczë' löz gun le nac dxi'a lzë'ë, len rbőzteczë' zxön
ladxi'.
8 Cutur töd qui yöl-la' nadxí'i. Huadőd qui le dë lu na'gac bunách lui' didza'
uláz queë' Dios. Huadxín dza cati' cutur gata' lu na'gac bunách lui' didza'
yubl cunazëdgac, ati' huadőd qui yöl-la' rejni'i quegac bunách.
9 Lati'z réjni'ru' na'a, len lati'z ca' rui'ru' didza' uláz queë' Dios.
10 Cati' gdxin le nac gdu, ni'r udx qui lë na' nac lati'z.

11 Cati' ni' naca' bi'idau', bë'a didza' ca bi'idau', len glequi icja' ca bi'idau',
len gza' ladxa'a ca bi'idau'. Cati' gzxöna' buca'na' le naqui qui bí'idau'hua'.
12 Na'a le rlé'iru' nacz ca le rlé'iru' cati' ruyú cuinru' tu lu guia dxildau'.
Cutu rlé'iru' gdu ca nac. Dza ni'r glé'iru' gdu ca nac yúgu'të. Na'a núnbë'a
lati'z. Dza ni'r gúnbë'a yúgu'të ca na' Dioscz nunbë'ë neda'.
13 Na'a, nacua'tecz yöl-la' rejlë' queëru' Dios, len yöl-la' run löz queëru' Dios,
len yöl-la' nadxí'i queëru' lza'ru'. Nacuá' yonn ni, san le nac blau nac yöl-la'
nadxí'i.

14

Yöl-la' huac runnë' queëru' Dios Bö' La'y

1 Gul-gún bayúdx gdxi'ili' lza'li' len gul-güí' ládxi'li' si'li' ca' yugu' yöl-la' huac
runnë' queëru' Dios Bö' La'y, len le nac blau, yöl-la' huac güi'li' didza' uláz
queë' Dios.
2 Nu rui' didza' yubl cunazḗd, clëg bunách rui'len didza' nu na'. Dios
rui'len didza' nu na', le nutu nu zoa rejni'i didza' rui' nu na'. Dios Bö' La'y
ru'ë nu na' latj rui' didza' ca nacgac le nagachi' queë' Dios.
3 Nu na' rui' didza' uláz queë' Dios, rui'len bunách didza' quië gacr gdu ca
ta'yejlë' Cristo. Rutíp ládxi'quë' len ruhuí' zxön lequë'.
4 Nu na' rui' didza' yubl cunazḗd run tsutsu la' cuinz, san nu rui' didza'
uláz queë' Dios run tsutsu yúgu'të bunách queë' Cristo.
5 Rac ladxa'a güi'li' didza' yubl cunazëdli' yúgu'tëli', san le nac blau, rë'nda'
güi'li' didza' uláz queë' Dios. Ruzi'r-ru' xbey nu rui' didza' uláz queë' Dios ca
ruzi'ru' xbey nu rui' didza' yubl cunazḗd, chqui' cuzóa nu udṓd didza' yubl
na' cunazḗd, quië lac tsutsu bunách queë' Cristo.
6 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', cati' guida' ga zoali', chqui' güí'lena' lbi'ili'
didza' yubl cunazëda', cutu bi uzi'li' xbey. Uzi'li' xbey tuz didza' na' güí'lena'
lbi'ili' le nului'inë' neda' Dios, o didza' uzejni'i rë'u, o didza' gu'a uláz queë'
Dios, o le nac zxba queë'.
7 Lëzca' cni rac qui le ta'gú'u bö, yugu' le cunabangac, ca nac gui rucödxru',
o ca nac guitarra, chqui' cutu tul-l ca ral-la' lun, ¿nacxcz gúnbë'ru' bizxal le
tul-l na', lë na' rul-l gui na' o guitarra na'?
8 Chqui' cutu cödx ca ral-la' gun trompeta na' ulídz rë'u lu gdil-l, ¿nuzxa
caz upá' cuini tseaj lu gdil-l na'?
9 Lëzca' cni rac queëli'. Chqui' len lúdxi'li' güi'li' didza' le cutác bunách, cutu
ca' la'yejni'i didza' güi'li'. Cni gac, daduz güi'li' didza'.
10 Le nactë yödzlyú ni nacuá' zian didza' yubl tui' zian cö' bunách gza'a,
ati' nacuá' bunách ta'yejni'i tu tu didza' na'.
11 Na'a, chqui' cutu réjni'da' didza' ru'ë bönni', gaca' ca bönni' gza'a lahuë'
bönni' na' ru'ë didza', ati' bönni' na' ru'ë didza' gaquë' ca' lahua' neda' ca bönni'
gza'a.
12 Lëzca' cni nac queëli'. Rui'tsca ládxi'li' si'li' yugu' le runnë' queëru' Dios
Bö' La'y. Qui lë ni na', gul-güí' ládxi'li' si'li' yugu' le lun ga lacr tsutsu bunách
queë' Cristo.
13 Qui lë ni na' ca', nu rui' didza' yubl cunazḗd ral-la' ulídz Dios gnabi Lë'
gunnë' qui yöl-la' huac quixjö' le rë'ni gna didza' na' rui' nu na'.
14 Cati' rulidza'-në' Dios, chqui' ru'a didza' yubl cunazëda', lu bö' naccza'
rulidza'-në' Dios, san le cutu réjni'da' didza' ru'a, lu yöl-la' rejni'i quia' cutu
ruzi'a xbey didza' na' ru'a.

15 ¿Nacxcz ral-la' guna' chqui'nu'? Ulidza'-në' Dios lu bö' naccza', lenca' lu
yöl-la' rejni'i quia' ulidza'-në' Dios. Gul-la' yöl-la' ba lu bö' naccza' lenca' lu
yöl-la' rejni'i quia' gul-la' yöl-la' ba.
16 Chqui' tuz lu bö' nacczu' rulídz la'yu'-në' Dios, ati' zoa ni' nu ryöniz, san
chqui' cutu rejni'i didza' ru'u, ¿nacxcz gac gna: “Ca' gac”, ni'a qui didza' ru'u,
rë'u-në' Dios: “Xclenu'”?
17 Nazx ca' dxí'adau' ru'u didza', rë'u-në' Dios: “Xclenu'.” Chqui' cutu rejni'i
didza' ru'u, cutu bi uzí' xbey nu na' ryöni.
18 Rëpa'-në' Dios: Xclenu', le rui'ra' didza' yubl cunazëda' ca yúgu'tëli'.
19 Laugac bunách queë' Dios guë́'ntërda' gu'a gayu'z didza' le gac la'yejni'i
bunách ca zian gayuá' didza' yubl cunazëda' ati' nutu nu gac tsejni'i. Gac
usëdda' yezica' bunách tuz chqui' la'yejni'i didza' gu'a.
20 Böchi' lza'adau', cutu gacli' ca bi'idau' ca nac le rza' ládxi'li'. Gul-gác ca
bi'idau' cui gunli' le cunác, san gul-gác bönni' chnacgac ca nac le rza' ládxi'li'.
21 Nayúj lu guich la'y, rna: “Len didza' yubl len lu rú'agac bunách gza'a
güí'lena' bunách ni didza'. Zal-la' guna' cni, cutu luzë́ naggac xtidza'a.” Cni
rnë' Xanru'.
22 Cni nac, Dios ru'ë rë'u latj rui'ru' didza' yubl cunazëdru' quië gac tu le
nac bë' laugac bunách cuta'yejlë' len clëg laugac nup ta'yejlë' Cristo. Ru'ë
rë'u latj rui'ru' didza' uláz queë' Lë' le luzí' xbey nup ta'yejlë' Cristo len clëg
bunách na' cuta'yejlë'.
23 Qui lë ni na', cati' udubli' tsazxőn, yúgu'tëli' na' náquili' queë' Cristo,
chqui' güi'li' didza' yubl cunazëdli' yúgu'tëli', ati' tsazgac nup nazëdgac lati'z
o nup cuta'yejlë' Cristo, ¿naru' cu la'ná: “Nachixi icjli'”?
24 Na'a, chqui' yúgu'tëli' güi'li' didza' uláz queë' Dios, ati' tsaz nu curejlë'
Cristo o nu nazë́d lati'z, gáquibe'i nu na' nabaga' zxguia' ati' Dios cuequi
xbeynë' lë'. Cni gáquibe'i nu na', le yöni didza' güi'li' yúgu'tëli'.
25 Gáquibe'i ca nac le rza' ladxi' nu na', lë na' bgachi', ati' uzechu zxib nu
na' len tsej ladxi' Dios, gna: “Le nactë Dios zóalenë' lbi'ili'.”

Ca ral-la' gunru' ga rudubru' queë' Cristo

26 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', cati' rudubli' queë' Cristo, rul-lë' tu salmo
tuë' bönni' dzaguë' lbi'ili', ati' rusëdnë' tu zxba yetúë', ati' rguíxjöi'në' lbi'ili' tu
le bului'inë' lë' Dios yetúë', ati' ru'ë didza' yubl cunazëdë' yetúë', ati' rudödë'
didza' yubl na' cunazëdë' yetúë'. Yúgu'të le gunli' ral-la' gac le luzí' xbey nup
tu'dúb queë' Cristo.
27 Cati' nacuá' ni' nup tui' didza' yubl cunazëdgac, cutu ral-la' güi'li' didza'
cni zianr ca chop tsonnzli'. Huac gu'ë didza' tuzë' bönni' na', ati' töd na' huac
gu'ë didza' yetúë', san run bayúdx soa nu udőd didza' yubl na' cunazëdli'.
28 Chqui' nutu nu zoa nu gac udőd didza' yubl na' cunazëdli', ral-la' soa
dxiz ga na' nudubli' nu na' rui' didza' yubl cunazë́d, ati' huac güí'lenë' Dios
didza' na' lu icj ládxi'dau'huë'.
29 Lëzca' cni, bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios ral-la' lu'ë didza' chop
tsonnzë', ati' yezíca'rë' bönni' na' tu'ë didza' uláz queë' Dios ral-la' la'bequi
xbeynë' didza' ru'ë bönni' na'.
30 Chqui' Dios ului'inë' tu bönni' rö'ë ni' le rë'ni gna xtidzë'ë, ral-la' soa dxiz
nu na' rui' didza'.
31 Yúgu'tëli' huac güi'li' didza' uláz queë' Dios tu tuli' quië gzëdli' yúgu'tëli'
len gdip ládxi'li' ca' yúgu'tëli'.
32 Bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios huac la'ná be'i cuinquë', la'cu'ë dxiz.

33 Clëg Dios nu run ga runru' rusbő, le rë'nnë' Lë' gacru' ba'a ladxi', ca na'
runë' ga nacuá' yúgu'të cö' bunách queë' Cristo.
34 Ral-la' la'cua'nu dxiz ngul queëli' ga na' rudubli'. Cutu dë lu na'cnu lui'nu
didza' ni'. Ral-la' la'cua'nu nöxj ca na' rna bë' zxba queë' Dios.
35 Chqui' tő'ninu la'yéjni'nu lati', ral-la' la'nábinu bönni' qui queëcnu cati' ni'
nacu'ë lidxquë'. Cutu ral-la' lui'nu didza' ngul ga na' tu'dubë' queë' Dios.
36 ¿Naru' ráquitsali' bunödzjë' xtidzë'ë Dios lu rú'ali' lbi'izli'? ¿Naru' ráquitsali'
bdxin queëzli' xtidzë'ë Dios?
37 Chqui' nutsë'ë ladjli' bönni' ráquinë' ru'ë didza' uláz queë' Dios, o ráquinë'
zóalenë' lë' Dios Bö' La'y, bönni' ni ral-la' si' lu në'ë nac zxba queë' Xanru' le
ruzuja' queëli' lu guich ni.
38 Na'a, chqui' cutu rui' ladxë'ë didza' ni, cutu güi' ládxi'li'-në' bönni' na'.
39 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', gul-güí' ládxi'li' güi'li' didza' uláz queë' Dios,
len cutu gna bé'ili' nu rui' didza' yubl cunaződ.
40 Yúgu'të ral-la' gunru' ca sa'yéaj, len ca rajlőz yöl-la' ba'a ladxi'.

15

Bubanë' Cristo lu yöl-la' gut

1 Na'a, böchi' lza'adau', rguíxjöi'da' lbi'ili' ca nac didza' dxi'a na' bena' lban
qui ga zoali', lë na' gzxi' lu na'li' len run ga nacr gdu ca réjlë'li' Cristo.
2 Ni'a qui didza' ni ulali', chqui' gunli' ca rna didza' dxi'a na' bena' lban qui
ga zoali', chqui' le nactë gyéjlë'li' Cristo.
3 Ga gzu lau budöda' lu na'li' le budödë' Dios lu na'a neda'. Cni rna: “Gutië'
Cristo uláz queëru' le nabága'ru' dul-la'.” Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, ben
bayúdx benë'.
4 Rna ca': “Bgachë'ë yeru ba, len cati' bza'a tsonn dza, bubanë' lu yöl-la'
gut”, ca na' nayúj ca' lu guich la'y, ben bayúdx guc queë'.
5 Gdöd ni' buluí' lahuë' Cristo, blé'inë' Lë' Pedro, len gdöd ni', gulalé'inë'
Lë' idxínnutë' gbaz queë'.
6 Ni'r buluí' lahuë' lauquë' zianr ca gayu' gayu'ë böchi' lza'ru' ta'yejlë'ë
Cristo, cati' ni' nudubquë' tsazxőn. Yelati'z cuguluhuöatë' bőchi'ru' ni nacu'ë
nabanquë' na'a, zal-la' la'quë' chnatquë'.
7 Ni'r blé'inë' Lë' Jacobo, len gdöd ni' buluí' lahuë' lauquë' yúgu'të bönni'
gbaz queë'.
8 Ga yajseytë buluí' lahuë' ca' lahua' neda'. Ca guc lë ni, naca' ca bi'idau'
guljbi' cati' chgdöd dza ral-la' galjbi'.
9 Cni nac, le nacra' neda' cuidi'z ca yúgu'të bönni' gbaz queë', len cutu naca'
neda' lsaca' si' la' gbaz queë', le gdxia ladxa'a bunách queë' Dios.
10 Na'a, le buzá' ladxë'ë quia' Dios naca' le naca' na'a, len clëg daduz buzá'
ladxë'ë quia'. Béntëra' xchinë' ca yezíca'rë' gbaz queë', zal-la' clëg racz quia'
bena' dxin na'. Dioscz, lu yöl-la' ruzá' ladxi' queë', bugunë' neda' dxin.
11 Na'a, chqui' bena' lban neda' o chqui' glunë' lban yela'quë' bönni', lë ni
le runtu' lban qui len le gyéjlë'li' lbi'ili'.

Ubanru' lu yöl-la' gut

12 Runtu' lban queë' Cristo ca na' bubanë' lu yöl-la' gut. Chqui' cni nac,
¿nacxcz nac, rnali' la'li': “Cutu lubán nup chnatgac”?
13 La'naru' cu lubán nup chnatgac, cutu bubanë' Cristo,
14 len la'naru' cu bubanë' Cristo, daduz nac le bentu' lban qui, len daduz
nac yöl-la' rejlë' queëli' Lë'.

15 Yetú ca', la'naru' cu bubanë' Cristo, rzi' yë'tu' cati' runtu' lna' lau queë'
Dios, rnatu' buspanë' Cristo, ati' la'naru' cu uspanë' nup chnatgac, Dios cutu
buspanë' Cristo.
16 La'naru' cu lubán nup chnatgac, cutu bubanë' Cristo,
17 len la'naru' cu bubanë' Cristo, daduz nac yöl-la' rejlë' queëli' Lë', ati'
naga'ngac dul-la' nabága'li'.
18 Lëzca' cni, nup na' chnatgac len gulayejlë' Cristo, tsaz glat chqui' cutu
bubanë' Lë'.
19 Chqui' tuz tsal ni zoaru' nabanru' huac uzi'ru' xbë' Cristo, nacr-ru'
bayechi' ca yúgu'të bunách.
20 Na'a, le nactë bubanë' Cristo lu yöl-la' gut, len naquë' nu gzu lau bubán
tsaz ladj yúgu'të nup lubán tsaz lu yöl-la' gut.
21 Ca na' gyu'u yöl-la' gut ni'a qui le benë' tuë' bönni', lëzca' cni, ni'a qui le
benë' yetúë' bönni' gyu'u yöl-la' rubán quegac nup chnatgac.
22 Ca na' tat yúgu'të bunách le náljlengac Adán, lëzca' cni lubán yúgu'të nup
na' náljlengac Cristo.
23 Tu tuë' ubanë' ca ral-la' gac. Zi'al bubanë' Cristo, ati' töd ni lubán nup
náquigac queë' Cristo cati' huödë'.
24 Ni'r gdxin dza udx cati' ugűë' Cristo gdutë le dë lu në'i len gdutë yöl-la'
uná bë' len gdutë yöl-la' huac qui tu' xöhui', ati' udödë' lu në'ë Dios Xuz le rna
bé'inë' Lë'.
25 Run bayúdx gna bë'ë Cristo ga gdxintë dza chbenë' Dios ga luzechu
zxibgac lahuë' Lë' yúgu'të nup ta'dá'baga' Lë'.
26 Le rdá'baga' Lë' le usnitië' ga udx nac yöl-la' gut.
27 Dios chnudödë' yúgu'të lu në'ë Zxi'në' quië gna bé'inë' lei. Nayúj lu guich
la'y, rna: “Budödë' yúgu'të lu në'ë quië gna bé'inë' lei.” Na'a, nac bë' cutu
budőd cuinë' lu në'ë Zxi'në', le nacczë' Lë' Nu rudőd lu në'ë Zxi'në' yúgu'të.
28 Cati' gdxin dza ni' chnudödë' Dios lu në'ë Cristo yúgu'të quië gna bé'inë'
lei, ni'r Lëczë' Zxi'në' udőd cuinë' lu në'ë Dios, Nu na' budőd lu në'ë Zxi'në'
yúgu'të, ati' ga udx, Dios gna bé'inë' tsaz yúgu'të.
29 La'li' rdil-li' nis uláz quegac nup chnatgac. Chqui' ráquili' cutu lubán nup
na' chnatgac, ¿bizx quië rdil-li' nis uláz quegac nup chnatgac?
30 Zoa banádx queëtu' gattu' yúgu'të dza. ¿Bizx quië rui'tu' latj gac cni chqui'
cutu ubanru' lu yöl-la' gut?
31 Yúgu'të dza zoa banádx gatia'. Rguíxjöi'da' lbi'ili' lë ni, böchi' lza'adau', le
rdzag ladxa'a le bena'. Bena' ga réjlë'li' Xanru' Jesucristo.
32 Chqui' le gu'nzda' gdíl-lena' böa' guixi' snia' lu yödz Éfeso, ¿bizxa caz
uzi'a xbey? Chqui' cutu lubán nup chnatgac, ral-la' gunru' ca ta'ná bunách:
“Gui'j gáguru' le huatru' cxö huidzj.”
33 Cutu güi'li' latj nu si' ye'i lbi'ili'. Chqui' si' lu na'li' lati'z le cutu nacz,
gdútëli' huöacli' chul nit.
34 Gul-bí'i ládxi'li' len cutu gunli' dul-la' le cunúnbë'li'-në' Dios la'li' lbi'ili'.
Rnia' cni quië guna' ga utui'li'.

Ca lac nup lubán lu yöl-la' gut

35 Nazx ca' zoa nu gna: “¿Nacx lubán nup chnatgac? ¿Nacx gac gdu ca
nayá' nabinquë' cati' ludxinë'?”
36 Li', bönni' cunözi. Lë na' razu' luyú cutu glen chqui' cutu nit.
37 Lë na' razu' luyú nac tu xseydau'z, nazx ca' qui zxoa' xtil o qui yetú
guixi' cuandau'. Lë na' razu' cutu nac guixi' cuandau' na' ral-la' glen.
38 Dios runë' ga gac guixi' cuandau' ca nunczë' qui. Ca nac tu tu xseydau'
na' runë' ga gac guixi' cuandau' qui.

39 Lëzca' cni, cutu nac tuz ca nac bëla' qui queëcba' yúgu'tëba' böa' guixi'.
Zoa tu bëla' quegac bunách len yetú ca nac bëla' quecba' böa' guixi'. Yetú ca
nac bëla' quecba' bguinn len yetú ca nac bëla' quecba' böl.
40 Lëzca' cni nadzá' gdu ca nayá' nabingac nup nacuá' yehua' yubá ca nac
gdu ca nayá' nabingac nup nacuá' luyú ni. Zoa tu yöl-la' lach quegac nup
nacuá' yehua' yubá, len yetú ca nac yöl-la' lach quegac nup nacuá' luyú ni.
41 Zoa tu yöl-la' lach qui gbidz, len yetú qui beo', len yetú quegac bölj
luzxbá. Yöl-la' lach qui tu bölj luzxbá nadzá' ca nac yöl-la' lach qui yetú
bölj luzxbá.
42 Lëzca' cni gac cati' lubán nup chnatgac. Cati' rgachi' yeru ba nac tu bëla'
nit. Cati' ubán, ni'r gac tu le soa tsaz.
43 Cati' rgachi' yeru ba nac tu bëla' ca'z len le nacuidi'. Cati' ubán, ni'r gac
tu le lach len le nal.
44 Cati' rgachi' yeru ba nac tu bëla' qui yödzlyú ni. Cati' ubán, ni'r gac tu
le soa tsaz yehua' yubá. Zoa tu bëla' qui yödzlyú ni, len yetú ca gac le gdzag
bö' nacczru'.
45 Nayúj lu guich la'y le rna: “Bönni' na' gzu lahuë' zoë' luyú ni, lë' Adán,
Dios benë' lë' bönni' ban”, san Bönni' gyazië' xlatjë' Adán, Lë' Cristo, Dios benë'
ga naquë' Bö' nabániru'.
46 Cutu bdxin zi'al lë na' nac Bö'. Bdxin zi'al lë na' nac qui yöl-la' bunáchz
queëru', ati' ni'r bdxin lë na' nac Bö'.
47 Bönni' ni' gzoë' zi'al, gúquinë' yu. Bönni' na' zoë' burópl, Nu na' nac Xanru',
brujë' yehua' yubá.
48 Nup nacuá' luyú ni nacgac ca guquë' bönni' na' gúquinë' yu, ati' nup ral-la'
tsajcuá' yehua' yubá lac ca nac Nu na' bruj yehua' yubá.
49 Ca na' na'a dë queëru' tu bëla' le nac ca guc bëla' queë' bönni' na' gúquinë'
yu, lëzca' ral-la' huöáquiru' ca náquinë' Nu na' bruj yehua' yubá.

50 Cni rë'ni gna lë ni rëpa' lbi'ili', böchi' lza'adau', rnia': Le náquini bëla' len
rön cutu ca' tsaz ga ni' rna bë'ë Dios, len lëzca' cni, lë na' nit cutu gdel-li' lë
na' zoa tsaz.
51 Gul-yutsca', rëpa' lbi'ili' tu le bgachi': Cutu gatru' yúgu'tëru', san Dios
utsḗ'ë ca nacru' yúgu'tëru'.
52 Tu tsalz gac, tsca nac tu le rutáz yöj lauru', cati' cödx trompeta le rajseytë.
Cödx trompeta na', ati' lubán nup chnatgac, láquini tu le soa tsaz, ati' Dios
utsḗ'ë le náquiniru' yúgu'tëru'.
53 Lë na' nacru' le rnit ral-la' huöac le soa tsaz, ati' le náquiniru', lë na' ral-la'
gat, huöac tu le gatga gat.
54 Cati' lë na' rnit chnuhuöác le soa tsaz, lenca' lë na' ral-la' gat chnuhuöác
le gatga gat, ni'r utság lë na' nayúj lu guich la'y, rna:

Nadúa tsaz yöl-la' gut.

Chbdél-li'në' Cristo.
55 Cutur gna be'i rë'u yöl-la' gut.

Cutur bi gac gun queëru' yöl-la' gut.
56 Huac bi gun queëru' yöl-la' gut le nabága'ru' dul-la', ati' nabága'ru' dul-la'
le rdá'baga'ru' zxba queë' Dios.
57 Xclenë' Dios. Lëczë' runë' ga nularu' lu yöl-la' gut ni'a qui le benë' Xanru'
Jesucristo.

58 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', gul-zóa tsutsu. Gul-gác gdu ládxi'li',
gúnteczli' xchinë' Xanru' le nőziczli' cutu runli' daduz xchinë' Xanru'.

16

Tu'nődzj quequë' bőchi'gac ta'yadzjnë' bunách Corinto

1 Na'a, ca nac qui dumí na' unödzjli' le gaclen bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo
nacu'ë Jerusalén, gul-gún na'a ca na' gna bé'ida' yugu' cö' bunách queë'
Cristo, nacuá' luyú Galacia.
2 Yugu' dza domingo, tu tuli' ral-la' cu'li' quizi lati' dumí, tsca na' Dios
runnë' queëli'. Gul-gún chi'i lei, cui gun bayúdx bi utubli' cati' gdxina' ga
zoali'.
3 Cati' ni' gdxina' ga zoali', gsöla'a Jerusalén nup na' ucua'li' lbi'ili'. Uzuja'
lu guich le gun ga lac bë'quë', ati' lu'ë dumí na' unödzjli'.
4 Chqui' ral-la' tsija' ca' neda', tsjáclenë' neda'.

Le rë'nnë' gunë' Pablo

5 Guida' ga zoali' cati' udx töda' yugu' yödz luyú Macedonia, le run bayúdx
töda' yugu' yödz na'.
6 Ráquida' ugá'nlena' lbi'ili' tu chi'i o nazx ca' uga'na' ni' yugu' beo' ziag.
Ni'r huac gáclenli' neda', ugu'li' neda' nöz gáti'tëz ga ral-la' tsija'.
7 Cati' guida' duyúa' lbi'ili' cutu rë'nda' tödza' ni'. Runa' löz sóalena' lbi'ili'
xtsey, chqui' gunnë' neda' latj Xanru'.
8 Uga'na' ni lu yödz Éfeso ga gdxinr dza Pentecostés
9 le dë latj ni guna' tu dxin zxön queë' Xanru', zal-la' zian nup ta'dá'baga'
neda'.
10 Chqui' gdxinbi' ga zoali' bi'i Timoteo, gul-güí' ládxi'li'-bi', cui ubi ugui'ibi'
tsal ni' sóalenbi' lbi'ili', le runbi' xchinë' Xanru' ca na' runa' xchinë' neda'.
11 Qui lë ni na', nutu nu ral-la' uzóa lëbi' tsla'l. Gul-gaclen-bi', ugu'li'-bi'
nöz gdu tsáhui'dau', quië udxinbi' ga ni zoa' neda', le rböza'-bi' lëbi' lenca'
bőchi'ru' túnlenë'-bi' tsazxőn dxin.
12 Ca nac queë' bőchi'ru' Apolos, szxöni gúta'yua' lahuë' tsijë' tsajyúë' lbi'ili'
tsazxőn len yugu' bőchi'ru'. Cutu rë'nnë' tsijë' na'a. Guidë' cati' sáqui'në'.

Didza' ru'ë Pablo ga ruúdx

13 Gul-spán ládxi'li' len gul-gác tsutsu ca réjlë'li'-në' Cristo. Gul-gác rugu
ladxi' len gul-típ ládxi'li'.
14 Len yöl-la' nadxí'i gul-gún bíti'tëz bi gunli'.
15 Na'a, böchi' lza'adau', chnőziczli' ca nac queë' Estéfanas lenca' quegac
di'a dza queë'. Nacgac nup gulazú laugac ta'yejlë' Cristo ladj bunách nacuá'
luyú Acaya. Guludőd cuinquë' bönni' ni quië lunë' xchingac bunách queë'
Dios.
16 Ráta'yua' lauli', böchi' lza'adau', gunli' ba la'n nup nacgac ca bőchi'ru'
na', lenca' ca nacgac nup tunlen lequë' tsazxőn dxin len taclen lequë'.
17 Rudzijda' le guladxinë' ga zoa' Estéfanas, len Fortunato, len Acaico, le
gláclenë' neda' uláz queëli'.
18 Guluhuí' zxönë' neda' ca na' guluhuí' zxönë' ca' lbi'ili'. Gul-gún ba la'n
bunách cni.
19 Tu'gáp Dios lbi'ili' yugu' cö' bunách queë' Dios luyú Asia ni. Tu'gapë'
Dios lbi'ili' Aquilo len Priscila lenca' nup tu'dúb queë' Dios ga nac lu yu'u
lidxquë'.
20 Tu'gapë' Dios lbi'ili' yúgu'të bőchi'ru' ni. Gul-gáp Dios tuli' yetuli',
unída'li' lza'li'.
21 Neda', Pablo, na' cuincza' ruzuja' lu guich lë ni, rnia': Rugapa' Dios lbi'ili'.
22 Nu cunadxí'i Xanru' Jesucristo, chnabía dö' nu na'.
Gda Xanru'.

23 Rnabda'-në' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli'.
24 Nadxi'ida' yúgu'tëli' le nacru' tuz len Xanru' Jesucristo. Ca' gac.

DIDZA BURÓP BSÖLËËË PABLO YÖDZ CORINTO

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë Corinto

1 Neda', Pablo, naca' gbaz queë' Jesucristo le rë'nnë' cni Dios. Runbi' neda'
tsazxőn bi'i bőchi'ru' Timoteo. Rugapa' Dios lbi'ili', rudubli' queë' Dios lu
yödz Corinto, len yúgu'tëli' náquili' quizi queë' Dios luyú Acaya.
2 Rnabda'-në' Xuzru' Dios len Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' len
gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.

Yugu' le gzxaca' gdi'ë Pablo

3 Yöl-la' ba Dios, Xuzë' Xanru' Jesucristo, le naquë' Xuzru', ruhuechi' ladxë'ë
rë'u, len naquë' ca' Dios, ruhuí' zxőnteczë' rë'u.
4 Ruhuí' zxönë' rë'u Dios cati' rac bíti'tëz bi rac queëru', quië gac hui' zxönru'
ca' nup bi rac quegac. Ruhuí' zxönru' lequë' ca na' ruhuí' zxönë' rë'u Dios.
5 Tsca ta'yán le rzaca' rgui'ru', ca na' gzxaca' gdi'ë Cristo, lëzca' cni ta'yán
le tu'huí' zxön rë'u, le nacru' tuz len Cristo.
6 Qui lë ni na', chqui' bi rzaca' rgui'tu', rac cni queëtu' quië gac hui' zxöntu'
lbi'ili' len guntu' ga ulali'. Chqui' Dios ruhuí' zxönë' netu', rac cni quië gac
hui' zxöntu' lbi'ili', ati' lu yöl-la' rböz zxön ladxi' queëli', gac gua' glenli' yugu'
le saca' qui'li', ca na' rac ca' queëtu'.
7 Ruzxöni ládxi'tu'-në' Dios gúnteczë' ga gac dxi'a queëli', le nőzitu' ca na'
rzaca' rgui'li' tsazxőn len netu', lëzca' cni ruzi'li' xbey tsazxőn len netu' le
ruhuí' zxönë' rë'u Dios.
8 Rë'nitu' gnőzili', böchi' lza'adau', ca nac le zian le glac queëtu' luyú Asia.
Gdödti bë'i lë na' guc queëtu', guc zi'tër ca le guc gua' glentu'. Ca' guc, cutur
bentu' löz soatu' gbantu'.
9 Gúquitu' guc queëtu' ca rac quequë' bönni' chnarugu quequë' latië'. Guc
cni queëtu' cui uzxöni ládxi'tu' la' cuinztu', san uzxöni ládxi'tu'-në' Dios, Nu
ruspán nup chnatgac.
10 Dios buslë' netu' lu lë na' ben ga gzoa banádx gattu', ati' ruslë' netu' yugu'
dza. Runtu' löz uslë' netu' Lë' cni leyúbl
11 chqui' gáclenli' netu', ulidzli'-në' Dios gnábili'-në' gáclenë' netu'. Dios
gunë' ca na' gnábili'-në' tsazxőn len bunách zian, uzá' ladxë'ë queëtu', ati'
la'ná xclenë' Dios uláz queëtu'.

Rguíxjö'ë Pablo bizx quië rdzeynë' gdxinë' Corinto

12 Lë ni le run ga rudzíjitu'. Bö' naccztu' ruluí'i netu', len yöl-la' ba'a ladxi'
queëtu' len gdu ládxi'tu' runtu' bi runtu' yödzlyú ni, len cni bentu' ca' ga ni'
zoali'. Cni bentu', le guclen netu' le buzá' ladxë'ë queëtu' Dios, len clëg len
yöl-la' rejni'i queëztu' bentu' cni.
13 Ruzujtu' queëli' lu guich tuz le gac ulabli' len le gac tséjni'li'. Rac ladxa'a
tséjni'li' gdu
14 lë na' réjni'li' lati'. Ni'r cati' gdxin dza huödë' Xanru' Jesucristo, gac gunli'
netu' zxön ca na' netu' guntu' lbi'ili' zxön.
15-16 Le bena' löz lë ni, gza' ladxa'a guida' ga zoali' zi'al cati' gdöda' luyú
Macedonia, ati' guida' ga zoali' leyúbl cati' uzá'a ni quië uzi'li' xba' chop lzu.
Töd ni' huac gáclenli' neda' ugu'li' neda' nöz tsija' luyú Judea. Cni gu'nda'
guna'.

17 ¿Naru' ráquitsali' gzxi' yë'a le butsá'a ca guna'? ¿Naru' ráquitsali' lu yöl-la'
bunáchz quia' runa' le rdxinz icja', len bë'za' ca' didza' cati' gnia': Cni guna'?
18 Ni'a queë' Xanru' Dios, Nu run gdutë ca rna xtidzë'ë, cutu bë'za' ca' didza'
cati' bé'lena' lbi'ili' xtidzë'ë Dios.
19 Jesucristo, Zxi'në' Dios, Nu na' bentu' lban qui ga zoali', neda' len Silvano
len Timoteo, cutu rui'zë' ca' didza'. Lë' ru'ë didza' gdutë li.
20 Cristocz runë' ga nac gdutë löz yúgu'të le gzxi' lu në'ë Dios, ati' ni'a queë'
Lë' gac gnaru': “Ca' gac”, quië gac queë' Dios yöl-la' ba.
21 Dioscz runë' ga runtu' löz tsazxőn len lbi'ili' náquiru' queë' Cristo, len
budödë' lu na'tu' dxin queë' runtu'.
22 Bennë' queëru' le nac bë' náquiru' queë', bchizië' icj ládxi'dau'ru' Dios Bö'
La'y, Nu nac queëru' le run ga nac löz yúgu'të le gunnë' queëru' Dios.
23 Ni'a queë' Xanru' Dios, Nu nözi le rza' ladxa'a, ru'a didza' gdutë li.
Nözcznë' Lë' cutu bida' ga zoali' lu yödz Corinto, cui gun bayúdx guna' ga
huí'nili'.
24 Cutu rë'nitu' gna bé'itu' lbi'ili' ca réjlë'li' Cristo, le chnacli' tsutsu ca réjlë'li'
Lë'. Rë'nitu' guntu' le gun ga udziji ládxi'li'.

2

1 Qui lë ni na' bë' ladxa'a cu guidtea' queëli' leyúbl, cui guna' ga huí'nili'.
2 Chqui' guna' neda' ga huí'nili', ¿nuzxa caz gun ga udzijda' neda'? ¿Naru'
guntsa' ga hui'ni nu ral-la' gun ga udzijda' neda'?
3 Qui lë ni na' buzuja' queëli' lu guich zi'al. Cutu gu'nda' guida' ga zoali',
cui gunli' ga hui'nda', le ral-la' gunli' lbi'iczli' ga udzijda' neda'. Le ruzxöni
ladxa'a lbi'ili', nözda' udzíjili' yúgu'tëli' chqui' udzijda' neda'.
4 Cati' ni' buzuja' queëli' lu guich lë na', gsébitsqui ladxa'a, len buí'nitsqui
ladxa'a ga bdxintë grödxa'. Buzuja' cni lu guich, clëg quië guna' ga huí'nili'
san quië gnőzili' ca nadxí'itsquida' lbi'ili'.

Ral-la' unít lauru' nu rua' dö'

5 Chqui' zoë' ni' bönni' na' bushui'nnë' rë'u, clëg neda'z bushui'nnë', san
yúgu'tëli' lbi'ili' bushui'nnë' lati'. Rnia': Lati', cui töd bë'i gchugu bë'a queë'
bönni' na'.
6 Tscati' gaz zxguia' chbenli' queë' bönni' na' yelati'z cunuhuöátëli'.
7 Na'a, ral-la' unít lauli' bönni' na' len utipli' ladxë'ë, cui töd bë'i hui'nnë'
len cui gac tsaz chop ladxë'ë.
8 Qui lë ni na' ráta'yua' lauli' gunli' le gac bë' nadxi'ili'-në' gdu ládxi'li'.
9 Qui lë ni na' ca' buzuja' queëli' lu guich lë na'. Gu'nda' si' bë'a lbi'ili' quië
gnözda' chqui' rúnteczli' ca rna xtidza'a.
10 Cati' nu runít lauli' lbi'ili', neda' ca' runít lahua' nu na'. Cati' nu runít
lahua', chqui' bi ben nu na' runít lahua', runa' cni uláz queë' Cristo quië gac
bi uzi'li' xbey.
11 Cni runa', cui saqui' Satanás tu' xöhui' uxícj rë'u, le chnőziru' yugu' le
rë'ni gun queëru'.

Grö'ë baguí'i Pablo lu yödz Troas

12 Cati' bdxina' lu yödz Troas quië guna' lban qui didza' dxi'a queë' Cristo,
benntsquë' neda' latj Xanru' guna' lban ni'.
13 Zal-la' guc cni, grö'a baguí'i le cutu yajxaca'a-bi' ni' bi'i bőchi'ru' Tito.
Qui lë ni na' buzá'lena' bunách ni', gyija' luyú Macedonia.

Gdél-li'ru' le zóalenë' rë'u Cristo

14 Xclenë' Dios, rché'teczë' rë'u ca tu le nac bë' bdél-li'në' Cristo yöl-la' ruslá
queëru'. Dios rugunë' dxin rë'u quië rulu'ë lahui ca gac lunbë' Cristo bunách.
Le nacru' nac ca tu le rla' zxix, le rguis gáti'tëz.
15 Nacru' ca tu nör rla' zxix, le ruzégui'ë Cristo lahuë' Dios, len le rguisië'
laugac nup nulagac len nup nanitgac.
16 Laugac nup na' nanitgac nacru' ca tu le rla' zgut le nac bë' latië', san
laugac nup na' nulagac nacru' ca tu le rla' zxix le nac bë' gbánteczru'. ¿Nuzxa
caz nac lsaca' gun cni?
17 Cutu runtu' ca tun zian bunách tu'gún dxin xtidzë'ë Dios ca tu le tuti'
len ta'u bunách, san le nasölë'ë netu' Dios, gdu ládxi'tu' rui'tu' didza' lahuë'
Lë' le nactu' tuz len Cristo.

3

Ca nac didza' ruún rë'u tuz len Dios

1 ¿Naru' ráquitsali' run ba zxön cuintu' cati' rui'tu' cni didza'? ¿Naru' runtsa
bayúdx ului'itu' lbi'ili' guich le ruluí' le nactu'? ¿Naru' ral-la' gnábitu' lbi'ili'
gunnli' queëtu' tu guich cni, ca na' tun la'gac bunách?
2 Lbi'iczli' nacli' ca tu guich le ruluí' le nactu', le nayúj lu icj ládxi'dau'tu',
ati' yúgu'të bunách gac luláb lei len luúnbë' lei.
3 Le nacli' nalá' lahui ca tu guich nuzujë' Cristo, le bsölë'ë lu na'tu'. Cutu
nayúj tu lu guich, san Bö' La'y queë' Dios ban nuzujë' lei, clëg tu lu guiöj blag,
san lu icj ládxi'dau'li' nuzujë'.
4 Rui'tu' cni didza' le ruzxöni ládxi'tu'-në' Dios le zóalenë' netu' Cristo.
5 Cutu ráquitu' bi gac guntu' racz queëtu', san Dios runnë' queëtu' yöl-la'
huac bi guntu'.
6 Dioscz bennë' queëtu' yöl-la' huac guntu' xchinë' lu didza' cub na' ruún
rë'u tuz len Dios. Didza' ni cutu nac tu zxba nayúj lu guich, san nac tu le
rusëdnë' rë'u Dios Bö' La'y. Zxba na' nayúj lu guichz rchugu queëru' gatru',
san Dios Bö' La'y nabániru'.
7 Yugu' zxba queë' nayujgac lu guich, Dios buzujë' yugu' lu guiöj blag, ati'
bulu'ë lahui yöl-la' yení' queë' cati' budödë' lei lu në'ë Moisés. Zal-la' gdöd
qui, gyëptër yös yení' lahuë' Moisés. Cni guc, cutu guc luyú lahuë' Moisés
bunách Israel. Chqui' yajtság zxba na' yöl-la' yení' cni, ati' zxba na' rchugu
quegac bunách lat,
8 szxőnitër ca' ral-la' gac yöl-la' yení' dzag yugu' le runë' Dios Bö' La'y.
9 Gzoa tu yöl-la' yení' yajtság lë na' ben ga narugu quegac bunách lat.
Szxőnitër nac yöl-la' yení' qui lë na' run ga rnë' Dios nacgac tsahui' bunách.
10 Le nactër lsaca' yöl-la' yení' nalá' lahui na'a, cuidi'z nagá'n yöl-la' yení'
na' bla' lahui cati' Dios bunödzjë' quegac bunách zxba queë'.
11 Chqui' gzoa yöl-la' yení' qui lë na' gzoa tu chi'idau'z, zxöntër nac yöl-la'
yení' qui lë ni soa tsalzú.
12 Le zoa queëru' lë ni runru' löz, rui'tu' didza' lu yöl-la' rugu ladxi' queëtu'.
13 Cutu runtu' ca benë' Moisés, bucachi' lahuë' len tu lári'dau', cui luyú
bunách Israel yöl-la' yení' na' zeaj rnit.
14 Gulachúl gulanitië' bönni' ni'. Ga rdxintë na'a dza cati' tu'labë' guich
qui didza' gul na' ruún bunách tuz len Dios, nac quequë' tsca nagá'n la' leyz
lári'dau' na' lauquë', lë na' gac ugűë' tuzë' Cristo.
15 Ga rdxintë na'a dza, cati' tu'labë' guich ga na' nayúj didza' queë' Moisés,
zxoa ca tu lári'dau' yöj lauquë' le run ga nachúl nanitquë'.
16 Cati' nu ruhuöác queë' Xanru', rdua lë na' run ga nachúl nanít nu na'.

17 Cati' ni rnatu': “Xanru'”, rui'tu' didza' queë' Dios Bö' La'y. Ga zoë' Bö' La'y
queë' Xanru', ni' zoacz yöl-la' nadzán.
18 Yúgu'tëru' rë'u cutu bi nuséyj lauru', san nacru' ca tu guia dxili ga nalá'
yöl-la' yení' qui lahuë' Xanru', ati' yöl-la' yení' na' queë' Xanru', Nu nac Bö'
La'y, rutsá' rë'u, len run ga zeaj racr-ru' ca naquë' Cristocz, len rata'r queëru'
yöl-la' yení' queë'.

4

1 Dios buechi' ladxë'ë netu' len budödë' lu na'tu' dxin ni runtu', len qui lë
ni na' cutu rac chop ládxi'tu'.
2 Chbuca'ntu' yugu' le tun bagachi'z bunách len le tun ga rutui'ru'. Nutu nu
rzi' yé'itu', len cutu rutsa'tu' xtidzë'ë Dios. Le rui'tu' didza' qui le nac gdutë
li, rui' ládxi'tu' guntu' le láquibe'i yúgu'të bunách nac dxi'a lahuë' Dios.
3 Chqui' zoa nu curejni'i didza' dxi'a runtu' lna' lau qui, nacgacz nup
nachúl nanitgac cutu ta'yejni'i lei.
4 Cutu ta'yejlë' bunách na', le ben ga nac cni tu' xöhui', nu nun cuini ca
dios, len rna be'i bunách dza ni zoaru' na'a, le ben ga nachúl nanitgac, cui
la'le'i yení' qui didza' dxi'a ca nac yöl-la' yení' queë' Cristo, Nu na' rna' gdu
ca naquë' Dioscz.
5 Cutu runtu' lban qui la' cuinztu', san runtu' lban queë' Jesucristo,
rguíxjö'tu' naquë' Xanru', ati' netu' ni nactu' huen dxin queëli' le nadxi'itu'-në'
Jesús.
6 Dios, Nu ben ga buzení' yení' ga ni' guc chul, naquë' Nu rgu'u yení' icj
ládxi'dau'ru', le ruzejni'i rë'u quië gúnbë'ru' yöl-la' yení' queë' Dios, lë na'
ruzení' lahuë' Jesucristo.

Le réjlë'ru' Dios runru' ca rë'nnë' Lë'

7 Yöl-la' tsahui' ni yu'u icj ládxi'dau'ru' rë'u, nacru' ca yusu' náquicni yu,
quië gac bë' naqui queë' Dios yöl-la' huac zxön na' len clëg queëzru'.
8 Tu'saca' zi' netu' bunách san cutu rudú ládxi'tu'.
Rö'tu' baguí'i san cutu rac chop ládxi'tu'.
9 Ta'bía ladxi' netu' bunách san cutu rubíj ladxë'ë netu' Dios.
Ta'zé'itsqui netu' yu, san cutu tu'snít lau netu'.
10 Lu gdu ca nayá' nabintu' rátteczt u' tsazxőn len Jesús, san rac bë' lu gdu ca
nayá' nabintu' nabánitu' Lë'.
11 Tsal ni zoatu' nabantu', zoatecz banádx gattu' le náquitu' queë' Jesús quië
gac bë' nabánitu' Lë' lu gdu ca nayá' nabintu' le rnit.
12 Cni nac, zoa banádx queëtu' gattu', san ni'a qui lë ni rata' queëli' yöl-la'
na'bán.
13 Nayúj lu guich la'y, rna: “Gyéjlë'a Dios, ati' qui lë ni na' bë'a didza'.”
Lëzca' cni rac queëtu', réjlë'tu' Dios, len qui lë ni na' rui'tu' didza'.
14 Nőzitu' ca gunë' Dios, Nu buspán Xanru' Jesús, uspanë' ca' netu' tsazxőn
len Jesús len uschinë' netu' tsazxőn len lbi'ili' lahuë' Lë'.
15 Rac cni yúgu'të lë ni quië gac bi uzi'li' xbey, ati' chqui' la'del-li' zianr ca'
bunách le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios, la'nő': “Xclenë' Dios”, ati' gac queë' Dios
yöl-la' ba.
16 Qui lë ni na', cutu rac chop ládxi'tu'. Zal-la' rnit gdu ca nayá' nabintu',
yúgu'të dza rucubë' Dios le nactu' lu icj ládxi'dau'tu'.
17 Le cuidi'z rzaca' rgui'ru' ni tu chi'idau'z run ga gata' queëru' le uzí'tscaru'
xbey le soa tsalzú len le nactër lsaca' ca gac gúnbë'ru'.
18 Cutu rui' ládxi'ru' le rlé'iru' luyú ni, san le curlé'iru' rui' ládxi'ru'. Lë na'
rlé'iru', tu chi'idau'z zoa, san le curlé'iru' soa tsalzú.

5

1 Nőziru' cati' nit gdu ca nayá' nabinru', le nac ca tu yu'u lári'dau' yödzlyú
ni, Dios chnupő'ë queëru' tu le cub, le nac ca tu yu'u zoa tsaz ni' yehua' yubá,
lë na' nunczë' Lë'.
2 Qui lë ni na' rnë ládxi'ru' le rő'niru' tsazru' le cub ni', lë na' nac ca tu
lidxru' ni' yehua' yubá.
3 Tsazru' le cub ni' ca na' rácuru' tu lari', cui soaru' ga cuzóa gdu ca nayá'
nabinru'.
4 Tsal ni zoaru' lu gdu ca nayá' nabinru', le nac ca tu yu'u lári'dau', rnë
ládxi'ru' lu yöl-la' rsëbi ladxi' queëru'. Cutu runru' cni le rő'niru' uca'nru' gdu
ca nayá' nabinru', san rő'niru' tsazru' tsaz le cub ni'. Cni gac, uca'nru' gdu
ca nayá' nabinru' le rnit, ati' tsazru' lu yöl-la' na'bán gdu.
5 Dios chnupő'ë queëru' yúgu'të lë ni, ati' bchizië' rë'u Dios Bö' La'y, Nu nac
queëru' le nac bë' nac löz si'ru' lë na' nupő'ë queëru'.
6 Qui lë ni na' nadíp ládxi'ru'. Tsal ni yu'uru' lu gdu ca nayá' nabinru',
nőziru' zoaru' zi'tu' ga zoa lidxë' Xanru'.
7 Runru' ca runru' le réjlë'ru'-në' Dios, len clëg le zoa bi rlé'iru'.
8 Le runru' löz lë ni, rő'niru' uca'nru' gdu ca nayá' nabinru' ni quië
tsajsóalenru'-në' Xanru'.
9 Qui lë ni na' rui' ládxi'ru' gunru' le rdzag ladxë'ë Xanru', chqui' uga'nru'
lu gdu ca nayá' nabinru' ni, o chqui' tsajsóalenru'-në' Xanru' ni'.
10 Cni runru' le run bayúdx gdxinru' yúgu'tëru' lahuë' Cristo ga ni' rö'ë
rbequi xbeynë'. Ni'r ubi'ë qui queëru' tsca nac le benru' tsal ni yu'uru' lu
gdu ca nayá' nabinru', chqui' benru' le nac dxi'a o le cunác dxi'a.

Le ruún rë'u tuz len Dios

11 Qui lë ni na', le rádxitu'-në' Dios, rui' ládxi'tu' uzéjni'tu' bunách. Nözcznë'
Dios ca nac le yu'u icj ládxi'dau'tu', ati' ruzxöni ladxa'a nőzili' dxi'a ca' lbi'ili'
lë na' yu'u icj ládxi'dau'tu'.
12 Cutu rubíj cuintu' dxi'a lauli', san rő'nitu' gata' queëli' latj gunli' netu'
ba la'n, quië gac ubi'ili' didza', bi guiëli' bönni' tun ba zxön cuinquë' ca na'
tu'luí'z lahui cuinquë' len clëg ca nacquë' lu icj ládxi'dau'quë'.
13 Chqui' nachixi icjtu', nac quië gac yöl-la' ba queë' Dios, len chqui' cutu
nachixi icjtu', nac quië gac bi uzi'li' xbey.
14 Run bayúdx bi guntu' le nadxi'inë' rë'u Cristo, le nőziru' tuz Nu gut uláz
quegac yúgu'të bunách, len qui lë ni na' nac quegac yúgu'të bunách tsca
nátlengac Lë' tsazxőn.
15 Lë' gutië' uláz quegac yúgu'të bunách quië cutur bi lunë' bönni'
nabanquë' le naqui quégaczë', san le naqui qui Nu na' gut uláz quequë' len
bubán lu yöl-la' gut.
16 Qui lë ni na', cutur gúnbë'tu' bunách tsca nac le tu'luí'z lahui, len zal-la'
cniz bénbë'tu'-në' Cristo, cutu núnbë'tu'-në' cni na'a.
17 Chqui' nuhuöác tuz len Cristo núti'tëz bunách, chnac bunách cub nu na'.
Chgdöd qui le glac zi'al, ati' chnucubgac yúgu'të.
18 Yúgu'të lë ni nunë' Dios, Nu bun rë'u tuz len Lë' lu në'ë Cristo, ati' budödë'
lu na'tu' guntu' lban ca gac luhuöác tuz len Lë' yúgu'të bunách.
19 Lban runtu' rna cni: “Dios gzóalenë' Cristo, benë' ga gac luhuöác tuz len
Lë' bunách yödzlyú ni, len cutu rajneynë' dul-la' gulabaga'.” Budödë' lu na'tu'
didza' dxi'a ni, ca gac luhuöác tuz len Dios bunách.

20 Na'a, nactu' gbaz queë' Cristo, len rac na'a ca Dioscz ráta'yuë' lauli' lu
rú'atu' netu'. Qui lë ni na' ráta'yutu' lauli' uláz queë' Cristo, gul-huöác tuz
len Dios.
21 Cristo cutu bi dul-la' benë', san Dios budödë' Lë' ca bönni' dul-la' uláz
queëru' quië gata' latj queëru' gacru' tsahui' ca naquë' Dioscz le nacru' tuz
len Cristo.

6

1 Le runtu' dxin tsazxőn len Dios, ráta'yutu' lauli', rnatu': Cutu udödli' ca'z
le ruzá' ladxë'ë queëli' Dios.
2 Nayúj lu guich la'y ca gnë' Dios, rna:
Tu dza buzá' ladxa'a quiu', byönda' li'
Ati' dza bena' ga gac uláu', gúclena' li'.
Gul-yutsca'. Na'a nac dza ruzá' ladxë'ë queëru'. Na'a nac dza gac ularu'.
3 Cutu rő'nitu' bi guntu' le gun ga nu gchixi gnigui, cui soa nu ucá'n ca'z
dxin ni runtu'.
4 Ni'a qui bíti'tëz bi runtu', rui' ládxi'tu' gac bë' nactu' huen dxin queë' Dios.
Qui lë ni na', len yöl-la' rböz zxön ladxi' rua' rlentu' yugu' le rzaca' rgui'tu',
len yugu' le ryadzj queëtu' len le tun ga rö'tu' baguí'i.
5 Cni bentu' zal-la' gulazé'itsqui netu' yu bunách len gulagu'ë netu' lidx
guia, len gulabía nidië' netu'. Gdöd bë'i bentu' dxin, cutu guta' queëtu' latj
gastu' o bi gágutu'.
6 Bë' ládxi'tu' gac bë' nactu' huen dxin queë' Dios. Guc bë' lë ni
Le nactu' ba'a ladxi',
Len le naptu' yöl-la' rejni'i,
Len le rböztu' zxön ladxi',
Len le nactu' dxi'i ladxi',
Len le zóalenë' netu' Dios Bö' La'y,
Len le nac gdu ca nadxi'itu' lza'tu'.
7 Rui'tu' didza' gdutë li ati' zoalen netu' yöl-la' huac queë' Dios. Le nac tsahui'
nac ca tu le rneytu' lu gdil-l, lenca' le run chi'i netu' lu gdil-l na'.
8 Nacuá' nup tun netu' ba la'n,
Lenca' nup tu'zóa netu' tsla'l.
Nacuá' nup tu'lídz ditj netu',
Lenca' nup tu'lídz tsahui' netu'.
Zal-la' ta'ná bunách rzi' yë'tu',
Rui'tu' didza' gdutë li.
9 Zal-la' nacuá' bunách cunúnbë'gac netu',
Nacuá' ca' nup núnbë'gac netu'.
Rdatu' ga zoa banádx gattu',
San ni zoatu' nabantu'.
Tunë' netu' zxguia',
San cutu tu'döddë' netu'.
10 Tu'shui'ni netu',
San rudzíjitecztu'.
Nactu' bönni' yechi',
San runtu' ga rata' quegac bunách zian yöl-la' tsahui' gdu.
Zal-la' cutu bi dë queëtu',
Naqui queëtu' yúgu'të le dë.
11 Gdu ládxi'tu' ruí'lentu' lbi'ili' didza', böchi' lza'adau', zoali' Corinto.
Bului'itu' lbi'ili' gdu ca rui' ládxi'tu' lbi'ili'.
12 Chqui' cutu nacru' tuz cutu nac le curuí' ládxi'tu' lbi'ili', san lbi'iczli' cutu
rui' ládxi'li' netu'.

13 Na'a, ruí'lena' lbi'ili' didza' ca runë' bönni' ruí'lenë'-bi' didza' zxi'në', rnia':
Gul-bí'i queëtu' ca rúnlentu' lbi'ili'. Gul-güí' ladxi' netu'.

Nacru' ca tu gdau' ga yu'ë Dios ban

14 Cutu gacli' tuz len bunách cuta'yejlë'.
¿Nacxcz gac lac tuz le nac tsahui' len le cunác tsahui'?
¿Nacxcz gac lac tuz le nac chul len le nac yení'?
15 ¿Nacxcz gac lacquë' tuz Cristo len Satanás, tu' xöhui'?
¿Nacxcz gac lacquë' tuz bönni' rejlë'ë Cristo len bönni' curejlë'ë?
16 ¿Nacxcz gac lac tuz gdau' queë' Dios len bdau' guiöj bdau' yag?
Lbi'iczli' nacli' ca tu gdau' ga yu'ë Dios ban. Ca nac lë ni, Dioscz gnë':
Sóalena' lequë' len tálena' lequë'.
Gaca' Dios quequë',
Ati' lequë' lacquë' bunách quia'.
17 Qui lë ni na', gnë' ca' cni:
Gul-rúj ladjquë', len gul-la'alen lequë'.
Rnë' Xanru': "Cutu gútsa'li' le cunác,
Ati' si' lu na'a lbi'ili'.
18 Neda' gaca' xuzczli',
Ati' lbi'ili' gacli' zxi'na', bönni' len ngul."
Cni rnë' Xanru', napczë' gdutë yöl-la' huac.

7

1 Yugu' lë ni gzxi' lu në'ë Dios náquigac queëru', böchi' lza'adau'. Qui lë ni na' ral-la' un cuinru' dxi'a, ubiajru' yúgu'të le rucá'n ca'z gdu ca nayá' nabinru' len bö' nacczru'. Lu yöl-la' radxi queëru' Dios ral-la' gáquiru' quizi queë' Lë'.

Ca gulubí'i ládxi'gac nup ta'yejlë' Cristo

2 Gul-sí' lu na'li' netu'. Nutu nu bia'tu' dö' qui, nu dzag lbi'ili'. Nutu nu bentu' ga gchixi gnigui. Nutu nu gzxi' yé'itu'.
3 Ru'a cni didza', clëg quië uspaga'a lbi'ili' zxguia', san nac ca na' chgnia' zi'al, rnia': Zoa' sina' gbánlena' lbi'ili' o gátlena' lbi'ili' le rui' ladxa'a lbi'ili'.
4 Ruzxőnitsca ladxa'a lbi'ili' len runtsca' lbi'ili' zxön. Zal-la' zian le rzaca' rgui'tu', nadiptsca ladxa'a len rudzíjitsqui ladxa'a.
5 Cati' bdxintu' luyú Macedonia, ga rdxintë na'a dza, cutu rata' queëtu' latj uzí' ládxi'tu', san le zian le rac queëtu'. Ta'dil-len netu' bunách, ati' lu icj ládxi'dau'tu' yu'ugac le tun ga rádxitu'.
6 Ni'r Dios, Nu rutíp ladxi' nu chzoa gac chop ladxi', butipë' ládxi'tu' cati' budxinbi' queëtu' bi'i Tito.
7 Cutu gucz le budxinbi' queëtu', san le gdíxjöi'bi' ca' netu' ca na' butipli' ládxi'bi' lbi'ili'. Gdíxjöi'bi' netu' ca na' rë́'nitsquili' ulé'ili' neda', len ca na' ruhuí'nili' ni'a qui lë na' guc ni', lenca' ca rui' ládxi'li' neda'. Yúgu'të lë ni ben ga rudziji ladxa'a.
8 Zal-la' ben ga buí'nili' le buzuja' queëli' lu guich zi'al, cutu ruhui'nda' na'a. Zi'al bui'nda' cati' gúquibe'ida' ben ga buí'nili' lbi'ili' tu chi'idau',
9 san na'a rudzijda', clëg le buí'nili', san le ben ga bubí'i ládxi'li' yöl-la' ruhui'ni queëli' na'. Dios bugunë' dxin yöl-la' ruhui'ni queëli', cui gchixi gníguili' ni'a qui le bentu' netu'.
10 Yöl-la' ruhui'ni na' rugunë' dxin Dios run ga nu ubí'i ladxi' quië ulá nu na', ati' qui lë ni na' cutu ral-la' huí'niru' qui, san yöl-la' ruhui'ni le nac qui yödzlyú ni run ga lat bunách.
11 Gul-yutsca' ca bugunë' dxin Dios yöl-la' ruhui'ni queëli' na'.

Ben ga rui' ládxi'li'-në' Dios.
Ben ga gú'nili' urujli' dxi'a.
Ben ga gleyli' nu na' ben dul-la'.
Ben ga rádxili'-në' Dios.
Ben ga bë' ládxi'li' gunli' ca rna xtidzë'ë Dios.
Ben ga nadxi'ili'-në' Dios gdu ládxi'li'.
Ben ga gú'nili' gunli' zxguia' nu na' ben dul-la'.
Benli' le nac bë' cutu bi dul-la' nabága'li' ni'a qui lë na' guc.
12 Qui lë ni na', zal-la' buzuja' cni lu guich na', cutu guc ni'a qui nu na' ben dul-la', len clëg ni'a qui nu na' gzxaca' gdi'i, san quië gac bë' lahuë' Dios le nactë rui' ládxi'li' netu'.
13 Lë ni butíp ládxi'tu'. Clëgz bdip ládxi'tu' san rudzíjitsqui ládxi'tu' le rudzíjibi' bi'i Tito ni'a qui le benli' lbi'ili', butipli' ládxi'bi'.
14 Bena' lbi'ili' zxön laubi' Tito, ati' cutu benli' ga utui'da'. Bë́'lentecztu' lbi'ili' didza' gdutë li, ati' lëzca' cni nac gdutë li didza' bë́'lentu'-bi' Tito cati' bentu' lbi'ili' ba la'n.
15 Zeaj racr gdu ca nadxi'ibi' lbi'ili' bi'i Tito cati' rajneybi' ca na' benli' ca rna xtídza'tu', len ca na' benli'-bi' ba la'n lu yöl-la' radxi Dios queëli' len lu yöl-la' nöxj ladxi' queëli'.
16 Rudzíjitsquida' le gac uzxöni ladxa'a lbi'ili' gdu ladxa'a.

8

Ca ral-la' unődzj le dë qui, nu rejlë' Cristo

1 Na'a, böchi' lza'adau', rë́'nitu' quíxjöi'tu' lbi'ili' ca nac le buzá' ladxë'ë Dios quegac yugu' cö' bunách queë' Cristo luyú Macedonia.
2 Zal-la' szxöni gulazaca' gulagui'ë lu yugu' le gzxi' bë' lequë', szxőnitër guludzijnë' len gdu ládxi'quë' gulunödzjë' szxöni zal-la' nacquë' bunách yechi'.
3 Neda' runa' lna' lau quequë', gdu ládxi'quë' gulunödzjë' yúgu'të tsca gulazáqui'në', len gulunödzjrë' tsca gulazáqui'në'.
4 Bayúdx gulanabnë' netu' len szxöni gláta'yuë' lautu' güi'tu' lequë' latj tsazxőn len netu' láclenë' bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo.
5 Glunrë' ca guqui icjtu' lunë', le guludőd cuinquë' zi'al lu në'ë Xanru' lenca' lu na'tu' netu', le nac le rdzag ladxë'ë Dios.
6 Qui lë ni na' gnábitu'-bi' bi'i Tito udx gunbi' xchinbi' ga ni' zoali', utubbi' dumí runödzjli' lu yöl-la' dxi'i ladxi' queëli', ca na' gzu laubi' benbi' zi'al.
7 Nacli' blau ca nac yúgu'të le runli', ca réjlë'li' Cristo, len ca réjni'li', len ca ruzéjni'li' bunách, len ca rui' ládxi'li' lza'li', lenca' ca nadxi'ili' netu'. Lëzca' cni ral-la' gacli' blau ca gáclenli' lza'li', lu yöl-la' dxi'i ladxi' queëli' bi unödzjli' queque'.
8 Cutu rna bé'ida' lbi'ili' gunli' cni. Ru'a didza' ca tun yela'gac bunách, tu'nődzj gdu ládxi'gac, quië guna' ga gunli' le gac bë' nac gdu ca nadxi'ili' lza'li'.
9 Nőziczli' le buzá' ladxë'ë queëru' Xanru' Jesucristo. Blé'inë' yöl-la' tsahui' san quië gáclenë' lbi'ili' böaquë' yechi' quië gata' queëli' yöl-la' tsahui', le guquë' Lë' yechi'.
10 Cni runi neda: Dxi'ar gac queëli' udx gunli' lë na' gzu lauli' runli' chguc tu iz. Gucli' blau, clëgz ca bunödzjli', san lëzca' ca gú'nili' unödzjli'.
11 Na'a, gdu ládxi'li' gul-syúdx gunli' lë na' gzu lauli' runli', gdu ládxi'li' bunödzjli'. Gul-nődzj na'a tsca sáqui'li'.

12 Chqui' rë́'nili' bi unödzjli', Dios runë' ba la'n le runödzjli' tsca nac le dëz
queëli'. Cutu rnabë' unödzjrli' tsca le dëz queëli'.
13 Cutu rë'nda' guna' ga unödzjli' le gaclen yezica' bunách ga gdxintë yadzj
queëli'.
14 Rë'nda' gac tuz ca dë queëli', len quequë'. Na'a szxöni dë queëli' le gac
unödzjli' quië bi gata' quegac nup ni' ryadzj quequë'. Ni'r cati' bi yadzj queëli',
lequë' huac bi lunödzjë' queëli' quië cni gac tuz ca dë queëli' len quequë'
yúgu'tëli'.
15 Lëzca' cni nayúj lu guich la'y, rna: "Nu na' butúb szxöni, cutu bugá'n qui,
ati' nu na' butúb lati'z, cutu byadzj qui."

Ca runbi' Tito lenca' nup dzaggac lëbi'

16 Xclenë' Dios, Lë' benë' ga rui' ládxi'bi' lbi'ili' bi'i Tito ca na' rui' ladxa'a
lbi'ili' neda'.
17 Clëgz runbi' ca rna xtidza'a bi gnabda'-bi', san le rui' ládxi'czbi' lbi'ili',
racz queëbi' gú'nibi' tsajyubi' lbi'ili'.
18 Rsőla'tu'-në' tsazxőn len lëbi' bőchi'ru' na' tun lë' ba la'n yúgu'të cö'
bunách queë' Cristo, le runë' dxi'a dxin qui didza' dxi'a.
19 Yetú ca', gulabő bönni' ni yugu' cö' bunách queë' Cristo quië tséajlenë'
tsazxőn netu' gua'tu' lë na' runödzjli' quië gac yöl-la' ba queë' Xanru', len gac
bë' ca' rui' ládxi'ru' lza'ru' ta'yejlë'ë Cristo.
20 Cni gac, gunë' netu' tsazxőn quië nutu nu bi gac gnë queëtu' ca rúnlentu'
dumí na' runödzjli' szxöni, le gaclen bunách yechi'.
21 Rui' ládxi'tu' guntu' le nac dxi'a, clëgz lahuë' Xanru', san lëzca' laugac
bunách.
22 Rsőla'tu'-në' ca' tsazxőn len lequë' yetúë' bőchi'ru', zian lzu gzxi' bë'tu'
lë', ati' nac bë' rë'nnë' gáclenë' rë'u gdu ladxë'ë. Yetú ca', le ruzxöni ladxë'ë
lbi'ili', rë́'ntërnë' ca' gáclenë' rë'u lu dxin ni.
23 Chqui' nu bi gnab ca nacbi' bi'i Tito, nacbi' lza'a, rúnlenbi' neda' tsazxőn
dxin quië gáclentu' lbi'ili'. Chqui' nu bi gnab ca nacquë' yezíca'rë' bőchi'ru'
na', nasőla'gac lequë' yugu' cö' bunách queë' Cristo, ati' tunë' ga gac queë'
Cristo yöl-la' ba.
24 Gul-gún ga gac bë' nadxi'ili' lequë' quië láquibe'i runli' cni yugu' cö'
bunách queë' Cristo, len la'nözi nac gdutë li didza' dxi'a rui'tu' ca nac queëli'.

9

Ca nac dumí rutubru' le gaclen bőchi'ru'

1 Ca nac le runödzjli' quequë' bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo, cutu run bayúdx
uzuja' queëli' lu guich ni.
2 Chnözda' ca rë́'nili' gunli' lë ni, ati' ru'a didza' laugac bunách ta'yejlë'
Cristo luyú Macedonia ni ca nac le dxi'a runli'. Rguíxjöi'da' lequë' ca nac
queëli', zoali' luyú Acaya, chguc tu iz chzoa gunli' lë ni, ati' le rui' ládxi'li'
gunli' lë ni, bdip ládxi'gac yelati'z cuguluhuöatë bunách ni ta'yejlë' Cristo.
3 Na'a, rsöla'a queëli' yugu' bőchi'ru' ni quië gac bë' nac gdutë li didza'
rui'tu' ca nac queëli', ati' nac ca na' chgnia' queëli', chzoa gunli' lë na' gaclen
lza'ru'.
4 Chqui' la'za'clen tsazxőn neda' la'gac bunách Macedonia ta'yejlë' Cristo,
ati' gac bë' cutu zuini gunli' lë na', ni'r utui'tu' le buzxöni ládxi'tu' lbi'ili', ati'
lbi'iczli' ca' ral-la' utui'li'.
5 Qui lë ni na' gúquida' ral-la' gsöla'a yugu' bőchi'ru' ni la'dxín ga zoali' zi'al
ca neda', ati' laclen lbi'ili' quië udx utubli' lë na' gzxi' lu na'li' unödzjli'. Cni

gac, udx utubli' dumí na' zi'al ca gdxina', ati' gac bë' runödzjli' le rë́'niczli' len
clëg le rqui'itu' lbi'ili' bi unödzjli'.
6 Gul-tsajnéy lë na' rna:
Nu raz ruzóa lati'z, lati'z ca' uzí'.
Nu raz ruzóa szxöni, szxöni ca' uzí'.
7 Tu tuli' ral-la' unödzjli' tsca na' chnuzoali' icj ládxi'dau'li', len clëg lu yöl-la'
ruhui'ni queëli' o le run bayúdx, le nadxi'inë' Dios nu runódzj gdu ladxi'.
8 Dios gac gunnë' queëli' szxónitër ca rquínili' quië gata' queëli' yúgu'të lë
na' rquínili', ati' ugá'n queëli' quië gac gáclenli' nu bi ryadzj qui.
9 Lëzca' cni nayúj lu guich la'y, rna:
Gdu ladxë'ë bunödzjë' quegac bunách yechi'.
Nac bë'tecz yöl-la' dxi'i ladxi' queë'.
10 Dios, Nu runn queëru' bi gaz uzoaru', lenca' bi gui'j gáguru', gunnë' ca'
queëli' bi unödzjli', le nac ca lë na' nu raz ruzóa, len gunë' ca' ga la'yán le
lapli' le nacgac le dxi'a runli'.
11 Dios gunë' ga gáta'tër queëli' yöl-la' tsahui' quië gac unödzjli' szxöni. Cni
gac, yugu' le unödzjli', lë na' quistu' uláz queëli', gun ga la'ná bunách zian:
"Xclenë' Dios."
12 Lë na' runödzjli' le gaclen bóchi'ru', clëgz güi' quequë' le ta'yadzjnë', san
gun ga la'në́' xclenë' Dios.
13 Cati' gunli' cni, la'gu'ë Dios yöl-la' ba le gac bë' runli' ca rna didza' dxi'a
queë' Cristo ca na' rnali' runli'. La'gu'ë Lë' yöl-la' ba ca', le nacli' dxi'i ladxi',
runödzjli' quequë' lenca' quegac yezica' bunách.
14 Lulidzë' Dios la'nabnë' Lë' gáclenë' lbi'ili' le nadxi'icnë' lbi'ili' ni'a qui le
buza'tsca ladxë'ë queëli' Dios.
15 Xclenë' Dios, bennë' queëru' tu le nactër lsaca'.

10

Yöl-la' uná bë' dë lu në'ë Pablo

1 Ta'ná bunách naca' nöxj ladxi' cati' zóalena' lbi'ili', san cati' zoa' zi'tu' ga
zoali' rsídxtsquida' lbi'ili' ca ruzuja' lu guich. Le naquë' nöxj ladxi' len dxi'i
ladxi' Cristo, neda', Pablo, ráta'yua' lauli'
2 cui gunli' ga gun bayúdx gsidxda' lbi'ili' cati' gdxina' ga zoali'. Chzoa
gsidxda' nup ni' ta'ná runtu' dxin ni lu yöl-la' bunáchz queëtu'.
3 Le nactë nactu' bunách, san clëg racz queëtu' runtu' xchinë' Dios.
4 Yugu' le rneytu' lu gdil-l, cutu nacgac ca le ta'néy lu gdil-l bunách yödzlyú
ni, san yugu' le rneytu' lu gdil-l napgac yöl-la' huac queë' Dios, le ruguntu'
dxin rusnittu' le nalgac qui tu' xöhui'.
5 Rusnittu' yugu' didza' cunácz tu'zxöni ládxi'gac bunách len yúgu'të le tun
ga tun ba zxön cuinquë' len le tun ga cutu lunbë'ë Dios. Runtu' ga gac la'ná
bé'inë' yúgu'të le ta'zá' ládxi'quë', lë na' tun ga ta'dá'baguë'ë Dios, ati' runtu'
ca' ga tunë' ca rnë' Cristo.
6 Töd gunli' le gac bë' nac gdu ca runli' ca rna xtidzë'ë Cristo, soatu' sina'
guntu' zxguia' yúgu'të nup ni' ta'dá'baga' xtidzë'ë.
7 Ruyuli' le nalá' lahuiz. Chqui' ráquinë' náquinë' queë' Cristo nu bönni'
dzaguë' lbi'ili', ral-la' gáquibe'inë' ca' lë ni: Ca na' lë' náquinë' queë' Cristo,
lëzca' cni netu' náquitu' queë' Cristo.
8 Cutu ca' rutui'da' zal-la' gdöd bë'i ben ba zxön cuina' ca nac yöl-la' uná
bë' budödë' lu na'tu' Xanru'. Lë na' dë lu na'tu' nac quië guntu' ga gacr gdu
ca réjlë'li' Cristo, len clëg quië usnittu' lbi'ili'.

9 Cutu rë'nda' gáquili' rë'nda' gun gádxida' lbi'ili' ni'a qui le ruzuja' queëli'
lu guich ni.
10 Nacuá' ni' nup la'ná: “Yugu' le ruzujë' queëru' lu guich Pablo, rsidxnë'
len rdínlenë' rë'u, san cati' zóalenë' rë'u runë' nöxj ladxi', len didza' gul-l ru'ë.”
11 Nu na' rui' cni didza' ral-la' gáquibe'i lë ni: Ca na' nactu' cati' bi ruzujtu'
queëli' lu guich tsal ni zoatu' zi'tu' ga zoali', gactu' ca' lu le guntu' cati' ni'
sóalentu' lbi'ili'.
12 Le nactë cutu nactu' rugu ladxi' quië gnatu' nactu' tuz ca nacgac nup ni'
tun ba zxön cuingac. Bunách cunözi nacgac nup ni'. Lu le ta'zá'z ládxi'quë'
tu'zóë' ca ral-la' lac bunách, len ta'bequi xbeynë' la' légaczë' tsca nac lë na'
ta'zá'z ládxi'quë'.
13 Netu' cutu gunr ba zxön cuintu' ca ral-la' guntu', san ca nacz dxin
budödë' lu na'tu' Dios, ati' lu dxin ni, ral-la' guntu' lei ga ni' zoali' lbi'ili'.
14 Chqui' budödë' lu na'tu' Dios dxin guntu' ga zoali', cutu ca' gdöd bë'itu'
ca bentu' cati' bdxintu' ga zoali', bentu' lban ga zoali' qui didza' dxi'a.
15 Cutu run ba zxön cuintu' ca nac dxin nungac yezica' bunách, san ca
nacz dxin na' budödë' Dios lu na'tu'. Runtu' löz gacr gdu ca réjlë'li' Cristo
quië gac guntu' dxin ga zoali' le nacr lsaca', tsca nac le budödë' lu na'tu' Dios
guntu'.
16 Ni'r gac guntu' lban qui didza' dxi'a ga nacuá' yödz dzö' zi'tu'r ga zoali'.
Cni gac, cutu gun bayúdx gun ba zxön cuintu' ni'a qui dxin nungac yezica'
bunách, lë na' budödë' Dios lu na'gac.
17 Nayúj lu guich la'y le rna:
Nu rë'ni bi gun zxön,
Le benczë' Xanru' ral-la' gun zxön.
18 Nurujë' dxi'a bönni' cati' rnë' Xanru' nurujë' dxi'a len clëg cati' ru'ë cni
didza' qui la' cuinzë' bönni' na'.

11

Ca naquë' Pablo, len ca nacquë' bönni' tun cuinquë' gbaz queë' Cristo

1 Rë'nda' gua' glenli' neda' tsal ni gu'a didza' lu yöl-la' cunözi quia'. Gul-zá'
ládxi'li' quia'.
2 Rui' ladxa'a lbi'ili' ca na' Dioscz rui' ladxë'ë lbi'ili', le nacli' ca nacbi' tubi'
bi'i ngul ra'bandau', nac gdu ládxi'bi', buschina'-bi' lahuë' Cristo quië utság
ná'lenbi' Lëczë'.
3 Rádxida' gdxin queëli' nu si' ye'i lbi'ili', gun ga usanli' ca nadxi'ili'-në'
Cristo gdu ládxi'li', ca na' guc queënu Eva cati' lu yöl-la' sina' qui gzxi' ye'i
lënu Satanás tu' xöhui'.
4 Cni rnia' le rui'li' latj gdu ládxi'li' nu za' queëli', run lban qui zxba queë'
Jesús, le nadzá' ca nac zxba bentu' lban qui netu', ati' rzi' lu na'li' tu bö' len
tu didza' dxi'a nadza'gac ca nac Bö' La'y na' len didza' dxi'a na' gzxi' lu na'li'
lu na'tu' netu'.
5 Ráquida' cutu nacra' cuidi'z ca nacquë' bönni' ni' náctërquë' blau, ráquili'
nacquë' gbaz queë' Cristo.
6 Nazx ca' naca' cuidi'z ca ru'a didza', san cutu naca' cuidi'z ca nac yöl-la'
rejni'i napa'. Zian lzu, len zian ca bului'itu' lbi'ili' ca nac yöl-la' rejni'i naptu'.
7 Nazx ca' cutu nac dxi'a tu le bena', cutu bi buquizxja' lbi'ili' cati' bena'
lban ga zoali' qui didza' dxi'a. Ben cuina' ca'z, san bena' ga gucli' lbi'ili' zxön.
8 Buguna' dxin le naqui quegac yezica' cö' bunách queë' Cristo, le gzxi'a
dumí gulunödzjë' quia' lequë' quië guc bena' dxin ga zoali' lbi'ili'.

9 Cati' gzóalena' lbi'ili' len byadzj quia', cutu busaca' zi'a nituli' lbi'ili', san lë
na' byadzj quia', gulunödzjë' quia' bőchi'ru' guladxinë' quia', gularujë' luyú
Macedonia. Gatga busaca' zi'a lbi'ili', ati' la' tuz ca guna'.
10 Ni'a qui le nac gdutë li queë' Cristo zoalen neda', cutu soa' dxiz, gun ba
zxön cuina' ca nac lë ni gdu luyú Acaya.
11 ¿Naru' ráquitsali' rnia' cni le cunadxi'ida' lbi'ili'? Nözcznë' Dios nadxi'ida'
lbi'ili'.
12 Gúntecza' ca runa' na'a, cui gata' latj quequë' lun ba zxön cuinquë' bönni'
ni' ta'nő' nacquë' gbaz queë' Cristo len ta'nő' tunë' xchinë' Lë' ca runtu' netu'.
13 Cutu ca' nacquë' gbaz nasölë'ë Cristo. Ta'zí' yë'ë ca nac dxin tunë' len
tun cuíngaczë' gbaz queë' Cristo.
14 Cutu ral-la' ubániru' ca tunë' bönni' na'. Lëzca' Satanászc, tu' xöhui', ruluí'
cuini ca gbaz la'y queë' Dios, rdë' lu yení'.
15 Qui lë ni na' cutu ral-la' ubániru' chqui' yugu' huen dxin qui tu' xöhui' na'
tu'luí' cuinquë' ca nup tun xchini Nu na' nac tsahui'. Udx quequë' ca rajlőz
le tunë'.

Yugu' le gzxaca' gdi'ë Pablo

16 Leyúbl rëpa' lbi'ili': Nutu nu ral-la' gaqui nachixi icja'. San chqui' ráquili'
nachixi icja', gul-güí' neda' latj gu'a didza' ca bönni' nachixi icjë', gun ba zxön
cuina' tu chi'idau'.
17 Didza' ni ru'a cutu nac le rna bë'ë Xanru', san ru'a didza' ca bönni'
nachixi icjë', run ba zxön cuina'.
18 Nacu'ë zian bönni' tun ba zxön cuinquë' ca nacgac le tunë' lu yöl-la'
bunáchz quequë'. Qui lë ni na', neda' ca' gun ba zxön cuina'.
19 Le ráquili' racli' szxöni, gdu ládxi'li' rui'li' latj lu'ë didza' bönni' nachixi
icjquë'.
20 Rui'li' ca' latj nu gun lbi'ili' bönni' nadá'ugac, o nu cua le dë queëli', o nu
gna be'i lbi'ili', o nu ucá'n lbi'ili' ca'z, o nu capa' rú'ali'.
21 Rutui'da' rnia' lë ni: Cutu bentu' cni queëli' le gdöd bë'i guctu' nöxj ladxi'.
Chqui' zoa nu nac rugu ladxi' gun ba zxön cuini, neda' ca' gaca' rugu ladxi',
gu'a didza' ca bönni' nachixi icjë'.
22 ¿Naru' nacquë' bönni' hebreo? Ca' naca' neda'.
¿Naru' nacquë' bönni' Israel? Ca' naca' neda'.
¿Naru' nacquë' zxi'n xsoë' Abraham? Ca' naca' neda'.
23 ¿Naru' nacquë' huen dxin queë' Cristo? Ca' náctëra' neda' zal-la' ru'a didza'
ca bönni' nachixi icjë' cati' rnia' cni.
Béntëra' dxin ca glunë' lequë'.
Gyu'a lidx guia zianr lzu ca gulayu'ë lequë'.
Gulazé'itsqui neda' yu bunách zianr lzu ca guc quequë'.
Gzoa banádx gatia' zianr lzu ca gzoa quequë'.
24 Gayu' lzu gulaguinë' neda' guid bönni' judío.
Tu tu lzu na' gulaguinë' neda' chënna uruá' lzu.
25 Tsonn lzu gulaguinë' neda' gba'y.
Tu lzu gululadxë' neda' guiöj.
Tsonn lzu gzoa' tu lë'i barco guc ditj, bötj lu nis zxön.
Tu lzu gzoa' gdu tu yël len tu dza lu nis qui nis zxön.
26 Zian lzu cati' ni' yu'a nöz,
gdöda' gap gzoa' banádx yugu' lu yegu,
len gap gzoa' banádx lu na'quë' gban,
len gap gzoa' banádx lu na'quë' bönni' uládz quia',
len gap gzoa' banádx lu na'quë' bönni' gza'a,

len gap gzoa' banádx lu yödz,
len gap gzoa' banádx lu latj ca'z,
len gap gzoa' banádx lu nis zxön,
len gap gzoa' banádx lu na'quë' bönni' ta'zí' yë'ë, ta'nő' nacquë' bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo.
27 Dxin zxön bena' len budú ladxa'a.
Zian lzu cutu guta' quia' latj gasia'.
Gduna' len gbidxa'.
Zian lzu cutu guta' quia' bi gahua', o ga utsë'i cuina', o lari' gacua'.
28 Yetú ca', yúgu'të dza ruúbi rugui'ida' le rui'tsca ladxa'a yúgu'të cö' bunách queë' Cristo.
29 Cati' nu rcuidi', neda' ca' rcuídi'da'. Cati' nu run ga gchixi gnignë' tu bőchi'ru', rleyda' nu run cni.
30 Chqui' run bayúdx gun ba zxön cuina', gun ba zxön cuina' ca nac le nacgac bë' rcuídi'da'.
31 Dios, Xuzë' Xanru' Jesucristo, gactecz queë' yöl-la' ba. Lë' nözcznë' ru'a didza' gdutë li.
32 Cati' ni' gzoa' lu yödz Damasco, bönni' ni' guta' lu në'ë uláz queë' bönni' rna bë'ë, lë' Aretas, bucu'ë bönni' gulabő' nisië' quië la'zönë' neda'
33 san bőchi'ru' ni' guludödë' neda' tu ga ra'a yení' qui yu'u, yu'a tu bdö'a zxön, guluzötjë' neda' ni'l lu zö'ö run chi'i yödz na'. Cni guc, bulá' lu na'quë' bönni' ni' gulabő' nisië' neda'.

12

Yugu' le bului'inë' Pablo Dios

1 Le nactë cutu ral-la' gun ba zxön cuina'. Zal-la' cni nac, na'a gu'a didza' ca nacgac le bului'inë' neda' Xanru' len le buzéjni'në' neda'.
2 Núnbë'a-në' bönni' rejlë'ë Cristo, chguc chidá' iz zoa nu bchë' lë' yehua' yubá. Cutu nözda' chqui' gyijë' ni' lu gdu ca nayá' nabanë' o lu bö' nacczë'. Tuzë' Dios nöznë'.
3 Nözda' gyazië' latj lach queë' Dios, nazí' lei paraíso. Cutu nözda' chqui' gyijë' ni' lu gdu ca nayá' nabanë' o cutu. Tuzë' Dios nöznë'.
4 Tsal ni' zoë', byönnë' le tun ga nu rubani, yugu' le cudő latj nu güi' didza' qui.
5 Bönni' ni huac guna' lë' zxön, san cutu gun ba zxön cuina'. Tuz gun ba zxön cuina' le rcuídi'da'.
6 La'naru' guë'nda' gun ba zxön cuina', cutu gaca' cunözi, le gnia' le nac gdutë li. Na'a, cutu gun ba zxön cuina' le cutu rë'nda' nu gunr neda' ba la'n tsca le ble'i bena' neda', o tsca nac didza' byöni bë'a neda'.
7 Ni'r, cui töd bë'i gun ba zxön cuina' le blé'ida' lë na' tun ga nu rubani, Dios buzóë' lu xpëla'a tu huë' rlatsca ca rla ga rnë' yötsi'. Huë' na' guc ca tu le bugún dxin tu' xöhui', busaca' zi' neda'. Cni guc quia' cui töd bë'i gun ba zxön cuina'.
8 Tsonn lzu gúta'yua' lahuë' Xanru', gnabda' Lë' ugűë' xhuë'a na'.
9 Xanru' gudxë' neda': "Nactë quiu' le ruzá' ladxa'a quiu'. Uzí'tëru' xbey le ruzá' ladxa'a quiu' cati' rcuídi'nu'." Qui lë ni na', rudzíjtsquida' le rcuídi'da'. Le rac cni quia', ráclentër neda' yöl-la' huac queë' Cristo.
10 Qui lë ni na', le nadxi'ida'-në' Cristo, rudzijda' cati' rcuídi'da', len cati' nu rulídz neda' zi', len cati' bi ryadzj quia', len cati' nu rbia ladxi' neda', len cati' bi rac quia'. Cati' nacuídi'da', náptërcza' yöl-la' huac queë' Lë'.

Pablo rui' ladxë'ë bunách queë' Cristo nacuá' Corinto

11 Naca' cunözi le bë'a didza' ca nac le dxi'a bena' neda'. Lbi'iczli' benli' bayúdx bena' cni. Lbi'ili' ral-la' gunli' neda' ba la'n, ati' zal-la' cutu bi naca' neda', cutu ca' nacra' cuidi' ca nacquë' bönni' ni' nácgactërë' blau, ta'në̋' nacquë' gbaz queë' Cristo.
12 Yugu' le bena' lu yöl-la' rböz zxön ladxi' quia' ga ni' zoali' nacgac bë' naca' gbaz queë' Cristo. Blé'ili' yugu' le bena', le nacgac bë' len le tun ga nu rubani, len yugu' yöl-la' huac zxön qui yehua' yubá.
13 Tuz le cutu bena' ga zoali' le bena' ga nacuá' yezica' cö' bunách queë' Cristo. Cutu busaca' zi'a lbi'ili' bi gunnli' le gui'j gahua'. Gul-nít lau neda' le cutu bena' cni queëli'.
14 Chzoa guida' ga zoali' le bunn lzu. Cutu bi gnaba' gunnli' quia'. Rë'nda' gunn cuinczli' quia' len clëg bi dë queëli'. Yugu' bi'i huë'ndau', cutu run bayúdx lugágubi' xuz xna'cbi'. Xuz xna'cbi' na' ral-la' lugahuë' zxi'nquë'.
15 Gdu ladxa'a utőa' yúgu'të le dë quia' len udőd cuina' ni'a queëli' quië gac bi uzi'li' xbey, zal-la' ráquida' cati' nadxi'irda' lbi'ili', zeaj rhuechi' yöl-la' nadxí'i queëli' neda'.
16 Nőziczli' cutu busaca' zi'a lbi'ili'. Na'a, la'li' gnali' guca' sina', ati' len didza' cunácz buzi'a xbali'.
17 ¿Naru' ráquitsali' gzxi' yé'ida' lbi'ili' cati' bsöla'a queëli' yugu' gbaz quia'?
18 Gúta'yua' laubi' bi'i Tito guidbi' ga zoali', ati' bsöla'a-në' tsazxőn len lëbi' bőchi'ru' na'. ¿Naru' ráquitsali' buzi'bi' xbali' bi'i Tito? ¿Naru' cu bentu' la' tuz ca runtu' bi'i Tito len neda', lenca' la' tuz didza' bë'tu'?
19 ¿Naru' ráquitsali' rubíj cuintu' dxi'a lauli' lbi'ili'? Lahuë' Dios rui'tu' didza' uláz queë' Cristo, ati' yúgu'të le runtu' nac quië gacr gdu yöl-la' rejlë' queëli' Cristo, böchi' lza'adau'.
20 Rádxida' cutu gacli' ca rë'nda' gacli' cati' guida' ga zoali', ati' neda' cutu gaca' ca rë̋'nili' lbi'ili' gaca'. Rádxida' rdil-li' didza' len ruzxé'ili' lza'li', len rleyli' lza'li', len rulídz ditjli' lza'li', len rnëli' qui lza'li', len runli' ba zxön len runli' rusbő.
21 Cati' guida' ga zoali', chqui' cni rac queëli', rádxida' gunë' Dios ga utui'da' ca nac queëli', ati' gun bayúdx cödxa' ni'a quegac zian nup ni' glun dul-la' len cutu gulubí'i ládxi'gac ca nacgac le cunác dxi'a glunë', len yugu' le gulazë̋ ládxi'quë' le cunác.

13

Pablo ruzéjni'në' bunách Corinto len rugapë' Dios lequë'

1 Le bunn lzu ni guida' ga zoali'. Nayúj lu guich la'y, rna: “Run bayúdx la'cuá' chop tsonn nup lun lna' lau chqui' nu bi uquí lzë'i.”
2 Chbuzéjni'da' nup glun dul-la' cati' ni' gzóalena' lbi'ili' le buróp lzu, ati' na'a ruzéjni'da' lequë' leyúbl lenca' yúgu'të nup tun dul-la', zal-la' ni zoa' zi'tu', rnia': Chqui' guida' ga zoali' leyúbl cutu gaca' nöxj ladxi' huadil-la' lequë'.
3 Rnabli' tu le gac bë' ru'a didza' uláz queë' Cristo. Lë na' guna' gac bë' ru'a cni didza'. Cutu ca' rcuídi'në' Cristo cati' bi runë' queëli', san lu yöl-la' huac zxön queë' runë' bi runë' queëli'.
4 Le nactë gdë'ë lë'i yag cruz ca nu rcuidi', san zoë' nabanë' le zoalen Lë' yöl-la' huac queë' Dios. Netu' ca' rcuídi'tu' tsazxőn len Lë' san le nactu' tuz len Lë' nabantu', zoalen netu' yöl-la' huac queë' Dios bi guntu' ga ni' zoali'.
5 Gul-yú cuinli' chqui' réjlë'li' Cristo o cutu. Gul-sí' bë' la' cuinzli'. ¿Naru' cu nőzili' zóalenë' lbi'ili' Jesucristo chqui' le nactë réjlë'li' Lë'?

6 Runtu' löz nőziczli' le nactë netu' réjlë'tu' Cristo.
7 Rulidztu'-në' Dios rnábitu'-në' gáclenë' lbi'ili', cui gua'li' dö', clëg quië urujtu' dxi'a netu', san quië gunli' lbi'ili' le nac dxi'a zal-la' gáquili' rchixi rníguitu' netu'.
8 Cutu ca' gac tá'baga'tu' le nac gdutë li san gacz guntu' le rajlőz le nac gdutë li.
9 Qui lë ni na' rudzíjitu' cati' rcuídi'tu' ati' lbi'ili' rdip ládxi'li'. Rulídztecztu'-në' Dios, rnábitu'-në' gunë' ga gac gdu ca réjlë'li' Cristo.
10 Qui lë ni na' ruzuja' queëli' lu guich lë ni tsal ni zoa' zi'tu' ga zoali'. Ni'r cati' guida' ga zoali' cutu gun bayúdx usaca' zi'a lbi'ili', uguna' dxin yöl-la' uná bë' nudödë' lu na'a Xanru', le nac quië utipa' ládxi'li' len clëg quië usnitia' lbi'ili'.
11 Na'a, böchi' lza'adau', dip ládxi'li'. Gul-güí' ládxi'li' gac gdu ca réjlë'li' Cristo. Gul-güí' ládxi'li' ca' lë ni rëpa' lbi'ili'. Gul-gác tuz len lza'li' len gul-cőz dxí'adau'. Rnabda'-në' Dios sóalenë' lbi'ili'. Lë' nadxi'inë' rë'u len runë' ga rbözru' dxí'adau'.
12 Gul-gáp Dios lza'li', tuli' yetuli', unída'li' lza'li'.
13 Yúgu'të böchi' lza'ru' ni tu'gapë' Dios lbi'ili'.
14 Rnabda'-në' Dios gunë' ga gata' queëli' yúgu'tëli' le ruzá' ladxë'ë queëru' Xanru' Jesucristo, len gdxi'inë' ca' lbi'ili', len gunë' ga gacli' tuz len Dios Bö' La'y. Ca' gac.

DIDZA BSÖLËËË PABLO LUYÚ GALACIA

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë luyú Galacia

1 Neda', Pablo, naca' gbaz queë' Cristo. Cutu gulasöla' neda' bunách.
Jesucristocz bsölë'ë neda' ati' nunë' tsazxőn Lë' Xuzru' Dios, Nu na' buspán
Jesús lu yöl-la' gut.
2 Rugapa' Dios lbi'ili', nababli' yugu' cö' bunách queë' Cristo luyú Galacia,
ati' nunquë' neda' tsazxőn bőchi'ru' ni.
3 Rnabda'-në' Xuzru' Dios lenca' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' len
gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.
4 Jesucristocz budőd cuinë' lu yöl-la' gut ni'a qui dul-la' nabága'ru', buslé'
rë'u lu le cunác rac dza ni zoaru' na'a. Benë' cni le nac le rë'nccznë' Xuzru'
Dios.
5 Gactecz queë' Dios yöl-la' ba. Ca' gac.

Tuz nac didza' dxi'a queë' Jesucristo

6 Rubántsquida' ca runli', rucá'ntëli'-në' Dios. Lë' bulidzë' lbi'ili' quië gáquili'
queë' ni'a qui le ruzá' ladxë'ë queëru' Jesucristo, san na'a ré'nili' si' lu na'li'
tu didza' dxi'a nadzá'.
7 Le nactë cutu ca' zoa yetú didza' dxi'a san ru'a cni didza' le nacu'ë bönni'
tu'tsé'ë lbi'ili' len të'nnë' lutsé'ë didza' dxi'a queë' Cristo.
8 Chqui' zoa nu gun lna' lau qui tu didza' dxi'a le cutu nac tuz ca nac lë na'
bentu' lna' lau qui lauli' lbi'ili', rnabda'-në' Dios gunë' zxguia' nu na' run cni.
Ral-la' gunë' néda'cza' zxguia' chqui' cni guna', ati' chqui' gunë' cni tuë' gbaz
la'y queë' Dios len zë'ë yehua' yubá, Dioscz gunë' lë' ca' zxguia'.
9 Chgnacza' cni zi'al, ati' na'a rnia' cni leyúbl: Chqui' zoa nu gun lna' lau
qui tu didza' dxi'a le cutu nac tuz ca nac lë na' chgzxi' lu na'li', rnabda'-në'
Dios gunë' zxguia' nu na'.
10 ¿Naru' ráquitsali' rë'nda' gunli' neda' ba la'n cati' ru'a cni didza'? Cutu
ca'. Rë'nda' uruja' dxi'a lahuë' Dios. ¿Naru' ráquitsali' rë'nda' la'dzág ládxi'gac
neda' bunách? La'naru' rë'nda' la'dzág ládxi'gac neda' bunách, cutu gaca'
huen dxin queë' Cristo.

Ca guc, böaquë' Pablo gbaz queë' Cristo

11 Na'a, ral-la' gnőzili' lë ni, böchi' lza'adau'. Didza' dxi'a na' runa' lban qui
cutu blen lu icj ládxi'dau'gac bunách.
12 Clëg bönni' budödë' lu na'a didza' dxi'a na', len clëg bönni' busëdnë' neda'
lei. Jesucristocz buzéjni'në' neda' ca nac didza' dxi'a queë'.
13 Chbyőniczli' ca na' bencza' neda' zí'atël cati' ni' nazí' lu na'a ca ta'yíj
ládxi'quë' Dios bönni' judío. Nőziczli' ca bena', szxöni gdxia ladxa'a bunách
queë' Dios ta'yejlë' Cristo, len gu'nda' usnitia' leygac.
14 Ca nac le ta'yíj ládxi'quë' Dios bönni' judío, gúctëra' neda' blau ca yelati'z
cuguluhuöatë' lza'a bönni' judío yu'uquë' iz ca yu'a neda', le gzxi'r lu na'a
neda' ca lequë' le guludödë' lautu' ca glunczë' xuz xtau'tu'.
15 Cni guca' neda', san le naquë' dxi'i ladxi' Dios, gröczë' neda' zí'atël ca
gulja' len bulidzë' neda' quië guna' xchinë'.
16 Ni'r, cati' gu'nccznë' Dios, benë' ga bénbë'a-në' Zxi'në' quië bsölë'ë neda'
tsjena' lban qui didza' dxi'a ca nac queë' Lë' laugac bunách gza'a. Cati' benë'
cni, cutu yajtilja' nu nac bunách nu usëdi neda',

17 len cutu gyija' Jerusalén tsajyúa' nup ni' nacgac gbaz queë' Cristo zi'al
ca neda', san gyija' luyú Arabia, ati' gdöd ni' böja' yödz Damasco.
18 Cni guc, chgdöd tsonn iz cati' ni' gyija' Jerusalén, yajyúa'-në' Pedro, ati'
bugá'nlena' lë' gdu ca chidá' gbidz.
19 Tsal ni' zoa' cutu ca' blé'ida' yeturë' gbaz queë' Cristo. Tuzë' Jacobo,
böchë'ë Xanru' blé'ida'-në'.
20 Didza' ni ruzuja' queëli' lu guich nac gdutë li. Nözcznë' Dios cutu ca' rzi'
yë'a.
21 Gdöd ni' gyija', gdöda' yugu' lu yödz luyú Siria len luyú Cilicia.
22 Yugu' dza ni' cutu núnbë'icnë' neda' bőchi'ru' náquicnë' queë' Cristo luyú
Judea.
23 Gulanöznë' tuz lë na' gulaguixjö' quia' yezica' bunách, gulaná: “Bönni' na'
gdxia ladxë'ë rë'u zi'al, runë' lban na'a qui le réjlë'ru', lë na' gu'nnë' usnitië'.”
24 Cni guc, gulagu'ë Dios yöl-la' ba ni'a qui le runa' neda'.

2

Ta'zí' lu na'quë' Pablo yezíca'rë' gbaz queë' Cristo

1 Cati' chgdöd chidá' iz, gyéajlena' Bernabé, budxina' Jerusalén, ati'
bchë'a-bi' bi'i Tito, dzagbi' neda'.
2 Gyija' ni' le bului'inë' neda' Dios ral-la' tsija'. Cati' bdxina' ni'
bé'lengaca'-në' didza' tsla'l bönni' ni' dë lu na'quë' dxin queë' Cristo, ati'
gdíxjöi'da' lequë' ca nac lban runa' qui didza' dxi'a laugac bunách gza'a. Cni
bena' le gu'nda' cutu ugá'n daduz dxin na' chbena', lenca' dxin ni runa' na'a.
3 Zal-la' cunacbi' judío bi'i Tito, bi'i lza'a, cutu glunë' ga grugu lu xpé'la'bi'
lë na' nac bë' nu nac queë' Dios ca tunczë' bönni' judío.
4 Le nactë gulacuá' ni' la'gac bunách, lu yöl-la' rguilj ladxi' quequë' ta'né'
nacquë' bőchi'ru', ati' glë'nnë' lunë' ga grugu lu xpé'la'bi' bi'i Tito lë na' nac
bë'. Yugu' bönni' ni nunquë' tsazxőn rë'u, len tu'yúlanzë' ca runru' quië
láquibe'inë' ca nularu' lu na' le rna bë' zxba queë' Moisés le nacru' tuz len
Jesucristo. Glë'nnë' lunë' ga huöacru' leyúbl ca bönni' nadá'ugac lu na' zxba
na'.
5 Nitú chi'z, cutu ca' bë'tu' lequë' latj. Cni bentu' quië gac gun chi'itu' le
nac gdutë li qui didza' dxi'a quië gac uzi'li' xbey didza' dxi'a na'.
6 Yugu' bönni' ni' ráquiru' dë lu na'quë' dxin queë' Cristo cutu bi gulaná
bé'inë' neda' le cub. Cutu bi rui' ladxa'a ca nacquë', le cutu rbequi xbeynë'
rë'u Dios ca ta'bequi xbey rë'u bunách.
7 Cutu gulaná bé'inë' neda' le cub, le gláquibe'inë' nudödë' Dios lu na'a
dxin queë', rjena' lban qui didza' dxi'a laugac bunách gza'a, la' tuz ca na'
nudödë' Dios lu në'ë Pedro dxin queë', runë' lban qui didza' dxi'a laugac
bunách judío.
8 Len yöl-la' huac queë', Dios benë' neda' gbaz queë' quië usëdda' bunách
gza'a, la' tuz ca benë' Pedro gbaz queë' quië usëdnë' bunách judío.
9 Jacobo len Pedro len Juan, bönni' ni' ráquiru' dë lu na'quë' dxin queë'
Cristo, gláquibe'inë' nudödë' Dios lu na'a dxin ni. Qui lë ni na' gulazí' lu
na'quë' neda' len Bernabé, ati' bentu' tuz didza' tsjentu' xchinë' Dios laugac
bunách gza'a neda' len Bernabé, ati' lequë' lunë' xchinë' Dios laugac bunách
judío.
10 Gláta'yuë' lautu' tuz tsajneytu' gáclentu' bunách yechi', ati' lë ni rui'tecz
ladxa'a runa'.

Pablo rdil-lë' Pedro lu yödz Antioquía

11 Ni'r cati' bdxinë' Pedro Antioquía, gdil-la' lë', le bchíxinë' ca benë'.
12 Cni guc, le gdágulenë' zi'al tsazxőn bunách gza'a ni', benë' cni cati'
guladxinrë' la'quë' bönni' da'quë' Jacobo. Ni'r gzu lahuë' rubiguë'ë, len cutur
gdágulenë' tsazxőn bunách gza'a na' le gúdxinë' bi lunë' bönni' na' nazí' lu
na'quë' tunë' ga grugu lu xpéla'quë' bönni' gza'a ca rna bë' zxba queë' Moisés.
13 Ni'r yela'quë' bönni' judío ni' ta'yejlë'ë Cristo glunë' tsazxőn Pedro ca
runë' lu yöl-la' radxi queë', ati' cni guc ga bdxintë glunë' ga gúdxinë' ca'
Bernabé ati' lë' benë' tsazxőn lequë'.
14 Ni'r cati' blé'ida' cutu tunë' ca rna le nac gdutë li le rusëdi rë'u didza'
dxi'a, gudxa'-në' Pedro lauquë' yúgu'të bönni' queë' Cristo nacu'ë ni', gnia':
"Li' nacu' bönni' judío, san runu' li' ca tun bunách gza'a len clëg ca tunë'
bönni' judío. ¿Bizx quië rë'nnu' gunu' ga lun bunách gza'a ca tunë' bönni'
judío?"

Nulagac bunách judío le ta'yejlë' Cristo ca nulagac ca' bunách gza'a

15 Gudxa'-në' ca' Pedro: "Rë'u ni nacru' bönni' judío le nacquë' judío xuz
xna'ru', len clëg nacru' bunách gza'a, cunúnbë'gac Dios.
16 Nőziczru' nutu nu huöac tsahui' lahuë' Dios le run nu na' ca rna bë'
zxba queë' Moisés. Tuz huöac tsahui' nu na' rejlë' Jesucristo. Lëzca' cni rë'u
réjlë'ru' Jesucristo quië huöacru' tsahui' lahuë' Dios, len clëg le runru' ca rna
bë' zxba queë' Moisés. Nutu nu huöac tsahui' lahuë' Dios le runë' ca rna bë'
zxba queë' Moisés."
17 Na'a, ráquiru' nuhuöacru' tsahui' le réjlë'ru' Cristo, san chqui' nac bë'
nacru' bönni' dul-la' ca nacgac bunách gza'a, ¿naru' gnátsaru' runë' Cristo ga
runru' dul-la'? Cutu ca'.
18 Chqui' rui' ladxa'a uchisa' zxba le chbuquindja', lë ni nac bë' rguitsja'
zxba queë' Dios.
19 Le cutu guc guna' ca rna bë' zxba queë' Moisés, chnac quia' tsca chnatia'.
Le nac cni, nulá' na'a lu na' zxba na' quië soa' gbana' len guna' ca rë'nnë' Dios.
20 Nac quia' ca chgútlena' tsazxőn Cristo lë'i yag cruz ga na' gutië' Lë'. Qui lë
ni na' clëg neda' ni zoa' nabana', san zoë' nabanë' Cristo lu icj ládxi'dau'hua'.
Tsca nac, zoa' nabana' na'a, nac le réjlë'a Zxi'në' Dios, Bönni' na' bdxi'inë'
neda' len budőd cuinë' lu yöl-la' gut uláz quia' neda'.
21 Cutu rë'nda' uzóa' tsla'l le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios. La'naru' huac
huöaquë' tsahui' lahuë' Dios bönni', le runë' le rna bë' zxba queë' Moisés,
ni'r daduz gutië' Cristo.

3

Le rna bë' zxba queë' Moisés, len le réjlë'ru' Cristo

1 Lbi'ili', bönni' cunözi. Lbi'ili', bönni' Galacia. ¿Nuzxa caz bentsa queëli'
yöl-la' udzá' quië cutur gunli' ca rna le nac gdutë li? Gazxj ga rë' bului'itu'
lbi'ili' le rata' queëru' le gutië' Jesucristo lë'i yag cruz.
2 Gul-quixjöi' neda' lë ni. ¿Naru' dusóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y le benli' ca
rna bë' zxba queë' Moisés o le gyéjlë'li' didza' dxi'a byőnili'?
3 ¿Nacxcz guc nacli' cunözi cni? Gzu lauli' nacli' queë' Dios le zóalenë' lbi'ili'
Dios Bö' La'y. ¿Naru' ráquitsali' udx gunli' ga gáquili' queë' Dios racz queëli'?
4 ¿Naru' daduz guc queëli' yúgu'të lë na' gzxaca' gdi'li'? Cutu ca' gac cni.
5 Cati' Dios rsölë'ë queëli' Dios Bö' La'y len runnë' lbi'ili' latj gunli' yugu'
yöl-la' huac qui yehua' yubá, ¿i runë' cni le runli' ca rna bë' zxba queë' Moisés
o le réjlë'li' didza' dxi'a na' byőnili'?

6 Lu guich la'y rna: “Gyejlë'ë Dios Abraham, ati' Dios gnë' naquë' tsahui' le
gyejlë'ë Lë'.”
7 Qui lë ni na' ral-la' gnőzili', nacgac gdu zxi'n xsoë' Abraham nup na'
ta'yejlë' Dios.
8 Nayúj lu guich la'y, rui' didza' zí'atël ca gunë' Dios, gnë' nacquë' tsahui'
bönni' gza'a la'yejlë'ë Lë'. Qui lë ni na' Dios gdíxjöi'në' Abraham zí'atël ca nac
didza' dxi'a, gnë': “Lu në'ë Zxi'n Xsu' guna' ga gac dxi'a quegac bunách gdutë
yödzlyú.”
9 Cni nac, gyejlë'ë Dios Abraham, ati' Dios benë' ga guc dxi'a queë'. Lëzca'
cni na'a, runë' Dios ga rac dxi'a quegac yúgu'të nup ta'yejlë' Lë'.
10 Nabága'quë' zxguia' bönni' na' tu'zxöni ládxi'quë' luhuöaquë' tsahui' le
tunë' ca rna bë' zxba queë' Moisés. Cni nac, le nayúj lu guich la'y, rna:
“Nabága'quë' zxguia' yúgu'të bönni' cutu tunë' gdutë le rna bë' zxba na'.”
11 Na'a, nac bë' nutu nu huöac tsahui' lahuë' Dios le run nu na' le rna bë'
zxba na', le nayúj lu guich la'y, rna: “Soa gban le rejlë' Lë' nu na' nuhuöác
tsahui' lahuë' Dios.”
12 Ca na' nuhuöác tsahui' lahuë' Dios nu rejlë' Cristo nadzá' ca nac qui
bönni' ruzxöni ladxë'ë nuhuöaquë' tsahui' le runë' ca gna bë'ë Moisés. Nayúj
lu guich la'y, rna: “Soa gban nu run gdutë le rna bë' zxba na'.”
13 Cristo buslő' rë'u lu na' le rchugu queëru' le nayúj lu zxba na', le bë'ë latj
nu bchugu queë' uláz queëru'. Cni nac, le nayúj lu guich la'y, rna: “Narugu
quegac yúgu'të nup da'gac lë'i yag.”
14 Cni guc queë' Cristo quië gac gunë' Dios ca na' gzxi' lu në'ë queë'
Abraham, gnë' gunë' ga gac dxi'a quegac bunách gza'a lu në'ë Jesucristo quië
gac gunë' ga dusóalenë' rë'u Dios Bö' La'y chqui' huayéjlë'ru' Lë', ca na' gzxi'
lu në'ë Dios gunë'.

Zxba queë' Moisés len le gzxi' lu në'ë Dios gunë'

15 Na'a, böchi' lza'adau', rëpa' lbi'ili' tu le run lsaqui', tu le rac queëru', rnia':
Cati' chglunë' tuz xtídza'quë' chopë' bönni' len chglunë' tsutsu didza' na', nutu
nu gac utsá' didza' na', len cutu gac nu gzan didza' na'.
16 Dios gzxi' lu në'ë bi gunë' queë' Abraham len qui zxi'n xsoë'. Ga nayúj
lu guich lë ni, cutu rna: “Quegac zxi'n xsoë'”, le rui' didza' quegac bunách
zian, san rna: “Qui zxi'n xsu'.” Lë ni rui' didza' queë' tuzë' bönni', Lë' Cristo.
17 Lë ni rë'nda' gnia': Dios benë' tuz didza' len Abraham len gzxi' lu në'ë
gunë' ca rna didza' bë'ë. Na'a, le nayúj lu zxba queë' Dios, le benë' Dios tap
gayuá' yu chi uruá' iz gdöd ni' cati' gudxë' cni Abraham, cutu gac ugúa lë na'
gzxi' lu në'ë Dios gunë', len cutu gac usúl lei.
18 Na'a, chqui' ral-la' gunru' ca rna bë' zxba na' quië si'ru' le gzxi' lu në'ë
Dios gunzë', cutur nac tu le gzxi' lu në'ë gunzë'. Dios runzë' cni le gzxi' lu
në'ë gunë' cni queë' Abraham.
19 Chqui' cni nac, ¿bizx quië gna bé'inë' bunách Dios le nayujgac lu zxba
queë'? Dios gna bé'inë' cni bunách quië gac bë' zxguia' nabága'gac, san guc
cni tuz ga bdxintë dza na' bla' lahuë' zxi'n xsoë' Abraham na', Nu na' gzxi' lu
në'ë Dios gunë' qui lë na'. Le nayujgac lu zxba queë' Dios, bsölë'ë Lë' yödzlyú
ni lu na'quë' gbaz la'y queë', ati' Moisés budödë' didza' ca nacgac zxba na'.
20 Cati' tuzë' bönni' bi rzi' lu në'ë gunë' cutu naquín nu udőd didza', ati'
Dios, tuzë' naquë'.

Bizx quië gna bé'inë' bunách Dios le nayujgac lu zxba queë'

21 Na'a, le nayujgac lu zxba queë' Dios, ¿naru' ta'dá'baga' lë na' gzxi' lu në'ë
Dios gunë'? Cutu ca'. La'naru' gna bé'inë' rë'u Dios le gac gun ga soaru'

gbanru' tsaz, ni'r huac huöacru' tsahui' lahuë' Dios chqui' gunru' ca rna bë' zxba na'.
22 San tsca nac lë na' nayúj lu guich la'y, rna nabága'ru' dul-la' yúgu'tëru'. Cni nac quië gac si'ru' lë na' gzxi' lu në'ë Dios gata' queëru' cati' tséjlë'ru' Jesucristo.
23 Zí'atël ga bdxin dza gac tséjlë'ru' Cristo, gna be'i rë'u le rna bë' zxba na', ca na' zoa le rna be'i bönni' yu'ë lidx guia. Cni guc ga bdxintë dza guc bë' gac huöacru' tsahui' chqui' huayéjlë'ru' Lë'.
24 Cni nac, gna be'i rë'u le rna bë' zxba queë' Dios ati' lei guc queëru' ca tu nu rusëdi rë'u ga bdxintë dza bla' lahuë' Jesucristo, quië gac huöacru' tsahui' lahuë' Dios chqui' huayéjlë'ru' Lë'.
25 Na'a, le chbdxin dza gac huöacru' tsahui' chqui' huayéjlë'ru' Cristo, cutur rna be'i rë'u lë na' busëdi rë'u.
26 Yúgu'tëli' nacli' zxi'nczë' Dios le réjlë'li' Jesucristo, len chnacli' tuz len Lë'.
27 Yúgu'të nup nadilgac nis quië luhuöác tuz len Jesucristo, nuhuöacgac ca nacczë' Lë'.
28 Cutur narujgac chopl bönni' judío len bönni' gza'a, len cutur narujgac chopl bönni' nada'u len bönni' cunada'u, len cutur narujgac chopl bönni' len ngul. Cati' böacli' tuz len Jesucristo, yúgu'tëli' böacli' ca' tuz len lza'li' tuli' len yetuli'.
29 Na'a, chqui' náquili' queë' Cristo, nacli' ca' zxi'n xsoë' Abraham, len nazi'li' lë na' gzxi' lu në'ë Dios gunnë' queë' Abraham.

4

1 Lë ni le rë'nda' gnia': Tsal ni rbözbi' tubi' bi'i bőnni'dau' dza ulu'ë xuzbi' si'bi' bi ral-la' gunnë' queëbi' xuzbi', ni' nacbi' bi'idau' len cutu náctërbi' blau ca tu bönni' nada'u, zal-la' le nactë gaqui queëbi' yúgu'të.
2 Tsal ni nacbi' bi'idau', nacuá' nup ta'ná be'i lëbi' len tu'gún dxin le gaqui queëbi' ga gdxintë dza chnunë' queëbi' xuzbi'.
3 Lëzca' cni rac queëru'. Tsal ni' gucru' ca bi'idau', gna be'i rë'u zxba ca rac yödzlyú ni.
4 Ni'r cati' bza'a dza, Dios bsölë'ë ni Zxi'nczë'. Guquë' zxi'nnu tunu ngul ca nacru' rë'u, ati' gna be'i Lë' le rna bë' zxba quequë' bönni' judío.
5 Cni guc queë' quië guc buslé' nup na' rna be'i lequë' le rna bë' zxba na', quië huöacru' zxi'në' Dios.
6 Quië gac bë' chnacli' zxi'nczë', Dios buchizië' icj ládxi'dau'li' Dios Bö' La'y, ati' Lëczë' rulidzë' Dios uláz queëli', rnë': “Dad.”
7 Cni nac, chnacli' zxi'në' Dios, len cutur nacli' ca bönni' nadá'ugac. Na'a, le nacli' zxi'nczë', Dioscz nazí' lu në'ë gaqui queëli' le naqui queë' le nacli' tuz len Cristo.

Pablo rui' ladxë'ë bönni' Galacia ta'yejlë'ë Cristo

8 Cati' ni' cunúnbe'ili'-në' Dios, gucli' ca bönni' nadá'ugac, benli' dxin quegac bdau' guiöj bdau' yag. Cutu ca' nacgac Dios bdau' na'.
9 Na'a, le núnbë'li'-në' Dios, o huac gnaru': Le nunbë'ë lbi'ili' Dios, ¿bizx quië ré'nili' ubi'ili' lu na' zxba na' nutu nu uzí' xbey? ¿Naru' ré'nitsali' gacli' leyúbl bönni' nadá'ugac, gunli' dxin qui le rna bë' zxba na'?
10 Runli' zxön tu tu dza, len tu tu beo', len tu tu le rac, len tu tu iz.
11 Rádxida' bi gac queëli'. ¿Naru' nuhuöác daduz dxin bena' quië gúnbë'li' le nac gdutë li?

12 Ráta'yua' lauli', böchi' lza'adau', gacli' ca naca' neda', nulá' lu na' le gna
bë'ë Moisés. Cni ral-la' gunli' le böaca' neda' ca gucli' lbi'ili'. Cutu bi benli'
quia' neda' le cunác dxi'a.
13 Chnőziczli' bizx quië na' gzu lahua' runa' lban lauli' qui didza' dxi'a.
Bena' lban ni' le güí'tsquida'.
14 Cutu buca'nli' neda' ca'z, len cutu buzoali' neda' tsla'l zal-la' bgútili' ni'a
qui guidzhuë' quia' na'. Benli' neda' ba la'n, tuz ca gunli'-në' ba la'n gbaz la'y
queë' Dios, o ca gunli'-në' ba la'n Jesucristocz.
15 Budzíjitsquili' dza ni'. ¿Bizxa caz guc queëli' le cutur rac cni queëli'? Lë ni
gac gnia' ca guc queëli': "La'naru' guc le sáqui'li' gunli', huabijli' yöj lauczli',
gunnli' quia'."
16 Na'a, ¿ba ráquili' nuhuöaca' nu curle'i lbi'ili' dxi'a le gudxa' lbi'ili' catëz
nac?
17 Tui' ládxi'quë' lbi'ili' bönni' ni' tu'tsë'ë lbi'ili', san clëg quië gac dxi'a queëli'.
Të'nnë' lunë' ga ubíj ládxi'li' netu' ati' güi' ládxi'li' lequë'.
18 Na'a, nac dxi'a zoa nu rui' ladxi' lbi'ili', san tuz chqui' nac quië gac dxi'a
queëli'. Cni rui'tecz ladxa'a lbi'ili', len clëgz cati' ni' zóalena' lbi'ili'.
19 Lbi'ili', zxí'na'dau'. Ca na' rac queënu ngul chzoa soabi' bi'idau' queënu,
rzaca' rgui'nu, rzaca' rgui'a neda' leyúbl ni'a queëli' ga gdxinr dza gacli' gdu
ca naquë' Cristo.
20 La'naru' sóalena' lbi'ili' na'a quië gac güí'lena' lbi'ili' didza' nadzá', le
ruúbi rugui'da' ni'a queëli'.

Le run lsaqui' le guc quecnu Agar len Sara

21 Na'a, nul-li' rë'nili' udőd cuinli' lu na' zxba queë' Moisés, gul-na'tsca'
didza' ni gu'a. ¿Naru' gatga buzë' nagli' le rna bë' zxba na'?
22 Lu zxba na' rna cni: "Gulacua'bi' chopbi' bi'i bőnni'dau' queë' Abra-
ham. Tubi' gucbi' zxi'nnu ngul nadá'unu, ati' yetubi' gucbi' zxi'nnu ngul
cunadá'unu.
23 Zxi'nnu ngul nadá'unu na' guljbi' lu ni'a lu na' bunách tsca taljbi'
yúgu'tëbi' bi'idau', san zxi'nnu ngul cunadá'unu na' guljbi' le gzxi' lu në'ë
Dios gunë' ga galjbi'."
24 Lë ni nac tu le run lsaqui'. Ca guc quecnu chopnu ngul ni ruluí' ca nac
chop didza' dzag bénlenë' bunách Dios. Tu didza' dzag na' nac le benë' Dios
lu gui'a Sinaí, le ruluí' lë na' guc queënu Agar. Bönni' na' rna be'i lequë' didza'
dzag ni, nacquë' ca zxi'nnu Agar len nacquë' ca bönni' nadá'ugac lu na' didza'
dzag na'.
25 Le gucnu Agar na' ruluí' ca' ca nac gui'a Sinaí zoa luyú Arabia, len ruluí'
ca' ca nac yödz Jerusalén na'a dza, le nac ca tu bönni' nada'u tsazxőn len nup
nacuá' lu yödz na'.
26 San nadzán Jerusalén na' zoa yehua' yubá, ati' rë'u ni nacru' bunách
uládz qui yödz ni'.
27 Nayúj lu guich la'y le rna:
Budziji, ngul huödx, cunacuá' zxi'nu'.
Lu yöl-la' rudziji quiu' grödxya'a,
Zal-la' gatga guc quiu' le rzaca' rgui'nu ngul
Chzoa soabi' bi'idau' queënu.
Budziji. Zal-la' nubíj ládxi'gac li' bunách,
Dios gunë' ga la'yantër zxi'nu'
Ca bi'i queënu ngul zóalennu bönni' queënu.

28 Böchi' lza'adau', rë'u ni nacru' ca gucbi' Isaac, zxi'në' Abraham. Nacru'
ca zxi'n xsoë' Abraham, gzxi' lu në'ë Dios la'cua'bi' queë'.
29 Dza ni', bi'i na' guljbi' ca taljbi' yúgu'tëbi' bi'idau', gdxia ládxi'bi' bi'i na'
guljbi' ni'a qui yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y. Lëzca' cni rac queëru' na'a,
ta'bía ládxi'gac rë'u bunách yödzlyú ni.
30 Na'a, ¿bizxa caz rna le nayúj lu guich la'y? Cni rna: "Gru'n-nu ni'l ngul
nadá'unu na' tsazxőn len zxi'nnu, le cutu gac si'bi' zxi'nnu ngul na' tsazxőn
len zxi'nnu ngul cunadá'unu le gzxi' lu në'ë Dios gaqui queëbi' zxi'nnu ngul
cunadá'unu na'."
31 Cni nac, böchi' lza'adau'. Cutu nacru' ca nacbi' zxi'nnu ngul nadá'unu
na'. Rë'u nacru' ca zxi'nnu ngul cunadá'unu.

5

Gul-gún chi'i cuinli', uga'nli' lu yöl-la' nadzán

1 Chnadzanru' le busanë' rë'u Cristo. Gul-zóa tsutsu chqui'nu', uga'nli' lu
yöl-la' nadzán na'. Cutu gzoa cuinli' leyúbl lu na' zxba queë' Moisés, cui gacli'
ca bönni' nadá'ugac.
2 Gul-zé nagli' didza' ru'a. Neda', Pablo, rëpa' lbi'ili' chqui' güi'li' latj nu
gchugu lu xpéla'li' ca rna bë' zxba na', cutu ca' uzi'li' xbey le benë' Cristo.
3 Leyúbl rë'nda' gyëpa' núti'tëz bönni' ru'ë latj nu gchugu lu xpëlë'ë cni, run
bayúdx gunë' gdutë le rna bë' zxba queë' Moisés.
4 Nul-li' ráquili' huöacli' tsahui' lahuë' Dios le runli' ca rna bë' zxba na',
chnulá'alenli'-në' Cristo. Chbusanli' le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios.
5 Rë'u ni ruzxöni ládxi'ru' huöacru' tsahui' lahuë' Dios ni'a qui yöl-la' huac
queë' Dios Bö' La'y le réjlë'ru' Cristo.
6 Chqui' nacru' tuz len Jesucristo, cutu bi zaca' chqui' narugu lu xpéla'ru'
ca rna bë' zxba na' o chqui' cunarugu cni lu xpéla'ru'. Le nactër lsaca' nac
tséjlë'ru' Cristo, le gun ga gdxi'iru' lza'ru'.
7 Dxí'adau' guc ca gzu lauli' runli' dza ni'. ¿Nuzxa caz ben ga buca'nli' le
nac gdutë li?
8 Cutu benë' ga benli' cni Dios, Nu rulídz lbi'ili'.
9 Cutu gal ládxi'li' lë ni rna: "Lati'z xnë'i yöt xtil run ga ruhuázx gdutë cua
nazí' xnë'i na'."
10 Le nacru' tuz len Xanru', runa' löz ca nac queëli', sa' ládxi'li' tuz ca rza'
ladxa'a neda', ati' Dios gunë' zxguia' bönni' ni' rutsé'ë lbi'ili', núti'tëz nu naquë'
bönni' na'.
11 Na'a, ca nac quia' neda', böchi' lza'adau', nacuá' nup ta'ná rusëdda'
bunách ral-la' grugu lu xpéla'quë' bönni' ca rna bë' zxba queë' Moisés. Chqui'
runa' cni, ¿bizx quië ta'bía ládxi'quë' neda' bönni' judío? La'naru' rusëdda' cni,
nutu nu ley neda' le runa' lban ca gutië' Cristo lë'i yag cruz.
12 Ca nac qui nup ni' tu'tsá' lbi'ili', të'ni grugu lu xpéla'li' lë na', la'naru'
la'chugu tsaz cuingac.
13 Ca nac queëli', böchi' lza'adau', Dios bulidzë' lbi'ili' quië gacli' bunách
nadzangac. Cutu ugunli' dxin yöl-la' nadzán na' quië gunli' ca rzëz ládxi'li',
san quië gunli' dxin qui lza'li' tuli' yetuli', le nadxi'ili' lza'li'.
14 Yúgu'të le rna bë' zxba queë' Dios run nu na' run ca rna bë' zxba na'
rna: "Ral-la' gdxi'inu' lza'u ca nadxí'i cuinu'."
15 Na'a, chqui' rzi' quídza'li' lza'li' tuli' yetuli', runli' ca tunba' böa' guixi'
snia', táguya'aba' len tagu lza'cba', gul-yú qui nadxi usnitli' lza'li' tuli' yetuli'.

Le runru' racz queëru' len le runru' len yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y

16 Lë ni rëpa' lbi'ili': Gul-güí' latj gna bé'inë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, ati' ni'r
cutur gunli' ca rzëz ládxi'li' lu yöl-la' bunáchz queëli'.
17 Yugu' le rzë ládxi'ru' gunru' lu yöl-la' bunáchz queëru' cutu rajlözgac le
rë'nnë' gunru' Dios Bö' La'y, ati' lë na' rë'nnë' Dios Bö' La'y cutu rajlőz yugu'
le rő'niru' gunru' lu yöl-la' bunáchz queëru'. Chop ni, cutu rajlözgac, len qui
lë ni na' cutu gac gunli' ca rő'niczli'.
18 Na'a, chqui' rui'li' latj gna bé'inë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, cutur gna be'i lbi'ili'
le rna bë' zxba queë' Moisés.
19 Nacgac bë' le tun bunách, nup tun ca rë'ni yöl-la' bunáchz quegac:
Ta'guitsjë' zxba qui yöl-la' nutság na'.
Tunë' le cunác.
Tunë' le nacgac xöhui' len le cunacgac tsahui'.
20 Ta'yíj ládxi'quë' bdau' guiöj bdau' yag.
Tunë' yöl-la' udzá'.
Cutu ta'lé'inë' lza'quë' dxi'a.
Ta'díl-lenë' lza'quë'.
Tu'zxé'inë' lza'quë'.
Ta'leynë'.
Tu'huídi'në'.
Ta'rujë' chopl.
Tu'bijë' tsla'l nup da'gac lequë'.
21 Ta'ző ládxi'quë' le dë qui lza'quë'.
Tu'dödcdë' bunách.
Ta'zúdxinë' len tágulë'ë.
Ta'dőd bé'inë' ca tunë'.
Le zian le cni tunë'. Neda' ruzeyda' lbi'ili' bach na'a cui gunli' cni ca na'
buzeyda' lbi'ili' bach zi'al, rnia': Nup tun cni cutu ca' la'del-li' la'yáz ga na'
rna bë'ë Dios.
22 Na'a, nac bë' runë' dxin lu icj ládxi'dau'ru' Dios Bö' La'y le runru' cni:
Nadxi'iru' lza'ru'.
Rudziji ládxi'ru'.
Zoa dxi icj ládxi'dau'ru'.
Rbözru' zxön ladxi'.
Rui' ládxi'ru' lza'ru'.
Nacru' dxi'i ladxi'.
Runru' ca rnaru'.
23 Nacru' nöxj ladxi'.
Rna be'i cuinru'.
Cutu ca' gna bé'inë' rë'u Moisés cui gunru' yugu' le cni.
24 Bönni' náquicnë' queë' Cristo cutur tunë' ca të'ncznë', len cutu tunë' le ta'zőz
ládxi'quë' lu yöl-la' bunáchz queque'.
25 Dios Bö' La'y nabániru'. Lëczë' ral-la' gna bé'inë' rë'u ca nac yúgu'të le
runru'.
26 Cutu ral-la' gun ba zxön cuinru', len cutu utsa'ru' lza'ru' turu' yeturu',
len cutu uzxé'iru' lza'ru' turu' yeturu'.

6

Ral-la' gáclenru' lza'ru'

1 Na'a, böchi' lza'adau', chqui' glé'ili' runë' dul-la' böchi' lza'li', ni'r nul-li'
zóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, ral-la' gunli' ga ubí'i ladxë'ë bönni' na', san run
bayúdx gunli' cni lu yöl-la' nöxj ladxi' queëli' len uyú cuinli' qui nadxi cu'u
lbi'ili' nöz dul-la' tu' xöhui'.

2 Gul-gaclen lza'li' tuli' yetuli' tsca nac yua' nabága'li'. Chqui' gunli' cni,
gunli' ca rna le gna bé'inë' rë'u Cristo.
3 Chqui' zoa nu bönni' ráquinë' chnadél-li'në' yöl-la' zxön, san cutu bi
nadél-li'në', bönni' ni rzi' yé'inë' la' cuinzë'.
4 Tu tuë' bönni' ral-la' cuequi xbeynë' le runë'. Ni'r chqui' urujë' dxi'a, huac
gun ba zxön cuinë' ca nac le chnunë' len cutu gun bayúdx uyúë' ca nungac
yezica' bunách chqui' benë' le nacr dxi'a o cutu.
5 Tu tuë' bönni' ral-la' gu'ë le nuspaguë'ë lë' Dios.
6 Chqui' zoa nu rusëdi lbi'ili' ca nac didza' dxi'a, ral-la' unödzjli' qui nu na'
rusëdi lbi'ili' lati' le dë queëli'.
7 Cutu si' ye'i cuinli', le cutu gac si' yé'ili'-në' Dios. Lapli' tsca le razli'.
8 Chqui' le razli' nacgac le runli' ca rzëz ládxi'li' lu yöl-la' bunáchz queëli',
le lapli' gac yöl-la' gut. Chqui' le razli' nacgac le runli' ca rdzag ladxë'ë Dios
Bö' La'y, lapli' le gunnë' queëli' Dios Bö' La'y, le nac yöl-la' na'bán gdu.
9 Cni nac, cutu ral-la' gsanru' gunru' le nac dxi'a, ati' chqui' cutu gcuidi'
ládxi'ru', huadxín dza lapru'.
10 Qui lë ni na', bátti'tëz gata' queëru' latj, ral-la' gunru' le nac dxi'a quegac
yúgu'të bunách, len le nac blau, ral-la' gunru' cni quegac böchi' lza'ru'
ta'yejlë'ë Cristo.

Le buzujë' lu guich Pablo ga ruúdx

11 Gul-yú cati' zxön didza' ni ruzuja' queëli' lu guich na' cuina'.
12 Nup ni' të'ni lun ga grugu lu xpëla'li' ca rna bë' zxba queë' Moisés, tunë'
cni quië lurujë' dxi'a laugac bunách len cui la'bía ládxi'gac lequë' bunách le
tunë' lban ca gutië' Cristo lë'i yag cruz.
13 Na'a, bönni' ni' narugu lu xpëla'quë' ca rna bë' zxba queë' Moisés, cutu
tunë' gdutë ca rna le nayúj lu zxba na'. Të'nnë' lunë' ga grugu lu xpëla'li'
quië gac lunz ba zxön cuinquë' le la'dél-li'në' la'ná bé'inë' lbi'ili'.
14 Ca nac quia' neda', guna' zxön tuz le benë' Xanru' Jesucristo cati' gutië'
lë'i yag cruz. Ni'a qui le benë' Cristo lë'i yag cruz, le dë yödzlyú ni nac quia'
ca tu le chnat, cutu rui' ladxa'a lei, ati' neda' naca' quegac bunách yödzlyú
ni ca bönni' nat, cutu tui' ládxi'quë' neda'.
15 Chqui' nacru' tuz len Jesucristo, cutu bi zaca' chqui' narugu lu xpëla'ru'
ca rna bë' zxba na' o chqui' cunarugu cni lu xpëla'ru'. Le nactër lsaca' nac
gacru' bunách cub lu icj ládxi'dau'ru'.
16 Yúgu'të bönni' na' tunë' ca rna bë' zxba runa' ni, len yúgu'të bönni' na'
náquicnë' queë' Dios, rnabda'-në' Dios gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'quë' len
huechi' ladxë'ë lequë'.
17 Na'a su lau, cutur ral-la' nu utsá' neda', le nacuá' lu xpëla'a btsoj nacgac
bë' naca' huen dxin queë' Xanru' Jesús.
18 Na'a, böchi' lza'adau', rnabda'-në' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli'
yúgu'tëli'. Ca' gac.

DIDZA BSÖLËËË PABLO YÖDZ ÉFESO

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë Éfeso

1 Neda', Pablo, naca' gbaz nasölë'ë Jesucristo le gu'ncznë' Dios gaca' cni.
Rugapa' Dios lbi'ili', náquili' quizi queë' Dios len réjlë'li' Jesucristo, zoali' Éfeso.
2 Rnabda'-në' Xuzru' Dios lenca' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' len
gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.

Rata' queëru' le nac queë' Dios Bö' La'y

3 Ral-la' cu'ru'-në' yöl-la' ba Dios, Xuzë' Xanru' Jesucristo. Le nacru' tuz len
Cristo, Dios chbuzá' ladxë'ë queëru' yúgu'të le nac dxi'a qui yehua' yubá, le
runë' ga rata' queëru' Dios Bö' La'y.
4 Zí'atël ca benë' yödzlyú ni, Dios gröczë' rë'u quië gáquiru' quizi queë'
tsazxőn len Cristo, gacru' bunách la'y queë' len gacru' gdu dxi'a lahuë' Lë'.
5 Dios bucözë' zí'atël si' lu në'ë rë'u ca zxi'nczë' tsazxőn len Jesucristo, le
bdzag ladxë'ë gac cni len le nac le gu'ncznë' gunë'.
6 Ral-la' cú'teczru'-në' Dios yöl-la' ba ni'a qui le buzá' ladxë'ë queëru', yugu'
le bennzë' queëru' le nacru' tuz len Zxi'në', Nu na' nadxi'inë'.
7 Cristo böa'uë' rë'u cati' ni' gutië' uláz queëru' quië gac unít lahuë' rë'u
Dios ca nac dul-la' nabága'ru'. Zxöntër nac le buzá' ladxë'ë queëru' Dios,
8 lë na' runntsquë' queëru' Lë'. Lu yöl-la' rac szxöni queë' len lu yöl-la' rejni'i
queë'
9 benë' Dios le bucözë' queëru', bului'inë' rë'u lë na' bgachi', le buzoaczë'
zí'atël uschinë' lu në'ë Cristo.
10 Lë na' buzoaczë' Dios uschinë' cati' gza'a dza, nac gunë' ga lac tuz, la'cuá'
lu në'ë Cristo yúgu'të le dë, le nacuá' yehua' yubá len le nacuá' yödzlyú ni.
11 Le nacru' tuz len Cristo, Dios gröczë' rë'u zí'atël quië gaqui queëru' le
naqui queë' Xuzru' Dios, lë na' bucözë' queëru' ca nac le gu'ncznë' Dios, Nu
run yúgu'të ca rë'ncznë' Lë'.
12 Cni benë' Dios quië cu'ru'-në' yöl-la' ba ca nac yöl-la' yení' queë', rë'u ni
ruzxöni ládxi'ru'-në' Cristo zí'atël ca yezica' bunách.
13 Lëzca' cni guc queëli'. Cati' byőnili' didza' gdutë li, didza' dxi'a ca gac
ularu', gyéjlë'li' Cristo, ati' Dios buzóë' queëli' le nac bë' nacli' queë', buchizië'
icj ládxi'dau'li' Dios Bö' La'y, Nu na' gzxi' lu në'ë Dios gsölë'ë queëru'.
14 Le zóalenë' rë'u Dios Bö' La'y, nac löz gaqui queëru' le naqui queë' Xuzru'
Dios cati' udx huöa'uë' rë'u, rë'u na' chnáquiru' queë'. Cni nac quië gac yöl-la'
ba qui yöl-la' yení' queë'.

Pablo rnabnë' Dios unödzjë' quegac bunách ta'yejlë' Cristo yöl-la' rejni'i

15 Qui lë ni na', cati' byönda' ca réjlë'li'-në' Xanru' Jesús, len ca nadxi'ili'
yúgu'të bunách queë' Dios, ga rdxintë na'a dza
16 cutu ca' rusana' rëpa'-në' Dios: Xclenu', ca nac queëli'. Rajneyda' lbi'ili'
cati' rulidza'-në' Dios.
17 Rnabda'-në' Dios queë' Xanru' Jesucristo, naquë' Xuzru' náctërë' blau,
rnabda'-në' gsölë'ë queëli' Dios Bö' La'y, Nu runn queëru' yöl-la' rejni'i len
ruluí'i rë'u ca nacczë' Dios, quië gac gdu ca núnbë'ru'-në'.
18 Rnabda'-në' Dios uzéjni'në' lbi'ili' lu icj ládxi'dau'li' quië gac gnőzili' ca
nac le runru' löz, lë na' bulidzë' lbi'ili' quië uzi'li' xbey, len quië gnőzili' ca
nac yöl-la' tsahui' qui yehua' yubá le gaqui quegac nup náquigac queë' Dios,

19 lenca' quië gnőzili' cati' zxön nac yöl-la' huac queë', le raclen rë'u ni réjlë'ru' Lë'. Yöl-la' huac zxön ni nac la' leyz na' bulu'ë lahui Dios
20 cati' ni' buspanë' Cristo lu yöl-la' gut len benë' ga grö'ë cuit lë'ë Dios ga náctërë' blau ni' yehua' yubá.
21 Ni' rna bé'inë' nup ni' ta'ná bë' len nup ni' dë lu na'gac, len nup ni' nadél-li'gac yöl-la' huac, len nup ni' nacgac xan. Cristo náctërë' blau ca yúgu'të nup nadél-li'gac yöl-la' uná bë' yödzlyú ni len lu yödzlyú zi'a za'.
22 Dios budödë' lu në'ë Cristo yúgu'të le dë quië gna bé'inë' lei, len buzóë' Lë' quegac bunách queë' quië gaquë' Xanru' lu yúgu'të le naqui queëru'.
23 Nacgac ca gdu ca nayá' nabanë' Cristo bunách queë', ati' raquë' gdu lu le nayá' nabanë' na'. Runczë' Lë' ga rac gdu yúgu'të le dë.

2

Nularu' le nadxi'inë' rë'u Dios

1 Dios chbennë' queëli' yöl-la' na'bán gdu, zal-la' zí'atël gucli' ca bönni' natgac ni'a qui dul-la' nabága'li' len ni'a qui dö' bia'li'.
2 Dza ni' benli' tuz ca tun bunách cunacgac tsahui' nacuá' yödzlyú ni, len benli' ca gu'ni tu' xöhui', nu rna bë' lu bö'z len rugún dxin nup cutún ca rna xtidzë'ë Dios.
3 Lëzca' cni gucru' yúgu'tëru' rë'u, le benru' ca gzëz ládxi'ru' len ca bdzag ládxi'ru' lu yöl-la' bunáchz queëru'. Qui lë ni na' gbága'ru' dul-la' lahuë' Dios le ben ga gunë' rë'u zxguia' ca gunë' quegac yezica' bunách.
4-5 Ni'r cati' ni' nacru' ca bönni' natgac ni'a qui dul-la' gbága'ru', Dios buspanë' rë'u lu yöl-la' gut tsazxőn len Cristo le buechi' ladxë'ë rë'u len bdxí'itsquinë' rë'u. Nulali' le zoa le buzá' ladxë'ë queëli' Dios.
6 Dios buspanë' rë'u tsazxőn len Cristo quië gunë' ga cö'ru' tsazxőn len Lë' ga ni' rna bë'ë yehua' yubá.
7 Cni benë' Dios, bului'inë' bunách zi'a za'c ca nac yöl-la' tsahui' qui le buzá' ladxë'ë queëru', bsölë'ë queëru' Jesucristo, le nac bë' ca nadxí'itsquinë' rë'u.
8 Nulali' le zoa le buzá' ladxë'ë queëli' Dios le réjlë'li' Cristo. Buslë́' lbi'ili', clëg le nacuá' le nac dxi'a benli' lbi'ili', san le nac le runzë' Dios.
9 Nutu nu gac gun ba zxön cuini le nulá, le cutu nulá le nacuá' le nac dxi'a nun nu na'.
10 Le nacru' nac le nunczë' Dios. Le nacru' tuz len Jesucristo, buzóë' rë'u quië gunru' le nacgac dxi'a, le bucözë' zí'atël gunru'.

Rö' dxi icj ládxi'dau'ru' lahuë' Dios ni'a qui le benë' Cristo

11 Gul-tsajnéy ca gucli' zí'atël. Gucli' bunách gza'a, len qui lë ni na' yugu' bönni' judío, bönni' na' ta'chuguë' lu xpé́la'quë' le nac bë' náquicnë' queë' Dios, len nazí' laquë' bönni' narugu lu xpé́la'quë', ta'në́' queëli' nacli' bönni' cunarugu lu xpé́la'quë'.
12 Dza ni' nubíga'li' ga zoë' Cristo. Gucli' bönni' gza'a laugac bunách Israel, len cutu buzi'li' xbey didza' benë' tsutsu Dios le gzxi' lu në'ë gata' quegac bunách queë'. Gzoali' yödzlyú ni, cuzóa le runli' löz, len cunúnbë'nili'-në' Dios.
13 Na'a, nacli' tuz len Jesucristo. Zí'atël nubíga'li' lbi'ili' zi'tu' ga zoë' Dios, san na'a nudxiguë'ë lbi'ili' gal-la'z Dios le gutië' Cristo uláz queëru'.
14 Lëczë' Cristo runë' ga rö' dxi icj ládxi'dau'ru' lahuë' Dios. Lë' benë' ga guluhuöaquë' tuz bunách yugu' bönni' judío len yugu' bönni' gza'a, busulë' yöl-la' rley le bubíj lequë' chopl ca tu zö'ö.

15 Lë ni benë' Cristo cati' gutië' uláz queëru', busulë' yugu' zxba len yugu'
le rna bë' nayujgac lu zxba quegac bunách judío, ati' chop cö' bunách na',
bunë' tuz bunách cub, nup nacgac tuz len Lëczë'. Cni benë', glequi dxië'
yöl-la' rley na'.
16 Le gutië' Cristo lë'i yag cruz, busulë' yöl-la' rley na', ati' chop cö' bunách
na', bunë' lequë' ca tuz bunách len glequi dxië' icj ládxi'dau'quë' lahuë' Dios.
17 Cni guc, buluí' lahuë' Cristo len benë' lban qui didza' dxi'a ca rbequi
dxië' yúgu'të bunách, lbi'ili' na' nacli' bunách gza'a len zoali' zi'tu' ga zoë'
Dios, lenca' bunách judío nacuá' gal-la'z.
18 Na'a, ni'a qui le benë' Cristo, gac gbíga'ru' lahuë' Xuzru' Dios, le zóalenë'
rë'u la' Lëzczë' Dios Bö' La'y, zal-la' nacru' bunách judío o bunách gza'a.
19 Qui lë ni na', lbi'ili', bunách gza'a, cutur nacli' ca bunách zi'tu' zoali' tu
luyú cunaqui queëli', san nabáblenli' bunách queë' Dios. Chnacli' di'a dza
queë' Dios.
20 Lbi'ili' nacli' ca tu yu'u zoa tsaz. Nacli' ca guiöj zxoagac lahui xlibi zö'ö,
le gulucu'ë bönni' gbaz queë' Cristo len bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios, ati'
Lëczë' Jesucristo naquë' ca guiöj blau qui xlibi zö'ö na'.
21 Gdutë yu'u na' le nacli' lbi'iczli' ryas lahui xlibi zö'ö na' nacczë' Cristo,
nacuá' tu'láp guiöj qui, quië gac tu gdau' la'y le nac tuz len Xanru'.
22 Lbi'iczli' nacli' tuz len Cristo Nu buzóa lbi'ili' quië gacli' ca tu yu'u ga na'
yu'ë Dios, le zóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y.

3

Naquë' Pablo huen lban qui didza' dxi'a laugac bunách gza'a

1 Qui lë ni na', neda', Pablo, yu'a lidx guia le runa' lban queë' Jesucristo
quië uzi'li' xbë', lbi'ili', bunách gza'a.
2 Ráquida' chnőziczli' ca benë' Dios, budödë' lu na'a dxin runa' quië uzi'li'
xbey le ruzá' ladxë'ë queëru'.
3 Dios bulu'ë lahui le bgachi' queë', len buzéjni'në' neda' ca nac. Ca nac lë
ni chbuzuja' queëli' lu guich láti'dau'.
4 Cati' ulabli' lë ni, gúnbë'li' le réjni'da' ca nac le bgachi' ca nac queë' Cristo.
5 Dza ni'të nutu nu buzéjni'në' Dios ca nac le bgachi' na', san na'a, lu në'ë
Dios Bö' La'y, chbulu'ë lahui Dios ca nac, bului'inë' yugu' bönni' gbaz la'y
queë' len bönni' tu'ë didza' uláz queë'.
6 Cni rna lë na' bgachi': “Ni'a qui didza' dxi'a la'del-li' bunách gza'a tsazxőn
len bunách judío le naqui queë' Dios, luhuöaquë' ca tuz bunách, len luzi'ë
xbey tsazxőn len lequë' le gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' quequë' le dzagquë'
Jesucristo.”
7 Dios buzá' ladxë'ë quia' le bennë' quia'. Lu yöl-la' huac zxön queë' benë'
neda' huen lban qui didza' dxi'a queë'.
8 Nacra' cuidi'z ca yúgu'të bunách queë' Dios, san Lë' buzá' ladxë'ë quia'
gaca' huen lban laugac bunách gza'a qui didza' dxi'a ca nac yöl-la' tsahui'
queë' Cristo, le záqui'tsqui.
9 Dios budödë' lu na'a guna' ga láquibe'i yúgu'të bunách ca nac le buzoaczë'
Dios dza ni'të, lë na' nac tu le bgachi' queë' Dios, Nu ben yúgu'të le rlé'iru'.
10 Cni guc, quië láquibe'i na'a gdu ca nac yöl-la' rejni'i queë' Dios yúgu'të
nup ta'ná bë' len nup dë lu na'gac ni' yehua' yubá, cati' la'le'i ca nacgac
bunách queë' Cristo.
11 Dios benë' lë ni, buschinë' lë na' buzoaczë' dza ni'të, le benë' lu në'ë
Xanru' Jesucristo.

12 Le nacru' tuz len Cristo, nazi'ru' latj gbíga'ru' lahuë' Dios, nacru' rugu
ladxi' le réjlë'ru' Lë'.
13 Qui lë ni na' ráta'yua' lauli' cugác chop ládxi'li' ni'a qui le rzaca' rgui'a
neda' quië gáclena' lbi'ili', le nac tu le uzi'li' xbey.

Ca nac yöl-la' nadxí'i queë' Cristo

14 Qui lë ni na' ruzechu zxiba' lahuë' Xuzë' Xanru' Jesucristo.
15 Ca lë' nazí' ca' lagac yúgu'të bunách queë', nup nacuá' yehua' yubá len
nup nacuá' yödzlyú ni.
16 Rnabda'-në' Xuzru' Dios, lu yöl-la' yení' záqui'tsqui queë' gunnë' queëli'
yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y len gunë' ga gal-li' lu icj ládxi'dau'li'.
17 Rnabda'-në' Cristo soë' icj ládxi'dau'li' le réjlë'li' Lë'. Rnabda'-në' gunë' ga
soali' tsaz lu yöl-la' nadxí'i queë', cutséaj bö' icj ládxi'dau'li' ca nadxi'ili'-në',
18 quië gac tséjni'li' tsazxőn len yúgu'të bunách queë' Cristo ca nac yöl-la'
nadxí'i queë', tsca ga rdxin ni'l len na'l, len dxi'l len xtsa'l.
19 Rnabda'-në' Dios gunë' ga gúnbë'li' yöl-la' nadxí'i na', le cugác gúnbë'ru'
gdu ca nac, quië gdu soalen lbi'ili' gdu le nacczë' Dios.
20 Na'a, yöl-la' ba Dios, Nu gac guntër ca gac gnabru' o ca gac sa' ládxi'ru',
ugunë' dxin yöl-la' huac queë' lu icj ládxi'dau'ru'.
21 Gactecz queë' Dios yöl-la' ba laugac bunách queë' Cristo len lahuë' Lëczë'
Jesucristo, na'a dza len yúgu'të dza zi'a za'c. Ca' gac.

4

Nunë' rë'u tuz Dios Bö' La'y

1 Na'a, ráta'yua' lauli' neda', yu'a lidx guia ni le runa' lban queë' Cristo,
rnabda' lbi'ili' gunli' gdu ca ral-la' lun nup bulidzë' Dios quië láquigac queë',
ca na' bulidzë' ca' lbi'ili'.
2 Gul-gác nöxj ladxi' len dxi'i ladxi'. Gul-cőz zxön ladxi' len gul-güí' ládxi'li'
lza'li' tuli' yetuli' lu yöl-la' nadxí'i queëli'.
3 Gul-güí' ládxi'li' gácteczli' tuz ca na' chnunë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, gunli' cni
lu yöl-la' rböz dxí'adau' queëli' le rutság lbi'ili'.
4 Tuz nac gdu ca nayá' nabanë' Cristo le dzagru' rë'u.
Tuzë' naquë' Dios Bö' La'y zóalenë' rë'u.
Tuz nac le runru' löz, lë na' bulidzë' rë'u Dios quië uzi'ru' xbey.
5 Tuzë' naquë' Xanru'.
Tuz le réjlë'ru'.
Tuz le bdilru' nis.
6 Tuzë' naquë' Dios Nu nac Xuzru' yúgu'tëru'.
Lë' rna bé'inë' yúgu'tëru' len rugunë' dxin yúgu'tëru' len rbözczë' Lë' lu icj
ládxi'dau'ru' yúgu'tëru'.
7 Tu turu' nazi'ru' tu yöl-la' huac queë' Dios tsca nac le bennë' queëru'
Cristo.
8 Nac cni ca na' nayúj lu guich la'y, rna:
Buëpë' yehua' yubá, rchë'ë zian bunách guladzungac.
Gdisië' quegac bunách le runnzë' quequë'.
9 ¿Bizxa rë'ni gna lë na' rna: “Buëpë'”? Rusëdi rë'u bötjë' zi'al, bdxinë' dxi'l
yödzlyú ni.
10 Nu na' bötj nac la' leyz Nu na' buëp xtsa'tër ni' yehua' yubá quië gdu
budzé'ë yúgu'të len le nacczë' Lë'.
11 Cristocz bennë' qui queëru' yugu' yöl-la' huac queë':
Bë' latj la'quë' bönni' lacquë' gbaz queë'.
Benë' ga tu'ë didza' uláz queë' Dios yela'quë' bönni'.

Bsölë'ë yela'quë' bönni' tsjenquë' lban qui didza' dxi'a.
Bucu'ë yela'quë' bönni' quië lun chi'ë bunách queë'.
Bucu'ë yela'quë' quië lusëdnë' bunách queë'.
12 Cristocz bupő'ë cni bunách queë' quië gac lun xchinë', quië lun ga lac gdu
nup nacgac ca gdu ca nayá' nabanë' Lë'.
13 Cni gac ga gdxintë dza huöacru' tuz yúgu'tëru' ca réjlë'ru' Cristo len ca
núnbë'ru'-në' Zxi'në' Dios. Gacru' nal len huöacru' gdu ca naquë' Lëczë'
Cristo.
14 Cutur gacru' ca bi'idau', ca nacgac nup na' tu'tsa'të ca tun, len nacgac ca
tu le nachő' lu yegu, o ca tu le rchë' bíti'tëz bö' reycj, ta'zí' lu na'gac bíti'tëz
didza' nu rusëdi lequë', nu na' rzi' ye'i lequë' len yöl-la' sina' qui len run ga
ta'chixi ta'nignë'.
15 Na'a, rë'u ni, le nadxi'iru' lza'ru', ral-la' güi'ru' didza' le nac gdutë li quië
gac huöacru' gdu ca naquë' Cristo, len gacru' tuz len Lë', Nu nac Xani gdu ca
nayá' nabanë' le nacru' rë'u.
16 Cristocz runë' ga rdzag dxi'a gdu ca nayá' nabanë' le nacru' rë'u, ati' gdutë
ca nayá' nabanë' na' naguel-la' tsazxőn ni'a qui lë na' run tuz gdu ca nayá'
nabanë'. Cati' runru' xchinru' tu turu' rë'u na' dzagru' gdu ca nayá' nabanë',
gdutë rzxön len rac gdu, ca na' zeaj racr gdu ca nadxi'iru' lza'ru'.

Yöl-la' na'bán cub napru' le nacru' tuz len Cristo

17 Uláz queë' Xanru' rëpa' lbi'ili' lë ni len rgu'a lei lu na'li', rnia': Cutur
gunli' ca tun nup cunúnbë'gac Dios, nup na' ca ta'zá'z ládxi'gac tun
18 len nachúl nanitgac icj ládxi'dau'gac. Le nacquë' cunözi len nazidquë',
cutu nazi'quë' yöl-la' na'bán na' runnë' queëru' Dios.
19 Cutu ca' tu'tui'në'. Nudőd cuinquë' lu le cunác. Gdu ládxi'quë' tunë'
yúgu'të le cunác.
20 Nup ni' gulusëdi lbi'ili' ca nac queë' Cristo, cutu ca' gulusëdi lbi'ili' gunli'
ca tun bunách cni.
21 Le nac gdutë li byőnili' ca nac queë' Cristo, len le nacli' queë' tu'sëdi
lbi'ili' le nac gdutë li na' zoalen Jesús.
22 Gul-ná be'i yöl-la' bunáchz queëli' le gucli' zi'al, lë na' rnit ni'a qui yöl-la'
rzë ladxi' queëli' le cunác le gzxi' ye'i lbi'ili'.
23 Ral-la' huöacli' cub lu icj ládxi'dau'li' len lu bö' nacczli'.
24 Ral-la' si'li' yöl-la' bunách cub le nunë' Dios ca nacczë' Lë' le ruluí' cuini
le run ga runli' le nac dxi'a len le nac tsahui'.
25 Qui lë ni na', cutur si' yë'li'. Yúgu'tëru' ral-la' güí'lenru' lza'ru' didza' le
nacz, le dzagru' yúgu'tëru' gdu ca nayá' nabanë' Cristo.
26 Chqui' hualeyli', cutu ral-la' gunli' dul-la'. Cutu leyli' xtsey.
27 Cutu bi gunli' le güi' latj tu' xöhui' uxícj lbi'ili'.
28 Nu bönni' rbanë' ral-la' usanë' yöl-la' gban queë' len tsazië' huen dxin
quië gata' queë' bi unödzjë' quegac nup ta'yadzji.
29 Cutu güi'li' didza' xöhui', san güi'li' didza' dxi'a, yugu' le laclen nu yöni
len lun ga gac dxi'a qui nu na'.
30 Cutu ushuí'nili' Dios Bö' La'y, le nac bë' náquili' queë' Dios le zóalenë'
lbi'ili' Dios Bö' La'y, ati' gdxin dza udx uslő' lbi'ili' lu dul-la'.
31 Gul-cúa ladj lbi'ili' yöl-la' ruzxë'i len yöl-la' rdza'a len yöl-la' rley, len
yöl-la' rdil-l didza' len yöl-la' rutság yudxi, len yúgu'të yöl-la' curle'i lza'li'
dxi'a.
32 Ral-la' gacli' dxi'i ladxi' len huechi' ládxi'li' lza'li' tuli' yetuli' len unít lauli'
lza'li' tuli' yetuli', ca na' benë' Dios, bunít lahuë' lbi'ili' le nacli' tuz len Cristo.

5

Ca ral-la' lac nup nacgac zxi'në' Dios

1 Le nacli' zxi'nczë' Dios ati' nadxi'inë' lbi'ili', gul-güí' ládxi'li' gacli' ca naquë' Lë'.
2 Ca nac yúgu'të le runli', ral-la' gdxi'ili' lza'li', ca na' benë' Cristo, bdxi'inë' rë'u len budőd cuinë' lu yöl-la' gut uláz queëru', ben cuinë' ca böa' bëdxdau' rudődiru'-ba' lahuë' Dios ni'a qui dul-la' nabága'ru'. Guquë' ca' ca tu le rla' zxix rdzag ladxë'ë Dios le rgu'ru' lu bcugu la'y queë'.
3 Le nacli' queë' Dios, cutu ca' gunli' le cunác, len cutu gunli' le cural-la' gunli', len cutu uhuídi'li'. Ni'r nutu nu gac bi gnë queëli'.
4 Cutu güi'li' didza' xöhui' o didza' cunác o didza' ca'z, yugu' le cural-la' gunli', san nacr dxi'a guiëli'-në' Dios: “Xclenu'.”
5 Chnőziczli' cutu ca' tsazië' ga rna bë'ë Cristo tsazxőn len Dios nitúë' bönni' runë' le cunác, o nu bönni' runë' le cural-la' gunë', o bönni' ruhuídi'në'. Nu na' ruhuidi' nac ca nu rij ladxi' bdau' guiöj bdau' yag.
6 Cutu güi'li' latj nu si' ye'i lbi'ili' len didza' cunácz. Ni'a qui dul-la' cni Dios gunë' zxguia' nup cutún ca rna xtidzë'ë.
7 Cutu ca' gunli' tuz bunách cni.
8 Zí'atël gzoali' ga chul xöhui', san na'a zoali' lu yení', le nacli' tuz len Xanru'. Gul-gác ca bunách qui yení',
9 le run yení' na' ga gacru' dxi'i ladxi' len ga güi'ru' didza' le nac gdutë li, len ga gacru' tsahui'.
10 Gul-güí' ládxi'li' gnőzili' le rdzag ladxë'ë Xanru'.
11 Cutu gútsa'li' nup tun le cunác, lë na' tunë' ga chul xöhui', san gul-bíj ga lna' yugu' lë na' tunë'.
12 Utui'ru' güi'ru' didza' ca nac le tun bagachi'z bunách.
13 Cati' bi ubijru' ga lna', gac bë' yúgu'të tsca nacgac, le gun le nac yení' ga gac bë' yúgu'të.
14 Qui lë ni na' nayúj lu guich lë na' rna:
Bubán, li' na' rasiu'.
Gyas ladj nup natgac.
Cristo uzéni'ë quiu'.
15 Gul-yú cuinli' ca runli'. Cutu gacli' curejni'i, san gul-gác bunách ta'yejni'i.
16 Gul-sí' xbey latj dë queëli' le chzoaru' dza curác dxi'a queëru'.
17 Cutu gacli' cunözi. Gul-güí' ládxi'li' tséjni'li' le rë'nnë' Xanru' gunli'.
18 Cutu súdxili', le gun yöl-la' rzudxi ga nitli' tsaz. Gul-güi'tsca latj gna bé'inë' lbi'ili' Dios Bö' La'y.
19 Gul-güi'len lza'li' didza' tuli' yetuli' ugunli' dxin yugu' le rul-l lëgac salmo, len yugu' le rul-l yöl-la' ba Dios, len yugu' le rul-l nagu'ë icj ládxi'dau'ru' Dios Bö' La'y. Gdu ládxi'ru' ral-la' gul-lru' queë', cu'ru'-në' Dios yöl-la' ba.
20 Gul-gún dxin lë' Xanru' Jesucristo, len gul-guiéteczë' Xuzru' Dios: Xclenu', ca nac yúgu'të.

Ca ral-la' gunru' quegac di'a dza queëru'

21 Gul-gún ca rna xtidza' lza'li' tuli' yetuli' quië cni gunli'-në' Dios zxön.
22 Lbi'ili', ngul, gul-gún ca rna xtídza'quë' bönni' qui queëli', ca na' ral-la' gunli' ca rna xtidzë'ë Xanru'.
23 Cni ral-la' gunli', le rna bé'inë' ngul bönni' ca na' runë' Cristo, rna bé'inë' bunách queë'. Cristo naquë' ca' Nu ruslá bunách queë', nup na' dzaggac gdu ca nayá' nabanë' Lë'.

24 Ca na' tun ca rna xtidzë'ë Cristo bunách queë', lëzca' cni ral-la' lunnu
ngul ca rna xtídza'quë' bönni' qui queëcnu ca nac yúgu'të le rac.
25 Lbi'ili', bönni', ral-la' gdxi'ili'-nu ngul qui queëli' ca na' Cristo nadxi'inë'
bunách queë' len budőd cuinë', gutië' uláz quequë'.
26 Cni gutië' Cristo quië bubijë' quizi queë' Dios bunách queë' na', ati'
nayargac tu lu nis le nac xtidzë'ë.
27 Gutië' uláz quequë' quië gac uschinë' lequë' lahuë' Dios, nacquë' ca tu
lari' lach, cutu nua' bösj le ni'aj, len cutu naxú'n, len cutu zoa nitú le run ditj
lei, san runë' ga lacquë' gdu dxi'a, nutu nu gac bi gnë quequë'.
28 Ral-la' gdxi'ili'-nu ngul qui queëli' ca na' nadxí'i cuinli'. Nu bönni'
nadxi'inë'-nu ngul queë', nadxí'i cuinë'.
29 Nutu nu bönni' runi zi' cuinë', san rugagu len run chi'i cuinë', ca runë'
ca' Cristo le rúnlenë' bunách queë',
30 nup dzaggac gdu ca nayá' nabanë', ati' rë'u ni dzagru' gdu ca nayá'
nabanë' Lë'. Náquiniru' xpëlë'ë len dxit queë'.
31 Lëzca' cni nayúj lu guich la'y, rna: “Qui lë ni na' bönni' ral-la' uca'në' xuz
xnë'ë quië tsajsóalenë'-nu ngul queë', ati' groptë' luhuöaquë' tuz.”
32 Lë na' nayúj lu guich ni ruluí' lahui tu le nac gdutë li, ati' neda' ráquida'
rui' didza' ca' ca nac queë' Cristo len bunách queë' na'.
33 Lëzca' rui' didza' ca nac queëli'. Yúgu'tëli' lbi'ili', bönni', ral-la' gdxi'ili'-nu
ngul qui queëli' ca na' nadxí'i cuinli', ati' ral-la' lunnu ba la'n bönni' qui
queëcnu ngul.

6

1 Lbi'ili', bi'idau', ral-la' gunli' ca rna xtídza'quë' xuz xna'li' quië cni gunli'
ca rna xtidzë'ë Xanru'. Le nac tsahui' ral-la' gunli'.
2 Zxba na' benë' zi'al Dios le nachë' tu le gzxi' lu në'ë Dios gunë', nac lë na'
rna: “Ben ba la'n xuz xna'u,
3 ati' gac dxi'a quiu' len xtsey su' gbanu' yödzlyú ni.”
4 Lbi'ili', xuz, cutu gun leyli' zxi'nli', san gul-scúl-cbi', gut quincli'-bi' len
usédicli'-bi' ca rdzag ladxë'ë Xanru'.
5 Lbi'ili', nul-li' nacli' bönni' nadá'ugac, gul-gún ca rna xtídza'quë' xanli'
luyú ni gdu ládxi'li', gunli' lequë' ba la'n lu yöl-la' radxi queëli', gunli'
xchinquë' ca ral-la' gunli' xchinë' Cristo.
6 Gul-gún xchinquë', clëgz cati' ni' tu'yúë' lbi'ili' quië urujli' dxi'a lauquë',
san gdu ládxi'li' gul-gún xchinquë' ca rdzag ladxë'ë Dios, ca na' ral-la' gunli'
xchinë' Cristo.
7 Gdu ládxi'li' gul-gún xchinquë', ati' cni gac, gunli' xchinë' Xanru' len clëgz
xchingac bunách.
8 Nőziczli' ca gunë' Xanru'. Gunnë' qui queëru' tsca nac le dxi'a runru'
zal-la' nadzanru' o zal-la' nacru' bönni' nadá'ugac.
9 Lbi'ili', nacuá' queëli' bönni' nadá'ugac, gul-gún dxi'a cni quegac huen
dxin queëli' na', cutu uzeyli' ba nadx lequë'. Gul-tsajnéy ca nac queëli', yu'uli'
lu në'ë Xanru' zoë' yehua' yubá la' tuz ca nac quequë', ati' Lë' cutu rutsé'ë ca
runë' qui queë bunách.

Runnë' queëru' Dios le tun chi'i rë'u

10 Na'a, böchi' lza'adau', gul-gác tsutsu le nacli' tuz len Xanru', zoalen lbi'ili'
yöl-la' huac zxön queë'.
11 Gul-gún chi'i cuinli', ugunli' dxin yugu' le runnë' queëru' Dios, le tun chi'i
rë'u, quië gac soali' tsutsu cati' guë'ni si' bë' lbi'ili' tu' xöhui'.

12 Cutu rdíl-lenru' bunách náquicni bëla' len dxit, san rdíl-lenru' yöl-la' uná
bë' quegac bö' xöhui' ta'dá lu bö'z, dzaggac nup ta'ná bë', len nup nadél-li'gac
yöl-la' uná bë', len nup dë lu na'gac, nacuá' yödzlyú ni ga nac chul xöhui'.
13 Qui lë ni na',
Gul-sí' yúgu'të le runnë' queëru' Dios, le tun chi'i rë'u, quië cati' gdxin queëru'
dza ni' lac le nacgac xöhui', gac gua' glenli', len cati' udx gunli' cni,
uga'nli' tsutsu.
14 Gul-zóa tsutsu.
Gul-sí' le nac gdutë li, le gac queëli' ca tu guid guga' lë'li'.
Gul-gác tsahui', le gun chi'i lbi'ili' le nac tsahui' ca run tu lari' yödx run chi'i
lchu'ë bönni' rijë' gdil-l.
15 Gul-zóa sina' quië gunli' lban qui didza' dxi'a le rbequi dxi icj ládxi'dau'ru'
lahuë' Dios, ca na' ruzóa cuinë' sina' rdë'ë lölë' bönni' rijë' gdil-l.
16 Le nac blau, yöl-la' rejlë' queëli' Cristo gac queëli' ca tu le nac tsutsu uzëli'
lauli', cui gál-la'-li' yugu' le usán tu' xöhui', le nacgac ca yag uxiti' zoa
gui' láhuigac.
17 Yöl-la' ruslá gac queëli' ca tu lu'u guia le gun chi'i icjli'.
Xtidzë'ë Dios gac queëli' ca tu guia tuchi' le runnë' queëru' Dios Bö' La'y,
utíl-lenru' le nac xöhui'.
18 Gul-gún yúgu'të lë ni len gul-lidzë' Dios, gnábili'-në' gáclenë' lbi'ili'.
Gul-lídzteczë' Dios, zóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y.
Quië gunli' cni, ral-la' uspán ládxi'li' len cuhuőa ládxi'li', gnábili'-në' Dios
gáclenë' nup náquigac queë'.
19 Gul-lidzë' Dios, gnábili'-në' gáclenë' ca' neda', gunnë' quia' didza' cati' ral-la'
gu'a didza', len gunë' ga gaca' rugu ladxi' cati' guna' lban quië uzéjni'da'
bunách ca nac le bgachi' qui didza' dxi'a.
20 Dios budödë' lu na'a didza' dxi'a na' quië guna' lban qui, ati' le bena' cni
yu'a lidx guia ni. Gul-lidzë' Dios chqui'nu', gnábili'-në' gunë' ga gaca' rugu
ladxi' quië guna' lban qui didza' dxi'a, ca ral-la' guna'.

Ruúdx didza' bë'ë Pablo

21 Tíquico, bőchi'ru' na' nadxí'iru'-në', len runë' xchinë' Xanru' gdu ladxë'ë,
quíxjöi'në' lbi'ili' gdu ca rac quia' len ca runa' neda' ni.
22 Qui lë ni na', gsöla'a-në' queëli' ati' ului'inë' lbi'ili' ca rac queëtu', ati' cni
utipë' ládxi'li'.
23 Rnabda'-në' Xuzru' Dios lenca' Xanru' Jesucristo gunë' ga soa dxi icj
ládxi'dau'li', len gata' queëli' yöl-la' nadxí'i le dzag yöl-la' rejlë' queëli' Cristo,
yúgu'tëli' na' nacli' queë'.
24 Le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios gac queëli', yúgu'tëli' na' nadxi'ili'-në' Xanru'
Jesucristo, nac gdu yöl-la' nadxí'i queëli' Lë'. Ca' gac.

DIDZA BSÖLËËË PABLO YÖDZ FILIPOS

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë Filipos

1 Neda', Pablo, lenca' bi'i Timoteo, nactu' huen dxin queë' Jesucristo.
Rugapa' Dios lbi'ili', réjlë'li' Cristo, len lbi'ili', dë lu na'li' xchinë' Cristo, len
lbi'ili', run chi'li' bunách queë' Cristo, zoali' Filipos, náquili' queë' Dios len
nacli' tuz len Jesucristo.
2 Rnabda'-në' Xuzru' Dios lenca' Xanru' Jesucristo gunnë' queëli' le ruzá'
ladxë'ë queëru' len gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.

Pablo rnabnë' Dios bi gunë' quegac bunách ta'yejlë' Cristo

3 Rëpa'-në' Dios: Xclenu', cati' rza' ladxa'a queëli'.
4 Cati' rulidza'-në' Dios len rnabda'-në' gáclenë' lbi'ili', rudziji ladxa'a
5 le rajneyda' ca bénlenli' neda' tsazxőn dxin qui didza' dxi'a, gzu lauli'
runli' dxin na' dza ni' zi'a byőnili', len runli' lei ga rdxintë na'a dza.
6 Dios gzu lahuë' runë' tu le nac dxi'a lu icj ládxi'dau'li'. Ruzxöni ladxa'a
Lë' gúnteczë' cni ga gdxintë dza huödë' Jesucristo.
7 Ca na' rza' ladxa'a queëli' nac ca ral-la' guna' le nadxí'itsquida' lbi'ili'.
Yúgu'tëli' ruzi'li' xbey tsazxőn len neda' le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios, tsal ni
yu'a lidx guia, len lëzca' cni benli' cati' ni' bë'a didza', bena' lban qui didza'
dxi'a len bena' ga bdxin queëli' tsaz.
8 Nözcznë' Dios ca nadxí'itsquida' lbi'ili', nac ca na' nadxí'itsquinë' rë'u
Lëczë' Jesucristo.
9 Rnabda'-në' Dios gunë' ga gdxi'irli' lza'li', len gáta'tsca queëli' yöl-la' rac
szxöni len yöl-la' rejni'i gdu
10 quië gac cöli' le nactër dxi'a. Chqui' gac cni queëli', gacli' gdu dxi'a ati'
nutu nu gac bi gnë queëli' dza ni' huödë' Cristo.
11 Le nacli' nac bë' le nac dxi'a runë' Cristo lu icj ládxi'dau'li' quië gla' lahui
yöl-la' yení' queë' Dios len gac queë' yöl-la' ba.

Zoaru' nabanru' quië gacru' ca naquë' Cristo

12 Böchi' lza'adau', rë'nda' gnőzili' lë ni: Yúgu'të le guc quia' guclen neda'
quië gzxáqui'rda' bena' lban qui didza' dxi'a.
13 Cni guc, yúgu'të ni'a na'quë' bönni' yúlahui' len yezíca'rë' bönni' ni nözcnë'
yu'a lidx guia ni le runa' xchinë' Cristo.
14 Le yu'a neda' lidx guia ni ben ga nácgacrë' rugu ladxi' yelati'z
cunuhuőagactë' bőchi'ru', tu'zxöni ládxi'quë' Xanru' len cutur tádxinë' tunë'
lban qui xtidzë'ë Dios.
15 Le nactë tunë' lban queë' Cristo la'quë' le tu'zxé'inë' neda' len ta'dil-lë',
san yela'quë' tunë' lban queë' gdu ládxi'quë'.
16 Bönni' tu'zxé'inë' na' tunë' lban queë' Cristo lu yöl-la' run ba zxön
cuinquë' len clëg gdu ládxi'quë'. Të'nnë' lusaca' zi'ë neda' tsal ni yu'a lidx
guia.
17 Bönni' gdu ládxi'quë' na', lu yöl-la' nadxí'i quequë' tunë' lban queë', le
nözcnë' Dioscz budödë' lu na'a dxin runa', runa' lban qui didza' dxi'a.
18 Cutu run ga rö'a baguí'i lë na'. Rudzijda' le rac lban queë' Cristo nácti'tëz,
zal-la' tunë' lban gdu ládxi'quë' o cutunë' lei cni.
Na'a, rudzijrda'

19 le nözda' ulá' lu le rac quia', yu'a lidx guia ni, le rulidzli'-në' Dios len le
ráclenë' neda' Dios Bö' La'y, Nu rsölë'ë queëru' Jesucristo.
20 Cni rë'nda', len ruzxöni ladxa'a-në' Dios, gunë' ga cutu utui'da', len gunë'
ga gac gu'a didza' lu yöl-la' rugu ladxi', ati' lu na'a neda' gactecz yöl-la' ba
queë' Cristo na'a dza len yugu' dza zi'a za'c, zal-la' gun bayúdx gattea' o soa'
gbana'.
21 Ca runi neda', chqui' zoa' nabana', nac quië gaca' ca naquë' Cristo, len
chqui' gatia', nac tu le uzi'ra' xbey.
22 Chqui' huac guna' dxin le gaclen didza' dxi'a queë' Cristo chqui' soaza'
gbana', cutu nözda' bizxal ral-la' cöa'.
23 Nac baníg cöa'. Rë'nda' gattea' quië tsajsóalentea'-në' Cristo, le gactër
dxi'a quia' lë na',
24 san runr bayúdx soaza' gbana' quië sáqui'da' gáclena' lbi'ili'.
25 Le nözda' nac cni, nözda' ca' ugá'nlena' lbi'ili' quië gáclena' lbi'ili' quië
gacr gdu ca réjlë'li' Cristo, ati' udzíjirli' le réjlë'li' Lë'.
26 Cni nac, dusóalena' lbi'ili' leyúbl, le gun ga gdzag ládxi'li'-në' Jesucristo
ni'a qui le gunë', gáclenë' neda'.
27 Gul-güí' ládxi'zli' gacli' ca rajlőz didza' dxi'a queë' Cristo. Cni gac, chqui'
duyúa' lbi'ili' o chqui' soa' zi'tu', huayönda' nacli' tsutsu len nacli' tuz, runli'
tsazxőn dxin qui le réjlë'ru' le za' queëru' ni'a qui didza' dxi'a.
28 Cutu güi'li' latj lun gadxi lbi'ili' nup cuta'le'i lbi'ili' dxi'a. Lë ni uluí'i lequë'
la'nitië', san ulali' lbi'ili', le gac bë' ráclenë' lbi'ili' Dioscz.
29 Dios ru'ë lbi'ili' latj gunli' xchinë' Cristo, clëgz ca réjlë'li' Lë', san lëzca' ca
rzaca' rgui'li' runli' xchinë'.
30 Na'a, gac gunli' neda' tsazxőn güi' ládxi'ru' gunru' lban qui didza' dxi'a.
Blé'iczli' ca gzxaca' gdi'a cati' bena' cni zi'al, ati' ryőnili' ca rzaca' rgui'a ca'
na'a.

2

Guquë' nöxj ladxi' Cristo, ati' bdél-li'në' yöl-la' zxön

1 Chqui' rutipë' ládxi'li' Cristo, len chqui' lu yöl-la' nadxí'i queë' ruhuechi'
ladxë'ë lbi'ili', len chqui' nacli' tuz len Dios Bö' La'y, len chqui' nadxi'ili' lza'li'
len ruhuechi' ládxi'li' lza'li' tuli' yetuli',
2 gul-gún ga udziji ladxa'a. Quië gunli' cni, ral-la' gacli' tuz len lza'li' len
gac tuz ca nadxi'ili' lza'li' tuli' yetuli'. Lëzca' cni ral-la' gacli' tuz lu bö' nacczli'
len ca rza' ládxi'li'.
3 Ca nac le runli', cutu bi ral-la' gunli' lu yöl-la' rudul-li' queëli' o quië gun
ba zxön cuinli', san dxí'adau' ral-la' gunli' yúgu'të, cutu gáquili' nadél-li'rli'
lbi'ili' ca lza'li'.
4 Gul-güí' ládxi'li' gac dxi'a ca' qui lza'li' len clëg queëzli'.
5 Ral-la' gacli' nöxj ladxi' ca na' guquë' nöxj ladxi' Jesucristo.
6 Lë' nacczë' tuz ca naquë' Dioscz, san cutu gúquinë' ral-la' gunë' bayúdx
uga'në' tuz ca na' naquë' Dios.
7 Buca'nczë' yúgu'të le napë', len ben cuinë' ca tu bönni' nada'u. Guljë' ca
talj bunách len guquë' gdu bunách.
8 Cati' ni' naquë' bönni', guquë' nöxj ladxi' len benë' ca rna xtidzë'ë Dios,
gutië'. Gdë'ë lë'i yag cruz ca na' rac queë' bönni' gdödi bunách.
9 Qui lë ni na' Dios buchisë' Lë', benë' ga naquë' blau ni' yehua' yubá, len
benë' ga lë' le nactër blau ca yúgu'të lagac bunách.
10 Cni benë' Dios quië cati' la'yöni ca na' lë' Jesús, luzechu zxibgac yúgu'të
nup nacuá' yehua' yubá, len yödzlyú, len lu latj chul.

11 Yúgu'të' la'guixjö'ë yalj lulu naquë' Xanru' Jesucristo quië gac yöl-la' ba
queë' Xuzru' Dios.

Ral-la' gacru' ca le ta'gú'u yení' yödzlyú ni

12 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', ca na' benli' ca rna xtidza'a cati' ni' zóalena'
lbi'ili', runr bayúdx gunli' ca rna xtidza'a na'a, tsal ni zoa' zi'tu' ga zoali'.
Gul-gún xchinë' Xanru' ga gdxintë dza udx uslé' lbi'ili'. Gul-gún cni lu yöl-la'
radxi queëli' Lë' len lu yöl-la' rzxiz.
13 Lëczë' Dios runë' dxin lu icj ládxi'dau'li', runë' ga ré'nili' gunli' le rdzag
ladxë'ë Lë' len runë' ca' ga sáqui'li' gunli' lë na'.
14 Gul-gún yúgu'të le ral-la' gunli', cutu bi gnëli' qui, len cutu til-l dídza'li'.
15 Cni ral-la' gunli', cui gac nu bi gnë queëli', san quië gacli' zxi'në'
Dios, nacli' gdu dxi'a yödzlyú ga ni zoali' ladj bunách cunacgac tsahui' len
nuca'ngac Dios. Lbi'ili' rgu'li' yení' ladjquë' ca na' ta'gú'u yení' bölj luzxbá
cati' ni nac chul,
16 rui'li' lauquë' didza' gbánicnë'. Chqui' cni gunli', huac udzíjitsquida' dza
huödë' Cristo ni'a qui le nacczli', le gnözda' cutu guc daduz gzoa' banádx
gatia' len clëg daduz bena' dxin.
17 Yöl-la' rejlë' queëli' Cristo nac tu le rdzag ladxë'ë Dios. Zal-la' gun bayúdx
gatia' quië gac gdu yöl-la' rejlë' queëli' Lë', udzijda' len uzí'lena' xbey tsazxőn
yúgu'tëli'.
18 Lëzca' cni ral-la' udzíjili' lbi'ili' len uzí'lenli' tsazxőn neda' xbey.

Ca tunbi' bi'i Timoteo len bi'i Epafrodito

19 Chqui' cni rë'nnë' Xanru' Jesús, runa' löz gsőla'tea'-bi' queëli' bi'i
Timoteo, ati' ni'r udzijda' cati' huödbi' dudíxjöi'bi' neda' catëz rac queëli'.
20 Tuzbi' lëbi' rza' ládxi'bi' ca na' rza' ladxa'a neda', len szxöni rui' ládxi'bi'
lbi'ili'.
21 Yúgu'të bönni' yezica', le nac quégaczë' tui' ládxi'quë'. Cutu tui' ládxi'quë'
xchinë' Cristo.
22 Nőziczli' ca benbi' bi'i Timoteo, burujbi' dxi'a. Tsazxőn bénlenbi' neda'
dxin qui didza' dxi'a, nacbi' quia' ca tubi' bi'i bönni', tsazxőn rúnlenbi'-në'
xuzbi' dxin.
23 Gsöla'a-bi' ga zoali' bi'i Timoteo cati' gnözda' nacx gac quia' ni
24 zal-la' ruzxöni ladxa'a-në' Xanru' gunë' ga duyutea' lbi'ili'.
25 Lëzca' ráquida' run bayúdx gsöla'a-bi' ga zoali' bí'i bőchi'ru' Epafrodito.
Bi'i ni bénlenbi' neda' tsazxőn dxin queë' Cristo, gdíl-lentu' tu' xöhui'. Lbi'iczli'
bsőla'li'-bi' ga zoa' quië gáclenbi' neda'.
26 Lëczbi' ré'nibi' duyubi' lbi'ili' len szxöni rui' ládxi'bi' lbi'ili' le nőzili' ben
bayá' queëbi'.
27 Le nactë güi'bi', guqui gatbi', san buechi' ladxë'ë-bi' Dios, len clëgz lëbi',
san buechi' ladxë'ë ca' neda', cui gsëbir ladxa'a ca na' rsëbi ladxa'a na'a.
28 Qui lë ni na', gu'nrda' gsöla'a-bi' queëli' quië gac udzíjili' leyúbl cati'
ulé'ili'-bi', len cutur gsëbi ladxa'a neda'.
29 Gul-sí' lu na'li'-bi' lu yöl-la' rudziji queëli', nacbi' bi'i bőchi'ru' réjlë'bi'
Cristo. Gul-gún ba la'n yúgu'të bunách nacgac ca nacbi' lëbi',
30 le gzoa banádx queëbi' gatbi' le benbi' xchinë' Cristo len le gúclenbi' neda'
uláz queëli'.

3

Le nac gdu tsahui'

1 Na'a, böchi' lza'adau', gul-dziji le nacli' tuz len Xanru'. Cutu rupízxj neda'
uzuja' queëli' leyúbl lë na' buzuja' queëli' zi'al, le gaclen lbi'ili' lë ni.
2 Gul-gún chi'i cuinli' laugac nup ni' tun le cunác, nacgac ca bö'cu' snia',
nup na' tun bayúdx ga grugu lu xpḗla'quë' bönni' le nac bë' nacquë' queë'
Dios.
3 Rë'u nadél-li'ru' lë na' nac gdutë li, le nac bë' náquiru' queë' Dios. Le
réjlë'ru' Dios, zóalenë' rë'u Dios Bö' La'y, ati' rudzíjiru' le nacru' tuz len
Jesucristo. Cutu ca' ruzxöni ládxi'ru' tu le runru' racz queëru'.
4 La'naru' ruzxöni ládxi'ru' lë ni, lëzca' neda' chnadél-li'da' bi uzxöni
ladxa'a. Chqui' zoë' bönni' ráquinë' ulḗ' le nacuá' le nunë', neda' nadél-li'rda'
ca bönni' na':
5 Grugu lu xpëla'a lë na' nac bë' cati' ni' gúquida' xunu' dza.
Gulja' ladj di'a dza guegac bunách Israel.
Naca' zxi'n xsoë' Benjamín.
Xuz xna'a nacquë' gdu bunách hebreo.
Guca' bönni' gdau' fariseo ca na' bena' ca rna bë' zxba queë' Dios.
6 Szxöni bë' ladxa'a zxba na' ga bdxintë gdxia ládxi'gaca' bunách queë' Cristo.
Tsca gac gaquë' tsahui' bönni' le runë' ca rna bë' zxba na', nutu nu bi guc gnë
quia'.
7 Na'a, yúgu'të lë na' bena' zxön zi'al, nuzóa' tsla'l le náquida' queë' Cristo.
8 Clëgz yugu' lë na', san nuzóa' ca' tsla'l yúgu'të le dë, quië gac gúnbë'a-në'
Xanru' Jesucristo, le nactër lsaca' ca yúgu'të lë na'. Quië gúnbë'a Lë' gru'na'
ni'l yúgu'të, ráquida' nac ca bëb, quië uzi'a xbë' Cristo,
9 len quië gaca' tuz len Lë'. Nuhuöaca' tsahui', clëg le runa' ca rna bë' zxba
na', san bunë' neda' tsahui' Dioscz le réjlë'a Cristo, ca na' ruúnë' tsahui'
yúgu'të nup ta'yejlë' Lë'.
10 Rë'nzda' gúnbë'a-në' Cristo len soalen neda' yöl-la' huac queë' Dios le
buspán Cristo lu yöl-la' gut, len quië guna' Lë' tsazxŏn, saca' qui'a ca na'
gzxaca' gdi'ë Lë', len quië soa' sina' gatia' ca gutië' Lë',
11 le runa' löz Dios, uspanë' ca' neda' lu yöl-la' gut.

Le runru' quië gdxinru' xlatjru'

12 Cutu rnia' chnadél-li'da' yúgu'të lë ni gunnë' quia' Dios, len cutu
ráquida' chnaca' gdu tsahui'. Na'a, runa' bayúdx gdél-li'da' yúgu'të lë na', le
chbdél-li'në' neda' Jesucristo.
13 Böchi' lza'adau', cutu ca' nadél-li'da' yugu' lë ni, san tuz le runa' bayúdx.
Ruzál ladxa'a le chbdél-li'da', ati' runa' bayúdx gdél-li'da' le zi'a za'.
14 Runa' ca runë' bönni' jarélu'ë rxíti'ë quië gdxinë' xlatjë' gdél-li'në' tu le
uzi'ë xbey. Cni runa' quië gdél-li'da' lë na' bulidzë' rë'u Dios quië gata' queëru'
ni' yehua' yubá le nacru' tuz len Jesucristo.
15 Cni ral-la' gunru' yúgu'tëru' rë'u, nac gdu ca réjlë'ru' Cristo. Chqui' ráquili'
la'li' ral-la' gunli' tu le yubl, Dios uzéjni'në' lbi'ili'.
16 Na'a, ca nac lë na' bdél-li'ru', ral-la' gúnteczru' cni.
17 Böchi' lza'adau', gul-gún ca na' runa' neda'. Chbului'itu' lbi'ili' ca ral-la'
gunli'. Gul-yú ca tun nup na' tun ca na' bentu' netu'.
18 Chgudxcza' lbi'ili' zian lzu, ati' rëpa' lbi'ili' leyúbl len yöl-la' rbödx quia',
rnia': Le tunë' zian bönni' run ga nacquë' ca nup cuta'le'i Cristo dxi'a, le
tu'zóë' tsla'l le benczë' Lë' lë'i yag cruz.
19 Bönni' tunë' cni, lu gui' gabíl tsjaquë', le nac dios quequë' le ta'zḗz
ládxi'quë', ati' tun ba zxön cuinquë' ni'a qui le tunë' le ral-la' gun ga lutui'inë'.
Tui' ládxi'zë' le dë yödzlyú ni,

20 san rë'u ni rui' ládxi'ru' le dë yehua' yubá ga nababru', len rbözru' dza
huödë' Xanru' Jesucristo, Nu ruslá rë'u, urujë' yehua' yubá na'.
21 Lë' utsé'ë gdu ca nayá' nabinru', le rnitcz, gunë' ga huöac ca nac gdu
ca nayá' nabanë' Lë', le soa tsalzú. Cni gunë' len yöl-la' huac zxön queë' le
ugunë' dxin quië gna bé'inë' yúgu'të.

4

Ral-la' udzíjilenteczru'-në' Xanru'

1 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', gul-gác tsutsu ca réjlë'li' Xanru'.
Nadxí'itsquida' lbi'ili' len rë'nda' duyúa' lbi'ili'. Runli' ga rudzijda' len nacli'
ca tu le ruzi'a xbey.
2 Lbi'ili', Evodia len Síntique, ráta'yua' lauli' gacli' tuz ca ral-la' lac nup
náquigac queë' Xanru'.
3 Na'a, böcha'a gdu, rë'nda' gáclenu' gropnu ni, le glúnlennu neda' dxin,
bentu' lban qui didza' dxi'a, ati' guladzaguë' ca' netu' Clemente len yezíca'rë'
lza'a na'. Chnayujgac laquë' yehua' yubá ga na' nayujgac lagac nup
chnadél-li'gac yöl-la' na'bán gdu.
4 Gul-dzíjilentecz-në' Xanru'. Leyúbl, rnia': Gul-dziji.
5 Gul-gác dxi'i ladxi' len yúgu'të bunách. Chzoa huödë' Xanru'.
6 Cutu ubi ugui'ili', san gul-náb lahuë' Dios le rquínili' len gul-guié':
“Xclenu'”, ca nac yúgu'të lë na' rnabli'.
7 Dios gunë' ga gac queëli' le cuequi dxi icj ládxi'dau'li', lë na' nadódr bë'i
ca le gac la'yejni'i bunách. Lë na' rbequi dxi icj ládxi'dau'ru' gun chi'i icj
ládxi'dau'li' len le rza' ládxi'li' le nacli' tuz len Jesucristo.

Ral-la' sa' ládxi'ru' le nacgac dxi'a

8 Ga ruúdxtë, böchi' lza'adau', gul-sá' ládxi'li':
yúgu'të le nac dxi'a,
len le nac bica' ba,
len le nac gdutë li,
len le nac gdu,
len le nac tsahui',
len le nac ba'a,
len le nac lach,
len le ral-la' gunru' ba la'n.
9 Gul-gún ca na' busëdda' lbi'ili', lë na' gzxi' lu na'li' tsca na' bé'lena' lbi'ili'
didza' len tsca na' bena' ga ni' zoali'. Dios, Nu runn queëru' le rbequi dxi icj
ládxi'dau'ru' sóalenë' lbi'ili'.

Le dxi'a glunë' queë' Pablo bönni' Filipos

10 Rudzíjlenda'-në' Xanru' le rui' ládxi'li' neda' leyúbl. Cutu rnia' gul ládxi'li'
neda', san cutu guta' queëli' latj gáclenli' neda' zi'al.
11 Lëzca' cni, cutu rnia' cni le zoa bi ryadzj quia', le nazëda' gdzag ladxa'a
le dëz quia'.
12 Chgdöda' lu yöl-la' yechi' len lu yöl-la' tsahui'. Nazëda' soa' nácti'tëz,
zal-la' nöljda' o nabí l rduna', len zal-la' dë quia' szxöni o zoa bi ryadzj quia'.
13 Yúgu'të huazáqui'da' le rutipë' ladxa'a Cristo.
14 Benli' dxi'a cati' ni' gúclenli' neda', butipli' ladxa'a cati' gzxaca' gdi'a.
15 Lbi'ili', bönni' Filipos, nőziczli' ca guc quia' dza ni' cati' buzá'a luyú
Macedonia, yjena' lban qui didza' dxi'a. Tsca nacuá' bunách queë' Cristo,
nutur nu guclen neda', san lbi'izli' gúclenli' neda'. Bsőla'li' quia' bi bunödzjli',
le gzxi' lu na'li' lban bena' neda'.

16 Tsal ni' gzoa' Tesalónica, tu chop lzu bsőla'li' quia' le bunödzjli' cati' ni' byadzj quia'.
17 Cutu rui' ladxa'a bi si'a, san rë'nda' gata'r queëli' le uzi'li' xbey yehua' yubá.
18 Rëpa' lbi'ili': Chgzxi'a yúgu'të lë na' bsőla'li' quia', ati' gdödti bë'i tsca le byadzjda'. Ben ga nac cni lë na' bsőla'li' lu na'bi' bi'i Epafrodito. Lë na' bunödzjli' nac ca tu le rla' zxix rdxintë lahuë' Dios, len ca tu le rgu'ru' lahuë' Dios le rdzag ladxë'ë.
19 Dios gunnë' queëli' yúgu'të le ryadzj queëli', tsca nac yöl-la' tsahui' rö' yehua' yubá, le nacli' tuz len Jesucristo.
20 Gactecz queë' Xuzru' Dios yöl-la' ba. Ca' gac.

Tu'gáp Dios lza'gac bunách queë' Cristo

21 Uláz quia' neda', gul-gáp Dios nup ni' náquigac queë' Dios le nacgac tuz len Jesucristo. Tu'gapë' lbi'ili' Dios böchi' lza'ru' ni nunquë' neda' tsazxőn.
22 Lëzca' tu'gáp lbi'ili' Dios yúgu'të nup ni náquigac queë' Dios, len lëzca' cni, tu'gapë' lbi'ili' Dios yugu' huen dxin nacu'ë lidxë' bönni' rna bë'ë gdu luyú Roma.
23 Rnabda'-në' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' yúgu'tëli'. Ca' gac.

DIDZA BSÖLËËË PABLO YÖDZ COLOSAS

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë Colosas

1 Neda', Pablo, naca' gbaz queë' Jesucristo le rë'nnë' cni Dios, dzagbi' neda'
bi'i bőchi'ru' Timoteo.
2 Rugapa' Dios lbi'ili', nacli' quizi queë' Dios, len nacli' bőchi'tu' réjlë'li'
Cristo zoali' Colosas. Rnabda'-në' Xuzru' Dios uzá' ladxë'ë queëli', len gunë'
ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.

Pablo rulidzë' Dios, rë' Lë': "Xclenu'"

3 Rétecztu'-në' Dios, Xuzë' Xanru' Jesucristo: Xclenu', cati' rulidztu'-në'
Dios, rnábitu'-në' bi gunë' queëli'
4 le byőnitu' didza' ca réjlë'li' Jesucristo, len ca nadxi'ili' yúgu'të nup
náquigac quizi queë' Dios.
5 Cni runli' le runli' löz le nuzóë' queëli' Xanru' ni' yehua' yubá, lë na'
byőnili' qui cati' bé'lentu' lbi'ili' didza' le nac gdutë li qui didza' dxi'a.
6 Didza' dxi'a na' bdxin queëli' ca rdxin ca' gdutë yödzlyú. Run dxin len rac
lban qui, gdutë yödzlyú, la' tuz ca rac ga zoali', dza ni'të ga rdxintë na'a dza,
cati' ni' byőnili' len le nactë bénbë'li' le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios.
7 Busëdnë' lbi'ili' lë ni Epafras, bönni' nadxi'iru'-në', rúnlenë' netu' tsazxőn
dxin len naquë' ca' huen dxin gdu queë' Cristo, ráclenë' lbi'ili'.
8 Bönni' ni gdíxjöi'në' netu' ca nadxi'ili' lza'li', le runë' Dios Bö' La'y ga gac
gunli' cni.
9 Qui lë ni na' netu' ca', dza ni'të ga rdxintë na'a dza cati' gúquibe'itu' lë ni,
cutu ca' rzoa dxitu' rulidztu'-në' Dios, rnábitu'-në' gáclenë' lbi'ili', len rnabtu'
lahuë' gunë' ga gúnbë'li' gdu le rë'ncznë' Lë', len gunnë' queëli' yúgu'të yöl-la'
rac szxöni len yöl-la' rejni'i le rgu'ë rë'u Dios Bö' La'y.
10 Cni rnábitu'-në' quië gac gunli' ca ral-la' lun nup náquigac queë' Xanru',
gunli' yúgu'të le rdzag ladxë'ë Lë', len sáqui'li' gunli' yúgu'të le nac dxi'a, len
gacr gdu ca núnbë'li'-në' Dios.
11 Rnábitu'-në' utipë' ládxi'li', gunnë' queëli' yöl-la' huac gdu queë', quië gac
gua' glenli' yúgu'të, len cözli' zxön ladxi' len udziji ládxi'li'.
12 Lu yöl-la' rudziji queëli' gul-guié' Dios Xuz: "Xclenu'", le budödë' lu na'ru'
gata' queëru' latj lu yení' queë', gunru' tsazxőn nup náquigac quizi queë'.
13 Dios Xuz na' buslé' rë'u lu na' nu rna bë' latj chul, len budödë' rë'u ga
na' rna bë'ë Zxi'nczë', Nu nadxi'inë'.
14 Zxi'në' na' böa'uë' rë'u, gutië' uláz queëru', len bunít lahuë' rë'u ca nac
dul-la' gbága'ru'.

Nuhuöacru' tuz len Dios le gutië' uláz queëru' Cristo

15 Cristo naquë' tuz ca naquë' Dioscz, Nu curlé'iru'. Zoaczë' Lë' zí'atël ca
yúgu'të le benë' Dios.
16 Lu në'ë Cristo benë' Dios yúgu'të le dë, le nacuá' luzxbá, len le nacuá'
luyú, yugu' le rlé'iru' len yugu' le curlé'iru', lë na' nacgac latj blau, len yugu'
yöl-la' uná bë', len le nadél-li'gac yöl-la' zxön, len yugu' yöl-la' huac qui yehua'
yubá len qui luyú ni. Yúgu'të benë' Dios lu në'ë Cristo quië uzi'ë xbey Lë'.
17 Cristo zoaczë' zi'al ca yúgu'të le dë, ati' yúgu'të nacua'tecz ni'a queë' Lë'.

18 Cristo naquë' Xangac bunách queë', len runödzjë' quequë' yöl-la' na'bán.
Naquë' ca' Nu gzu lau bubán tsaz lu yöl-la' gut. Zi'al Lë' bubanë' tsaz lu yöl-la'
gut quië gáctërë' blau ca yúgu'të le dë.
19 Cni guc, le bdzag ladxë'ë Dios Xuz soalen Cristo gdu le nacczë' Lë'.
20 Ni'a qui le benë' Cristo, Dios benë' ga gac luhuöác tuz len Lë' yúgu'të le
dë, le nacuá' luyú, len le nacuá' luzxbá. Bunë' leygac tuz len Lë' le bulaljë'
xchönë' Cristo, gutië' lë'i yag cruz.
21 Lbi'ili', zí'atël nulá'alenli'-në' Dios len gucli' ca bönni' cuta'le'i Dios dxi'a
lu icj ládxi'dau'li' ni'a qui dö' bia'li', san na'a chbunë' lbi'ili' tuz len Lë'.
22 Cni guc, le budőd cuinë' Cristo, gutië' uláz queëli' quië gac uschinë' lbi'ili'
lahuë' Dios, nacli' quizi queë' len gacli' gdu dxi'a, nutu nu bi gac gnë queëli'.
23 Cni gac chqui' uga'nli' tsutsu ca réjlë'li' Cristo, gacli' ca tu yu'u zxoa ga rë'
xlibi zö'ö qui, len cutu tseaj bö' ládxi'dau'li' ca runli' löz didza' dxi'a byőnili',
lë na' rac lban qui gdutë yödzlyú le benë' Dios zxan luzxbá. Dios buzóë'
neda', Pablo, quië gaca' huen dxin qui didza' dxi'a na'.

Dxin budödë' Dios lu në'ë Pablo

24 Rudzijda' na'a ca nac le rzaca' rgui'a quië gáclena' lbi'ili', len ruúdx rza'a
lu gdu ca nayá' nabana' le rzaca' rguí'lena' tsazxőn Cristo uláz qui gdu ca
nayá' nabanë' Lë' le nac bunách queë'.
25 Dios benë' ga naca' huen dxin quegac bunách queë' Cristo, runa' xchinë'
Dios, le budödë' lu na'a guna' quië gáclena' lbi'ili', quíxjö'a gdu ca nac xtidzë'ë
Dios.
26 Ruzéjni'da' bunách le nagachi', lë na' bgachi' dza ni'të, nutu nu benbë'
lei, san na'a Dios chbului'inë' bunách náquigac quizi queë' ca nac qui.
27 Dios gu'ncznë' gunë' ga lunbë' yugu' yöl-la' tsahui' gdu qui le nagachi'
ni, lë na' ta'yöni bunách gza'a. Cni rna lë na' bgachi': “Cristo naquë' tuz len
lbi'ili', len naquë' le nac löz gdél-li'li' tsazli' lu yení' queë'.”
28 Runtu' lban queë' Cristo, rusa'tu' ládxi'gac yúgu'të bunách, len gazxj
ga rë' rusőditu' lequë' yöl-la' rejni'i, quië gac uschintu' lahuë' Dios yúgu'të
bunách, nacquë' gdu ladxi' le nacquë' tuz len Jesucristo.
29 Quië gac cni runa' dxin, len rui' ladxa'a udx guna' lë ni, ruguna' dxin
yöl-la' huac gdu na' runnë' quia' Cristo.

2

1 Rë'nda' gnőzili' rui'tsca ladxa'a runa' le gaclen lbi'ili' lenca' le gaclen
bunách yödz Laodicea, len le gaclen ca' yúgu'të nup gatga gulale'i neda'.
2 Runa' cni quië la'díp ládxi'quë', len lacquë' tuz lu yöl-la' nadxí'i, len luzi'ë
xbey yúgu'të yöl-la' tsahui' qui yöl-la' run löz gdu le runn queëru' yöl-la'
rejni'i. Cni rac quië lunbë'ë le bgachi' queë' Dios Xuz, lë na' nacczë' Cristo.
3 Lu në'ë Cristo ruzi'ru' xbey yúgu'të yöl-la' tsahui' qui yöl-la' rac szxöni len
yöl-la' rejni'i.
4 Lë ni rëpa' lbi'ili', cui gac nu si' ye'i lbi'ili', nu güi' didza' tséjlë'ru' le cunácz.
5 Zal-la' zoa' zi'tu' ga zoali' lu gdu ca nayá' nabana', lu bö' naccza' zóalena'
lbi'ili' len rudzijda' le rlé'ida' rö' zxba queëli' len nac tsutsu ca réjlë'li' Cristo.
6 Qui lë ni na', ca na' gzxi' lu na'li' Xanru' Jesucristo, lëzca' cni ral-la' gunli'
yúgu'të le gunli', dzaguë' lbi'ili' Lë'.
7 Ca na' nun luí yag ga rë', lenca' ca na' nayás zö'ö lu xlibi zö'ö, gul-zoalen
Cristo. Gul-zóa tsutsu ca réjlë'li' Lë', ca na' chnazëdli'. Gul-guiéteczë' Dios:
“Xclenu'.”

Le cub nacru' le dzagru'-në' Cristo

8 Gul-gún chi'i cuinli' cuigüi'li' latj nu si' ye'i lbi'ili', nu ugún dxin yöl-la'
rejni'i quegac bunách len yugu' didza' ta'nazë' nac gdutë li, ca nac le ta'lëbi
bunách tun, len ca nac le tu'sëdi bunách le nac qui yödzlyú ni len clëg le nac
xtidzë'ë Cristo.
9 Zoalen Cristo gdutë le nacczë' Dios zal-la' böaquë' bunách,
10 ati' lbi'ili' napli' gdutë le naquë' Dios le dzagli'-në' Cristo, Nu rna be'i
yúgu'të nup ta'ná bë' len bönni' bi dë lu na'quë'.
11 Narugu lu xpéla'quë' bönni' judío le ruluí' náquicnë' queë' Dios, san lbi'ili',
le dzagli' Cristo, zoalen lbi'ili' le ruluí' náquili' queë' Dios, le cunáquini lu ni'a
lu na'gac bunách. Tu'gűë' tu guiddau' bönni' judío, san lbi'ili', nadúa gdutë
yöl-la' bunách queëli' bénlenli' dul-la'. Cni nac queëli' le benli' tsazxőn Cristo
cati' gutië' lë'i yag cruz.
12 Cati' bdil-li' nis bgáchi'lenli'-në' Cristo tsazxőn yeru ba len bubánlenli'-në'
tsazxőn le gyéjlë'li' Dios, len yöl-la' huac queë' buspanë' Cristo lu yöl-la' gut.
13 Zí'atël gucli' ca nup chnatgac ni'a qui dul-la' gbága'li' len cutu gzoalen
lbi'ili' le ruluí' náquili' queë' Dios, san na'a Dios nunë' ga nabánlenli'-në'
tsazxőn Cristo, len bunít lahuë' lbi'ili' ca nac yúgu'të dul-la' gbága'li'.
14 Dios busulë' yugu' le nabága'ru' le nayujgac lu zxba queë', lë na' tu'quí
rë'u. Bugűë' lë na' nabága'ru' len bdë'ë lei lë'i yag cruz ca tu le nabaguë'ë
Cristo.
15 Cati' gutië' Cristo lë'i yag cruz, bugűë' yöl-la' huac uná bë' quegac bö'
xöhui' uná bë' len quegac nup dë lu na'gac yöl-la' huac xöhui', le bulu'ë lahui
le nacgac bö' xöhui' len bugűë' yöl-la' huac uná bë' quegac, le gutië' lë'i yag
cruz na'.

Ral-la' güi' ládxi'ru' le nac qui yehua' yubá

16 Qui lë ni na', cutu güi'li' latj nu uquí lbi'ili' ca nac le ri'j rágulí' o le curunli'
zxön yugu' dza lni, o le curunli' zxön beo' zi'a ruzé, o le curunli' zxön yugu'
dza la'y quegac bunách.
17 Yúgu'të lë ni nac ca tu bxin qui le ral-la' gac, ati' le ruluí' yúgu'të lë ni
naquë' Cristocz.
18 Cutu güi'li' latj nu gun ga unitli' le ral-la' si'li', nu runtsca bayúdx ga lac
nöxj ládxi'gac bunách len lun zxön yugu' gbaz la'y. Tu'gutsa' cuinquë' le cutu
gulalé'inë', len tun ba zxön cuinquë' ca nac le dzö'z icjquë' lu yöl-la' bunáchz
quequë'.
19 Nu run cni cutu da' Cristo, Nu nac Xanru' len ruzóë' tsutsu gdu ca nayá'
nabanë', le nacru' rë'u. Rugahuë' lei, len runë' ga nac tuz ni'a qui le zeaj lu
dxit lu bin, ati' rzxön gdu ca nayá' nabanë' ca rë'nnë' Dios uxönë' lei.
20 Lbi'ili' chnátlenli'-në' Cristo quië cutur la'ná be'i lbi'ili' zxba qui yödzlyú.
¿Bizx quië runli' tsca ni nacli' qui yödzlyú, len runli' ca ta'ná bë' zxba qui?
21 Cni ta'ná yugu' zxba qui yödzlyú ni:
Cutu quitjnu' lë ni;
Cutu gagu' lë na';
Cutu canu' yetú le dë.
22 Yúgu'të lë ni la'nít cati' chbugunru' leygac dxin. Cni nacgac le ta'ná bë'
bunách len yugu' zxba nazí' lu na'quë'.
23 Le nactë, yugu' zxba ni, ráquiru' napgac yöl-la' rejni'i. Tun ga ruluí' cuinru'
ca bunách gdau', len ga ruluí' cuinru' nöxj ladxi', len ga rusaca' zi'ru' gdu ca
nayá' nabinru', san zxba ni cutu ca' taclen rë'u quië gac gna bé'iru' yugu' le
rzë ládxi'ru' lu yöl-la' bunáchz queëru'.

3

1 Na'a, chqui' nubánlenli'-në' Cristo, gul-güí' ládxi'li' le nacgac qui yehua' yubá ga ni' rö'ë Cristo cuit lë'ë yubél Dios, ga naquë' blau.
2 Gul-sá' ládxi'li' le tac xtsa', len clëg le tac luyú ni.
3 Nac queëli' tsca chnatli', ati' yöl-la' na'bán queëli' run chi'ë Cristo ga ni' zoaczë' Dios.
4 Cristo nabánili' lbi'ili'. Cati' uluí' lahuë' Lë', ni'r uluí' lauli' ca' lbi'ili' tsazxőn len Lë' lu yení' queë'.

Yöl-la' na'bán gul len yöl-la' na'bán cub

5 Qui lë ni na', gul-gún ga la'nít le nacua'len lbi'ili' qui yödzlyú ni:
yugu' le cunác,
len le nacgac xöhui',
len yugu' le rzë ládxi'li' le cunác,
len yugu' le rzë ládxi'li' le nac xöhui',
len yöl-la' ruhuidi',
le nac tuz ca nu rij ladxi' bdau' guiöj bdau' yag, le cutu rij ladxi' Dios nu ruhuidi'.
6 Le tun yugu' le cni, Dios gunë' zxguia' yúgu'të nup cutún ca rna xtidzë'ë.
7 Yugu' dul-la' cni benli' ca' lbi'ili' cati' ni' nadödli' lu na'gac.
8 Na'a, cutur gunli' yugu' lë ni:
cutur gdza'ali';
cutur leyli';
cutur nu gunli' zi';
cutur gnë xőhui'li';
cutur gnali' le cunác.
9 Cutu si' yé'ili' lza'li' tuli' yetuli' le chnuca'nli' le gucli' zi'al, len yugu' le benli' zi'al.
10 Chnacli' bunách cub, len tu tu dza rcubli', ruhuöacrli' ca nac Nu na' bun lbi'ili', quië gúnbë'li' Lë' gdu ca naquë' Lë'.
11 Le chdzagru'-në' Cristo:
cutur nacru' bönni' gza'a len bönni' judío;
cutur nacru' bönni' narugu lu xpéla'quë' le nac bë' nu naqui queë' Dios len bönni' cunarugu lu xpéla'quë' lë na' nac bë';
cutur nacru' bönni' ta'yejni'i len bönni' cuta'yejni'i;
cutur nacru' bönni' nadá'ugac len bönni' cunadá'ugac.
Na'a, Cristo naquë' yúgu'të le nac lsaca' len dzaguë' yúgu'tëru'.
12 Dios nadxi'inë' lbi'ili' len gröë' lbi'ili' quië gáquili' quizi queë'. Qui lë ni na', ral-la':
güi' ládxi'li' lza'li',
len gacli' dxi'i ladxi',
len nöxj ladxi',
len cuidi' ladxi',
len cözli' zxön ladxi'.
13 Chqui' rac didza' bizxj tuli' len yetuli', gul-guá' glen lza'li' tuli' yetuli', len gul-nít lau lza'li' tuli' yetuli' ca na' benë' Cristo, bunít lahuë' lbi'ili'.
14 Le nactër blau ca yúgu'të lë ni, ral-la' gdxi'ili' yúgu'të bunách, le nac yöl-la' nadxí'i le run ga nacru' tuz len ga nacru' gdu.
15 Gul-güí' latj gna be'i icj ládxi'dau'li' le rbequi dxi icj ládxi'dau'ru', le runnë' queëru' Dios. Qui lë ni na' bulidzë' lbi'ili', quië gacli' tuz lu gdu ca nayá' nabanë' Cristo. Gul-guié' Dios: “Xclenu'.”
16 Gul-sí' lu na'li' xtidzë'ë Cristo le gac queëli' ca tu yöl-la' tsahui' zxön. Le zoalen lbi'ili' yöl-la' rejni'i queë' Dios, gul-sëdi len gul-zejni'i lza'li' tuli' yetuli'.

Gdu ládxi'li' gul-gúl-l queë' Dios yugu' salmo, len yugu' le rul-l yöl-la' ba len yugu' le rul-l la'y, guiëli'-në' Dios: “Xclenu'.”
17 Yúgu'të le runli', le nac didza' rui'li' o le nac dxin runli', gul-gún yúgu'të lu lë' Xanru' Jesús, len guiëli'-në' Dios Xuz: “Xclenu'”, dzaguë' lbi'ili' Cristo.

Le ral-la' gunru' qui lza'ru' le náquiru' queë' Cristo

18 Lbi'ili', ngul nutság ná'lenli' bönni', gul-gún ca rna xtídza'quë' bönni' qui queëli' ca ral-la' gunli', le náquili' queë' Xanru'.
19 Lbi'ili', bönni' nutság ná'lenli' ngul, gul-dxí'i ngul qui queëli', len cutu uzeyli' ba nadx lecnu.
20 Lbi'ili', bi'i ra'bán, gul-gún ca rna yúgu'të xtídza'quë' xuz xna'li'. Lë ni rdzag ladxë'ë Xanru'.
21 Lbi'ili', nul-li' nacli' xuzgac bi'idau', cutu töd bë'i gut quinli' zxi'nli', cui huöa ládxi'cbi'.
22 Lbi'ili', nul-li' nacli' bönni' nadá'ugac, gul-gún ca rna yúgu'të xtídza'quë' xanli' luyú ni. Clëgz gunli' cni cati' tu'yúë' lbi'ili' ca na' tun nup të'ni lun ga la'dzág ládxi'gac bunách, san gdu ládxi'li' gul-gún xchinquë' ca ral-la' lun nup tadxi Dios.
23 Ca nac yúgu'të le runli', gul-gún gdu ládxi'li', gac ca runli' xchinë' Xanru' len clëgz ca runli' xchingac bunách.
24 Chnőziczli' ubi'ë queëli' Xanru', gunnë' queëli' le chnupë́'ë Dios quegac nup nacgac zxi'nczë'. Cni gac, le runli' xchinë' Xanru' Jesucristo.
25 Nu rua' dö', ubi'ë qui nu na' Xanru' ca nac dö' rua' nu na', le cutu utsë́'ë Dios ca ral-la' ubi'ë qui queëgac bunách.

4

1 Lbi'ili', nul-li' nacli' xangac bunách, gul-gún le nac tsahui' len le nac dxi'a ca rugunli' dxin yugu' huen dxin queëli'. Gul-tsajnéy zoa ca' queëli' Xanli' ni' yehua' yubá.
2 Lbi'ili', yúgu'tëli', gul-lídzteczë' Dios. Gul-spán ládxi'li' ulidzli'-në' Dios, len gul-guié': “Xclenu'.”
3 La' na'z cati' rulidzli'-në' Dios, gul-náb-në' ca' gáclenë' netu', gunnë' netu' latj quíxjö'tu' xtidzë'ë Xanru', quië gac uzéjni'tu' bunách le bgachi' ca nac queë' Cristo. Le runa' cni nadzuna' lidx guia ni.
4 Gul-náb-në' ca' Dios, gunnë' neda' latj usálj la'ana' le bgachi' na' ca ral-la' guna'.
5 Lu yöl-la' rejni'i queëli', gul-gún le runli' laugac nup cuta'yejlë' Cristo. Gul-guntsca dxin yugu' dza uzá' ladxë'ë queëli' Dios, gunli' xchinë'.
6 Ral-la' güi'li' didza' ca rdzag ladxë'ë Dios len ca ral-la' gun nup náquigac queë'. Ral-la' gnőzili' ca' nac ral-la' ubi'ili' didza', bi guiëli' tu tu bunách.

Tu'gáp Dios lza'gac bunách queë' Cristo

7 Le rac quia' ni quíxjöi'në' lbi'ili' Tíquico, naquë' bőchi'ru' nadxi'iru'-në'. Naquë' ca' huen dxin gdu queë' Xanru', rúnlenë' neda' tsazxőn dxin queë' Xanru'.
8 Qui lë ni na' rsöla'a-në' ga zoali', quië uzéjni'në' lbi'ili' le rac quia', len utipë' ládxi'li'.
9 Zéajlenë' lë' tsazxőn Onésimo, bőchi'ru' na' nabáblenë' lbi'ili'. Naquë' ca' bőchi'ru' nadxi'iru'-në', len rejlë'ë Xanru'. Chopë' ni la'guíxjöi'në' lbi'ili' yúgu'të le rac ni.
10 Rugapë' Dios lbi'ili' Aristarco, yú'ulenë' neda' tsazxőn lidx guia. Rugapbi' Dios ca' lbi'ili' bi'i Marcos, bi'i bönni' queënu ngul zanë' Bernabé.

Chgudxa' lbi'ili' bi gunli' queëbi' bi'i Marcos na'. Chqui' huidbi' ga zoali', gul-gún-bi' ba la'n.
11 Rugapë' Dios ca' lbi'ili' bönni' ni lë' Jesús, zoa yetú lë' Justo. Nacuá' zian bunách judío ta'yejlë' Cristo, san tsonnzë' ni ladj bunách judío tunë' tsazxőn len neda' dxin qui le rna bë'ë Dios, len szxöni tu'huí' zxönë' neda'.
12 Rugapë' Dios lbi'ili' Epafras, bönni' na' nababë' ca' lbi'ili', naquë' huen dxin queë' Cristo. Gdu ladxë'ë rulidzë' Dios, ráta'yuteczë' lahuë' gáclenë' lbi'ili' quië soali' gdu ladxi', len soali' ca' sina' gunli' yúgu'të le rë'ncznë' Dios.
13 Runa' lna' lau queë' Epafras na', rui'tsca ladxë'ë lbi'ili' lenca' nup nacuá' Laodicea, len nup nacuá' Hierápolis.
14 Rugapë' Dios lbi'ili' Demas, lenca' Lucas, bönni' na' ruún bunách, ati' nadxi'iru'-në'.
15 Gul-gáp Dios bőchi'ru' nacu'ë Laodicea, lenca' Ninfas len bunách queë' Cristo nacuá' lidxnu Ninfas na'.
16 Cati' udx ulabli' guich ni ga ni' zoali', gul-gún ga luláb lei bunách queë' Cristo nacuá' Laodicea. Gul-láb ca' lbi'ili' guich na' la'söla' queëli' bunách Laodicea na'.
17 Gul-guiő'ë Arquipo: “Bë' ladxu'u gunu' dxin na' budödë' lu na'u Xanru'.”
18 Neda', Pablo, ruzujcza' lu guich dídza'dau' ni, rnia': Rugapa' Dios lbi'ili'. Gul-tsajnéy ca rac quia' ni nadzuna' lidx guia. Rnabda'-në' Dios uzá' ladxë'ë queëli' le nac dxi'a. Ca' gac.

DIDZA ZIAL BSÖLËËË PABLO YÖDZ TESALÓNICA

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë Tesalónica

1 Neda', Pablo, dzagquë' neda' Silvano len bi'i Timoteo, rugapa' Dios lbi'ili',
náquili' queë' Cristo, len zoali' Tesalónica, nacli' tuz len Dios lenca' len Xanru'
Jesucristo. Rnaba' lahuë' Xuzru' Dios lenca' lahuë' Xanru' Jesucristo uzá'
ladxë'ë queëli' len gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.

Le rac bë' ta'yejlë' Dios bunách Tesalónica

2 Rétecztu'-në' Dios: Xclenu', cati' rajneytu' ca nac queëli' yúgu'tëli'.
Rajnéytecztu' lbi'ili', bi rnabtu' queëli' lahuë' Dios cati' rulidztu'-në'.
3 Lahuë' Xuzru' Dios rajnéytecztu' ca nac le runli' le réjlë'li' Cristo, len ca
nac dxin runli' le nadxi'ili'-në', len ca na' nácteczli' tsutsu le runli' löz Xanru'
Jesucristo.
4 Böchi' lza'tu', Dios nadxi'inë' lbi'ili', ati' nőzitu' gröczë' lbi'ili' Lë'.
5 Cni nac, le bdxin queëli' didza' dxi'a runtu' lban qui, clëg len didza'z, san
lëzca' len yöl-la' huac bdxin queëli', ati' benë' tsutsu lei Dios Bö' La'y, ati' gdu
ládxi'li' benli' löz lei. Nőziczli' ca guctu' ga zoali' le nadxi'itu' lbi'ili'.
6 Lbi'ili' butsá' cuinli', runli' ca runtu' netu', lenca' ca benë' Xanru', le gzxi'
lu na'li' xtidzë'ë, ati' zal-la' szxöni gzxaca' gdi'li', budzíjili' le zóalenë' lbi'ili'
Dios Bö' La'y.
7 Cni nac, chnacli' tu le nac bë' laugac yúgu'të bunách ta'yejlë' Cristo nacu'ë
luyú Macedonia len luyú Acaya.
8 Cni nac, le gzë xtidzë'ë Xanru' ni'a queëli'. Clëgz luyú Macedonia len luyú
Acaya, san lëzca' yúgu'të latj gzë didza' ca réjlë'li' Dios. Cni nac, cutu bi run
bayúdx gnatu',
9 le ta'guixjö' queëru' la' leygacz bunách ni' ca benli' netu' ba la'n, len ca
na' butsá' cuinli', buca'nli' yugu' bdau' guiöj bdau' yag len böacli' queë' Dios
quië gunli' xchinë' Dios ban, Nu nac gdu Dios.
10 Na'a, rbözli' dza huödë' Zxi'në' Dios, grujë' yehua' yubá. Dios buspanë'
Lë' lu yöl-la' gut. Nu ni nac Jesús, Nu ruslá rë'u lu dul-la', cui soa le gun ga
gchuguë' queëru' Dios dza zi'a za'.

2

Xchinë' Dios benë' Pablo yödz Tesalónica

1 Böchi' lza'tu', nőziczli' cutu guc daduz dxin queë' Dios bentu' cati' ni'
bdxintu' ga zoali'.
2 Nőzili' ca guc queëtu' lu yödz Filipos, ca na' gzxaca' gdi'tu', ati' glua' dö'
queëtu' bunách ni'. Ni'r cati' bdxintu' ga zoali' guctu' rugu ladxi' le gzóalenë'
netu' Dios queëru', ati' bentu' lban lauli' qui didza' dxi'a le budödë' lu na'tu'
Dios. Cni bentu' zal-la' szxöni guladá'baga' netu' bunách ladzli'.
3 Cati' ni' buchiztu' icj nagli' xtidzë'ë Dios, bë'tu' didza', clëg le nazí' ye'i
netu', len clëg bi gzë ládxi'tu' le dë queëli', len cutu gzxi' yé'itu' lbi'ili'.
4 Le nuzxöni ladxë'ë netu' Dios, budödë' lu na'tu' guntu' lban qui didza'
dxi'a queë', ati' cniz rui'tu' didza'.
5 Nőziczli' gatga bé'lentu' lbi'ili' didza' le gun zxön lbi'ili', len cutu bubíj
tsahui' cuintu' ca run nu bi rzë ladxi' le dë queëli'. Nözcznë' Dios nac cni.

6 Cutu gdiljtu' yöl-la' ba le nac qui yödzlyú ni, lë na' cu'li' netu' lbi'ili', len
clëg le la'gú'u netu' bunách. Zal-la' dë lu na'tu' gna bé'itu' lbi'ili' le nactu'
gbaz nasölë'ë Cristo
7 gzóalentu' lbi'ili' dxi'i ládxi'dau', bentu' ca runnu xna'cbi' bi'i huë'ndau',
run chi'inu lecbi' dxi'i ládxi'dau'.
8 Cni guc, bdxí'itsquitu' lbi'ili', ga bdxintë gú'nitu' udödtu' lu na'li', clëgz
didza' dxi'a queë' Dios, san yelati'z cugúc udödcztu' yöl-la' na'bán queëtu', le
nadxí'itsquitu' lbi'ili'.
9 Rajneyli', böchi' lza'tu', ca na' guc cati' ni' bentu' lban lauli' qui didza' dxi'a
queë' Dios, ca bénteczt u' dxin baníg, ati' rël len të dza bentu' dxin cui usaca'
zi'tu' nituli' lbi'ili'.
10 Lbi'ili' na' réjlë'li' Cristo, huac gunli' lna' lau, ati' nözcznë' Dios ca na'
gdálentu' lbi'ili' gdu ca rdzag ladxë'ë Dios len gdu dxí'adau', len ca na' nutu
nu gac bi gnë qui.
11 Lëzca' cni nőzili' ca bentu' ca runë' bönni' quecbi' zxi'në', buchiztu' icj
nagli' len butiptu' ládxi'li' tu tuli'.
12 Busa'tu' ládxi'li' gunli' ca ral-la' gun nu naqui queë' Dios. Lëczë' bulidzë'
lbi'ili' quië gac tsazli' ga na' rna bë'ë Lë' lu yení' queë'.
13 Qui lë ni na' ca', rőtecztu'-në' Dios: Xclenu'. Cni runtu' le gzxi' lu na'li'
xtidzë'ë Dios le byőnili' bë'tu' didza', clëg ca xtidza' bunáchz, san ca le nactë
nac, xtidzë'ë Dios nac. Xtidzë'ë na' run dxin lu icj ládxi'dau'li' lbi'ili', réjlë'li'
Cristo.
14 Böchi' lza'tu', rac queëli' ca rac quegac bunách queë' Dios, nup náquigac
queë' Jesucristo, nacu'ë luyú Judea. Cni nac le chgzxaca' gdi'li' szxöni lu
na'gac bunách uládz queëli', la' tuz ca na' gulazaca' gulagui'ë lequë' lu na'gac
bunách uládz quequë', nup ni' nacgac bönni' judío.
15 Yugu' bönni' judío na' guludöddë' Xanru' Jesús len guludödcdë' ca' bönni'
glu'ë didza' uláz queë' Dios. Gulabía ládxi'quë' len gululaguë' ca' netu'. Cutu
tunë' le rdzag ladxë'ë Dios, le cuta'lé'inë' dxi'a yúgu'të bunách gza'a.
16 Tu'zaguë'ë ca' netu', cui guntu' lban laugac bunách gza'a na' cunababgac
lequë', le ruí'lentu' leygac didza' quië lulá. Cni rac, tu'zánteczë' dul-la'
nabága'quë', len chnabága'quë' zxguia' le run ga gchuguë' quequë' Dios.

Pablo rë'nnë' tsajyúë' bőchi'ru' nacu'ë Tesalónica

17 Na'a, böchi' lza'tu', ruhuí'nitu' ca runë' bönni' uzőb le nulá'alentu' lbi'ili'
tu chi'idau', san zal-la' cutu rlé'itu' lbi'ili', cutu nal ládxi'tu' lbi'ili'. Qui lë ni
na', rui' ládxi'rtu' ulé'itu' lauli', le rzëtsca ládxi'tu' cni guntu'.
18 Qui lë ni na' ca' gú'nitu' guidtu' ga zoali', ati' neda', Pablo, le nactë bë'
ladxa'a guida' chop tsonn lzu, san buzaga' xnöztu' Satanás tu' xöhui'.
19 ¿Bizxa caz nac le run ga runtu' löz, o le run ga rudzíjitu', o le ral-la'
gdél-li'tu', le uzi'tu' xbey lahuë' Xanru' Jesucristo cati' huödë'? ¿Naru' clëg
lbi'iczli' na'?
20 Lbi'iczli' nacli' le run ga nactu' bica' ba, len le run ga rudzíjitu'.

3

1 Qui lë ni na', cati' cutur guc gua' glentu', ben xtídza'tu' uga'ntu' choptu'
lu yödz Atenas
2 ati' bsőla'tu'-bi' ga zoali' bi'i bőchi'ru', Timoteo. Nacbi' bi'i huen dxin
queë' Dios, rúnlenbi' neda' tsazxőn lban qui didza' dxi'a queë' Cristo.
Bsőla'tu'-bi' ga zoali' quië cuéquibi' lbi'ili' tsutsu, len uchizbi' icj nagli' ca
ral-la' tséjlë'li' Cristo,

3 cui soa nu gac chop ladxi' ni'a qui le tu'saca' zi' netu' bunách ni, le nőziczli'
zoaru' yödzlyú ni quië gua' glenru' le cni.
4 Lëzca' cati' ni' gzóalentu' lbi'ili', gdíxjöi'tu' lbi'ili' ca chzoa gac queëru' le
lusaca' zi' rë'u, gac ca na' chguc queëtu' ati' nőziczli' lë ni.
5 Qui lë ni na', cati' cutur guc gua' glena', bsöla'a-bi' ga zoali' bi'i Timoteo
quië dudíxjöi'bi' neda' ca nac queëli' ca réjlë'li' Cristo, len chqui' cutu glu'u
lbi'ili' nöz dul-la' tu' xöhui', nu na' rgu'u bunách nöz dul-la', len chqui' cuböác
daduz dxin na' bentu' ga zoali'.
6 Cati' buza'bi' ga zoali' bi'i Timoteo, len budxinbi' ga zoatu', gdíxjöi'bi' netu'
le nac dxi'a, bë'bi' didza' ca na' réjlë'li' Cristo, len ca na' nadxí'igacli'-në' böchi'
lza'ru', len ca na', lu yöl-la' dxi'i ladxi' queëli' rajnéyteczli' netu', lenca' ca na'
rzë ládxi'li' ulé'ili' netu', ca na' netu' rzë ládxi'tu' ca' ulé'itu' lbi'ili'.
7 Qui lë ni na', böchi' lza'tu', cati' ni' gzxaca' gdi'tu' yúgu'të lë ni len zian
le guc queëtu', bdxin queëtu' didza' bui' zxön netu' cati' byőnitu' ca réjlë'li'
Cristo.
8 Na'a, nuhuöác ládxi'tu' le ryőnitu' rö'li' tsutsu ca réjlë'li' Xanru'.
9 ¿Nacxcz gac guiëtu'-në' Dios: Xclenu', ca ral-la' guntu' ni'a qui yúgu'të le
run ga rudziji ládxi'tu' lahuë' Dios queëru' ni'a qui le nacli' lbi'ili'?
10 Bayúdx rulidztu'-në' Dios, rnabtu' lahuë' rël len të dza quië gac ulé'itu'
lbi'ili' len usa'tu' le ryadzj queëli' ca nac le réjlë'li' Cristo.
11 Na'a rnabtu' lahuë' Xuzru' Dios lenca' Xanru' Jesucristo, cu'ë netu' nöz
ga gdxintu' ga zoali'.
12 Lëzca' rnabtu' lahuë' Xanru' gunë' ga xön len gac gdu ca nadxi'ili' lza'li'
tuli' yetuli', len ca nadxi'ili' yúgu'të bunách, ca na' netu' nadxi'itu' ca' lbi'ili'.
13 Rnabtu' ca' lahuë' gunë' ga gac tsutsu len gdu dxi'a icj ládxi'dau'li' lahuë'
Xuzru' Dios ca rajlőz le nac la'y, gunë' cni ga gdxinr dza huödë' Xanru'
Jesucristo, dzaggac Lë' bunách la'y queë'.

4

Le runru' le rdzag ladxë'ë Dios

1 Yetú ca', böchi' lza'tu', ni'a queë' Xanru' Jesús ráta'yutu' lauli' len ruchiztu'
icj nagli' quië gunli' ca nac le chnazëdli' lu na'tu' ca ral-la' gunli' le rdzag
ladxë'ë Dios. Ca na' chrunli', ca'tecz gunli'.
2 Chnőziczli' yugu' le gna bé'itu' lbi'ili' uláz queë' Xanru' Jesús.
3 Le rë'nnë' Dios nac gacli' gdu dxi'a, len cutur gunli' le cunác,
4 len gnőzili' tu tuli' nacx ral-la' sóalenli'-nu ngul qui queëli' gdu ca rajlőz
le nac la'y, len gunli' lecnu ba la'n.
5 Cutu ral-la' sóalenli'-nu ngul queëli' lu yöl-la' rzë ladxi' le cunác, ca na' tun
bunách cunababgac Dios len cunúnbë'gac Dios.
6 Ca nacgac lë ni, nutu nu ral-la' töd bë'i len cusí' ye'i böchi' lzë'i bagachi'z, le
gchuguë' quegac yúgu'të nup tun le cni Lëczë' Xanru', gunë' ca na' chgudxtu'
lbi'ili' len bentu' lna' lau qui lauli'.
7 Dios bulidzë' rë'u, clëg quië gunru' le cunác, san quië gacru' gdu dxi'a.
8 Cni nac, nu ruzóa tsla'l lë ni, clëg bunáchz ruzóa tsla'l, san Dioscz ruzóa
tsla'l, le bsölë'ë queëru' Dios Bö' La'y Nu rui' cni didza'.
9 Cutu run bayúdx uzuja' queëli' lu guich ca ral-la' gdxi'icli'-në' böchi' lza'li',
le chnazëdli' la' lbi'izli' lu në'ë Dios gdxi'ili' lza'li' tuli' yetuli'.
10 Le nactë nadxi'icli'-në' yúgu'të böchi' lza'ru' nacu'ë luyú Macedonia.
Na'a, ráta'yutu' lauli', böchi' lza'tu', quië gdxí'igacrli'-në' ca' böchi' lza'li'.
11 Ráta'yutu' lauli' ca', güi' ládxi'li' cözli' dxí'adau', len gunli' yugu' le dë lu
na'zli', len gunli' dxin len na'czli' ca na' chgna bé'itu' lbi'ili'.

12 Gna bé'itu' lbi'ili' cni quië gac gunli' le nac dxí'adau' laugac nup cunababgac lbi'ili', len cni gac, cutu bi yadzj queëli'.

Ca gac cati' huödë' Xanru' Jesucristo

13 Lëzca', böchi' lza'tu', rë́'nitu' gnőzili' ca rac quegac nup chnatgac, cui huí'nili' ca tun yezica' bunách cuzóa le tun löz.
14 Chqui' réjlë'ru' gutië' Jesús len bubanë', lëzca' cni ral-la' uzxöni ládxi'ru'-në' Dios gunë' ga huődlengac tsazxőn Jesús nup ni' chglat len gulayejlë' Lë'.
15 Qui lë ni na' rguíxjöi'tu' lbi'ili' xtidzë'ë Xanru' le rna cni: "Rë'u ni zoaru' nabanru' len uga'nru' ga gdxinr dza huödë' Xanru' Jesucristo, cutu tsajtsagru'-në' Cristo zi'al ca nup chglat."
16 Cni gac, le huötjë' Lëczë' Xanru' grujë' yehua' yubá, ati' yön chi'ë, len yöl-la' uná bë' ulidzë', ati' yön ca' chi'ë gbaz la'y blau, ati' yön ca' trompeta queë' Dios, ati' lubán nup na' chglat len gulayejlë' Cristo.
17 Ni'r rë'u ni zoaru' nabanru' len naga'nru' luyú ni, uchisë' rë'u tsazxőn len lequë' lu böaj luzxbá quië tsajtsagru'-në' Xanru' lu bö'z. Cni gac, sóalenteczru'-në' Xanru'.
18 Qui lë ni na', gul-huí' zxön lza'li' tuli' yetuli' ca nacgac didza' ni.

5

1 Na'a, ca nac dza na' o rël na' cati' lac lë ni, cutu run bayúdx uzuja' queëli' lu guich, böchi' lza'tu'.
2 Lbi'ili' chnőziczli' dxi'a ca gac dza cati' huödë' Xanru'. Gdxinë' tu tsalz ca rdxinë' gban chdzö'l.
3 Cati' la'ná bunách: "Rac dxi'a queëru' len cutu bi gac queëru'", ni'r la' gdxintë le usnít lequë', lë na' gdxin quequë' ca na' rdxin le rzaca' rgui'nu ngul chzoa soabi' bi'idau' queënu, ati' nutu nu nutsa' ladj bunách yödzlyú ni nu ulá cati' gac lë na' ral-la' gac.
4 Na'a, böchi' lza'tu', cutu zoali' chul nit, len qui lë ni na' cutu gdxin queëli' bagachi'z dza ni' ca rdxinë' gban.
5 Yúgu'tëli' nacli' bunách qui yení' len qui lahui' dza. Cutu nacru' bunách qui chdzö'l len clëg qui le nac chul.
6 Qui lë ni na', cutu ral-la' töd yël lauru' ca rac quegac nup cunababgac rë'u, san ral-la' uspán ládxi'ru' len cözru' ba'a ládxi'dau'.
7 Nup tas, chdzö'l tas, len nup ta'zudxi, chdzö'l ca' ta'zudxi.
8 Na'a, rë'u ni, nacru' qui lahui' dza len ral-la' cözru' ba'a ládxi'dau', le chnácuru' zxaru' le run chi'i rë'u, le nac yöl-la' rejlë' queëru' Dios len yöl-la' nadxí'i, ati' le runru' löz ularu' nac ca lu'u guia le run chi'i icjru'.
9 Cni nac, le nuzóë' rë'u ni Dios, clëg quië gdxinru' ga gchuguë' queëru', san quië ularu' le runru' löz Xanru' Jesucristo,
10 le gutië' uláz queëru' Jesús quië soaru' gbanru' tsazxőn len Lë' cati' huödë', zal-la' chnatru' o soaru' gbanru' dza ni'.
11 Qui lë ni na' ral-la' utipli' ládxi'li' tuli' yetuli' len gunli' tsutsu tuli' yetuli' ca na' chrunli'.

Pablo ruchizië' icj nagquë' böchi' lzë'ë ta'yejlë'ë Cristo

12 Ráta'yutu' lauli', böchi' lza'tu', gúnbë'li' nup tun xchinë' Xanru' ga zoali', nup na' ta'ná be'i lbi'ili' uláz queë' Xanru', len tu'sá' ládxi'li'.
13 Ráta'yutu' lauli' ca', gunli' lequë' ba la'n lu yöl-la' nadxí'i queëli', le tunë' dxin na'. Gul-cőz dxí'adau' tuli' len yetuli'.

14 Lëzca' cni ruchiztu' icj nagli', böchi' lza'tu', quië usa'li' ládxi'gac nup cutún
dxin, len utipli' ládxi'gac nup tu'huőa ládxi'gac, len gáclenli' nup cunác tsutsu
ca ta'yejlë' Cristo, len gacli' nöxj ladxi' laugac yúgu'të bunách.
15 Gul-gún chi'i cuinli' cui uzí' la lza'li', cui gua'li' dö' qui nu rua' dö' queëli',
san gul-güí' ládxi'li' gúnteczli' le nac dxi'a qui lza'li' tuli' yetuli' len quegac
yúgu'të bunách.
16 Gul-dzíjitecz
17 len gul-lídzteczë' Dios
18 len gul-guié' Lë': "Xclenu'." Cni ral-la' gunli' ca nac yúgu'të le rac queëli',
le nacgac lë ni le rë'nnë' Dios gunli' le nacli' queë' Jesucristo.
19 Cutu guzóa dxili' le rulidzë' lbi'ili' Dios Bö' La'y
20 len cutu guzoali' tsla'l xtidzë'ë bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios
21 san gul-sí' bë' yúgu'të. Gul-sí' lu na'li' le nac dxi'a
22 len cutu bi gútsa'li' le cunác.
23 Lëczë' Dios, Nu run ga zoa dxi icj ládxi'dau'ru', gunë' ga gacli' gdu dxi'a,
ati' gun chi'ë bö' nacczli', len icj ládxi'dau'li' len gdu ca nayá' nabinli', ati'
nutu nu gac bi gnë queëli' dza ni' huödë' Xanru' Jesucristo.
24 Runë' ca rnë' Dios, Nu bulídz lbi'ili'. Lëczë' gunë' yugu' lë ni.

Pablo rgu'ë lu në'ë Dios yugu' böchi' lzë'ë

25 Böchi' lza'tu', gul-lidzë' Dios gnábili'-në' gáclenë' netu'.
26 Gul-gáp Dios yúgu'të böchi' lza'ru', unída'li' lequë' lu yöl-la' nadxí'i queëli'.
27 Ni'a queë' Xanru' Dios rna bé'ida' lbi'ili' ulabli' guich ni laugac yúgu'të
böchi' lza'ru' nababquë' Cristo.
28 Rnaba' lahuë' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' le nacgac dxi'a queë'.
Ca' gac.

DIDZA BURÓP BSÖLËËË PABLO YÖDZ TESALÓNICA

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo nacu'ë Tesalónica

1 Neda', Pablo, dzagquë' neda' Silvano len bi'i Timoteo, rugapa' Dios lbi'ili',
nacli' queë' Xuzru' Dios len queë' Xanru' Jesucristo, zoali' Tesalónica.
2 Rnabtu' lahuë' Xuzru' Dios len lahuë' Xanru' Jesucristo, uzá' ladxë'ë
queëli' len gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.

Dios gchuguë' quegac bunách dul-la' cati' huödë' Cristo

3 Ral-la' guiétecztu'-në' Dios: Xclenu', ca nac queëli', böchi' lza'tu', ati' nac
dxi'a guntu' cni, le zeaj ractër gdu ca réjlë'li' Dios. Lëzca' cni, ca nadxi'ili'
lza'li' tuli' yetuli' zeaj racr gdu.
4 Qui lë ni na', len yöl-la' rudziji rguíxjö'tu' ca nac queëli' laugac bunách
queë' Dios ni, le rbözli' zxön ladxi', len réjlë'li' Dios zal-la' szxöni ta'bía
ládxi'gac lbi'ili' bunách len szxöni rzaca' rgui'li', san rua' rlenli'.
5 Yugu' lë ni tac bë' nac tsahui' ca rbequi xbeynë' bunách Dios. Ru'ë latj
rzaca' rgui'li' na'a, quië gacli' lsaca' tsazli' ga ni' rna bë'ë Lë'.
6 Nac tsahui' ca gunë' Dios, ubi'ë quegac nup tu'saca' zi' lbi'ili', gunë' ga
la'zaca' la'guí'i nup na'.
7 Yetú ca', lbi'ili' rzaca' rgui'li' na'a, ati' ubi'ë queëli' Dios, gunë' ga uzí'
ládxi'li' tsazxőn len netu', dza ni' gla' lahuë' Xanru' Jesucristo, grujë' yehua'
yubá. Lunë' Lë' tsazxőn gbaz la'y ni'a në'ë, len lulu'ë lahui yöl-la' huac zxön
queë'.
8 Gla' lahuë' Cristo dza ni' ca tu gui' zxön cati' ni' uzí' lë' nup cunúnbë'gac
Dios len cutún ca rna didza' dxi'a queë' Xanru' Jesucristo.
9 Bunách cni, uzí' lë' lequë', ati' tsaz tsajtsu'uquë' lu gui' gabíl. Tsaz la'cuitë'
lahuë' Xanru' len ga nala'gac yöl-la' yení' queë' len yöl-la' huac zxön queë'.
10 Cni gac dza ni' cati' huödë' quië gac queë' yöl-la' ba ni'a qui le nacgac
bunách la'y queë', ati' lubani queë' ca nacgac yúgu'të nup ta'yejlë' Lë'. Cni
gac ca' queëli' le gyéjlë'li' le bentu' lna' lau qui lauli' ca nac queë' Jesús.
11 Qui lë ni na' ca', rulídztecztu'-në' Dios queëru', rnábitu'-në' gáclenë' lbi'ili',
len gunë' ga gacli' lsaca' gdél-li'li' lë na' bulidzë' lbi'ili' quië uzi'li' xbey. Lëzca'
rnabtu' lahuë' gunë' ga gac gdu yúgu'të le rui' ládxi'li' gunli' le nac dxi'a len
yúgu'të dxin runli' lu yöl-la' rejlë' queëli' Lë'. Len yöl-la' huac queë' Dios gunli'
lë ni.
12 Cni gac, gac yöl-la' ba qui lë' Xanru' Jesucristo ni'a qui le runli', ati' gacli'
lbi'ili' bica' ba ni'a qui le gunë' Lë', gac ca nac le buzá' ladxë'ë queëli' Dios
queëru' lenca' Xanru' Jesucristo.

2

Uluí' lahuë' Bönni' Xöhui'

1 Na'a, ca nac qui dza huödë' Xanru' Jesucristo, len ca gac, dutubë' rë'u
queë' Lë', ráta'yutu' lauli', böchi' lza'tu',
2 cui güi'li' latj nu gun chixi lbi'ili' ca nacgac le gzxi' lu na'li'. Cutu cuequi
baguí'i icj ládxi'dau'li' ni'a qui bi ta'guíxjö'ë bönni' ta'zí' yë'ë, ta'nő' zóalenë'
lequë' Dios Bö' La'y, o ni'a qui bi didza' tui' bunách, o ni'a qui bi nayúj tu lu
guich ta'nő' netu' bsőla'tu', le ta'ná: “Chgdöd dza huödë' Xanru'.”

3 Cutu ca' güi'li' latj nu si' ye'i lbi'ili', le cutu gdxin dza ni' huödë' Jesús
chqui' cutu la'lá' lahui zi'al zian nup la'dá'baga' Dios, ati' gla' lahuë' Bönni'
Xöhui', bönni' na' ral-la' tsazië' lu gui' gabíl.
4 Bönni' ni gzaguë'ë, len lu yöl-la' run ba zxön cuinë' tá'baguë'ë yúgu'të le
naqui queë' Dios o le tun zxön bunách lu yöl-la' run Dios ba la'n quequë'.
Gunë' cni bönni' na' ga gdxintë cö'ë ca Dioscz lu gdau' ga nac xlatjë' Dios, len
gun cuinë' ca Dios.
5 ¿Naru' cu rajneyli' gdíxjöi'da' lbi'ili' yugu' lë ni cati' ni' zóalena' lbi'ili'?
6 Na'a, núnbë'li' Nu ruzaga' xnözë' Bönni' Xöhui' na', cui gla' lahuë' zi'al ga
gdxinr dza queë'.
7 Chrun dxin le nagachi' qui le nac xöhui', san na'atë zoa Nu ruzaga' xnözë'
Bönni' Xöhui' na' ga gdxinr dza ucuít cuini Nu na' ruzaga' xnözë'.
8 Ni'r gla' lahuë' Bönni' Xöhui' na', ati' Xanru' Jesucristo uxicjë' lë' len bö'
gruj ru'ë, len usnitië' lë' len le tsëp yös yení' qui dza huödë'.
9 Cati' gdxinë' Bönni' Xöhui' na', len yöl-la' huac qui Satanás tu' xöhui' gla'
lahuë'. Len yöl-la' huac qui le cunácz, gunë' yúgu'të yöl-la' huac zxön, len
yúgu'të le lac bë', len yúgu'të le lun ga lubani bunách.
10 Len yöl-la' huac qui le cunácz, gunë' cni laugac nup la'nít le cugulazí' lu
na'quë' gdu ládxi'quë' le nac gdutë li, quië lulë'.
11 Qui lë ni na' Dios gu'ë latj gdxin quequë' tu le run yöl-la' huac le si' ye'i
lequë' quië la'yejlë'ë le cunácz.
12 Cni gac quië la'baga' zxguia' yúgu'të nup cutu gulayejlë' le nac gdutë li,
san guladzág ládxi'gac le cunác tsahui'.

Nup gröczë' Dios quië lulá

13 Böchi' lza'tu', lbi'ili' na' nadxi'inë' lbi'ili' Xanru', ral-la' guiëtecztu'-në'
Dios: “Xclenu'”, ni'a qui le nac queëli', le chgröczë' lbi'ili' Dios dza ni'të quië
ulali' ni'a qui le runë' Dios Bö' La'y, quië gacli' gdu dxi'a le réjlë'li' le nac gdutë
li.
14 Quië gac cni queëli', Dioscz bulidzë' lbi'ili', quië gdél-li'li' gunli' tsazxőn
Xanru' Jesucristo lu yení' queë'. Cni gac ni'a qui didza' dxi'a runtu' lban qui.
15 Qui lë ni na', böchi' lza'tu', gul-zóa tsutsu len gul-gún chi'i didza' na'
nazëdli', le bë'lentu' lbi'ili' len buzujtu' queëli' lu guich.
16-17 Rnabtu' lahuë' Xanru' Jesucristo len lahuë' Xuzru' Dios, utipë' ládxi'li'
len gunë' ga gacli' tsutsu ca nac yúgu'të le nac dxi'a runli' len yúgu'të didza'
dxi'a rui'li'. Lëczë' nadxi'inë' rë'u len bennë' queëru' le ruhuí' zxöntecz rë'u
len le nac dxi'a runru' löz, yugu' lë na' buzá' ladxë'ë queëru' Dios.

3

Le ral-la' gnábiru'-në' Dios

1 Yetú ca', böchi' lza'tu', gul-lidzë' Dios gnábili'-në' gáclenë' netu', runtu' lban
ni, quië së xtidzë'ë Xanru' ati' lun lei ba la'n bunách, gac ni ca na' guc ga ni'
zoali'.
2 Gnabli' ca' quië ulatu' lu na'quë' bönni' xöhui' tua'dö', le cutu ta'yejlë' Dios
yúgu'të bunách.
3 Na'a, le runë' ca rnë' Xanru', gunë' ga gacli' tsutsu len gun chi'ë lbi'ili', cui
gdzunli' lu na' tu' xöhui'.
4 Ruzxöni ládxi'tu'-në' Xanru' ca nac queëli', gunli' yugu' lë ni zi'a gnabtu'
lauli', ca na' chrunli'.
5 Rnabtu' lahuë' Xanru' usë'ë ládxi'li' quië gdxi'ili'-në' Dios, len cözli' zxön
ladxi' ca na' benë' Cristo.

Ca run bayúdx gunru' dxin

6 Ni'a qui lë' Xanru' Jesucristo rna bé'itu' lbi'ili', böchi' lza'tu', gcuitli' ga
nacu'ë böchi' lza'ru' ta'dazë' ca' len cutu tunë' ca nac zxba busőditu' lbi'ili'.
7 Nőziczli' ral-la' gunli' ca runtu' netu', le cutu ca' gdaztu' ca' netu' ga ni'
zoali'.
8 Cutu gdagu dáduztu' le bennli' queëtu', san lu yöl-la' ruúbi ruguí'i len lu
yöl-la' rcuidi' bentu' dxin rël len të dza cui usaca' zi'tu' nituli' lbi'ili'.
9 Cni bentu' quië gactu' lauli' ca tu le ruluí'i lbi'ili' ca ral-la' gunli', zal-la'
dë lu na'tu' gnabtu' bi gunli' queëtu'.
10 Lëzca' cati' ni' gzóalentu' lbi'ili', gna bé'itu' lbi'ili' cni, le rna: “Chqui' cutu
rë'nnë' gunë' dxin nu bönni', cutu güi'li' le gahuë' bönni' na'.”
11 Cniz rnatu' le ryőnitu' nútsa'quë' ladjli' bönni' ta'dazë' ca', cutu bi dxin
tunë', san ta'dazë' ca' bi tun bi ta'nő'.
12 Ni'a queë' Xanru' Jesucristo rna bé'itu' bönni' tunë' cni, len ruchiztu'
icj nagquë' lunë' dxin lu yöl-la' rböz dxí'adau', quië gac lahuë' le naqui
quégaczë'.
13 Na'a, böchi' lza'tu', cutu soa dxili', gúnteczli' le nac dxi'a.
14 Chqui' núti'tëz bönni' cutu gunë' ca rna xtídza'tu' ruzujtu' lu guich ni,
gul-gún ga gac bë'ë bönni' na', len cutu gunli' tsazxőn lë' quië utui'në'.
15 Cutu ral-la' glé'ili'-në' ca bönni' curlé'inë' lbi'ili' dxi'a, san gul-sá' ladxë'ë
ca bőchi'czli'.

Pablo rgu'ë lu në'ë Dios bőchi'ru' nacu'ë Tesalónica

16 Rnabtu' lahuë' Xanru' gúnteczë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li' ca nac yúgu'të
le runli' len sóalenë' yúgu'tëli'. Lëczë' runë' ga zoa dxi icj ládxi'dau'ru'.
17 Neda', Pablo, len na'cza' ruzuja' lu guich ni le rugapa' Dios lbi'ili', ati'
nac tu le nac bë' yúgu'të guich rsöla'a. Cniz ruzuja' lu guich.
18 Le ruzá' ladxë'ë queëru' Xanru' Jesucristo gac queëli' yúgu'tëli'. Ca' gac.

DIDZA□ ZI□AL BSÖLË□Ë PABLO QUEËBI□ BI□I TIMOTEO

Pablo rugapë' Dios bi'i Timoteo

1 Neda', Pablo, naca' gbaz nasölë'ë Jesucristo. Cni naca' le gna bë'ë cni Dios,
Nu ruslá rë'u, lenca' le gna bë'ë cni Xanru' Jesucristo, Nu na' runru' löz.
2 Rugapa' Dios li', bőcha'adau' Timoteo, nacu' ca zxi'ncza' le réjlë'ru' Dios.
Rnaba' lahuë' Xuzru' Dios len lahuë' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë quiu', len
huechi' ladxë'ë li', len gunë' ga soa dxi icj ládxi'da'u.

Pablo rusé'ë ládxi'bi' Timoteo ca nac zxba cunác gdu

3 Ráta'yua' lau' na'a gunu' ca na' gúta'yua' lau' cati' ni' gyija' luyú
Macedonia, quië uga'nu' lu yödz Éfeso len gna bé'inu' la'quë' bönni' ni' cui
lusëdnë' zxba yubl
4 len cui lunë' zxön yugu' didza' rdaz, len lagac ziantër cö' xuz xtau'gac
bunách, yugu' le tun ga tui' ládxi'gac bunách le nacgac daduz. Yugu' le cni
cutu tun tsutsu bunách queë' Dios ca nac le ta'yejlë' Lë'.
5 Le rë'ni gun lë ni rëpa' li', nac quië la'dxí'i lza'gac bunách, nac gdu
ládxi'dau'gac, len gac dxi'a le ta'zá' ládxi'gac, len gac gdu le ta'yejlë' Dios.
6 Ca nacgac lë ni, cutu gulurujë' dxi'a la'quë' bönni', san gulaguel-lë'ë nöz
yubl, len tunë' ba la'n yugu' le cunácz.
7 Të'nnë' lusëdnë' bunách ca nac le rna bë' zxba queë' Dios, zal-la' cutu
ta'yéjni'në' lë na' ta'né', len cutu ta'yéjni'në' le tun tsutsu xtídza'quë'.
8 Rë'u nőziru' nac dxi'a zxba gna bë'ë Dios, chqui' nu rugún lei dxin ca
ral-la' gun.
9 Lë ni nőziru': Dios gdixjë' zxba queë', clëg quië gna be'i bunách tsahui',
san quië gna be'i bunách cni:
nup ta'dá'baga' le rna bë' zxba na',
nup cutún ca rna bë' zxba na',
nup tu'cá'n ca'z Dios,
nup tun le nac xöhui',
nup cutún Dios zxön,
nup tu'cá'n ca'z le naqui queë' Dios,
nup tu'dödi xuz xna'gac,
nup tu'dödi bunách,
10 nup tun le cunác,
bönni' nacuá'lenë' la' racz lza' bőnni'quë',
nup ta'bán bi'idau',
nup ta'zí' yë',
nup tun tsutsu xtídza'gac, ta'ná le cunácz,
nup ta'dá'baga' zxba tsahui'.
11 Nőziru' nac cni le bdxin queëru' didza' dxi'a buzá' ladxë'ë queëru' Dios
Nu nac la'y, le budödë' lu na'a guna' lban qui.

Pablo rë' Cristo: "Xclenu'", le buechi' ladxë'ë lë'

12 Xclenu', rëpa'-në' Xanru' Jesucristo, Nu rutíp ladxa'a, le buzxöni ladxë'ë
neda', len buzóë' neda' guna' xchinë'.

13 Cni benë' zal-la' zi'al neda' gnë zi'a queë', len gdxia ladxa'a bunách queë',
len zian le bi'a dö' quequë', san Cristo buechi' ladxë'ë neda', le bena' cni lu
yöl-la' curejni'i quia' cati' ni' cutu réjlë'da' Lë'.
14 Na'a, zxöntër nac le buzá' ladxë'ë quia' Xanru', lë na' run ga réjlë'ru' Lë'
len run ca' ga nadxi'iru'-në' Jesucristo.
15 Didza' gdutë li lë ni len le nac lsaca' la'zí' lu na'gac yúgu'të bunách, le
rna: "Lëczë' Jesucristo bidë' yödzlyú ni quië buslḗ' bunách dul-la'", ati' buslḗ'
neda' zal-la' nacra' bönni' dul-la' ca yúgu'të bunách.
16 Qui lë ni na' buechi' ladxë'ë neda', bulu'ë lahui Jesucristo ni'a quia' neda'
bönni' dul-la', ca nac yöl-la' zxön ladxi' gdu queë', quië gaca' tu le ruluí' laugac
nup ral-la' la'yejlë' Lë', gata' quequë' yöl-la' na'bán gdu.
17 Na'a rnia': Yöl-la' ba Dios, Nu rna bë'tecz, Nu gatga udx qui, len Nu
curlé'iru', la'z dui Dios Nu nözicz yúgu'të. Queë' Lë' gactecz yöl-la' run ba
la'n len yöl-la' ba, na'a dza len yúgu'të dza zi'a za'c. Ca' gac.
18 Zxí'na'dau' Timoteo, rudöda' lu na'u zxba ni quië gunu' xchinë' Dios ca
bönni' gdu ladxë'ë rijë' gdil-l, len quië uzi'u xbey yugu' le gulaguixjö' quiu'
zi'al nup ni' glui' didza' uláz queë' Dios.
19 Len yöl-la' rejlë' quiu' Cristo ral-la' gunu' cni, nac gdu dxi'a icj ládxi'da'u,
le chgulachixi gulanigui la'gac bunách, nup guluzóa tsla'l le réjlë'ru' Cristo.
20 Cni glunë' Himeneo len Alejandro, nup na' busana' lu na' Satanás tu'
xöhui' quië la'zëdë' ca ral-la' lunë', cui la'nḗ zi'ë qui le naqui queë' Dios.

2

Le rusëdi rë'u ulidzru'-në' Dios

1 Qui lë ni na' le nac blau ruchizia' icj naggac bunách nac ca ral-la'
ulidzru'-në' Dios len ca ral-la' gáta'yuru' lahuë', len ca ral-la' gnabru' lahuë'
bi rquíniru', len ca ral-la' guiëru'-në': Xclenu'. Yugu' lë ni ral-la' gunru' uláz
quegac yúgu'të bunách.
2 Lëzca' cni ral-la' gunru' uláz quegac nup ta'ná bë', len quegac yúgu'të nup
nacgac blau. Cni ral-la' gunru' quië gac dxi'a queëru' len gac queëru' yöl-la'
rböz dxí'adau'. Ral-la' gunru' cni lu yöl-la' rejlë' queëru' Dios len lu yöl-la'
ba'a ladxi' queëru'.
3 Lë ni nac dxi'a len le rdzag ladxë'ë Dios, Nu ruslá rë'u.
4 Dioscz rë'nnë' lulá yúgu'të bunách len rë'nnë' lunbë' le nac gdutë li.
5 Tuzë' naquë' Dios, len tuzë' bönni' ruúnë' dzag Dios len bunách. Nu ni
nac Jesucristo, Nu böac bunách.
6 Lëczë' budṓd cuinë' lu yöl-la' gut, le gdizxjnë' qui dul-la' nabága'gac
yúgu'të bunách. Dios benë' lna' lau queë' cati' bdxin dza queë' gutië'.
7 Ca nac lë ni, Dios buzóë' neda' quië guna' lban qui, len gaca' gbaz nasölë'ë
Cristo, quië usḗdgacda' bunách gza'a ca nac le réjlë'ru' Cristo len ca nac le
nac gdutë li. Blíteda' len cutu ca' rzi' yë'a.
8 Na'a, rë'nda' lulidzë' Dios bönni', láta'yuë' lahuë' gáti'tëz, nacquë' gdu
dxi'a, len cula'leynë' lza'quë', len cula'díl-l dídza'quë'.
9 Lëzca' cni, rë'nda' lácunu ngul le nac ba'a. Le nac lach le ral-la' lului'nu
lahui nac yöl-la' nöxj ladxi' len le nac gdu ladxi', len clëg le tu'pa'znu icj
laucnu len oro, len yugu' bga, len lari' záqui'tsqui.
10 Yugu' le dxi'a tunnu luluí' lahui le naccnu ca na' run le tácunu le nac
ba'a. Cni ral-la' lunnu ngul núnbë'cnu Dios.
11 Ral-la' la'cua'nu dxiz ngul cati' nu rusëdi lecnu len la'cua'nu nöxj.

12 Cutu runna' latj ngul lusédinu len cula'ná bé'inu bönni'. Ral-la' la'cua'nu
dxiz ga nudubgac bunách queë' Cristo.
13 Cni ral-la' gac, le buzóë' Dios zi'al Adán, ati' gdöd na' buzóë'-nu Eva.
14 Adán na', cutu gzxi' ye'i lë' tu' xöhui', san ngul queë', gzxi' ye'i lënu. Cni
guc, gditsjnu zxba queë' Dios,
15 san ulanu ngul ruzoanu-bi' bi'idau' chqui' gúntecznu ca rajlőz le réjlë'ru'
Dios len yöl-la' nadxí'i, len chqui' gacnu gdu dxi'a len gdu ladxi'.

3

Ca ral-la' lacquë' bönni' tun chi'ë bunách queë' Cristo

1 Didza' gdu lë ni rna: "Chqui' rui' ladxë'ë bönni' gaquë' nu gun chi'i bunách
queë' Cristo, dxin dxi'a rzë ladxë'ë."
2 Run bayúdx nu run chi'i bunách queë' Cristo gac bönni' nutu nu gac bi
gnë queë', len soa tuznu ngul queë'. Ral-la' gaquë' ban ladxi', len gdu ladxi',
len nöxj ladxi'. Ral-la' gu'ë ga la'cu'ë bőchi'ru' ta'dxinë' lidxë', len gaquë' ca'
bönni' nazáqui'tsquinë' usëdnë' bunách.
3 Cutu gaquë' bönni' ri'jë', len clëg bönni' snia', len clëg bönni' rzë ládxi'zë'
si'ë dumí, san ral-la' gaquë' bönni' dxi'i ladxi', len zxön ladxi'. Cutu gaquë'
bönni' ruhuídi'në'.
4 Ral-la' gaquë' ca' bönni' rna bé'inë' dxi'a bunách nacuá' lidxë', nacua'bi'
zxi'në' tunbi' ca rna xtidzë'ë lu yöl-la' run ba la'n xuzcbi'.
5 ¿Naru' huactsa gun chi'ë bunách queë' Dios tu bönni' chqui' cutu rac gna
bé'inë' dxi'a bunách nacuá' lidxë'?
6 Cutu ral-la' gaquë' bönni' zi'a gzu lahuë' të'ë Cristo, cui töd bë'i gun ba
zxön cuinë' len cugác queë' ca na' guc qui tu' xöhui', ben ba zxön cuini, ati'
Dios bchuguë' qui.
7 Lëzca' ral-la' gaquë' bönni' ta'ná dxi'a queë' nup cunababgac bunách queë'
Cristo, cui soa nu uzóa lë' tsla'l, cui gdzunë' lu yal-lj qui tu' xöhui'.

Ca ral-la' lacquë' bönni' nadőd lu na'quë' láclenë' bunách queë' Cristo

8 Lëzca' cni ral-la' lacquë' bönni' nadőd lu na'quë' láclenë' bunách queë'
Cristo. Ral-la' lacquë' bönni' gdu ladxi', tunë' ca ta'nő'. Cutu lacquë' bönni'
ti'jë', len culacquë' bönni' ta'ző ládxi'zë' la'zi'ë dumí.
9 Ral-la' lacquë' bönni' tun chi'ë ca nac gdutë le réjlë'ru' Cristo, nac gdu dxi'a
icj ládxi'dau'quë'.
10 Yugu' bönni' ni ral-la' si' bë'li' lequë' zi'al, ati' ni'r gata' lu na'quë' lacquë'
bönni' nadőd lu na'quë' láclenë' bunách queë' Cristo, chqui' cuzóa nu gac bi
gnë quequë'.
11 Lëzca' cni, ngul qui queëquë' ral-la' la'cua'nu gdu ládxi'cnu, len culacnu
unő qui lzë'i. Ral-la' lacnu zxön ladxi', len lacnu gdu ca nac yúgu'të le tunnu.
12 Yugu' bönni' nadőd lu na'quë' láclenë' bunách queë' Cristo ral-la' lacquë'
bönni' zoa tuznu ngul qui queëquë'. Lëzca' ral-la' la'ná bé'inë' dxi'a zxi'nquë'
len bunách ulídx qui queëquë'.
13 Run bayúdx gac cni, le ta'dél-li'në' latj ga lun ba la'n xtídza'quë' bunách,
chqui' tunë' dxi'a dxin tunë' táclenë' bunách queë' Cristo, ati' lacrë' rugu
ladxi' lu'ë didza' ca nac le réjlë'ru' Jesucristo.

Le bgachi' qui le rej ládxi'ru'-në' Dios

14 Yugu' didza' ni ruzuja' quiu' lu guich, zal-la' runa' löz duyutea' li'.
15 Chqui' huadzeyda', ruzuja' quiu' didza' ni quië gnöznu' nac ral-la' gunu'
laugac bunách nacuá' lidxë' Dios, nup nacgac bunách queë' Dios ban, len

nacquë' tsutsu, ta'guíxjö'ë le nac gdutë li. Nacquë' ca yugu' yzxön len le
nunída'gac zö'ö, nacgac tsutsu, len ta'zőn yu'u.
16 Le nactë, zxöntër nac le bgachi' qui le rej ládxi'ru'-në' Dios, ca na' nayúj
lu guich, rna:
Dios buluí' lahuë', guquë' bunách.
Guc bë' naquë' tsahui' le gzóalenë' Lë' Dios Bö' La'y.
Gulalé'inë' Lë' gbaz la'y queë' Dios.
Guc lban queë' laugac bunách gza'a.
Gulayejlë' Lë' bunách yödzlyú.
Dios buchisë' Lë' xtsa' ga náctërë' blau.

4

Nup luhuőa ládxi'gac ca nac le réjlë'ru' Cristo

1 Yalj lulu rguíxjö'ë Dios Bö' La'y, rnë': "Dza tsajséytëgac, la'dá'baga' Cristo
la'gac bunách." Luhuőa ládxi'quë' ca nac le réjlë'ru' Cristo. Luzé nagquë'
xtídza'gac bunách nacua'len lequë' bö' rzi' yë', ati' luzé nagquë' yugu' zxba
quegac bö' xöhui'.
2 Luzé nagquë' xtídza'gac bunách tu'luí'z tsahui' cuingac len tui' didza' le
cunácz, chnazíd ládxi'dau'gac, cui uxős lequë'.
3 Cni nac, tu'zaguë'ë xnözgac nup të'ni lutság na'gac, len ta'ná bé'inë'
bunách cui lagu le nagu'ë Dios quië uzi'ru' xbey, lë na' huac lagu nup ta'yejlë'
Dios, nup na' chnúnbë'gac le nac gdutë li, len të' Dios: "Xclenu'", cati' tahuë'
lei.
4 Dxi'a nac yúgu'të le benë' Dios, len cutu bi ral-la' uzoaru' tsla'l chqui'
ráguru' lei, rëru'-në' Dios: Xclenu'.
5 Rusëdi rë'u xtidzë'ë Dios, Lë' unë' dxi'a yúgu'të le ral-la' gáguru' chqui'
ulidzru'-në' Dios gnábiru'-në' gun la'yë' lë na' gáguru'.

Ca rurujë' dxi'a huen dxin queë' Jesucristo

6 Chqui' usëdcnu' böchi' lza'ru' yugu' didza' ni, uruju' dxi'a, gacu' huen dxin
queë' Jesucristo, len gac bë' nazëdu' dxi'a ca nac didza' qui le réjlë'ru' Cristo
len ca nac zxba dxi'a run chi'u.
7 Gru'n yugu' didza' rdaz qui yödzlyú ca nac didza' tui'nu ndau' gul.
Bentecz le run ga gacu' tsutsu quië gunu' ca rë'nnë' Dios.
8 Lati'z uzi'u xbey gunu' le gun ga gacr nal ni'a na'u, san gdu uzi'u xbey
gunu' ca rë'nnë' Dios. Cati' runru' cni, lë ni run ga runru' löz soaru' gbanru'
yödzlyú ni, lenca' soaru' gbanru' dza zi'a za'c, töd uza'ru' yödzlyú ni.
9 Didza' gdutë li lë ni, len le nac lsaca' la'zí' lu na'gac yúgu'të bunách.
10 Qui lë ni na', szxöni rusaca' zi' cuinru' runru' dxin, le runru' löz Dios
ban. Cristo gutië' quië uslé' yúgu'të bunách. Ruslé' nup na' ta'yejlë' Lë'.
11 Gna be'i len bsëdi bunách lun yugu' lë ni.
12 Nutu nu ral-la' uzóa li' tsla'l le nacu' bi'i ra'bán, san ral-la' gunu' le uluí'i
nup ta'yejlë' Dios ral-la' lun ca runu' li'. Cni ului'inu' lequë':
len didza' ru'u,
len le runu',
ca nadxi'inu' lza'u,
ca ru'u latj zóalenë' li' Dios Bö' La'y,
ca runu' ca rnau',
ca nacu' gdu dxi'a.
13 Tsal za'a gdxina' quiu', bë'tecz ladxu'u ulabu' guich la'y laugac bunách
nacuá' ga ni' zu'. Bchiz icj nagquë' lë ni, len bsëdi lequë'.

14 Cutu udödu' ca'z le buzá' ladxë'ë quiu' Dios, lë na' bennë' quiu' ca na'
gulaná quiu' nup ni' glui' didza' uláz queë' Dios, cati' ni' gulaxóa na'quë' li'
len gululidzë' Dios bönni' gul tun chi'ë bunách queë' Cristo.
15 Bentecz yugu' lë ni. Bë'tecz ladxu'u gunu' cni, quië la'le'i yúgu'të bunách
ca na' zeaj rdél-li'nu' le naqui queë' Cristo.
16 Ben chi'i cuinu' len ben chi'i zxba rusédiru'. Bentecz yugu' lë ni, ati'
chqui' runu' cni, uláu' li' len lulá ca' nup la'yöni li'.

5

Ca ral-la' gunbi' Timoteo quegac bunách queë' Cristo

1 Cutu uzeycnu'-në' ba nadx bönni' gul, san bchiz icj nagquë' didza', tsca
nacquë' xuzczu'. Bchiz icj nagcbi' bi'i bönni' ra'bán didza', tsca naccbi' bi'i
bőchi'czu'.
2 Bchiz icj nagcnu ndau' gul didza', tsca naccnu xna'czu'. Bchiz icj nagcbi'
bi'i ngul ra'bán didza', tsca naccbi' bi'i zanczu', ca na' rajlőz le nac gdu dxi'a.
3 Ben ba la'n yugu' ngul uzéb, naccnu gdu uzéb.
4 Chqui' zoanu ngul uzéb nacua'bi' bi'i queënu o zxi'n xsoanu, ral-la'
la'zëdbi' lunbi' ca rë'nnë' Dios, láclenbi' zi'al bunách nacuá' lidxcbi', len
lubi'ibi' quequë' xuz xna'cbi'. Lë ni nac dxi'a len le rdzag ladxë'ë Dios.
5 Na'a, ngul na' nacnu gdu uzéb, len naga'nnu tuznu, runnu löz Dios ati'
rël len të dza rnábtecznu lahuë' Dios len rulidznu Lë' ni'a quegac bunách
queë',
6 san ngul uzéb na' runnu ca nac le rzë ládxi'nu nacnu ca ngul chnatnu
cati' ni zoanu nabannu.
7 Lëzca' cni, gna be'i bunách nacuá' ga ni' zu', quië lun ca rajlőz yugu' lë
ni, quië lac bunách nutu nu gac bi gnë quegac.
8 Chqui' zoa nu bönni' curugahuë' yugu' di'a dza queë', len le nacr blau,
chqui' curugahuë' bunách nacuá' lidxë', chgdá'baguë'ë le réjlë'ru' Cristo
bönni' na' len nacrë' xöhui' ca nu curejlë' Dios.
9 Huac gbabnu nup gáclenli' tuznu ngul uzéb na' chyu'urnu ca tsonnlalj iz,
len chqui' cutu buca'nnu-në' bönni' queënu quië sóalennu-në' yetúë' bönni'.
10 Run bayúdx soa nu gun lna' lau queënu ca nacgac le dxi'a runnu.
Gáclenli'-nu chqui' buscul-lnu-bi' yugu' bi'idau', len chqui' rui'nu ga la'cuá'
bőchi'ru' za'quë' yödz yubl ta'dxinë' lidxnu, len chqui' rui'nu le li'j lagu
bunách queë' Dios, len chqui' ráclennu nup ta'zaca' ta'guí'i, len chqui'
rúntecznu yúgu'të le nac dxi'a.
11 Yugu' ngul uzéb cutu yui'icnu tsonnlalj iz, cutu gbabcnu nup gáclenli',
le lunnu ca ta'zéz ládxi'cnu, la'dá'baga'nu Cristo, len lé'ninu lutság na'cnu
leyúbl.
12 Cni gac, la'bága'nu dul-la' le tu'zoanu tsla'l le gulayéjlë'nu Cristo zi'al.
13 Lëzca' lacnu ngul zxhuëd len ngul ta'dáz ca', len clëgz lacnu zxhuëd, san
lëzca' lacnu ngul uné qui lzë'i len tsjítsa'cnu ga yubl, len la'nanu le cunácz.
14 Qui lë ni na', rë'nda' lutság na'cnu leyúbl ngul uzéb ni yu'ucnu iz
cuidi', len luscul-lnu-bi' yugu' bi'idau', len la'ná bé'inu bi'i nacua'bi' yu'u
qui queëcnu, cui lui'nu latj bi gnë queëru' nu rdá'baga' rë'u, rë'u na' réjlë'ru'
Cristo.
15 Cni ral-la' gac, le chgulubíga'nu la'cnu, ati' tunnu ca rë'ni Satanás tu'
xöhui'.

16 Chqui' núti'tëz bönni' o ngul nu rejlë' Cristo, nacua'nu ngul uzőb lidxgac
nup na', ral-la' laclen lecnu, cui lusaca' zi' bunách queë' Cristo. Cni gac,
bunách queë' Cristo na' gac laclen ngul naccnu gdu uzőb.
17 Benr ba la'n bönni' gul tun chi'ë bunách queë' Cristo, bönni' na' ta'ná bë'ë
dxi'a, len bentër ca' ba la'n bönni' gul na' tunë' dxin, tunë' lban len tu'sëdnë'
bunách.
18 Nayúj lu guich la'y le rna: “Cutu cu'u du rú'aba' bëdx na' rulibba' zxoa'
xtil.” Rna ca': “Naquë' lsaca' si'ë lazxjë' bönni' huen dxin.”
19 Cutu si' lu na'u didza' rui' nu ruquí bönni' gul run chi'ë bunách queë'
Cristo, chqui' cutu nacuá' chop tsonn nup tun lna' lau qui le benë'.
20 Nup tuntecz dul-la', bsidx lequë' laugac yúgu'të bunách queë' Cristo quië
ladxi Dios yezica' bunách ni'.
21 Ni'a queë' Xanru' Dios len ni'a queë' Xanru' Jesucristo, len ni'a quequë'
gbaz la'y rö queë', rna bé'ida' li' gunu' ca ta'ná didza' ni. Tuz ca ral-la' cuequi
xbeynu' yúgu'të bunách, cugunu' ba la'n tuzë' bönni'.
22 Nutu nu bönni' gxoatë na'u, cugunu' ga gaquë' huen dxin queë' Cristo,
cui gbagu'u le runë' chqui' gunë' dul-la' bönni' na'.
23 Cutur gui'ju' nisz. Le ré'itecznu' ral-la' gui'ju' láti'dau' xisi uva quië soa
dxi'a lë'u.
24 Yugu' dul-la' quegac la'gac bunách la'lá' lahui zi'al cati' zi'a la'dxinë'
ga cuequi xbeynë' lequë' Dios, ati' töd ni' la'lá' lahui dul-la' quegac yezica'
bunách.
25 Lëzca' cni, la'lá' lahui dxin dxi'a nungac bunách, ati' chqui' cunala'gac
lahui, nutu nu gac ucachi' tsaz dxin na' nunquë'.

6

1 Ral-la' luntsquë' ba la'n xanquë' yúgu'të bönni' nadá'ugac, cui gac nu gnë
zi' qui lë' Dios len qui zxba queë'.
2 Nup ni' nacu'ë xangac ta'yejlë'ë Cristo, cutu ral-la' lucá'n ca'z lequë' le
nacquë' bőchi'quë'. Ral-la' lunrë' dxi'a xchinquë' le ta'yejlë'ë Cristo bönni'
ni' tu'zi'ë xbey dxin dxi'a na', le nadxi'inë' lequë' Lëczë'. Ca nac lë ni, bsëdi
bunách nacuá' ni', len bchiz icj nagquë'.

Le rej ládxi'ru'-në' Dios le ruzi'ru' xbey

3 Chqui' zoa nu bönni' rusëdnë' zxba yubl, len cutu rusëdnë' yugu' didza'
dxi'a queë' Xanru' Jesucristo, ca nac zxba na' rusëdi rë'u ca ral-la' gunru' ca
rë'nnë' Dios,
4 bönni' ni run ba zxön cuinë' len cutu bi nöznë'. Didza' cunác dxi'a rzë
ladxë'ë ca nacgac didza' baníg len didza' bizxj, le tun ga tu'zxe'i lza'gac len
ta'dil-len lza'gac didza' bunách. Lëzca' tun didza' cni ga ta'nő zi' qui lza'gac
bunách, len ta'zá' ládxi'gac qui lza'gac le cunác.
5 Lëzca' cni tun ga ta'dil-ltecz didza' bunách cuta'yejni'i, nup cuta'zí' lu
na'gac le nac gdutë li. Táquinë' huac la'zi'ë dumí zian chqui' lunë' tsazxőn
nup ta'yíj ládxi'gac Dios. Bcuit ga nacuá' bunách cni.
6 Zxön nac le ruzi'ru' xbey cati' len yöl-la' rböz zxön ladxi' rej ládxi'ru'-në'
Dios.
7 Cutu bi nua'ru' cati' bdxinru' yödzlyú, len lëzca' cni, cutu bi ua'ru' cati'
uza'ru' yödzlyú ni.
8 Qui lë ni na', chqui' dë queëru' le gáguru' len le gácuru', ral-la' udzíjiru'.
9 Bönni' të'nnë' gata' quequë' yöl-la' tsahui', gac quequë' le si' bë' lequë' le
xöhui', ati' la'yu'ë lu yal-lj qui tu' xöhui', ati' lu yöl-la' cunözi quequë' zian le

la'zḗ ládxi'quë', le lun ditj lequë'. Yugu' lë ni lusnít lequë' len lun ga la'nitië' tsaz.
10 Le ta'zḗ ládxi'gac dumí bunách, run ga tun yúgu'të le cunác. La'quë' bönni', le ta'zḗ ládxi'quë' lei, guluca'në' le gulayejlë'ë Cristo, len chrac quequë' zian le tu'saca' zi' lequë'.

Nu run dxin queë' Cristo nac ca bönni' rijë' gdil-l

11 Na'a, bönni' queë' Dios, bcuit ga rac le cni. Bë'tecz ladxu'u gunu' le nac tsahui' len le rë'nnë' Dios. Gyéjlë'teczë' Cristo, len bdxi'i yugu' lza'u. Bë' ladxu'u gacu' zxön ladxi' len nöxj ladxi'.
12 Ca runë' bönni' gdu ladxë'ë rijë' gdil-l, ben dxin qui le réjlë'ru' Cristo, len beni quiu' yöl-la' na'bán gdu. Quië gac cni bulidzë' li' Dios. Dxi'a guc le gnau' yalj lulu ca réjlë'u Cristo, lë na' gnau' laugac zian nup tun lna' lau qui didza' bë'u.
13-14 Ni'a queë' Xanru' Dios, Nu na' nabánigac yúgu'të le nacuá', lenca' ni'a queë' Jesucristo, Nu ben lna' lau qui le nac dxi'a le gnë' yalj lulu lahuë' Poncio Pilato, rna bé'ida' li' gun chi'u yugu' lë na' gna bé'inë' rë'u Cristo. Ral-la' gacu' gdu dxi'a len cutu bi gunu' le güi' latj nu bi gnë quiu', ga gdxintë dza ni' uluí' lahuë' Xanru' Jesucristo.
15 Cati' gdxin dza na' huödë' Jesús, Dios ulu'ë lahui Lë'. Dios naquë' la'y. Tuzë' Lë' dë lu në'ë yöl-la' uná bë', len rna bé'inë' yúgu'të nup ta'ná bë', len naquë' ca' Xangac yúgu'të nup nacgac xan.
16 Tuzë' Lë' zóateczë', ati' zoë' lu yení' ga cutu gac nu gdxin racz qui. Gatga nu ble'i Lë' len cutu gac nu gle'i Lë'. Queë' Lë' gactecz le run Lë' ba la'n len yöl-la' uná bë'. Ca' gac.
17 Gna be'i bönni' dë quequë' yöl-la' tsahui' dza ni zoaru' na'a, cui lun ba zxön cuinquë', len cui luzxöni ládxi'quë' yöl-la' tsahui' na' cunác löz. Ral-la' lunë' löz Dios ban, Nu runntsca queëru' yúgu'të le ruzi'ru' xbey.
18 Gna be'i lequë' lunë' le nac dxi'a, quië la'yantsca dxin dxi'a tunë', lë na' nac tu yöl-la' tsahui' gdu. Ral-la' bi lunödzjë' quegac bunách yechi', len lui' ládxi'quë' leygac.
19 Chqui' lunë' cni, lutubë' yöl-la' tsahui' na' nac gdu, le luzi'ë xbey dza zi'a za', len la'dél-li'në' yöl-la' na'bán gdu.

Le glu'ë Pablo lu na'bi' bi'i Timoteo

20 Bőcha'adau' Timoteo, ben chi'i le nadőd lu na'u, len bcuit ga nacuá' nup tui' didza' ca'z len yugu' didza' cuzaca', len yugu' didza' bizxj, yugu' didza' na' tui' nup ta'náz tac szxöni, ati' nazí' yé'igac ca nac lë na' tun.
21 La'gac bunách gulazí' lu na'gac yugu' didza' cni, ati' gulachixi gulanigui ca nac le réjlë'ru' Cristo.
Rnaba' lahuë' Dios uzá' ladxë'ë quiu' le nacgac dxi'a queë'. Ca' gac.

DIDZA BURÓP BSÖLËËË PABLO QUEËBI BIII TIMOTEO

Pablo rugapë' Dios bi'i Timoteo

1 Neda', Pablo, naca' gbaz nasölë'ë Cristo. Cni naca' le rë'nnë' gaca' cni
Dios, quië cni utság le gzxi' lu në'ë, gunnë' queëru' yöl-la' na'bán gdu, le ruzá'
ladxë'ë queëru' Jesucristo.
2 Rugapa' Dios li', bőcha'adau' Timoteo, nacu' ca zxi'ncza' le réjlë'ru' Cristo,
ati' nadxi'ida' li'. Rnaba' lahuë' Xuzru' Dios lenca' lahuë' Xanru' Jesucristo,
uzá' ladxë'ë quiu' len huechi' ladxë'ë li', len gunë' ga soa dxi icj ládxi'da'u.

Timoteo ral-la' gunbi' lna' lau queë' Jesucristo

3 Xclenu', rëpa'-në' Dios ca nac quiu' cati' rulidza'-në' Dios. Cutu rzoa dxia'
rnaba' ni'a quiu' rël len të dza lahuë' Dios, Nu na' runa' xchinë' gdu ladxa'a
ca na' glunë' xuz xtau'hua'.
4 Cati' rajneyda' ca na' grödxu', rzë ladxa'a ulé'ida' li', quië gac udzijda' gdu
ladxa'a.
5 Rëpa'-në' Dios: Xclenu', le bdxin quia' le run ga rajneyda' ca réjlë'u Cristo
gdu ladxu'u. Lëzca' cni, zi'al ca li' gulayéjlë'nu Lë' xna'u gul Loida len xna'u
Eunice, ati' runa' löz, lëzca' cni réjlë'u Lë' na'a.
6 Le nac cni, rusá'a ladxu'u uspanu' le bennë' quiu' Dios, lë na' bdxin quiu'
cati' ni' bxoa na'a li' len bulidza'-në' Dios.
7 Bö' bennë' queëru' Dios cutu nac bö' gun ga gádxiru', san bennë' queëru'
Bö' run ga naqui queëru' yöl-la' huac len run ga nadxi'iru' lza'ru' len run ca'
ga rna be'i cuinru'.
8 Qui lë ni na', cutu utui'nu' gunu' lna' lau queë' Xanru', len cutu utui'nu'
ca rac quia' neda' ni, nadzuna' lidx guia le runa' xchinë', san ben tsazxőn
nup ta'zaca' ta'guí'i le tun lban qui didza' dxi'a. Dios gunnë' quiu' yöl-la' huac
gunu' cni.
9 Dioscz buslé' rë'u len bulidzë' rë'u quië gacru' gdu dxi'a. Cutu bulidzë'
rë'u le zoa le dxi'a benru' san bulidzë' rë'u le gu'ncznë' Lë', len le ruzá' ladxë'ë
cni queëru'. Dza ni'të buzóë' cni queëru' zí'atël ca guta' yödzlyú ni, le náquiru'
queë' Jesucristo.
10 Na'a, chbuluí' lahui le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios, le buluí' lahuë'
Jesucristo Nu ruslá rë'u. Bugűë' yöl-la' gut len bulu'ë lahui yöl-la' na'bán
gdu na', le cutu ca' nit. Cni nac ca rna didza' dxi'a.
11 Cristo buzóë' neda' quië guna' lban qui didza' dxi'a na', len quië gaca'
gbaz queë' quië usédgacda' bunách gza'a.
12 Qui lë ni na' rzaca' rgui'a ca' yugu' le rac quia' ni, san cutu rutui'da', le
núnbë'a Nu na' réjlë'a. Runa' löz Lë', napë' yöl-la' huac gun chi'ë le budöda'
lu në'ë ga gdxintë dza ni' huödë'.
13 Didza' dxi'a na' byönnu' bena' lban qui ral-la' gac quiu' tu le ruluí' ca
ral-la' usëdnu' bunách ca réjlë'ru' Jesucristo len ca nadxi'iru' Lë'.
14 Ben chi'i le nac dxi'a na' nadőd lu na'u, gunu' cni len yöl-la' huac queë'
Dios Bö' La'y, Nu zoalen rë'u.
15 Chnözcznu' ca na' gulubíj ládxi'quë' neda' yúgu'të bönni' ta'yejlë'ë Cristo
nacu'ë luyú Asia. Nútsa'quë' ladjquë' Figelo len Hermógenes.
16-17 Rnaba' lahuë' Xanru' Dios huechi' ladxë'ë bunách nacuá' lidxë'
Onesíforo, le butipë' ladxa'a zian lzu bönni' ni. Cati' bdxinë' Roma, gdu

ladxë'ë buguiljë' neda', ati' budzölnë' neda'. Cutu butui'në' ni'a quia' neda' le nadzuna' lidx guia ni, nága'a du guia.
18 Rnaba' lahuë' Xanru' huechi' ladxë'ë lë' dza ni' gdxinë' lahuë' Dios. Chnözcznu' ca na' gúclenë' rë'u bönni' ni, cati' ni' gzoaru' Éfeso.

2

Ral-la' gacbi' Timoteo ca bönni' gdu ladxë'ë rijë' gdil-l

1 Na'a, zxí'na'dau', btip ladxu'u ca nac le ruzá' ladxë'ë quiu' Jesucristo.
2 Didza' byönnu' bë'a laugac zian nup tun lna' lau qui, didza' ni bdöd lu na'quë' bönni' tunë' ca ta'nḗ', bönni' gac lusëdnë' ca' yela'gac bunách.
3 Ral-la' gua' glenu' le lusaca' li' zi' ca na' rua' rlen nu nac bönni' queë' Jesucristo gdu ladxë'ë rijë' gdil-l.
4 Nu bönni' rijë' gdil-l, cutu ca' gútsë'ë yugu' le tun bunách yödzlyú ni, quië gdzag ladxë'ë lë' bönni' na' nuzóë' lë' gaquë' bönni' queë' rijë' gdil-l.
5 Lëzca' cni, nu nutsa' lu huitj, cutu bi gdel-li' chqui' cutu run ca ral-la' gun.
6 Bönni' guz gu'n runë' dxin, zi'al lë' uzi'ë xbey lë na' razë'.
7 Busá' ladxu'u lë ni rëpa' li', ati' Xanru'cz gunë' ga tséjni'nu' yúgu'të.
8 Yajnéy ca guc queë' Jesucristo. Guljë', guquë' zxi'n xsoë' David, len gdöd gutië', bubanë' lu yöl-la' gut. Cni rna didza' dxi'a runa' lban qui.
9 Le runa' lban qui didza' dxi'a, rzaca' rgui'a le rac quia', ga rdxintë nága'a lidx guia ni, ca rac queë' bönni' huia'dö', san cutu ca' nága'të xtidzë'ë Dios.
10 Qui lë ni na' rua' rlena' yúgu'të lë ni le nadxi'ida' nup gröë' Dios, quië lulḗ' ca' lequë'. Jesucristocz runë' ga lulá bunách na' quië la'cuá' lu yení' gdu queë'.
11 Catëz nac lë ni rna:
Chqui' nátlenru' Lë',
Sóalenru'-në' ca' gbanru'.
12 Chqui' gua' glenru' le saca' qui'ru',
Gna bḗ'lenru' ca' Lë'.
Chqui' rdá'baga'ru' Lë',
Lë' tá'baguë'ë ca' rë'u.
13 Zal-la' cutu runru' ca rnaru',
Lë' rúnteczë' ca rnë'.
Lë' cutu gac tá'baguë'ë le naquë'.

Bönni' huen dxin queë' Cristo rurujë' dxi'a

14 Bsa' ládxi'gac nup nacuá' ga ni' zu' ca nac lë ni, ati' ni'a queë' Xanru' Dios gna be'i lequë' cui la'díl-l didzë'ë ca nacgac didza' cuzáca'gac. Yugu' didza' cni tun ga la'nít nup ta'yöni leygac.
15 Bë'tecz ladxu'u uruju' dxi'a lahuë' Dios quië gacu' ca bönni' huen dxin cutu rutui'në' ca nac dxin nunë'. Dxí'adau' ral-la' ugunu' dxin didza' gdutë li.
16 Na'a, bcuit ga nacuá' nup tui' didza' cuzaca' len didza' ca'z, le tun didza' cni ga lunrë' le curë'nnë' Dios.
17 La'zḗ didza' tu'ë ca rzxön huë' nudzu' le rdudu' rla. Nútsa'quë' ladj nup tui' didza' cni Himeneo len Fileto.
18 Gropë' ni gulachixi gulanignë' ca nac le nac gdutë li, le ta'nḗ' chgdöd dza ral-la' lubán nup chnatgac, len gulabequë' bröli la'gac bunách ga rdxintë cutur ta'yejlë' Cristo.
19 Le benë' tsutsu Dios zoatecz, len dë tu le rac bë', le rna: “Nunbë'ë Dios nup náquigac queë'.” Rna ca': “Gul-cuít ga dë le cunác, yúgu'tëli' lbi'ili' náquili' queë' Cristo.”

20 Tu lu yu'u zxön yu'ugac le náquini, clëgz oro len plata, san lëzca' le
náquini yag len yu. La'gac tu'gún leygac dxin bunách ga lna', ati' yela'gac
tu'gún leygac dxin bunách ga cunác lna'.
21 Quië gacru' ca nac lë na' tu'gún dxin bunách ga lna', len quië gac gunru'
le nac dxi'a len gacru' lsaca' ugunë' rë'u dxin Xanru', ral-la' gcuitru' ga rac
le cunác. Chqui' gunru' cni, gacru' lsaca' gunru' yúgu'të dxin dxi'a.
22 Gru'n le tun ga nu së ladxi' le cunác ca rac quequë' bönni' ra'bandau'.
Bë' ladxu'u gacu' tsahui'. Ben le run ga réjlë'u Cristo len le run ga nadxi'icnu'
lza'u, len le run ga rbözu' dxí'adau'. Ca nacgac lë ni, ben tsazxőn nup tu'lídz
Xanru', nac gdu dxi'a icj ládxi'dau'gac.
23 Na'a, gru'n yugu' didza' ca'z len didza' cuzaca', le nözcznu' tun ga ta'díl-l
didza' bunách.
24 Bönni' huen dxin queë' Xanru' cutu ral-la' tíl-lenë' bunách didza', san
ral-la' gaquë' nöxj ladxi' laugac yúgu'të bunách. Ral-la' gac usëdnë' bunách,
len gaquë' ca' zxön ladxi'.
25 Lu yöl-la' nöxj ladxi' ral-la' uzéjni'në' nup ta'dá'baga' le runë' lban qui.
Chqui' gunë' cni, nazx ca' gu'ë lequë' latj Dios lubí'i ládxi'quë' quië lunbë'ë le
nac gdutë li.
26 Cni lulé' lu yal-lj qui tu' xöhui' ga nadzunquë', ati' luhuöaquë' tsahui' quië
lunë' ca rë'nnë' Dios.

3

Ca lac bunách dza tsajséytëgac

1 Lëzca' ral-la' gnöznu' lë ni: Dza tsajséytëgac lac dza la'zaca' la'guí'i
bunách.
2 Yugu' dza ni' la'cu'ë bönni' lacquë' cni:
La'dxí'i la' cuíngaczë' len luhuídi'në'.
Lun ba zxön cuinquë' len luluí' cuinquë' blau.
La'nő zi'ë qui le nac la'y.
La'dá'baguë'ë xuz xna'quë'.
Lacquë' curdzág ladxi'.
Cutu lunë' ca rë'nnë' Dios.
3 Cutu la'dxi'inë' ca ral-la' lunë'.
Lacquë' zidzj ladxi'.
La'nő' qui lza'quë'.
Cutu la'ná be'i cuinquë'.
Lacquë' bönni' dza'a.
Cutu la'lé'inë' dxi'a le nac dxi'a.
4 Lacquë' udőd lzë'i len cutu la'dzaguë' dxi'a.
Luluí' cuinquë' ca bönni' nayőpsëtërquë'.
La'dxi'inë' le la'dzágz ládxi'quë' len clëg Dios.
5 Luluí' cuinquë' ca bönni' núnbë'quë' Dios, san la'dá'baguë'ë le ruzá' ladxë'ë
queëru' Dios. Bcuit ga nacuá' bunách cni.
6 Lëzca' cni, lu yöl-la' banís quequë' la'yazië' gap nac lu yu'u len la'zí' yé'inë'
yugu' ngul cunözi quië la'zí' lu na'cnu le lu'sëdnë'. La'bága'nu dul-la' zian
ngul na', len lui' ládxi'cnu yugu' le la'zőz ládxi'cnu le cuzaca'.
7 La'yőniteczn ngul ni didza' lun lban qui bunách, san cutu ca' la'dél-li'nu
la'yéjni'nu le nac gdutë li.
8 Ca na' glaquë' Janes len Jambres, bönni' ni' guladá'baguë'ë Moisés, lëzca' cni
lacquë' bönni' ni, la'dá'baguë'ë le nac gdutë li. Lacquë' chul nit len la'chíxinë'
ca nac le réjlë'ru' Cristo.

9 Cutu la'dél-li'rnë', san gac bë' nacquë' cunözi laugac yúgu'të bunách, gac
quequë' ca na' guc quequë' Janes len Jambres na'.

Le rgu'ë Pablo lu na'bi' bi'i Timoteo

10 Nözcznu' ca nac le rusëdda' bunách len ca runa'. Nöznu' ca' le rui' ladxa'a
guna' len ca réjlë'a Cristo, len ca naca' nöxj ladxi', len ca nadxi'ida' lza'a, len
ca rböza' zxön ladxi'.
11 Nöznu' ca' yugu' le gulabía ládxi'gac neda' bunách, len yugu' le gzxaca'
gdi'a, le glac quia' lu yödz Antioquía len lu yödz Iconio, len lu yödz Listra.
Yugu' le gulabía ládxi'gac neda' bunách ni' bia' blena', ati' Xanru' Jesús buslë̋'
neda' lu yúgu'të lë na'.
12 Yúgu'të nup të'ni lac gdu dxi'a le náquigac queë' Jesucristo, lëzca' la'zaca'
la'gui'ë yugu' le la'bía ládxi'gac lequë' bunách.
13 Na'a, lacrë' xöhui' bönni' tua'dö' len bönni' ta'zí' yë'ë. La'zí' yé'inë' bunách,
ati' la'zí' ye'i ca' lequë' bunách.
14 Na'a, ben chi'i yugu' le gzëdu' len le gzxi' lu na'u, le núnbë'czu' nup
gulusëdi li'.
15 Ga gdel-la' nacu' bi'idau' núnbë'u le nayujgac lu guich la'y, le huac
luzéjni'tsqui li' quië uláu' le réjlë'u Jesucristo.
16 Yúgu'të le nayúj lu guich la'y bchizië' Dios icj ládxi'dau'gac bunách queë',
nup na' guluzúj lu guich didza' na' bë'ë Dios. Lë na' nayúj lu guich nactsca
lsaca' usëdi rë'u, len ubíj ga lna' le runru', len ugú'u rë'u tu nöz, len usëdi rë'u
quië gacru' tsahui'.
17 Cni run, quië gac sina' nu nac queë' Dios, len gactsca gun yúgu'të le nac
dxi'a.

4

1-2 Ni'a queë' Xanru' Dios, lenca' ni'a queë' Xanru' Jesucristo, rna bé'ida' li'
gunu' lban qui xtidzë'ë Xanru'. Lëczë' cuequi xbeynë' nup ni nabangac len
nup chnatgac, dza ni' huödë' duná bë'ë. Bë' ladxu'u gunu' lë ni chqui' rac
dxi'a quiu' o curác dxi'a. Lu yöl-la' zxön ladxi', bubíj ga lna' le tun bunách,
len bsa' ládxi'quë' len bchiz icj nagquë' ca nac lë na' rusë̋diru'.
3 Cni ral-la' gunu' le gdxin dza cati' cutu luzë̋ nagquë' zxba dxi'a, san lë'nnë'
la'yönnë' le ta'dániznë'. Ca ta'zë̋z ládxi'quë' lutubë' quequë' nup lusëdi lequë'.
4 Luca'në' le nac gdutë li, len la'zí' lu na'quë' yugu' didza' rdaz.
5 Na'a, ral-la' gacu' zxön ladxi' ca nac yúgu'të le runu'. Bia' blen le lusaca'
li' zi'. Ben lban qui didza' dxi'a. Gdu ladxu'u ben dxin le budödë' lu na'u
Cristo gunu'.
6 Ca nac quia' neda', nudő̋d cuina' lu në'ë Dios ati' chzoa ludöddë' neda' le
runa' xchinë', ati' dza uzá'a yödzlyú ni chzoa gdxin.
7 Ca runë' bönni' gdu ladxë'ë rijë' gdil-l, lëzca' cni bena' neda' dxin, len
chbudx bena' le budödë' lu na'a Cristo guna', le bena' gdu ca rajlő̋z le réjlë'ru'
Cristo.
8 Yetú ca', nac löz quia' gdél-li'da' le ral-la' la'zí' nup nacgac tsahui', le
gunnë' quia' Xanru' dza ni', ati' tsahui' nac ca rbequi xbeynë' rë'u. Clëgz
quia' neda' gunnë' lei, san lëzca' gunnë' lei quegac yúgu'të nup ta'dxí'i Lë',
len gdu ládxi'quë' ta'bözë' dza huödë'.

Le buzujë' lu guich Pablo gunbi' Timoteo

9 Bë' ladxu'u guidteo' ga ni zoa'
10 le bubíj ladxë'ë neda' Demas, le nadxi'inë' le ruzi'ë xbey yödzlyú ni, ati'
gyijë' yödz Tesalónica. Crescente gyijë' luyú Galacia, ati' bi'i Tito gyeajbi' luyú
Dalmacia, le cni ben bayúdx lunë'.

11 Tuzë' Lucas zóalenë' neda'. Bchë'-bi' bi'i Marcos guídlenbi' li' tsazxőn, le
nacbi' gúnlenbi' neda' tsazxőn xchinë' Cristo.
12 Bsöla'a-bi' bi'i Tíquico lu yödz Éfeso.
13 Cati' guidu', bia' quia' lari' guitsa' na' buca'na' lu yödz Troas lu yu'u lidxë'
Carpo, len bia' ca' quia' yugu' guich, len le nacr blau, bia' quia' guich náquicni
guid.
14 Alejandro, bönni' bëdx guia, zian le bi'ë dö' quia'. Lëczë' Xanru' ubi'ë
queë' ca nacgac le benë' quia' bönni' ni.
15 Ben chi'i cuinu' queë' bönni' ni, le rdá'baga'tsquë' didza' runru' lban qui.
16 Cati' zi'al lzu bdxina' lauquë' bönni' yúlahui', nutu nu guclen neda', san
gulubíj ládxi'gac neda' yúgu'të bunách. Cutu rë'nda' uzí' lë' lequë' Dios.
17 Gzóalenë' neda' Xanru', len butipë' ladxa'a quië udx guna' lban qui
xtidzë'ë quië la'yöni yúgu'të bunách gza'a. Cni guc, buslé' neda' Xanru'. Guc
quia' tsca bulá' lu rú'aba' bëdx guixi'.
18 Lëczë' Xanru' uslé' neda' lu yúgu'të le curác dxi'a, len gun chi'ë neda' ga
gdxintea' ga rna bë'ë Lë' ni' yehua' yubá. Gactecz queë' yöl-la' ba yúgu'të dza
zi'a za'c. Ca' gac.

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo

19 Bgap Dios Priscila len Aquilo, lenca' bunách nacuá' lidxë' Onesíforo.
20 Buga'në' Erasto lu yödz Corinto, ati' buca'na'-në' Trófimo luyú Mileto le
ré'inë'.
21 Bë' ladxu'u guidu' ga zoa' zi'al cati' gdxin beo' ziag. Tu'gapë' Dios li'
Eubulo len Pudente len Lino, len Claudia, len yúgu'të böchi' lza'ru' ni.
22 Rnaba' lahuë' Xanru' Jesucristo sóalenë' li'. Gaclen li' le ruzá' ladxë'ë
quiu' Dios. Ca' gac.

DIDZA BSÖLËËË PABLO QUEËBI BII TITO

Pablo rugapë' Dios bi'i Tito

1 Neda', Pablo, naca' huen dxin queë' Dios len gbaz nasölë'ë Jesucristo.
Bsölë'ë neda' quië guna' ga la'yejlë' Cristo bunách chgröczë' Dios, quië
luúnbë' le nac gdutë li ca ral-la' gun nu nunbë' Dios.
2 Cni naca' le runa' löz uzi'a xbey yöl-la' na'bán gdu le gzxi' lu në'ë Dios
gunnë' queëru' dza ni'të, cati' zi'a gzu lau rata' yúgu'të le dë, ati' runczë' Lë'
le rzi' lu në'ë gunë'.
3 Cati' bdxin dza qui, Dios bulu'ë lahui xtidzë'ë, le glu'ë lu na'a guna' lban
qui. Cni gna bé'inë' neda' Dios, Nu buslá rë'u.
4 Rugapa' Dios li', bőcha'adau' Tito, nacu' gdu zxi'ncza' le nac tuz ca réjlë'ru'
Cristo. Rnaba' lahuë' Dios Xuz len lahuë' Xanru' Jesucristo Nu buslá rë'u, uzá'
ladxë'ë quiu' len huechi' ladxë'ë li', len gunë' ga soa dxi icj ládxi'da'u.

Dxin queë' Cristo runbi' bi'i Tito luyú Creta

5 Qui lë ni na' buca'na' li' luyú Creta, quië gsa'u le ryadzj quegac bunách
queë' Cristo nacuá' ni', quië lacquë' gdu bunách queë' Cristo, len quië
ucú'u-quë' yúgu'të yödz bönni' gul lun chi'ë bunách queë' Cristo nacuá' tu
tu yödz ni', ca na' chgna bé'ida' li' gunu'.
6 Bönni' gul na' run chi'ë bunách queë' Cristo ral-la' gaquë' bönni' nutu nu
bi gac gnë queë', len zoa tuznu ngul queë'. Yugu' zxi'në' ral-la' la'yéjlë'bi'
Cristo, len cuzóa nu gac gnë quecbi' ta'dá dzagzbi' ca', o ta'dá'baga'bi' xuz
xna'cbi'.
7 Bönni' run chi'ë bunách queë' Cristo run bayúdx gaquë' bönni' curunë' le
güi' latj nu bi gnë queë' ca runë' xchinë' Dios. Cutu ral-la' gaquë' bönni' zid o
bönni' icj dza'a o bönni' ri'jë', o bönni' rbizxjnë', o bönni' rzë ládxi'zë' dumí.
8 Ral-la' gu'ë ga la'cu'ë bőchi'ru' ta'dxinë' lidxë'. Ral-la' së ladxë'ë gunë' le
nac dxi'a. Ral-la' gaquë' bönni' rejni'i len bönni' tsahui'. Ral-la' gádxinë' Dios,
len gna be'i cuinë'.
9 Ral-la' gun chi'ë didza' gdutë li ca chnazëdë', quië gac uchizië' icj naggac
bunách ca rajlőz zxba dxi'a len quië gac useyjë' rú'agac bunách ta'nő qui.
10 Cni ral-la' gaquë' le ta'dá'baguë'ë zian bönni' len tu'ë didza' cuzaca' len
ta'zí' yé'inë' bunách. Zian bönni' tunë' cni nacquë' judío.
11 Yugu' bönni' ni, run bayúdx gunu' ga tseyj rú'aquë', le tunë' ga ta'chixi
ta'nigui yúgu'të bunách nacuá' yu'u gap ta'yazië', len tu'sëdnë' le cural-la'
lusëdnë'. Cni tunë' quië la'zi'zë' dumí.
12 Tuë' bönni' gbabë' bunách Creta ga na' zu', bönni' na' bë'ë didza' uláz qui
gdau' quequë', gnë': "Ta'zí' yő'teczë' bönni' Creta, len nacquë' ca böa' guixi'
snia'. Nacquë' bönni' huágulë'ë zxhuëd."
13 Didza' ni benë' lna' lau quequë' nac gdutë li. Qui lë ni na' gdil-l lequë'
quië gac gdu ca ta'yejlë'ë Cristo,
14 len cui luző nagquë' yugu' didza' rdaz quequë' bönni' judío, len cutu
lunë' ca ta'ná bë' bunách nuca'ngac le nac gdutë li.
15 Yúgu'të nac dxi'a quegac nup nacgac dxi'a, san quegac nup nacgac xöhui'
len cuta'yejlë', cutu bi nac dxi'a, san nacquë' xöhui' ga rdxintë le ta'bequi
icjquë' len le ta'zá' ládxi'quë'.

16 Ta'nő' núnbë'quë' Dios, san le tunë' cutu rajlőz le ta'nő', le nacquë' bönni'
cuta'dzág ládxi'quë'. Cutu tunë' ca ta'nő', len cutu gac lunë' nitú le nac dxi'a.

2

Zxba dxi'a ral-la' usődiru'

1 Na'a, ral-la' gu'u didza' le rajlőz zxba dxi'a.
2 Bsëdi bönni' gul cui li'jë', san lacquë' ba'a ladxi', len bönni' ta'yejni'i. Ral-la'
gac gdu ca ta'yejlë'ë Cristo. Ral-la' la'dxi'inë' lza'quë' len la'bözë' zxön ladxi'.
3 Bsëdi ndau' gul lunnu le rdzag ladxë'ë Dios len cui la'nënu qui lza'cnu,
len cui lí'ajnu. Ral-la' lusődinu le nac dxi'a,
4 quië gac lusődinu ngul ni' yu'ucnu iz cuidi' quië la'dxi'inu bönni' qui
queëcnu, lenca' zxi'ncnu.
5 Ral-la' lacnu ngul ta'yejni'i len ngul dxi'a ladxi'. Ral-la' lun chi'inu le dë
lidxcnu len lacnu dxi'a, len lunnu ba la'n bönni' qui queëcnu, len cutu bi
lunnu le güi' latj nu gnë zi' qui xtidzë'ë Dios.
6 Bsëdi bönni' ni' nacu'ë iz cuidi' quië lacquë' bönni' ta'yejni'i.
7 Ral-la' gúnteczu' le nac dxi'a, ului'inu' lequë' cni ca ral-la' lunë'. Ca
rusëdnu' ral-la' uluí' nacu' gdu ladxi' len ba'a ladxi'.
8 Ral-la' usëdnu' didza' dxi'a le cugác nu bi gnë qui, quië utui'në' bönni'
rdá'baguë'ë, len cugác bi gnë' queëli' le cunác.
9 Bsëdi bőchi'ru' ni' ta'yejlë'ë Cristo len nadá'uquë', quië la'cu'ë nöxj
lauquë' xanquë'. Ral-la' lunë' yúgu'të le la'dzág ládxi'quë' xanquë', len cutu
lusáqui'në' didza'.
10 Cutu ral-la' lucachi' lanë', san ral-la' luluí' cuinquë' tsahui' ca nac yúgu'të
le tunë'. Yúgu'të le tunë' ral-la' uluí' nac dxi'a zxba queë' Dios, Nu buslá rë'u.
11 Bönni' na' buzá' ladxë'ë queëru' Dios chbuluí' lahuë' laugac yúgu'të
bunách quië lulá.
12 Lë' rusëdnë' rë'u uca'nru' le curdzág ladxë'ë Dios len cui së ládxi'ru' le
nac qui yödzlyú ni, san cözru' zxön ladxi' len gacru' tsahui' dza ni zoaru' na'a,
len gunru' ca rë'nczně' Dios.
13 Ral-la' cözru' le runru' löz le gun ga gacru' bica' ba, lë na' gac dza ni' cati'
uluí' lahuë' Jesucristo lu yení' gdu queë', naquë' Dios zxön, Nu ruslá rë'u.
14 Lëczë' budőd cuinë' uláz queëru', quië böa'uë' rë'u lu yúgu'të le nac
xöhui', ati' ruúnë' rë'u dxi'a quië gacru' bunách queë' len güi' ládxi'ru' gunru'
le nac dxi'a.
15 Yugu' lë ni bë' didza' len bchiz icj naggac bunách ni', ati' len yöl-la' uná
bë' gdil-l lequë'. Bentecz cni, cui si' latj nu ucá'n ca'z xtidzu'u.

3

Le ral-la' lun bunách ta'yejlë' Cristo

1 Bsa' ládxi'quë' bőchi'ru' ni' lunë' ca ta'nő' bönni' dë lu na'quë' len yugu'
bönni' yúlahui', quië lunë' ca rna xtídza'quë'. Ral-la' la'cu'ë sina' lunë' le nac
dxi'a.
2 Cutu bi le cunác ral-la' la'nő' qui lza'quë', len cutu la'díl-lenë' lequë' didza',
san ral-la' lacquë' nöxj ladxi' len gdu ladxi' laugac yúgu'të bunách.
3 Lëzca' rë'u, zi'al gucru' bönni' cuta'yejni'i len gdá'baga'ru' Dios. Gdaru'
nanitru' len gucru' ca bönni' nadá'ugac, benru' le gzë ládxi'ru' le cunác len
yela'gac le bdzag ládxi'ru'. Benru' ca' le cunác len buzxé'iru' lza'ru'. Cutu
gulale'i rë'u dxi'a bunách, ati' rë'u cutu blé'iru' dxi'a lza'ru' turu' yeturu'.

4 Ni'r bulu'ë lahui Dios, Nu ruslá rë'u, le nac bë' naquë' gdu dxi'a len
nadxi'inë' yúgu'të bunách,
5 le buslḗ' rë'u, clëg le zoa bi le nac dxi'a benru' rë'u, san le buechi' ladxë'ë
rë'u. Bunë' rë'u dxi'a len benë' ga nacru' bunách cub. Dios Bö' La'y bucubë'
rë'u.
6 Dios bsölë'ë queëru' Dios Bö' La'y le náquiru' queë' Jesucristo Nu ruslá rë'u.
7 Buzá' ladxë'ë queëru' len bunë' rë'u tsahui' quië gata' queëru' yöl-la'
na'bán gdu, le runru' löz gunnë' queëru'.
8 Didza' gdutë li lë ni nuzuja' lu guich. Rë'nda' usḗdtsquinu' bunách ni'
yugu' lë ni quië lui' ládxi'quë' lúnteczë' le nac dxi'a bönni' ni' ta'yejlë'ë Dios.
Lë ni nac dxi'a len nactsca lsaca' la'zí' lu na'gac yúgu'të bunách.
9 Na'a, cutu gu'u latj nu güi' didza' cuzaca', o nu güi' ladxi' ca nacgac lagac
ziantër cö' xuz xtau'gac bunách, o nu tsjitsa' yugu' didza' bizxj, len yugu' le
rdil-l didza' ca nac qui zxba queë' Moisés, le cutu bi záca'gac yugu' le cni,
ati' nutu nu uzí' xbey didza' cni.
10 Chqui' zoa ni' bönni' rubijë' chopl bunách queë' Cristo, töd usa'u ladxë'ë
tu yetú lzu, bubijë' bönni' na'.
11 Nözcznu' chböaquë' bönni' cunác tsahui' bönni' cni, len runë' dul-la'.
Chnabaguë'ë zxguia' ni'a qui lë na' runë'.

Le buzujë' lu guich Pablo gunbi' bi'i Tito

12 Cati' gsöla'a-në' quiu' Artemas o Tíquico, bë' ladxu'u guidu' ga ni zoa' lu
yödz Nicópolis, le chnuna' quia' uga'na' ni yugu' beo' ziag.
13 Zenas, bönni' na' rudödë' didza' ca rna bë' zxba qui yúlahui', lenca'
Apolos, la'dxinë' ga ni' zoali'. Bugú'u lequë' nöz lu yöl-la' raclen, cui bi yadzj
quequë'.
14 Bsëdi böchi' lza'ru' lúnteczë' le nac dxi'a, bi lunödzjë' quegac nup bi
ryadzj quegac, quië gac bë' cni le nacquë' queë' Cristo.

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo

15 Tu'gáp Dios li' yúgu'të nup nacua'len neda'. Bgap Dios nup ni' nadxi'igac
rë'u le ta'yejlë' Dios. Le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios gaclen yúgu'tëli'. Ca' gac.

DIDZA BSÖLËËË PABLO QUEËE FILEMÓN

Pablo rugapë' Dios Filemón

1 Neda', Pablo, dzagbi' neda' bi'i bőchi'ru' Timoteo, ati' nadzuna' lidx guia
le runa' xchinë' Jesucristo, rugapa' Dios li', Filemón, nacu' bönni' nadxi'itu'
len runu' xchinë' Cristo ca runtu' netu'.
2 Rugapa' Dios Apia, ngul quiu', nacnu zanru' réjlë'nu Cristo. Rugapa' Dios
ca' zxi'nu', Arquipo, nacbi' queë' Jesucristo ca bönni' rijë' gdil-l, runbi' xchinë'
Lë' ca runtu' netu'. Lëzca' rugapa' Dios bunách queë' Cristo tu'dubë' lu yu'u
lidxu'.
3 Rnaba' lahuë' Xuzru' Dios lenca' lahuë' Xanru' Jesucristo, uzá' ladxë'ë
queëli' len gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li'.

Ca runë' Filemón le rejlë'ë Cristo

4 Xclenu', rétecza'-në' Dios queëru', len rajnéyteczda' li' cati' rulidza'-në'
Dios.
5 Cni runa' le rdxin quia' didza' ca nadxi'inu'-në' Xanru' Jesús len réjlë'u
Lë', len nadxi'inu' ca' yúgu'të bunách chnubijë' quizi queë'.
6 Rnaba' lahuë' Dios gunë' ga guntsca dxin lban runu' ca nac le réjlë'u
Cristo, quië luzí' xbey nup nacuá' ni' yúgu'të le nac dxi'a, le ruzá' ladxë'ë
queëru' Jesucristo.
7 Rudzijda' len ruzí' zxöna' le nadxi'icnu'-në' bőchi'ru', len benu' li', böcha'a,
ga guluhuöác ládxi'gac bunách ta'yejlë' Cristo.

Ral-la' unít lahuë'-bi' Filemón Onésimo, bi'i nada'u queë'

8 Qui lë ni na', zal-la' dë lu na'a le naca' gbaz nasölë'ë Cristo gna bé'ida' li'
ca ral-la' gunu'
9 ni ráta'yua' lau' len yöl-la' nadxí'i, neda' ni chnaca' bönni' gul len yu'a lidx
guia le runa' xchinë' Jesucristo.
10 Ráta'yua' lau' uláz queëbi' Onésimo, bi'i na' bena' ga böacbi' queë' Cristo,
len qui lë ni na' nacbi' ca zxi'ncza' ga ni nadzuna' lidx guia.
11 Bi'i ni, zi'al cutu gucbi' lsaca' quiu', san na'a nacbi' lsaca' quiu' li' lenca'
quia' neda'.
12 Bi'i ni rusöla'a-bi' ga zu'. Na'a, ben ba la'n lëbi' ca néda'cza' runu' ba la'n,
le nadxi'ida'-bi'.
13 Gu'nda' ugá'nlenbi' neda' ni, quië uláz quiu' gunbi' xchina' tsal ni yu'a
lidx guia le runa' lban qui didza' dxi'a
14 san cutu bi rë'nda' guna' le cutu nac didza' quiu', cui guna' bayúdx
gáclenu' neda', san huac gáclenu' neda' le rë'ncznu' ca'.
15 Nazx ca' qui lë ni na' buza'bi' ga zu' Onésimo tu chi'idau' quië udxinbi'
tsaz ga zu'.
16 Na'a, cutur gacbi' quiu' ca bi'i nada'u, san gacbi' quiu' ca bi'i bőchi'czu',
nacbi' bi'i bőchi'ru' réjlë'bi' Cristo, len nadxi'iru'-bi'. Nacbi' cni quia' neda',
ati' ral-la' gacrbi' ca' cni quiu', clëgz ca böchi' lza'u, san lëzca' ca bi'i böchu'u
réjlë'bi' Xanru' Jesucristo.
17 Qui lë ni na', chqui' nunu' neda' tuz, ben ba la'n lëbi' ca néda'cza' runu'
ba la'n.
18 Chqui' bi zxguia' benbi' quiu' o chqui' bi rál-la'bi' quiu', gnatëz neda'
ral-la'a.

19 Neda', Pablo, len na'cza' ruzuja' quiu' lu guich lë ni: Néda'cza' quizxja'
bi rál-la'bi', len clëg gyëpa' li': Lëzca' ral-lu'u quia' yúgu'të le dë quiu' le bena'
neda' ga napu' yöl-la' na'bán gdu.
20 Ca' gac, böcha'a. Chqui' dë le uzi'a xbau' le náquiru' queë' Xanru', ben
lë na' chgúta'yua' lau' le naca' böchu'u réjlë'a Cristo, ati' cni gunu' ga huöac
ladxa'a.
21 Ruzuja' quiu' lu guich ni, le ruzxöni ladxa'a li', gunu' ca rna xtidza'a, len
nözda' gunu' yelati' ca lë na' chgúta'yua' lau'.
22 Lëzca' rnaba' lau' upa'u quia' ga soa' lu yu'u lidxu', le runa' löz uruja'
lidx guia ni, ati' guida' ga zoali' le rulidzli'-në' Dios rnabli' neda' lahuë'.

Pablo ruzujë' lu guich le rugáp Dios Filemón

23 Rugapë' Dios li' Epafras, yú'ulenë' neda' tsazxőn lidx guia ni le runë'
xchinë' Jesucristo.
24 Lëzca' tu'gapë' Dios li' Marcos len Aristarco, len Demas len Lucas, bönni'
ni túnlenë' neda' tsazxőn dxin queë' Cristo.
25 Rnaba' lahuë' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli'. Ca' gac.

DIDZA RUZEJNI I BUNÁCH HEBREO

Dios bë́'lenë' rë'u didza' lu ru'ë Zxi'nczë'

1 Zian lzu len zian ca benë' Dios, bë́'lenë' xuz xtau'ru' didza' dza ni'të lu
rú'aquë' bönni' glu'ë didza' uláz queë'.
2 Na'a, ga ruúdx xtidzë'ë, dza ni zoaru' na'a, Dios bë́'lenë' rë'u didza' lu ru'ë
Zxi'nczë'. Dios buzóë' Lë' quië gaqui queë' Zxi'në' yúgu'të le naqui queë' Lë',
ati' lu në'ë Zxi'në' na', Dios benë' yödzlyú ni.
3 Zxi'në' na' naquë' ca tu le rgu'u yení' qui yöl-la' yení' queë' Dios, len
ca naquë' Zxi'në' ruluí' lahui gdu ca naquë' Dioscz. Runczë' ga nacua'tecz
yúgu'të, rugunë' dxin didza' ru'ë len yöl-la' huac queë'. Cati' budx benë' le
ruún rë'u dxi'a ca nac dul-la' nabága'ru', yajchö'ë cuit lë'ë yubél Dios, Nu rö'
rna bë' xtsa'tër.

Zxi'në' Dios náctërë' blau ca yugu' gbaz la'y

4 Zxi'në' Dios náctërë' blau ca yugu' gbaz la'y queë' Dios, le nactër blau le
lë', lë na' Dios glu'ë Lë' le naquë' Zxi'nczë', ca laquë' gbaz la'y queë' na'.
5 Dios gatga gudxë' tuë' gbaz la'y queë' ca na' gudxë' Zxi'në', gnë':
Zxi'na' nacu',
Buzóa' Li' na'a.
Gatga bë'ë didza' queë' tuë' gbaz la'y ca na' bë'ë didza' queë' Zxi'në', gnë':
Gaca' Xuzë',
Ati' Lë' gaquë' Zxi'na'.
6 Lëzca' cni, cati' Dios buzóë' Bi'i queëczë' lu yödzlyú ni, gnë':
La'yíj ládxi'quë' Lë' yúgu'të gbaz la'y queë' Dios.
7 Ca nacquë' gbaz la'y queë', rna:
Lë' runë' ga nacquë' ca bö' reycj gbaz la'y queë',
Ati' gbaz la'y tunquë' xchinë', runë' ga nacquë' ca gui'.
8 Na'a, ca nacczë' Zxi'në', rnë':
Ga rö'u rna bë'u, gna bë́'teczu', Dios.
Tsahui' nac ca rna bë'u.
9 Nadxi'inu' le nac tsahui', len clëg le cunác.
Qui lë ni na' Dios budödë' lu na'u yöl-la' uná bë',
Len benë' ga ruzí'tëru' Li' xbey yöl-la' uná bë'
Ca le tu'zí' xbey lza'u.
10 Lëzca' cni rnë':
Li', Xan, cati' gzu lau, benu' yödzlyú,
Len lu na'zu' buzú' luzxbá.
11 Huadőd quegac, san Li', tsaz gdi'u.
Yúgu'të gtëbgac ca rtëb lari',
12 Len ca lari' utubcu' lei, len utsa'cu' lei,
San Li', gatga utsá' cuinu'
Len gatga ggulu'.
13 Dios gatga gudxë' tuë' gbaz la'y queë' ca gudxë' Zxi'në', gnë':
Grö' cuit lë'a yubél
Cati' gunra' ga luzechu zxibgac lau'
Nup cuta'le'i Li' dxi'a.
14 Yúgu'të gbaz la'y queë' Dios nacquë' bö' huen dxin queë' Dios, nasölë'ë
lequë' láclenë' nup ni nulagac.

2

Cutu ral-la' uca'nru' ca'z yöl-la' ruslá

1 Qui lë ni na', szxőnitër ral-la' güi' ládxi'ru' le chbyőniru', cui gac chop
ládxi'ru'.
2 Guc bë' nac gdutë li didza' na', dza ni'të bdxin lu na'quë' gbaz la'y queë'
Dios, ati' yúgu'të nup guladőd bë'i ca rna bë' didza' na' len cutu glun ca rna
didza' na', Dios benë' lequë' zxguia' ca na' rajlőz le glunë'.
3 Lëzca' cni cutu ca' ularu' rë'u lu zxguia' na' chqui' uca'nru' ca'z yöl-la'
ruslá ni, lë na' benë' lban qui zi'al Lëczë' Xanru', ati' nup gulayöni Lë' gululuí'i
rë'u nac gdutë li.
4 Lëzca' cni Dioscz benë' tsazxőn lequë' lna' lau, le benë' le nacgac bë' len
le tun ga rubániru', len yugu' yöl-la' huac zxön. Gdisië' ca' quequë' yugu' le
runödzjë' Dios Bö' La'y tsca gu'nczně' Dios.

Dios benë' ga böaquë' Jesús gdu ca nacru' rë'u

5 Dios cutu budödë' lu na'quë' gbaz la'y queë' yödzlyú zi'a za', lë na' rui'ru'
didza' qui.
6 Na'a, ca nac lë ni, nayúj lu guich la'y didza' bë' nu run lna' lau, rna:
Dios, rubántsquida' le rui' ládxi'cu' bunách.
Rubántsquida' le ráclenu' lequë'.
7 Yelati'z cuidi' ca yugu' gbaz la'y quiu' benu' lequë'.
Buzú' quequë' yöl-la' zxön len yöl-la' run ba la'n
Len budödu' lu na'quë' yúgu'të le benu' Li'.
8 Yúgu'të budödu' lu na'quë' quië la'ná bé'inë' lei.
Nayúj lu guich la'y lë na', rna: "Budödu' lu na'quë' yúgu'të." Cutu bi
buca'në' le cutu budödë' lu na'quë', san ga rdxintë na'a dza, cutu rlé'iru' yu'u
lu na'quë' yúgu'të.
9 Ráquibe'iru' bi guc queë' Jesús. Tu chi'z, Dios benë' ga böaquë' yelati'z
cuidi' ca yugu' gbaz la'y queë', böaquë' bunách quië gutië', gzxaca' gdi'ë Jesús
lu yöl-la' gut uláz quegac yúgu'të bunách, le buzá' ladxë'ë queëru' cni Dios.
Le benë' cni Jesús, Dios benë' ga rata' queë' yöl-la' yení' len yöl-la' run ba
la'n.
10 Dios benë' yúgu'të le rlé'iru' len runë' ga nacua'tecz. Dios benë' ca ral-la'
gunë' cati' benë' ga nac bë' naquë' gdu Cristo ni'a qui le gzxaca' gdi'ë. Cni
benë' Dios queë' Cristo, Nu bdel-li' yöl-la' ruslá quië gac gchë'ë bunách zian
yehua' yubá queë'.
11 Ruúnë' dxi'a bunách quië laqui quizi queë' Dios. Nup na' ruúnë' Cristo
dxi'a, tuzë' naquë' Xuzquë' len Xuzczë'. Qui lë ni na', cutu ca' rutui'në' Zxi'në'
Dios, rnë' nacquë' böchi' lzë'ë.
12 Ca nac lë ni nayúj lu guich la'y, rna:
Quíxjöi'da' böchi' lza'a ca nacu' Li', Dios.
Gatsj lahui'l bunách tu'dúb quiu',
Gul-la' quiu' yöl-la' ba.
13 Lëzca' cni rnë':
Uzxöni ladxa'a-në' Dios.
Ga yubl nayúj, rnë':
Gul-yutsca' neda' len yugu' zxi'në',
Nup na' Dios bennë' quia'.
14 Qui lë ni na', le náquicnë' bëla' len rön yugu' zxi'në' na', lëzca' cni Cristo
ben cuinë' ca nacquë', böáquinë' bëla' len rön. Cni benë' quië guc gutië' len
cni guc busnitië' yöl-la' huac uná bë' qui tu' xöhui', nu na' dë lu në'i gdödi
bunách.

15 Cni benë' Cristo quië guc busanë' yúgu'të nup glac ca bönni' nadá'ugac
tsal ni nacuá' nabangac, le gladxi yöl-la' gut.
16 Nac bë' cutu benë' cni quië gáclenë' yugu' gbaz la'y queë' Dios, san quië
gúclenë' yugu' zxi'n xsoë' Abraham.
17 Qui lë ni na', ben bayúdx böaquë' Cristo gdu ca nacquë' böchi' lzë'ë na',
quië gaquë' lahuë' Dios tu bxuz blau, runë' ca rnë' len ruhuechi' ladxë'ë
bunách, lenca' quië gunë' le gun ga gata' lu në'ë ugűë' dul-la' nabága'gac
bunách.
18 Na'a, le gzxaca' gdi'ë Lëczë' Cristo, ati' gzxi' bë' Lë' tu' xöhui', qui lë ni na'
napë' yöl-la' huac gáclenë' nup ni, rzi' bë' lequë' tu' xöhui'.

3

Jesús náctërë' blau ca Moisés

1 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', lbi'ili' na' nacli' quizi queë' Dios le bulidzë'
lbi'ili' Dios, gul-yú dxi'a ca naquë' Jesucristo. Naquë' gbaz nasölë'ë Dios
lenca' bxuz blau qui le nazí' lu na'ru'.
2 Jesús ni runë' ca rna xtidzë'ë Dios, Nu na' buzóa Lë' xlatjë', ca na' benë'
ca' Moisés, benë' ca rna xtidzë'ë Dios laugac yúgu'të bunách queë' Dios.
3 Náctërë' blau Jesús ca Moisés, quië gac queë' yöl-la' ba, ca na' nacrë' blau
bönni' naqui queë' tu yu'u ca nac huen dxin zoë' lu yu'u na'.
4 Yúgu'të yu'u, zoa nu ben lei, san Dios naquë' Nu ben yúgu'të le rlé'iru'.
5 Le nactë Moisés benë' ca rna xtidzë'ë Dios laugac bunách queë' Dios,
guquë' ca bönni' huen dxin, len benë' lna' lau qui didza' ral-la' gu'ë Dios,
6 san Cristo runë' ca rna xtidzë'ë Dios, len naquë' Zxi'nczë', nacuá' lu në'ë
bunách queë' Dios. Rë'u ni, nacru' bunách na' queë' Dios chqui' gacru' tsutsu
ga gdxinr dza udx, gacru' tsutsu ca rdip ládxi'ru' lenca' ca rudzí jilenru' lë
na' runru' löz.

Dë latj ga luzí' ládxi'gac bunách queë' Dios

7 Qui lë ni na', nayúj lu guich ca rnë' Dios Bö' La'y, rna:
Na'a, chqui' ryőnili' didza' ru'ë Dios,
8 Cutu gacli' zid lu icj ládxi'dau'li'
Ca na' glac nup ni' guladá'baga' Dios
Cati' ni' gulazí' bë' Lë' lu latj ca'z.
9 Ni' gulazí' bë'ë neda' xuz xtau'li'
Zal-la' gulalé'inë' le bena' gdu ca choa' iz.
10 Qui lë ni na' gleyda' bunách dza ni'
Len gnia': “Ta'chíxitecznë' ca ta'zá' ládxi'quë'.
Cutu të'nnë' la'nöznë' le rë'nda' lunë'.”
11 Qui lë ni na' gleyda' lequë' len bena' tsutsu xtidza'a, gnia':
“Cutu la'yazië' ga luzí' ládxi'quë' tsazxőn len neda'.”
12 Gul-gún chi'i cuinli', böchi' lza'adau', cui gacli' curejlë' xöhui' nituli' lbi'ili',
len cui usanli'-në' Dios ban.
13 Na'a, gul-zejni'i tuli' yetuli' yúgu'të dza, tsal ni nac dza ni zoaru' na'a, cui
si' ye'i lbi'ili' le nac dul-la', len cui gacli' zid lu icj ládxi'dau'li' nituli' lbi'ili'.
14 Yúgu'tëru' gunru' tsazxőn Cristo chqui' gacru' tsutsu ga gdxinr dza udx,
ca na' gzu lau rdip ládxi'ru'.
15 Cni ral-la' gunru' tsal ni rna:
Na'a, chqui' ryőnili' chi'ë Dios,
Cutu gacli' zid lu icj ládxi'dau'li',
Ca na' glac nup ni' guladá'baga' Dios.

16 ¿Nupx na' gulayöni xtidzë'ë Dios len guladá'baga' Lë'? Glun cni yúgu'të nup
ni' bubijë' lequë' luyú Egipto Moisés.
17 ¿Nupx na' gleynë' Dios gdu ca choa' iz? Glac nup ni' glun dul-la', ati' glat
lu latj ca'z.
18 ¿Nupx ni' benë' tsutsu xtidzë'ë Dios, gnë' cutu la'yazië' ga luzí' ládxi'quë'
tsazxőn len Lë'? Glac nup ni' cutu glun ca rna xtidzë'ë Dios.
19 Na'a, ráquibe'iru' cutu guc la'yazië' le cutu gulayejlë'ë Dios.

4

1 Na'a, tsal ni nagá'n queëru' le gzxi' lu në'ë Dios quië gac tsazru' latj queë'
ga uzí' ládxi'ru', ral-la' gádxiru' qui nadxi unitli' latj tsazli' ni'.
2 Byőniru' rë'u didza' dxi'a ca na' gulayönnë' lequë', san lequë' cutu guluzi'ë
xbey didza' na' gulayönnë', le cutu gulayejlë'ë Dios cati' gulayönnë' lei.
3 Rë'u ni réjlë'ru' Dios, ati' tsazru' latj queë' ga uzí' ládxi'ru'. Rac ca na' gnë'
Dios:
Qui lë ni na' gleyda' lequë'
Len bena' tsutsu xtidza'a, gnia':
Cutu la'yazië' ga luzí' ládxi'quë' tsazxőn len neda'.
Dë latj tsazru' ga uzí' ládxi'lenru'-në' Dios, zal-la' budx benë' xchinë' dza ni'të
Dios cati' ni' benë' yödzlyú ni len chruzí' ladxë'ë.
4 Nayúj lu guich la'y ga rui' didza' ca nac qui dza bugádx, rna: “Buzí' ladxë'ë
Dios dza bugádx yugu' lu dxin benë'.”
5 Ga yubl rna: “Cutu la'yazië' ga luzí' ládxi'quë' tsazxőn len neda'.”
6 Nup ni', zi'al gulayöni didza' dxi'a, cutu gulayáz ni' le cutu glun ca rna
xtidzë'ë Dios. Qui lë ni na', ral-la' la'yáz ni' bunách yubl.
7 Qui lë ni na' ca', Dios bulu'ë tu dza yubl, gnë': “Na'a dza.” Cni nac, cati'
chgdöd iz zian, bë'ë didza' Dios lu ru'ë David, ca na' nayúj lu guich la'y, rna:
Na'a dza, chqui' ryőnili' didza' ru'ë Dios,
Cutu gacli' zid lu icj ládxi'dau'li'.
8 La'naru' benë' Josué ga guluzí' ládxi'quë', cutu bë'ë didza' Dios gdöd ni' qui
yetúr dza cati' nu uzí' ládxi'len Lë'.
9 Qui lë ni na', nagá'n quegac bunách queë' Dios latj la'dél-li'në' ga luzí'
ládxi'quë'.
10 Nup la'yáz ga luzí' ládxi'gac tsazxőn len Dios, luzí' ládxi'quë' lu dxin tunë',
ca na' buzí' ladxë'ë Dios yugu' lu dxin benë' Lë'.
11 Qui lë ni na', ral-la' güi' ládxi'ru' tsazru' ga ni' uzí' ládxi'lenru'-në' Dios. Cutu
ral-la' tá'baga'ru' xtidzë'ë ca na' glun nup ni' cutu gulayejlë' Dios, len cutu
gulayáz ni'.
12 Bancz nac xtidzë'ë Dios len napcz yöl-la' huac. Rchugur ga rë' ca guia
tuchi' natuchi' grop rui'i. Rchugu rdxin ga ta'dzág bö' nacczru' len le zoa lu
icj ládxi'dau'ru', lenca' röxj ga rdxintë lu dxit lu bin. Run ga nac bë' le rbequi
icjru' len le rza' ládxi'ru'.
13 Cutu bi gac ucáchi'ru' ga cugác glé'inë' lei Dios. Yúgu'të le nunczë' Dios
nalá' lahui len narúj ga lna' lahuë' Dios. Lahuë' Lë' run bayúdx quíxjö'ru' le
nunru'.

Jesús naquë' bxuz blau, náctërë' zxön

14 Zoa queëru' tu bxuz blau, náctërë' zxön, Nu na' gdöd ni' yehua' yubá,
Jesús, Zxi'në' Dios. Qui lë ni na' ral-la' uga'nru' tsutsu ca nac le nazí' lu na'ru'.
15 Zoa queëru' tu bxuz blau, Nu gac huechi' ladxi' rë'u ca nacgac le rac
queëru', le gzxi' bë' Lëczë' tu' xöhui' gdutë ca na' rzi' bë' rë'u tu' xöhui' na', san
cutu bi dul-la' benë' Lë'.

16 Qui lë ni na', gdu ládxi'ru' ral-la' gbíga'ru' gal-la' ga rö'ë rna bë'ë Dios,
Nu ruzá' ladxi' queëru', gnabru' lahuë' huechi' ladxë'ë rë'u len uzá' ladxë'ë
queëru', gáclenë' rë'u cati' bi rac queëru'.

5

1 Dios rböczë' núti'tëz bxuz blau ladj bunách, len ruzóë' lë' gunë' uláz
quegac bunách yugu' le runë' lahuë' Dios, len cu'ë lahuë' Dios yugu' le
tu'nődzj bunách len yugu' böa' bëdx tu'dödcdë'-ba' lu bcugu la'y ni'a qui
dul-la' nabága'quë'.
2 Bxuz blau na', le rac queë' tuz ca rac quegac bunách, gac gaquë' zxön
ladxi' len nup nacgac cunözi len nup ta'chixi ta'nigui.
3 Qui lë ni na', le naquë' bunáchz bxuz blau na', ni'a qui dul-la' nabága'czë'
ral-la' cu'ë lahuë' Dios böa' bëdx na' tu'dödcdë'-ba' lu bcugu la'y, ca na' runë'
ca' ni'a qui dul-la' nabága'gac bunách.
4 Nutu nu gac gun cuini bxuz blau, san Dios rulidzë' nu ral-la' gac bxuz
blau, ca na' bulidzë' Aarón.
5 Lëzca' cni guc queë' Cristo, cutu ben cuinë' bxuz blau, san Dios buzóë'
Lë' ca bxuz blau. Ca nac lë ni, Dios gudxë' Lë':
Li' nacu' Zxi'na'.
Buzóa' Li' na'a.
6 Lëzca' cni gudxë' Lë' le nayúj ga yubl, gnë':
Li' nácteczu' bxuz,
Ca na' guquë' bxuz Melquisedec.
7 Cristo, cati' ni' zoaczë' yödzlyú ni, bulidzë' Dios len gúta'yuë' lahuë'.
Grödxyë'ë len grödxë' lahuë' Dios, Nu guc uslá Lë' lu yöl-la' gut, ati' Dios
byönnë' Lë' le gúdxinë' Lë' gdu ladxë'ë.
8 Zal-la' guquë' Zxi'në' Dios, bzëdë' gunë' ca rna xtidzë'ë Dios le glac queë' le
gzxaca' gdi'ë.
9 Cati' chguquë' Cristo gdu ca ral-la' gaquë' bxuz blau, Dios benë' Lë' Nu ruslá
tsaz yúgu'të nup tun ca rna xtidzë'ë.
10 Ni'r Dios buzóë' Lë' naquë' bxuz blau ca na' guquë' bxuz blau Melquisedec.

Zoa banádx queëru' hueycjru' tá'baga'ru'-në' Cristo

11 Ca nac lë ni, zian le ral-la' güí'lentu' lbi'ili' didza', le nac baníg quíxjöi'tu'
lbi'ili', le curéjni'nili'.
12 Chgdöd dza ral-la' gac usëdili' bunách xtidzë'ë Dios, le chbyőnili' xtsey,
san rquínili' nu quixjöi' lbi'ili' leyúbl yugu' le cunác baníg nazí' lu në'i nu zi'a
rejlë'. Naga'nli' ca bi'i huë'ndau' ta'quínibi' nidxi' len clëg la' huagu tsutsu.
13 Yúgu'të bönni' naquincnë' nu usëdi lequë' lë na' cunác baníg, nacquë' ca
bi'idau' ti'jbi' nidxi'. Cutu nazëdquë' ca rajlőz le nac tsahui'.
14 La' huagu tsutsu tu'zí' xbey nup chnalgac, nup na' gac láquibe'i le nac
dxi'a len le cunác dxi'a, le nugunquë' dxin yöl-la' rejni'i quequë'.

6

1 Qui lë ni na', cutu ral-la' usëdteczru' yugu' zxba bzëdru' cati' zi'a gzu lau
ryőniru' ca nac queë' Cristo. Ral-la' nör-ru' quië gacru' gdu bunách queë'
Cristo. Cutu naquín usëdru' leyúbl yugu' zxba cunác baníg ca ral-la' ubí'i
ládxi'ru' len ca cutur gunru' le cunác, len ca ral-la' tséjlë'ru'-në' Dios,
2 len ca nac zxba qui le rdilru' nis, len ca rxoa na'ru' bunách ta'yejlë' Cristo,
len ca ral-la' lubán nup natgac, lenca' ca gunë' Dios, gchuguë' quegac bunách
tua'dö', chqui' chnazëdru' yúgu'të lë ni.
3 Cni gunru' chqui' gunnë' rë'u latj Dios.

4-6 ¿Naru' huactsa gunru' ga lubí'i ládxi'gac leyúbl nup tu'huéycj ta'dá'baga'
Dios? Chqui' bdxin quequë' yení' queë' Dios, len guluzi'ë xbey le runödzjë'
Dios zoë' yehua' yubá, len glaquë' tuz len Dios Bö' La'y, len chqui' guluzi'ë
xbey didza' dxi'a queë' Dios len yöl-la' huac qui dza zi'a za', len chqui' ni'r
tu'huéycj ta'dá'baga' Dios, cutu ca' gac nu gun ga lubí'i ládxi'gac leyúbl, le
gac tsca ludë́'ë leyúbl lë'i yag cruz Zxi'në' Dios len lunë' tsca lutitjë' Lë' lahui'
laugac bunách.
7 Nup tun cni nacgac ca yu na' ruzí' xbey nis guiöj le rbix lahui zian lzu.
Chqui' yu na' runődzj le tu'zí' xbey nup ta'n yu na', rdzag ladxë'ë lei Dios,
8 san chqui' ruzóaz lba yötsi' len bëscá' yu na', nac ditj len nabía dö', len
nac quië nu uzegui' lei.

Le runru' löz le run ga nacru' tsutsu

9 Zal-la' rui'tu' cni didza', lbi'ili' na' nadxi'itu', ráquitu' ruzi'li' xbey le
nacgacr dxi'a, le tu'zí' xbey nup nulagac.
10 Dios naquë' tsahui' len cutu gal ladxë'ë dxin dxi'a benli' len yugu'
le benli' le nadxi'ili' Lë', gúclenli' nup náquigac quizi queë' Dios len runli'
xchingac.
11 Na'a, rë́'nitu' güi' ládxi'li' tu tuli' gunli' cni ga gdxinr dza udx, quië gata'
gdu queëli' lë na' runli' löz.
12 Rë́'nitu' cugacli' zxhuëd, san gunli' ca tun nup ta'yejlë' Dios len ta'bőz
zxön ladxi', ati' gdél-li'li' yugu' le gzxi' lu në'ë Dios gunnë' queëru'.
13 Cni gac, le benë' tsutsu xtidzë'ë Dios cati' gzxi' lu në'ë bi gunnë' queë'
Abraham. Le cutu zoa nu nacr blau ca Dios, qui lë ni na' gney cuinë', cati'
ni' benë' tsutsu xtidzë'ë.
14 Cni gnë' Dios: "Le nactë guna' ga gac dxi'a quiu', len guna' ga la'yántscabi'
zxi'n xsu'."
15 Glözë' zxön ladxi' Abraham, ati' bdél-li'në' le gzxi' lu në'ë Dios gunnë'
queë'.
16 Cati' runë' tsutsu xtidzë'ë bönni', rneynë' nu nactër blau ca lë', ati' lë ni
ruzóa dxiz yúgu'të didza' bizxj, le nunë' tsutsu xtidzë'ë.
17 Qui lë ni na' benë' tsutsu le gzxi' lu në'ë Dios gunë', gney cuinë', le gu'nnë'
ului'inë' nup luzí' xbey le gzxi' lu në'ë unödzjë' quequë', nactsca löz len tsaz
nac le nuzóa lahuë' gunë'.
18 Le gzxi' lu në'ë Dios len le benë' tsutsu, chop ni gatga gdza'gac, len ca
nac quegac chop ni, cutu gac si' yë'ë Dios. Cni benë' Dios quië gactsca löz
queëru' tu le hui' zxön rë'u. Ruzxöni ládxi'ru' Lë' gdél-li'ru' lë na' runru' löz le
nuzóë' queëru'.
19 Lë na' runru' löz ruzoatecz tsutsu icj ládxi'dau'ru', len nac ca tu du guia
ruzóa dxiz barco. Lë na' runru' löz run chi'ë ni'a queëru' Cristo ga ni' zoë'
Dios yehua' yubá, le nadxín lu latj la'y na' zoa cudzi'l lari' nal-la' lu gdau' zoa
ni' yehua' yubá.
20 Ga ni' zoë' Dios, gyazië' Jesús uláz queëru' ca Nu rnör lauru', ati' Dios
nuzóë' Lë' naquë' tsaz bxuz blau ca na' guquë' bxuz blau Melquisedec.

7

Jesús naquë' bxuz blau ca guquë' Melquisedec

1 Melquisedec guquë' bönni' rna bë'ë lu yödz Salem, lenca' bxuz queë' Dios,
náctërë' blau. Cati' zuzë́'ë Abraham, zuhuöjë' gdöd guc gdil-l cati' buxicjë'
bönni' ta'ná bë'ë, brujë' Melquisedec na', yajtsaguë' Abraham len gnabnë'
Dios gun la'yë' Abraham.

2 Abraham bë'ë queë' tu cuia tsa tu chi cuia qui yúgu'të le bdél-li'në' lu gdil-l
na'. Ca lë' Melquisedec na' rna lu didza' xidza': “Bönni' Uná Bë' Tsahui'”, len
naquë' ca' Bönni' rna bë'ë lu yödz Salem, le rna lu didza' xidza': “Bönni' Uná
Bë' Rbequi Dxië'.”
3 Cutu zoa lu guich le rna gulacu'ë xuz xnë'ë, o xuz xtau'huë', len cutu
nayúj dza guljë' o dza gutië', san naquë' ca naquë' Zxi'në' Dios le naquë' tsaz
bxuz blau.
4 Gul-yutsca' na'a, ca na' guquë' zxön Melquisedec na', le bë'ë queë' lëczë'
xuzru' Abraham tu cuia tsa tu chi cuia qui lë na' glijë' lu na'quë' bönni' ta'ná
bë'ë ni' buxicjë' lu gdil-l.
5 Lu zxba queë' Moisés, Dios rna bé'inë' yugu' zxi'n xsoë' Leví, nup nacgac
bxuz, la'zi'ë tu cuia tsa tu chi cuia qui le ta'zí' bunách Israel, zal-la' nacgac
di'a dza quequë', le nacquë' yúgu'të' zxi'n xsoë' Abraham.
6 Melquisedec na' cutu naquë' di'a dza quequë', san gzxi'ë tu cuia tsa tu
chi cuia lu në'ë Abraham, nu na' bdel-li' yugu' le gzxi' lu në'ë Dios gunnë'
queë'. Lëzca' Melquisedec na' gnabnë' Dios gun la'yë' Abraham
7 ati' nutu nu gac tá'baga' lë na' rna: “Nu nadel-li'r lahuë' Dios rnabi Dios
gun la'yë' nu nacr cuidi'z.”
8 Na'a, dza ni zoaru' na'a, nup ta'zí' tu cuia tsa tu chi cuia lu na'gac bunách
nacgac ca' bunách tatcz, san Melquisedec na', zoa le run lna' lau queë', rna
zoë' nabanë'.
9 Na'a, huac gnaru' queë' Leví len quegac zxi'n xsoë', nup na' ta'zí' tu cuia
tsa tu chi cuia lu na'gac bunách, lëzca' gulaguizxjë' tu cuia tsa tu chi cuia
cati' ni' Melquisedec na' gzxi'ë tu cuia tsa tu chi cuia lu në'ë Abraham, xuz
gul gdöd quequë'.
10 Cni nac, le huac gnaru' Abraham ni' nu'ë lë'ë Leví len yugu' zxi'n xsoë'
cati' ni' yajtsaguë' lë' Melquisedec, le cunaljcdë'.
11 Ta'zí' zxba gna bë'ë Moisés bunách Israel lu na'gac bxuz, nup nacgac
zxi'n xsoë' Leví ga nababë' ca' Aarón, bxuz blau. Na'a, la'naru' guc luhuöác
gdu tsahui' bunách lahuë' Dios le tun ca rna bë' zxba queë' Moisés, cutu ben
bayúdx soa yetú bxuz ca guquë' Melquisedec len clëg ca guquë' Aarón.
12 Chqui' rutsé'ë Dios ca ral-la' gaquë' bxuz, run bayúdx utsé'ë ca' ca nac
zxba queë'.
13 Xanru', Nu na' nayúj lu guich ca nac queë' yugu' lë ni, nababë' yetúr cö'
zxi'n xsoë' Israel ca le nababë' Leví na', len qui cö' zxi'n xsoë' ga nababë'
Xanru', nutu nu guc bxuz lahuë' Dios.
14 Nac cni le nac bë' guljë' Xanru' lu cö' di'a dza queë' Judá, ati' Moisés cutu
bë'ë didza' queë' Judá na' cati' bë'ë didza' quegac nup ral-la' lac bxuz.
15 Nactër bë' lë ni ni'a qui le rac na'a. Ca na' guquë' bxuz Melquisedec,
chbuluí' lahuë' yeturë' bxuz, Jesús.
16 Bönni' ni, cutu guquë' bxuz le rna bë' zxba ca ral-la' lac di'a dza queë',
san naquë' bxuz le napë' yöl-la' huac qui yöl-la' na'bán le gatga udx.
17 Nayúj lu guich la'y le run lna' lau queë', rna:
Tsaz nacu' bxuz
Ca na' guquë' bxuz Melquisedec.
18 Na'a, nadúa zxba gul ni', le cutu gdap yöl-la' huac uná bë', len cutu bi guc
gun.
19 Zxba queë' Moisés na' cutu guc un gdu tsahui' bunách. Na'a, chgyu'u tu le
runru' löz le nacr dxi'a, le run ga gac gbíga'ru' gal-la' ga zoë' Dios.
20 Cati' benë' Dios ga naquë' bxuz Jesús, benë' tsutsu xtidzë'ë.
21 Cutu benë' tsutsu xtidzë'ë Dios cati' bucu'ë bunách ni' ca bxuz, san cati'
benë' ga naquë' bxuz Jesús, benë' tsutsu xtidzë'ë, gnë':

Bena' tsutsu xtidza'a neda', Xanu', gnia':
“Cutu utsá'a ca guna'.
Tsaz nacu' bxuz
Ca na' guquë' bxuz Melquisedec.”
22 Qui lë ni na', Cristo naquë' Nu run ga nac löz didza' rucá'n tsahui' le nacr
dxi'a ca lë na' guc zi'al.
23 Yugu' bxuz ni', bönni' zian glaquë', le cutu guc luga'në' ni le glatië',
24 san le zóateczë' Jesús, tsaz naquë' bxuz len cutu gac nu huaz xlatjë' gac
bxuz.
25 Qui lë ni na', tsaz gac uslë́' nup ta'biga' gal-la' ga zoë' Dios, tu'gún dxin Lë',
le zóateczë' nabanë' rnë' dxi'a uláz quequë' lahuë' Dios.
26 Ben bayúdx soa queëru' tu bxuz blau cni. Naquë' la'y, len gdu dxi'a, len
cutu dzaguë' bunách dul-la', san náctërë' blau ca yúgu'të le nacuá' ni' yehua'
yubá.
27 Jesús ni, cutu naquë' ca yugu' bxuz blau yödzlyú ni, le ben bayúdx
yugu' dza gulagu'ë rön lahuë' Dios, guludödcdë'-ba' böa' bëdx lahuë' Lë' ni'a
qui dul-la' nabága'gacczë', ati' gdöd ni' glunë' cni ni'a qui dul-la' nabága'gac
bunách. Na'a, Jesús, tsaz glu'ë rön lahuë' Dios, cati' ni' budőd cuinë' lahuë'
Dios, bulaljë' xchönczë' ni'a qui dul-la' nabága'gac yúgu'të bunách.
28 Lu zxba queë' Moisés nacgac bxuz bunách cunacgac gdu dxi'a, san gdöd
bdxin ni zxba queë' Moisés, Dios benë' tsutsu xtidzë'ë, benë' ga naquë' bxuz
blau Zxi'nczë', le naquë' gdu dxi'a ca ral-la' gaquë' bxuz.

8

Jesús naquë' Bxuz Blau queëru'

1 Na'a, ca rna lë na' zi'a gnia', nac cni: Zoa queëru' tu bxuz blau cni, Nu na'
grö' cuit lë'ë yubél Dios ga ni' rö'ë, rna bë'ë yehua' yubá.
2 Lë' runë' dxin ca bxuz blau lu latj nactër la'y, le nac gdau' nac gdutë, lë
na' buchisë' Xanru', len clëg bunách.
3 Dios rucu'ë yúgu'të bxuz blau quië la'gu'ë lahuë' Dios yugu' le tu'nődzj
bunách, lenca' xchöncba' böa' bëdx. Qui lë ni na' ben bayúdx soa ca' bi glu'ë
Cristo lahuë' Dios.
4 La'naru' zoë' luyú ni, cutu ca' gaquë' bxuz, le nacuá'teczë' bxuz ni, nup
ta'gú'u lahuë' Dios yugu' le tu'nődzj bunách ca rna bë' zxba queë' Moisés.
5 Yugu' bxuz ni tunë' dxin qui tu le ruluí'z, len le nac ca bxin qui lë na' zoa
yehua' yubá. Cni nac, le gudxtsquë' Moisés Dios cati' zi'a uchisë' yu'udau'
na' náquini guid, gnë': “Byutsca', ben yúgu'të gdu ca nac lë na' bului'ida' li' lu
gui'a ni'.”
6 Na'a, bxuz blau queëru' ni runë' dxin qui le nactër lsaca', ati' ni'a qui le
benë' Lë' zoa queëru' tu didza' rucá'n tsahui' le nactër lsaca' le rui' didza' qui
le nactër lsaca' gzxi' lu në'ë Dios gata' queëru'.
7 La'naru' gdap gdutë yöl-la' huac didza' na' rucá'n tsahui' gzoa zi'al, cutu
ben bayúdx soa didza' buróp ni rucá'n tsahui'.
8 Na'a, Dios rulu'ë cutu glac gdu dxi'a bunách ni' cati' bë'ë didza' ca na'
nayúj lu guich la'y, gnë':
Gul-yutsca', gnë' Xanru'. Za'c dza
Cati' uzóa' tu didza' cub ucá'n tsahui',
Le gúnlena' bunách Israel len bunách Judá.
9 Cutu gac ca guc didza' ni' rucá'n tsahui',
Lë na' bénlena' xuz xtau'quë',
Dza ni' gdel-la'a na'quë',

Bubija' lequë' luyú Egipto.
Le guluca'në' didza' quia' rucá'n tsahui',
Neda' buca'na' lequë', rnë' Xanru'.
10 Qui lë ni na', cni gac didza' ucá'n tsahui'
Gúnlena' bunách Israel
Töd yugu' dza ni', rnë' Xanru'.
Uchizia' icj ládxi'dau'quë' zxba quia'
Len uzuja' lei lu icj ládxi'dau'quë'.
Ni'r gaca' Dios quequë'
Ati' lequë' lacquë' bunách quia'.
11 Cutu gun bayúdx nu usëdi lzë'i, gna:
Benbë'ë Xanru',
Le lunbë'ë neda' yúgu'të',
Ga su lau nu nac ca'z,
Ga gdxintë nu nac blau.
12 Huechi' ladxa'a lequë',
Len unít lahua' le cunác tsahui' glunë',
Len cutur tsajneyda' dul-la' nabága'quë'.
13 Cati' ni' ru'ë didza' Dios qui tu didza' cub rucá'n tsahui', nac le chbgul lë na' gzoa zi'al, ati' chzoa gdua lë na' nagúl len chnac glas.

9

Latj la'y zoa luyú len latj la'y zoa yehua' yubá

1 Na'a, didza' rucá'n tsahui' gzoa zi'al, dzaggac lei zxba ca ral-la' la'yíj ládxi'gac Dios bunách, ati' guc qui luyú ni latj la'y bdzag lei.
2 Cni nac latj la'y na' náquini guid. Lu latj na' dë lahuil, nazí' lei Latj La'y, gulacuá' le nua' gui' len bcugu la'y ga ni' gulagu'ë lahuë' Dios yugu' yöt xtildau'.
3 Cudzi'l le buróp lari' nal-la' lu yu'u na' zoa latj ni' nazí' lei, Latj Nactër La'y,
4 ati' lu latj ni' gulacuá' tu bcugu náquini oro ga na' guluzégui'ë nör, lenca' tu gui'n ga yu'u didza' rucá'n tsahui', len nacu gui'n na' oro, ati' lu gui'n na' gulacuá' zxíga'dau' na' náquini oro, nadzá' yöt xtildau' na' nazí' lei maná, lenca' xuyág queë' Aarón, lë na' bubő' zxuza' në'i, lenca' yugu' guiöj blag na', nayúj láhuilgac didza' rucá'n tsahui'.
5-6 Lahui gui'n na' gulacuá' chop gbaz la'y náquicni oro, lëgac querubín qui latj ga buluí' lahuë' Dios, ati' guluzóa xilgac lahuil latj ga ni' glu'ë rön bxuz blau ni'a qui dul-la'. Cni gulucu'ë yugu' lë ni. Cutu gac quíxjö'a na'a gdu ca nacgac lë ni.
Ta'yázteczë' bxuz lu latj zoa lahuil, tunë' ca nac dxin quequë' qui le ta'yíj ládxi'quë' Dios.
7 Lu latj buróp ni', tuzë' bxuz blau gyazië' tu lzuz tu iz, len bi'ë rön, le glu'ë lahuë' Dios ni'a qui dul-la' nabága'czë' lenca' ni'a qui dul-la' nabága'gac bunách, dul-la' glunë' le cutu gláquibe'inë'.
8 Cni ruzéjni'në' rë'u Dios Bö' La'y, cutu ca' guc gdxinru' lahuë' Dioscz tsal ni' tu'gunë' dxin latj la'y na' zoa lahuil lu yu'u la'y na' náquini guid, le bdzag didza' rucá'n tsahui' gzoa zi'al.
9 Yugu' lë ni nac tu le ruluí'z le rac na'a dza. Yugu' le gulagu'ë lahuë' Dios len rön quecba' böa' bëdx na' guludödcdë'-ba' lahuë' Dios cutu guc luún gdu dxi'a icj ládxi'dau'quë' bönni' ni' gulayíj ládxi'quë' Dios cni.

10 Yugu' lë ni glui' didza' quegacz le gli'j glahuë', len ca ral-la' la'guí b
cuinquë', len quegac zxba ca ral-la' gac qui gdu ca nayá' nabinquë'. Yugu' lë
ni buzóë' quequë' Dios ga bdxintë dza ral-la' utsë́'ë yúgu'të.
11 Na'a, chduluí' lahuë' Cristo, naquë' bxuz blau qui le nac gdu dxi'a, le bla'
lahui ni'a qui le benë' Lë'. Latj la'y ga na' gyazië' Lë' nacr blau len nacr gdu,
len cutu náquini lu ni'a lu na'gac bunách, len cutu nac qui luyú ni.
12 Na'a, chgyazië' Cristo lu latj la'y na', clëg len xchöncba' bëdxdau' len
xchöncba' chivo, san len rön queëczë'. Tu lzuz gyazië' lu latj nactër la'y, ati'
cni guc, benë' ga nularu' tsaz.
13 Le nactë xchöncba' bëdx len chivo, len dö queëba' bëdxdau' gu-
luzégui'ë-ba', yugu' le gulagu'ë lu icjgac nup nabága'gac dul-la', guc lugúa
dul-la' na' nabága'gac bunách quië luún lequë' dxi'a gdu ca nayá' nabinquë'
ca nac qui yöl-la' gdau' quequë'.
14 Na'a, guntër ca' xchönë' Cristo, le budőd cuinë' queë' Dios, guquë' gdu
tsahui', zóalenë' Lë' Dios Bö' La'y, Nu zoatecz. Na'a, xchönë' Cristo ruún gdu
dxi'a icj ládxi'dau'ru' lu yugu' le gbága'ru' le tun ga nu gat, quië gac gunru'
xchinë' Dios ban.
15 Qui lë ni na' naquë' Jesucristo Nu ben tsutsu didza' cub rucá'n tsahui',
le gutië' Lë', bugűë' dul-la' gulabaga' bunách cati' ni' zoa didza' gul rucá'n
tsahui'. Gutië' ca' quië gac la'zi'ë lë na' gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' quequë'
bönni' bulidzë', le zoatecz.
16 Cati' ratië' nu bönni' len nuca'në' didza' ca ral-la' la'guisië' le naqui
queë', run bayúdx gac bë' chnatië' bönni' na' quië gac lunë' ca rna didza'
na' nuca'në'.
17 Cati' chnatië' bönni' na', gac lunë' ca rna didza' na', san tsal ni zoë'
nabanë', cutu ca' gac lunë' ca rna didza' na'.
18 Qui lë ni na', didza' na' rucá'n tsahui' gzoa zi'al guc lsaca' le bdzag lei
rön, le ruluí' zoa nu gut.
19 Cati' ni' gdíxjöi'në' bunách ni' Moisés ca nacgac yúgu'të zxba queë'
Dios, gdel-lë'ë rön quecba' bëdxdau' len quecba' chivo, nutsi'i nis, ati' len
tu guíxi'dau' nazí' lei hisopo len lítsa'ba' bö'cu' zxila' le ni'aj xna, buchijë' rön
len nis na' lahui guich ga na' nayúj zxba na', lenca' láhuigac bunách.
20 Ni'r gudxë' lequë': “Lë ni nac rön run tsutsu didza' rucá'n tsahui' le gna
bé'inë' rë'u Dios gunru' ca rna.”
21 Lëzca' cni buchijë' rön na' Moisés lu latj la'y náquini guid len lahui
yúgu'të le tu'gunë' dxin quië la'yíj ládxi'quë' Dios.
22 Ca na' rna bë' zxba na', yelati'z cuguluhuőatë yúgu'të ral-la' un dxi'a
leygac rön, ati' chqui' cutu tu'laljë' rön, cutu gdua dul-la'.

Xchönë' Jesucristo rugúa dul-la'

23 Cni nac, ben bayúdx gzoa le bun dxi'a gdau' luyú ni le nac tu le ruluí'z ca
nac lë na' dë yehua' yubá, san ca nac lë na' dë ni' yehua' yubá, ben bayúdx
soa le un dxi'a nup la'yáz lei, le nacr lsaca' ca xchöncba' böa' bëdxdau' cni.
24 Cutu gyazië' Cristo latj la'y náquini lu ni'a lu na'gac bunách, lë na' nac tu
le ruluí'z ca nac le nac gdu, san gyazië' la' yehua' yubáz quië gac uluí' lahuë'
na'a lahuë' Dios uláz queëru'.
25 Bxuz blau zoë' luyú ni ryazië' latj nactër la'y tu tu iz len rön quecba'
böa' bëdx, san cutu run bayúdx tsazië' Cristo zian lzu quië udőd cuinë' lahuë'
Dios.
26 La'naru' guc cni, gun bayúdx saca' qui'ë Cristo, gatië' zian lzu dza ni'të
cati' guta' yödzlyú ga rdxintë na'a dza, san na'a cati' nac dza udx, tsaz buluí'
lahuë' tu lzuz len budőd cuinë' lahuë' Dios, gutië' quië bugűë' dul-la' queëru'.

27 Ca na' run bayúdx lat bunách tu lzuz ati' töd ni' cuequi xbeynë' leygac Dios,
28 lëzca' cni, tu lzuz gutië' Cristo, budőd cuinë' lahuë' Dios quië bugűë' dul-la' nabága'gac bunách zian. Na'a, uluí' lahuë' le buróp lzu, clëg quië ugűë' dul-la', san quië uslé' tsaz nup ta'bőz Lë'.

10

1 Zxba na' gna bë'ë Moisés guc tu le ruluí'z ca nac le dxi'a zi'a za'c, len cutu guc gdu ca nacgac. Qui lë ni na', zxba na' queë' Moisés cutu guc un gdu tsahui' nup ni' guladxín lahuë' Dios, nua'gac rön quecba' böa' bëdxdau', lë na' gulagú'uteczë' lahuë' Dios yugu' iz.
2 La'naru' guc un lequë' gdu tsahui', cutu gulagú'uteczë' rön ni' lahuë' Dios, le cutur láquibe'inë' bönni' guc cni quequë' nabága'quë' dul-la' chqui' chguluhuöaquë' gdu tsahui'.
3 Rön ni' gulagu'ë lahuë' Dios yugu' iz yajsá' ládxi'quë' nabága'quë' dul-la'.
4 Cni guc, le cutu ca' guc ugúa dul-la' xchöncba' bëdx len chivo.
5 Qui lë ni na', cati' bdxinë' Cristo yödzlyú ni, gudxë' Dios ca na' nayúj lu guich la'y, rna:
Cutu rë'nnu' nu cu'u lau' rön quecba' böa' bëdx
San benu' ga naca' bunáchz.
6 Cutu rdzag ladxu'u nu uzegui'-ba' lau' böa' bëdx,
O nu cu'u lau' xchöncba' ni'a qui dul-la'.
7 Ni'r gnia': “Ni zoa' guna' ca rë'nnu' Li', Dios.”
Nac ca na' nayúj lu guich la'y ca gac quia'.
8 Lë na' nayúj zi'al rna: “Cutu rë'nnë' Dios nu cu'u lahuë' rön quecba' böa' bëdx.” Didza' ni ruluí'i rë'u cutur rdzag ladxë'ë lë ni Dios zal-la' lu zxba queë' Moisés rna bé'inë' Dios nu gun cni.
9 Gdöd ni' rna: “Ni zoa' guna' ca rë'nnu' Li', Dios.” Didza' ni ruluí'i rë'u rugűë' Dios lë na' gulagu'ë lahuë' zi'al len ruzóë' xlatj le glu'ë lahuë' Zxi'nczë'.
10 Na'a, Dios ruúnë' rë'u gdu dxi'a le benë' Cristo ca rë'nnë' Dios cati' ni' budőd cuinë' lahuë' Dios uláz queëru', gutië' tu lzuz.
11 Le nactë yúgu'të bxuz luyú ni, yugu' dza zuicnë', tunë' xchinquë', len la' tuz ca tunë', zian lzu ta'gu'ë lahuë' Dios xchöncba' böa' bëdx, yugu' le cutu ca' gac lugúa dul-la'.
12 Na'a, Cristo, tu lzuz, tu le glu'ë tsaz lahuë' Dios ni'a qui dul-la', ati' ni'r yajchö'ë cuit lë'ë yubél Dios.
13 Ni' rbözë' dza gunë' Dios ga luzechu zxibgac lahuë' nup cuta'le'i Lë' dxi'a.
14 Ni'a qui tuz le glu'ë lahuë' Dios, tsaz benë' ga nacgac gdu nup na' bunë' dxi'a, bubijë' lequë' quizi queë' Dios.
15 Lëzca' cni runë' lna' lau lauru' Dios Bö' La'y, le gnë' zi'al lë na' nayúj lu guich, rna:
16 Cni gac didza' ucá'n tsahui' gúnlena' lequë'
Töd yugu' dza ni', rnë' Xanru'.
Uchizia' icj ládxi'dau'quë' zxba quia',
Len uzuja' lei lu icj ládxi'dau'quë'.
17 Gdöd na' gnë':
Cutur tsajneyda' dul-la' nabága'quë'
Len dö' bia'quë'.
18 Qui lë ni na', chqui' chnadúa dul-la', cutur run bayúdx nu bi cu'u lahuë' Dios ni'a qui dul-la'.

Huac gbíga'ru' gal-la' ga zoë' Dios

19 Na'a, böchi' lza'adau', gdu ládxi'ru' gac gdxinru' lahuë' Dioscz, ni'a qui
xchönë' Jesucristo.
20 Tséajlenru' tu nöz cub len gdu le nuzóë' Cristo le rdxin cudzi'l lari' na'
buséyj ga nu ryaz latj nactër la'y na', huac gnaru', nöz na' bsaljë' queëru' le
budödë' xpẽla'czë'.
21 Jesús naquë' queëru' tu bxuz náctërë' blau, len rna bé'inë' bunách queë'
Dios.
22 Qui lë ni na' huac gbíga'ru' gal-la' ga zoë' Dios gdu ládxi'ru', len lu yöl-la'
run löz queëru', le réjlë'ru' Cristo, le chbunë' dxi'a icj ládxi'dau'ru', cui uxős
rë'u ládxi'dau'ru', ati' gdibë' gdu ca nayá' nabinru' len tu nis nactër gdu.
23 Ral-la' gacru' ca' tsutsu len cui gac chop ládxi'ru' ca nac le runru' löz qui
le nazí' lu na'ru', le gzxi' lu në'ë Dios gunnë' queëru', ati' Lë' runë' ca rnë'.
24 Ral-la' utíp ládxi'ru' ca' turu' yeturu', gunru' ga gdxi'iru' lza'ru' len gunru'
ca' le nac dxi'a.
25 Cutur tu'dúb len rë'u la'gac bunách. Cutu ral-la' gunru' ca tun bunách
na', san ral-la' utíp ládxi'ru' turu' yeturu', len gunr-ru' cni le rlé'iru' chzoa
gdxin dza huödë' Xanru'.
26 Chqui' zéajlenru' runru' dul-la' töd núnbë'ru' le nac gdutë li, cutu ca'
nagá'n bi gac cu'ru' lahuë' Dios le ugúa dul-la'.
27 Nup tun cni, lu yöl-la' radxi rdzöbi quequë' ta'bözë' dza gchuguë' quequë'
Dios, la'yazië' lu gui' gabíl, lë na' uzégui'tecz nup ta'dá'baga' Dios.
28 Cati' buzóë' tsla'l zxba queë' Moisés bönni', guludöddë' lë' chqui' glun lna'
lau qui le benë' chop tsonn bunách, ati' nutu nu buechi' ladxi' bönni' na'.
29 Na'a, gbága'rë' ca' zxguia' bönni' uzóë' tsla'l Zxi'në' Dios, len uzóë' tsla'l
ca' xchönë' run tsutsu didza' rucá'n tsahui', le ruún rë'u dxi'a. Nu bönni' gunë'
cni uca'në' ca'z Dios Bö' La'y, Nu ruzá' ladxi' queëru' le rquíniru'.
30 Cni gac, le núnbë'ru'-në' Dios, Nu gna: “Quia' neda' naqui yöl-la' ruzí'
la. Neda' ubi'a quegac bunách, rnë' Xanru'.” Lëzca' cni gnë': “Xanru' cuequi
xbeynë' bunách queë'.”
31 Ral-la' gadxi gdzöbi nu ral-la' si' zxguia' lu në'ë Dios ban.
32 Gul-tsajnéy dza chguladőd cati' ni' zi'a bdxin queëli' yení', ati' bia' blenli'
zian le gulusaca' zi'ë lbi'ili'.
33 Gululídz ditj lbi'ili' bunách, len guludxía lbi'ili' dö' lahui' laugac bunách,
ati' benli' tsazxőn ca' nup gulazaca' gulaguí'i cni.
34 Cni guc, le buechi' ládxi'li' nup nadzungac lidx guia, len lu yöl-la' rudziji
queëli' bia' blenli' nup gulabíj lidxli' yugu' le guta' queëli'. Cni benli' le nőzili'
naqui queëli' le nacr dxi'a len le zoatecz ni' yehua' yubá.
35 Na'a, cutu uca'nli' lë na' runli' löz, le nachẽ' tu le zxön ubi'ë queëli' Dios.
36 Run bayúdx cözli' zxön ladxi', quië cati' chbenli' ca rë'nnë' Dios, si'li' le
gzxi' lu në'ë gunnë' queëli', ca na' nayúj lu guich la'y, ca gnë' Dios, rna:
37 Yetú chi'idau'z
Gdxinë' Bönni' na' ral-la' guidë',
Len cutu ca' tseynë'.
38 Ni'r nu nac tsahui' lahua' neda',
Ulá nu na' le rejlë' neda'.
Chqui' hueycj tá'baga' neda',
Cutur gdzag ladxa'a lë'.
39 Na'a, rë'u ni, cutu nacru' ca nup tu'huéycj ta'dá'baga' Dios len la'nít, san
réjlë'ru' Cristo len nadél-li'ru' yöl-la' ruslá.

11

Ca nac yöl-la' rejlë' queëru' Dios

1 Na'a, le réjlë'ru' Dios, nac löz queëru' si'ru' le runru' löz ati' nac bë' le
curlé'iru'.
2 Cni gulayejlë'ë Dios xuz xtau'ru', ati' qui lë ni na' nayúj lu guich la'y ca
guc quequë', rna: “Gulurujë' dxi'a lahuë' Dios.”
3 Le réjlë'ru' Dios, ráquibe'iru' benë' yödzlyú ni Lë' len didza' bë'zë'. Lëzca'
cni, cati' benë' Dios yúgu'të le rlé'iru', bugunë' dxin le cutu zuini.
4 Le gyejlë'ë Dios Abel, glu'ë lahuë' Dios rön queëba' böa' bëdxdau', tu le
nactër lsaca' ca le glu'ë lahuë' Dios Caín, len qui lë ni na' Dios benë' lna' lau
queë' Abel na', gnë' naquë' tsahui', len benë' ba la'n lë na' glu'ë lahuë'. Zal-la'
chnatië' Abel na', ga rdxintë na'a dza, nac tsca ru'ë didza', le gyejlë'ë Dios.
5 Le gyejlë'ë Dios Enoc, gdödë' ni' yehua' yubá len cutu ca' gutië', ati' cutur
nu budzöli lë', le buchë́'ë lë' Dios, ati' nayúj lu guich la'y ca nac queë', rna:
“Zi'al ca buchë́'ë lë' Dios, benë' Enoc le rdzag ladxë'ë Dios.”
6 Na'a, chqui' cutu réjlë'ru' Dios, cutu gac gunru' le rdzag ladxë'ë Lë', ati'
quië gbíga'ru' gal-la' ga zoë' Dios, run bayúdx tséjlë'ru' zoaczë' Lë', len rubi'ë
qui nu rui' ladxi' Lë'.
7 Cati' ni' Dios buzéjni'në' Noé ca ral-la' lac le cutu ráquini Noé na', le gyejlë'ë
Dios Noé, benë' ca rna xtidzë'ë Dios len bupë́'ë barco zxön na' nazí' lei Arca,
ati' lë'i barco na' gululá bunách di'a dza queë' Noé. Le gyejlë'ë Dios Noé,
benë' ga nac bë' narugu quegac bunách yödzlyú, len bdél-li'në' guquë' tsahui'
lahuë' Dios, le ta'del-li' nup ta'yejlë' Lë'.
8 Cati' ni' Dios bulidzë' Abraham, le gyejlë'ë Lë' Abraham, benë' ca rna
xtidzë'ë Dios len buzë́'ë ladzë' quië tsijë' latj ni' ral-la' si'ë ca tu le gaqui tsaz
queë', ati' brujë' ladzë' zal-la' cutu nöznë' gazx ni' ral-la' tsijë'.
9 Le gyejlë'ë Dios Abraham, guquë' ca tu bönni' zi'tu', gzoë' luyú na' Dios
gzxi' lu në'ë gunnë' queë'. Gzoë' lu yu'u lári'dau', len la' tuz ca glunë' Isaac
len Jacob, zxi'n xsoë' Abraham, nup ni' gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' quequë' lë
na' gzxi' lu në'ë gunnë' queë' Abraham.
10 Cni benë' Abraham, le benë' löz gdél-li'në' yödz na' zoa tsaz xlibi zö'ö
qui, le nuzóë' Dios xlibi zö'ö qui, len glu'ë ga na' zoë' Lëczë'.
11 Lëzca' cni Sara, zal-la' chnacnu ngul huödx, gyéjlë'nu Dios, ati' Lë' bë'ë
queënu yöl-la' huac buzoanu-bi' bi'idau'. Buzoanu-bi' bi'i bőnni'dau' zal-la'
chgdöd iz queënu, le gyéjlë'nu Dios gunë' ca rna xtidzë'ë na' gzxi' lu në'ë
queënu.
12 Qui lë ni na', zal-la' chbgultsquë' Abraham, gulacua'bi' ziántërbi' zxi'n
xsoë', glacbi' tsca rö'ba' bölj luzxbá, len tsca rö' yuzx ra' nis zxön, nutu nu
gac uláb leygac.
13 Yúgu'të bönni' ni glatië' len cutu gulazi'ë lë na' gzxi' lu në'ë Dios unödzjë'
quequë', san gulayejlë'ë Dios, len zi'tu' zi'tu'z gulalé'inë' lë na' ral-la' la'zi'ë.
Gulayejlë'ë Dios, len glunë' lna' lau qui lë ni. Cni guc, gululu'ë nacquë' ca
bönni' zi'tu' len bönni' ta'dazë' yödzlyú ni.
14 Bönni' tu'ë cni didza', tu'lu'ë ta'guiljë' tu latj gac ladzquë'.
15 La'naru' gulazá' ládxi'quë' cni qui luyú ga ni' gularujë', le nactë ludzölnë'
nacx huöjquë' ni',
16 san gulazá' ládxi'quë' qui luyú na' nacr dxi'a, le zoa yehua' yubá. Qui lë
ni na' cutu rutui'në' Dios cati' ta'në́' naquë' Dios quequë', le chnupë́'ë quequë'
tu yödz.

17 Le gyejlë'ë Dios Abraham, cati' gzxi' bë'ë lë' Dios, budödë'-bi' lahuë' Dios
bi'i Isaac queë' ca na' tu'dödë'-ba' lahuë' Dios böa' bëdx tu'dödcdë'-ba'. Gzoë'
sina' Abraham udödë'-bi' lahuë' Dios bi'i bönni' zi'al queë' na' zal-la' nacbi'
bi'i na' gzxi' lu në'ë Dios gunnë' queë'.
18 Cni benë' zal-la' gudxë' lë' Dios, gnë': "Lu na'bi' bi'i Isaac quiu'
gchísgaca'-bi' zxi'n xsu'."
19 Cni benë' Abraham, le gúquibe'inë' napë' Dios yöl-la' huac uspanë'-bi' lu
yöl-la' gut, ati' ca tu le run lsaqui', huac gnaru' buzi'ë-bi' lu yöl-la' gut zal-la'
cutu gutbi'.
20 Le gyejlë'ë Dios Isaac, gnabnë' Dios gun la'yë'-bi' bi'i Jacob lenca' bi'i
Esaú ca nacgac le luzi'bi' xbey dza zi'a za'.
21 Le gyejlë'ë Dios Jacob, cati' ni' chzoa gatië' gnabnë' Dios gun la'yë'-bi' tu
tubi' zxi'në' José, ati' gyij ladxë'ë Dios, ni' nayechuë' lu xuyág queë'.
22 Le gyejlë'ë Dios José, cati' ni' chzoa gatië', bë'ë didza' qui dza na' la'rujë'
luyú Egipto zxi'n xsoë' Israel, ati' gna bë'ë ca ral-la' lu'ë dxit queë' luyú ga
na' tsajcu'ë.
23 Le gulayejlë'ë Dios, cati' guljbi' bi'idau' Moisés, gulucachë'ë-bi' xuz
xna'bi' gdu ca tsonn beo', le gulalé'inë' nacbi' lach bi'i bőnni'dau' na', len cutu
gládxinë' bönni' rna bé'inë' bunách Egipto, bönni' na' gna bë'ë ludödcdë'-bi' bi'i
bőnni'dau' na'.
24 Le gyéjlë'bi' Dios Moisés, cati' gzxönbi', cutur bë'bi' latj nu uzóa lëbi' bi'i
bönni' queënu ngul zxi'në' Faraón, bönni' na' rna bé'inë' bunách Egipto.
25 Cni benbi' le gúquibi' nacr dxi'a nu usaca' zi' lëbi' tsazxőn len bunách
queë' Dios ca uzi'bi' xbey tu chi'z yugu' le tu'zí' xbey nup tun dul-la'.
26 Gúquibi' nacr lsaca' nu ulídz ditj lëbi', ca na' guc queë' Cristo, ca gdél-li'bi'
yugu' yöl-la' tsahui' quegac bunách Egipto, le gza' ládxi'bi' ca nac le ubi'ë
queëbi' Dios.
27 Gdöd ni', le gyejlë'ë Dios Moisés, brujë' luyú Egipto, len cutu gúdxinë'
yöl-la' rley queë' bönni' rná bé'inë' bunách Egipto, ati' bia' blenë' ca run nu
rle'i Dios, Nu na' curlé'iru'.
28 Le gyejlë'ë Dios Moisés, benë' Lni Pascua ca gna bé'inë' lë' Dios, len
buchijë' rön gap nu ryaz lidxquë', cui gdödi zxi'nquë' nu na' ral-la' usnít yugu'
bi'i bönni' zi'al quegac bunách Egipto.
29 Le gulayejlë'ë Dios, guladödë' bönni' Israel luyú bidx gatsj lahui'l nis zxön
nazí' lei Nis Xna. Cati' glë'nnë' la'dödë' ca' ni' bönni' Egipto, gulayépinë' nis.
30 Le gulayejlë'ë Dios, cati' budx guladödë' bönni' Israel gdu zbi'il yödz
Jericó yugu' dza gdu gadx dza, gulaguíndj zö'ö tun chi'i yödz na'.
31 Le gyéjlë'nu Dios Rahab, ngul rui'nu latj bunách, cutu gutnu tsazxőn len
bunách Jericó na' cuglún ca rna xtidzë'ë Dios, le bennu ba la'n bönni' Israel
na' duyúlanquë' le raclen bunách Jericó.
32 ¿Bizxar ral-la' gnia'? Ryadzj latj gu'a didza' ca glunë' Gedeón, len Barac,
len Sansón, len Jefté, len David, len Samuel lenca' bönni' glu'ë didza' uláz
queë' Dios.
33 Le gulayejlë'ë Dios, guluxicjë' zian yödz zxön, len glunë' le nac tsahui',
ati' guladél-li'në' yugu' le gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' queque'. Guluseyjë'
rú'acba' bëdx guixi'.
34 Gululé' yugu' lu gui' zxön. Gularujë' lu na'gac nup ludödi lequë' len guia
tuchi'. Dios bunë' lequë' tsutsu cati' ni' gulacuídi'në', ati' guluhuöaquë' ca'
tsutsu lu gdil-l. Gululaguë' bönni' rjaquë' gdil-l guizx yu queque' bönni' gza'a.
35 Yugu' ngul dza ni' guluzi'nu bi'i qui queëcnu nubancbi' lu yöl-la' gut.

Yela'quë' bönni' ni' glatië' lu na'quë' bönni' ni' gulusaca' zi'ë lequë', len le cutu glë'nnë' luca'në' Dios, cutu gulazi'ë latj nu usán lequë', quië la'dél-li'në' yöl-la' rubán lu yöl-la' gut, lë na' gláquinë' nactër dxi'a.
36 Yela'quë' bia' blenquë' yöl-la' rutítj len zxguia' qui gba'y, ati' guladzunë' lidx guia, nága'quë' du guia.
37 Gululadxi' la'quë' guiöj bunách, len gulachözë'ë yela'quë'. Gulazí' bë' lequë', len guludöddë' la'quë' len guia tuchi'. Guladödë' na'l ni'l, nácuquë' guid zxacba' bö'cu' zxila' len chivo. Glaquë' yechi' len gulazaca' gulagui'ë, ati' guludxía lequë' dö' bunách.
38 Cni glaquë' bönni' na', ati' cutu glac lsaca' bunách yödzlyú ni luzí' xbeyquë'. Guladazë' lu latj ca'z len yugu' lu gui'a, ati' gulacua'zë' yugu' bloj len yugu' yeru luyú.
39 Yúgu'të' gulurujë' dxi'a lahuë' Dios le gulayejlë'ë Lë', zal-la' cutu gulazi'ë luyú ni gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' quequë'.
40 Cni guc, le nupé'ë queëru' Dios tu le nacr dxi'a quië cati' unë' lequë' gdu, rë'u ni gunru' tsazxőn lequë'.

12

Ral-la' uyuru'-në' Cristo

1 Qui lë ni na', lëzca' rë'u, le nacuá' gdu zbi'il ga ni zoaru' ziantër nup tun lna' lau ca ta'yejlë' Dios, ral-la' uca'nru' yúgu'të le cunác le nac ca tu le nac zi'i nua'ru', lenca' yúgu'të dul-la' ta'zőn rë'u, ati' lu yöl-la' rböz zxön ladxi' queëru', ral-la' gunru' xchinë' Dios, le nac tsca xíti'ru' lu huitj le zoa lauru'.
2 Ral-la' uyuru'-në' Jesús, Nu na' run ga gac tséjlë'ru' Dios len Nu run ga rac gdu yöl-la' rejlë' queëru' Lë'. Jesús gzxaca' gdi'ë lë'i yag cruz, len bia' blenë' yöl-la' rutuí'i qui, le gu'nnë' gdél-li'në' yöl-la' rudziji na' uzi'ë xbey, ati' yajchö'ë cuit lë'ë yubél Dios, ga ni' rö'ë rna bë'ë.
3 Gul-yúë' Jesús, ca na' gzxaca' gdi'ë le gulusaca' zi'ë Lë' bönni' dul-la', cui gcuídi'li' len cui gac chop ládxi'li'.
4 Ga rdxintë na'a dza, cutu ca' bia' blenli' ga gdxintë nu gun lbi'ili' huë' le rdá'baga'li' le nac dul-la'.
5 Nazx ca' chgul ládxi'li' lë na' ruzéjni'në' lbi'ili' Dios, nacli' ca yugu' zxi'nczë', le nayúj lu guich, rnë':
Zxi'na', cutu uzú' tsla'l le gunë' Xanu',
Usëdi uzéjni'në' li',
Len cutu huöa ladxu'u cati' gut quinë' li'.
6 Xanru' rut rguinë' nu nadxi'inë',
Len rusëdi ruzéjni'në' yúgu'të nup nazí' lu në'ë lac zxi'nczë'.
7 Ral-la' gua' glenli' le gut quinë' lbi'ili' Dios, le runë' Dios cni queëli' tsca nacli' zxi'nczë'. Cutu ca' zoabi' tubi' bi'idau' cutu gut quinë'-bi' xuzbi'.
8 Na'a, chqui' cutu rut rguinë' lbi'ili' Dios ca na' runë' quegac yúgu'të zxi'nczë', ni'r nacli' ca yugu' bi'i lagu', len cutu nacli' gdu zxi'në' Dios.
9 Yetú ca', cati' ni' nacru' bi'idau', gulacu'ë xuz xna'ru' luyú ni, glut gulaguinë' rë'u, san runru' lequë' ba la'n. Ca' nac, ral-la' gunr-ru' ca rna xtidzë'ë Xuzru' zoë' yehua' yubá quië soaru' gbanru'.
10 Yugu' xuz xna'ru', tu chi'z glut gulaguinë' rë'u tsca le gláquiznë' nac dxi'a, san cati' rut rguinë' rë'u Dios, nac quië gac tu le uzi'ru' xbey, gacru' gdu la'y ca nacczë' Lë'.
11 Le nactë cutu nalá' lahui na'a le uzi'ru' xbey qui le rut rguinë' rë'u, san run ga ruhuí'niru'. Chqui' güi'ru' latj usëdi rë'u le rut rguinë' rë'u, gun ga cözru' dxí'adau' len ga gacru' tsahui'.

Soa banádx queëru' chqui' cutu uzé nagru' chi'ë Dios

12 Qui lë ni na' gul-ún tsutsu na'li' rajxáqui'gac, lenca' zxibli' ta'zxíz, quië
gdip ládxi'li' gunli' le nac dxi'a.
13 Gul-zóa tu nöz tsahui', cui gunli' ga ucá'n nöz na' nu rcuidi' ladxi', san
gul-gún ga huöac ladxi' nu na'.
14 Gul-güí' ládxi'li' cőzlenli' dxi'a yúgu'të bunách, len gacli' quizi queë' Dios,
le chqui' cugunli' cni, cutu gac glé'ili'-në' Xanru'.
15 Gul-gún chi'i cuinli' cui soa nu ucá'n le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios, len
cui soa nu gac ca tu guixi' sla', cui utsá' lbi'ili', len cui gun ga cugacli' tsahui'
zianli' lbi'ili'.
16 Gul-gún chi'i cuinli' cui gun le cunác o le cunác tsahui' nu dzag lbi'ili', ca
na' benë' Esaú, bönni' ni', quië si'ë tu le gáguzë' bőti'ë le dë lu në'ë le naquë'
bi'i bönni' zi'al queë' xuzë'.
17 Chnőziczli' ca na' guc queë' Esaú gdöd ni' cati' gu'nnë' gdél-li'në' le
gnabnë' Dios xuzë' quië gac dxi'a queë'. Buzechë' queë' xuzë' ati' cutu guta'
latj ubí'i ladxë'ë Esaú na' zal-la' gdilj ladxë'ë lei len yöl-la' rbödx queë'.
18 Ca rac queëli' cutu nac ca guc quequë' bönni' Israel, gulabiguë'ë gal-la'
ga zoa tu gui'a le gac nu can, ati' gyegui gui'a ni', len böac chul lahui' dza le
grö' böaj gasj, len gyeycj bö' bdunu'.
19 Gulayönnë' ta'bődx trompeta, lenca' chi'ë Dios Nu bë' didza'. Cati'
gulayönnë' lë ni, gláta'yuë' lahuë' Moisés cutur güí'lenë' lequë' didza' Dios.
20 Cni glunë' le cutu guc gua' glenquë' lë na' gna bé'inë' lequë' Dios, gnë':
“Chqui' tsajlibba' gui'a ni tuba' böa' guíxi'dau'z, ral-la' luladxë'-ba' guiöj, o
ludödë'-ba' yag tuchi'.”
21 Szxőnitër ben gadxi lequë' lë na' gulalé'inë', ati' Moisés gnë': “Radxi
rdzöbda' len rzxiztsca'.”
22 Na'a, lbi'ili' ral-la' gádxitërli' le rbíga'li' gal-la' tu lu gui'a nazí' lei Sión,
len ga zoa yödz queë' Dios ban, le nazí' lei Jerusalén qui yehua' yubá, ga na'
nacu'ë gbaz la'y guizx yu queë' Dios.
23 Rbíga'li' gal-la' ga ni' nudubgac lahuë' Dios zxi'nczë', nup na' nayujgac
lagac lu guich ni' yehua' yubá, lenca' ga zoë' Dios Nu rbequi xbey yúgu'të
bunách, len ga na' nacuá' bö' glacczë' bönni' tsahui', Dios bunë' lequë' dxi'a.
24 Rbíga'li' ca' ga zoë' Jesús, Nu ben tsutsu didza' cub na' rucá'n tsahui',
lenca' ga nagu'ë rön queë' Jesús le run ga runít lahuë' rë'u Dios, rön na' run
le nacr dxi'a ca le ben xchönë' Abel, le ben ga nu gchuguë' qui Dios.
25 Qui lë ni na', gul-gún chi'i cuinli' cui tá'baga'li' Nu na' rui' didza'. Cutu
ca' gululá nup ni' guladá'baga' nu na' bulídz lequë' luyú ni. Nazxgar rë'u,
cutu ca' ularu' chqui' tá'baga'ru' Nu na' rulídz rë'u, zoë' yehua' yubá.
26 Dza ni' gzxiz luyú ni le byön chi'ë Dios, san na'a chgzxi' lu në'ë, gnë':
“Yetú lzuz, len clëgz luyú uxizia', san luzxbá ca' uxizia'.”
27 Cati' ni' rnë': “Yetú lzuz”, lë ni ruluí'i rë'u ral-la' gdua le gac la'zxíz, lë na'
rö' yödzlyú ni, ati' lugá'n le cugác la'zxíz, lë na' rö' yehua' yubá.
28 Qui lë ni na', le ral-la' gdél-li'ru' tu latj ga gna bë'ru', le cugzxíz, guiëru'-në'
Dios: “Xclenu'”, ati' lu yöl-la' ba'a ladxi' len lu yöl-la' radxi Lë' tsej ládxi'ru' Lë'
ca na' rdzag ladxë'ë Lë',
29 le naquë' Dios queëru' ca tu gui' rusnít le cunác gdu dxi'a.

13

Le ral-la' gunru' le rdzag ladxë'ë Dios

1 Ral-la' gdxí'iteczli' lza'li' tuli' yetuli'.

2 Gul-tsajnéy ral-la' uzoali' lidxli' nu gdxin ga zoali'. Cati' glun cni la'gac
bunách, gulucu'ë lidxquë' gbaz la'y queë' Dios, zal-la' cutu gláquibe'inë'
nacquë' gbaz la'y.
3 Gul-tsajnéy nup nadzungac lidx guia tsca nunli' tsazxőn lequë', nadzunli'
ca' lidx guia. Gul-güí' ládxi'li' bönni' ta'bía ládxi'gac lequë' bunách, tsca lbi'ili'
rzaca' rguí'lenli' tsazxőn lequë'.
4 Ral-la' gunli' ba la'n yöl-la' nutság na', ati' lu yöl-la' ba'a ladxi' queë' ral-la'
sóalenë'-nu ngul queë' bönni', le gchuguë' Dios quegac nup tun le cunác len
nup ta'guítsj zxba qui yöl-la' nutság na'.
5 Cutu bi uhuídi'li', san gul-dzág ládxi'li' tsca le dë queëli' na'a, le chgnë'
Dios: “Gatga uca'na' li', len cutu ubíj ladxa'a li'.”
6 Cni nac, huac gnaru' gdu ládxi'ru' lë na' rna:
Xanru' naquë' Nu raclen neda'.
Cutur gádxida' bi gun quia' bunách.
7 Gul-tsajnéy yugu' bönni' tu'yúë' lbi'ili', nup na' tu'sëdi lbi'ili' xtidzë'ë Dios.
Gul-yú ca nadél-li'quë', len gul-gún ca tunë' lu yöl-la' rejlë' quequë' Dios.
8 Tuz ca naquë' Jesucristo, nij, len na'a, len tsalzú.
9 Cutu güi'li' latj gchë'gac lbi'ili' ga yubl yugu' zxba gza'a len zxba nadzá'.
Nac dxi'a gunli' tsutsu icj ládxi'dau'li' ca nac le ruzá' ladxë'ë queëli' Dios, len
clëg ca nacgac zxba qui le ri'j ráguru', lë na' cutu luzí' xbey nup tui' ládxi'gac
leygac.
10 Zoa queëru' tu bcugu la'y, le cutu luzí' xbey nup tun dxin qui didza'
rucá'n tsahui' bla' zi'al.
11 Bxuz blau qui yu'u la'y na' glu'ë xchöncba' böa' bëdx lu latj nactër la'y
ni'a qui dul-la', san guluzégui'ë bëla' ca'z quecba' ga nac ni'l ra' yödz.
12 Lëzca' cni gzxaca' gdi'ë Jesús ni'l ra' yödz quië bunë' bunách dxi'a len
rön queëczë'.
13 Tsajta'aru'-në' Jesús, zal-la' la'bíj rë'u lu yödz bunách, len si'ru' tsazxőn
len Lë' lë na' gululídz ditj Lë' bunách.
14 Cutu zoa queëru' yödzlyú ni tu yödz zoa tsaz, san rguiljru' lë na' zi'a za'.
15 Qui lë ni na', ral-la' cú'teczru'-në' Dios yöl-la' ba, ugunru' dxin lë'
Jesucristo. Yöl-la' ba na' nac ca tu le rgu'ru' lahuë' Dios. Ru'a cuinru'
guëru'-në' Dios xclenu' ni'a qui le naquë'.
16 Cutu gal ládxi'li' gunli' le nac dxi'a len gáclenli' lza'li' tuli' yetuli', le nac lë
ni ca tu le rgu'ru' lahuë' Dios le rdzag ladxë'ë Lë'.
17 Gul-gún ca rna xtídza'quë' bőchi'ru' tu'yúë' lbi'ili', len gul-güí' latj la'ná
bé'inë' lbi'ili', le tun chi'ë icj ládxi'dau'li', ca tunquë' bönni' ral-la' la'guíxjö'ë
lahuë' Dios le nunquë'. Gul-gún cni quië lunë' dxin na' lu yöl-la' rudziji
quequë' len clëg lu yöl-la' rsëbi ladxi' quequë', le cutu ca' uzi'li' xbey dxin
na' lunë' lu yöl-la' rsëbi ladxi' quequë'.
18 Gul-lidzë' Dios, gnábili'-në' gáclenë' netu', le runtu' löz soa dxi icj
ládxi'dau'tu', cutu uxős netu', len rui' ládxi'tu' gúntecztu' le nac dxi'a.
19 Le nacr blau, ráta'yua' lauli' gnábili'-në' Dios ugu'ë neda' tu nöz udxina'
queëli' bayőnr.

Dios uzá' ladxë'ë queëru' le gaclen rë'u

20 Na'a, rnábitu'-në' Dios, Nu run ga rac dxi'a queëru' len Nu buspán Xanru'
Jesucristo lu yöl-la' gut, Nu na' nac Bönni' Blau Uyú Bö'cu' Zxila', le bulaljë'
rön queë' le run tsutsu didza' rucá'n tsahui', le zoa tsaz,

21 rnábitu'-në' gunë' ga gacli' gdu, quië gac gunli' yúgu'të dxin dxi'a, len
gunli' ca rë'nnë' Lë', ati' gunë' queëli' le rdzag ladxë'ë Lë', le náquili' queë'
Jesucristo. Queë' Cristo gactecz yöl-la' ba. Ca' gac.
22 Ráta'yua' lauli', böchi' lza'adau', güi' ládxi'li' didza' ni ruzejni'i lbi'ili', le
nac láti'dau'z lë ni ruzuja' queëli' lu guich.
23 Ral-la' gnőzili' chburujbi' lidx guia bi'i Timoteo, bi'i bőchi'ru'dau', ati'
chqui' gdxíntëbi' quia' ni, gunbi' neda' tsazxőn duyutu' lbi'ili'.
24 Gul-gáp Dios bőchi'ru' tu'yúë' lbi'ili', lenca' yúgu'të bunách nubijë' quizi
queë' Dios. Tu'gáp lbi'ili' Dios bunách ta'yejlë' Cristo nacuá' luyú Italia.
25 Dios uzá' ladxë'ë queëli' yúgu'tëli'. Ca' gac.

LE BUZUJË LU GUICH SANTIAGO

Santiago rugapë' Dios bönni' judío ta'dő'ë Cristo

1 Neda', Santiago, naca' huen dxin queë' Dios lenca' queë' Xanru' Jesu-
cristo. Rugapa' Dios lbi'ili', nacli' idxinnu cö' di'a dza quegac bunách Israel,
náslasli' gdu yödzlyú ni.

Yöl-la' rejni'i runnë' queëru' Dios

2 Böchi' lza'adau', cati' gac bi gac queëli' le si' bë' lbi'ili', ral-la' udzíjili' gdu
ládxi'li'
3 le nőziczli', cati' bi rac queëli' le rzi' bë' lbi'ili' ca réjlë'li' Cristo, lë ni rusëdi
lbi'ili' cözli' zxön ladxi'.
4 Gul-güí' ládxi'li' gac gdu yöl-la' zxön ladxi' queëli', quië udx gacli' bönni'
ta'yejni'i, len cutu bi yadzj queëli' ca nacgac lë ni.
5 Chqui' zoa ladj lbi'ili' nu curéjni'ni, ral-la' gnab lahuë' Dios nu na', ati'
Dioscz gunnë' qui yöl-la' rejni'i, le runödzjë' szxöni quegac yúgu'të bunách,
len cutu ca' rgacczně' gunnë' queëru'.
6 Na'a, nu bi rnab lahuë' Dios, run bayúdx tsejlë' Lë', len cugác chop ladxi'.
Nu rac chop ladxi', rac qui ca rac qui bdxina' qui nis zxön cati' rutá lei bö',
ruzéaj lei bö' na'l ni'l.
7 Nu nac cni cutu ral-la' gun löz si' bi unödzjë' Xanru'.
8 Bönni' na' reaj bö' ládxi'dau'huë' cutu rdzölnë' nacl gunë'.
9 Chqui' zoë' bönni' bőchi'ru' rejlë'ë Cristo, len naquë' cuidi'z yödzlyú ni,
ral-la' udzijnë' le chnadél-li'në' naquë' blau lahuë' Dios.
10 Bönni' bőchi'ru' na' dë yöl-la' tsahui' queë' ral-la' udzijnë' cati' runë' Dios
ga cutur ruzxöni ladxë'ë lë na' dë queë'. Nu ruzxöni ladxi' yöl-la' tsahui' qui,
gac qui nu na' ca rac qui xyiji guíxi'dau', la' rdödtë qui.
11 Cni nac, le gac qui nu na' ca rac qui xyiji guíxi'dau' na' cati' rlen gbidz
rudzá'atsca, la' rbidxtë guixi' na' ati' rguindj xyiji, len rnit yöl-la' lach qui.
Lëzca' cni gac queë' bönni' dë yöl-la' tsahui' queë', nitië' tsal ni' runë' dxin
rguiljë' yöl-la' tsahui' na'.

Le ta'zí' bë' rë'u

12 Bica' ba bönni' na' rua' rlenë' le rzi' bë' lë'. Cati' chburujë' dxi'a, gdél-li'në'
yöl-la' na'bán gdu, ca na' rdel-li' nu nutsa' lu huitj, nu rdel-li' tu bregui' yöj.
Gdél-li'në' bönni' na' yöl-la' na'bán gdu na' gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' quegac
nup nadxi'igac Lë'.
13 Cati' bi rac queëru' le run ga guő'niru' gunru' le cunác, cutu ral-la' gnaru':
"Dios rzi' bë'ë rë'u len le nac xöhui'." Dios, nutu nu rzi' bë'ë len le nac xöhui'.
14 Na'a, chqui' nu bi rac qui le rzi' bë' lei le nac xöhui', nac le rzë ladxi' le
cunác, ati' lë ni ben ga gu'ni gun le cunác.
15 Lë na' rzë ládxi'ru' le cunác run ga gunru' dul-la', len cati' chbudx benru'
dul-la' na', la' dul-la' na'z ruspaga' rë'u zxguia' gatru'.
16 Böchi' lza'adau', cutu si' ye'i la' cuinzli'.
17 Yúgu'të le nac dxi'a len yúgu'të le nac gdu le ruzi'ru' xbey, za' zaca' xtsa'l,
r-ruj ga zoë' Xuzru' Dios, Nu ben le ta'yőp yös luzxbá, le tu'tsá' cuingac, san
Lë' cutu rutsá' cuinë' len cutu rutső'ë ca runë', rúnnteczë' queëru' le nac dxi'a.

18 Ca rë'ncznë' Dios, benë' ga nacru' bunách cub queë'. Bugunë' dxin didza' queë' le nac gdutë li, quië gacru' ca tu glap zi'al queë' ladj yúgu'të nup na' benczë' Dios.

Le rej ládxi'ru'-në' Dios le nac gdu

19 Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili', böchi' lza'adau', yúgu'tëli' ral-la' soali' sina' yőnili', san cutu ral-la' gnőtëzli' len cutu léytëzli'.
20 Nu na' rleytëz cutu run le nac tsahui' lahuë' Dios.
21 Qui lë ni na', gul-cá'n yúgu'të le cunác, len yúgu'të le zian le cunác tsahui', ati' lu yöl-la' nöxj ladxi' gul-sí' lu na'li' didza' na' chnayáz icj ládxi'dau'li', le huac gun ga ulali' didza' ni.
22 Na'a, gul-gún ca rna didza' ni, len clëg tsajzőz nagli'. Chqui' yőnizli' didza' ni, la' cuinzli' si' yé'ili'.
23 Nu ryöniz didza' ni len cutu run ca rna, nu ni nac ca bönni' ruyúë' lahuë' lu guia dxili,
24 le ruyú cuinë' len zhuöjë', ati' la' raltë ladxë'ë ca rnë'ë.
25 Na'a, nu cutu ral ladxi' le ryöni, san rui' ladxi' zxba queë' Dios le nac gdu len le gac gun ga ularu', ati' tsutsu ugá'n, len guntecz ca rna bë' zxba na', gac bica' ba nu ni ca nac yúgu'të le run.
26 Chqui' nu bönni' ladj lbi'ili' ráquinë' nac dxi'a ca rej ladxë'ë Dios, san cutu run chi'ë ludxë'ë cui gnëzë' ca', bönni' ni rzi' yé'inë' la' cuinzë' ati' cutu rdzag ladxë'ë Dios ca rej ladxë'ë Lë' bönni' na'.
27 Le rej ládxi'ru'-në' Dios, le nac gdu len le nac dxi'a, nac gáclengacru'-bi' bi'i uzëbdau' lenca' gáclengacru'-nu ngul uzőb, cati' ta'zaca' ta'guí'i nup na', len cui gútsa'ru' le cunác rac yödzlyú ni.

2

Tuz ca ral-la' gunru' bunách ba la'n

1 Böchi' lza'adau', chqui' réjlë'li' Xanru' Jesucristo, Nu nactër blau, cutu ral-la' utsa'li' ca gunli' ba la'n tu tu bunách.
2 Chqui' tsazië' bönni' ga na' nudubli', nagu'ë xbönni' në'ë le náquini oro, len nacuë' lari' záqui'tsqui, ati' tsazië' ca' bönni' yéchi'dau', nacuë' lari' ca'z,
3 len chqui' gunli' ba la'n bönni' na' nacuë' lari' záqui'tsqui, len guiëli'-në': "Grö'len rë'u ga ni nac dxi'a", san guiëli' bönni' yéchi'dau' na': "Na'z gzui", o guiëli'-në': "Grö' lyu ni",
4 chqui' cni runli', rutsa'li' ca runli' ba la'n tu tu lza'li', len run cuinli' ca nu rbequi xbey lzë'i, ati' cutu nac dxi'a ca rza' ládxi'li'.
5 Böchi' lza'adau', gul-zőe nagli' lë ni. Dios gröczë' yugu' bönni', taqui bunách yödzlyú ni nacquë' yechi', quië la'dél-li'në' yöl-la' tsahui' lahuë' Lë' le ta'yejlë'ë Cristo, len gata' quequë' latj ga ni' rna bë'ë Lë'. Gata' quequë' lë na' gzxi' lu në'ë Dios unödzjë' quegac nup ta'dxí'i Lë'.
6 Lbi'ili' ruca'nli' ca'z bunách yechi' len runcli'-në' ba la'n bönni' dë yöl-la' tsahui' quequë', ati' tu'saca' zi'ë lbi'ili' bönni' na' dë yöl-la' tsahui' quequë', tu'gunë' lbi'ili' dxin. Lëzca' tu'dödë' lbi'ili' lu na'quë' bönni' yúlahui'.
7 Yugu' bönni' na' dë yöl-la' tsahui' quequë' ta'nő zi'ë ca' qui lë' Jesucristo le nactër blau, len ca nac lë' nazí' lali' bunách queë' Cristo.
8 Dxi'a runli' chqui' runli' gdu ca rna bë' zxba blau, le nayúj lu guich len rna cni: "Ral-la' gdxi'inu' lza'u ca nadxí'i cuinu'."
9 Na'a, chqui' rutsa'li' ca runli' ba la'n tu tu bunách, runli' dul-la', len nabága'li' zxguia' lu zxba queë' Dios, le rguitsjli' zxba na'.

10 Chqui' runë' bönni' gdu ca rna bë' zxba queë' Dios, san chqui' gchíxinë'
ca nac tuz le rna bë' zxba na', chnabaguë'ë zxguia' qui gdutë le rna bë' zxba
na'.
11 Lëczë' Dios gnë': "Cutu gunu' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'",
len gnë' ca': "Cutu gdöddu' bunách." Na'a, chqui' cutu runu' dul-la' le rguitsj
zxba qui yöl-la' nutság na', san rudöddu' bunách, nabagu'u zxguia' qui gdutë
zxba queë' Dios.
12 Ca gnali' len ca gunli', ral-la' gunli' ca ral-la' lun nup cuequi xbeynë'
lequë' Dios ca rna bë' zxba na', le run ga ularu'.
13 Nup cutu tu'huechi' ládxi'gac lza'gac, cuequi xbeynë' lequë' Dios ati' nutu
nu huechi' ladxi' lequë', san nup na' tu'huechi' ládxi'gac lza'gac lurúj dxi'a
cati' cuequi xbeynë' lequë' Dios.

Le ral-la' gunru' le réjlë'ru' Cristo

14 Böchi' lza'adau', cutu bi uzi'ë xbey bönni' chqui' gnë': "Réjlë'a Cristo", san
cutu runë' le nac dxi'a. Cutu gac ulé' bönni' na' chqui' gnazë' rejlë'ë Cristo.
15 Chqui' nacu'ë böchi' lza'ru' ta'yejlë'ë Cristo, len cutu dë le lacuë', len cutu
dë le lahuë'
16 ati' chqui' tu nu dzag lbi'ili' guiëz lequë': "Böaj lidxli' dxí'adau'; chbölj
bdzé'ili'", san chqui' cutu unódzj quequë' lë na' ta'yadzjnë', cutu ca' guclen
lequë'.
17 Lëzca' cni rac qui nu rnaz rejlë' Cristo. Chqui' cutu run le nac bë' nac
gdu ca rejlë' Lë', cutu nac lsaca' yöl-la' rejlë' qui nu na'.
18 Nazx ca' guië' lzë'ë bönni': "Li' réjlë'zu' Cristo, ati' neda' runa' le nac dxi'a.
Cutu gac ului'inu' neda' réjlë'u Cristo chqui' cuzóa le nac dxi'a runu'. Neda'
ului'ida' li' réjlë'a Cristo ni'a qui le nac dxi'a runa'."
19 Li' réjlë'u tuzë' naquë' Dios. Nac dxi'a ca runu'. Lëzca' cni ta'yejlë' bö'
xöhui', len ta'zxiztsca tadxi Lë'.
20 Li', bönni' cunözi. Ral-la' gnözcznu' chqui' zoa nu rnaz rejlë' Cristo, san
cutu run le nac dxi'a, cutu nac lsaca' yöl-la' rejlë' Lë' qui nu na'.
21 Nac bë' burujë' dxi'a xuzru' Abraham lahuë' Dios ni'a qui lë na' benë',
cati' ni' glu'ë-bi' lahuë' Dios bi'i Isaac queë'. Glu'ë-bi' ca na' tun bunách ta'gú'u
le tu'zegui' lahuë' Dios, zal-la' cutu buzégui'ë-bi'.
22 Na'a gac gnózili' ca guc queë' Abraham. Lë na' benë' guc bë' gyejlë'ë
Dios. Qui lë ni na' nac bë' guc gdu ca gyejlë'ë Dios ni'a qui lë na' benë'.
23 Cni guc lë na' nayúj lu guich la'y, rna: "Gyejlë'ë Dios Abraham, ati' Dios
blé'inë' lë na' benë' ca tu le ben ga böaquë' tsahui' Abraham." Qui lë ni na'
gzxi' lë': "Lzë'ë Dios."
24 Na'a, rlé'iczli' nac bë' rurujë' dxi'a bönni' ni'a qui le runë', len clëgz le
rejlë'ë Dios.
25 Lëzca' cni guc queënu Rahab, ngul bë'nu latj bunách. Lëzca' nac bë'
burujnu dxi'a le zoa tu le dxi'a bennu, lë na' bennu cati' ni' bennu ba la'n
yugu' bönni' uyulan, len gúclennu lequë' quië guluguel-lë'ë yhuöjquë' nöz
yubl.
26 Ca na' rac qui gdu ca nayá' nabinru' chqui' cutu yu'u bö', chnat, lëzca'
cni nac qui le réjlë'ru' Cristo chqui' cutu nalá' yöl-la' run qui, cutu nac lsaca'.

3

Yugu' le rna lúdxi'ru'

1 Böchi' lza'adau', cutu guntëz zian cuinli' nup tu'sëdi bunách, le chnóziczli'
zi'tër cuequi xbeynë' rë'u Dios, nulru' rusédiru' bunách.

2 Yúgu'tëru' runru' zian le rchixi rníguiru'. Chqui' cutu rchixi rnignë' bönni'
ca nac didza' ru'ë, bönni' ni naquë' gdu tsahui', len rac gna be'i cuinë' ca nac
yúgu'të le runë'.
3 Cati' rgu'ru' guia rú'acba' böa' quië gunru' ga lunba' ca rë́'niru', rac gna
bé'iru' lecba' gdutë ca tunba'.
4 Gul-yú ca' ca rac quegac barco. Zal-la' zxöntër nac barco len szxöni reycj
bö' ruzéaj lei, cuídi'dau'z nac në'i xyagui barco na' le ruzéycj rudxí'i barco
quië tseaj gáti'tëz ga guë'nnë' bönni' rusë́'ë lei.
5 Lëzca' cni nac lúdxi'ru'. Zal-la' cuídi'tër nac, ziantër le rna lúdxi'ru' na'.
Gul-yutsca' ca run gui'. Zal-la' gui'dau'z rbibru', gui'a sib huayegui.
6 Lëzca' nac ca tu gui' lúdxi'ru' na'. Yúgu'të le cunác rac yödzlyú ni rna
lúdxi'ru', len le dzag gdu ca nayá' nabinru' lúdxi'ru' na', qui lë ni na' run ga
rac xöhui' gdutë le nacru'. Rbequi gui' le rna lúdxi'ru', le ruzegui' rë'u ca nac
yúgu'të le runru', ati' le rna cni lúdxi'ru' na', nac qui, tsca chnaguél-la'të gui'
le nabequi tu' xöhui'.
7 Yúgu'tëba' böa' guixi' ta'daba' luyú, len yugu' böa' zoa xilcba', len yugu'
böa' ta'yj lë'ba' lyu, lenca' yúgu'tëba' böa' dzö'ba' lu nis zxön, huac la'ná be'i
lecba' bunách luyú ni,
8 san nutu nu bönni' gac gna bé'inë' ludxë'ë, le rna lúdxi'ru' le cunác len
cutu gac nu uzaga' xnözi, ati' ziantër le rna lúdxi'ru' le nac ca tu le nachë́'
yöl-la' gut.
9 Len la' lúdxi'ru' na'z rulídz tsáhui'ru'-në' Dios Xuz, len rulídz ditjcru'-në'
ca' bönni', bönni' na' benë' lequë' Dios ca nacczë' Lë'.
10 Cni nac, len la' rú'azru' na' rulídz tsáhui'ru' bunách len rulídz ditjru'
bunách. Böchi' lza'adau', cutu ral-la' gac cni.
11 Cutu ca' ta'lén nis ziziá' len nis zöna' la' tuz ga ta'lén.
12 Böchi' lza'adau', cutu gac cuia le rbia yag olivo tu lu yag higo, len lëzca'
cni, cutu gac cuia le rbia yag higo na' tu lu lba uva. Lëzca' cni, nitú ga rlen
nis cutu gac la'lén nis zöna' len nis ziziá'.

Yöl-la' rejni'i le nac gdu

13 Chqui' zoë' ladjli' bönni' raquë' szxöni len réjni'tsquinë', lu yöl-la' nöxj
ladxi' queë' ral-la' ulu'ë naquë' cni ni'a qui le nac dxi'a runë'.
14 Na'a, chqui' ruzxé'ili' lza'li' len runli' dxin quië la'gú'u lbi'ili' yöl-la' ba
bunách, cutu ral-la' gun ba zxön cuinli' ca nac yöl-la' rejni'i queëli'. Nu run
cni rzi' yë', len rdá'baga' le nac gdutë li.
15 Yöl-la' rejni'i cni cutu nac le runödzjë' Dios, san qui yödzlyú ni nac, len
qui bunách yödzlyú ni, len qui tu' xöhui'.
16 Bönni' tu'zxé'inë' lza'quë' len të'nnë' la'gú'u lequë' yöl-la' ba bunách,
lëzca' ta'díl-l didzë'ë len tunë' yúgu'të le cunác.
17 Bönni' napquë' yöl-la' rejni'i na' runödzjë' Dios:
tunë' le nac gdu dxi'a,
len ta'bözë' dxí'adau',
len nacquë' zxön ladxi',
len nacquë' nöxj ladxi'.
Tu'huechi' ládxi'quë' bunách,
len tunë' le nac dxi'a.
Tuz ca ta'bequi xbey lza'quë',
len cutu ta'bíj bë'i lza'quë'.
18 Nup tui' ládxi'gac la'bequi dxi le rac, ta'bőz dxí'adau', quië gac ca' dxi'a
gdutë le nacgac.

4

Nup tun zxön le nacuá' yödzlyú

1 ¿Bizx quië na' rdil-li' len rac didza' bizxj queëli'? Rac cni queëli' le rzë
ládxi'li' zian le rzë ládxi'li' tu tuli', len qui lë ni na' rdíl-lenli' lza'li'.
2 Zian le ruhuídi'li' len le cutu rzi'li' lei, qui lë ni na' rudődili' bunách.
Ruzxé'ili' le dë qui lza'li', len le cutu rdél-li'li' lei, qui lë ni na' rzu rbö'li' len
rdil-li'. Cutu rata' queëli' le rő'nili', le cutu rnabli' lei lahuë' Dios.
3 Zal-la' zoa bi rnabli', cutu bi rzi'li', le cutu nac dxi'a ca rnabli', le rő'nili'
lë na' rnabli' quië ugunli' lei dxin ca dzagz ládxi'li'.
4 Lbi'ili', bunách nusanli'-në' Dios, ¿naru' cu nőzili' chqui' runli' zxön le
nacuá' yödzlyú ni, chnuhuöacli' ca nu curle'i Dios dxi'a? Núti'tëz nu rë'ni gun
zxön le nacuá' yödzlyú ni, nuhuöác ca nu curle'i Dios dxi'a.
5 Cutu rnaz ca' le nayúj lu guich la'y, rna: "Dios rsölë'ë queëru' Dios Bö' La'y,
Nu zoalen rë'u, ati' Lë' nadxi'inë' rë'u len rudúl-li'në' rë'u chqui' rusanru'-në'."
6 Na'a, zxöntër le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios, le nayúj lu guich la'y, rna: "Dios
ruzaguë'ë xnözgac nup tun ba zxön cuingac, san ruzá' ladxë'ë quegac nup
nacgac nöxj ladxi'."
7 Qui lë ni na', gul-zóa nöxj ladxi' lahuë' Dios. Gul-ná be'i tu' xöhui', ati'
uzxúndj ga zoali'.
8 Gul-güí' ládxi'li' sóalenli'-në' Dios, ati' Lë' dusóalenë' lbi'ili'. Lbi'ili',
bunách dul-la', gul-gác dxi'a, len cutur gunli' dul-la'. Lbi'ili', nul-li' reaj bö'
ládxi'dau'li', len chop le nadxi'ili', gul-gún dxi'a icj ládxi'dau'li'.
9 Gul-sëbi ládxi'li', len gul-hui'ni, len gul-cődx. Na'a ruzxidxli' san ral-la'
cödxli'. Rudzíjili' san ral-la' huí'nili'.
10 Gul-gác nöxj ladxi' lahuë' Xanru', ati' Lë' gunë' ga gacli' blau.

Cutu ral-la' glag yudxru' le run lza'ru'

11 Böchi' lza'adau', cutu gnëli' qui lza'li' tuli' yetuli'. Nu rnë qui böchi' lzë'i,
len rlag yudx le run nu na', nu ni rnë qui zxba queë' Dios, len rbequi xbey le
rna bë' zxba na'. Na'a, chqui' rbequi xbeynu' le rna bë' zxba na', run cuinu'
nu rbequi xbey lei, len cutu runu' ca rna bë' zxba na'.
12 Na'a, tuzë' naquë' Dios, Nu ben zxba na', len naquë' ca' Nu rbequi xbey
le runru'. Lëczë' gac uslő' bunách o usnitië' bunách na'. Na'a, ¿núzxatë run
cuinu', rlag yudxu' lza'u?

Cutu gunru' löz le gac cxö huidzj

13 Na'a, gul-ző nagli', nul-li' rnali': "Cxö huidzj tseajtu' yödz ni', ati' soatu'
ni' tu iz len zian le gá'utu' len úti'tu', ati' cni gáta'tsca queëtu' dumí."
14 Cutu nőzili' bizxa gac cxö huidzj. ¿Nacxcz nac queëru', tsca zoaru'
yödzlyú ni? Nacru' ca böchlá le nalá' tu chi'idau'z, len la' rnittë.
15 Qui lë ni na', cni ral-la' gnali': "Chqui' guë'nnë' Xanru', soaru' gbanru',
len tu tu le gunru'."
16 Na'a, lbi'ili', lu yöl-la' run ba zxön queëli' rgu'li' yöl-la' ba la' cuinzli'. Le
cunác nac yúgu'të le cni runli'.
17 Chqui' nőziru' le nac dxi'a le ral-la' gunru', len cutu gunru' lë na', dul-la'
runru'.

5

Santiago ruső'ë ládxi'quë' bönni' dë yöl-la' tsahui' quequë'

1 Lbi'ili', bönni' rlé'ili' yöl-la' tsahui', gul-cődx len gul-cödxya'a, le zi'a za' dza
glé'ili' yöl-la' yechi'.

2 Chnac ditj yöl-la' tsahui' queëli', ati' chnutöcba' le náculi' bëldau' qui.
3 Chnac qui dumí oro len dumí plata queëli' ca nac qui guia zön xquë'i, ati'
xquë'i na' nac ca tu le ruquí lbi'ili', ati' gac queëli' ca tu gui' le usnít lbi'ili'. Cni
gac queëli', le busá' butubli' queëzli' yöl-la' tsahui' dza ni zoaru' chrajséytëgac.
4 Gul-yutsca'. Chta'náb yudxnë' lazxjquë' bönni' huen dxin gulalapë' yöl
queëli', le cutu rguízxjnili' lequë', ati' lë na' ta'nabë' bönni' huen dxin na' chbö'u
didza' na' lahuë' Xanru', ati' Lë' rna bé'inë' ni'a në'ë guizx yu.
5 Yödzlyú ni benli' ga buné'ili' len güi' gdáguteczli' le rnaz queëli'. Buxőn
cuinli', san chzoa gdxin queëli' dza udx queëli'. Gac queëli' ca rac queëba'
bëdx renni', chbdxin dza gdődiru'-ba'.
6 Rchúguli' quequë' bönni' tsahui' len rudődili' lequë', ati' lequë' cutu
ta'dá'baguë'ë lbi'ili' rudődili' lequë'.

Cözru' zxön ladxi' len ulidzru'-në' Dios

7 Na'a, böchi' lza'adau', gul-cőz zxön ladxi' ga gdxinr dza huödë' Xanru'.
Gul-yú ca runë' bönni' guz gu'n. Lu yöl-la' rböz zxön ladxi' rbözë' guiöjsiu'
len guiöj beo' lin, ati' töd ni' lapë', len szxöni utubë' yöz.
8 Lëzca' cni, lbi'ili' na' réjlë'li' Cristo, gul-cőz zxön ladxi' len gul-típ ládxi'li',
le chza' gal-la' dza huödë' Xanru'.
9 Böchi' lza'adau', cutu gnëli' qui lza'li' tuli' yetuli', cui gbága'li' zxguia'.
Gul-yutsca'. Chrdzag lau udxinë' Xanru', Nu cuequi xbey le runli'.
10 Böchi' lza'adau', gul-yú ca guc quequë' bönni' glu'ë didza' uláz queë'
Xanru'. Nacquë' ca tu le ruluí'i rë'u ca ral-la' saca' qui'ru' len cözru' zxön
ladxi'.
11 Na'a, nucua'ru' lequë' ca bönni' glaquë' bica' ba, nup ni' gulazaca'
gulaguí'i. Chbyőnili' ca benë' Job. Glözë' zxön ladxi' zal-la' szxöni gzxaca'
gdi'ë, ati' nőzili' ca' ca benë' queë' Xanru' ga budxtë. Ruhuéchi'tsca ladxë'ë
rë'u Xanru' len rui' ladxë'ë rë'u.
12 Böchi' lza'adau', le nactër blau nac lë ni rëpa' lbi'ili': cutu gneyli' Nu zoa
yehua' yubá, len cutu gneyli' le nacuá' luyú ni, len cutu gneyli' bíti'tëz bi run
tsutsu xtídza'li'. Cati' gnali': “Ja”, ral-la' gnazli': “Ja.” Cati' gnali': “Cutu”, ral-la'
gnazli': “Cutu.” Cni ral-la' gunli', cui gbága'li' zxguia' lahuë' Dios.
13 Chqui' rzaca' rgui'i nu dzag lbi'ili', ral-la' ulídz Dios nu na'. Chqui' zoa
nu rudziji, ral-la' gul-l yöl-la' ba nu na'.
14 Chqui' re'i nu dzag lbi'ili', ral-la' ulídz bönni' gul tun chi'ë bunách queë'
Cristo, quië lulidzë' Dios, la'nabnë' Lë' unë' bönni' huë' na'. Ral-la' la'gu'ë lë'
le za, len lugunë' dxin lë' Xanru'.
15 Cati' lulidzë' Dios, len ta'yejlë'ë gunë' Cristo ga huöaquë' bönni' huë' na',
ni'r gunë' Xanru' ga huas uzóë', len chqui' benë' dul-la' bönni' huë' na', Xanru'
unít lahuë' lë'.
16 Qui lë ni na', gul-xoalëp dul-la' nabága'li' tuli' yetuli', len gul-náb qui
lza'li' tuli' yetuli' lahuë' Dios quië unë' lbi'ili', urúj guidzhuë' na' ré'ili'. Le
rulidzë' Dios bönni' tsahui', le runë' gdu ladxë'ë, nactsca lsaca'.
17 Elías, bönni' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios, guquë' bönni' yödzlyú ca
nacru' rë'u, san cati' bulidzë' Dios, gnabë' lahuë' cui gal guiöj, gdu tsonn
iz yu xop beo' cutu gul guiöj luyú ni.
18 Gdöd ni' bulidzë' Dios leyúbl, ati' böal guiöj, ati' bunődzj le glazë' bönni'
dza ni'.
19 Böchi' lza'adau', lë ni ral-la' gnőzili'. Chqui' nunbë' le nac gdutë li nu dzag
lbi'ili' len rchixi rnigui, ati' zoa nu gun ga ubí'i ladxi' nu na' rchixi rnigui,

20 nu na' gun ga ubí'i ladxë'ë bönni' dul-la' na' gdë' ga yubl, uslḗ' lu yöl-la'
gut bönni' dul-la' na', len gunë' ga unít lahuë' Dios dul-la' zian nabaguë'ë
bönni' na'. Ca' gac.

DIDZA ZIAL BUZUJË LU GUICH PEDRO

Pedro rugapë' Dios nup ta'dá' Cristo

1 Neda', Pedro, naca' gbaz nasölë'ë Jesucristo. Ruzuja' queëli' lu guich ni,
lbi'ili' náslasli' zi'tu' gap dë ladzli', zoali' luyú Ponto, len luyú Galacia, len
luyú Capadocia, len luyú Asia, len luyú Bitinia.
2 Gröczë' lbi'ili' Xuzru' Dios ca na' bucözë' dza ni'të quië gáquili' quizi queë'
lu në'ë Dios Bö' La'y, len gunli' ca rna xtidzë'ë Cristo len gacli' gdu dxi'a ni'a
qui xchönë' Cristo. Rnabda'-në' Dios uzá' ladxë'ë queëli' len gunë' ga soa dxi
icj ládxi'dau'li'.

Le rúnteczru' löz

3 Yöl-la' ba Dios, Xuzë' Xanru' Jesucristo. Lu yöl-la' ruhuechi' ladxi' zxön
queë' bucubë' yöl-la' na'bán queëru' le buspanë' Jesucristo lu yöl-la' gut. Lë ni run ga rúnteczru' löz,
4 len gun ga gdél-li'ru' lë na' run chi'ë queëru' Dios yehua' yubá. Lë na' run
chi'ë Dios, le unödzjë' quegac bunách queë', cutu nit, len cutu gtëb, len cutu
ggul.
5 Le réjlë'li' Lë', lu yöl-la' huac zxön queë', Dios gun chi'ë lbi'ili' cati' gdxinr
dza ni' uzi'li' xbey yöl-la' ruslá gdu na' chnupë́'ë queëru' len ulu'ë lahui dza
udx.
6 Qui lë ni na' rudzíjitsquili', zal-la' na'a ral-la' saca' qui'li' tu chi'idau' le rac
zian le ta'zí' bë' lbi'ili'.
7 Le rua' rlenli' yugu' lë na' ta'zí' bë' lbi'ili', nac bë' nac gdu ca réjlë'li' Cristo.
Lëzca' cni rzi' bë'ru' oro, le nit, runru' lei dxi'a lu gui'. Qui lë ni na', cati'
chnazí' bë' yöl-la' rejlë' queëli' Cristo, le nacr lsaca' ca oro, gac queëli' yöl-la'
zxön len yöl-la' run ba la'n dza ni' uluí' lahuë' Jesucristo.
8 Lbi'ili' nadxi'ili'-në' Cristo zal-la' gatga blé'ili' Lë'. Réjlë'li' Lë' zal-la' cutu
rlé'ili'-në' na'a, ati' rudzíjili'. Gdu nac yöl-la' rudziji zxön queëli' le cutu gac
quíxjö'ru' tsca nac.
9 Cni nac, le rdél-li'li' yöl-la' ruslá qui bö' nacczli' le rata' queëli' le réjlë'li'
Cristo.
10 Dza ni'të gulusëdë' dxí'adau' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios ca nac
yöl-la' ruslá na' dë queëru' na'a, ati' glu'ë didza' ca nac le ruzá' ladxë'ë queëru'
Dios.
11 Bö' La'y dzaguë' Cristo buzéjni'në' zí'atël bönni' na' glu'ë didza' uláz queë'
Dios, bului'inë' lequë' ca ral-la' saca' qui'ë Cristo, lenca' ca gac queë' yöl-la'
yení' töd na'. Qui lë ni na' glui' ládxi'quë' la'nöznë' batx gac lë ni len nuzxa
na' gac qui lë na' bului'inë' lequë' Bö' dzaguë' Cristo.
12 Dios bului'inë' bönni' na' glu'ë didza' uláz queë' cutu nac tu le la'lé'inë'
lequë', san rë'u ni glé'iru' lë na' glu'ë didza' qui, ati' lbi'ili' ryőnili' na'a ca
nac qui. Lë ni tu'ë didza' qui bönni' tunë' lban qui didza' dxi'a, zoalen lequë'
yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y, Nu na' rsölë'ë queëru' Dios zoë' yehua' yubá,
ati' të'nnë' gbaz la'y queë' Dios la'nöznë' ca nac lë na' glu'ë didza' qui dza
ni'të.

Dios rulidzë' rë'u quië gacru' la'y

13 Qui lë ni na', gul-zóa ban ladxi' len gul-cöztecz ba'adau'. Gdu ládxi'li'
gul-zxöni ládxi'li' lë na' uzá' ladxë'ë queëli' Dios dza ni' uluí' lahuë' Jesucristo.

14 Gul-gún ca rna xtidzë'ë Dios len cutu güi'li' latj la'chë́' lbi'ili' ga yubl yugu'
le rzë ládxi'li', ca na' benli' dza ni' cutu núnbë'nili'-në' Dios.
15 Ral-la' gacli' la'y ca nac yúgu'të le runli', ca na' naquë' la'y Dios, Nu bulídz
lbi'ili' quië gáquili' queë'.
16 Lëzca' cni nayúj lu guich la'y, ca na' gnë' Dios, rna: “Gul-gác la'y, le naca'
neda' la'y.”
17 Rëli'-në': “Xuztu'”, cati' rulidzli'-në' Dios, ati' Lë', tuz ca rbequi xbeynë'
yúgu'të bunách tsca nac le nungac tu tu bunách na'. Qui lë ni na' ral-la'
gádxili' Lë' tsal ni zoali' yödzlyú ni, le cutu nac gdu ladzli'.
18 Dios buslë́' lbi'ili' lu lë na' gucli' dza ni' cati' benli' ca nacgac le ca'z
guludödë' lauli' xuz xtau'li'. Nőziczli' böa'uë' lbi'ili', clëg len tu le nit ca nac
oro len plata,
19 san len xchönë' Jesucristo le nactër lsaca', le budőd cuinë', guquë' ca
tuba' bö'cu' zxila' nacba' gdu dxi'a, tu'döddë'-ba' lahuë' Dios quië ugúa dul-la'.
20 Dios gröczë' Cristo zí'atël ca benë' yödzlyú ni, ati' dza ni zoaru' na'a benë'
ga buluí' lahuë' quië uzi'li' xbë'.
21 Ni'a qui le benë' Cristo réjlë'li'-në' Dios, Nu na' buspán Lë' lu yöl-la' gut
len ben ga naquë' blau. Cni nac, réjlë'li'-në' Dios len ruzxöni ládxi'li' Lë'.
22 Na'a, chnun cuinli' dxi'a le runli' ca rna le nac gdutë li len nac gdu ca
nadxi'icli'-në' böchi' lza'li' ta'yejlë'ë Cristo. Qui lë ni na', gdu ládxi'li' ral-la'
gdxi'ili' lza'li' tuli' yetuli'.
23 Chböaljli' leyúbl, clëg le nuzoagac lbi'ili' bunách tatcz, san nuzóa lbi'ili'
Nu zoacz, le náljlenli' xtidzë'ë Dios, le nac ban len le zoa tsalzú.
24 Cni nac, le nayúj lu guich la'y rna:
Yúgu'të bunách nacgac ca nac guixi'.
Yöl-la' lach quequë' nac ca xyiji guixi' na'.
Rbidx guixi' na' len rguindj xyiji,
25 San xtidzë'ë Dios zoa tsalzú.
Didza' ni bdxin queëli' lu didza' dxi'a.

2

1 Qui lë ni na', gul-cá'n yúgu'të le cunác. Cutur si' yë'li' len cutu ubíj dxi'a
cuinli' laugac bunách. Cutur uzxé'ili', len cutu gnëli' qui lza'li'.
2 Ral-la' së ládxi'li' le nac queë' Dios Bö' La'y quië gal-li' ca na' tunbi' bi'i
huë'ndau', ta'zé́ ládxi'bi' nidxi'. Cni ral-la' gunli' ga gdxinr dza ulali',
3 chqui' ráquibe'ili' naquë' dxi'i ladxi' Xanru'.

Cristo naquë' ca tu guiöj nac ban

4 Gul-biga' ga zoë' Xanru', naquë' ca tu guiöj nac ban. Naquë' ca tu guiöj
gulacá'n lei ca'z bunách san nac tu le gröczë' Dios le nac lsaca'.
5 Lëzca' cni, lbi'ili' nacli' ca guiöj nabangac. Gul-güí' latj Dios ugunë' lbi'ili'
dxin, gunë' ga gacli' ca tu gdau' ga soë' Dios Bö' La'y. Lu gdau' na' gacli' ca
bxuz náquigac quizi queë' Dios ati' lu në'ë Jesucristo gac udödli' lahuë' Dios
yugu' le runnë' queëli' Dios Bö' La'y, lë na' rdzag ladxë'ë Dios.
6 Qui lë ni na' nayúj ca' lu guich la'y, rna:
Rgu'a lu zö'ö yödz Sión tu guiöj blau squin zö'ö,
Le gröcza' neda' len nac lsaca'.
Nu rejlë' Lë', cutu gchixi gnigui.
7 Lbi'ili' na' réjlë'li' Cristo, nac queëli' guiöj ni tu le záqui'tsqui, san quegac
nup cuta'yejlë' Cristo, nac ca na' nayúj lu guich la'y, rna:
Guiöj na' guluzóë' tsla'l bönni' tu'cu'ë zö'ö,
Gláquinë' ca'z nac,

Guiöj ni chnac guiöj blau squin zö'ö.
8 Lëzca' cni nayúj lu guich la'y, rna:
Guiöj ni gun ga tsajchégu'gac bunách
Len gun ga tsajtsö'gac.
Le nactë yajchégu'quë' bönni' cuta'yejlë'ë Cristo, le gulachíxinë' cati' guluzóë' tsla'l xtidzë'ë Dios. Dios bucu'ë lequë' lunë' cni.

Nup náquigac queë' Dios

9 Lbi'ili' nacli' bunách gröczë' Dios. Yúgu'tëli' nacli' bxuz queë' Bönni' Uná Bë' La'y. Nacli' ca tu yödz naqui quizi queë' Dios. Nacli' bunách queëczë' Dios. Cni nacli' quië gac gunli' lban qui le zxön benë' Dios, Nu na' bulídz lbi'ili' quië brujli' ga nac chul xöhui', len gyazli' lu yení' gdu queë'.
10 Zí'atël cutu gucli' bunách queë' Dios, san na'a chnacli' bunách queë'. Zí'atël nutu nu buechi' ladxi' lbi'ili', san na'a Dioscz ruhuechi' ladxë'ë lbi'ili'.

Zoaru' nabanru' quië gunru' ca rë'nnë' Dios

11 Böchi' lza'adau', nacli' ca bunách zi'tu', rdazli' yödzlyú ni. Qui lë ni na', ráta'yua' lauli', cui güi'li' latj la'ná be'i lbi'ili' le rzëz ládxi'li', lë na' ta'dil-len bö' nacczli'.
12 Gul-gún le nac dxi'a laugac bunách cunúnbë'gac Dios. Cni gac, chqui' luquí lbi'ili', la'ná nacli' gdödi bunách, gac la'le'i bunách yugu' le dxi'a runli', ati' dza huödë' Xanru' la'gu'ë Dios yöl-la' ba ni'a qui le nacczli'.
13 Le náquili' queë' Xanru', gul-gún ba la'n yúgu'të bönni' yúlahui', nucua'gac lequë' bunách, zal-la' naquë' bönni' rna bé'inë' gdutë yödzlyú, le naquë' bönni' blau uná bë',
14 o chqui' naquë' bönni' rna bé'inë' yödz, nu na' nuzóë' bönni' blau uná bë' na' quië gut quinë' nup tua' dö' len gunë' ba la'n nup tun le nac dxi'a.
15 Cni rë'nnë' Dios gunli' quië la'bő' dxië' bönni' cunözi cunúnbë'quë' Lë', cati' la'lé'inë' le nac dxi'a na' runli'.
16 Gul-gác ca bönni' nadzanquë', san cutu gugunli' dxin yöl-la' nadzán queëli' quië gunli' le cunác. Gul-gác ca bönni' nadá'uquë' queë' Dios.
17 Gul-gún ba la'n yúgu'të bunách. Gul-dxí'i-quë' böchi' lza'li'. Gul-gadxi-në' Dios. Gul-gún ba la'n bönni' rna bé'inë' gdutë yödzlyú.

Le gzxaca' gdi'ë Cristo ruzejni'i rë'u ca ral-la' gunru'

18 Nul-li' nacli' bönni' nadá'ugac, gul-gadxi bönni' xanli', len gul-gún-quë' ba la'n, clëgz gunli' ba la'n bönni' xanli' na' nacquë' dxi'a len tui' ládxi'quë' lbi'ili', san gul-gún ba la'n ca' bönni' xanli' na' tu'saca' zi'ë lbi'ili' lu dxin runli' quequë'.
19 Chqui' saca' qui'li' len cutu zoa bizx quië, ati' gua' glenli' lë na' le ráquili' nac ca rë'nnë' Dios, urujli' dxi'a lahuë' Dios.
20 Na'a, chqui' rua'li' dö' ati' gut quinë' lbi'ili' bönni' yúlahui', ¿nacxcz uzi'li' xbey zal-la' len yöl-la' rböz zxön ladxi' queëli' gua' glenli' lë na' gac queëli'? San chqui' rbözli' zxön ladxi', rua' rlenli' le rzaca' rgui'li' ati' benli' le nac dxi'a, ni'r urujli' dxi'a lahuë' Dios.
21 Dios bulidzë' lbi'ili' quië saca' qui'li' cni, le gzxaca' gdi'ë Lëczë' Cristo uláz queëli', buzóë' queëli' tu le uluí'i lbi'ili' ca ral-la' gunli', saca' qui'li' ca na' gzxaca' gdi'ë Lë'.
22 Cristo cutu bi dul-la' benë', len gatga gzxi' yë'ë.
23 Cati' guludidza' yudxnë' Lë', cutu butság yudxnë' lequë'. Cati' gulusaca' zi'ë Lë', cutu buzeynë' lequë' ba nadx, san budőd cuinë' lu në'ë Dios, Nu na' rbequi xbey le runru' ca sa'yéaj.

24 Lëczë' Cristo gzxi'ë dul-la' queëru' lu gdu ca nayá' nabanë' cati' ni' gutië'
lë'i yag cruz, quië gacru' ca bönni' nat, cutur gunru' dul-la', san soaru' gbanru'
quië gunru' le nac dxi'a. Lë' guquë' huë' uláz queëru' quië huöacru' dxi'a rë'u.
25 Gucli' ca bö'cu' zxila' nanitcba', san na'a budxinli' queë' Cristo, Nu ruyú
lbi'ili' len run chi'ë bö' nacczli', naquë' queëli' ca bönni' uyú bö'cu' zxila'.

3

Ca ral-la' lun nup nutság na'gac

1-2 Lëzca' cni, lbi'ili' ngul, ral-la' gunli' ba la'n bönni' qui queëli', len chqui'
cutu ta'yejlë'ë xtidzë'ë Cristo, la'yejlë'ë Lë' cati' la'lé'inë' le nac dxi'a runli',
nacli' ba'a ladxi', len runli' lequë' ba la'n, zal-la' cutu bi didza' ruí'lenli' lequë'
ca nac queë' Cristo.
3 Yöl-la' lach queëli' cutu nac le zoa lahuiz, tsca rupa'li' icjli', len tsca nacgac
le naccni oro nusí' cuinli', len lari' záqui'tsqui náculi'.
4 Yöl-la' lach queëli' ral-la' gac le yu'u icj ládxi'dau'li'. Yöl-la' lach le rdia'tecz
nac yöl-la' nöxj ladxi' len yöl-la' ba'a ladxi', le záqui'tsquigac lahuë' Dios.
5 Lëzca' cni guc yöl-la' lach quecnu ngul gulayíj ládxi'cnu Dios, gulacua'nu
dza ni'të. Guluzxöni ládxi'cnu Dios len glunnu ba la'n bönni' qui queëcnu.
6 Cni bennu Sara, bennu ca rna xtidzë'ë Abraham, bönni' queënu, len
bulidznu lë', gnanu: “Xan.” Lbi'ili' ca' gunli' ca bennu Sara na' chqui' gunli'
le nac dxi'a len cutu bi gádxili'.
7 Lëzca' cni, lbi'ili', bönni', ral-la' güi' ládxi'li' ngul qui queëli'. Gul-gún lecnu
ba la'n, clëgz le nőta'cnu ca yöl-la' nal queëli', san lëzca' le nadél-li'cnu yöl-la'
na'bán na' runnë' queëru' Dios, tuz ca nadél-li'li' lbi'ili'. Gul-gún cni, cui
uzaga' xnözli' tu' xöhui' cati' ulidzli'-në' Dios.

Huazaca' huagui'ru' zal-la' runru' le nac dxi'a

8 Ga ruúdxtë, gul-gác tuz tuli' len yetuli' yúgu'tëli' len gul-güí' ládxi'li' lza'li'
tuli' yetuli'. Gul-gác dxi'i ladxi' len zxön ladxi'.
9 Cutu ubi'ili', cugua'li' dö' qui nu rua' dö' queëli', len cutu utság yúdxili' nu
utság yudxi lbi'ili', san cni ubi'ili', gnábili'-në' Dios gunë' ga gac bica' ba nu
na', le bulidzë' lbi'ili' Dios quië gacli' bica' ba.
10 Cni nac le nayúj lu guich la'y, rna:
Nu bönni' rë'nnë' uzi'ë xbey yöl-la' na'bán queë' len cözë' dxí'adau',
Ral-la' uca'në' didza' xöhui' len cutur si' yë'ë.
11 Ral-la' uca'në' le cunác len gunë' le nac dxi'a.
Ral-la' güi' ladxë'ë cözë' zxön ladxi' len sóateczë' cni,
12 Xanru' run chi'ë yugu' bönni' tsahui'
Len ruzé naguë' le tu'lidzë' Lë',
San ruzaguë'ë xnözgac nup tua' dö'.
13 ¿Nuzxa caz gua' dö' queëli' chqui' rui' ládxi'li' gúnteczli' le nac dxi'a?
14 Zal-la' saca' qui'li' cati' runli' le nac dxi'a, gacli' bica' ba. Nutu nu gádxili'
len cutu ubi ugui'li'
15 san gul-zxöni ládxi'li'-në' Cristo, güi'li' Lë' latj gna bé'inë' icj ládxi'dau'li'.
Gul-zóa sina' quíxjöi'li' yúgu'të nup la'nabi lbi'ili' bizx quië runli' löz Cristo,
gunli' lë ni lu yöl-la' nöxj ladxi' queëli' len lu yöl-la' run ba la'n nup na'.
16 Gul-guntecz le nac dxi'a lahuë' Dios, len chqui' nacuá' nup ta'nő xöhui'
qui le nac dxi'a runli' le réjlë'li' Cristo, ni'r lutuí'i ca nac le ta'nő queëli'.
17 Chqui' saca' qui'li', dxi'ar gac chqui' nac le runli' le nac dxi'a len clëg le
rua'li' dö', chqui' Dios rë'nnë' gac cni queëli'.

18 Lëczë' Cristo gzxaca' gdi'ë gutië' uláz queëru' quië bugűë' tsaz dul-la' nabága'ru'. Lë' naquë' dxi'a, san gutië' uláz queëru' rë'u, nacru' bönni' dul-la'. Cni benë', bunë' rë'u tuz len Dios. Lu xpëlë'ë gutië' san lu bö' nacczë', ni zoë' nabanë' tu lu xpëlë'ë cub.
19 Lu bö' nacczë' gyijë' yjenë' lban laugac bö' nadzungac.
20 Bö' ni glacczë' bönni', dza ni'të guladá'baguë'ë xtidzë'ë Dios, dza ni' zoë' Noé, cati' ni' glözë' Dios lu yöl-la' rböz zxön ladxi' queë', cutu busyudxë' lequë', tsal ni' benë' Noé barco zxön na'. Lë'i barco na' gululá nabábz bunách lu nis, glac xunu' bunách, bönni' len ngul.
21 Nis ni' nac tu le ruluí' ca nac nis ga na' rdilru' nis, le nac bë' nularu' lu yöl-la' gut le bubanë' Jesucristo lu yöl-la' gut. Lë na' rdilru' nis cutu nac tu le run dxi'a le nacru' lahuiz, san ruluí' rui' ládxi'ru' gac dxi'a icj ládxi'dau'ru' lahuë' Dios.
22 Jesucristo bubenë' yehua' yubá, yajchö'ë cuit lë'ë yubél Dios, rna bé'inë' yugu' gbaz la'y, len nup ni' ta'ná bë', len nup nadél-li'gac yöl-la' zxön.

4

Gunru' xchinë' Cristo, ugunru' dxin yöl-la' huac queë' Dios

1 Qui lë ni na', ca na' gzxaca' gdi'ë Cristo lu gdu ca nayá' nabanë', lëzca' lbi'ili' ral-la' soa cözli' saca' qui'li'. Nu na' rzaca' rgui'i le da' le nac dxi'a chbucá'n dul-la'.
2 Na'a su lau, ral-la' gúnteczli' ca rë'nnë' Dios len clëg ca rzëz ládxi'li' lu yöl-la' bunách queëli'.
3 Tsca'ti' gaz le chbenli' chbenli', cutur gunli' ca na' tun nup cunúnbë'gac Dios. Dza ni'të benli' yugu' le cural-la' gunli'. Gzë ládxi'li' le cunác. Gzúdxili'. Gdöd bë'i güi' gdáguli' len gyij ládxi'li' bdau' guiöj bdau' yag le rgutnë' Dios.
4 Na'a, tu'bannë' bönni' tunë' cni le cutur runli' tsazxőn lequë' cati' tunë' le cunác cni, len qui lë ni na' tu'tság yudxnë' lbi'ili'.
5 Lequë' run bayúdx luluí' cuinquë' lahuë' Dios, Nu na' chzoa cuequi xbeynë' nup nabangac len nup chnatgac.
6 Qui lë ni na' guc lban qui didza' dxi'a laugac nup chnatgac, nup na' Dios glequi xbeynë' lequë' cati' ni' gulacu'ë yödzlyú ni, ca na' rbequi xbeynë' yúgu'të bunách. Guc lban lauquë' quië la'cu'ë lu yöl-la' na'bán lu bö' nácgacczë', ca na' zoaczë' lu yöl-la' na'bán Dios.
7 Chzoa gdxin dza udx qui yúgu'të le dë. Qui lë ni na', gul-gác ba'a ladxi' len gul-spán ládxi'li' quië gac ulidzli'-në' Dios.
8 Le runtë bayúdx, gul-dxí'i lza'li' tuli' yetuli', le chqui' dzagli' lu yöl-la' nadxí'i, gacli' sina' unít lauli' lza'li' tua' dö' queëli'.
9 Gul-güí' latj la'cuá' lidxli' böchi' lza'li', len cutu gnëli' quequë'.
10 Dxí'adau' ral-la' ugunli' dxin yugu' le buzá' ladxë'ë queëli' Dios, gáclenli' lza'li' tuli' yetuli'.
11 Nu bönni' runë' lna' lau, ral-la' gunë' lna' lau qui xtidzë'ë Dios, ati' nu bönni' runë' xchinë' Cristo, ral-la' ugunë' dxin yöl-la' huac na' runnë' queë' Dios, ati' ca nac yúgu'të le runli', gac yöl-la' ba queë' Dios ni'a qui le nunë' Jesucristo. Gactecz queë' Dios yöl-la' ba len yöl-la' uná bë'. Ca' gac.

Le la'zaca' la'guí'i bunách ta'yejlë' Cristo

12 Böchi' lza'adau', cutu ubánili' ca nac le ta'zí' bë'tsca lbi'ili'. Cutu nac le cunúnbë'gac bunách.
13 Gul-dzíjitsqui le dë latj queëli' gunli'-në' tsazxőn Cristo lu le rzaca' rgui'ë Lë' quië gac udzíjili' ca' dza na' huödë' Cristo, cati' glé'ili' yöl-la' yení' queë'.

14 Chqui' tu'dzág yudxi lbi'ili' bunách le da'li' Cristo, bica' ba lbi'ili', le nac
bë' zóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, Nu za' yehua' yubá. Bunách ni tu'dzág yudxi
Lë', san lbi'ili' runli'-në' ba la'n.
15 Chqui' zoa nu dzag lbi'ili' rzaca' rgui'i, ral-la' gac cni le dë'ë Cristo len
clëg le naquë' gdödi bunách o gban, o bönni' huia'dö', o le yjitsë'ë ga yubl.
16 Na'a, chqui' nul-li' rzaca' rgui'li' le da'li' Cristo, cutu ral-la' utui'li', san
gul-cu'ë Dios yöl-la' ba le nazí' lali' bunách queë' Cristo.
17 Chbdxin dza su lahuë' Dios cuequi xbeynë' bunách náquigac quizi queë'.
Chqui' zi'al cuequi xbeynë' rë'u, ¿nacxtër gac quegac nup cutún ca rna didza'
dxi'a queë' Dios?
18 Chqui' nac baníg lulá nup tun le nac dxi'a, ¿nacxtër gac quegac nup
ta'dá'baga' Dios len tun dul-la'?
19 Cni nac, nup ni ta'zaca' ta'guí'i le rë'nnë' gac cni Dios, ral-la' lúnteczë'
le nac dxi'a len ludödë' lu në'ë Dios bö' nácgacczë', le benczë' lequë' Lë' len
runë' ca rna xtidzë'ë.

5

Pedro ruzéjni'në' nup ta'yejlë' Cristo

1 Na'a, ruzéjni'da' bönni' gul tun chi'ë lbi'ili' náquili' queë' Cristo, le naca'
neda' ca' bönni' gul ca nacquë', len blé'ida' le gzxaca' gdi'ë Cristo, ati' guna'
ca' tsazxőn lequë', uzi'tu' xbey yöl-la' yení' na' gla' lahui.
2 Gul-gác ca bönni' tu'yú bö'cu' zxila', gun chi'ili' bunách na' Dios glu'ë lu
na'li'. Gul-gún cni gdu ládxi'li' ca rë'nnë' Dios, len clëg le run bayúdx queëli',
o le rzë ládxi'li' dumí. Gul-gún xchinli' le rő'nizli'
3 len clëg le rő'nili' gna bé'izli' nup na' nagu'ë lu na'li'. Gul-güí' ládxi'li' gacli'
tu le ruluí' ca ral-la' lac nup na' run chi'ili'.
4 Cni nac, cati' uluí' lahuë' Cristo, Nu na' nac blau uyú bö'cu' zxila', gdél-li'li'
tu le uzi'li' xbey le gatga nit.
5 Lëzca' cni, bi'i cuidi', gul-gún ca ta'nő' bönni' gul. Yúgu'tëli' ral-la' gunli' ba
la'n lza'li', tuli' yetuli', lu yöl-la' nöxj ladxi' queëli', le nayúj lu guich la'y, rna:
Dios ruzaguë'ë xnözgac nup tun ba zxön cuingac
San ráclenë' nup nacgac nöxj ladxi'.
6 Gul-zóa nöxj ladxi' lu në'ë Dios, ati' Lë' uchisë' lbi'ili' cati' gza'a dza.
7 Gul-cú'u lu në'ë Dios yúgu'të le run ga ruúbi rugui'li', le rui' ladxë'ë lbi'ili'.
8 Gul-gác ba'a ladxi' len gul-spán ládxi'li', le zoa tu' xöhui', nu curle'i lbi'ili'
dxi'a, rda gdu zbi'il, nac ca tuba' bëdx guixi' rbődxya'aba', rguiljba' nu
gáguba'.
9 Gul-gác tsutsu ca réjlë'li' Cristo, len gul-zaga' xnöz tu' xöhui', le nőzili'
ta'zaca' ta'gui'ë böchi' lza'li' gdutë yödzlyú ni ca na' rzaca' rgui'li' lbi'ili'.
10 Ni'r cati' chgzxaca' gdi'li' tu chi'z, Dios gunë' ga gacli' gdu, len ga gacli'
tsutsu, len ga gal-li', len ga soali' tsaz. Lëczë' Dios ruzá' ladxë'ë queëru'
yúgu'të le ruzi'ru' xbey, len bulidzë' rë'u quië uzi'ru' xbey yöl-la' yení' queë'
zoa tsalzú le nacru' tuz len Jesucristo.
11 Gactecz queë' yöl-la' ba len yöl-la' uná bë'. Ca' gac.

Pedro ruzeynë' didza' nup ta'dá' Cristo

12 Dídza'dau' ni ruzuja' queëli' lu guich lu në'ë Silvano, len ráquida' naquë'
gdu bőchi'ru'. Rë'nda' utipa' ládxi'li' ati' runa' lna' lau lauli', le nactë lë ni nac
le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios. Gul-gác tsutsu le ruzi'li' xbey lë ni.

13 Tu'gáp lbi'ili' Dios bunách queë' Cristo nacuá' Babilonia. Dios gröczë'
lequë' ca na' gröë' lbi'ili'. Lëzca' rugapbi' lbi'ili' Dios bi'i Marcos, nacbi' ca
zxi'ncza'.
14 Gul-gáp Dios lza'li' tuli' yetuli', len lu yöl-la' nadxí'i queëli' lza'li' unída'li'
lza'li' tuli' yetuli'.
Rnabda'-në' Dios gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li', yúgu'tëli' na' náquili' queë'
Jesucristo. Ca' gac.

DIDZA BURÓP BUZUJË LU GUICH PEDRO

Pedro rugapë' Dios nup ta'dá' Cristo

1 Neda', Simón Pedro, naca' huen dxin queë' Jesucristo, len gbaz nasölë'ë
Lë'. Rugapa' Dios lbi'ili', réjlë'li' Jesús. Tuz ca záca'gac yöl-la' rejlë' queëli' Lë'
len yöl-la' rejlë' queëtu' Lë'. Dios benë' ga réjlë'li' Lë' le nacczë' tsahui', len le
naquë' tsahui' ca' Xanru' Jesucristo, Nu na' ruslá rë'u.
2 Rnabda'-në' Dios gunë' ga gata' gdu queëli' le ruzá' ladxë'ë queëru', len
gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li' le núnbë'li'-në' Dios lenca' Xanru' Jesús.

Le nacgac nup ta'yejlë' Cristo

3 Lu yöl-la' huac zxön queë', Dios chbennë' queëru' yúgu'të le rquíniru' quië
gata' queëru' yöl-la' na'bán gdu, len quië gacru' ba'a ladxi', le núnbë'ru' Nu
na' bulídz rë'u quië gata' queëru' yöl-la' yení' queë' len le nac dxi'a queë'.
4 Le runë' cni, benë' ga gac uzi'ru' xbey yugu' le zxön len le nac dxi'a gzxi'
lu në'ë gunnë' queëru', ati' le nac cni nularu' lu le cunác dzö' yödzlyú ni le
ta'zé ládxi'gac le cunác bunách, quië gacru' ca naquë' Lëczë' Dios.
5 Qui lë ni na', chqui' réjlë'li' Cristo, gul-güí' ládxi'li' gacli' dxi'i ladxi'. Chqui'
chnacli' dxi'i ladxi', gul-güí' ládxi'li' gata' ca' queëli' yöl-la' rac szxöni.
6 Chqui' napli' yöl-la' rac szxöni, gul-güí' ládxi'li' gna be'i cuinli', len chqui'
rna be'i cuinli', gul-cőz zxön ladxi', len chqui' rbözli' zxön ladxi', gul-zóa ba'a
ladxi'.
7 Chqui' zoali' ba'a ladxi', gul-dxí'i lza'li', len chqui' nadxi'ili' lza'li', gul-dxí'i
ca' yúgu'të bunách.
8 Chqui' cni runli', len zeaj racr gdu ca runli' cni, lë ni gun ga cugác daduz
yöl-la' rejlë' queëli' Lë', ati' tseaj gacr gdu ca núnbë'li'-në' Xanru' Jesucristo.
9 Nu bönni' cutu rui' ladxë'ë gunë' cni, naquë' ca bönni' nachúl nanitië', le
chgul ladxë'ë bunë' lë' dxi'a Cristo, bugűë' yugu' dul-la' gbaguë'ë zí'atël.
10 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', ral-la' güi'tër ládxi'li' gáquibe'ili' bulidzë'
lbi'ili' Dios len gröczë' lbi'ili'. Chqui' gunli' cni, cutu ca' gchixi gníguili'.
11 Cni gac, gdu ladxë'ë Dios gunnzë' lbi'ili' latj tsazli' ga rna bé'teczë' Xanru'
Jesucristo, Nu ruslá rë'u.
12 Qui lë ni na' gúntecza' ga tsajneyli' yugu' lë ni zal-la' chnőziczli' lei len
rugunli' dxin le nac gdutë li na' chgzxi' lu na'li'.
13 Runi neda' ral-la' uspana' ládxi'li' ca nacgac lë ni tsal ni zoa' nabana'.
14 Ral-la' guna' cni le nözda' zi'a gatia'. Xanru' Jesucristo chgudxczë' neda'
gac cni quia'.
15 Qui lë ni na' güi'tsca ladxa'a guna' ga tsajnéyteczli' yugu' lë ni töd gatia'.

Nup gulale'i yöl-la' zxön queë' Cristo

16 Cutu bé'lentu' lbi'ili' didza' rdaz lu yöl-la' sina' queëtu', cati' buzéjni'tu'
lbi'ili' ca ral-la' gdxin dza huödë' Xanru' Jesucristo, napë' yöl-la' uná bë' zxön.
Netu' blé'icztu' yöl-la' zxön queë'.
17 Blé'itu' Lë' cati' benë' Lë' ba la'n Xuzru' Dios len glu'ë Lë' yöl-la' zxön, ati'
byön chi'ë Dios, bruj latj yení' queë', gnë': “Nu ni nac Zxi'na'. Nadxi'ida' Lë'
len rdzag ladxa'a Lë'.”
18 Netu' byőnicztu' chi'ë na' bruj yehua' yubá cati' ni' gzóalentu'-në' Xanru'
lu gui'a la'y.

19 Lë na' guc, nac bë'tsca nactë didza' glu'ë bönni' uláz queë' Dios, ati' ral-la'
güi' ládxi'li' didza' na', le nac ca tu gui' ruzení' tu ga nac chul ga gdxintë dza
uzení' lu icj ládxi'dau'li' Nu na' nac ca bölj usíl queëru'.
20 Lë ni runtsca bayúdx tséjni'li': "Nutu nu bönni', racz queë' cutu gac
usedxë' didza' bë'ë bönni' uláz queë' Dios."
21 Yugu' didza' glu'ë bönni' uláz queë' Dios cutu ca' glu'ë le glë'nczně', san
glu'ë didza' uláz queë' Dios le buchizië' lei icj ládxi'dau'quë' Dios Bö' La'y.

2

Ca nacgac nup tu'ëdi le cunácz

1 Gulacuá'lenë' ca' bunách Israel bönni' ta'zí' yë'ë, gulanë́' nacquë' bönni'
tu'ë didza' uláz queë' Dios. Lëzca' cni la'cuá'lenë' lbi'ili' bönni' la'zí' yë'ë,
lusëdnë' lbi'ili' le cunácz. Lu yöl-la' sina' quequë' lusëdnë' lbi'ili' zxba
quégaczë' le gun ga soa banádx queëli' uca'nli' le nac gdutë li. La'dá'baguë'ë
ca' Xanru', Nu buslá rë'u. Le lunë' gun ga usnittë' lequë' Dios.
2 Gunli' lequë' tsazxőn zianli' ca nac le cunác lunë', ati' le gunli' la'li' cni
la'në́ xöhui' bunách qui didza' dxi'a le nac gdutë li.
3 Lu yöl-la' ruhuidi' quequë' lusëdnë' lbi'ili' le cunácz, quië gata' quequë'
dumí queëli'. Chnarugu quequë' bönni' ni, ati' nac löz la'nitië' tsaz.
4 Dios cutu bunít lahuë' yugu' gbaz la'y queë' na' glunë' dul-la', san gru'në'
lequë' latj chul. Nága'quë' du guia ga nac chul na', ta'bözë' dza usyudxë'
lequë' Dios.
5 Lëzca' cni, cutu bunít lahuë' bunách gulacuá' dza ni'të cati' bsölë'ë nis
guiöj usnít yödzlyú, len busnitië' bunách nacgac xöhui', san buslë́' lu nis na'
Noé, bönni' ni' benë' lban qui le nac tsahui'. Dios buslë́' ca' lu nis yegádx di'a
dza queë' Noé na'.
6 Lëzca' cni, Dios bchuguë' quegac bunách gulacuá' yödz Sodoma len
Gomorra, busnitië' lequë' lu gui', ati' guluhuöaquë' dö. Le guc quequë' nac
tu le ruluí' le run gadxi nup tua' dö'.
7 Cati' busnitië' yugu' yödz na', Dios buslë́' lu gui' na' Lot, bönni' tsahui'.
Buí'nitsca ladxë'ë Lot ni'a qui le xöhui' glun bunách tua'dö' na'.
8 Cni guc, le gzóalenë' lequë' bönni' tsahui' na', ati' blé'inë' len byönnë' le
cunác na' tunë', ati' le guquë' ba'a ladxi', yúgu'të dza gsë́bitsqui ladxë'ë ca
nac le cunác glunë'.
9 Cni nac, Xanru' nöznë' uslë́' lu na' nu run ga tsazgac nöz dul-la' nup
na' tadxi Lë', san nucözë' zxguia' gunë' nup cunacgac tsahui' ga gdxinr dza
gchuguë' quequë'.
10 Gchúgutërë' quegac nup ni tun yugu' le ta'zë́ ládxi'gac le cunác len
ta'dá'baga' yöl-la' uná bë' queë' Xanru'. Nacquë' rugu ladxi' len zid ladxi'.
Cutu tádxinë' tu'lídz ditjë' gbaz la'y ta'dë́' lu yení'.
11 Gbaz la'y na' nápgactërë' yöl-la' uná bë' len yöl-la' huac ca yugu' bönni'
na', san gbaz la'y na' cutu tu'huazxjnë' nu luquíë' lahuë' Xanru'.
12 Bönni' ni nacquë' ca böa' guixi', cutu bi ta'yéjni'ba', san naljcba' quië nu
sön lecba' len gdödi lecba'. Ta'në́ xöhuë'ë qui le cuta'yéjni'në', ati' la'nitië' tsaz
ca rac quecba' böa' guixi' na'.
13 Dios ubi'ë quequë' le la'zaca' la'gui'ë, le gulusaca' zi'ë bunách. Táquinë'
nac xbaquë' tu'zi'ë xbey le rac na'a dza. Nacquë' ca tu huë' nudzu' len tu le
run ditji cati' ni' tahuë' tsazxőn lbi'ili', ati' tu'dzijnë' le ta'zí' yé'inë' lbi'ili'.

14 Lu yöl-la' rzë ladxi' quequë' le cunác tu'yúë'-nu yugu' ngul. Cutu nacu'ë
dxiz tunë' dul-la'. Tunë' ga ta'chixi ta'nigui nup cunacgac tsutsu ca ta'yejlë'
Cristo. Ta'guíljteczë' yugu' le tu'huídi'në'. Dios chnuchuguë' quequë'.
15 Guluca'në' le nac gdutë li, ati' nachúl nanitquë'. Tunë' ca benë' Balaam,
zxi'në' Beor, bönni' ni' bdxi'inë' dumí, ati' benë' le cunác le nazxjë'.
16 Dios buzeynë' ba nadx Balaam na' le benë' le cunác na'. Bë́'lenba' lë'
didza' tuba' búrrodau' ca na' tui' didza' bunách ati' buzága'ba' xnözë' Balaam
ga na' zijë' lu yöl-la' rdá'baga' queë'.
17 Nacquë' bönni' ni ca tu bdua' chbui' nis qui, lenca' ca tu böaj rchë' lei bö'
bdunu'. Chnabá'a xlatjquë' latj chul.
18 Cni nacquë' le tu'ë didza' yugu' le zxön lu yöl-la' cunözi quequë', len
tu'gunë' dxin yugu' le ta'zë́ ládxi'gac bunách le cunác, tunë' ga ta'chixi ta'nigui
nup zi'a gululá ladj nup nacgac chul nit.
19 Të' yezica' bunách la'del-li' yöl-la' ruslá, san légaccz̈ë' nadzunquë',
tunë' bayúdx le cunác. Nadzunquë' yúgu'të bönni' lu na' bi rna be'i icj
ládxi'dau'quë'.
20 Chqui' gululë́' lu le cunác tsahui' nacuá' yödzlyú ni le glunbë'ë Xanru'
Jesucristo, Nu ruslá rë'u, ati' ni'r ta'röli lequë' leyúbl le cunác tsahui' na', len
ta'ná be'i lequë', le nactë nabága'gactërë' zxguia' ga rajseytë ca le gulabaguë'ë
zi'al.
21 Dxi'ar gac quequë' la'naru' gatga lunbë'ë Nu ruzóa rë'u nöz tsahui' ca
le gac quequë' chqui' glunbë'ë Lë', ati' ni'r guluca'në' zxba la'y bë'ë quequë'
Dios.
22 Chbudxín quequë' didza' na' rna:
Ruhueycjba' bö'cu', ruhuáguba' le zi'a gubba'.
Ruyazba' lu guna' cuch na' zi'a gdibru'-ba'.

3

Nac löz huödë' Xanru'

1 Didza' ni nac le buróp ruzuja' queëli' lu guich, böchi' lza'adau'. Lu groptë
guich na' rui' ladxa'a uspana' ládxi'li' ca nacgac lë ni.
2 Gul-tsajnéy yugu' didza' glu'ë zí'atël bönni' queë' Dios, glu'ë didza' uláz
queë'. Gul-tsajnéy ca' zxba na' gna bé'inë' rë'u Xanru', Nu ruslá rë'u, lë na'
gulusëdnë' lbi'ili' bönni' gbaz nasölë'ë Lë'.
3 Le nac blau ral-la' tsajneyli', dza tsajséytëgac luluí' lauquë' bönni' lunë'
yugu' le ta'zë́z ládxi'quë' le cunác.
4 Lutitjë', la'në́': "¿Gazxcz lë na' gzxi' lu në'ë Cristo, gnë': Huöda' leyúbl?
Dza ni'të cati' glatië' xuz xtau'ru', yúgu'të rac tuz ca guc cati' gzu lau rata'
yödzlyú ga rdxintë na'a dza."
5 Tu'zóë' tsla'l le guc dza ni'të, bë'ë didza' Dios, ati' glata' luzxbá len luyú.
Bruj lu nis luyú na' ati' zoa gatsj lahui'l nis.
6 Len nis ca' busnitië' yödzlyú Dios dza ni'të cati' ni' bsölë'ë nis guiöj usnít
bunách dul-la'.
7 Luzxbá len yödzlyú ni nacuá' na'a dza, Dios nucu'ë leygac ga gdxinr dza
usnitië' leygac lu gui'. Cni gac le gnë' cni Dioscz. Uzégui'ë leygac dza ni'
gchuguë' quegac bunách cunacgac tsahui'. Usnitië' leygac.
8 Cutu gal ládxi'li' lë ni, böchi' lza'adau'. Tu dza nac queë' Xanru' ca zian
gayuá' iz, ati' zian gayuá' iz nac queë' ca tu dzaz.
9 Cutu rdzeynë' Xanru' gunë' le gzxi' lu në'ë gunë'. Taqui la'gac bunách
rdzeynë', san rbözë' zxön ladxi', rua' rlenë' rë'u le cutu rë'nnë' nit nitú
bunách, san rë'nnë' lubí'i ládxi'gac yúgu'të bunách.

10 Tu tsalz gdxin dza huödë' Xanru' ca rdxinë' chdzö'l gban. Dza na'
huadőd qui luzxbá len tu bö zxön. La'nít lu gui' zxön yúgu'të le nacuá'.
La'yegui yödzlyú ni len le nacuá' yödzlyú ni.
11 Chqui' cni gac, la'nít yúgu'të lë ni, ¿bizxa caz ral-la' gunli'? Ral-la' gacli'
ba'a ladxi' len udőd cuinli' lu në'ë Dios.
12 Ral-la' cözli' dza huödë' Xanru' len güi' ládxi'li' gunli' ga gdxinr bayőn dza
ni' cati' nit luzxbá, ati' la'nít lu gui' le nacuá'.
13 Cni gac, san rë'u rbözru' le gzxi' lu në'ë Dios, gunë' tu luzxbá cub len tu
luyú cub ga ni' soa le nac tsahui'.
14 Qui lë ni na', böchi' lza'adau', tsal ni rbözli' yugu' lë ni, gul-güí' ládxi'li'
gacli' gdu dxi'a lahuë' Dios, nutu nu bi gac gnë queëli', ati' cözli' dxí'adau' cati'
gdxinr dza ni'.
15 Ral-la' gnőzili' rbözë' zxön ladxi' Dios quië gata' quegac bunách latj lulá,
ca na' gnë' ca' bőchi'ru' Pablo, buzujë' queëli' lu guich, zoalen lë' yöl-la' rejni'i
na' bë'ë queë' Xanru'.
16 Yúgu'të lu guich ga ruzujë', ru'ë didza' ca nacgac lë ni, zal-la' nútsa'gac ca'
leygac yugu' didza' nacgac baníg tséjni'ru'. Yugu' didza' cni tu'chíxinë' bönni'
cunözcnë' len bönni' cunác gdu ládxi'quë'. Lëzca' cni tunë' quegac yela'gac
didza' nayujgac lu guich la'y, le gun ga usnitië' lequë' Dios.
17 Chnőziczli' lë ni, böchi' lza'adau'. Qui lë ni na' gul-gún chi'i cuinli', cui
la'zí' ye'i lbi'ili' bunách cunacgac tsahui', len cui lun ga tseaj bö' icj ládxi'dau'li'
ca réjlë'li' Cristo.
18 Gul-güí' ládxi'li' gacr gdu ca núnbë'li'-në' Xanru' Jesucristo, Nu ruslá rë'u,
ati' ruzi'li' xbë'. Yöl-la' ba Lë' na'a len yúgu'të dza zi'a za'c. Ca' gac.

DÍDZA□DAU□ ZI□AL BUZUJË□ LU GUICH SAN JUAN

Didza' nabániru'

1 Rguíxjöi'tu' lbi'ili' ca nac queë' Bönni' na' zoaczë' dza ni'të, le byőnitu' bë'ë didza', len le blé'itu' ca nac queë', len le buyutu' benë' Bönni' na'. Gdantu' Lë'. Bönni' ni naquë' Jesús, lë' ca' Didza' Nabánigac Bunách.
2 Bönni' na' nabánigac bunách buluí' lahuë', ati' blé'itu' Lë'. Runtu' lna' lau queë', len rguíxjöi'tu' lbi'ili' ca nac queë' Bönni' na' nabániru'. Bönni' ni gzóalenë' Dios Xuz, len chduluí' lahuë' ga zoaru'.
3 Le blé'itu' len le byőnitu' rguíxjöi'tu' lbi'ili' quië gacli' ca' lbi'ili' tuz len netu'. Le nactë yöl-la' tuz queëru' len Dios Xuz lenca' len Jesucristo Zxi'në' Dios nac.
4 Ruzujtu' queëli' lu guich lë ni quië gac udzíjiru' gdu ládxi'ru'.

Dios naquë' yení'

5 Lë ni nac didza' byőnitu' bë'lenë' netu' didza' Jesús, ati' le rguíxjöi'tu' lbi'ili'. Cni rna: "Dios naquë' yení', ati' nitú le nac chul xöhui' cutu runë' Lë'."
6 Chqui' gnaru': "Nacru' tuz len Dios", san chqui' runru' le nac chul xöhui', lë ni nac bë' rzi' yë'ru' len cutu runru' le nac gdutë li.
7 Na'a, chqui' runru' dxi'a, rdaru' lu yení' ca na' Lë' naquë' dxi'a, zoë' lu yení', nacru' tuz turu' len yeturu', ati' xchönë' Jesucristo, Zxi'në' Dios ruún rë'u dxi'a, rugúa yúgu'të dul-la' nabága'ru'.
8 Chqui' rnaru': "Cutu bi dul-la' runru'", rzi' yé'iru' la' cuinzru', len cunazí' lu na'ru' le nac gdutë li.
9 Chqui' gxualëpru' lahuë' dul-la' nabága'ru', Dios runë' ca rnë', len naquë' tsahui'. Unít lahuë' dul-la' nabága'ru' len unë' rë'u dxi'a, ugűë' yúgu'të le cunác dzag rë'u.
10 Chqui' gnaru': "Cutu bi dul-la' nabága'ru'", nac ca gnaru': "Dios rzi' yë'ë", ati' didza' queë' cutu runru' ca rna.

2

Cristo naquë' Nu rudőd xtídza'ru' lahuë' Dios

1 Lbi'ili', zxí'na'dau', ruzuja' queëli' lu guich lë ni, cui gunli' dul-la'. Na'a, chqui' núti'tëz nu gun dul-la', zoa nu rudőd xtídza'ru' lahuë' Dios Xuz, Lë' Jesucristo, Nu nac tsahui'.
2 Nacczë' Nu budőd cuini, gutië' quië bugűë' dul-la' nabága'ru' lahuë' Dios. Clëgz gutië' quië bugűë' dul-la' nabága'ru' rë'u, san gutië' ca' quië bugűë' dul-la' nabága'gac bunách gdutë yödzlyú.
3 Chqui' runru' ca nac le gna bé'inë' rë'u, nőziru' chnúnbë'ru' Lë'.
4 Nu rna: "Neda' núnbë'a-në' Dios", san cutu run ca rna bë' zxba queë', nu ni rzi' yë', len cutu run le nac gdutë li.
5 Nu run ca rna xtidzë'ë Dios, le nactë nadxí'i Dios nu ni ca ral-la' gun. Chqui' runru' cni, nőziru' náquiru' queë' Dios.
6 Lëzca' cni, nu rna: "Neda' náquida' queë' Cristo", ral-la' gac nu na' ca na' guquë' Cristo cati' gdë' yödzlyú ni.

Tu zxba cub

7 Böchi' lza'adau', ruzuja' queëli' lu guich zxba ni. Cutu nac tu zxba cub,
san zxba gul na', le zoalen lbi'ili' dza ni'të. Zxba gul na' nac didza' byőnili'
dza ni'të.
8 Lëzca' nac ca ruzuja' queëli' lu guich tu zxba cub, lë na' le nactë benë'
Jesús ca rna, ati' runli' ca' lbi'ili' ca rna, le chrdöd qui le nac chul xöhui', ati'
yení' gdu chrzení'.
9 Nu rna: "Zoa' lu yení'", san curle'i dxi'a böchi' lzë'i, nu ni ni run le nac
chul xöhui'.
10 Zoa lu yení' nu nadxí'i böchi' lzë'i, len cutu zoalen lei le run ga nu gchixi
gnigui.
11 Run le nac chul xöhui' nu curle'i dxi'a böchi' lzë'i, len rda ga chul. Cutu
nözi ga zeaj, le run ga nachúl nanít nu na' le nac chul na'.
12 Ruzuja' queëli' lu guich, zxí'na'dau', le chbunít lahuë' Dios dul-la'
nabága'li', le runë' le gzxi' lu në'ë gunë'.
13 Ruzuja' queëli' lu guich, lbi'ili' nacli' xuz, le núnbë'li' Nu na' zoacz dza
ni'të. Ruzuja' queëli' lu guich, bi'i ra'bán, le chbuxicjli' tu' xöhui'.
14 Chbuzuja' queëli' lu guich, zxí'na'dau', le núnbë'li'-në' Dios Xuz.
Chbuzuja' queëli' lu guich, lbi'ili' nacli' xuz, le núnbë'li' Nu na' zoacz dza ni'të.
Chbuzuja' queëli' lu guich, bi'i ra'bán, le nacli' bi'i nal, ati' xtidzë'ë Dios nazí'
lu na'li', len chbuxicjli' tu' xöhui'.
15 Cutu gdxi'izli' yödzlyú ni, len clëg le dë yödzlyú ni. Chqui' zoa nu nadxí'i
yödzlyú, cutu nadxí'i Dios Xuz.
16 Cni nac, le cutu nac le rë'nnë' Dios Xuz le tun bunách yödzlyú ni, san
nac le të'ni bunách yödzlyú ni. Tunë' le rdzag ladxi' yöl-la' bunáchz quequë'.
Tunë' le rdani yöj lauquë' le cunác. Tun ba zxön cuinquë' ni'a qui le dë
quequë'. Cni nacgac le cunác tunë'.
17 Huadőd qui yödzlyú ni lenca' qui le ta'zé ládxi'gac bunách, san nu run
ca rë'nnë' Dios soa tsalzú.

Nu rui' didza' gdutë li len nu rzi' yë'

18 Zxí'na'dau', chzoaru' dza udx, len ca na' chbyőnili' huidë' bönni'
rdá'baguë'ë Cristo, lëzca' na'a chgzu lau nacu'ë zian bönni' ta'dá'baguë'ë
Cristo. Qui lë ni na' nőziru' chzoaru' dza udx.
19 Gularujë' ladjru' bönni' cni, san cutu glaquë' tuz len rë'u. La'naru' glaquë'
tuz len rë'u, la'cuá'lenteczë' rë'u. Na'a, gularujë' quië gac bë' cutu nacquë'
tuz len rë'u yúgu'të'.
20 Na'a, chzoalen lbi'ili' Bö' La'y nagu'ë rë'u Nu nac la'y, ati' nőziczli'
yúgu'të.
21 Buzuja' queëli' lu guich, le chnőzili' le nac gdutë li, len clëg le cunőzili'
lei. Nőzili' ca' cutu ca' rzi' yë' nu nözi le nac gdutë li.
22 ¿Nuzxa caz na' nu rzi' yë'? ¿Naru' cu nac nu na' rdá'baga' naquë' Jesús
Nu bsölë'ë Dios? Nac nu ni bönni' rdá'baguë'ë Cristo, le rdá'baguë'ë naquë'
Dios Xuzë' Jesús, len rdá'baguë'ë ca' naquë' Jesús Zxi'në' Dios.
23 Núti'tëz nu rdá'baga' Dios Zxi'n, cutu ca' zóalenë' nu na' Dios Xuz. Núti'tëz
nu rnë yalj lulu naquë' Zxi'në' Dios Jesús, lëzca' zóalenë' nu na' Dios Xuz.
24 Na'a, gul-güí' latj ugá'nlentecz lbi'ili' le byőnili' dza ni'të. Chqui'
ugá'nlentecz lbi'ili' le byőnili' dza ni'të, lëzca' lbi'ili' ugá'nlenteczli'-në' Dios
Zxi'n lenca' len Dios Xuz.
25 Nac lë ni le gzxi' lu në'ë Dios, gunnë' queëru' yöl-la' na'bán gdu.
26 Chbuzuja' queëli' lu guich lë ni ca nac quegac nup ta'zí' ye'i lbi'ili'.

27 Na'a, zóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y. Bsölë'ë Lë' queëli' Cristo, ati' Lëczë' zóalenteczë' lbi'ili'. Qui lë ni na' cutu rquínili' nu usëdi lbi'ili', le chzoalen lbi'ili' Nu na' rusëdi lbi'ili', ati' didza' gdutë li ru'ë Lë' len cutu rzi' yë'ë. Ca na' chnazëdli', gul-zóalenteczë' Cristo.

28 Na'a, zxí'na'dau', gul-zóalenteczë' Cristo quië cati' uluí' lahuë' Lë', gacru' rugu ladxi', len cutu utui'ru' soaru' lahuë' Lë' cati' huödë'.

29 Chqui' nőzili' naquë' tsahui' Dios, ral-la' gnőzili' ca' nacgac zxi'në' Dios yúgu'të nup tun le nac tsahui'.

3

Nup nacgac zxi'në' Dios

1 Gul-yú ca nadxí'itsquinë' rë'u Dios Xuz, benë' ga nazí' laru' zxi'në' Dioscz. Qui lë ni na' cutu ca' núnbë'gac le nacru' bunách yödzlyú ni, le cutu glunbë'ë Jesús.

2 Böchi' lza'adau', na'a chnacru' zxi'në' Dios, len cutu nac bé'ini le ral-la' gacru'. Nőziru' cati' uluí' lahuë' Jesús, gacru' ca naquë' Lë', le glé'iru'-në' catëz naquë' Lë'.

3 Núti'tëz nu run löz gac ca naquë' Jesús, rui' ladxi' gac dxi'a nu na' ca na' naquë' dxi'a Jesús.

4 Núti'tëz nu run dul-la' rguitsj zxba queë' Dios, le nac le rguitsj zxba le nac dul-la'.

5 Nőzili' buluí' lahuë' Jesús quië bugűë' dul-la' nabága'ru', len cutu bi dul-la' runë' Lë'.

6 Núti'tëz nu dzag Lë' cutu run dul-la'. Núti'tëz nu run dul-la' gatga ble'i Lë' len cutu nunbë' Lë' Jesús.

7 Zxí'na'dau', qui nadxi nu si' ye'i lbi'ili'. Nu run le nac tsahui', nac tsahui' nu na' ca na' naquë' tsahui' Jesús.

8 Nu runtecz dul-la' naqui qui tu' xöhui', le run dul-la' tu' xöhui' dza ni'të. Qui lë ni na' duluí' lahuë' Zxi'në' Dios, quië usnitië' yugu' le nun tu' xöhui'.

9 Núti'tëz nu nac zxi'në' Dios cutu runtecz dul-la', le zóalentecz nu na' le nazí' nu na' lu në'ë Dios Xuz.

10 Cni nac bë' nup nacgac zxi'në' Dios len nup nacgac zxi'n tu' xöhui'. Núti'tëz nu curún le nac tsahui' len cunadxí'i böchi' lzë'i cutu naqui queë' Dios.

Ral-la' gdxi'icru'-në' bőchi'ru' ta'yejlë'ë Cristo

11 Lë ni nac didza' chbyőnili' dza ni'të, le rna: “Ral-la' gdxi'iru' lza'ru' turu' yeturu'.”

12 Cutu ral-la' gunru' ca na' benë' Caín. Guquë' Caín qui tu' xöhui' ati' budöddë'-bi' bi'i böchë'ë. ¿Bizx quië budöddë'-bi' bi'i böchë'ë? Budöddë'-bi' le glac le cunác le benë' Caín na', san le benbi' bi'i böchë'ë, tsahui' glac.

13 Bőcha'adau', cutu ubánili' chqui' cuta'le'i lbi'ili' dxi'a bunách yödzlyú ni.

14 Nőziru' chgdödru' lu yöl-la' gut len chdë queëru' yöl-la' na'bán gdu le nadxí'igacru'-në' bőchi'ru'. Nu cutu nadxí'i böchi' lzë'i, chnatcz nu na'.

15 Núti'tëz nu curle'i dxi'a böchi' lzë'i, nac gdödi bunách nu na', ati' nőzili' cutu dë yöl-la' na'bán gdu qui nitú nu rudödi bunách.

16 Cni núnbë'ru' yöl-la' nadxí'i le nac gdu, le budödë' yöl-la' na'bán queë' Jesús, gutië' uláz queëru'. Lëzca' cni rë'u ral-la' udödru' yöl-la' na'bán queëru', gáclencru'-në' bőchi'ru'.

17 Na'a, núti'tëz nu dë yöl-la' tsahui' qui, lë na' dë yödzlyú ni, ati' rle'i böchi' lzë'i, bi ryadzj queë', len cutu ruhuechi' ladxi' lë', bi unődzj queë', ¿naru' nadxi'itsa Dios nu na'?
18 Zxí'na'dau', ral-la' gdxi'iru' lza'ru', clëg len didza'z o lu yöl-la' rnëz queëru', san gdu ládxi'ru' lenca' len gdutë yöl-la' run queëru' ral-la' gdxi'iru' lza'ru'.

Le runru' löz lahuë' Dios

19-20 Chqui' cni nadxi'icru'-në' böchi' lza'aru', nőziru' náquiru' qui Nu na' nac gdutë li, ati' lahuë' Dios huac cö' dxi icj ládxi'dau'ru' chqui' ruxős rë'u ládxi'dau'ru', le ráctscarë' Dios ca ládxi'dau'ru', ati' Lë' nözcznë' yúgu'të.
21 Böchi' lza'adau', chqui' cutu ruxős rë'u ládxi'dau'ru', dë le runru' löz lahuë' Dios
22 le nőziru' gunnë' queëru' bíti'tëz bi gnabru' lahuë'. Cni nac, le runru' ca rna bë' zxba queë' len le rdzag ladxë'ë Lë'.
23 Lë ni nac zxba queë', quië tséjlë'ru'-në' Jesucristo, Zxi'në' Dios, len gdxi'iru' lza'ru' ca na' chgna bé'inë' rë'u.
24 Zoalen Dios nu run ca rna bë' zxba queë', ati' Dioscz zóalenë' nu na'. Cni nőziru' dzágteczë' rë'u Lë', le chbsölë'ë queëru' Dios Bö' La'y.

4

Le nac bë' zóalenë' rë'u Dios Bö' La'y

1 Böchi' lza'adau', cutu tséjlë'li' núti'tëz nu rna zóalenë' lei Dios Bö' La'y, san gul-sí' bë' nu na', chqui' zóalenë' lei Dios Bö' La'y, le ta'dő' yödzlyú ni zian bönni' ta'zí' yë'ë, ta'nő' tu'ë didza' uláz queë' Dios.
2 Cni gúnbë'li'-në' bönni' zóalenë' lë' Dios Bö' La'y. Naqui queë' Dios bönni' rnë' yalj lulu ca bidë' Jesucristo, Nu bsölë'ë Dios, rnë' guquë' gdu bunách.
3 Lëzca' cni, cutu naqui queë' Dios bönni' cutu rnë' yalj lulu ca bidë' Jesucristo, rnë' cutu guquë' gdu bunách. Bönni' ni náquinë' qui nu na' rdá'baga' Cristo, nu na' chbyőnili' ral-la' guid, ati' na'a chzoa rda yödzlyú ni.
4 Zxí'na'dau', náquili' queë' Dios, len chbuxicjli' nup na' ta'zí' yë', le napr yöl-la' huac uná bë' Nu na' zoalen lbi'ili' ca nu na' rda yödzlyú ni.
5 Lequë' nacquë' bunách yödzlyú. Qui lë ni na' tu'ë didza' qui le nac qui yödzlyú, ati' bunách yödzlyú ni tu'ző naggac lequë'.
6 Náquiru' rë'u queë' Dios. Nu nunbë' Dios ruző nag rë'u. Nu cunaqui queë' Dios cutu ruző nag rë'u. Cni núnbë'ru' nu na' yu'u lei Bö' rui' didza' le nac gdutë li lenca' nu na' yu'u lei bö' rzi' yë'.

Naljlen Dios yöl-la' nadxí'i

7 Böchi' lza'adau', ral-la' gdxi'iru' lza'ru', le naljlen Dios yöl-la' nadxí'i, ati' núti'tëz nu nadxí'i lzë'i naljlen ca' Dios, len nunbë' Dios.
8 Nu cunadxí'i lzë'i, cutu nunbë' Dios, le naljlen Dios yöl-la' nadxí'i.
9 Cni bulu'ë lahui ca nadxi'inë' rë'u Dios, bsölë'ë yödzlyú ni la'z dui Zxi'nczë', quië gata' queëru' yöl-la' na'bán gdu ni'a queë' Lë'.
10 Cni nac bë' yöl-la' nadxí'i gdu, clëg ca nadxi'iru'-në' Dios, san ca na' Lë' bdxi'inë' rë'u, len bsölë'ë Zxi'nczë' quië gutië', bugűë' dul-la' nabága'ru'.
11 Böchi' lza'adau', chqui' cni bdxí'itsquinë' rë'u Dios, lëzca' rë'u ral-la' gdxi'iru' lza'ru'.
12 Gatga nu ble'i Dios, san chqui' nadxi'iru' lza'ru', Dios zóalenë' rë'u ati' nac bë' nadxi'iru'-në' Dios gdu ládxi'ru'.

13 Nőziru' zóalenru'-në' Dios, ati' Lë' zóalenë' rë'u, le bsölë'ë queëru' Dios Bö' La'y.
14 Netu' blé'itu' le benë' Dios Xuz, len runtu' lna' lau qui. Lë' bsölë'ë Zxi'nczë' Nu ruslá bunách yödzlyú.
15 Nu rnë yalj lulu naquë' Jesús Zxi'në' Dios, Dios zóalenczë' nu na', ati' lei zoalen Dios.
16 Rë'u ni nőziru' len réjlë'ru' nadxi'inë' rë'u Dios. Naljlen Dios yöl-la' nadxi'i, ati' nu nadxí'i lzë'i, zoalen Dios nu na', ati' Dios zóalenë' lei.
17 Cni run dxin lu icj ládxi'dau'ru' yöl-la' nadxí'i, run ga cutur rádxiru' dza gchuguë' Dios quegac bunách. Ca naquë' Jesús, nacru' ca' rë'u yödzlyú ni.
18 Chqui' gdxi'iru'-në' Dios, cutu bi gádxiru'. Cati' nadxi'iru'-në' Dios gdu ládxi'ru', runë' ga cutu rádxiru'. Nu radxi, rzaca' rgui'i. Nu na' radxi, cutu nadxí'i Dios gdu ladxi'.
19 Rë'u ni nadxi'iru'-në' Dios, le bdxi'icznë' rë'u zi'al Lë'.
20 Chqui' nu gna: "Neda' nadxi'ida'-në' Dios", san cutu rle'i dxi'a böchi' lzë'i, nu ni rzi' yë'. Nu cutu nadxí'i böchi' lzë'i nu rlé'itë, ¿nacxcz gac gdxi'i Dios len gatga ble'i Lë'?
21 Cni gna bé'inë' rë'u Jesús, gnë': "Nu nadxí'i Dios, ral-la' gdxi'i ca' böchi' lzë'i."

5

Ca gac uxicjru' lu le rac queëru' yödzlyú ni

1 Núti'tëz nu rejlë' Jesús naquë' Cristo, nac zxi'në' Dios nu na', ati' núti'tëz nu nadxí'i Dios Nu buzóa lei, ral-la' gdxi'i ca' lzë'i nu nac zxi'në' Dios.
2 Cni ráquibe'iru' nadxí'igacru'-bi' zxi'në' Dios. Nac cni chqui' nadxi'iru'-në' Dios len runru' ca rna bé'inë' rë'u.
3 Cni nac bë' nadxi'iru'-në' Dios. Nac cni chqui' runru' ca rna bé'inë' rë'u, len cutu nac baníg lë na' rna bé'inë' rë'u.
4 Núti'tëz nu nac zxi'në' Dios ruxícj lu le rac yödzlyú ni. Chbuxicjru' lu le rac yödzlyú le réjlë'ru'-në' Dios.
5 ¿Nuzxa na' ruxícj lu le rac yödzlyú? Run cni nu rejlë' naquë' Jesús Zxi'në' Dios.

Dios Bö' La'y runë' lna' lau queë' Cristo

6 Cni blë'ë Jesucristo, bidë' bdilë' nis, len bulaljë' xchönë', len clëgz bdilë' nis, san lëzca' bulaljë' xchönë'. Dios Bö' La'y naquë' Nu run lna' lau queë', le nac gdutë li didza' ru'ë Dios Bö' La'y.
7 Tsonn nup tun lna' lau queë' Jesús ni' yehua' yubá, Dios Xuz, len Dios Zxi'n, lë' ca' Didza', len Dios Bö' La'y. Yonnë' ni, tuz nacquë'.
8 Lëzca' cni, tsonn le tun lna' lau queë' luyú ni, Dios Bö' La'y, len le bdilë' nis Jesús, len rön ni' bulaljë' lë'i yag cruz, ati' yonn ni, tuz ca ta'ná.
9 Chqui' si' lu na'ru' le tun lna' lau bunách, le runë' lna' lau Dios nactër lsaca'. Lë na' benë' lna' lau Dios nac le benë' lna' lau queë' Jesús, gnë' naquë' Zxi'nczë'.
10 Nu rejlë' Zxi'në' Dios, nazí' lu në'i le nunë' lna' lau Dios. Nu curejlë' Dios, nac ca rna nu na': "Dios rzi' yë'ë." Cni nac, le cutu gyejlë' le benë' lna' lau Dios queë' Zxi'në'.
11 Lë ni nac le benë' lna' lau Dios. Gnë' chbennë' queëru' yöl-la' na'bán gdu, ati' Zxi'në' na' naquë' Nu nabániru' cni.
12 Nu zóalenë' lei Zxi'në' Dios, dë yöl-la' na'bán gdu qui. Nu cuzóalenë' lei Zxi'në' Dios, cutu dë yöl-la' na'bán gdu qui.

Ca gnőziru' dë queëru' yöl-la' na'bán gdu

13 Lbi'ili' na' réjlë'li'-në' Zxi'në' Dios, ruzuja' queëli' lu guich lë ni quië
gnőzili' chdë yöl-la' na'bán gdu queëli', len quië gac gdu ca réjlë'li'-në' Zxi'në'
Dios.
14 Lë ni nac le ruzxöni ládxi'ru' Lë'. Chqui' bi gnabru' lahuë' ca rë'nnë' Lë',
Lë' ryönnë' rë'u.
15 Chqui' nőziru' ryönnë' rë'u ca nac bi rnábiru' Lë', nőziru' ca' gdél-li'czru'
lë na' rnabru' lahuë'.
16 Chqui' nu gle'i böchi' lzë'i run dul-la' cunachő' yöl-la' gut, ral-la' gnab qui
nu na' lahuë' Dios, ati' Lë' gunnë' yöl-la' na'bán qui. Cni rnia': Ral-la' gnabli'
quegac nup tun dul-la' cunachő' yöl-la' gut. Dë dul-la' nachő' yöl-la' gut. Cutu
rnia' gnabli' qui nu run dul-la' cni.
17 Yúgu'të le cunác tsahui' nac dul-la', san dë dul-la' cunachő' yöl-la' gut.
18 Nőziru' cutu runtecz dul-la' nu nac zxi'në' Dios, le run chi'ë nu na'
Zxi'nczë' Dios, ati' tu' xöhui' cutu saqui' bi gun qui.
19 Nőziru' yu'uru' lu në'ë Dios, ati' yu'ugac lu na' tu' xöhui' yúgu'të bunách
tui' ládxi'gac le dë yödzlyú ni.
20 Na'a, nőziru' chbidë' ni Zxi'në' Dios, len bennë' queëru' yöl-la' rejni'i, quië
gúnbë'ru' Nu na' nac gdutë li. Zóalenru' Nu na' nac gdutë li le zóalenru'-në'
Jesucristo, Zxi'në' Dios. Nu ni nac Dios gdu, len Nu runn queëru' yöl-la'
na'bán gdu.
21 Zxí'na'dau', gul-gún chi'i cuinli' cui tsej ládxi'cli' bdau' guiöj bdau' yag.
Ca' gac.

DÍDZA□DAU□ BURÓP BUZUJË□ LU GUICH SAN JUAN

Núnbë'ru' le nac gdutë li len yöl-la' nadxí'i

1 Neda', bönni' gul run chi'a bunách queë' Cristo, rugapa' li' Dios, ngul rö queë' Dios, tsazxőn len yúgu'të zxi'nu'. Nadxi'ida' lbi'ili' le núnbë'ru' le nac gdutë li, len clëg neda'z, san lëzca' ta'dxí'i lbi'ili' yúgu'të nup chnúnbë'gac le nac gdutë li.
2 Nadxi'itu' lbi'ili' le núnbë'ru' le nac gdutë li, le zóalentecz rë'u.
3 Rnaba' lahuë' Dios Xuz len Xanru' Jesucristo, Zxi'nczë' Dios, uzá' ladxë'ë queëli', len huechi' ladxë'ë lbi'ili', len gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li' le núnbë'li' le nac gdutë li len nadxi'ili' lza'li'.
4 Budzíjitsquida' cati' byönda' tunbi' zxi'nu' ca nac le nac gdutë li, le tunbi' ca na' gna bé'inë' rë'u Dios Xuz.
5 Na'a, ráta'yua' lau', nguldau', gunu' ca rna bë' zxba queë'. Cutu ruzuja' quiu' lu guich tu zxba cub. Ruzuja' la' leyz lë na' gna bé'inë' rë'u dza ni'të, gnë' ral-la' gdxi'iru' lza'ru'.
6 Cni nac bë' nadxí'iru'-në' Dios. Nac cni chqui' runru' ca rna le gna bé'inë' rë'u. Lë na' gna bé'inë' rë'u nac quië gdxi'iru' lza'ru' ca na' chbyőnili' dza ni'të.

Nup të'ni la'zí' ye'i rë'u

7 Lë ni rguíxjöi'da' lbi'ili', le chta'dá yödzlyú ni zian nup ta'zí' yë', nup na' cuta'zí' lu na'gac ca bidë' Jesucristo, guquë' gdu bunách. Nu na' run cni, nac nu rzi' yë' len nu rdá'baga' Cristo.
8 Gul-gún chi'i cuinli' cui unitli' le nadél-li'li' le benli' xchinë' Cristo, san gul-güí' ládxi'li' gdél-li'li' gdutë le ral-la' si'li' lu në'ë Dios.
9 Núti'tëz nu rguel-la' nöz yubl len rucá'n xtidzë'ë Cristo, cutu zóalenë' nu na' Dios. Nu da'tecz xtidzë'ë Cristo, zóalenë' nu na' Dios Xuz lenca' Zxi'në'.
10 Chqui' núti'tëz nu za' ga zoali', len rusëdi zxba yubl, cutu ulëbili' lidxli' nu na', len cutu guiëli' lei: “Gyu'u len netu'.”
11 Nu rë lei: “Gyu'u len netu'”, run tsazxőn lei ca nac le cunác run nu na'.

Runë' löz Juan gdxinë' ga nacu'ë böchi' lzë'ë

12 Zal-la' le zian ral-la' uzuja' queëli' lu guich, cutu rë'nda' uzuja' yúgu'të lu guich. Runa' löz guida' ga zoali', ati' güi'ru' didza' yalj lulu, quië gac udzíjiru' gdu ládxi'ru'.
13 Tu'gapbi' Dios li' zxi'nnu ngul zxilu', ngul rö queë' Dios. Ca' gac.

DÍDZA□DAU□ BUNN BUZUJË□ LU GUICH SAN JUAN

Le dxi'a runë' bönni' lë' Gayo

1 Neda', bönni' gul run chi'a bunách queë' Cristo, rugapa' Dios li', Gayo dxi'i ladxi'. Nadxi'ida' li' le núnbë'ru' le nac gdutë li.
2 Bőcha'adau', rnabda'-në' Dios gunë' ga gac dxi'a quiu' ca nac yúgu'të le runu', len su' ca' dxi'a, ca na' rac dxi'a qui bö' nacczu'.
3 Rudzijda' le ta'dxinë' ga zoa' bőchi'ru', tunë' lna' lau quiu', ta'nő' nacu' li ladxi', len runu' ca nac le nac gdutë li.
4 Cutu bi dë le runr ga rudzijda' ca lë ni, cati' ryönda' tun ca rna le nac gdutë li nup nacgac ca bi'i queëcza'.
5 Bőcha'adau', runu' le nac gdu cati' ráclenu' bőchi'ru', len runu' ca' le nacr lsaca', ráclenu' bőchi'ru' cunúnbe'inu' lequë'.
6 Tunë' lna' lau quiu' bőchi'ru' ni laugac bunách queë' Cristo ni, ta'guíxjö'ë ca na' nadxi'inu' lequë'. Runu' le nac dxi'a cati' rugú'u lequë' nöz, ráclenu' lequë' ca na' ral-la' gunu' quegac nup tun xchinë' Dios, quië luú'ë nöz.
7 Lequë' gularujë' ni le nadxi'icnë' Jesús, len cutu bi ta'zi'ë lu na'gac bunách cuta'dá' Cristo.
8 Qui lë ni na' ral-la' gunru' ba la'n bunách tun cni, quië gúnlenru' lequë' dxin qui le nac gdutë li.

Le cunác dxi'a runë' Diótrefes

9 Chbuzuja' lu guich le uzejni'i bunách queë' Cristo ni', san Diótrefes, bönni' ni' rdzag ladxë'ë gaquë' blau ladjquë', cutu runë' netu' ba la'n.
10 Qui lë ni na', chqui' huida' ga zoali', usá'a ládxi'li' cati' udubli' ca nacgac le runë'. Rzi' quidzë'ë netu', len rnë' queëtu' le cunácz. Cutu rzxön ladxë'ë tsa lë niz, san lëzca' cutu runë' ba la'n bőchi'ru' ta'dxinë' ni', ati' ruzaguë'ë xnözgac nup ni' të'ni lun lequë' ba la'n, len rubijë' nup na' ladj bunách queë' Cristo.
11 Bőcha'adau', cutu gunu' ca tun nup tua' dö', san ca tun nup tun le nac dxi'a gunu'. Nu run le nac dxi'a naqui queë' Dios, san nu rua' dö' gatga benbë' Dios.

Le nac dxi'a runë' Demetrio

12 Yúgu'të bőchi'ru' tunë' lna' lau queë' Demetrio, ati' nac bë' runë' le nac gdutë li. Lëzca' netu' runtu' lna' lau queë', ati' nőzili' nacz le runtu' lna' lau queë'.

Le rnabë' Juan lahuë' Dios

13 Zianr ca' le gu'nda' uzuja' quiu' lu guich, san cutu rë'nda' uzuja' lei lu guichz.
14 Na'a, runa' löz glé'iteda' li', ati' güi'ru' didza' yalj lulu.
15 Rnaba' lahuë' Dios gunë' ga soa dxi icj ládxi'da'u. Tu'gáp Dios li' nup ni ta'dxí'i rë'u. Lëzca' li', bgap Dios tu tu nup ni' ta'dxí'i rë'u. Ca' gac.

DIDZA BUZUJË LU GUICH SAN JUDAS

Judas rugapë' Dios nup nulidzë' Dios

1 Neda', Judas, tsaz naca' huen dxin queë' Jesucristo, len naca' ca' böchë'ë
Jacobo. Rugapa' Dios lbi'ili', nulidzë' lbi'ili' Dios Xuz, len nadxi'inë' lbi'ili', len
run chi'ë lbi'ili' le nacli' tuz len Jesucristo.
2 Rë'nda' gnőzili' ca ruhuéchi'tsca ladxë'ë lbi'ili' Dios, len nadxí'itsquinë'
lbi'ili', lenca' quië soatsca dxi icj ládxi'dau'li'.

Nup tu'sëdi le cunácz

3 Böchi' lza'adau', guctsca ladxa'a uzuja' queëli' lu guich ca nac yöl-la' ruslá
nadél-li'ru', san run bayúdx uchizia' icj nagli' quië gdu ládxi'li' tíl-lenli' nup
ta'dá'baga' le réjlë'ru'-në' Dios, lë na' budödë' Dios tsaz lu na'gac nup náquigac
quizi queë' quië luzé didza' qui laugac yúgu'të bunách.
4 Cni run bayúdx guna' le chgulayázlenë' rë'u bagachi'z la'quë' bönni', Dios
buzóë' quequë' dza ni'të gchuguë' quequë' tsaz. Bönni' ni cutu ta'yíj ládxi'quë'
Dios. Le zoa le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios, táquinë' huac lunë' le cunác.
Ta'dá'baguë'ë Xanru' Jesucristo. Tuzë' Lë' rna bé'inë' rë'u.
5 Chnőziczli' lë ni, san rë'nda' usá'a ládxi'li' ca benë' Xanru' Dios. Zal-la'
buslé' bunách Israel cati' bubijë' lequë' luyú Egipto, gdöd ni' busnitië' nup
bítsa'gac ladjquë' san cutu gulayejlë' Lë'.
6 Lëzca' cni, Dios buseyjë' tu latj chul yugu' gbaz la'y queë', nup ni' cutu
glun xchinquë', san guluca'në' xlatjquë'. Tsaz nága'quë' ni' ga gdxinr dza
usyudxë' yödzlyú ni Dios.
7 Lëzca' cni guc quegac yödz Sodoma len Gomorra len yödz dzaggac
leygac. Ca na' glunë' gbaz la'y na', guladá'baguë'ë Dios, lëzca' cni glunë'
bönni' yugu' lu yödz na'. Guludőd cuinquë' quië glunë' le cunác len le gulazéz
ládxi'quë' le tun ga nu rutuí'i. Na'a, le busaca' zi'ë lequë' Dios lu gui' le cutu
ul, lë na' guc quequë' nac tu le run gadxi yúgu'tëru', cui gunru' la' leyz.
8 Zal-la' glac lë ni, la' cniz tunë' bönni' ni, bönni' rjáclenë' yël yudxi. Tun
ditjnë' gdu ca nayá' nabinquë'. Ta'dá'baguë'ë le rna bé'inë' rë'u Dios, len
ta'né zi'ë quegac nup ta'ná bë' yehua' yubá.
9 Miguelcz, gbaz la'y blau, cati' gdíl-lenë' tu' xöhui' quië gac u'ë gdu ca
gyë'ë Moisés, cutu burúguinë' udxíë' dö' tu' xöhui' na', san gudxë' lei: “Xanru'
uzeynë' ba nadx li'.”
10 San ta'né zi'ë bönni' ni quegac le runë' Dios, yugu' le cuta'yéjni'në', ati'
yugu' le ta'yéjni'në' racz quequë' ca na' tunba' böa' guixi' cuta'yéjni'iba', lë ni
tu'gunë' dxin len cni tu'dxía dö' cuinquë'.
11 Bica' bayechi' lequë' le chglunë' dul-la' ca na' benë' Caín, ati' lu yöl-la'
ruhuidi' quequë' chgulachixi gulanignë' ca na' bchixi bnignë' Balaam quië
si'ë dumí, ati' chnarugu quequë' latië' ca na' gutië' Coré cati' gdá'baguë'ë
Moisés.
12 Yugu' bönni' ni tágulenë' tsazxőn lbi'ili' cati' rágulí' yugu' güi'i huagu lu
yöl-la' nadxí'i queëli'. Tunë' ga ta'chixi ta'nigui nup dzaggac lbi'ili', le ti'j
tauzë'. Nacquë' ca bönni' ral-la' lugáguquë'-ba' bö'cu' zxila', san la' cuínczë'
tu'gahuë'. Nacquë' ca böaj luzxbá cunachë'gac nis, ati' rua' leygac bö' na'l
ni'l. Nacquë' ca' ca yag chbdxin dza bi la'bía san cutu bi ta'bía, ati' nacquë'
ca' ca yag chgulabídx gdu luí len chnaládzu'gac.

13 Nacquë' ca' ca nis zxön cati' ryas rdxia len rbö' bdxina' qui, lë na' ruluí' ca nac yöl-la' stu' tunë'. Nacquë' ca bölj luzxbá nuca'ncba' xnözcba'. Dios chnunë' quequë' la'yazië' tsaz latj chul.
14 Ca nac quequë' bë'ë ca' didza' uláz queë' Dios Enoc, bönni' ni' gbáblenë' bugádx cö' zxi'n xsoë' Adán, gnë': "Gul-yutsca', zë'ë Xanru', dzaggac Lë' zian gayuá' bunách náquigac quizi queë'.
15 Zë'ë gunë' zxguia' yúgu'të bunách len gchuguë' quegac yúgu'të nup tua' dö'." Cni gunë' ni'a qui yúgu'të didza' zi' gulanë́' queë' Lë' bönni' dul-la' na'.
16 Bönni' ni ta'në́' queë', len ta'zí' quidzë'ë, len tunë' ca nac le ta'zë́z ládxi'quë'. Tu'ë didza' lu yöl-la' run ba zxön cuinquë', len quië luzi'ë xbeygac, tu'ë didza' ta'gú'u bunách yöl-la' zxön.

Judas rusë́'ë ládxi'gac nup ta'yejlë' Cristo

17 Na'a, böchi' lza'adau', gul-tsajnéy yugu' didza' glu'ë dza ni'të bönni' gbaz queë' Xanru' Jesucristo.
18 Bönni' na' glë' lbi'ili': "Dza tsajséytëgac luluí' lauquë' bönni' lutitjë' le nac la'y, len lunë' ca nac le ta'zë́z ládxi'quë' le cunác."
19 Bönni' ni tunë' ga grujli' chopl. Tu'ë didza' lu yöl-la' bunáchz quequë' len cutu zóalenë' lequë' Dios Bö' La'y.
20 Na'a, böchi' lza'adau', gul-zóa tsutsu ca nac yöl-la' rejlë' queëli' Dios le nac gdu la'y. Gul-lidzë' Dios, ugunli' dxin yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y.
21 Gul-gá'nlenë' Dios, Nu nadxí'i rë'u, len gul-cőz dza ni' uluí' lahuë' Xanru' Jesucristo, Nu huechi' ladxë'ë rë'u quië gata' queëru' yöl-la' na'bán gdu.
22 Gul-gún ga la'díp ládxi'gac nup rac chop ládxi'gac.
23 Gul-gún ga lulë́', gac tsca ubijli' lequë' lu gui'. Lu yöl-la' radxi queëli' gul-huechi' ládxi'li' yezica' bunách. Gul-gún chi'i cuinli', cui gunli' tsazxőn lequë', cugútsa'li' le cunác tunë'.

Le rgu'u Dios yöl-la' zxön

24-25 Dios la'z dui, Nu nözicz yúgu'të, len Nu buslá rë'u ni'a qui le benë' Xanru' Jesucristo, napë' yöl-la' huac gun chi'ë lbi'ili', cui gchixi gníguili', len uschinë' lbi'ili' lahuë' Lë' ga zoë' lu yení' gdu. Gunë' ga gacli' gdu dxi'a len ga udzíjitsquili'. Gaccz queë' Dios yöl-la' ba, len yöl-la' zxön, len yöl-la' blau, len yöl-la' uná bë', na'a dza len yúgu'të dza zi'a za'c. Ca' gac.

LE BULU□Ë LAHUI DIOS ATI□ NUZUJË□ LU GUICH SAN JUAN

Le bulu'ë lahui Dios ca nac queë' Jesucristo

1 Lë ni nac tu le bulu'ë lahui Jesucristo, le bë'ë Lë' latj Dios ului'inë' yugu'
huen dxin queë' ca nac le run bayúdx lactë. Jesucristo bsölë'ë tuë' gbaz la'y
queë', nu na' buzejni'i neda', Juan, huen dxin queë' Cristo. Gbaz la'y na'
bului'inë' neda' ca nac lë ni.
2 Neda', Juan, ruzuja' lu guich ni le nac gdutë li ca nac yúgu'të le blé'ida',
len runa' lna' lau qui xtidzë'ë Dios len qui le benë' lna' lau Jesucristo.
3 Bica' ba nu uláb didza' ni, len bica' bagac nup luzẽ naggac nu na' uláb
xtidzë'ë Dios ni, len lun ca rna lë ni nayúj lu guich, le chzoa lac.

Juan ruzujë' lu guich le uzejni'i gadx cö' bunách queë' Cristo

4 Neda', Juan, ruzuja' lu guich didza' uzejni'i gadx cö' bunách queë' Cristo,
nacuá' luyú Asia. Dios, Nu zoacz, len gzoatecz, len ral-la' guid, rnabda'-në'
uzá' ladxë'ë queëli', len gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'li', dzaggac Lë' gadx bö'
nacuá' lahuë' Lë' ga ni' rö'ë rna bë'ë.
5 Dzaguë' ca' Lë' Jesucristo, runë' ca rnë' len runë' lna' lau queë' Dios. Zi'al
Lë' bubanë' tsaz lu yöl-la' gut, len rna bé'inë' bönni' ta'ná bë'ë yödzlyú ni. Lë'
nadxi'inë' rë'u len gdibë' rë'u, bugűë' dul-la' nabága'ru' len xchönë' bulaljë'
lë'i yag cruz, le gutië' uláz queëru'.
6 Jesucristo benë' ga rna bë'ru' len ga nacru' bxuz, quië cu'ru'-në' yöl-la' ba
Dios, Xuzë' Jesús. Yöl-la' ba Lë' len gactecz queë' yöl-la' uná bë'. Ca' gac.
7 Gul-yutsca'. Zë'ë Cristo lu böaj luzxbá. La'le'i Lë' yúgu'të bunách lenca'
nup ni' glun Lë' huë', guludöddë' Lë'. La'bődx yechi' yúgu'të bunách yödzlyú
ni cati' la'le'i Lë'. La'naru' gactë cni. Ca' gac.
8 Cni rnë' Lë': "Neda' naca' Nu zoa zi'al lenca' Nu rajseytë ca nac le rzu
lau len le ruúdxtë." Cni rnë' Xanru', napczë' yöl-la' huac. Zoaczë' Lë', len
gzóateczë', len zi'a guidë'.

Rlé'inë' Juan yöl-la' yení' queë' Jesucristo

9 Neda', Juan, naca' böchi' lza'li' len tsazxőn rzaca' rguí'lena' lbi'ili', len
tsazxőn len lbi'ili' ruzi'a xbey le rna bë'ë Dios, len nadél-li'da' yöl-la' rböz
zxön ladxi' na' runnë' queëru' Jesucristo. Gatsj lahui'l nis zxön nadzuna' tu
luyú bidx ni, nazí' lei Patmos. Nadzuna' le bena' lban qui xtidzë'ë Dios len
le bena' lna' lau queë' Jesucristo.
10 Lu dza la'y queë' Xanru', gdu gzóalenë' neda' Dios Bö' La'y, ati' byönda'
cúdzu'la' chi'ë bönni' rulidzë' zidzj. Byön chi'ë ca rbödx trompeta.
11 Bönni' ni gudxë' neda': "Neda' naca' Nu zoa zi'al len Nu rajseytë ca nac
le rzu lau len le ruúdxtë. Bzuj lu guich le rlé'inu' len bsöla' lei quegac gadx
cö' bunách quia', nacuá' luyú Asia, nup nacuá'
lu yödz Éfeso,
len lu yödz Esmirna,
len lu yödz Pérgamo,
len lu yödz Tiatira,
len lu yödz Sardis,
len lu yödz Filadelfia,
len lu yödz Laodicea."

12 Bueycja' quië glé'ida' nuzxa na' rulídz neda'. Cati' bueycja', blé'ida' gadx
le nua'gac gui' náquicni oro.
13 Ladj gadx le nua'gac gui' na' blé'ida' tu Nu nalá' ca rnë'ë bönni'. Nacuë'
tu lari' tunn le rdxin xni'ë, len lchu'ë nasíë' tu pan náquini oro.
14 Chguichdau'z nac guitsa' icjë' ca nac zxila' o ca rna' bögui', ati' ryëp yös
yení' yöj lahuë' ca gui'.
15 Ryëp yös yení' ni'ë ca guia bronce dxildau', le nudzé'itsca lu gui' ca bau'
yal. Zidzj byön chi'ë ca ryön tu yegu zxön.
16 Lu në'ë yubél zxoacba' gadx bölj yení', ati' ru'ë r-ruj didza' le nac ca tu
guia tuchi' natuchi' grop rui'i. Ryëp yös yení' lahuë' ca gbidz cati' rudzá'a.
17 Cati' blé'ida' Lë' gdzö'a xni'ë ca bönni' nat. Ni'r Lë' bxoa në'ë neda' len
në'ë yubél len gudxë' neda': "Cutu gádxinu'. Neda' naca' Nu zoa zi'al len Nu
rajseytë.
18 Naca' Nu nabáncz. Gutia', ati' na'a zóatecza' nabana'. Dë lu na'a gna
bé'ida' yöl-la' gut len latj quegac nup natgac.
19 Bzuj lu guich lë na' chblé'inu', len le rac na'a, lenca' le ral-la' gac töd
na'a.
20 Lë ni nac le nagachi' ca nac quecba' gadx bölj yení' na' blé'inu' zxoacba'
lu na'a yubél, len ca nac gadx le nua'gac gui' náquicni oro. Gadx bölj yení' na'
naccba' le run lsaqui' qui gadx gbaz quegac gadx cö' bunách quia', ati' gadx
le nua'gac gui' na' nacgac le run lsaqui' quegac gadx cö' bunách quia' na'."

2

Didza' bsölë'ë yödz Éfeso

1 Gnë' ca' Bönni' na': "Bzuj lu guich didza' ni gsölu'u queë' gbaz quia'
zóalenë' bunách quia' lu yödz Éfeso. Cni uzuju' lu guich: Rui' didza' Nu na'
zxoacba' lu në'i yubél gadx bölj yení', len rda gatsj lahui'l gadx le nua'gac gui'
na' náquicni oro.
2 Cni rna: Neda' nözda' yugu' le runli' len ca rúntscali' dxin. Nözda' rbözli'
zxön ladxi' len cutu gac gua' glenli' nup tua' dö'. Nözda' chgzxi' bë'li' nup
ta'ná nacgac gbaz quia' san cutu ca' nacquë', ati' na'a nőzili' ta'zí' yë'ë.
3 Rbözli' zxön ladxi' len chgzxaca' gdi'li' le da'li' neda', san cutu bcuidi'
ládxi'li'.
4 Na'a, dë tu le ruquí lbi'ili': Cutur nadxi'ili' neda' ca na' bdxi'ili' neda' zi'al.
5 Qui lë ni na', gul-tsajnéy ca na' benli' zi'al, lë na' busanli', ati' na'a, gul-bí'i
ládxi'li' len gul-gún ca na' benli' zi'al. Chqui' cutu ubí'i ládxi'li', guidtea' queëli',
ati' ugúa' xlatj le nua' gui' queëli'.
6 Na'a, zoa tu le raclen lbi'ili'. Cutu rlé'ili' dxi'a le tunë' bönni' nicolaíta,
nup na' ta'yíj ládxi'gac bdau' guiöj bdau' yag len tun le cunác, lë na' curlé'ida'
dxi'a ca' neda'.
7 Nu ryöni ral-la' uzé nag lë ni rnë' Dios Bö' La'y, ruí'lenë' didza' yugu' cö'
bunách quia' neda', Cristo, rnë': Nup luxícj lu le rac yödzlyú, guna' ga lagu
le rbia yag zoa gatsj lahui'l la' yël lach queë' Dios, le gun ga la'cuá' tsalzú."

Didza' bsölë'ë yödz Esmirna

8 Gnë' ca': "Lëzca' cni, bzuj lu guich didza' ni gsölu'u queë' gbaz quia'
zóalenë' bunách quia' lu yödz Esmirna. Cni uzuju' lu guich: Rui' didza' Nu
na' zoa zi'al len nac ca' Nu rajseytë, Nu na' gut len bubán tsaz.
9 Cni rna: Neda' nözda' le runli' len ca rzaca' rgui'li'. Nözda' nacli' yechi'
san le nactë rlé'ili' yöl-la' tsahui' le nac gdu. Nözda' ca' ca ta'nő xöhui' queëli'
nup ni' ta'ná nacgac bunách judío, san cutu ca' nacgac cni. Nup ni ta'dá'
Satanás, tu' xöhui'.

10 Cutu ca' gádxili' le ral-la' saca' qui'li'. Tu' xöhui' na' gun ga gdzunli' lidx guia la'li' lbi'ili'. Cni si' bë' lbi'ili', ati' gdu ca chi dza saca' qui'li'. Gul-tsejlë' neda' ga gdxintë dza gatli', ati' neda' gunna' queëli' yöl-la' na'bán gdu.
11 Nu ryöni ral-la' uzḗ nag lë ni rnë' Dios Bö' La'y, ruí'lenë' didza' yugu' cö' bunách quia' neda', Cristo, rnë': Nup luxícj lu le rac yödzlyú, cutu bi gun quegac yöl-la' gut le gac burópl quegac nup la'cua'tecz lu gui' gabíl."

Didza' bsölë'ë yödz Pérgamo

12 Gnë' ca': "Lëzca' cni bzuj lu guich didza' ni gsölu'u queë' gbaz quia' zóalenë' bunách quia' lu yödz Pérgamo. Cni uzuju' lu guich: Rui' didza' Nu na' nua' guia tuchi' na' natuchi' grop rui'i.
13 Neda' nözda' le runli'. Nözda' ca' zoali' ga ni' rna bë' Satanás, tu' xöhui', san ni ruzxöni ládxi'li' neda'. Cutu ca' nusanli' ca réjlë'li' neda', cutu busanli' lei yugu' dza ni' cati' guludöddë' ga zoali' Antipas, bönni' ni' bénteczë' lna' lau quia', ati' gutië' ga ni' zoa Satanás, tu' xöhui'.
14 Na'a, dë tu chop le tu'quí lbi'ili': Nacua'len lbi'ili' lu yödz Pérgamo la'gac bunách nazí' lu na'gac zxba queë' Balaam, bönni' ni' busëdnë' Balac gunë' ga la'chixi la'nigui bunách Israel, glahuë'-ba' yugu' böa' bëdxdau' guludödcdë'-ba' laugac bdau' guiöj bdau' yag len glunë' le cunác.
15 Lëzca' cni nacua'len lbi'ili' nup ni' nazí' lu na'gac zxba quegac bunách nicolaíta, lë na' curlé'ida' dxi'a neda'.
16 Qui lë ni na', gul-bí'i ládxi'li' na'a. Chqui' cutu ubí'i ládxi'li', guidtea' ga zoali' len tíl-lena' lequë' len didza' r-ruj ru'a, le nac ca tu guia tuchi'.
17 Nu ryöni ral-la' uzḗ nag lë ni rnë' Dios Bö' La'y, ruí'lenë' didza' yugu' cö' bunách quia' neda', Cristo, rnë': Nup luxícj lu le rac yödzlyú, guna' ga lagu yöt maná na' nagachi'. Unödzja' ca' quequë' tu guiöj chguichdau', ati' lu guiöj na' nayúj tu la cub, nutu nu nunbë' lei, san nupz na' la'zí' lei, lunbë' la na'."

Didza' bsölë'ë yödz Tiatira

18 Gnë' ca': "Lëzca' cni, bzuj lu guich didza' ni gsölu'u queë' gbaz quia' zóalenë' bunách quia' lu yödz Tiatira. Cni uzuju' lu guich: Ru'ë didza' Zxi'në' Dios, Nu na' dxia yöj lahuë' nacgac ca gui', ati' ni'ë nacgac ca guia bronce dxildau'.
19 Cni rnë': Neda' nözda' le runli'. Nözda' ca nadxi'ili' neda' len ca réjlë'li' neda'. Nözda' ca' ca runli' xchina' lu yöl-la' rböz zxön ladxi' queëli'. Nözda' nacr gdu ca runli' yugu' lë ni ca benli' zí'atël.
20 Nacuá' tu chop le tu'quí lbi'ili': Rui'li'-nu latj ngul na' lënu Jezabel, rnanu rui'nu didza' uláz queë' Dios, ati' ni'a qui le rusḗdinu rzi' yé'inu nup tun xchina'. Rusḗdinu lequë' le run ga tunë' le cunác len tahuë'-ba' böa' bëdxdau' ta'gu'ë-ba' laugac bdau' guiöj bdau' yag.
21 Neda' bë'a-nu latj ubí'i ládxi'nu, san cutu rḗ'ninu uca'nnu le cunác na' runnu.
22 Qui lë ni na' chu'na'-nu tu le gáti'nu ga na' saca' qui'nu lu xhuë'nu tsazxőn len nup glun tsazxőn len lënu le cunác. Cni guna' na'a chqui' cutu lubí'i ládxi'gac quië cutur lun dul-la' na'.
23 Guna' ga latbi' zxi'nnu. Cni gac, láquibe'i yúgu'të cö' bunách quia' ruyúa' le ta'bequi icjgac len le ta'zá' ládxi'gac bunách, ati' ubi'a queëli' tsca nac le runli'.
24 Yezíca'li' zoali' yödz Tiatira, nul-li' cunazí' lu na'li' lë na' rusḗdinu, len cutu nazëdli' lë na' ta'ná bunách ni' nac le nayéjni'tsqui, san le nactë naqui qui Satanás, tu' xöhui', rëpa' lbi'ili': Cutu uspaga'a lbi'ili' yetú le ral-la' gunli'.
25 Na'a, lë na' chnazí' lu na'li', gul-gún chi'i ga gdxintë dza huöda'.

26 Bönni' ni' luxicjë' lu le rac yödzlyú len lunë' ca rë'nda' neda' ga udxtë,
neda' guna' ga la'ná bé'inë' bunách gdutë yödzlyú.
27 Ca na' budödë' lu na'a Xuza' Dios yöl-la' uná bë', neda' ca' guna' ga la'ná
bé'inë' yugu' yödz, gata' lu na'quë' xuyág guia, ati' luzxuzxjë' bunách na' ca
nu ruzxúzxj tu yusu' náquini yu.
28 Gu'a ca' quequë' bölj usíl.
29 Nu ryöni ral-la' uzé nag lë ni rnë' Dios Bö' La'y, ruí'lenë' didza' yugu' cö'
bunách quia' neda', Cristo."

3

Didza' bsölë'ë yödz Sardis

1 Gnë' ca': "Lëzca' cni bzuj lu guich didza' ni gsölu'u queë' gbaz quia'
zóalenë' bunách quia' lu yödz Sardis. Cni uzuju' lu guich: Rui' didza' Nu
na' nacua'len Lei gadx bö' na' len zxoacba' lu në'i yubél gadx bölj yení', rna
cni: Neda' nözda' le cunác runli', len nözda' chnatczli' zal-la' taqui bunách
nabanli'.
2 Gul-spán ládxi'li'. Gul-gún tsutsu le nacua'len lbi'ili', le chzoa lat, le
ráquibe'ida' cutu nac gdu lahuë' Dios le runli'.
3 Gul-tsajnéy na'a zxba na' byőnili' le gzxi' lu na'li'. Gul-gún ca rna xtidzë'ë
Dios len gul-bí'i ládxi'li'. Chqui' cutu uspán ládxi'li', guida' ga zoali' tu tsalz ca
na' rdxinë' tu tsalz gban, ati' cutu gnőzili' bizxa dza na' guida' ga zoali'.
4 Nacua'len lbi'ili' lu yödz Sardis la'gac bunách cutu nacgac xöhui'. La'dalen
neda' nup ni, nácugac lari' chguichdau'z le ruluí' nuhuöacquë' gdu dxi'a, le
nacquë' lsaca' gac cni quequë'.
5 Nup luxícj lu le rac yödzlyú ugacua' lequë' lari' chguichdau'z, len cutu
usula' laquë' chnayujgac lu guich ga nayujgac lagac nup nadél-li'gac yöl-la'
na'bán gdu. Si' lu na'a nup ni lahuë' Xuza' Dios lenca' lauquë' gbaz la'y queë'.
6 Nu ryöni ral-la' uzé nag lë ni rnë' Dios Bö' La'y, ruí'lenë' didza' yugu' cö'
bunách quia' neda', Cristo."

Didza' bsölë'ë yödz Filadelfia

7 Gnë' ca': "Lëzca' cni bzuj lu guich didza' ni gsölu'u queë' gbaz quia'
zóalenë' bunách quia' lu yödz Filadelfia. Cni uzuju' lu guich: Rui' didza' Nu
na' nac la'y len rui' didza' gdutë li, len dë lu në'i zxi'n guia queë' David, bönni'
gna bë'ë, Nu rsalj ga nu ryaz ati' nutu nu gac uséyj lei, len ruséyj ga nu ryaz
ati' nutu nu gac gsalj lei.
8 Nu ni rna: Neda' nözda' le runli'. Nözda' napli' lati'z yöl-la' huac, san runli'
ca rna xtidza'a len cutu rutui'li' rnali' náquili' quia'. Qui lë ni na' nuzóa' lauli'
tu ga nu tsaz le nayálj ati' nutu nu gac uséyj lei.
9 Gul-yutsca', nup ni' ta'dá' Satanás, tu' xöhui', len ta'zí' yë', ta'ná nacgac
bunách judío ta'yíj ládxi'gac Dios, san cutu nacgac cni, neda' guna' ga
la'dxinë' lauli' len luzechu zxibquë' xní'ali'. Ni'r láquibe'inë' nadxi'ida' lbi'ili'.
10 Le benli' ca rna xtidza'a, glözli' zxön ladxi', neda' gun chi'a lbi'ili' dza na'
la'zaca' la'guí'i yúgu'të bunách yödzlyú ni, lë na' gac quië si' bë' nup nacuá'
yödzlyú ni.
11 Zi'a guida'. Qui lë ni na' gul-gún chi'i le napli', cui gac nu gun ga cusi'li'
lë na' ral-la' gunna' queëli'.
12 Nul-li' ni' uxicjli' lu le rac yödzlyú, neda' guna' ga gacli' tsutsu ca nacgac
yzxön, soali' gdau' ga na' zoë' Dios, len gatga grujli' ni'. Udá'a lbi'ili' ca lë'
Dios quia', lenca' ca lë yödz queë' Dios le nac Jerusalén cub, le ruhuőtj r-ruj
yehua' yubá lu në'ë Dios. Lëzca' udá'a lbi'ili' la' cub.

13 Nu ryöni ral-la' uzḗ nag lë ni rnë' Dios Bö' La'y, ruí'lenë' didza' yugu' cö'
bunách quia' neda', Cristo."

Didza' bsölë'ë yödz Laodicea

14 Gnë' ca': "Lëzca' cni bzuj lu guich didza' ni gsölu'u queë' gbaz quia'
zóalenë' bunách quia' lu yödz Laodicea. Cni uzuju' lu guich: Rui' didza' Nu
na' zoa tsaz, Nu run ca rna, len rui' didza' gdutë li ca na' run lna' lau, len
nac ca' Nu na' blen lu në'i yúgu'të le benë' Dios.
15 Cni rna: Neda' nözda' le runli'. Ca runli' nac ca nis cunác ziag, cutu
ruca'nli' tsaz neda', len cutu nac ca nis zögui', cutu runli' xchina' gdu ládxi'li'.
Dxi'ar gac la' gacli' ca nis ziag o ca nis zögui'.
16 Na'a, le nacli' ca nis nagúlz, len cunacli' ca nis ziag, len cutu nacli' ca nis
zögui', chu'na' lbi'ili' ca run nu huëb nis nagúlz na'.
17 Lbi'ili' rnali' rlé'ili' yöl-la' tsahui' queëli' len rac dxi'a queëli', len cutu bi
ryadzj queëli', san cutu ráquibe'ili' le nacli'. Bayechi' nacli'. Nacli' xzi'. Nacli'
yechi', len nacli' lau chul len rdali' xguidz.
18 Qui lë ni na', neda' ruzéjni'da' lbi'ili' gá'uli' lu na'a neda' le nac ca oro le
nuna' dxi'a lu gui', quië gata' queëli' yöl-la' tsahui' gdu. Ral-la' gá'uli' ca' quia'
lari' chguich gáculi', quië ggachi' yöl-la' xguidz queëli' le run ga nu rutuí'i.
Ral-la' gá'uli' ca' quia' le gun ga luhuöác yöj lauli' quië gac glé'ili'.
19 Neda' ruzeyda' bach len rut rguina' yúgu'të nup nadxi'ida' chqui' cutu
tun le nac dxi'a. Qui lë ni na', gul-bí'i ládxi'li', gunli' xchina' gdu ládxi'li'.
20 Gul-yutsca', néda'cza' zoa' ga nu ryaz, rulidza'. Chqui' núti'tëz nu yöni
chi'a len gsalj quia', tsazia' len gágulena' nu na', ati' gágulen neda' nu na'.
21 Nul-li' ni' uxicjli' lu le rac yödzlyú, neda' guna' ga cő'lenli' neda' tsazxőn
ga na' rö'a rna bë'a, ca na' benë' ca' quia' neda' Xuza', buxicja' neda' lu le guc
quia', ati' grő'lena'-në' tsazxőn Xuza' ga na' rö'ë rna bë'ë Lë'.
22 Nu ryöni, ral-la' uzḗ nag lë ni rnë' Dios Bö' La'y, ruí'lenë' didza' yugu' cö'
bunách quia' neda', Cristo."

4

Yöl-la' ba ta'gu'ë Dios yehua' yubá

1 Gdöd glac lë ni, buyúa' len blé'ida' tu ga nu ryaz nayálj yehua' yubá.
Byönda' ca' chi'ë bönni' na' byönda' zi'al, bulídz zidzj ca rbödx trompeta. Chi'i
ni bulídz neda', gna: "Gda xtsa'l ni ati' neda' ului'ida' li' le run bayúdx lac töd
ni."
2 La' ni'z gzóalenë' neda' Dios Bö' La'y, ati' blé'ida' ni' yehua' yubá tu latj ga
Nu rö' rna bë', len blé'ida' ca' Nu na' rö' latj na'.
3 Ryëp yös yení' Nu na' rö' latj na', ca na' ryëp yös yení' guiöj jaspe len guiöj
cornalina, yugu' guiöj záqui'tsqui. Gatsj lahui'l latj na' zoa bquita' nac lach
ca nac guiöj esmeralda, le ryëptsca yös yení'.
4 Gdu zbi'il latj na' nacuá' ca' yetáp uruá' latj gap ta'bő' nup ta'ná bë', ati'
yugu' latj na' rö'quë' tap uru'ë bönni' gul, nácuquë' lari' chguichdau'z, len
dxiagac icjquë' bregui' náquicni oro.
5 Latj blau ga ni' rö' Nu na', ta'rúj yös len gziu' rnë, ati' bö zxön ryu'u.
Lahui' lau latj na' tu'zení' gadx le ta'gú'u yení', le nacgac gadx bö' dzaggac
Dios.
6 Ca dödl lahui latj ni dë tu ca nac tu nis zxön ryëp yös yení' ca guiöj jar.
Gdu zbi'il latj na', tsla'a hueaj nacuá' tap nup nabangac, ati' zian yöj laugac
dxiagac zaca' cúdzi'lgac len láhuilgac.

7 Tu nu nutsa' ladj tap ni nalá' ca nacba' bëdx guixi'. Nu na' buróp nalá' ca nacba' bëdx, ati' nu na' bunn nalá' lahui ca nac lau bönni', ati' nu budáp nalá' ca nacba' bsia' rzuba'.
8 Idaptë nup ni, qui queëgac dxia xop xilgac, ati' láhuilgac len lë'ilgac, yöj lau zian dxiagac. Rël len të dza cutu ca' tu'sán, ta'ná: "La'y, la'y, la'y naquë' Xanru' Dios, napczë' yöl-la' huac. Gzoaczë' Lë', len zoaczë', len chzoa guidczë'."
9 Nup na' nabangac ta'gú'u yöl-la' ba Nu na' rö' rna bë', len zoatecz nabán. Tun ba la'n Nu na' len të Nu na': "Xclenu'." Bátti'tëz tun cni idáp na',
10 tu'tság lauquë' lyu lahui' lau Nu na' tap uru'ë bönni' gul na', ta'yíj ládxi'quë' Nu na' zoatecz, len tu'cu'ë bregui' oro quequë' lahui' lau latj ga ni' rö' rna bë' Nu na', ta'në':
11 Xantu' Dios, nacu' lsaca'
Cu'tu' Li' yöl-la' ba,
Len guntu' Li' ba la'n,
Len gata' quiu' yöl-la' uná bë'
Le benu' yúgu'të le dë.
Ca rë'ncznu' nacuá' len gulazú lau nacuá'.

5

Tu guich len Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'

1 Ni'r blé'ida' tu guich lu na' yubél Nu na' rö' latj blau. Guich na' nac tu guich nudúb, len da' didza' lë'il len lahuil. Naguel-la' guich na' gadx le nuseyjgac lei.
2 Blé'ida'-në' tuë' gbaz la'y blau, ati' bë'ë zidzj didza', gnë': "¿Nuzxa nac lsaca' uladzu' le naguél-la'gac guich ni len gsalj lei?"
3 Nutu nu guc gsalj guich na' len cutu guc nu uyú lei, nitú nu zoa yehua' yubá, len nitú nu zoa luyú, len nitú nu zoa zxanil luyú.
4 Ni'r grödxa' le cutu bdzöli nu nac lsaca' gsalj guich na', len cutu bdzöli nu nac lsaca' uláb lei, len nutu nu nac lsaca' uyú lei.
5 Ni'r gudxë' neda' tuë' bönni' gul ni', gnë': "Cutu cödxu'. Nu na' nac ca bëdx guixi', Nu nabablen zxi'n xsoë' Judá, len nac ca' zxi'n xsoë' David, chbuxícj lu yúgu'të le rac, len saqui' uladzu' le naguél-la'gac guich ni len gsalj lei."
6 Ni'r blé'ida'-në' Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', zuinë' lahui' lau latj blau na' zoa gatsj lahui'l nup na' nabangac len gatsj láhui'lë' ca' bönni' gul na'. Naquë' huë' ca nac qui bö'cu' zxila' zoa nu budödi lëba', nacuá' gadx luzba' len gadx yöj lauba', le tu'luí' ca nacgac gadx bö' na' dzaggac Dios, nasölë'ë leygac gdutë yödzlyú.
7 Gdödë' Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau' len gdel-lë'ë guich na' lu na' yubél Nu na' rö' latj blau na'.
8 Cati' chgdel-lë'ë guich na', guluzechu zxibquë' lahuë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau' idáp nup na' nabangac len idáp uru'ë bönni' gul na'. Zönquë' le rul-l nazí' lei arpa tu tuë' bönni' gul na', len nua'quë' ca' yugu' bdxi' náquicni oro, yúdzugac yal, lë na' ruluí' yöl-la' rulídz Dios quegac bunách queë'.
9 Tul-lë' tu le rul-l yöl-la' ba, le nac cub, le rna cni:
Nacu' lsaca' quel-lu'u guich
Len uladzu'u le naguél-la'gac lei
Le bë'u latj bönni' guludöddë' Li',
Ati' len xchönu' böa'uu' bunách quië laqui queë' Dios,
Nacgac bunách gza'a nacuá' gdutë yödzlyú,
Bunách tui' yúgu'të didza' yubl,

Len nababgac yúgu'të yödz len yúgu'të luyú nacuá' gdutë yödzlyú.
10 Benu' ga nacquë' bönni' uná bë'
Len ga nacquë' bxuz queë' Dios queëru'.
Benu' ga ta'ná bë'ë yödzlyú.
11 Ni'r buyúa' len byönda' chi'iquë' zian gbaz la'y. Gayuá' len gayuá' nacu'ë.
Nacu'ë gdu zbi'il latj blau na' tsazxőn len nup na' nabangac lenca' len yugu' bönni' gul na'.
12 Tu'ë zidzj didza' yúgu'të', ta'në́':
Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', guludöddë'-ba',
Naquë' lsaca' gata' lu në'ë yöl-la' uná bë'
Len yöl-la' tsahui'
Len yöl-la' rejni'i
Len yöl-la' huac.
Naquë' lsaca' gunru'-në' ba la'n
Len tsej ládxi'ru' Lë'
Len cu'ru'-në' yöl-la' ba.
13 Ni'r byönda' tul-l yúgu'të bi benë' Dios yehua' yubá len yödzlyú, len zxanil luyú len lu nis zxön. Tul-l yúgu'të bi nacuá' yugu' latj na', ta'ná:
Yöl-la' ba Nu na' rö' latj blau,
Lenca' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.
Gúnteczru'-në' ba la'n
Len cú'teczru'-në' yöl-la' ba,
Ati' gna bë́'teczë' Lë'.
14 Idaptë nup na' nabangac ta'ná: “Ca' gac.”
Ni'r idáp uru'ë bönni' gul na' gulutság lauquë' lyu len gulayíj ládxi'quë' Nu na' zoatecz.

6

Le naguél-la'gac guich

1 Ni'r blé'ida'-në' Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', buládzu'ë tu le naguel-la' guich na', ati' byönda' tu nu nutsa' ladj idáp na' nabangac, ryön chi'i ca gziu' rnë, gna: “Gda uyú'.”
2 Buyúa', len blé'ida'-ba' tuba' böa' chguich, ati' zön tu uxiti' yag nu na' dxia lëba'. Glu'ë lë' tu bregui' udxíë' icjë', ati' brujë' ca tu nu nactër blau quië uxicjë' lu gdil-l.
3 Cati' buládzu'ë le buróp le naguel-la' guich na', byönda' buróp nu na' nabán, gna: “Gda uyú'.”
4 Ni'r brujba' yetuba' böa', nacba' xna. Guludödë' lu në'i nu na' dxia lëba' yöl-la' huac uná bë' tsajtúë' yöl-la' rböz dxi'a tsáhui'dau' quegac bunách len gunë' ga ludöddë' lza'quë'. Gulunödzjë' queë' tu guia tuchi' zxön.
5 Cati' buládzu'ë le bunn le naguel-la' guich na', byönda' bunn nu na' nabán gna: “Gda uyú'.”
Buyúa' len blé'ida'-ba' tuba' böa' gasj, ati' zön tu zxgonz nu na' dxia lëba'.
6 Byönda' rui' didza' tu chi'i gatsj lahui'l tap na' nabangac, rna: “Chop guia zxoa' xtil lazxj qui tu dza huen dxin le gac gbin, len xop guia zxoa' cebada lazxj qui tu dza huen dxin, san cutu gunu' ga yadzj le nac za len cutu bi gunu' qui xisi uva nal.”
7 Cati' buládzu'ë le budáp le naguel-la' guich na', byönda' rui' didza' budáp nu na' nabán, gna: “Gda uyú'.”
8 Buyúa' len blé'ida'-ba' tuba' böa' gulj, ati' nazí' lei Yöl-la' Gut nu na' dxia lëba', ati' zeajlen lei nu nazí' lei Latj Chul. Guludödë' lu në'i nu na' gna be'i

gatsj tu gatsj bunách nacuá' yödzlyú quië gdödi lequë' len guia tuchi', len ni'a qui yöl-la' rdun, len ni'a qui guidzhué', len lu rú'acba' böa' guixi' snia' dzö'ba' yödzlyú.
9 Cati' buládzu'ë le bugayu' le naguel-la' guich na', blé'ida' zxan bcugu yehua' yubá ni' bö' glacczë' bönni' ni' guludödcdë' lequë' le glunë' lban qui xtidzë'ë Dios len le glunë' lna' lau queë'.
10 Glui' zidzj didza' yugu' bö' ni, gulaná: "Xantu' La'y, runu' ca rnau', ¿batxcz cuequi xbeynu' netu' len uzí' lau' bönni' ni' nacu'ë yödzlyú le guludöddë' netu'?"
11 Gulunödzjë' quequë' lari' chguichdau'z lacuë', len glë' lequë': "Ral-la' uzí' ládxi'li' yetú chi'idau'z, ga gdxinr dza la'dxín ni yúgu'të lza'li' huen dxin queë' Cristo, bönni' na' ral-la' ludödi ca' lequë' bunách ca na' guludödi lbi'ili'."
12 Cati' buládzu'ë le buzxóp le naguel-la' guich na', buyúa' len blé'ida' gtittsca luyú. Böac gasj gbidz, guc ca tu lari' guitsa' gasj, ati' böac xna beo' ca nac rön.
13 Gulaguíndj luyú bölj luzxbá, guc ca rac qui yag higo, ta'guíndj le rbia cati' rutá lei bö' bdunu'.
14 Gdöd qui luzxbá, guc qui ca rac qui guich cati' nu rutúb lei. Guladzá' xlatjgac yúgu'të guí'adau' len yúgu'të gap zoa luyú bidx lu nis zxön.
15 Ni'r gulucachi' lauquë' gap nac zxan bloj len gap nac lë'i guiöj guí'adau' bönni' ta'ná bë'ë luyú, len yugu' bönni' blau, len bönni' ta'lé'inë' yöl-la' tsahui', len bönni' nacu'ë lu na'quë' bönni' rjaquë' gdil-l, len bönni' dë lu na'quë', len yúgu'të bönni' nadá'ugac, len yúgu'të bönni' cunadá'ugac.
16 Glë' yugu' guí'adau' na' len yugu' lë'i guiöj na': "Gul-dubaga' netu', len gul-cachi' netu', cui gle'i netu' Nu na' rö' latj blau ni' len cui gdel-li' netu' yöl-la' rley queë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.
17 Chbdxin dza uluí' lahui yöl-la' rley quequë', ati' ¿nuzxa caz saqui' gua' glen lei?"

7

Tu gayuá' yu tapцn milë' bönni' da' tu le nac bë' ra' xgaquë'

1 Gdöd glac lë ni blé'ida' tap gbaz la'y zuicnë' idáp la'a yödzlyú, tu'zaguë'ë xnözgac idáp bö' reycj tsla'a hueaj luyú, cui tseycj bö' yödzlyú, len cui tseycj lu nis zxön, len cui utá yag.
2 Blé'ida'-në' ca' yetúë' gbaz la'y zë'ë r-rujë' ga rlen gbidz, nu'ë tu le udé'ë le gac bë' nup nacgac queë' Dios ban. Bë'ë zidzj didza', bulidzë' idapë' gbaz la'y ni' nadőd lu na'quë' yöl-la' huac uná bë' lun ditjnë' luyú len nis zxön.
3 Gudxë' lequë': "Cutu gun ditjli' luyú len nis zxön len yugu' yag cati' uda'rtu' tu le gac bë' ra' xgaquë' bönni' huen dxin queë' Dios queëru'."
4 Byönda' tsca nacquë' bönni' da' lequë' lë na' nac bë', nacquë' gdu tu gayuá' yu tapцn milë' ladj yúgu'të cö' di'a dza quegac zxi'n xsoë' Israel.
5 Bönni' na' da' lequë' lë na' nac bë':
Zxi'n xsoë' Judá nacquë' chinnu milë'.
Zxi'n xsoë' Rubén nacquë' chinnu milë'.
Zxi'n xsoë' Gad nacquë' chinnu milë'.
6 Zxi'n xsoë' Aser nacquë' chinnu milë'.
Zxi'n xsoë' Neftalí nacquë' chinnu milë'.
Zxi'n xsoë' Manasés nacquë' chinnu milë'.
7 Zxi'n xsoë' Simeón nacquë' chinnu milë'.
Zxi'n xsoë' Leví nacquë' chinnu milë'.
Zxi'n xsoë' Isacar nacquë' chinnu milë'.

8 Zxi'n xsoë' Zabulón nacquë' chinnu milë'.
Zxi'n xsoë' José nacquë' chinnu milë'.
Zxi'n xsoë' Benjamín nacquë' chinnu milë'.

Bunách guizx yu nácugac lari' chguichdau'z

9 Gdöd guc lë ni buyúa' len blé'igacda' bunách zian, nutu nu gac uláb lequë'. Nababquë' yúgu'të yödz tui' didza' yubl gdu yödzlyú. Zuicnë' ca dödl lahui latj blau na' ga ni' zoë' ca' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', nácuquë' lari' chguichdau'z, len zönquë' zin.
10 Tu'ë zidzj didza' yúgu'të', ta'në́':
Yöl-la' ruslá za' lu në'ë Dios queëru',
Rö'ë latj blau ni,
Len za' ca' lu në'ë Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.
11 Zuicnë' gdu zbi'il latj blau na', lenca' gdu zbi'il ga nacu'ë bönni' gul, lenca' gdu zbi'il ga nacuá' idáp na' nabangac yúgu'të gbaz la'y, ati' tu'tság lauquë' lyu ca dödl lahui latj blau na', ta'yíj ládxi'quë' Dios,
12 ta'në́':
Ca' gac. Yöl-la' ba Li', Dios queëtu',
Napu' yöl-la' zxön len yöl-la' rejni'i.
Rëtu' Li': "Xclenu'" len runtu' Li' ba la'n.
Napu' yöl-la' uná bë' len yöl-la' huac.
Gactecz cni quiu', Dios queëtu'. Ca' gac.
13 Ni'r gnabnë' neda' tuë' bönni' gul na', gnë': "¿Nupx na' nácugac lari' chguichdau'z, len gapx bönni' lequë'?"
14 Neda' gudxa' lë': "Xan, li' nözcznu'."
Lë' gudxë' neda': "Nup ni gulazaca' gulagui'tsca. Gulaguibë' lari' nácuquë' len guluún leygac chguichdau'z len xchönë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.
15 Qui lë ni na' nacu'ë ca dödl lahui latj blau ga rö'ë rna bë'ë Dios, len tunë' dxin lahuë' Lë' rël len të dza lu gdau' queë'. Nu na' rö' latj blau ni gun chi'i lequë' le zóalentecz lequë'.
16 Cutur la'dunë' len cutur la'bidxë' nis, len cutur la'yéguinë' gbidz, len cutur láquinë' xla
17 le uyúë' lequë' ca nu uyú bö'cu' zxila' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau' zoë' gatsj lahui'l latj blau na'. Gchë'ë lequë' gap ralj nis rui' yöl-la' na'bán, ati' Dios uzxíë' lauquë' nis ta'bödxë'."

8

Le bugádx le naguel-la' guich

1 Cati' buládzu'ë le bugádx le naguel-la' guich na', grö' dxi yehua' yubá gdu gatsj hora.
2 Ni'r blé'igacda'-në' gadx gbaz la'y na' zuicnë' lahuë' Dios, ati' guludödë' lu na'quë' gadx trompeta.
3 Ni'r bidë' yetúë' gbaz la'y, nu'ë tu bdxi' oro, gzuinë' ra' bcugu yehua' yubá ni'. Gulunödzjë' queë' szxöni yal quië gunë' lei tuz len yöl-la' rulídz Dios glun yúgu'të bunách queë' Cristo, uzégui'ë lei lu bcugu na' náquini oro, zoa lahui' lau latj blau na'.
4 Gren dzön qui yal na' zoa lu në'ë gbaz la'y na', guc tuz len yöl-la' rulídz Dios glun bunách queë' Cristo, ati' bdxin ga na' rö'ë Dios.
5 Ni'r budzë́'ë bdxi' na' bau' yal zoa lu bcugu na' gbaz la'y na', ati' gru'në' lei luyú. Gnë gziu' ati' bö zidzj byön. Gyëp yös len gtit luyú.

Tu'cödxë' trompeta

6 Ni'r gulacu'ë sina' lucödxë' leygac igadxtë' gbaz la'y na' zönquë' gadx trompeta na'.
7 Bucödxë' trompeta gbaz la'y zi'al, ati' grö' guiöj bögui' yöl sunn len gui' nutsi'i rön, guluhuőxj luyú. Gyegui tu cuia tsa tu tsonn cuia luyú ni, ati' gyegui ca' tu cuia tsa tu tsonn cuia yag. Gyegui ca' yúgu'të guixi' ya'a.
8 Bucödxë' trompeta gbaz la'y buróp na', ati' gbix lu nis zxön tu le nac ca tu gui'a zxön regui, ati' böac rön yeláti'dau'z ca gatsj tu gatsj nis zxön na'.
9 Gut tu cuia tsa tu tsonn cuia le nabangac dzö' lu nis zxön na', ati' guc ditj tu cuia tsa tu tsonn cuia yugu' barco.
10 Bucödxë' trompeta gbaz la'y bunn, ati' böxj gap dë nis yegu lenca' gap ralj nis, tu bölj luzxbá, regui ca gui' yör, guc cni qui yeláti'dau'z ca gatsj tu gatsj nis na' rö' luyú.
11 Bölj ni lëba' Ajenjo, le nac tu le sla', ati' böac sla' yeláti'dau'z ca gatsj tu gatsj nis gap na' dë nis, guc ca nac ajenjo na', ati' glat bunách zian ni'a qui nis na' böac sla'.
12 Bucödxë' trompeta gbaz la'y budáp, ati' böac chul yeláti'dau'z ca gatsj tu gatsj gbidz, len lëzca' cni guc qui beo', ati' böac chul tu cuia tsa tu tsonn cuia bölj. Cni guc, cutu buzení' gbidz yeláti'dau'z ca gatsj tu gatsj dza, len cutu guluzení' bölj len beo' yeláti'dau'z ca gatsj tu gatsj rël.
13 Ni'r buyúa' len byönda' ru'ë zidzj didza' tuë' gbaz la'y rdödë' gatsj lahui'l luzxbá, rnë': “Bica' bayechi' lbi'ili'. Bica' bayechi' lbi'ili'. Bica' bayechi' lbi'ili' zoali' luyú ni cati' lucödxë' trompeta yetsonnë' gbaz la'y na'.”

9

1 Bucödxë' trompeta gbaz la'y bugayu', ati' blé'ida' nu nac ca tu bölj luzxbá böxj luyú, ati' gulunödzjë' qui nu na' zxi'n guia qui latj chul.
2 Bsaljë' latj chul na', ati' gren dzön qui latj chul, guc ca dzön r-ruj ga tu'zégui'ë bla'dau', ati' gulachúl gbidz len luzxbá ni'a qui dzön na'.
3 Lu dzön na' gularujba' böchi'zú gulazxoazba' luyú, ati' Dios bë'ë lecba' latj ládu'ba' bunách ca tunba' xajnő' dzö'ba' luyú.
4 Gna bé'inë' lecba' cutu lun ditjba' guixi' rö' luyú, len cutu lun ditjba' nitú le nac ya'a, len clëg nitú yag, san tuz gac ládu'ba' bunách na' cudá' ra' xgaquë' lë na' nac bë' nu naqui queë' Dios.
5 Cutu bë'ë lecba' latj ludődiba' lequë', san lusaca' zi'zba' lequë' gdu ca gayu' beo'. Rlatsca ga rádu'cba' ca na' rla ga rádu'ba' xajnő'.
6 Yugu' dza na' lë'ni ludödi cuingac bunách san cutu la'záqui'në'. Lë'nnë' latië' san ucuít cuini yöl-la' gut.
7 Nala'cba' böchi'zú na' ca naccba' böa' nácucba' le náquicni guia, quië tsjacba' gdil-l. Dxiagac icjcba' le nacgac ca bregui' náquicni oro. Nac laucba' ca nac laugac bunách.
8 Nac guitsa' icjcba' ca nac guitsa' icjnu ngul. Nacgac láya'cba' ca nacgac láya'ba' bëdx guixi'.
9 Nácugac lchu'cba' le náquini guia. Ta'gú'u bö xilcba' ca na' ta'gú'u bö carreta ná'yjcba' böa' ta'xíti'ba' lu gdil-l.
10 Nacgac xbancba' ca nac xbancba' xajnő', zoa li'cba'. Lu xbancba' na' zoa le ta'neyba', quië lunba' zi' bunách gdu ca gayu' beo'.
11 Zoa nu rna be'i lecba', nu na' nac gbaz xöhui' qui latj chul. Gbaz ni nazí' lei lu didza' hebreo: Abadón, le rna lu didza' griego: Apolión, len lu didza' xidza': “Nu Rusnít”.
12 Chgdöd tu le rusnít bunách, le za' zi'al, san za'c yechóp le lusnít bunách.

13 Bucödxë' trompeta gbaz la'y buzxóp, ati' byönda' tu chi'i rui' didza' gatsj
lahui'l tap le nacgac ca luzba' bëdx, dxiagac yugu' lu squin bcugu na' náquini
oro, zoa lahuë' Dios.
14 Chi'i ni rui'len didza' gbaz la'y buzxóp na' zi'a bucödxë' trompeta, rna:
“Bsedx idaptë' gbaz xöhui' na' nága'quë' ra' yegu Eufrates.”
15 Ni'r busedxë' tapë' gbaz xöhui' na', chnucözë' lequë' Dios quië la' na'z, le
nac dza na', len beo' na', len iz na', quië ludöddë' tu cuia tsa tu tsonn cuia
bunách nacuá' yödzlyú.
16 Byönda' tsca nacquë' bönni' rjaquë' gdil-l dxiaquë'-ba' böa' len dzagquë'
tapë' gbaz xöhui' na', nacquë' gdu chop gayuá' mil milë'.
17 Ca tu lu bxin blé'igacda'-ba' böa' na', ati' nup ta'bía lecba' nacu lchu'gac
le nac gui'dau'z len ya'a ca luzxbá len gulj. Nacgac icjcba' böa' na' ca icjba'
bëdx guixi', ati' lu rú'acba' ta'rúj gui' len dzön len tu le ruzégui'tsca, nazí' lei
azufre.
18 Lë na' ta'rúj rú'acba' guludödi tu cuia tsa tu tsonn cuia bunách nacuá'
luyú, lë na' nacgac gui' len dzön len lë na' ruzégui'tsca.
19 Ta'rúj rú'acba' le ta'neyba' böa' na' len dzö' lu xbancba', le nacgac
xbancba' ca bël zoa icjcba' le ta'neyba'.
20 Yezica' bunách, nup cutu glat lu chop ni tu'snít, cutu gulubí'i ládxi'quë'
quië cutur lunë' ca na' tunë', len cutu gulusanë' ta'yíj ládxi'quë' yugu' bö'
xöhui' len yugu' bdau' guiöj bdau' yag, yugu' bdau' na' cuta'le'i, len cuta'yöni,
len cuta'zá'.
21 Cutu gulubí'i ládxi'quë' quië cutur ludödcdë' bunách len clëg quië cutur
lunë' yöl-la' udzá' quequë' len le cunác tunë', len yöl-la' rban quequë'.

10

Gbaz la'y, zoa lu në'ë tu guichdau'

1 Ni'r blé'ida'-në' yetúë' gbaz la'y nal, bötjë' brujë' yehua' yubá, nacuë' böaj
luzxbá, len zoa bquita' icjë'. Ryëp yös yení' lahuë' ca run gbidz, ati' nacgac
ni'ë ca yzxön ta'yegui.
2 Zoa lu në'ë tu guichdau' nayálj, ati' tu ni'ë yubél nulibë' lu nis zxön, len
yetú ni'ë yögl nulibë' luyú bidx.
3 Ni'r bë'ë zidzj didza', byön ca ryön cati' rbődxya'aba' bëdx guixi', len cati'
budx bë'ë zidzj didza' na', gulayőn chi'igac gadx gziu'.
4 Cati' budx gulayőn chi'igac gziu' na', neda' zi'a uzuja' lu guich, san byönda'
nu rui' didza' yehua' yubá, rë neda': “Bcachi'z didza' ni glui' gadx gziu' na'.
Cutu uzuju' lu guich didza' na'.”
5 Ni'r bchis në'ë yubél zaca' luzxbál gbaz la'y na' blé'ida'-në' zuinë' lu nis
zxön len luyú bidx,
6 ati' ben tsutsu xtidzë'ë gneynë' Nu na' zoacz, Nu na' ben yehua' yubá len
le nacuá' ni', lenca' yödzlyú len le nacuá' ni', lenca' nis zxön len le nacuá' ni',
gnë': “Cutur tsey,
7 san cati' ucödxë' trompeta gbaz la'y bugádx, uschinë' Dios le nagachi'
queë', lë na' bului'inë' yugu' huen dxin queë', bönni' ni' glu'ë didza' uláz
queë'.”
8 Ni'r bë'len neda' didza' leyúbl chi'i na' byönda' r-ruj yehua' yubá, gna:
“Gyeaj, yajxí' guichdau' nayálj na' zoa lu në'ë gbaz la'y na' nulibë' lu nis zxön
len luyú bidx.”
9 Gyija' ga na' zoë' gbaz la'y na', gnabda'-në' gunnë' quia' guichdau' na'.
Gudxë' neda' gbaz la'y na', gnë': “Gzxi', gdagu. Lu ru'u gac zxix ca nac
bdxindu' queëba' böz, san lë'u huöac sla'.”

10 Gzxi'a guichdau' na' zoa lu në'ë len gdahua' lei. Lu ru'a guc zxix ca nac
bdxindu' na', san cati' budx gdahua' lei, böac sla' lë'a.
11 Ni'r gudxë' neda': “Ral-la' gu'u didza' leyúbl uláz queë' Dios laugac zian
cö' bunách gza'a, len gap nacuá' yúgu'të yödz, len gap tui' zian didza' yubl,
len laugac zian bönni' ta'ná bë'.”

11

Chopë' bönni' tunë' lna' lau

1 Ni'r bdxin nu benn quia' tu gui le nac ca tu yag rbixi, len gudx neda':
“Gyas len brix gdau' queë' Dios. Brix ca' bcugu la'y qui, len blab ca' nup
nacuá' ni' ta'yíj ládxi'gac Dios.
2 Lö'a qui gdau' na' dë ni'l bca'n ca' len cutu urixu' lei, le nadőd lu na'gac
bunách gza'a, ati' lulíb lulíj yödz la'y na' gdu ca chopún beo'.”
3 Gudxë' ca' neda': “Gsöla'a chopë' bönni' lunë' lna' lau quia', lu'ë didza' uláz
quia' gdu ca chinnu gayuá' yu tsonnlalj dza, lacuë' lari' nac bdzadzdau'.
4 Chopë' bönni' ni tunë' lna' lau, nacquë' chop yag olivo na' nayúj lu guich
la'y le rui' didza' quequë', len nacquë' ca' chop le nua'gac gui' na' nacuá'
lahuë' Dios, Xani yödzlyú.
5 Chqui' guë'ni nu gua' dö' quequë', gruj gui' rú'aquë' le usnít nu na' rë'ni
gua' dö' quequë', gdödi nu na', lenca' nup ta'dá'baga' lequë'.
6 Dë lu na'quë' chopë' ni luzaguë'ë xnöz nis guiöj luzxbá, cui gal guiöj tsca
dza na' ral-la' lu'ë didza' uláz queë' Dios, ati' dë lu na'quë' ca' lunë' ga huöac
rön nis, len lunë' ga gatsj guidzhuő' yödzlyú, lunë' cni bálti'tëz lzu lë'nnë'.
7 Cati' udx lunë' lna' lau, grujba' böa' snia' latj chul, tíl-lenba' lequë' len
uxicjba' lequë', len gdődiba' lequë'.
8 La'túlz ca' la' nöz lu yödz zxön gdu ca gulayá' gulabinë', ga ni' gdë'ë ca'
lë'i yag cruz Xanru', len ca runru' lsaqui', nazí' lei ca' Sodoma lenca' Egipto.
9 Gdu ca tsonn dza yu gatsj la'le'i gdu ca gulayá' gulabinë' bunách yúgu'të
yödz len yúgu'të bunách gza'a, len bunách tui' zian didza' yubl, len bunách
yúgu'të luyú, ati' cutu lui' latj nu ucachi' lequë' yeru ba.
10 La'dzagtsca ládxi'gac nup nacuá' yödzlyú le glatië', ati' lu yöl-la' rudziji
quequë' la'sölë'ë le lunödzjë' quequë' lza'quë' tuë' yetuë', le gulusaca' zi'ë
bunách nacuá' yödzlyú chopë' ni glu'ë didza' uláz queë' Dios.”
11 Ni'r cati' chbza'a tsonn dza yu gatsj na', Dios buspanë' lequë', ati'
gulayasë' gulazuinë', ati' gladxi guladzöbi yúgu'të nup gulale'i lequë'.
12 Ni'r bë' zidzj didza' tu chi'i yehua' yubá, gudx lequë': “Gul-cuén ni.”
Gulabenë' lu böaj luzxbá zaca' yehua' yubál, ati' gulale'i lequë' nup na'
guladá'baga' lequë'.
13 La' ni'z gtittsca luyú, ati' bguindj tu cuia tsa tu chi cuia yugu' yu'u dzö'
lu yödz na', ati' lu le gtit na', glat tsonnlalj yu chi gayuá' bunách. Gladxi
guladzöbi nup ni' naga'ngac, ati' gulagu'ë yöl-la' ba Dios zoë' yehua' yubá.
14 Chgdöd le buróp le rusnít bunách, ati' chzoa gdxin le bunn le usnít
lequë'.

Rucödxë' trompeta gbaz la'y bugádx

15 Bucödxë' trompeta gbaz la'y bugádx, ati' glui' zidzj didza' chi'i yehua'
yubá, ta'ná:
Gap ta'ná bë' bunách yödzlyú
Nadödgac lu në'ë Xanru' Dios
Len lu në'ë Cristo.
Lë' gna bő'teczë'.

16 Ni'r idáp uru'ë bönni' gul na' rö'quë' gap na' ta'ná bë'ë lahuë' Dios, gulutság
lauquë' lyu ta'yíj ládxi'quë' Dios.
17 Ta'në':
Xantu' Dios, napczu' yöl-la' huac.
Gzoaczu' len zoaczu' len ral-la' guidczu',
Xclenu', le chbugunu' dxin yöl-la' huac zxön quiu'
Len rzu lau' rna bë'u.
18 Gulaléy bunách yugu' yödz
San chbdxin dza gunu' lequë' zxguia'.
Nac dza cuequi xbeynu' nup chnatgac.
Ubi'u quegac huen dxin quiu',
Bönni' glu'ë didza' uláz quiu',
Nup náquigac quizi quiu' len glun ba la'n Lau',
Nup nacgac cuidi'z len nup nacgac blau.
Chbdxin dza usnitiu' nup gulusnít yödzlyú.
19 Ni'r gyalj gdau' queë' Dios rö' yehua' yubá, ati' bla' lahui gui'n la'y ga
yu'u didza' rucá'n tsahui' nunë' Dios. Luyú gyëp yös len glu'u bö zidzj, gnë
gziu'. Gtit luyú len grö' guiöj bögui' yöl sunn.

12

Tunu ngul len tuba' bël zxön xtsni'

1 Ni'r bla' lahui yehua' yubá tu le nac bë'tsca, buluí' launu ngul nácunu
le nac ca gbidz, len zoa zxan ní'anu beo'. Dxia icjnu tu bregui' ga dxiacba'
chinnu bölj yení'.
2 Ngul ni chzoa soabi' bi'idau' queënu, rbődxya'anu le rdia' lë'nu, rzaca'
rgui'nu le ruzoanu-bi' bi'idau' queënu.
3 Ni'r bla' lahui yehua' yubá yetú le nac bë', buluí' lauba' tuba' bël zxön
xtsni', nacba' xna gui'z len dxia gadx icjba' len chi luzba' len dxia tu bregui'
tu tu icjba' na'.
4 Len xbanba' gu'yjba' tu cuia tsa tu tsonn cuia bölj luzxbá len gru'nba'
leycba' luyú. Gzuiba' bël zxön xtsni' na' launu ngul na' chzoa soabi' bi'idau'
queënu, zoaba' sina' gáguba'-bi' bi'idau' queënu na' ca galjbi' na'.
5 Buzoanu-bi' tubi' bi'i bőnni'dau' ral-la' gna bé'ibi' yúgu'të yödz len tu
xuyág guia. La' bucuittë'-bi' Dios bi'idau' queënu na', buchisë'-bi' ga ni'
zoaczë' Lë', rö'ë latj blau ga na' rna bë'ë.
6 Buzxundjnu ngul na', zeajnu lu latj ca'z, ga ni' chnupë'ë queënu latj Dios.
Ni' lugahuë'-nu gdu ca chinnu gayuá' yu tsonnlalj dza.
7 Gdöd glac lë ni, guctsca gdil-l yehua' yubá. Guladíl-lenë'-ba' bël zxön
xtsni' na' gbaz la'y blau lë' Miguel len yugu' gbaz la'y da'quë' lë'. Guladíl-l bël
zxön na' len gbaz xöhui' da'gac lëba'
8 san cutu guluxícj lu gdil-l na'. Qui lë ni na' cutur bdzöli xlatjgac yehua'
yubá.
9 Cni guc, gularu'në'-ba' ni'l bël zxön xtsni' na', nacba' bël na' zoaba' dza
ni'të, lëba' tu' xöhui' len Satanás, nu na' rzi' ye'i yúgu'të bunách yödzlyú.
Gularu'në' tu' xöhui' yödzlyú, dzaggac lei gbaz xöhui' na' da'gac lei.
10 Ni'r byönda' tu chi'i rui' zidzj didza' yehua' yubá, rna: “Na'a chbdxin dza
nulu'ë lahui yöl-la' ruslá nunë', len yöl-la' huac queë', len le rna bë'ë Dios,
lenca' le rna bë'ë Cristo, le chgularu'në' ni'l nu na' buquí yugu' böchi' lza'ru'.
Rël len të dza buquí lequë' lahuë' Dios queëru'.

11 Guluxicjë' nu na' böchi' lza'ru' ni, le gulugunë' dxin xchönë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau' queë' Dios, len le gulugunë' dxin didza' na' glunë' lna' lau queë'. Cutu glui' ládxi'quë' yöl-la' na'bán quequë' san glatië'.
12 Qui lë ni na' gac yöl-la' rudziji yehua' yubá. Gul-dziji lbi'ili', zoali' ni'. Bica' bayechi' lbi'ili' zoali' yödzlyú len lu nis zxön, le chbötj tu' xöhui' bdxin ga zoali'. Rleytsqui tu' xöhui' na' le chráquibe'i yetú chi'z dë latj qui."
13 Cati' gúquibe'iba' bël zxön xtsni' na' chgularu'në'-ba' luyú, ni'r yajsóa régu'ba'-nu ngul na' buzoanu-bi' bi'i bőnni'dau' na' queënu.
14 Ni'r Dios bë'ë-nu ngul na' chop xilba' bsia' nacgac zxön quië gac sunu, gcuitnu ga na' zoaba' bël zxön xtsni' na', gdxinnu xlatjnu lu latj ca'z. Ni' lugahuë'-nu gdu tsonn iz yu gatsj.
15 Zaca' cúdzu'lnu gubba' nis zil bël zxön xtsni' na', guc ca tu nis yegu, gú'niba' gua'të ngul na'.
16 Ni'r guclen ngul na' luyú, gyalj luyú na' len güi'i nis yegu na' gubba' bël zxön xtsni' na'.
17 Ni'r gléytsquiba'-nu ngul na' bël zxön xtsni' na', gyeajba' yajtíl-lenba' nup naga'ngac queënu zxi'n xsoanu, nup na' tun ca rna le gna bë'ë Dios, len nazí' lu na'gac le nunë' lna' lau Jesucristo.

13

Chopba' böa' snia'

1 Gzuida' lu yuzx ra' nis zxön len blé'ida' rbenba' r-rujba' lu nis zxön tuba' böa' snia' dxia gadx icjba' len chi luzba'. Dxiagac lëba' chi bregui'. Dxia tu bregui' tu tu luzba' na' ati' láhuigac icjba' da' tu la nac xöhui' le curle'i Dios dxi'a.
2 Böa' snia' na' blé'ida'-ba' rna'ba' ca nacba' bëdxtau', zoa ní'aba' ca nac ní'aba' oso, ati' rú'aba' nac ca nac rú'aba' bëdx guixi'. Bël zxön xtsni' na' budödba' lu na'ba' böa' snia' ni yöl-la' huac queëba' lenca' xlatjba' ga rna bë'ba', len yöl-la' uná bë' zxön queëba'.
3 Dxia huë' tu icjba' böa' snia' na', nac le gdödi lëba', san bunít huë' na', ati' gulubani yúgu'të bunách yödzlyú len yajta'gac böa' snia' na'.
4 Gulayíj ládxi'quë'-ba' bël zxön xtsni' na', le budödba' lu na'ba' böa' snia' yöl-la' uná bë' queëba'. Gulayíj ládxi'quë'-ba' ca' böa' snia' na', gulanë': "¿Nuzxa caz nac zxön ca nacba' zxön böa' snia' ni, len nuzxa caz saqui' til-len lëba'?"
5 Guta' lu na'ba' böa' snia' na' bë'ba' didza' ba zxön len didza' xöhui' rnëba' queë' Dios. Gdu ca chopún beo' guta' lu na'ba' yöl-la' uná bë'.
6 Gzu lauba' rnëba' queë' Dios len gnë xőhui'ba' qui Lë' Dios, len qui latj la'y queë', len quegac nup nacuá' yehua' yubá.
7 Guta' lu na'ba' gdíl-lenba' nup náquigac quizi queë' Dios, buxicjba' lequë'. Guta' ca' lu na'ba' gna bé'iba' yúgu'të bunách gza'a, bunách yúgu'të yödz, len yúgu'të bunách tui' didza' yubl, len bunách gdutë yödzlyú.
8 Gulayíj ládxi'gac böa' snia' na' yúgu'të bunách nacuá' yödzlyú, nup na' cutu nayujgac lagac lu guich qui yöl-la' na'bán, guich na' buzujë' cati' zi'a guta' yödzlyú Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau' queë' Dios, buzóë' Dios gutië' ni'a quegac bunách queë'.
9 Chqui' nu ryöni, ral-la' uzë nag.
10 Nup nucu'ë Dios gdzungac, ral-la' gdzungac, ati' nup nucu'ë Dios quië nu gdödi leygac len guia tuchi', len guia tuchi' lat. Qui lë ni na', ral-la' la'bőz zxön ladxi' nup náquigac queë' Dios, len la'yejlë' Lë'.

11 Gdöd na' blé'ida'-ba' yetuba' böa' snia' grenba' brujba' lu yu. Dxiagac chop luzba' ca nac luzba' bö'cu' zxila', len rui'ba' didza' ca na' rui'ba' didza' bël zxön xtsni' na'.
12 Dë lu na'ba' böa' snia' ni yúgu'të yöl-la' uná bë' queëba' böa' snia' bdxinba' zi'al, cati' dzag lëba'. Runba' böa' snia' buróp ni ga ta'yíj ládxi'gac böa' snia' zi'al na' yúgu'të bunách nacuá' yödzlyú, böa' na' bunít huë' gdödi lëba'.
13 Runba' ca' le nacgac bë' böa' buróp na' ga rdxintë runba' ga ruhuőxj gui' za' luzxbá, ruhuőxj luyú laugac yúgu'të bunách.
14 Rzi' yé'iba' bunách nacuá' yödzlyú len le nacgac bë' dë lu na'ba' runba' lauba' böa' snia' zi'al na'. Rna bé'iba' bunách nacuá' yödzlyú lunë' tu bdau' ca nacba' böa' snia' na' gucba' huë' qui guia tuchi' ati' nabanba'.
15 Dë lu na'ba' runba' ga soa gban bdau' na' nac ca nacba' böa' snia' zi'al na', len güi' didza' bdau' ni len gun ga nu gdödi yúgu'të nup cutu la'yíj ládxi'gac lei.
16 Benba' ga gda' yúgu'të bunách tu le nac bë' da'gac lëba', nup nacgac ca'z len nup nacgac blau, nup ta'le'i yöl-la' tsahui' len nup nacgac yechi', nup cunadá'ugac len nup nadá'ugac, buda'ba' lei lu na'gac yubél o ra' xgagac bunách na'.
17 Nutu nu gac bi ga'u o bi guti' chqui' cudá' nu na' lë na' nac bë', o chqui' cudá' nu na' laba' böa' snia' na', o le nababba' nua'ba'.
18 Na'a rquinnu' yöl-la' rejni'i. Nu nap yöl-la' rejni'i ral-la' ulabtëz tsca le nababba' nua'ba' böa' snia' na', nac ca le nababë' bönni', ati' le nababba' na' nac xop gayuá' yu tsonnlalj yu xop.

14

Le tul-lë' tu gayuá' yu tapún milë' bönni'

1 Gdöd ni' buyúa' len blé'ida'-në' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau' zuinë' lu guí'adau' nazí' lei Sión. Nacuá'lenë' Lë' tu gayuá' yu tapún milë' bönni', da' ra' xgaquë' lë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', lenca' lë' Xuzë'.
2 Ni'r byönda' tu le rgu'u bö yehua' yubá, rnë zidzj ca rnë tu yegu zxön len ca rnë gziu'. Byönda' le ryön cati' ta'guinnië' lë'i tu le rul-l zë zian du qui.
3 Tul-lë' tu le rul-l cub, nacu'ë ca dödl lahui latj blau ni' lenca' ca dödl lahui ga na' nacuá' idáp nup na' nabangac len yugu' bönni' gul na'. Nutur nu gac gul-l le rul-l ni, san légaczë' tu gayuá' yu tapún milë' bönni' ni, bönni' na' böa'uë' lequë' Cristo ladj bunách yödzlyú.
4 Nacquë' gdu ladxi' bönni' ni, cutu gulacuá'lenë' ngul, le nacquë' gdu bönni' ra'bán. Zjáclenë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau' gáti'tëz ga zijë'. Cristocz böa'uë' lequë' ladj bunách, nacquë' bönni' zi'al guludőd cuinquë' lu në'ë Dios lenca' lu në'ë Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.
5 Gatga gulazí' yë'ë ati' nutu nu gac bi gnë quequë' ga na' nacu'ë ca dödl lahui latj blau ga rö'ë Dios.

Didza' rjua'quë' tsonn gbaz la'y

6 Ni'r blé'ida' yetúë' gbaz la'y, rdödë' lu bö'z luzxbá, rju'ë didza' dxi'a zoa tsalzú quië gunë' lban qui laugac nup nacuá' yödzlyú, bunách gdutë luyú, yúgu'të bunách gza'a, len bunách tui' yúgu'të didza' gza'a, len bunách yúgu'të yödz.
7 Ru'ë zidzj didza', rnë': "Gul-gadxi Dios, len gul-cu'ë yöl-la' ba le chzoa cuequi xbeynë' bunách. Gul-tséj ladxë'ë Dios, nunë' luzxbá len luyú len nis zxön len gap ralj nis."

8 Zajnáuë' gbaz la'y ni yetúë' gbaz la'y, rnë': “Chbudx qui yödz Babilonia.
Chbudx qui yödz zxön na'. Cni guc qui, le glun nup nacuá' ni' ga gulazí' lu
na'quë' bönni' yúgu'të yödz lunë' ca nacgac le ta'zé̋ ládxi'quë' le cunác.”
9 Zajnáuë' gbaz la'y buróp ni yetúë' gbaz la'y, ru'ë zidzj didza', rnë': “Chqui'
nu tsej ladxi'-ba' böa' snia' na' lenca' bdau' queëba', len güi' latj ta' ra' xguí o
lu në'i le nac bë' da' lëba',
10 nu ni gunë' zxguia' Dios lu yöl-la' rley queë'. Saca' qui'i nu na' lu gui'
len lu lë na' ruzégui'tsca, laugac gbaz la'y len lahuë' Bönni' na' naquë' Bö'cu'
Zxíla'dau'.
11 Cuentecz dzön qui gui' ga ni' saca' qui'i nu na'. Rël len të dza saca' qui'i,
ati' gatga gata' latj luzí' ládxi'gac nup la'yíj ládxi'gac-ba' böa' snia' na' len bdau'
queëba', ati' cutu luzí' ládxi'gac nup lui' latj ta' leygac laba'.
12 Qui lë ni na' ral-la' la'bő̋z zxön ladxi' nup náquigac queë' Dios len lun ca
rna le gna bë'ë, nup na' ta'yejlë' Jesús.”
13 Ni'r byönda' chi'i nu rui' didza' yehua' yubá, rë neda': “Bzuj lu guich lë
ni: Bica' bagac nup lat na'a su lau, nup na' ta'yejlë' Xanru'.”
Dios Bö' La'y rnë': “Ca' gac. Luzí' ládxi'quë' lu dxin glunë', len luzi'ë xbey
ca rajlő̋z le glunë'.”

Tu'zi'ë le rulá' luyú

14 Ni'r buyúa' len blé'ida' tu böaj luzxbá chguichdau'z, len lu böaj na' rö' tu
Nu nac ca naquë' Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, dxia icjë' tu bregui' oro,
ati' lu në'ë zönë' tu guia tuchi'.
15 Brujë' lu gdau' yetúë' gbaz la'y, ati' bë'ë zidzj didza', gudxë' Nu na' rö' lu
böaj na', gnë': “Bgun dxin guia tuchi' quiu' len bchugu zxoa' xtil, le chbdxin
dza nu uzí' lei. Chnabídx deu qui dë yödzlyú.”
16 Ni'r Nu na' rö' lu böaj na' bugún dxin guia tuchi' gdutë yödzlyú, ati' buzi'ë
le bulá' luyú.
17 Ni'r brujë' yetúë' gbaz la'y lu gdau' zoa yehua' yubá. Nu'ë ca' tu guia
tuchi'.
18 Brujë' ra' bcugu ni' yetúë' gbaz la'y, dë lu në'ë gna bé'inë' gui', ati' bë'ë
zidzj didza', bulidzë' gbaz la'y zi'al na' nu'ë guia tuchi', gnë': “Bgun dxin guia
tuchi' quiu' len btub tu'xóa hueaj le ta'bía lba uva rö'gac yödzlyú, le chna le
ta'bía lba uva.”
19 Ni'r bugunë' dxin guia tuchi' gdu yödzlyú gbaz la'y ni, butubë' le ta'bía
lba uva rö'gac luyú, ati' yajchu'në' le ta'bía lba uva na' lu yeru zxön ga gzi
xisi. Yugu' lë ni ruluí' ca gunë' Dios, gunë' zxguia' bunách nacuá' yödzlyú.
20 Gululibë' le ta'bía lba uva na' lu lerui zoa ni'l ra' yödz, ati' lu lerui na'
bruj rön, gren ga bdxintë rú'acba' böa', len gdöd rön na' gdu tsca gac sa'ru'
gdu gadx dza.

15

Gbaz la'y nua'quë' gadx guidzhué̋'

1 Blé'ida' yetú le nac bë'tsca yehua' yubá, le run ga nu rubani. Gularujë'
gadx gbaz la'y, nua'quë' gadx guidzhué̋' rajséytëgac, le ugunë' dxin Dios, udx
gunë' zxguia' bunách yödzlyú.
2 Blé'ida' ca' tu le nac ca nis zxön ryëp yös yení' ca guiöj jar le nutsi'i gui'.
Zuigac lu lë na' nac ca nis zxön nup na' guluxícj lu böa' snia' na' len lu bdau'
queëba' len lu laba', nua'quë' le tul-l, yugu' le bë'ë quequë' Dios.
3 Tul-lë' le rul-l na' bil-lë' Moisés, bönni' huen dxin queë' Dios. Nac tu le
rul-l queë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', ta'né̋':

Li', Xantu' Dios, náctëru' blau.
Zxöntër nac yúgu'të le benu',
Le tun ga rubánitu'.
Li', rna bé'inu' yugu' yödz,
Gdu dxí'adau' len gdu nac ca bi runu'.
4 ¿Nuzxa caz cugadxi Li', Xantu'?
¿Nuzxa caz cucú'u Li' yöl-la' ba?
Tuzu' Li' nacu' la'y.
La'dxín bunách yugu'të yödz,
La'yíj ládxi'quë' Li'
Le ta'lé'inë' nac tsahui' yúgu'të le runu'.
5 Gdöd guc lë ni, buyúa' len blé'ida' gyalj gdau' yehua' yubá ga ni' dë latj la'y le nac bë' zóalenë' bunách queë' Dios.
6 Gularujë' lu latj la'y na' gadx gbaz la'y, nua'quë' gadx guidzhué' na'. Nácuquë' lari' záqui'tsqui le ryëp yös yení', len núga'gac lchú'quë' pan náquicni oro.
7 Ni'r tu nu nutsa' ladj idáp nup na' nabangac, bë' qui queëquë' gadx gbaz la'y na' gadx zxíga'dau' náquicni oro, len yudzgac le ruluí' yöl-la' rley queë' Dios zoaczë'.
8 Lu latj la'y na' bdza' dzön, le zoa ni' yöl-la' yení' len yöl-la' huac zxön queë' Dios. Nutu nu saqui' tsaz lu latj la'y na' cati' gatsjr gadx guidzhué' na' nua'quë' gadx gbaz la'y na'.

16

Yugu' zxíga'dau' yudzgac le ruluí' yöl-la' rley queë' Dios

1 Ni'r byönda' chi'i nu rui' zidzj didza' latj la'y na', rë gadx gbaz la'y na', rna: "Gul-tséaj, gul-tsajlálj luyú gadx zxíga'dau' na' yudzgac lë na' ruluí' yöl-la' rley queë' Dios."
2 Gyijë' gbaz la'y zi'al, yajlaljë' yödzlyú le yudz zxíga'dau' na' zönë'. Lë na' yudz zxíga'dau' na' ben ga gutsj yudzu' ya'a le rlatsca gdu ca nayá' nabingac nup na' da' leygac le nac bë' da'gac böa' snia' na', lenca' nup na' ta'yíj ládxi'gac bdau' queëba'.
3 Ni'r gyijë' gbaz la'y buróp, yajlaljë' lu nis zxön le yudz zxíga'dau' na' zönë', ati' böac rön nis na' ca nac rön queë' bönni' nat, ati' glat yúgu'të nup nabangac nacuá' lu nis zxön na'.
4 Gyijë' gbaz la'y bunn, yajlaljë' gap dë yegu len gap ralj nis le yudz zxíga'dau' na' zönë', ati' guluhuöác rön gap dë nis na'.
5 Ni'r byönda' ru'ë didza' gbaz la'y na' dë lu në'ë rna bé'inë' nis na', rnë': "Xantu' Dios La'y. Zoaczu' len gzoaczu'. Tsahui' nacu' le rchugu' cni quegac bunách
6 le gululaljë' rön quegac nup náquigac quizi quiu' len quegac nup glui' didza' uláz quiu'. Na'a, Li' runu' ga li'jë' rön, le cni ral-la' gac quequë'."
7 Ni'r byönda' rui' didza' tu nu zoa ra' bcugu yehua' yubá ni', rna: "Ca' gac, Xantu' Dios, napczu' yöl-la' uná bë'. Gdutë li len tsahui' nac ca rchugu' quegac bunách."
8 Gyijë' gbaz la'y budáp na', yajlaljë' lu gbidz le yudz zxíga'dau' na' zönë', ati' gbidz na', bë'ë lei latj Dios gúgui'tsca bunách len gui' qui.
9 Súguitscaquë' yúgu'të bunách le rúgui'tsca gbidz, san cutu gulubí'i ládxi'quë', len cutu gulagu'ë Dios yöl-la' ba. Gulané zi'ë queë' Dios, dë lu në'ë gna bé'inë' yugu' lë ni tu'saca' zi' bunách.

10 Gyijë' gbaz la'y bugayu' na', yajlaljë' xlatj böa' snia' ga na' rna bë'ba' le
yudz zxíga'dau' zönë', ati' grö' chul gap rna bë'ba'. Ni'r, le gulazaca' gulaguí'i
bunách, gláguya'a lúdxi'quë',
11 san cutu gulubí'i ládxi'quë' quië cutur lunë' le cunác tsahui' tunë'.
Gulané zi'ë queë' Dios zoë' yehua' yubá le ta'zaca' ta'gui'ë len le dxiaquë'
yudzu' ya'a na'.
12 Gyijë' gbaz la'y buzxóp na', yajlaljë' lu yegu zxön nazí' lei Eufrates le
yudz zxíga'dau' na' zönë', ati' gbidx nis yegu na' quië gba'a nöz ga la'dőd
nup ta'ná bë', la'rujë' zaca' ga rlen gbidz.
13 Ni'r blé'ida' bël zxön xtsni' na', len böa' snia' na', len bönni' ru'ë didza'
uláz quecba', gularúj rú'agac nup na' tsonn bö' xöhui' tun ditj bunách,
nala'gac ca nala'cba' bludz.
14 Nacgac bö' qui tu' xöhui' yonn bö' ni, bö' tun le nacgac bë' lun ga lubani
bunách. Yjac bö' xöhui' na' gdu yödzlyú yajtubgac nup ta'ná bë', quië tsjaquë'
lu gdil-l na' gac dza zxön queë' Dios, napczë' yöl-la' uná bë'.
15 Cni rnë' Dios: “Gul-yutsca'. Guida' tu tsalz ca rdxinë' gban. Bica' ba nu
zoa ban ladxi' len run chi'i le nacu nu na', len runtecz dxi'a, cui gun bayúdx
ta xguidz len cui utuí'i nu na' lahui' laugac bunách.”
16 Gulutúb bönni' ta'ná bë'ë bö' xöhui' na', guludubë' tu latj nazí' lei lu didza'
hebreo: Armagedón.
17 Gyijë' gbaz la'y bugádx na', yajlaljë' lu bö'z le yudz zxíga'dau' na' zönë',
ati' bë' zidzj didza' tu nu zoa lu latj la'y zoa yehua' yubá ga dë latj blau na',
rna: “Chnac.”
18 Ni'r gyëp yös len grö'tsca bö len gnë gziu'. Gtittsca luyú, le gtittër ca gtit
tsal ni nacuá' bunách yödzlyú.
19 Bruj tsonn cö'l yödz zxön na' ati' gulaguíndj yödz nacuá' yödzlyú.
Yajneynë' Dios le nac xöhui' glun bunách yödz zxön na' nazí' lei Babilonia,
ati' lu yöl-la' rley queë' benë' zxguia' nup nacuá' ni'.
20 Gulagachi' luyú bidx dzö' lu nis zxön ati' cutur gulalá' guí'adau'.
21 Böxj ca' guiöj bögui' yöl sunn, le za' luzxbá, yajsóa icjgac bunách, ati'
náli'i guiöj bögui' na' ca tu gayuá' guia hueaj. Gulané zi'ë queë' Dios yúgu'të
bönni' ni'a qui guiöj bögui' na' grö', le busaca' zi'tsca lequë'.

17

Dios rchuguë' queënu ngul udá dzag

1 Ni'r bdxinë' ga zoa' tuë' gbaz la'y nababë' gadx gbaz la'y na' gulazönë'
gadx zxíga'dau' na' náquicni oro. Bé'lenë' neda' didza', gnë': “Gda ni, ati'
ului'ida' li' ca gunë' Dios, gunë'-nu zxguia' ngul udá dzag na', rö'nu lu nis
zian.
2 Gulacua'len lënu, glun le cunác nup ta'ná bë' yödzlyú, ati' gulazudxi nup
nacuá' yödzlyú ni, glunlen lënu le cunác.”
3 Gzóalenë' neda' Dios Bö' La'y, ati' bchë'ë neda' gbaz la'y na' tu lu latj ca'z,
ati' ni' blé'ida'-nu ngul dxianu cúdzu'ba' tuba' böa' snia', nacba' xna gui'z.
Dxiagac gadx icjba' len chi luzba', len da'gac ca' lëba' le ta'né xöhui' queë'
Dios.
4 Nácunu lari' xna len lari' xna gui'z ngul na' dxianu lëba'. Nazí' lquitj
queënu le náquicni oro len yugu' guiöj zaca' len yugu' bga. Lu na'nu zoa tu
zxíga'dau' náquini oro, yudzu le nacgac xöhui' len le cunác runnu.
5 Ra' xganu da'gac ca lënu, le tu'luí' tu le nagachi', ta'ná cni: “Yödz Babilonia
Nac Blau” len “Xna'cnu Ngul Udá Dzag” len “Xna'gac Le Xöhui' Dzö' Yödzlyú.”

6 Gúquibe'ida' nazúdxinu ngul na' le bennu ga blalj rön quegac nup náquigac queë' Dios len quegac nup na' zoa nu budödi leygac le glun lna' lau queë' Jesús. Cati' blé'ida'-nu, bubántsquida'.
7 Gudxë' neda' gbaz la'y na', gnë': "¿Bizx quië rubáninu'? Uzéjni'da' li' lë na' nagachi', le ruluí' ngul ni lenca' le ruluí' böa' snia' na' dxianu-ba', dxiagac gadx icjba' len chi luzba'.
8 Böa' snia' na' blé'inu' gzoaba' zi'al san cutu zoaba' na'a, böa' ni chzoa grujba' latj chul, ati' tseajba' ga nitba' tsaz. Lubánitsqui nup nacuá' luyú cunayujgac lagac lu guich qui yöl-la' na'bán dza ni'të cati' zi'a gata' yödzlyú. Cati' la'le'i böa' snia' na' gzoaba' zí'atël san cutu zoaba' na'a, lubani le ubanba'.
9 'Lë ni nac tu le uzejni'i nu gac tsejni'i: Gadx icjba' na' tu'luí' gadx guí'adau' gap rö'nu ngul na'.
10 Lëzca' cni gadx icjba' na' tu'luí' gadxë' bönni' ta'ná bë'ë. Gayuë' bönni' ni chgdöd quequë'. Tuë' bönni' ni rna bë'ë na'a ati' yetúë' cutu rdxindë', san cati' guidë', gna bë'ë tu chi'idau'z.
11 Böa' snia' na' gzoaba' san cutu zoaba' na'a, ruluí' bönni' buzxunu', gna bë'ë. Nunë' tsazxőn bönni' gadx na', ati' töd ni nitië' tsaz.
12 'Chi luzba' na' blé'inu' tu'luí' chië' bönni' la'ná bë'ë. Cutu ta'zi'inë' yöl-la' uná bë', san la'zi'ë yöl-la' uná bë' tu chi'idau'z, la'ná bë'ë tsazxőn len böa' snia' na'.
13 Chië' bönni' ni, tuz nacquë', ati' ludödë' lu na'ba' böa' snia' na' yöl-la' uná bë' quequë' len le dë lu na'quë'.
14 La'díl-lenë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau' san Lë' uxicjë' lequë', le naquë' Xangac yúgu'të nup nacgac xan len rna bé'inë' ca' yúgu'të nup ta'ná bë'. Nup nacua'len Lë', bulidzë' leygac Dios len gröë' leygac, ati' tsaz da'gac Lë'."
15 Gudxë' ca' neda' gbaz la'y na', gnë': "Yugu' nis zxön na' blé'inu' gap ni' rö'nu ngul udá dzag na', tu'luí' bunách yödz len bunách gza'a len bunách tui' didza' yubl len bunách yugu' luyú.
16 Chi luzba' böa' snia' na' blé'inu' len tu'luí' chië' bönni', cutu la'lé'inë'-nu dxi'a ngul udá dzag na', ati' ca'z len xguidz luca'në'-nu. Lahuë' xpéla'nu len luzégui'ë-nu len gui'.
17 Dios uchizië' icj ládxi'dau'quë' chië' bönni' na' le gun ga lunë' ca rë'ncznë' Lë', lacquë' tuz len ludödë' lu na'ba' böa' snia' na' yöl-la' uná bë' quequë' quië utság ca rna xtidzë'ë.
18 Ngul na' blé'inu'-nu ruluí' yödz zxön na' rna be'i nup ta'ná bë' yödzlyú ni."

18

Rguindj yödz Babilonia

1 Gdöd na' blé'ida'-në' yetúë' gbaz la'y ruhuötjë' r-rujë' yehua' yubá, dë lu në'ë yöl-la' uná bë' zxön, ati' gyëp yös yení' luyú ni'a qui yöl-la' yení' queë' gbaz la'y na'.
2 Bë'ë zidzj didza' gbaz la'y na', gnë': "Chbguindj. Chbguindj Babilonia, yödz zxön na'. Chböac xlatj tu' xöhui' len xlatjgac bö' xöhui' tun ditj bunách. Tu'zoaba' ni' lidxcba' bguinn xtsni' len bguinn nacgac xöhui'.
3 Cni guc qui yödz na' ni'a qui le glun bunách nacuá' ni', glunë' ga glun bunách yúgu'të yödz ca nacgac le ta'zéz ládxi'quë' le cunác. Glunlen lequë' le cunác nup ta'ná bë' yödzlyú, ati' guta' yöl-la' tsahui' quequë' bönni' ta'u tuti' nacu'ë yödzlyú, le gyantsca le záqui'tsqui gulazéz ládxi'gac nup nacuá' ni'."

4 Ni'r byönda' rui' didza' yetú nu zoa yehua' yubá, rna: “Gul-rúj lu yödz
na', lbi'ili' náquili' quia' neda', cui gunli' tsazxőn len lequë' dul-la' len cui gac
queëli' tsazxőn len lequë' zxguia'.
5 Nayantsca dul-la' nabága'quë', chnayás nadxíncz luzxbá, san Dios
rajneynë' le cunác nunquë'.
6 Gul-bí'i quequë' ca na' glunë' queëli'. Gul-bí'i quequë' chop cö' tsca le
glunë'. Gul-bí'i quequë' chop cö' tsca le nac xöhui' glunë' queëli'.
7 Gul-gún ga la'zaca' la'gui'ë len la'bődx yechë'ë tsca yöl-la' ba len yöl-la'
zxön glui' cuinquë'. Ta'zá' ládxi'quë', ta'nő': ‘Rö'tu' ni, rna bë'tu'. Cutu nactu'
uzőb len gatga cödx yéchi'tu'.’
8 Qui lë ni na', tu dzatëz la'dxín quequë' le la'zaca' la'gui'ë, yöl-la' gut, len
yöl-la' rbödx yechi' len yöl-la' rdun. Leguië' lu gui', le napczë' yöl-la' huac
zxön Xanru' Dios, Nu rusyúdx quequë'.
9 ’La'bődx nup ta'ná bë' yödzlyú len glun tsazxőn len lequë' le cunác, len
guluzí' xbey le naqui quequë', ati' la'bődx yechë'ë cati' la'lé'inë' dzön qui yödz
na' regui.
10 Zi'tu' zi'tu'z la'cu'ë le ládxinë' ca gac zxguia' gac qui yödz na', la'nő': Bica'
bayechi' Babilonia, yödz zxön ni, guctër blau. Tu dzatëz guc zxguia' qui.
11 ’La'bödxë' ca' bönni' ta'u tuti' nacu'ë yödzlyú len la'bődx yechë'ë qui yödz
na' le cutur soa ni' nu ga'u bi lúti'ë.
12 Nutur nu ga'u ni' le náquicni oro len plata, len yugu' guiöj zaca', len yugu'
bga, len yugu' lari' záqui'tsqui, len lari' xna, len lari' dxí'adau', len lari' xna
gui'z, len yugu' yag rla' zxix, len le náquicni dxit záqui'tsqui, len le náquicni
yag záqui'tsqui, len le náquicni cobre, len le náquicni guia, len le náquicni guiöj
jar.
13 Nutur nu ga'u ni' canel, len yugu' le rla' zxix, len yal, len le rla' zxix qui
mirra len qui yöj olíbano, len xisi uva nal, len le nac za, len yözj dxí'adau',
len zxoa' xtil, len yugu' búrrodau', len yugu' bö'cu' zxila', len yugu' böa', len
yugu' carreta, len yugu' bönni' huen dxin, len yela'gac bunách.
14 Lë lequë' nup na' ta'u tuti', la'ná: Naduagac le gzë ládxi'li'. Chgdöd
quegac yöl-la' tsahui' len le nacgac lach queëli', ati' cutur gdzőlili' leygac.
15 ’La'bödxë' bönni' ta'u tuti' na', guta' quequë' yöl-la' tsahui' le glúti'ë lu
yödz na', ati' la'cu'ë zi'tu' zi'tu'z le ládxinë' ca gac zxguia' gac qui yödz na', len
la'bődx yechë'ë,
16 la'nő': Bica' bayechi' yödz ni guc zxön. Guc ca ngul nácunu lari'
záqui'tsqui len lari' xna, len lari' xna gui'z, len nazí' lguitj queënu le náquicni
oro len le náquicni guiöj zaca' len yugu' bga.
17 Tu dzatëz gnit yöl-la' tsahui' qui yödz ni.
’La'cu'ë zi'tu' zi'tu'z yúgu'të bönni' xan barco len nup nacuá' lő'igac barco
na', len nup tu'sá' yugu' barco na', len nup tun dxin lu nis zxön,
18 len cati' la'lé'inë' dzön qui yödz na' regui, la'bödxë', la'nő': ¿Bizxal yödz
guc zxön ca nac yödz ni?
19 ’Ludxíë' bëchtö icjquë', len la'bödxë' len la'bődx yechë'ë, la'nő': Bica'
bayechi' yödz ni guc zxön. Yöl-la' tsahui' qui yödz ni ben ga guta' yöl-la'
tsahui' quegac yúgu'të nup nacgac xan barco lu nis zxön. Tu dzatëz gnit
yödz ni.
20 ’Gul-dziji ca gac qui yödz ni, lbi'ili' zoali' yehua' yubá, lenca' lbi'ili' náquili'
queë' Dios, lbi'ili', bönni' gbaz queë' len lbi'ili', bönni' rui'li' didza' uláz queë'.
Gul-dziji, le chbchuguë' Dios qui yödz ni ni'a qui bi glun queëli' nup nacuá'
lu yödz ni.”

21 Ni'r buchisë' tu guiöj zxön le nac ca guich ryëtu, tuë' gbaz la'y nal, ati'
gru'në' lei lu nis zxön, gnë': “La' cniz gac, gguindj Babilonia, yödz na' guc
blau, ati' cutur nu udzöli lei.
22 Cutur nu yöni lu yödz na' nup ta'guínn lë'i le rul-l, len clëg nup tu'cődx
gui len clëg nup tu'cődx trompeta, len cutur udzől ni' bönni' huen dxin, len
cutur yön ni' bö rgu'u le rutu.
23 Cutur uzení' lu yödz na' nitú gui', len cutu yön ni' chi'ë bönni' utság në'ë,
len clëg chi'ibi' bi'i ngul utság na'bi'. Cni gac zal-la' nacli' blau, lbi'ili' rá'uli'
len rúti'li' lu yödz ni, len gzxi' yé'ili' bunách gdutë yödzlyú len yöl-la' udzá'
queëli'.
24 'Lu yödz ni blalj xchönquë' bönni' glu'ë didza' uláz queë' Dios len
xchöngac nup náquigac queë' Dios lenca' xchöngac yúgu'të bunách yödzlyú,
guludödi lequë' nup nacuá' yödz ni.”

19

1 Gdöd lë ni byönda' tui' zidzj didza' bunách zian nacuá' yehua' yubá, ta'ná:
Yöl-la' ba Dios. Yöl-la' ruslá runë',
Ati' yöl-la' zxön len yöl-la' uná bë'
Napë' Dios queëru'.
2 Nac gdutë li len tsahui' ca rusyudxë'.
Bchuguë' qui yödz na' nac ca tu ngul udá dzag,
Len quegac bunách lu yödz na'
Glun ditj bunách yödzlyú len le cunác glunë'.
Dios buzí' lë' lequë'
Le guludödcdë' huen dxin queë'.
3 Leyúbl gulanë': “Yöl-la' ba Dios. Cuentecz dzön ga regui yödz na'.”
4 Gulutság lauquë' lyu idáp uru'ë bönni' gul ni' len idáp nup ni' nabangac,
ta'yíj ládxi'quë' Dios, rö'ë latj blau queë'. Gulanë': “Ca' gac. Yöl-la' ba Dios.”
5 Ni'r byönda' rui' didza' tu nu zoa latj blau na', rna:
Gul-cu'ë Dios queëru' yöl-la' ba
Yúgu'tëli' runli' xchinë',
Lbi'ili' na' rádxili' Lë',
Nacli' bunách ca'z len bunách blau.

Lni qui yöl-la' rutság na' queë' Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'

6 Byönda' ca' nu rui' zidzj didza', byön ca ryön cati' tui' didza' bunách zian,
len byön ca' ca ryön ga rdöd yegu zxön, o ca ryön cati' rnë gziu', rna:
Yöl-la' ba Dios le rzu lahuë' rna bë'ë,
Napczë' yöl-la' huac.
7 Ral-la' udziji ládxi'ru' len uzi'ru' xbë'
Len cu'ru'-në' yöl-la' ba
Le chbdxin dza lni qui yöl-la' rutság na'
Queë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau',
Si' lu në'ë Cristo nup náquigac queë'.
Chzoa rbözbi' bi'i utság ná'lenbi' Lë',
Nacbi' le ruluí' nup na' náquigac queë'.
8 Dios ru'ë-bi' latj gácubi' lari' záqui'tsqui
Le nac gdu len ryëp yös yení'.
Lari' záqui'tsqui na' ruluí' le nac tsahui' nungac nup náquigac queë' Dios.
9 Ni'r gudxë' neda' gbaz la'y na', gnë': “Bzuj lu guich didza' ni: Bica' bagac
nup na' nulidzë' lequë' Dios quië la'cu'ë lni qui yöl-la' rutság na' queë' Bönni'
naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.”

Gudxë' ca' neda': “Yugu' didza' gdutë li ni ru'ë didza' Dioscz.”
10 Buzechu zxiba' xni'ë gbaz la'y na' quië tsej ladxa'a lë', san gudxë' neda':
“Cutu gunu' cni. Neda' ca' naca' huen dxin queë' Dios ca nacu' li' len ca
nacquë' böchi' lza'u nazí' lu na'quë' le nac gdutë li ca nac queë' Jesús. Gyij
ladxë'ë Dios.”
Nup tui' didza' uláz queë' Dios, tui' didza' le nac gdutë li ca nac queë' Jesús.

Bönni' dxië'-ba' böa' chguich

11 Ni'r blé'ida' nayálj luzxbá, ati' buluí' lauba' tuba' böa' chguich, ati' lë'
Bönni' dxië'-ba', Nu Run Ca Rna, lenca' Nu Nac Le Nacz. Cni lë' le rbequi
xbeynë' ca nac le nac gdutë li lenca' cni tsijë' lu gdil-l.
12 Ryëp yös yení' yöj lahuë', nacgac ca gui', len dxiagac icjë' bregui' zian.
Nayúj lahuë' tu le lë', le nutú nu nözi, san tuzë' Lë' nöznë'.
13 Nacuë' tu lari' ni'aj rön, len lë' ca' Nu Nac Xtidzë'ë Dios.
14 Rajnauquë' Lë' ni'a në'ë guizx yu nacu'ë yehua' yubá, dxiacquë'-ba' böa'
chguich len nácuquë' lari' záqui'tsqui, nac chguichdau'z len cutu nac bösj.
15 R-ruj ru'ë le nac ca tu guia tuchi' gundë' zi' bunách yugu' yödz. Gna
bé'inë' lequë' len xuyág guia len gunë' lequë' zxguia', gac quequë' ca rac qui
le rbia lba uva, zoa nu rulíb leygac, le rléytsquinë' Dios, napczë' yöl-la' uná
bë'.
16 Nayúj lu lari' nacuë' lenca' lu xgatsjë' ca lë', Nu Rna Be'i Nup Ta'ná Bë',
lenca' Nu Nac Xangac Nup Nacgac Xan.
17 Ni'r blé'ida'-në' zuinë' lu gbidz tuë' gbaz la'y, ati' bë'ë zidzj didza',
gudxë'-ba' böa' ta'zuba' luzxbá, rnë': “Gul-dá, gul-dúb ga ni gáguli' lni zxön
queë' Dios.
18 Gáguli' xpḗla'gac nup ta'ná bë', len xpḗla'gac nup nacu'ë lu na'gac bönni'
rjaquë' gdil-l, len xpḗla'gac nup nalgac, len xpḗla'cba' böa', len xpḗla'gac
nup ta'bía lecba', len xpḗla'gac yúgu'të bunách, nup cunadá'ugac len nup
nadá'ugac, nup nacgac ca'z len nup nacgac blau.”
19 Ni'r blé'ida'-ba' böa' snia' na' lenca' bönni' ta'ná bë'ë yödzlyú, len bönni'
rjaquë' gdil-l guizx yu quequë', nudubquë' quië lúnlenë' gdil-l Bönni' dxië'-ba'
böa' chguich, dzaggac Lë' ni'a në'ë guizx yu.
20 Bdzunba' böa' snia' na' lenca' bönni' na' bë'ë didza' uláz queëba', bönni'
na' benë' yugu' le nac bë'tsca lauba', gzxi' yé'inë' nup ni' glui' latj nu uzúj
láhuigac lë na' nac bë' da'gac lëba' len gulayíj ládxi'gac bdau' queëba'. Böa'
snia' na' lenca' bönni' na' bë'ë didza' uláz queëba', nabangacz ca' gularu'në'
leygac ga rö' gui' zxön le réguilen lë na' ruzégui'tsca.
21 Yúgu'të nup na' gda'gac lequë' budödcdë' leygac len guia tuchi' na' r-ruj
ru'ë Bönni' na' dxië'-ba' böa', ati' guluhuöljba' yúgu'tëba' böa' na' ta'zuba'
luzxbá, gláguba' xpḗla'quë'.

20

Chi gayuá' iz

1 Gdöd lë ni blé'ida' ruhuötjë' gbaz la'y, zë'ë yehua' yubá, zönë' zxi'n guia
qui latj chul, ati' nu'ë tu du guia yödx.
2 Gzxönë'-ba' bël zxön xtsni' na', nacba' bël gzoaba' dza ni'të, bël na' lëba'
tu' xöhui' lenca' Satanás, ati' béguë'ë-ba', len buca'në'-ba' cni chi gayuá' iz.
3 Yajchu'në'-ba' latj chul len buseyjë' latj na', bdë'ë le quel-la' le ruséyj latj
na' quië cutur si' yé'iba' bunách yugu' yödz ga gza'ar chi gayuá' iz, ati' töd ni'
ral-la' yedxba' tu chi'idau'.

4 Ni'r blé'ida' latj gap ta'bő' nup ta'ná bë', ati' ta'bő' yugu' latj na' nup
guladel-li' la'bequi xbey le rac. Blé'ida' ca' yugu' bö' glaccz bunách gulurixë'
yengac bönni' cunacquë' tsahui' le glun lna' lau queë' Jesús len le glun lban
qui xtidzë'ë Dios. Yugu' bunách ni cutu gulayíj ládxi'gac böa' snia' na' len
bdau' queëba', len cutu glui' latj nu uzúj ra' xgagac o lu na'gac lë na' nac bë'
nu da' lëba'. Gulubán nup ni lu yöl-la' gut len gulaná bë'len Cristo chi gayuá'
iz,
5 san yezica' bunách natgac cutu gulubán. Cati' gza'ar chi gayuá' iz lubán.
Yöl-la' rubán lu yöl-la' gut guc ni nac le rac zi'al.
6 Bica' ba len bica' la'y nup ta'del-li' yöl-la' rubán na' rac zi'al. Yöl-la' gut le
rac burópl lzu cutur bi gac gun quequë', san lacquë' bxuz queë' Dios lenca'
queë' Cristo, ati' la'ná bő'lenë' Lë' chi gayuá' iz.
7 Cati' gza'a chi gayuá' iz na', lusanë' Satanás ga na' nadzún.
8 Urúj Satanás, tsajxí' ye'i bunách yugu' yödz nacuá' idáp la'a yödzlyú. Si'
ye'i ca' bunách yödz Gog len Magog, utúb lequë' lu gdil-l. Tsca nacgac nup
ni, nacgac ca nac yuzx rö' ra' nis zxön.
9 Guizx yuz guladödë' gdutë luyú, ati' gulacu'ë li'ajl latj ga na' nacuá'
bunách náquigac queë' Cristo, le nac yödz na' nadxi'inë' Dios. Ni'r benë' Dios
ga böxj gui' bruj yehua' yubá, le buzegui' lequë'.
10 Tu' xöhui' na' nazí' ye'i lequë', yajchu'nquë' lei ga rö' gui' zxön qui lë na'
ruzégui'tsca, ga na' chzoaba' böa' snia' na' lenca' bönni' na' bë'ë didza' uláz
queëba'. Ni' la'zaca' la'guí'i rël len të dza yúgu'të iz zi'a za'c.

Ta'dxín bunách lahuë' Dios ga rö'ë rbequi xbeynë'

11 Ni'r blé'ida' tu latj blau chguich, len blé'ida' ca' Nu rö' rbequi xbeynë' latj
na'. Lahui lau Nu ni gulanittë yödzlyú len luzxbá, len cutur budzöl xlatjgac.
12 Blé'ida' ca' nup chnatgac, nup nacgac blau len nup nacgac ca'z, zuicnë'
lahuë' Dios. Gulayálj guich, len gyalj ca' yetú guich ga na' nayujgac lagac
nup nadél-li'gac yöl-la' na'bán gdu. Glequi xbeynë' Dios nup na' chnatgac
tsca nac le nayúj yugu' lu guich na', lë na' glun.
13 Lu nis zxön gulurúj nup chnatgac, nacuá' lu nis zxön. Lu yöl-la' gut, len
lu latj chul gulurúj nup chnatgac, gulacuá' gap ni', ati' glequi xbeynë' Dios
tu tuë' tsca nac le glunë'.
14 Ni'r yajtsazgac yöl-la' gut len latj chul ga ni' rö' gui' zxön le nac latj qui
yöl-la' gut le rac burópl.
15 Yajtsazgac latj ga na' rö' gui' zxön nup cunayujgac lu guich quegac nup
nadél-li'gac yöl-la' na'bán gdu.

21

Luzxbá cub len luyú cub

1 Gdöd na' blé'ida' tu luzxbá cub len tu luyú cub, le chgdöd quegac luzxbá
na' len luyú na' gulacuá' zi'al. Cutur bi dë nis zxön.
2 Neda', Juan, blé'ida' yödz la'y na', nac Jerusalén cub, ruhuőtj, r-ruj yehua'
yubá ga zoë' Dios, chnabá'a qui ca nabá'a queëbi' bi'i ngul chzoa utság
ná'lenbi' bönni'.
3 Byönda' rui' didza' yehua' yubá nu rna: “Gul-yutsca'. Ga zoë' Dios zoalen
bunách. Sóalenë' lequë', ati' lequë' lacquë' bunách queë'. Dioscz sóalenë'
lequë', gaquë' Dios quequë'.
4 Dios uzxíë' nis rbödx zoa yöj lauquë'. Nutur nu gat, len nutur nu cödx,
len nutur nu cödx yechi', len nutur nu saca' qui'i, le chgdöd quegac lë na'
glac zi'al.”

5 Ni'r Nu na' rö' latj blau ni' gna: “Byutsca'. Yúgu'të ruúna' cub.”
Gudx ca' neda': “Bzuj lu guich lë ni, le nac gdutë li didza' ni len nac löz.”
6 Ni'r gudx neda': “Chnaccz. Neda' naca' Nu zoa zí'atël lenca' Nu rajseytë ca nac le rzu lau len le ruúdxtë. Nu rbidx nis, neda' guna' ga gui'j nis na' runn yöl-la' na'bán.
7 Nup luxícj lu le rac yödzlyú, gac quegac yúgu'të lë ni. Neda' gaca' Dios quequë', ati' lequë' lacquë' zxi'ncza',
8 san nup tadxi len nup cutu ta'yejlë' neda', len nup nacgac xöhui', len nup tu'dödi bunách, len nup tun le cunác, len nup nacgac udzá', len nup ta'yíj ládxi'gac bdau' guiöj bdau' yag, len yúgu'të nup ta'zí' yë', chzoa rböz xlatjgac lu gui', ga ni' rö' gui' zxön qui lë na' ruzégui'tsca, lë na' nac yöl-la' gut rac burópl.”

Yödz Jerusalén le nac cub

9 Ni'r bidë' ga zoa' tuë' gbaz la'y nababë' gadxë' gbaz la'y ni' gulazönë' gadx zxíga'dau' ni' yúdzugac gadx guidzhuë́' yajséytëgac. Gudxë' neda': “Gda ni. Neda' ului'ida' li' bi'i ngul ra'bán na' zi'a butság ná'lenbi' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.”
10 Gdu gzóalenë' neda' Dios Bö' La'y, ati' bchë'ë neda' gbaz la'y na' tu lu gui'a sib, len bului'inë' neda' yödz la'y Jerusalén, ruhuőtj, r-ruj yehua' yubá ga zoë' Dios.
11 Yödz ni ryëp yös yení' le zoalen lei yöl-la' yení' queë' Dios. Ryëp yös yení' ca ryëp yös yení' tu guiöj záqui'tsqui ca nac guiöj gui'dau'z nazí' lei jaspe. Yeni'dau' nac yödz na' ca nac guiöj jar.
12 Gdu zbi'il yödz na' zoa tu zö'ö zxön len sib. Lë'i zö'ö na' nacuá' chinnu gap nu ryaz. Ra' gap nu ryaz na' nacu'ë chinnuë' gbaz la'y tun chi'ë. Tu tu ga nu ryaz na' nayúj tu tu lagac idxinnu cö' di'a dza zxi'n xsoë' Israel.
13 Lë'i zö'ö ruyú zaca' ga rlen gbidz nacuá' tsonn gap nu ryaz, len zaca' ga za' bö' ziag nacuá' tsonn gap nu ryaz, len zaca' tsla'a ga rdöd gbidz beo' ziag nacuá' tsonn gap nu ryaz, len zaca' ga rbia gbidz nacuá' ca' tsonn gap nu ryaz.
14 Zxan zö'ö qui yödz na' nacuá' chinnu xlibi zö'ö, ati' lë́'igac xlibi zö'ö na' nayujgac laquë' idxínnutë' bönni' gbaz queë' Bönni' na' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.
15 Zönë' tu yag urixi náquini oro gbaz la'y na' ruí'lenë' neda' didza', quië grixë' tsca nac yödz na', len tsca nacgac gap nu ryaz, len tsca nac zö'ö qui.
16 Yödz na', leydi'i nacgac idáp la'a. Leydi'i nac yöl-la' tunn qui len yöl-la' blaga' qui. Len yag na' brixë' tsca nac yödz na', nac gdu tsca gac nu sa' gdu chinnu dza, ati' leydi'i nac yöl-la' tunn qui, len yöl-la' xtsa' qui, len yöl-la' blaga' qui.
17 Brixë' ca' yöl-la' yödx qui zö'ö na', nac tu gayuá' yu tapún dxit, tsca nac tsadxít qui na' bunách, lë na' r-rixnë' gbaz la'y na'.
18 Náquini guiöj jaspe zö'ö na', ati' yödz na', órotëz náquini, le nac yeni'dau' ca nac guiöj jar.
19 Xlibi zö'ö qui yödz na' nazi'gac lguitj guiöj záqui'tsquigac.
Xlibi zö'ö zi'al náquini guiöj jaspe.
Le buróp náquini guiöj zafiro.
Le bunn náquini guiöj ágata.
Le budáp náquini guiöj esmeralda.
20 Le bugayu' náquini guiöj ónice.
Le buzxóp náquini guiöj cornalina.
Le bugádx náquini guiöj crisólito.

Le buzxunu' náquini guiöj berilo.
Le bugá náquini guiöj topacio.
Le budxí náquini guiöj crisoprasa.
Le idxinéaj náquini guiöj jacinto.
Le idxinnu náquini guiöj amatista.
21 Chinnu gap nu ryaz na' ta'yeyjni chinnu bga. Tu tu ga nu ryaz na' ryeyjni tuz bga. Luyú la' nöz blau qui yödz na', órotëz náquini, yeni'dau' nac ca nac guiöj jar.
22 Nitú gdau' blé'ida' lu yödz na', le naquë' gdau' qui Xanru' Dios, napczë' golutë yöl-la' uná bë', len lëzca' cni naquë' Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', naquë' gdau' qui yödz na'.
23 Cutu run bayúdx tseni'gac lu yödz na' gbidz len beo', le uzení' yöl-la' yení' queë' Dios lu yödz na', ati' naquë' ca' le uzení' ni' Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.
24 La'dá lu yení' qui yödz na' bunách yugu' yödz, nup nulagac, ati' djua'quë' ni' yöl-la' tsahui' quequë' bönni' ta'ná bë'ë yödzlyú.
25 Gatga tseyjgac gap nu ryaz lu yödz na' lahui' dza, ati' latj na' gatga gac rël.
26 Djua'gac ni' le nacgac lsaca' len yöl-la' tsahui' quegac bunách yugu' yödz.
27 Cutu ca' tsaz ni' nitú le cunác gdu, len nitú le nac xöhui', len nitú nu rzi' yë', san tsazgac ni' nupz nayujgac lagac lu guich queë' Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', ga na' nayujgac lagac nup nadél-li'gac yöl-la' na'bán.

22

1 Ni'r bului'inë' neda' tu yegu yeni'dau' gbaz la'y na', le nac nis yegu runn yöl-la' na'bán. Ryëp yös yení' yegu na' ca ryëp yös yení' guiöj jar. R-ruj yegu na' lu latj blau ga rö'ë Dios len ga rö'ë ca' Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau'.
2 Rza' yegu ni gatsj lahui'l nöz blau qui yödz na'. Tsla'a hueaj ra' yegu na' zoa tu yag runn yöl-la' na'bán, ati' ta'bía chinnu lzu tu iz. Tu tu beo' ta'bía yag na'. Nacgac le tu'ún bunách yugu' yödz xlágui'gac yag na'.
3 Cutu soa ni' nitú le dxia dö'. Soa lu yödz na' latj blau ga rö'ë Dios lenca' ga rö'ë Bönni' naquë' Bö'cu' Zxíla'dau', ati' la'yíj ládxi'quë' Lë' huen dxin queë'.
4 La'lé'inë' lahuë' Lë', ati' lë' nayúj ra' xgaquë'.
5 Cutu gac ni' rël, ati' cutu la'quínn tu le cu'u yení' len clëg yení' qui gbidz nup nacuá' ni', le gaquë' Xanru' Dios yení' quequë'. Tsalzú la'ná bë'tecz nup nacuá' ni'.

Chzoa huödë' Cristo

6 Ni'r gudxë' neda' gbaz la'y na', gnë': “Didza' ni nac gdutë li len nac löz. Xanru' Dios, Nu ruchíz Bö' La'y icj ládxi'dau'quë' bönni' tu'ë didza' uláz queë', chbsölë'ë gbaz la'y queë' quië ului'inë' yugu' huen dxin queë' le ral-la' gactë.”
7 Cni rnë' Jesucristo: “Chzoa huöda'. Bica' ba nu run ca rna didza' ru'a uláz queë' Dios, nayúj lu guich ni.”
8 Neda', Juan, byönda' len blé'ida' yugu' lë ni. Gdöd byönda' len blé'ida' yugu' lë ni, buzechu zxiba' xni'ë gbaz la'y na' bului'inë' neda' yugu' lë ni quië guna' lë' zxön.
9 Ni'r lë' gudxë' neda': “Cutu gunu' cni, le naca' neda' huen dxin queë' Dios ca nacu' li', len ca nacquë' böchi' lza'u na' tu'ë didza' uláz queë' Dios, lenca' ca nacgac yúgu'të nup tun ca rna le nayúj lu guich ni. Ben zxön Dios.”
10 Gudxë' ca' neda': “Cutu ca' ucachu'u xtidzë'ë Dios ni, didza' ru'a uláz queë' len nayúj lu guich ni, le chzoa lac lë ni.
11 Nu rua' dö' gua'tecz dö'. Nu run le cunác guntecz le cunác. Nu run dxi'a, guntecz dxi'a, ati' nu naqui quizi queë' Dios, gáquitecz quizi queë'.”

12 Rnë' Jesús: “Chzoa huöda'. Nu'a lu na'a le nadél-li'gac bunách, ubi'a qui
queëquë' tsca nac bi glunë'.
13 Neda' naca' Nu zoa zí'atël lenca' Nu rajseytë, ca nac le rzu lau len le
ruúdxtë. Naca' ca' Nu run ga su lau len Nu rusyúdx.
14 ’Bica' ba nup nayár le nácugac, tun le nac dxi'a. Nazi'quë' latj lahuë' le
rbia yag runn yöl-la' na'bán len gac la'yazië' gap nu ryaz lu yödz na'.
15 La'cuá' ni'l ra' yödz na' nup nacgac xöhui', len nup nacgac udzá', len
nup tun le cunác, len nup tu'dödi bunách, len nup ta'yíj ládxi'gac bdau' guiöj
bdau' yag, len nup ta'dzág ládxi'gac ta'zí' yë'.
16 Neda', Jesús, bsöla'a gbaz la'y quia', bului'inë' lbi'ili' yugu' lë ni, lbi'ili' na'
dzagli' yugu' cö' bunách quia'. Neda' naca' di'a dza queë' David lenca' zxi'n
xsoë'. Naca' ca' bölj usíl.”
17 Tu'ë didza' Dios Bö' La'y len bi'i ngul utság ná'lenbi'-në' Bönni' naquë'
Bö'cu' Zxíla'dau', ta'nḗ': “Gda.”
Nu ryöni didza' ni ral-la' gna: “Gda.”
Nu rbidx nis len nu rzë ladxi' lei, ral-la' guid len gui'j nis runn yöl-la'
na'bán.
18 Neda', Juan, ruzéjni'da' nup ta'yöni didza' ni ru'a uláz queë' Dios len nayúj
lu guich ni, rnia': Chqui' nu udá' lë'i didza' ni, Dios ubi'ë qui nu na', gunë' lë'
zxguia' ca nac le nayujgac lu guich ni.
19 Lëzca' cni, chqui' nu cua bíti'tëz didza' ni ru'a uláz queë' Dios len nayúj
lu guich ni, Dios ugűë' ca' xlatj nu na' lu guich ga nayujgac lagac nup
nadél-li'gac yöl-la' na'bán gdu, lenca' lu yödz la'y, ca na' nayúj quequë' lu
guich ni.
20 Xanru', Nu run lna' lau quegac lë ni rnë': “Ja. Huödtea'.”
Ca' gac. Gda, Xantu' Jesús.
21 Rnabda'-në' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' yúgu'tëli'. Ca' gac.